

Sven Winnell 17 februari 2021:
Utrikes och inrikes artiklar 7-12 februari
2021.

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzy14.pdf>

Sven Winnell 17 februari 2021:
Utrikes och inrikes artiklar 7-12 februari 2021.
<http://winnell.com/omr36-39zzzzzy14.pdf>

Innehåll:

Sida

4	<u>Utrikes och inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021</u>	18	Innehållet i Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m. http://winnell.com/omr40zl.pdf .
5	<u>Om samhällsplaneringens problem</u>	23	Ansvarsområden
6	Sven Winnells hemsida med projekt: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?	24	Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik
6	Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.	27	Folkmängd 2017 i världen
7	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.	31	Kapitlet om Världen från Big Bang till början på mars 2020
10	Utvecklingens krafter.	32	EU-kommissionärerna
11	Systemet för mänskliga verksamheter.	49	Klimatet och FN:s mål för framtiden
14	Den fundamentala påverkanskedjan	53	Om SIDA
16	Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.	58	Sven Winnells hemsida med projekt: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
		58	En balansakt mellan kungen och penningpåsen
		61	Ateism är inte en livsåskådning.
		64	Sverige bör se sin klimat- och miljöpolitik och energipolitik i ett globalt perspektiv. Mänskligheten har en skyldighet att tillva-rata kärnkraftens möjligheter att utnyttja atomernas enastående krafter.

- 65 Naturvetenskap enligt SAB-systemet på svenska bibliotek.
- 67 Behåll kärnkraften – annars förstörs naturen av vindkraftverk
- 68 Vi lever i en tid som kräver goda läsare
- 71 **Utrikes och inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 72 **Utrikes DN-artiklar om USA 7-12 februari 2021**
- 133 **Utrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021 utom USA**
- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratrstruktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Utrikes och inrikes DN-artiklar
7-12 februari 2021

Om samhällsplaneringens problem

Sven Winnells hemsida:

Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

På Sven Winnells hemsida på Internet, <http://winnell.com>, ges en redovisning av ett forskningsarbete med titeln: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som styr världen. Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Hemsidan lades in på Internet våren 1998. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena. De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.

[Sven Winnell 080203+++ : Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. \(http://winnell.com/omr40zf.pdf\)](http://winnell.com/omr40zf.pdf)

De senaste bilagorna, som var för sig ofta redovisar aktuella saker i alla de 129 delområdena, förtecknas i kronologisk ordning på hemidan <http://winnell.com> med den senaste allra överst.

Från <http://winnell.com/omr36-39zzzzzn.pdf>

Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

Historisk tid med skriftspråk är cirka 5000 år. Religionerna är cirka 2000 år. Demokratins formella genombrott skedde för cirka hundra år sedan. Tekniken har utvecklats: transporttekniken, internet, TV och mobiltelefoner o d gör att världen nu är ett stort gemensamt samhälle för jordens alla folk.

I Svenska regeringen har biståndsministerns område omvandlats till ett område för internationellt samarbete. Sverige är ett litet land, men bör använda samarbetsministern för att förbättra världen utanför Sverige.

Men regeringens huvuduppgift är de inrikes förhållandena.

Förbättringar både utomlands och Sverige kräver i första hand förbättringar av människornas kunskaper och väderingar. Och de måste gälla alla kunskapsområden.

Som hjälp har forskats fram ett allomfattande system för mänskliga verksamheter som gäller både tänkande/kunskaper och handlingar.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.

Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.

Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:

* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.

* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.

Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.

Kollektiva viljor. (Politik).

Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).

Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).

Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmanroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.

Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.

Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.

Hur kan det bli ? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?

Hur bör det bli ? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av psykiska och kroppsliga förhållanden och av deras fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världs-förbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskning, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den sk representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knyplrar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikations-systemet för verksamheter.

Följande sidor från omr36-39zzzn

Utvecklingens krafter.

Utvecklingen i världen i framtiden beror av människornas verksamheter och av naturens verksamheter, dess krafter och resurser. Människornas verksamheter gäller tankeverksamheter och handlingar hos individer, grupper, organisationer och institutioner o d. Naturen och människorna påverkar och påverkas.

För att få grepp om utvecklingen måste man ha beskrivningar om människornas och naturens verksamheter. Människornas tankar och handlingar är för det mesta inte beskrivna utan bara utförda, Individer, grupper, organisationer etc är ofta dåliga på att beskriva sina tankar och handlingar, det behövs i stor utsträckning särskilda åtgärder för att få fram nödvändiga beskrivningar, det behövs bl a forskning inom en lång rad vetenskaper och utredningssystem.

Naturen har inga tankar och kan inte själv beskriva vad den gör, för att få fram beskrivningar om naturens krafter och resurser blir det bl a uppgifter för människor inom naturvetenskaperna att göra beskrivningar om naturen. På det hela taget är det då människornas verksamheter som avgör världens framtid.

För framtidsplaneringen har forskats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

De mänskliga verksamheterna har på översta nivån grupperats i nio huvudområden:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.	20 områden
2. Religiösa verksamheter o d.	5 områden
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	15 områden
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.	3 områden
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.	11 områden
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	30 områden
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.	21 områden
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.	12 områden
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar.	
Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.	12 områden
Summa	129 områden

Huvudområdena har underindelats i delområden enligt en decimalprincip som framgår av de här efter följande sidorna.

Alla röstberättigade måste känna till vad demokratiska samhällen består av och hur de fungerar och behöver känna till systemet för de mänskliga verksamheterna.

Isynnerhet de som sysslar med information och utbildning och de som har makt och ledande ställning i verksamheterna behöver kunskaper om allt och har i sitt arbete nytta av att väl känna till alla verksamheter som formar framtiden.

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter

20 områden:

Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar

SW .101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.

SW .102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning

SW .103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.

SW .104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband

SW .105 Övergripande om forskning

SW .106 Övergripande om ekonomiska verksamheter

SW .107 Övergripande filosofier om utbildning o d.

SW .108 Samhällskunskap.

SW .109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.

SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.

SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.

SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.

SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.

SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.

SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.

SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.

5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.

SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.

SW 21 Allmän religionsvetenskap.

SW 22/28 Kristna religioner.

SW 29 Icke kristna religioner o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

SW .351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)

SW .352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)

SW .353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)

SW .354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.

SW 37 ...om utbildning o d.

SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.

SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.

3 områden:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.

SW 40 Systemvetenskap. Infostruktur.

SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.

11 områden

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.

SW 51 Matematik.

SW 52 Astronomi, rymdforskning.

SW 53 Fysik o d.

SW 54 Kemi o d.

SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.

SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.

SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet

SW 58 Botanik.

SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

30 områden:

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW .641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW .643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW .644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.

SW .645 Användning av inventarier o d.

SW .646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)

SW .647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW .648 Städning-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW .649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

SW .651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

SW .6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

SW .6525-6529 Militära verksamheter.

SW .654 Telekommunikationsverksamheter.

SW .655 Förlagsverksamheter o d.

SW .656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

SW .657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

SW .658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

SW .659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.

SW 66 Tillverkning av kemivaror od.

SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d

SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.

SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.

SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

SW .7911-7913 Seder och bruk.

SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

SW .7951 Sociologi. Socialvård..

SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

SW .7957 Undervisning o d.

SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

12 områden:

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.

SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.

SW 84 Fransk skönlitteratur o d.

SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.

SW 86 Spansk och portugisisk skönlitteratur o d.

SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.

SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.

SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

12 områden:

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.

SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.

SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.

SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.

SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.

SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.

SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Den fundamentala påverkanskedjan

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola, gymnasium etc) som genom årtal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individernas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i

nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

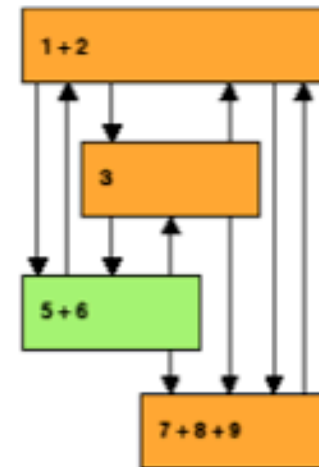
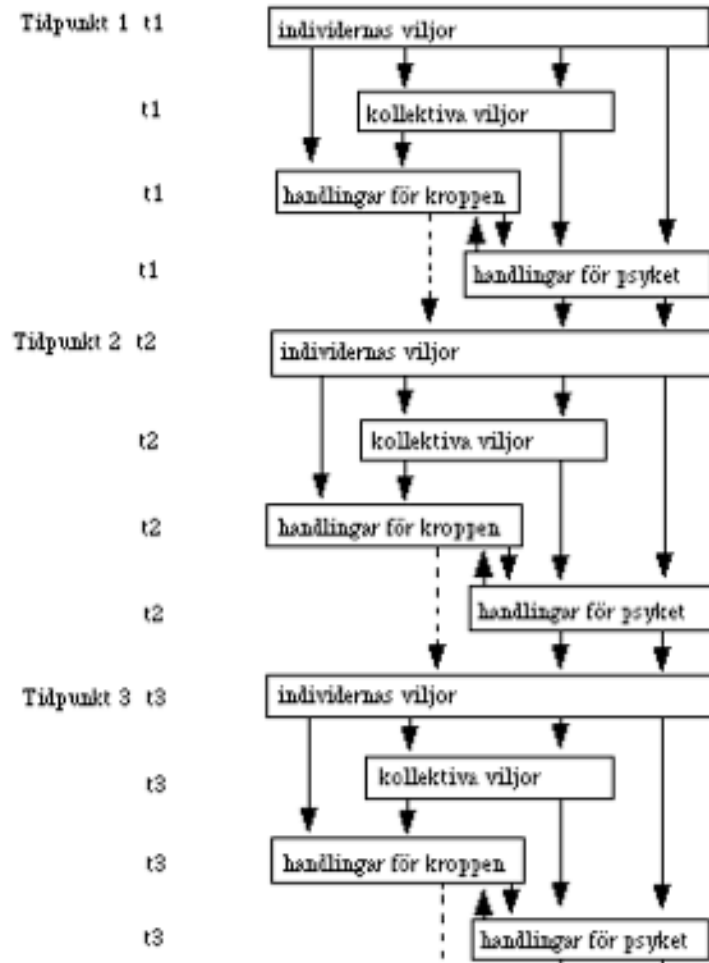
De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlig än den behövde vara. Den nuvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt. Det som då finns att tillgå är bland annat FN:s mänskliga rättigheter och mål med komplement som bl a FN:s Millenniedeklaration och senare överenskommelser

Den fundamentala påverkanskedjan

- 1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
- 3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
- 5-6 Naturforskning och teknologiska/ekonomiska verksamheter.
- 7-9 Kulturella verksamheter.

- 4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

020130

Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.

Kunskaps- och värderingsverksamheter:

Samlade kunskaper och övergripande värderingar

Samhällets arkiv, bibliotek och gällande kunskaper och värderingar. Bl a Mänskliga Rättigheter. Kunskapsforskning. Överblickande samhällskunskap. Lärdomshistoria.

Individernas inre verkligheter.

Tankar om hur det var, är, kan bli och bör bli. Framtidsvisioner. Individens känslor, värderingar o d. Estetik. Ideologi, uppfattningar om samband o d. Psykiska mekanismer. Psykologi od. Individens logik. Vetenskapsteori od. Individens moral och tankar om moral.

Religiösa verksamheter od.

Politiska vetenskaper.

Statistik. Demografi. Statvetenskap. Nationalekonomi. Internationell ekonomi. Lagar och förordningar, traktat, juridik

De demokratiska församlingarnas verksamheter.

Riksdag. Kommun- och landstingsfullmäktige. Regering. Mellanfolkliga centrala organ, FN, EU od.

Politiska krav och politiska planeringar.

Politiska partier o d om individernas kroppsliga förhållanden, utbildning o d, fysiska miljöer och ekonomiska verksamheter, sociala miljöer o d.

Sambandsforskningsverksamheter.

Samband och samordning mellan olika verksamheter

Naturforsknings- och matematikverksamheter.

Naturkunskap. Matematik. Astronomi, rymdforskning. Fysik. Kemi. Geologi. meteorologi, hydrologi o d. Arkeologi o d. Biologi, ekologi, naturgeografi, utvecklingslära, ärftlighet. Botanik, Zoologi.

Teknologiska/ ekonomiska verksamheter:

Allmänt om Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

Hälsa- och sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinär.

Ingenjörsverksamheter, konstruktion o d.

Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Hushållsverksamheter.

Mat, boende. El-, gas- värme-, vatten-, avloppsförsörjning o d. Sophantering. Användning av inventarier od. Personlig hygien och verksamheter i hemmet. Hushållsekonomi, inkomster och utgifter o d. Städning od. Personvård: barnuppföstran, hjälp till gamla och sjuka i hemmet.

Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Militära verksamheter. Fredsarbete.

Handelsverksamheter.

Telekommunikationsverksamheter.

Förlagsverksamheter o d.

Transportverksamheter. Resebyrå. Lagringsverksamheter o d.

Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

Allmän företankjgsekonomi. Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.

Marknadsförings- och reklamverksamheter o d.

Tillverkning av varor.

Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.

Kulturella verksamheter:

Allmänt om fysiska och sociala miljöer och konst och kultur

Övergripande formgivning av fysiska miljöer.

Klimatproblem. Jordens geologi. Växt- och djurvård. Världsplaner. Riksplaner. Länsplaner. Stadsplaner. Vägar, ledningar. Kvartersplaner. Kulturvård.

Formgivning av byggnader och anläggningar. Arkitektur.

Formgivning av föremål och ljud.

Skulptur. Museer. Konsutställningar. Konsthantverk. Bruksföremål. Konstmåleri. Grafisk konst. Teckenkonst. Fotografi. Musik

Sociologi. Seder och bruk.

Film, radio, TV, offentliga fester m m. Teater. Opera. Konserter. Revyer. konstdans, Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. lek. Spel. Lotteri. Tips etc.

Socialvård.

Äldre sociala miljöer.

Vissa sociala miljöer. Bl a brott och kriminalvård m m

Undervisning o d. Forskning.

Sociala verksamheter i boendet.

Verksamheter i allmänna grupper od.

Sport. Idrott od.

Språkvetenskap.

Litteraturvetenskap.

Skönlitteratur.

Tidningar o d.

Allmän geografi. Lokalhistoria. Reseskildringar.

Biografiska verksamheter.

Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria. Medeltidens och nya tidens historia i allmänhet och i Europa. Medeltidens och nya tidens historia i Asien. Medeltidens och nya tidens historia i Afrika. Medeltidens och nya tidens historia i Nord- och Mellanamerika

Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
<http://winnell.com/omr40zl.pdf>. del 2=40zm.pdf. del 3=40zn.pdf

Innehåll:

7 **Kapitel 1: Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.**

- 7 Männkligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
- 8 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter
- 11 Utvecklingens krafter.
- 12 Systemet för mänskliga verksamheter
- 15 Den fundamentala påverkanskedjan
- 17 Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.
- 37 Sveriges regeringar under 100 år
- 39 Makthavare i världen efter andra världskriget.
- 41 Världskarta med världens befolkning
- 42 Sven Winnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

52 **Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia**

- 53 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
- 61 World Values Survey
- 62 Kulturkartan 2015
- 63 Världsarvslistan
- 63 Världsnaturfonden WWF
- 64 Utrikespolitiska institutet
- 65 Gapminder
- 65 Exempel på statistik: Choose a graph
- 66 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
- 67 Afrika söder om Sahara
- 68 Asien och Oceanien
- 69 Europa och Centralasien
- 70 Mellanöstern och Nordafrika
- 71 Nordamerika Latinamerika och Karibien
- 72 Amnesty. Årsrapport - mänskliga rättigheter 2016/2017
- 74 Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring
- 80 Sveriges historia
- 85 Vänstervåg. Högervåg
- 89 Sveriges kungalängd
- 92 Regeringskansliet genom tiderna
- 106 Palm, August, "Mäster Palm"

107	<u>Kapitel 3: Något om områdena 1-5</u>	184	Forte
110	SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.	185	Riksbankens Jubileumsfond
111	101 Arkiv och 102 bibliotek. Om det vetande som finns.	186	VINNOVA
111	Kungliga biblioteket - Sveriges Nationalbibliotek.	186	KK-stiftelsen
117	Klassifikationssystemet för verksamheter och bibliotekssystemen.	187	106-107. Övergripande om ekonomiska och kulturella verksamheter
118	Om klassifikation	187	Yrkesverksamheter enligt SSYK 2012. Näringsliv enligt SNI 2007. Utbildning enligt SUN 2000, SCBs statistik om allt.
120	LIBRIS/SAB klassifikationssystem	189	Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 Reviderad 2016
121	Dewey decimalklassifikation	194	Gymnasiet
124	103. Encyklopedier och övergripande värderingar	208	108. Samhällskunskap
123	Encyklopedi	208	Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer
125	FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter	214	Mer om verksamheter
126	Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna	216	Sociologi
127	Medborgerliga fri- och rättigheter	222	Framtidsplaneringar
129	104. Övergripande filosofiska verksamheter om samband	223	Schema över påverkans- och förändringsproblem
130	Systemet för mänskliga verksamheter	224	Förteckning över verksamheter
139	Kommentarer till Samhällsplaneringens problem.	225	109. Filosofins historia. Idé- och lärdoms historia
142	Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter och bibliotekssystemen DC, DK och SAB.	226	Filosofi
148	105. Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha	234	Filosofins historia. Bertrand Russell om västerlandets visdom.
148	Samhällsplaneringens problem.	235	De stora filosoferna
150	Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2016	236	Ludwig Wittgenstein
177	Vetenskapsrådet	238	Idé- och lärdoms historia
181	forskning.se	241	I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
183	Formas		

262	11-19. Individernas inre verkligheter
262	SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter
263	Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter
264	Hjärnan
285	människosyn
287	tro och vetande
288	erfarenhet
289	minne
294	bildning
297	realism
300	idealism
302	förnuft
303	intuition
304	attityd
306	inläring
307	intellektualism
310	antiintellektualism
313	vanföreställning
314	dagdröm
315	hallucination
317	fördom
318	opinion
320	norm
321	institution
323	SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
324	förändring.
354	framstegstanken
327	tradition
328	framtidforskning
330	Framtidskonventet
332	växthuseffekten

338	SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
339	värdering
340	emotion
341	empati
343	sympati
344	kärlek
352	erotik
353	estetik
358	stress
360	depression
362	SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
363	nätverk
364	världsbild
366	världsåskådning
367	livsåskådning
368	ideologi
370	religion
372	buddhistisk filosofi
374	indisk filosofi
375	islam
382	konservatism
385	liberalism
389	socialism
392	kapitalism
395	globalisering
397	nationalism
399	populism
400	rasism
403	främlingsfientlighet
404	hedersvåld
406	islamisk kvinnosyn.
407	etnicitet
408	integration
409	levnadsnivå
410	livskvalitet
411	politik

- 413 **SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.**
414 biologisk psykologi
417 personlighetsutveckling
418 personlighetspsykolog
420 perceptionsstörning
421 ADHD
422 psykisk störning
424 psykosjukdom
425 psykiatri
429 socialpsykologi
- 430 **SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.**
431 logik
- 437 **SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.**
438 etik
443 moral
444 kardinaldygder
445 dödssynd
446 rättvisa
447 brottslighet
448 polisen
454 Tidningsutgivarna
455 dagstidning
- 460 **SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.**
461 Informationsstress vår nya folksjukdom.
462 Opinionsundersökningar.SOM-institutet
- 464 **2. Religiösa verksamheter.**
- 465 **31-34. Politiska vetenskaper**
- 466 **35. De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter**
467 SW . 351 Sveriges riksdag
- 468 SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige
- 469 Sven Winnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.
<http://winnell.com/omr36-39zzzq.pdf>
- 470 SW . 353 Sveriges regering
471 Politikområden för politiken 28 juli 2017
473 Politiska och opolitiska planeringar
- 474 SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).
- 475 **36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verksamma personer. SOU.**
475 Politiska partier i Sverige
475 Statens Offentliga Utredningar, SOU
475 Sven Winnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.
<http://winnell.com/omr658f.pdf>
- 476 **4. Sambandsforskningsverksamheter**
- 477 **5. Matematik och naturvetenskap.**

478	<u>Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och bolag. Professorer vid universitet och högskolor</u>	647	SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
		648	SW 70 Allmänt om konst o kultur
479	Kompletteringar med yrken, näringsliv, utbildning m m	653	SW 71 Övergripande formgivning/ planering fysiska miljöer.
480	SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.	SW 72	Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
515	SW 2 Religiösa verksamheter o d.	664	SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
521	SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	667	SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål.
535	SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.	672	SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, tecken 77 Fotografi.
536	SW 5 Naturforsknings - och matematikverksamheter.	675	SW 78 Musik (konserter o d 792)
549	SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	681	SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
550	SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.	683	SW . 7911-7913 Seder och bruk.
551	SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.	686	SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
570	SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)	688	SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
586	SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske o	691	SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
595	SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.	692	SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips
605	SW 65 Administration, distribution	693	SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
606	SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.	694	SW . 7951 Socialvård..
607	SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.	695	SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
608	SW . 6525-6529 Militära verksamheter o d	701	SW . 7957 Undervisning o d.
614	SW . 653 Handelsverksamheter.	724	SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
623	SW . 654 Telekommunikationsverksamheter	725	SW . 7959 Sociala miljöer i allmänna grupper o d.
624	SW . 655 Förlagsverksamheter o d.	726	SW 796/799 Sport, idrott o d.
625	SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå,lagring o d.	730	SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur
628	SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.	731	SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
633	SW . 658 Företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.	735	SW 81 Litteraturvetenskap.Litteraturhistoria.
642	SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od	737	SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.
643	SW 66/68 Tillverkning av varor.	738	SW 9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi och historia. Biografi.
646	SW 69 Tillverkning/ byggande avbyggnader o anläggningar	739	SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
		741	SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
		743	SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
		744	SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Ansvarsområden

Kulturministern, utbildningsministern och forskningsministern i regeringen svarar för verksamhetsområdena 1-5, 8-9 och en stor del av 7. Övriga ministrar svarar för område 6 och en liten del av 7.

I område 6 sköts område 61 hälso- och sjukvård huvudsakligen av regionerna och område 64 av kommunerna. I område 7 sköter kommunerna områdena 71 och 72 och kulturministern områdena 73- 794 och 796-799. Det blir inte mycket kvar till de övriga ministrarna huvudsakligen övergripande delar av 795.

Kulturministern, utbildningsministern och forskningsministern har inte hög hand om sina områden, beklagligt eftersom kunskaper och värderingar har stor betydelse för demokratin.

I Sven Winnell 7 januari 2021: Om stora regioner och regionstyrelser. Debattartiklar. Utrikes och inrikes artiklar till 1 januari 2021.

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzy6.pdf>

gjordes en genomgång av regionerna med följande slutsats

Slutsats

Det kan vara lämpligt att ha

290 kommuner,

6 stora självständiga regioner,

21 länsstyrelser samt

6 statliga regionstyrelser för planering av verksamheter som rör regionala förhållanden i de 6 stora områdena.

Regionstyrelserna kan ligga direkt under regeringen eller ha myndighetskaraktär.

Det viktiga är att staten får planeringar för de 6 stora regionerna som de nu inte tycks ha och som behövs.

Regeringen behöver ha en regionminister, oklart var, som kan hantera regionerna. Det kan kanske vara klimat- och miljöministern som omvandlas till klimat- och regionminister.

De 6 regionstyrelserna ska styras av klimat- och regionministern, som ska ha en rikspolitik som grund som ska innehålla statens krav på regionernas och kommunernas fysiska och sociala miljöer. Länsstyrelserna som har lång tradition blir kvar för kontinuiteten och får tillsyn över länen.

Man ska få kvar självständigheten i kommuner och regioner och samtidigt ha en statlig styrning med hjälp av de statliga regionstyrelserna.

Man kan skilja mellan planeringar och beslut. Planeringarna ska följa processerna hur det var och är, kan bli och bör bli.

Kommunerna och de självständiga regionerna måste förbättras enligt vad man lärt sig nu. Det som tillkommer är den statliga planeringen, som lider av stor brist nu.

Från regeringen.se 3 januari 2021

Mänkliga rättigheter

Afrika

- [Angola](#)
- [Burkina Faso](#)
- [Burundi](#)
- [Centralafrikanska republiken](#)
- [Demokratiska republiken Kongo](#)
- [Eritrea](#)
- [Etiopien](#)
- [Gambia](#)
- [Kenya](#)
- [Liberia](#)
- [Mali](#)
- [Moçambique](#)
- [Niger](#)
- [Nigeria](#)
- [Republiken Kongo](#)
- [Rwanda](#)
- [Senegal](#)
- [Somalia](#)
- [Sudan](#)
- [Sydafrika](#)
- [Sydsudan](#)
- [Tanzania](#)
- [Uganda](#)
- [Zambia](#)
- [Zimbabwe](#)

Amerika 3 januari 2021

- [Antigua och Barbuda](#)
- [Argentina](#)
- [Bahamas](#)
- [Barbados](#)
- [Belize](#)
- [Bolivia](#)
- [Brasilien](#)
- [Chile](#)
- [Colombia](#)
- [Costa Rica](#)
- [Dominica](#)
- [Dominikanska republiken](#)
- [Ecuador](#)
- [El Salvador](#)
- [Grenada](#)
- [Guatemala](#)
- [Guyana](#)
- [Haiti](#)
- [Honduras](#)
- [Jamaica](#)
- [Kanada](#)
- [Kuba](#)
- [Mexiko](#)
- [Nicaragua](#)
- [Panama](#)
- [Paraguay](#)
- [Peru](#)
- [Saint Christopher och Nevis](#)
- [Saint Lucia](#)
- [Saint Vincent och Grenadinerna](#)
- [Surinam](#)
- [Trinidad och Tobago](#)
- [Uruguay](#)
- [USA](#)
- [Venezuela](#)

Asien och Oceanien 1 januari 2021

- [Afghanistan](#)
- [Australien](#)
- [Bangladesh](#)
- [Bhutan](#)
- [Brunei](#)
- [Demokratiska Folkrepubliken Korea \(Nordkorea\)](#)
- [Fiji](#)
- [Filippinerna](#)
- [Hongkong](#)
- [Indien](#)
- [Indonesien](#)
- [Japan](#)
- [Kambodja](#)
- [Kina](#)
- [Kiribati](#)
- [Laos](#)
- [Macau](#)
- [Malaysia](#)
- [Maldiverna](#)
- [Marshallöarna](#)
- [Mikronesien](#)
- [Mongoliet](#)
- [Myanmar](#)
- [Nauru](#)
- [Nepal](#)
- [Nya Zeeland](#)
- [Pakistan](#)
- [Palau](#)
- [Papua Nya Guinea](#)
- [Republiken Korea \(Sydkorea\)](#)
- [Salomonöarna](#)
- [Samoa](#)

- [Singapore](#)
- [Sri Lanka](#)
- [Taiwan](#)
- [Thailand](#)
- [Tonga](#)
- [Tuvalu](#)
- [Vanuatu](#)
- [Vietnam](#)
- [Östtimor](#)

Europa och Centralasien 3 januari 2021

- [Albanien](#)
- [Andorra](#)
- [Armenien](#)
- [Azerbajdzjan](#)
- [Belarus](#)
- [Belgien](#)
- [Bosnien-Hercegovina](#)
- [Bulgarien](#)
- [Cypern](#)
- [Danmark](#)
- [Estland](#)
- [Finland](#)
- [Frankrike](#)
- [Georgien](#)
- [Gibraltar](#)
- [Grekland](#)
- [Irland](#)
- [Island](#)
- [Italien](#)
- [Kazakstan](#)
- [Kirgizistan](#)

- [Kosovo](#)
- [Kroatien](#)
- [Lettland](#)
- [Liechtenstein](#)
- [Litauen](#)
- [Luxemburg](#)
- [Malta](#)
- [Moldavien](#)
- [Monaco](#)
- [Montenegro](#)
- [Nederländerna](#)
- [Nordmakedonien](#)
- [Norge](#)
- [Polen](#)
- [Portugal](#)
- [Rumänien](#)
- [Ryssland](#)
- [San Marino](#)
- [Schweiz](#)
- [Serbien](#)
- [Slovakien](#)
- [Slovenien](#)
- [Spanien](#)
- [Storbritannien](#)
- [Tadzjikistan](#)
- [Tjeckien](#)
- [Turkiet](#)
- [Turkmenistan](#)
- [Tyskland](#)
- [Ukraina](#)
- [Ungern](#)
- [Uzbekistan](#)
- [Vatikanstaten](#)
- [Österrike](#)

Mellanöstern och Nordafrika 3 januari 2021

- [Algeriet](#)
- [Bahrain](#)
- [Egypten](#)
- [Förenade Arabemiraten](#)
- [Irak](#)
- [Iran](#)
- [Israel](#)
- [Jemen](#)
- [Jordanien](#)
- [Kuwait](#)
- [Libanon](#)
- [Libyen](#)
- [Marocko](#)
- [Oman](#)
- [Palestina](#)
- [Qatar](#)
- [Saudiarabien](#)
- [Syrien](#)
- [Tunisien](#)
- [Västsahara](#) [Från regeringen.se](#) [Från http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzv.pdf](#)

Folkmängd 2017

<http://wimmell.com/omr36-39zzzzz.pdf>

Antal invånare i länderna i miljontal hämtade 20 februari 2017 från

2016 WORLD POPULATION DATA SHEET, WITH A SPECIAL FOCUS ON HUMAN NEEDS AND SUSTAINABLE RESOURCES

<http://www.prb.org/pdf16/prb-wpds2016-web-2016.pdf>

Afrika (söder om Sahara)

<u>Angola</u>	25,8
<u>Benin</u>	10,8
<u>Botswana</u>	2,2
<u>Burkina Faso</u>	19,0
<u>Burundi</u>	11,1
<u>Centralafrikanska Republiken</u>	5,0
<u>Dr Kongo</u>	79,8
<u>Djibouti</u>	0,9
<u>Ekvatorialguinea</u>	0,9
<u>Elfenbenskusten</u>	23,9
<u>Eritrea</u>	5,4
<u>Etiopien</u>	101,7
<u>Gabon</u>	1,8
<u>Gambia</u>	2,1
<u>Ghana</u>	28,2
<u>Guinea-Bissau</u>	1,9
<u>Guinea-Conacry</u>	11,2
<u>Kamerun</u>	24,4

<u>Kap Verde</u>	0,5
<u>Kenya</u>	45,4
<u>Komorererna</u>	0,8
<u>Kongo</u>	4,9
<u>Lesotho</u>	2,2
<u>Liberia</u>	4,6
<u>Madagaskar</u>	23,7
<u>Malawi</u>	17,2
<u>Mali</u>	17,3
<u>Mauretanien</u>	4,2
<u>Mauritius</u>	1,3
<u>Mocambique</u>	27,2
<u>Namibia</u>	2,5
<u>Niger</u>	19,7
<u>Nigeria</u>	186,5
<u>Rwanda</u>	11,9
<u>Sao Tomé Och Príncipe</u>	0,2
<u>Senegal</u>	14,8
<u>Seychellerna</u>	0,09
<u>Sierra Leone</u>	6,6
<u>Somalia</u>	11,1
<u>Sudan</u>	42,1
<u>Suan syd</u>	12,7
<u>Swaziland</u>	1,3
<u>Sydafrika</u>	55,7
<u>Tanzania</u>	54,2
<u>Tchad</u>	14,5
<u>Togo</u>	7,5
<u>Uganda</u>	36,6
<u>Zambia</u>	15,9
<u>Zimbabwe</u>	16,0

Asien och Oceanien

<u>Afghanistan</u>	33,4
<u>Australien</u>	24,1
<u>Bangladesh</u>	162,9
<u>Bhutan</u>	0,8
<u>Brunei</u>	0,4
<u>Fiji</u>	0,9
<u>Filippinerna</u>	102,6
<u>Hong Kong</u>	7,4
<u>Indien</u>	1328,9
<u>Indonesien</u>	259,4
<u>Japan</u>	125,3
<u>Kambodja</u>	15,8
<u>Kina</u>	1378,0
<u>Kiribati</u>	0,1
<u>Laos</u>	7,1
<u>Macao</u>	0,7
<u>Malaysia</u>	30,8
<u>Maldiverna</u>	0,4
<u>Marshallöarna</u>	0,06
<u>Mikronesien</u>	0,1
<u>Mongoliet</u>	3,1
<u>Myanmar (Burma)</u>	52,4
<u>Nauru</u>	0,01
<u>Nepal</u>	28,4
<u>Nordkorea</u>	25,1
<u>Nya Zeeland</u>	4,7
<u>Pakistan</u>	203,4
<u>Palau</u>	0,02
<u>Papua Nya Guinea</u>	8,2

<u>Salomonöarna</u>	0,7
<u>Samoa</u>	0,2
<u>Singapore</u>	5,6
<u>Sri Lanka</u>	21,2
<u>Sydkorea</u>	50,8
<u>Taiwan</u>	23,5
<u>Thailand</u>	65,3
<u>Tonga</u>	0,1
<u>Tuvalu</u>	0,01
<u>Vanuatu</u>	0,3
<u>Vietnam</u>	92,7
<u>Östtimor</u>	1,3

Europa och Centralasien

<u>Albanien</u>	2,9
<u>Andorra</u>	0,08
<u>Armenien</u>	3,0
<u>Azerbajdzjan</u>	9,8
<u>Belgien</u>	11,3
<u>Bosnien Och Hercegovina</u>	3,5
<u>Bulgarien</u>	7,1
<u>Cypern Mr-Rapport 2010.Doc</u>	
<u>Cypern</u>	1,2
<u>Danmark</u>	5,7
<u>Estland</u>	1,3
<u>Finland</u>	5,5
<u>Frankrike</u>	64,6
<u>Georgien</u>	4,0
<u>Grekland</u>	10,8
<u>Irland</u>	4,7
<u>Island</u>	0,3
<u>Italien</u>	60,6
<u>Kazakstan</u>	17,8
<u>Kirgizistan</u>	6,1
<u>Kosovo</u>	1,8
<u>Kroatien</u>	4,2
<u>Lettland</u>	2,0
<u>Liechtenstein</u>	0,04
<u>Litauen</u>	2,9
<u>Luxemburg</u>	0,6
<u>Makedonien</u>	2,1
<u>Malta</u>	0,4
<u>Moldavien</u>	3,6

<u>Monaco</u>	0,04
<u>Montenegro</u>	0,6
<u>Nederländerna</u>	17,0
<u>Norge</u>	5,2
<u>Polen</u>	38,4
<u>Portugal</u>	10,3
<u>Rumänien</u>	19,8
<u>Ryssland</u>	144,3
<u>San Marino</u>	0,03
<u>Schweiz</u>	8,4
<u>Serbien</u>	7,1
<u>Slovakien</u>	5,4
<u>Slovenien</u>	2,1
<u>Spanien</u>	43,3
<u>Storbritannien</u>	65,6
<u>Tadzjikistan</u>	8,6
<u>Tjeckien</u>	10,6
<u>Turkiet</u>	79,5
<u>Turkmenistan</u>	5,4
<u>Tyskland</u>	82,6
<u>Ukraina</u>	42,7
<u>Ungern</u>	9,8
<u>Uzbekistan</u>	31,9
<u>Vatikanstaten</u>	
<u>Vitryssland</u>	9,5
<u>Österrike</u>	8,8
<u>Sverige</u>	9,9
<u>Channel Islands</u>	0,2

Mellanöstern och Nordafrika

<u>Algeriet</u>	40,8
<u>Bahrain</u>	1,4
<u>Egypten</u>	93,5
<u>Förenade Arabemiraten</u>	9,3
<u>Irak</u>	38,1
<u>Iran</u>	79,5
<u>Israel</u>	8,2
<u>Jemen</u>	27,5
<u>Jordanien</u>	8,2
<u>Kuwait</u>	4,0
<u>Libanon</u>	6,2
<u>Libyen</u>	6,3
<u>Marocko</u>	34,7
<u>Oman</u>	4,4
<u>Palestinska Områdena</u>	4,8
<u>Qatar</u>	2,5
<u>Saudiarabien</u>	31,7
<u>Syrien</u>	17,2
<u>Tunisien</u>	11,3
<u>Västsahara</u>	0,6

Nordamerika Latinamerika och Karibien

<u>Antigua Och Barbuda</u>	0,09
<u>Argentina</u>	43,6
<u>Bahamas</u>	0,4
<u>Barbados</u>	0,3
<u>Belize</u>	0,4
<u>Bolivia</u>	11,0
<u>Brasilien</u>	206,1
<u>Chile</u>	18,2

<u>Colombia</u>	48,8
<u>Costa Rica</u>	4,9
<u>Dom Rep</u>	10,6
<u>Dominica</u>	0,07
<u>Ecuador</u>	16,5
<u>El Salvador</u>	6,4
<u>Förenta Staterna</u>	323,9
<u>Grenada</u>	0,1
<u>Guatemala</u>	16,6
<u>Guyana</u>	0,3
<u>Haiti</u>	11,1
<u>Honduras</u>	8,2
<u>Jamaica</u>	2,7
<u>Kanada</u>	36,2
<u>Kuba</u>	11,2
<u>Mexiko</u>	128,6
<u>Nicaragua</u>	6,3
<u>Panama</u>	4,0
<u>Paraguay</u>	7,0
<u>Peru</u>	31,5
<u>St Kitts Och Nevis</u>	0,05
<u>St Lucia</u>	0,2
<u>St Vincent Och Grenadinerna</u>	0,1
<u>Surinam</u>	0,5
<u>Trinidad Och Tobago</u>	1,4
<u>Uruguay</u>	3,5
<u>Venezuela</u>	31,0
<u>Curacau</u>	0,2
<u>Guadeloupe</u>	0,4
<u>Martinique</u>	0,4
<u>Puerto Rico</u>	3,4

Klicka på

<http://winnell.com/omr36-39ZZZZZV.pdf>

och läs sidorna 7-173 om Världen från Big

Bang till början på mars 2020

Sidorna ger en bild av universum, mänsklighetens historia och Förenta Nationerna, FN.

Sida

- 8 Världens befolkning i början på 1990-talet
- 9 Världshistorien på nio sidor. Sven Winnell 1995
- 18 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
- 24 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
- 44 Kunskapens makt (och maktens kunskap)
- 48 Tillägg 20 november 2020 om ny filosofibok

- 49 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
- 58 Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.
- 59 Världen byggdes om på 1900-talet.
- 80 Sverige under 1900-talet.
- 84 1900-talet.

- 89 Om FN och Svenska FN-förbundet som undersöker hur världen är och försöker göra den bättre
- 90 FN, *Förenta Nationerna* (engelska *The United Nations*), internationell freds- och säkerhetsorganisation och institution för mellanfolkligt samarbete, bildad vid andra världskrigets slut. Från

- 96 Medlemsstater
- 103 Förenta Nationerna, FN.

- 107 Svenska FN-förbundet 16 mars 2020.
- 110 Vad gör FN?
- 111 FN:s arbete för fred, säkerhet och nedrustning
- 117 FN:s arbete med mänskliga rättigheter och demokrati
- 124 FN:s arbete för utveckling och fattigdomsbekämpning

- 135 Om Svenska FN-förbundet

- 141 FN som organisation
- 155 FN:s underorgan
- 166 Sverige och FN

- 169 Agenda 2030 och klimatet: Museer, myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om framtidsproblemen
- 170 Förenta nationernas mål i Agenda 2030
- 171 Klimatförändringen och miljöerna
- 172 Hav och marina resurser
- 173 Ekosystem och biologisk mångfald

Från [Europeiska kommissionen](#) 14 december 2019

[Europeiska kommissionen](#)

[Home - Europeiska kommissionen](#)

Sök

Om Europeiska kommissionen

Läs om kommissionens roll när det gäller att ta initiativ till och genomföra EU:s politik. Kommissionens arbete leds av ett kollegium av kommissionärer med en ordförande. Kommissionärerna arbetar med vissa politiska prioriteringar som fastställs av kommissionens ordförande.

[Ordförande Ursula von der Leyen](#)

Ordförande Ursula von der Leyen

[Ordförande Ursula von der Leyen](#)

Kommissionärerna

Organisation

Organisation

Hur kommissionen är organiserad

Personal

Kommissionens kontor

Avdelningar och genomförandeorgan

Avdelningar och genomförandeorgan

Läs om generaldirektoratens, serviceavdelningarnas och genomförandeorganens funktioner och ansvarsområden.

Vad EU-kommissionen gör

Vad EU-kommissionen gör

Strategi och initiativ

Lagstiftning

Budget och finansiering

Internationella förbindelser

Principer och värderingar

Principer och värderingar

Kommissionens arbete följer principer för öppenhet och insyn, språktäckning, miljöhänsyn, lika möjligheter och etiskt uppförande.

Var med och påverka

Var med och påverka

Tyck till om EU:s initiativ och lagar

EU:s medborgarinitiativ

Medborgardialoger

Framställning till EU

Besök kommissionen

Besök kommissionen

Besökscentrumet

Bibliotek och arkiv

Avdelningar och byråer

I ditt land

Andra EU-institutioner och organ

Kontakt

Kontakt

Press services

Representationskontor i EU-länderna

Problem och klagomål

I fokus

EU:s nästa långtidsbudget

#EUandME

#investEU

#investEU

Läs också

Basfakta om EU

KOLLEGIET (2019-2024)

Kommissionärerna

Klicka på kommissionärerna och se på svenska vad de gör

Europeiska kommissionens politiska ledarskap

- **Så här arbetar vi**
- **Regler och förfaranden**
- **Kalender**
- **Öppenhet**
- **Historik**
- **Kommissionens prioriteringar för 2019-2024**

Ordförande

- **Ursula von der Leyen**

•

ORDFÖRANDE
Ursula von der Leyen

Kommissionärer
Funktion Kommissionärsgrupp
Namn

Frans Timmermans

VERKSTÄLLANDE VICE
ORDFÖRANDE
Frans Timmermans

En europeisk grön giv

- **Margrethe Vestager**

VERKSTÄLLANDE VICE ORDFÖRANDE
Margrethe Vestager

Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern

- **Valdis Dombrovskis**

VERKSTÄLLANDE VICE ORDFÖRANDE
Valdis Dombrovskis

En ekonomi för människor

- **Josep Borrell Fontelles**

HÖG REPRESENTANT/VICE
ORDFÖRANDE
Josep Borrell Fontelles

Ett starkare Europa i världen

- Maroš Šefčovič

VICE ORDFÖRANDE
Maroš Šefčovič

Kontakter mellan institutionerna och
framtidsfrågor

- Věra Jourová

VICE ORDFÖRANDE
Věra Jourová

Värden och öppenhet

- Dubravka Šuica

VICE ORDFÖRANDE
Dubravka Šuica

Demokrati och demografi

- Margaritis Schinas

VICE ORDFÖRANDE
Margaritis Schinas

Främjande av vår europeiska livsstil

- Johannes Hahn

KOMMISSIONÄR
Johannes Hahn

Budget och administration

- Phil Hogan

KOMMISSIONÄR
Phil Hogan

Handel

-

- Mariya Gabriel

KOMMISSIONÄR
Mariya Gabriel

Innovation, forskning, Kultur, utbildning
och ungdomsfrågor

- Nicolas Schmit

- KOMMISSIONÄR
Nicolas Schmit

Sysselsättning och sociala rättigheter

- Paolo Gentiloni

-

KOMMISSIONÄR
Paolo Gentiloni

Ekonomi

- Janusz Wojciechowski

-

KOMMISSIONÄR
Janusz Wojciechowski

Jordbruk

- Thierry Breton

KOMMISSIONÄR
Thierry Breton

Inre marknaden

- Elisa Ferreira

KOMMISSIONÄR
Elisa Ferreira

Sammanhållning och reformer

- Stella Kyriakides

KOMMISSIONÄR
Stella Kyriakides

Hälsa och livsmedelssäkerhet

- Didier Reynders

KOMMISSIONÄR
Didier Reynders

Rättsliga frågor

- Helena Dalli

KOMMISSIONÄR
Helena Dalli

Jämlikhet

- Ylva Johansson

KOMMISSIONÄR
Ylva Johansson

Inrikes frågor

- Janez Lenarčič

KOMMISSIONÄR
Janez Lenarčič

Krishantering

- Adina Vălean

KOMMISSIONÄR
Adina Vălean

Transport

- Olivér Várhelyi

KOMMISSIONÄR
Olivér Várhelyi

Grannskap och utvidgning

- Jutta Urpilainen

KOMMISSIONÄR
Jutta Urpilainen

Internationella partnerskap

- Kadri Simson

KOMMISSIONÄR
Kadri Simson

Energi

- Virginijus Sinkevičius

KOMMISSIONÄR
Virginijus Sinkevičius

Miljö, hav och fiske

Europeiska kommissionens webbplats

[Webbplatsen sköts av generaldirektoratet för kommunikation](#)

[Strategier](#)

[Om Europeiska kommissionen](#)

[Företag, ekonomi och euron](#)

[Bo, jobba och resa i EU](#)

[Lagstiftning](#)

[Bidrag och upphandling](#)

[Forskning och innovation](#)

[Energi, klimat och miljö](#)

[Utbildning](#)

[Bistånd, utvecklingssamarbete och grundläggande rättigheter](#)

[Livsmedel, jordbruk och fiske](#)

[EU-stöd till regioner, landsbygd och städer](#)

[Jobba hos EU-kommissionen](#)

[Statistik](#)

[Nyheter](#)

[Evenemang](#)

[Publikationer](#)

[Contattare la Commissione europea](#)

[Följ kommissionen på sociala medier](#)

[Resurser för partner](#)

[Språkpolicy](#)

[Kakor ”cookies](#)

[Skydd av personuppgifter](#)

[Rättsligt meddelande](#)

Från <http://winnell.com/omr36-39zzzzzzu.pdf>

Klimatet och FNs mål för framtiden

Det största problemen i världen nu är klimatkrisen, coronasjukan och problemen bakom FNs 17 mål för framtiden. Alla enskilda och alla myndigheter och organisationer bör observera detta.

Förenta nationens 17 mål gäller för hela världen och också för Sverige.

Som de viktigaste problemen nu kan ses FNs mål om klimat, hav och marina resurser och ekosystem och biologisk mångfald.

Här från regeringens skrivelse till riksdagen: [Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030, skr. 2015/16:182 \(pdf 782 kB\)](#) :

Klimatavtalet från Paris från december 2015 är en milstolpe i klimatarbetet. För första gången har världen ett globalt klimatavtal där alla länder åtar sig att bidra med allt ambitiösare åtaganden. Avtalet skapar förutsättningar för ökat stöd till utvecklingsländer, både för att begränsa utsläppen och för att anpassa sig till klimatförändringarna.

Fattiga och sårbara länder som inte har resurser att anpassa sig samt kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom och utsatthet drabbas särskilt hårt av klimatförändringar. Åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna kan påverkas av miljöförstöring och klimatförändringar, inklusive ursprungsbefolkningars rättigheter.

Fattigdomsbekämpningen riskerar att avstanna eller gå om intet om inte klimatförändringarna hejdas. Detta på grund av klimatförändringarnas effekter som t ex. extremare väder som torka, skyfall och stormar, vilket i sin tur också påverkar bl.a. vattentillgång och

livsmedelsproduktion, men också stabilitet och säkerhet samt migrationsflöden. Arbeten som syftar till att reducera riskerna för, och minska konsekvenserna av, olyckor och katastrofer är också viktiga för anpassningen till ett förändrat klimat.

Sverige ska gå före i klimatfrågan som är vår tids ödesfråga. Alla länder måste ställa om till ett hållbart samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Det kräver ett sammanhållet globalt och nationellt klimatarbete samt att klimatarbetet, såväl utsläppsminskningar som anpassning, integreras på ett samstämmigt sätt i alla politikområden.

Sverige ska fortsatt vara en pådrivande part för genomförandet av klimatavtalet från Paris, inte minst i förhållande till utvecklingsländer. OECD-länder som Sverige har ett särskilt ansvar för att gå före genom ambitiösa utsläppsmål. Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Sverige driver på inom EU för en ambitiös klimatpolitik samt arbetar aktivt med andra länder och aktörer för att stärka allianser och samarbeten.

Sverige bidrar substantiellt till ett flertal globala klimatfonder. Sverige bidrar även till att främja kapacitetsuppbyggnad, teknikutveckling och innovativa lösningar för minskade utsläpp och klimatanpassning inte minst i utvecklingsländer. Sverige ska också bidra till att stödja utvecklingsländernas genomförande av de nationella klimatplanerna.

Kopplingarna mellan utvecklingsstrategier och klimatplanerna bör därmed också stärkas. Det är dock viktigt att även utvecklingsländerna har åtaganden under det nya avtalet och att fler länder uppmanas att bidra till klimatfinansiering.

Hav och marina resurser

Sammanfattat handlar det om att förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen, samt om att hållbart förvalta, skydda och återställa marina och kustnära ekosystem. Havsförsurningens konsekvenser ska minimeras och åtgärdas. Effektiv fångstreglering ska införas. Överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder ska stoppas.

Vetenskapligt baserade förvaltningsplaner ska genomföras i syfte att återställa fiskbestånden på kortast möjliga tid till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning. Minst 10 procent av kust- och havsområdena ska skyddas. Fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet, överfiske eller olagligt, orapporterat och oreglerat fiske bör avskaffas och nya sådana ska förhindras.

Utvecklingsländers och de minst utvecklade ländernas behov bör integreras i WTO-förhandlingarna om fiskesubventioner. Den ekonomiska nyttan av ett hållbart nyttjande av marina resurser bör öka för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna, bl.a. genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

Vetenskaplig kunskap, forskningskapacitet och havsteknik ska utvecklas, med hänsyn till Oceanografiska kommissionens kriterier och riktlinjer, med fokus på små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna. Tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader ska säkerställas. Bevarandet

och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna ska stärkas, bl.a. genom att genomföra FN:s havsrättskonvention.

Havens resurser bidrar till global livsmedelstrygghet och kan bidra till en hållbar tillväxt. Detta är viktigt för många fattiga länder och människor som är beroende av kustnära fiske. Det är också av betydelse för utveckling av hållbar turism där attraktiva miljöer med friska kustvatten och korallrev är viktiga.

Tillståndet för kustvatten och haven är mycket allvarligt. Ekosystemen och därmed havets ekosystemtjänster påverkas negativt av bl.a. klimatförändringar, havsförsurning, utvinning av mineral och bottenrålning, marin nedskräpning och miljögifter. Havens motståndskraft och förmågan att uppta och bryta ner näringsämnen och gifter, reglering av klimat m.m. försämrats. Många fiskebestånd minskar kraftigt och arter dör ut.

Arbete mot ohållbara fiskesubventioner och överfiske är centralt. Att utveckla och genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden till minst de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning är nödvändigt för att säkra livsmedelsresursen i utvecklingsländer och bidra till en hållbar ekonomisk utveckling.

För att bidra till arbetet med hållbara hav behövs samarbete över landgränser och samstämmiga åtgärder mellan flera politikområden som t.ex. miljö-, jordbruks-, fiske-, närings- utbildnings- och utrikespolitik.

Ekosystem och biologisk mångfald

Sammanfattat handlar det om att bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i vattendrag och deras ekosystem-tjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

Hållbart brukande av alla typer av skogar ska främjas, avskogning stoppas, utarmade skogar återställas och ny- och återbeskogningen kraftigt ökas i hela världen. Ökenspridning ska bekämpas och förstörd mark och jord ska återställas. Bergsekosystemen ska bevaras.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och skydda utrotningshotade arter. En rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser ska främjas samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

Omedelbara åtgärder ska vidtas för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter. Åtgärder ska införas för att förhindra införseln av invasiva främmande arter samt kontrollera eller utrota prioriterade arter. Ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden ska integreras i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

Finansiella resurser för biologisk mångfald, ekosystem och hållbart brukande av skogar ska öka och utvecklingsländer ska ges lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive bevarande och återbeskogning. Globalt stöd mot tjuvjakt och illegal handel med skyddade arter ska öka, bl.a. genom ökade möjligheterna till hållbar försörjning i lokalsamhällen.

Fungerande ekosystem och biologisk mångfald är grunden för de processer som förser oss med mat, vatten, energi, kläder etc. Skydd, bevarande av och hållbart nyttjande och restaurering av ekosystem och naturresurser samt bevarande av biologisk mångfald är därför nödvändigt.

De viktiga sambanden mellan ekonomisk utveckling och behovet av att skydda och bevara ekosystem, inklusive biologisk mångfald behöver tydliggöras.

Den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden drabbar i särskilt hög grad människor som lever i fattigdom vilka ofta livnär sig på naturresurser. Många av dessa är kvinnor. Arbetet i konventionen om biologisk mångfald och de s.k. Aichimålen är väsentligt för att nå flera av de globala målen.

Hållbart brukande av skogsresurser, inklusive minskning av avskogning, är viktigt bl.a. vad gäller klimatpåverkan, hållbar energi, tryggad livsmedelsförsörjning, ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning.

Olagliga avverkningar och handel med associerade trävaror ger negativa effekter på skogar och på människorna som lever av och i dessa skogar. Utvecklingsländer har särskilda behov av tekniskt och vetenskapligt kunnande, liksom av resurser, för att utveckla, bevara och hållbart bruka skogsekosystem, inklusive återbeskogning.

Arbete med skog och hållbar utveckling kräver samstämmiga åtgärder mellan olika politikområden som närings-, jordbruks-, miljö-, klimat- och utrikespolitik.

För mer om detta se regeringens hemsida på internet
<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/>

Föreanta nationernas mål i Agenda 2030

Mars 2019

Mål 1 är att avskaffa all form av fattigdom överallt.

- [Ingen fattigdom](#)

Mål 2 är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

- [Ingen hunger](#)

Mål 3 är att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

- [Hälsa och välbefinnande](#)

Mål 4 är att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

- [God utbildning för alla](#)

Mål 5 är att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.

- [Jämställdhet](#)

Mål 6 är att säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

- [Rent vatten och sanitet](#)

Mål 7 är att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

- [Hållbar energi för alla](#)

Mål 8 är att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

- [Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt](#)

Mål 9 är att bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

- [Hållbar industri, innovationer och infrastruktur](#)

Mål 10 är att minska ojämlikheten inom och mellan länder.

- [Minskad ojämlikhet](#)

Mål 11 är att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

- [Hållbara städer och samhällen](#)

Mål 12 är att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

- [Hållbar konsumtion och produktion](#)

Mål 13 är att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

- [Bekämpa klimatförändringen](#)

Mål 14 är att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

- [Hav och marina resurser](#)

Mål 15 är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

- [Ekosystem och biologisk mångfald](#)

Mål 16 är att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.

- [Fredliga och inkluderande samhällen](#)

Mål 17 är att stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

- [Genomförande och globalt partnerskap](#)

Från <https://www.sida.se/Svenska/>

4 december 2020 (Det går att klicka)

- Om Sida
- Organisation
  - Styrelsen
  - Generaldirektörens stab
  - Internrevision
  - Avdelningen för ledningsstöd
  - Avdelningen för HR och kommunikation
  - Avdelningen för verksamhetsstöd
  - Avdelningen för internationella organisationer och tematiskt stöd
  - Avdelningen för partnerskap och innovation
  - Avdelningen för Europa och Latinamerika
  - Avdelningen för Asien, Mellanöstern och humanitärt bistånd
  - Avdelningen för Afrika
  - Sidas vetenskapliga råd
- Så styrs vi
  - Förordning med instruktion
  - Regleringsbrev
  - Policy och strategier

- Budget
- Lediga jobb
- Om webbplatsen
  - Sajtcharta
  - Tillgänglighet för sida.se
  - Behandling av personuppgifter

Aktuellt och press

- Nyheter
  - 2020
  - 2019
  - 2018
  - 2017
  - 2016
- På gång
  - Tidigare evenemang
- Development Talks
- Pressrum
  - Pressmeddelanden
  - Pressinbjudningar
  - Pressbilder
  - Logotyp
  - Sidas bildbank
  - Historiska biståndsbilder
- Debattartiklar

- 2020
- 2019
- 2018
- 2017
- Sida i medierna
  - 2020
  - 2019
  - 2018
  - 2017
  - 2016
  - 2015
  - 2014
  - 2013
  - 2012
- Prenumerera

Så fungerar biståndet

- Svenskt bistånd
  - Svenskt utvecklingssamarbete får högst betyg
  - Globala Målen och klimatavtalet
  - Prioriteringar i biståndet
  - Uppföljning och kontroll av biståndet
  - Bra bistånd är effektivt
  - Syftet med biståndet

- Åsikter om bistånd
- Olika sorters bistånd
  - Långsiktigt utvecklingssamarbete
  - Humanitärt bistånd
- Finansieringsformer
  - Alternativ finansiering av utveckling
- Aktörer i biståndet
  - Civilsamhället
  - Offentlig sektor
  - Forskare och universitet
  - Näringslivet
  - Svenskt bistånd via FN
  - Svenskt bistånd via EU
  - Världsbanken
- Öppenhet och anti-korruption
  - Vårt arbete mot korruption
  - Öppenhet och transparens
- Resultat av svenskt bistånd
  - Resultat av svenskt bistånd 2019
  - Att mäta och kommunicera resultat
  - Människan i centrum
  - Resultatexempel

Temor

- **Demokrati, mänskliga rättigheter och yttrandefrihet.**
  - **Resultatexempel**
- **Fredliga och inkluderande samhällen**
  - **Resultatexempel**
- **Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter**
  - **Sida frsvrar aborträtten**
- **Jämställdhet**
  - **Resultatexempel**
- **Utbildning**
- **Forskning och innovation**
- **Miljö och klimat**
  - **Resultatexempel**
- **Hållbara hav och vatten**
- **Hållbar energi**
- **Hälsa**
  - **Sidas arbete mot covid-19**
  - **Resultatexempel**
- **Vatten och sanitet**
- **Lantbruk och livsmedelsförsörjning**
  - **Resultatexempel**
- **Handel**
- **Privatsektorutveckling**

- **Sysselsättning**
- **Migration**

Länder

- **Afrika söder om Sahara**
  - **Burkina Faso**
  - **Centralafrikanska republiken**
  - **Demokratiska republiken Kongo**
  - **Etiopien**
  - **Kamerun**
  - **Kenya**
  - **Liberia**
  - **Mali**
  - **Mauretanien**
  - **Moambique**
  - **Niger**
  - **Nigeria**
  - **Rwanda**
  - **Somalia**
  - **Sudan**
  - **Sydsudan**
  - **Tanzania**
  - **Tchad**
  - **Uganda**
  - **Zambia**

- Zimbabwe
- Regionalt samarbete i Afrika
- Mellanöstern och Nordafrika
  - Sidas regionala arbete i Mellanöstern och Nordafrika
  - Irak
  - Jemen
  - Palestina
  - Syrien
- Asien
  - Regionalt samarbete i Asien och Oceanien
  - Afghanistan
  - Bangladesh
  - Kambodja
  - Myanmar
- Europa
  - Regionalt samarbete i Europa
  - Albanien
  - Belarus
  - Bosnien-Hercegovina
  - Georgien
  - Kosovo
  - Moldavien
  - Nordmakedonien
  - Ryssland

- Serbien
- Turkiet
- Ukraina
- Latinamerika
  - Bolivia
  - Colombia
  - Guatemala
  - Kuba
  - Venezuela
- Globala utvecklingsinsatser
  - Resultatexempel

Engagera dig

- Att arbeta med bistånd
- Lediga jobb på Sida
  - Tillsatta befattningar
  - Personalstrategi
- Internationella tjänster
  - Bilateral Biträdande Experter (BBE)
  - Junior Professional Officer (JPO)
  - Special Assistant to the Resident Coordinator (SARC)
  - Junior Professionals in Delegation (JPD)
  - UN Youth Volunteer

- Traineeprogrammet
- Sidas stipendier och praktikprogram
- Boka en föreläsning genom Sida Alumni
- Vanliga frågor om engagemang

För samarbetsparter

- Aktörsgupper
  - Civila samhället / organisationer
  - Forskarsamhället och universitet
  - Näringslivet
  - Offentlig sektor
- Resurser för alla aktörsgupper
  - Att samarbeta med Sida
  - Kurser och utbildning
  - Metod och verktyg
  - Mål- och resultatstyrning
  - Utlysningar
  - Upphandlingar
  - Utvärderingar
  - OECD-DAC
  - Globala målens logotyper
  - Sidas logotyp

Sidas uppdrag

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida, är en statlig myndighet som arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Genom vårt arbete och tillsammans med andra bidrar vi till att genomföra Sveriges politik för global utveckling.

[Läs mer om oss](#)

Kontakt

Valhallavägen 199

105 25 Stockholm

Växel: 08-698 50 00

Fax: 08-20 88 64

E-post: sida@sida.se

[Ställ din fråga i vårt forum.](#)

[Kontakta oss](#)

Snabblänkar

[Pressrum](#)

[Publikationer](#)

[Kurser](#)

[Sajtkarta](#)

[Om webbplatsen och cookies](#)

[Sidas behandling av personuppgifter](#)

[Anmäl korruption](#)

[Openaid.se](#)

Följ oss

Sven Winnells hemsida med projekt: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

Ska man kunna förbättra världen måste man ha bra kunkaper om världen: Hur den var, hur den är, kan bli och bör bli. Vetenskapliga forskningsrapporter om det tar flera år att göra och är vanligen inte dagsaktuella när resultaten presenteras. För förbättringar av världen behövs aktuella uppgifter, i tidningsartiklar kan man få underlag. Men de kan vara sanna eller falska, lämpliga eller olämpliga.

I projektet om samhällsplaneringens problem har under många år införts tidningsartiklar från DN, Dagens Nyheter, som är Sveriges största morgontidning och har många medarbetare över hela världen, och på ett enkelt sätt, vad man kan antaga, ger en bild av världen som kan vara till hjälp när man vill förbättra världen. Artiklarna kan ha brister men det finns ingen möjlighet att kunna kommentera alla artiklar om hur bra eller dåliga de är.

Regeringen har ingen minister för grundläggande livsåskådningar och idéer för politik, det närmaste de kommer det är Kulturministern som ska stå för demokrati och kultur och i arbetsuppgifterna har bl a religion och idrott. Kulturministern har enligt arbetsuppgifterna, verkar det, ett mycket bredare arbete än det hon visar upp. Aktörer inom politiken har svårt att hantera det som borde ingå i kulturministerns uppgifter .

När det gäller livsåskådningar o d är bland de främsta i Sverige Sven - Erik Lidman och när det gäller religion Christer Sturmark. De har artiklar i DN den 10 december 2020, som bifogas här.

" En balansakt mellan kungen och penningpåsen

DN 10 dec 2020

Moderaternas nya idéprogram genomsyras av en nostalgisk vurm för familjen och nationen. Idéhistorikern Sven-Eric Liedman synar tankarna om liberalkonservatism och finner en skvader.

Sverige har på några få år genomgått en dramatisk ideologisk förändring. Den började med att Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010. Budskapet var ett och bara ett: invandringen höll på att förstöra Sverige.

Deras röstläge skruvades upp i falsett när den stora flyktingströmmen kom 2015. Snart var de inte ensamma i sin kritik. Parti efter parti talade om vikten av en stram invandringspolitik, i takt med att SD:s opinionssiffror sköt i höjden.

Både Kristdemokraterna och Moderaterna fick nya partiledare. Den fräna unga Ebba Busch övergav den lite veliga politik som Göran Hägglund fört. Hon drömde om en kristen höger i Sverige, lik den i USA.

Moderaternas Ulf Kristersson gjorde en ännu skarpare gir med sitt parti. Nu skulle det breda välfärdssystem som hans företrädare Reinholdt försvarat bantas ordentligt. Sverige skulle också bli svenskare.

Jimmie Åkesson började drömma om ett stort högerblock.

I april 2019 tillsatte Moderaterna en grupp som skulle ta fram ett nytt idéprogram för Moderaterna. Sekreterare blev Alice Teodorescu. Hon hade redan gett liberalkonservatismen ett ansikte. Det är också liberal-konservatismen som genomsyrar det programförslag som kommittén nyligen lagt fram.

Nationalismen är påfallande. ”Svensk kultur och svensk historia förenar människor över generationerna, men är också en viktig brygga in i det svenska samhället.”

På Reinfeldts tid höll man tyst om svenskhet och nationalstat och judisk-kristen tradition. Desto viktigare har dessa stora ord nu blivit. Vi får veta att ”Sverige är format av ett kristet socialt och kulturellt arv som sträcker sig mycket långt tillbaka”. Ja, ”Sverige är en av världens äldsta nationalstater”.

Gamla tiders högermän skulle ha skrockat belåtet inför sådana meningar, Men kanske hade de blivit lite betänksamma när de läst hyllningen till ”upplysningens och förnuftets tradition”.

Å andra sidan hade de tagit till sig de stränga orden om brott och straff i förslaget och än mer åt allt det vackra som sägs om vikten av ett starkt svenskt försvar (låt vara nu inlemmat i Nato).

I god konservativ anda värnar programförslaget också om familjen. Skribenterna är visserligen inte helt omoderna utan talar om familjen ”i de olika former den kan ha i vårt samhälle idag”. Men det är i familjen som vi framför allt tar ansvar för andra människor. En trygg familj gör barnen till ”starka vuxna”.

Ändå har inte allt återgått till det gamla. Plötsligt får man veta att Moderaterna också är ”individualismens parti”. Så sa man inte i gamla Högerpartiet. I all traditionell konservatism var familjen samhällets minsta beståndsdel. Men här är det fråga om den liberala sidan i det nya liberalkonservativa partiet.

Programförslagets rubrik är ”Frihet och ansvar”.

Vad är då frihet? ”Friheten att välja” står det först. Det är vad alla de gamla allianspartierna hävdade och fortfarande hävdar. Det är med valfriheten som vårt bisarra skolsystem motiveras. Valfriheten gör människan till konsument. Hon väljer fritt i det utbud som finns till salu.

Kanske har programkommittén funnit att det också krävs något mer. Friheten har ”ett avgörande existentiellt värde”, heter det. Det öppnas en vidare rymd över oss; vi slipper ut från varuhuset. Är det inte lite Jean-Paul Sartre över orden?

Å nej, så roligt ska det inte bli. Friheten är vägen till ”nya vetenskapliga insikter, till ett växande välstånd och till kulturella landvinningar”. Förhållandet mellan den enkla valfriheten och frihetens existentiella sida förblir oklart.

Friheten tillhör individen, men individen har också ett ansvar ”för sig själv, sina nära och vårt samhälle”. Ja, individen måste också göra sig ”anställningsbar” och därmed smidigt anpassa sig till den rådande arbetsmarknaden. Arbetslinjen gäller fortfarande.

När människor flyr från krig och nöd har vi också ett ansvar. Men ansvaret gäller först och främst närområdet, i synnerhet grannländerna. Underförstått: vårt ansvar för syrier och afghaner är begränsat.

Därmed är vi inne på det hetaste området i programmet, invandringen. Invandringen ska vara ”ändamålsenlig”, heter det. Människor som söker sig hit ska vilja arbeta eller ”driva företag”.

Massinvandringen har skadat Sverige. Integrationen har under de senaste årtiondena varit usel. Denna integration är en enkelriktad process – kort sagt, de som kommer hit ska anpassa sig efter oss, inte vi efter dem. De ska bli som vi.

Uppenbarligen är detta en norm, ett påbud och inte en beskrivning av hur integration gått till i verkligheten. Kulturer tar färg av varandra. Under hela efterkrigstiden har det svenska samhället påverkats av dem som kommit hit.

Men nu ska det enligt Moderaterna bli slut på detta. Människor långt bortifrån ska anpassa sig efter den uråldriga kristna svenska kulturen. Och helst ska de inte komma hit alls.

I några meningar sammanfattas den moderata versionen av den svenska utvecklingen efter 1945.

Fram till slutet av 60-talet genomgick landet en strålande utveckling (inte ett ord om att detta var socialdemokratins stora period). Sedan stagnerade ekonomin under ett kvartssekel, staten blev för stor, vård och skola likriktades. (I själva verket hade det varit så sedan reformationen.)

Så kom räddningen på 90-talet, den alltför stora välfärdsstaten ersattes med entreprenörskap.

Arbetslinjen gällde! Men under 10-talet stannade allting åter upp, och brottsligheten blev aggressivare. (Åter en sanning med modifikation: antalet mord ökade inte.)

Och nu är det alltså dags för liberalkonservatismen.

Liberalismen är närmare bestämt nyliberalism. Men en förändring har skett sedan Bildts tid. Då följde man Milton Friedman med hundlik tillgivenhet. Friskolorna var en kopia av Friedmans förslag. ”Voucher” blev ”skolpeng” på svenska.

Nu är det den andre store nyliberalen, Friedrich Hayek, som håller i taktpinnen. Det moderna samhället är ”oöverblickbart”. Därför är det omöjligt att detaljstyra.

Hayek in i detalj!

Men miljö och klimat måste man åtminstone ta tag i. Människan och inte den övriga naturen ska vara utgångspunkten. Vi har ett ”förvaltaransvar” (väl samma ansvar som Gud gav Adam i Bibeln). Och allt måste förenas med ”ekonomisk tillväxt”.

Himmel och jord må brinna, men tillväxten den står kvar.

Jämlikheten är enbart en jämlikhet inför lagen. Inte ett ord om de skenande sociala, ekonomiska och kulturella skillnaderna i dagens Sverige. De är inte politikens problem.

Till sist är frågan oundviklig: Hur går liberalism och konservatism ihop? Man kan lugnt svara: inte alls! Å ena sidan kungen och altaret, å andra sidan den ständigt mer välfyllda penningpåsen.

Men Sverigedemokrater och Kristdemokrater slickar säkert girigt i sig den kristna och nationalistiska grädden. Ekonomin får man ta på köpet.

Sven-Eric Liedman "

" Idéhistorikern och författaren Sven-Eric Liedman är aktuell med "Från Platon till demokratins kris" (Albert Bonniers förlag). "

" Ateism är inte en livsåskådning. Karikatyren av icke-troende skapar inga samtal, skriver Christer Sturmark

DN 10 dec 2020

Ett stort antal människor – bland andra undertecknad – menar att religion inte spelar någon betydande roll eller någon roll alls i deras liv. Men vi har fel, enligt religionshistorikern Paul Linjamaa (DN Kultur 4/12).

Religion, hävdar han, spelar i själva verket fortfarande en central roll i alla människors liv och det är till och med svårt att föreställa sig tillvaron utan den.

Vi behöver ha ett seriöst samtal om livsåskådningsfrågor i den offentliga debatten. Vår samtid präglas av en tilltagande globalisering och migration. Om vi inte förstår varandras livsåskådningar, eller ens vår egen, så kan vi inte heller förstå eller kommunicera med varandra. Det försvårar en fredlig samexistens.

Detta mål gagnas inte av den typ av resonemang som det Paul Linjamaa för där begrepp omdefinieras till oigenkännlighet och resonemang förenklas till halmgubbar (till exempel i kritiken av Björn Ulvaeus).

De flesta människor uppfattar begreppet "religion" som någon form av tro på övernaturliga fenomen, gudar, andar, transcendentia själar, återfödelse eller liknande, vilket bekräftas av de flesta uppslagsverk.

Men det är uppenbart att vi är ett stort antal – sannolikt ett växande antal – människor, i Sverige och i världen, som inte tror på sådana fenomen. När Linjamaa påstår att religion spelar en central roll även för dem, och att det är svårt att föreställa sig en tillvaro utan religion, så beror det inte på att han i grunden ifrågasätter detta.

I stället utgår påståendet från en omdefiniering av begreppet religion till att vara i det närmaste identiskt med kultur. Man brukar kontrastera kultur mot natur; med kultur i vid bemärkelse avses all mänsklig aktivitet. Till den räknas – för att ta exempel från Linjamaas artikel – litteratur, musik och konst, men också sociala företeelser som att människor gifter sig, ger sina barn namn och begraver sina döda.

Linjamaa låtsas som om dessa ritualer alltid utövas i en religiös kontext, men faktum är att de i växande omfattning sker under helt sekulära former. Allt färre gifter sig i kyrkan eller döper sina barn. Men i Linjamaas värld spelar det ingen roll. Alla dessa mänskliga aktiviteter är enligt honom ett uttryck för religion.

Vi människor har naturligtvis en stor frihet att sätta namn på ting och företeelser. Men kommunikationen oss emellan underlättas om vi är någorlunda överens om definitionerna. Med den etablerade förståelsen av begreppet religion råder det knappast någon tvekan om att ett stort antal människor inte är religiösa, särskilt i Sverige.

Linjamaa vill emellertid omdefiniera religion på ett sätt som innebär att den omfattar precis alla. Om man omdefinierar religion så att det är detsamma som fascination och förundran inför verklighetens natur och alla kulturella uttryck, så inkluderas givetvis fler i begreppet. Men det förlorar samtidigt sin innebörd och relevans, och Linjamaa missar att

berätta vilket nytt begrepp han vill använda för det som hittills har kallats religion.

Linjamaa lyfter också fram det kända fenomenet att en grupps samhörighet och identitet ibland i högre grad formas av gemensamma yttre fiender än av en inre gemenskap. Han hävdar att det här gäller ateister, som enligt honom betraktar religion som en fiende.

Däremot menar han att gudstroende människor genom sin religiositet får både identitet och samhörighet. Det är riktigt, som Linjamaa själv konstaterar, att det enda som förenar ateister är en specifik fråga, nämligen uppfattningen att Gud inte existerar. I andra frågor som rör värderingar, kultur och politik har ateister runt om i världen vitt skilda uppfattningar. Det finns därför knappast någon strävan efter en gemensam identitet.

Men samma motsättningar finns bland religiösa. Den ”identitet och samhörighet” dem emellan som Linjamaa talar om existerar inte. I själva verket råder det, som alla har noterat, starka motsättningar inte bara mellan skilda religioner utan också mellan olika inriktningar inom samma religion. De leder många gånger till krig snarare än samhörighet.

Han skriver vidare att ”oavsett om man är kristen apologet eller ateist finns det anledning att stanna upp och tänka efter exakt vad det är man egentligen diskuterar”. Han myntar begreppet ”bekännande ateist”, ett begrepp som rimligen inte betyder någonting. (Jag tror inte att astrologi fungerar, är jag då en ”bekännande a-astrolog”?)

Linjamaa gör ett kategorifel när han ställer kristendom (en livsåskådning och religion) mot ateism (en uppfattning i en enskild sakfråga).

Ateism är inte en livsåskådning. Ateism är tomt på både innehåll och värderingar. En ateist kan tro på astrologi och spöken, kan vara vänster eller höger, demokrat eller antidemokrat. Ateism är förutom uppfattningen att det inte finns någon gud en innehållslös beteckning.

För egen del bekänner jag mig till livsåskådningen sekulär humanism. Den har en specifik kunskapsteoretisk hållning som bland annat leder till uppfattningen att astrologi inte fungerar och att spöken inte finns. Den livsåskådningen har en värdegrund och människosyn som vilar på en sekulärt formulerad etik. Den har också en naturalistisk verklighetsuppfattning: uppfattningen att världen definieras och styrs av naturliga, snarare än övernaturliga, krafter. Av naturalismen följer ateism. Så därmed är jag också ateist, men det är bara en av många konsekvenser av att vara sekulär humanist.

Alla sekulära humanister är således ateister (eller agnostiker), men alla ateister (eller agnostiker) är inte sekulära humanister. Att som Paul Linjamaa betrakta ateismen som ett kulturbärande och menings-
skapande begrepp är bara vilseledande.

Vi behöver tala om kultur och livsåskådningar med respekt och utan att göra karikatyrer av andras livsåskådningar. Först då kan diskussionen bli meningsfull.

Christer Sturmark

Författare, bokförläggare och vd för fackboksförlaget Fri Tanke. "

"Den "identitet och samhörighet" religiösa emellan som Linjamaa talar om existerar inte. I själva verket råder det, som alla har noterat, starka motsättningar inte bara mellan skilda religioner utan också mellan olika inriktningar inom samma religion. De leder många gånger till krig snarare än samhörighet. "

Sverige bör se sin klimat- och miljöpolitik och energipolitik i ett globalt perspektiv.
Mänskligheten har en skyldighet att tillvarata kärnkraftens möjligheter att utnyttja atomernas enastående krafter.

Det talas nu om att man snarast bör börja bygga slutförvar för kärnkraftsbränsle som är förbrukat. Man tänker sig att gräva ner sig 500 m i urberget vid Forsmark och lägga dit bränsle infogat i enorma mängder koppar mm som ska vila där 100 tusen år. Det är mycket dyrt.

Miljöpartiet vill vänta på närmare undersökningar om det. De vill inte ha kärnkraft, men bör lära sig förstå hur mycket energi det finns i atomerna.

Det finns nu kärnkraftsmaskiner som kan använda det som man säger förbrukade bränslet. Sverige bör understödja forskning som utvecklar det. Och man bör avstå från det dyra lagret vid Forsmark och bygga ut mellanlagret i Oskarshamn som ligger på 30 meers djup och är mycket billigare än det vid Forsmark.

Allmänheten verkar inte förstått riktigt hur mycket energi det finns i atomerna. I kemiska formlerna för kärnkraft ingår faktorn för ljusets hastighet, ett mycket stort tal, 300 hundra tusen km per sekund. Ljuset går en sträcka som motsvarar sju varv runt jorden, per sekund. Det är ett mycket stort tal som verkade när två små bomber 1945 från ett amerikanskt flygplan raderade två japanska städer.

Det är inte troligt att de stora länderna i världen kan klara klimatkraven utan kärnkraft. Regeringens minister för bistånd och samarbete med andra länder bör klargöra detta.

Energiministern bör se till att det utvecklas kärnkraftsmaskiner som kan använda det man säger förbrukade bränslet som ännu innehåller energi som kan användas.

Behovet av el i världen är stort och kommer att öka. Det är inte troligt att de kinesiska miljonstäderna kan försörja sig med vindkraft. Kineserna bygger nu kolkraft på löpande band.

Sverige bör se sin klimat- och miljöpolitik och energipolitik i globalt perspektiv.

Mänskligheten har en skyldighet att ta tillvara kärnkraftens möjligheter att utnyttja atomerna enastående krafter.

Klimat- och miljöministern bör på regeringens hemsida redovisa världens växt- och djurliv och deras livsmiljöer så att alla förstår att de måste skyddas. De finns i bibliotekens beskrivning av naturvetenskaperna, bl a SAB systemet.

Naturvetenskap enligt SAB-systemet på svenska bibliotek.

U Naturvetenskap

U(x) Naturvetenskapliga lexikon407 träffar

U:b Naturvetenskaplig forskning och n naturvetenskapliga institutioner530 träffar

U:d Naturvetenskaplig teori, filosofi och metodlära1413 träffar

U:k Naturvetenskapens historia2319 träffar

U:oa Naturvetenskapens sociologi133 träffar

U.02 Allmän instrumentlära683 träffar

Ua Astronomi15199 träffar

Ua(y) Astronomiska kartor, stjärnkataloger och bilderböcker48 träffar

Ua:bf Astronomiska institutioner74 träffar

Ua:k Astronomins historia1307 träffar

Ua.02 Instrumentlära324 träffar

Uaa Universum2504 träffar

Uab Solsystemet2247 träffar

Uac Stjärnor1230 träffar

Uae Praktisk astronomi874 träffar

Uaf Tidmätning1484 träffar

Uag Celest mekanik227 träffar

Uah Sfärisk astronomi och positionsastronomi111 träffar

Uai Astrofysik1032 träffar

Ub Geofysik17337 träffar

Ub.02 Instrumentlära: allmänt8 träffar

Uba Meteorologi6524 träffar

Ubb Oceanografi och hydrologi6125 träffar

Ubc Geodesi1764 träffar

Ubd Jordmagnetism407 träffar

Ube Vulkaner och jordbävningar1012 träffar

Uc Fysik och kemi71241 träffar

Uc.bf Institutioner0 träffar

Uc:k Fysikens och kemins historia360 träffar

Ucb Mekanik5380 träffar

Ucc Fysik27528 träffar

Ucd Molekyl-, atom-, kärn- och partikelfysik7146 träffar

Uce Kemi27368 träffar

[Ud](#) Geologi och paleontologi26607 träffar
[Ud:bf](#) Geologiska och paleontologiska institutioner57 träffar
[Ud:k](#) Geologins och paleontologins historia199 träffar
[Ud.02](#) Instrumentlära8 träffar
[Ud-](#) Särskilda länder och områden3186 träffar
[Uda](#) Allmän och historisk geologi7438 träffar
[Udb](#) Paleontologi4005 träffar
[Udt](#) Geokemi462 träffar
[Udu](#) Mineralogi2407 träffar
[Udv](#) Petrologi1358 träffar
[Udx](#)Ekonomisk geologi2978 träffar
[J Arkeologi](#)

[Ue](#) Biologi37710 träffar
[Ue:bf](#) Biologisinstitutioner42 träffar
[Ue:k](#) Biologins historia661 träffar
[Ue.0](#) Särskilda biologiska aspekter och delområden20173 träffar
[Uea](#) Utvecklingslära och genetik6109 träffar
[Ueb](#) Fysisk antropologi1735 träffar
[Uec](#) Mikrobiologi2095 träffar
[Ued](#) Bioteknik1481 träffar

[Uf](#) Botanik29412 träffar
[Uf:bf](#)Botanikinstitutioner251 träffar
[Uf:k](#)Botanikens historia559 träffar
[Uf.0S](#)Särskilda botaniska aspekter och delområden11570 träffar
[Ufa](#) Särskilda grupper av växter2464 träffar
[Ufe](#) Fröväxter (Fanerogamer): allmänt962 träffar
[Uff](#) Fanerogamer: gömfröiga (Magnoliophytina)2724 träffar
[Ufg](#) Fanerogamer: nakenfröiga (Pinophytina)287 träffar
[Ufh](#) Kryptogamer5684 träffar

[Ug](#) Zoologi36507 träffar
[Ug:bf](#) Zoologiinstitutioner115 träffar
[Ug:k](#) Zoologins historia233 träffar
[Ug.0](#) Särskilda zoologiska aspekter och delområden7168 träffar
[Uge](#) Rygggradsdjur (Vertebrata)531 träffar
[Ugf](#) Däggdjur (Mammalia)5257 träffar
[Ugg](#) Fåglar (Aves)6556 träffar
[Ugh](#) Kräldjur (Reptilia) och groddjur (Amphibia)999 träffar
[Ugi](#) Fiskar (Pisces) och rundmunnar (Cyclostomi)2329 träffar
[Ugj](#) Rygggradslösa djur (Evertebrata)11027 träffar

DN 16 februari 2021

”Behåll kärnkraften – annars förstörs naturen av vindkraftverk”

"Nyligen har Energimyndigheten tillsammans med Naturvårdsverket publicerat utredningen "Nationell strategi för en hållbar vindkraft". Utredningen låg förra veckan till grund för ett nästan timslångt och förvånansvärt okritiskt reportage i Sveriges Radios miljöprogram "Klotet".

I utredningen förespråkas att regelverket måste lättas för att möjliggöra för landbaserade vindkraftsverk i södra Sverige med en årlig produktion av 47,5 terawattimmar. Om man sätter sig in i vad detta skulle innebära för vår natur och miljö, framträder en skrämmande bild.

Jag syftar då på den visuella störning som vindkraftverken utgör. Om en snurrande rotor ses över horisonten dras blicken till den och det blir en störning som kan dominera upplevelsen av en annars stilla horisontlinje. Ett pärlband av sådana vindsnurror är förstas ännu värre.

För att påvisa det orimliga i planerna har jag utgått från publicerade data för en av de största planerade vindkraftsparkerna i landet, Markbygden utanför Skellefteå, etapp 3. Dess 442 turbiner på tillsammans 1400 megawatt installerad effekt ska leverera 5,5 terawattimmar årligen.

Det motsvarar 45 procent av full effekt under årets alla timmar. Markytan som tas i anspråk är 150 kvadratkilometer. Det motsvarar då 27 kvadratkilometer per terawattimme.

På grund av tornens höjd syns rotorerna helt över horisontlinjen på ett avstånd av lågt räknat 30 kilometer i ett platt landskap med fri sikt. Är vindkraftsparken högt belägen ökar detta avstånd. Man kan försiktigt

räkna med att en vindkraftspark för en terawattimme per år skapar en visuell störzon på drygt 4000 kvadratkilometer. Det motsvarar en visuell störzon på 65 gånger 65 kilometer om vi tänker oss att vindkraftsparken har en kvadratisk form.

Och det går ju inte att gömma vindkraftsparken. Vid val av läge eftersträvas höjdplatåer.

Södra Sverige har en total markyta på 184 000 kvadratkilometer, varav skogsarealer utgör 129 000 kvadratkilometer. Det innebär att 48 terawattimmar kräver 1 300 kvadratkilometer markyta och, vad värre är, skapa visuella störzoner omfattande 192 000 kvadratkilometer.

Det betyder att var man än befinner sig i södra Sverige skulle inom synfältet ha i genomsnitt 2–4 gigantiska vindkraftsparker, tusentals snurrande rotorerna synliga över horisontlinjen.

Jag hävdar att detta är ett direkt miljöhot, som man verkar blunda för. Det förefaller mig orealistiskt att tro att befolkningen i södra Sverige kommer att acceptera detta. Att övervinna ett sådant motstånd med "effektivare planeringsprocesser" är nog dömt att misslyckas.

För oss som ser kärnkraften som en säker och fossilfri energikälla, är det orimligt att förutsätta att all fossilfri energi skall komma från vindkraft. Det leder till en framtid då vi sätter en visuell industriell prägel på hela södra Sveriges natur. Alternativet med kärnkraft kräver mindre än totalt fem kvadratkilometers yta.

Jag inte vill se vår fria natur skövlad av vindparker. De behövs inte, eftersom det finns alternativ som sparar naturen.

Gunnar Widén, Klövedal "

DN 17 februari 2021

"Vi lever i en tid som kräver goda läsare"

De sociala medierna lämpar sig sällan för en eftertänksam, reflekterande läsning. Men om vi menar allvar med talet om att värna förnuftet måste vi också uppvärdera mötet med texten, skriver idéhistorikern Sven-Eric Liedman.

Anne-Marie Körling, den erfarna läraren som häromåret var Sveriges läsambassadör, slår kontinuerligt larm på sin blogg om många barns sjunkande läskunnighet. När de unga väl avslöjat bokstävernas hemlighet tror många att saken är klar. De kan läsa. I en klass var det bara en liten minoritet som verkligen kunde läsa och inte bara stava sig fram.

Ingen tror att ett barn som tagit sina första steg inte behöver gå mer. Men det är tydligen en föreställning som man kan få när det gäller läsning.

Barnen som Anne-Marie Körling talar om har inte invandrarföräldrar. De är svensk medelklass. De har väl förspänt. Men de flesta kan inte läsa ordentligt.

Läsningen håller på att hamna på undantag. Det finns ju ljudböcker. Det finns tv och Youtube. Tekniken gör det möjligt att tala in en text och få den prydligt utskrivna.

Men att kunna läsa är nödvändigt för ett reflekterat liv i ett modernt samhälle. Vi måste komma ihåg att skriften inte som talet följt mänskligheten under hela dess utveckling. Det är en senkomling, en nödvändig beståndsdel i högkulturerna.

Med skriften får man ett verbalt minne utanför hjärnan, ett minne som alla läskunniga kan ta del av. Matematikens symboler är en del av detta skriftspråk.

Läsning är en färdighet som kan och bör odlas livet igenom. Fler och fler arbetar framför datorn. Där finns också bilder – men det som binder samman, förklarar och ger sammanhang är text.

Texten är ett nödvändigt redskap för att utveckla det kritiska sinnet. Bara genom att resonera om texter, jämföra texter med andra texter och pröva deras påståenden mot verkligheten kan vi säga något om deras trovärdighet.

I skolans grunddokument hyllas det kritiska sinnet. Men hur ska detta kunna utvecklas om man inte kan tillgodogöra sig en någorlunda komplex text? Läsningen är en nödvändig betingelse för en rimligt förnuftig verklighetsuppfattning.

Men bara nödvändig, inte tillräcklig! Läskunnigheten var god i Tyskland på 1930-talet, men det hindrade inte människor från att anamma en ideologi som inte bara var omänsklig utan också djupt irrationell. Många av dem som i januari stormade Kapitolium hade en mångårig utbildning. Det räcker inte med god läskunnighet, det krävs också en moralisk standard som inte lämnar fältet fritt för våra vidrigaste impulser. För detta krävs ett någorlunda harmoniskt samhälle, ansvarsfulla uppfostrare och en skola som inte bara anställer prov och delar ut betyg utan också får tid att ge sina elever rimliga måttstockar för ett såväl hyggligt som reflekterat liv.

I denna senare uppgift kan läsningen spela en positiv roll. Inte för att man automatiskt blir god av den utan att man fått tillfälle att samtala om det som berättelserna eller faktatexterna öppnar av problem och möjligheter. Det är det eftertänksamma, respektfulla samtalet som kanske är viktigast. Man byter reflektioner med varandra.

Men vem har tid till samtal i dag? Vem har tålmod?

Tidens puls finns snarare i de sociala medierna. Där kan det gå fort. Där kan man skriva utan att tänka efter. Nej, alla gör inte det; men möjligheten finns alltid. Många utnyttjar dem.

Det finns redan en stor litteratur om de sociala medierna. De är verkligen ett samtidsfenomen – först i vårt årtusende tog de form. De första studierna är hoppfulla. Ett redskap för demokratin. Ett sätt för människor att komma närmare varandra trots avstånd.

Men strax förändras bilden. Man börjar tala om ”det mörka nätet”. Skumma typer söker upp offer, mest unga kvinnor, som bokstavligen eller bildligen blottat sig på nätet. Hat- och lögnpropaganda sprids främst av högerextrema grupper. Från 2016 får företeelsen ett namn: Donald Trump. I Sverige dominerar Sverigedemokraterna de sociala medierna.

Det krävs en minimal läs- och skrivkunnighet för att röra sig på nätet, men knappast ett kritiskt sinne. Nätet har blivit en tummelplats för de mest bisarra lögner och myter. QAnon i USA tar priset och visar att steget från galen myt på nätet till våld kan vara kort. Men också andra förvrängda uppfattningar dansar runt, även i Sverige och där främst i SD-kretsar.

Sällan blir det fråga om verkliga åsiktsutbyten där motstridiga uppfattningar får mötas och om inte ta färg varandra så åtminstone preciseras och göras begripliga även för motståndaren.

För egen del har jag erfarenhet av Twitter. Det finns fördelar: nyheter sprids blixtnabbt, intressanta människor sänder små meddelanden, och man får tillfälle till existentiella suckar. Men Twitter är inte en arena för samtal. Avståndet till aggressioner är alldeles för litet. Det är en av de stora nackdelarna med de sociala medierna, att det inte krävs

någon eftertanke. Ovetta ligger en knapptryckning bort. Ingen redaktör kommer emellan.

Inte kan jag svära mig fri från egna försyndelser. Men för det mesta försöker jag vara min egen redaktör. Andras aggressioner kan man däremot inte undgå. Ett exempel:

Ivar Arpi, den ivrige högerdebattören, uttryckte på Twitter sitt missnöje över att alla enats om att kalla stormningen av Kapitolium för ett kuppöversök. Jag genmälde att det kanske hellre skulle kallas en putsch, ett fint 1800-talsord om hur några få eggade en massa att gå till attack. Arpi svarade inte på detta utan skrev bara: ”Undrar hur mycket dummare jag blev av att ha dina böcker som kurslitteratur en gång i tiden.”

Adrenalin! Också min produktion gick igång, men jag lade band på mig. Inget fanns att svara. Men andra överöste Arpi med sin ilska. Allt blev ett exempel på hur känslorna så ofta löper snabbare än tankarna på sociala medier.

Twitter lämpar sig sällan för en eftertänksam, reflekterande läsning. Därför är det så mycket viktigare att värna om den på andra, långsammare arenor. Den är inte bara viktig för den intellektuella nivån i samhället utan för det fördjupade meningsutbytet.

Det är viktigt att både kunna läsa begrundande långsamt men också snabbt för att finna något viktigt som man söker. Båda färdigheterna kräver en behärskning av textmediet. Man kan både zooma in den minsta detalj och zooma ut så att stora helheter framträder. Det behövs ingen lång och krävande utbildning för detta. Men det krävs en ständigt uppövd läsförmåga.

Med viss förtjusning tog jag häromdagen del av en lång intervju med Magdalena Andersson, finansministern, i februari-numret av tidningen Vi. Det visade sig att hon inte bara hade tid för ekonomiska kalkyler

utan också för romaner. Hon kunde också resonera sakkunnigt och välavvägt om det hon läst.

Men en dystrare tanke smög sin in i min glädje: Hur mycket får hon användning för sitt breda register i den politiska debatten? Det är som om perspektivet snävades in så snart det kommer till politiken. Medierna, i synnerhet tv, gör sitt till för att torrlägga åsiktsutbytena. Man stängs inne i sina talepunkter. Rättvisa! ropar den ene. Valfrihet! den andra.

Den lyssnare som inte redan har sina sympatier klara blir inte mycket klokare. De stympade budskapen kan knappast locka den oinvigde till fördjupning.

Olof Palme berättade någon gång att det som bidrog till hans beslut att trots hans bakgrund bli socialdemokrat var de stora publika debatterna mellan Ernst Wigforss och Herbert Tingsten. Det var två män som verkligen kunde argumentera för sin sak – och som fick tid och möjlighet att göra det.

Nu bör man inte ägna sig åt nostalgi utan blicka framåt i stället. Det är tydligt att skolan inte lyckas få tillräckligt många elever att inse hur avgörande den ständiga övade läsningen är för deras utveckling och möjligheter.

Men också medierna, inklusive de sociala, lämnar i synnerhet unga människor utan hjälp att gå vidare på den väg som kan göra en människa till en medveten, aktiv medborgare och därtill ge henne ett intressantare liv.

Att kunna bokstäverna är inte detsamma som att kunna läsa.

Sven-Eric Liedman "

Utrikes och inrikes
DN-artiklar 7 - 12
februari 2021

Kopior av artiklar blir i den form Dagens
Nyheter levererar.

Utrikes DN-artiklar
om USA 7 - 12
februari 2021

07 Bidens beslut river upp känslorna vid klimatkampens frontlinje

Vid floden i Fort Peck-reservatet lyser ett rött tygstycke.

Det symboliserar att oljeledningen är död.

USA:s nya president Joe Biden har gjort en rivstart i klimatpolitiken med beslutet att upphäva tillståndet för Keystone XL.

Det är ett besked som både läker och splittrar människorna i Montana.

Tågvisslan ljuder från den stora slätten och från bergen hörs några skott, när Lance Fourstar och Angeline Cheek vandrar fram till strandkanten av Missourifloden nära den sydvästra udden av Fort Peck-reservatet i Montana.

– Det är någon som är ute och jagar, konstaterar han, innan han riktar blicken mot vattnet.

Det var här som hans anfader hövding Rosebud från Assiniboine-nationen såg de vita männen närma sig för mer än 200 år sedan. Och det var här som oljeledningen Keystone XL skulle ha korsat floden på sin väg från Alberta i Kanada till Steele City i Nebraska.

Lance Fourstar och Angeline Cheek är övertygade om att den hade vittrat sönder så

småningom och förorenat vattendraget och förstört vattenförsörjningen runt Fort Peck. Därför betraktade de ledningen som ett hot mot urfolken på prärien i Montana.

– Vattnet är så viktigt för oss. Vi använder det i så många av våra ceremonier och vi tror på dess läkande kraft, säger hon.

Han plockar fram ett rött tygstycke och går fram till ett litet träd vid floden. Det är ingen officiell ceremoni, men ett sätt att högtidlighålla ett viktigt besked från en ny president i Washington.

– När någon dör skickar vi anden till den andra sidan. Nu vill jag ge oljeledningens ande en möjlighet att vandra över. Genom att binda tyget runt trädet, kan jag sända budskapet att denna oljeledning är död.

Joe Biden hörde ett rop från planeten. Det var åtminstone så han beskrev det, utanför Kapitolium den 20 januari i år, när han höll sitt allra första tal som president.

Han talade om klimathotet, och sa att ropen på överlevnad inte kunde vara tydligare eller mer desperata. Sedan tågade han till Vita huset, och tog plats vid skrivbordet i Ovala rummet i västra flygeln för att signera sina första presidentordrar. En gick ut på att USA skulle återinträda i Parisavtalet. En annan upphävde det huvudsakliga tillståndet för Keystone XL – ett tillstånd som inte gagnar USA:s nationella intresse, enligt ett uttalande från Vita huset.

Beskedet var ett stort avbräck för utvinningen av oljesanden i Kanada – en utvinning som kan minska Nordamerikas oljeberoende, men innebär stora utsläpp av koldioxid.

Besluten om klimatet skulle sända ett kraftfullt budskap till världen om att Bidenadministrationen vill spela en ledande roll i kampen mot den globala uppvärmningen. Men vad blev egentligen signalen till medborgarna i Montana?

Det här är berättelsen om människor som känner att de kan läka, och människor som känner att splittringen växer i USA.

För några år sedan fick Angeline Cheek, som tillhör Lakotnationen, besöka ursprungsbefolkningen runt oljesanden i Alberta, Kanada. Hon fick uppleva vad hon beskriver som omfattande miljöförstöring och skador på växter, djur och människor.

– Jag rekommenderar alla att besöka Kanada och se med egna ögon vad som pågår där, säger hon.

Hon tog de första stegen i kampen för naturresurserna när hon studerade till lärare på en högskola i South Dakota. Det var då som planerna på Keystone XL lanserades, som ett komplement till den befintliga oljeledningen Keystone, som löper längre österut på den stora prärien i mellersta USA.

– Vi hade en ceremoni när vi bad våra anfäder om hjälp och riktning. Våra andliga ledare gjorde tolkningen att den här oljeledningen kunde bli slutet för vårt folk och våra naturresurser.

Angeline Cheek gick med i protesterna, men höll sig i bakgrunden. För ungefär fyra år sedan återvände hon hem till Montana för att vårda en äldre släkting. Då började hon arbeta som lärare. Hon berättade för eleverna om hoten från oljeledningarna. De frågade om de kunde protestera.

Så kom det sig att hon blev en av de ledande aktivisterna mot Keystone XL i Montana. Hon tog strid för naturen och för att skydda pojkar och flickor från ursprungsbefolkningen mot övergrepp.

– Vi vet att det kan uppstå problem med trafficking och droger när man inrättar stora arbetsläger ute på landsbygden, säger hon.

Det var inte alla som uppskattade hennes initiativ. Flera av ledarna för reservatet trodde att protesterna var förgäves och att det var omöjligt att stoppa oljeledningen. Under en marsch strax söder om gränsen till Kanada blev hon hotad med kniv av några män från lokalbefolkningen.

– De skrek: ”Låt oss döda indianerna, låt oss skalpera dem!”. Jag kommer att bära med mig den händelsen i resten av mitt liv, säger hon.

Det finns mycket smärta i hennes historia. En smärta som inte försvinner, bara för att president Biden har valt att stoppa Keystone XL.

– Jag kände en stor lättnad när jag fick höra talas om beslutet. Men jag tänkte också på allt arbete som jag lagt ned och allt motstånd som jag har mött.

I två och en halv timme har stenarna hettats upp i elden. Nu glöder de i skymningen utanför hyddan, där en handfull medlemmar från ursprungsbefolkningen ska delta en Sweat Lodge, en ceremoni med ångbad, böner och sång.

Lance Fourstar, som är ordförande för Assiniboine-rådet på Fort Peck, hjälper till med att forsla de rykande stenarna på särskilda metallrännor.

Den här kvällen ska han framföra sin tacksamhet för beslutet att häva tillståndet för Keystone XL.

Han fruktade att ledningen skulle plöja rakt genom heliga platser och gravar.

– Det är som om man skulle dra en ledning rakt genom Vatikanen, säger han.

Han konstaterar att hans nation har funnits på prärien i uppemot 11 000 år.

– Men när vi slåss mot Keystone XL så tänker vi också på framtida generationer och på alla folk. Utvinningen av oljesanden bidrar till koldioxidutsläppen. Och de är redan alldeles för stora. Jordens temperatur ökar till och med nu under pandemin. Det drabbar oss alla, med smältande isar och glaciärer och höjda havsnivåer.

Det är inte alla i nordöstra Montana som tackar högre makter för Bidens beslut.

Tvärtom.

Kanske kan man säga att klimatåret 2021 börjar och slutar i Glasgow. FN:s stora klimatmöte COP26 hålls i Glasgow, Skottland, i november och då ska världens länder redovisa sina klimatplaner.

Medborgarna i den lilla staden Glasgow i nordöstra Montana – kommer någon att lyssna på dem?

Här, nära Fort Peck och Missourifloden, var förberedelserna för oljeledningen var i full gång. Många småföretagare räknade med stora inkomster från Keystone XL.

Rocky Thompson driver en lastbilsfirma som hanterar avfall, och har varit med om att forsla

bort skräp åt energibolaget TC Energy som hanterar Keystone-projektet.

– Vi har haft många uppdrag för dem under det senaste året. Så beslutet att stoppa Keystone kommer verkligen att innebära en smäll för oss i år. Det är likadant för min bror som har en bilverkstad på andra sidan stan. Det här beslutet drabbar hela samhället, säger han.

Han har hört varningarna för arbetslägren.

– En del säger att de är rädda för folk som ska komma hit. Men jag har bara goda erfarenheter av mina kontakter med TC Energy.

För hotellchefen Rob Brunelle på Cottonwood Inn i Glasgow blev Keystone XL-projektet räddningen när pandemin slog till för ett år sedan.

– Med hotellgästerna från Keystone kunde vi hålla verksamheten i gång, trots covid. Nu i år trodde vi att vi skulle kunna ta igen de intäkter som vi förlorade förra året. Men så kom stoppet. Det blir förödande för hela samhället, säger han.

Under de senaste veckorna har han skrivit brev till Montanas ledamöter i kongressen och vädjat till dem om att rädda oljeledningen. Han tycker att Keystone har blivit en symbol för den nya administrationen.

– Det är hyckleri att slåss mot en oljeledning, samtidigt som vi fortfarande är så beroende av olja och gas. Nu kommer oljan att transporteras på tåg i stället och det är mycket farligare.

Vid installationen den 20 januari lovade Joe Biden inte bara att ta upp kampen mot den globala uppvärmningen utan också att vara en president för alla amerikaner, och försöka hela

USA efter år av djup polarisering under Donald Trump.

Lisa Koski som är chef för handelskammaren i Glasgow får inte budskapen att gå ihop.

– Det första han gjorde var att skriva på den där presidentordern om Keystone XL. Jag blev så upprörd. Det är inte ett beslut som skapar enighet, det är ett beslut som kommer att splittra oss ännu mer, säger hon.

På sätt och vis är hon luttrad. Hon är inne på sitt tolfte år på handelskammaren och hon har jobbat med förberedelserna av Keystone XL i olika omgångar sedan starten. Det har varit många bakslag och många rättsliga prövningar.

Hon har hunnit fundera en hel del på avståndet mellan Washington DC och Glasgow, Montana.

– Vi skulle lika gärna kunna bo i Sverige. De bryr sig inte om oss, säger hon.

Aktivisterna från Fort Peck tycker att oljeledningens förespråkare bara bryr sig om pengar.

Men pengar spelar roll, säger Lisa Koski.

De flesta av jobbarna vid konstruktionen av Keystone XL skulle inte ha kommit från Glasgow eller Valley County. Men de hade bott tillfälligt i trakten, och bidragit kortsiktigt till den lokala ekonomin genom att besöka barer och restauranger, handla mat i butiker, tanka på bensinstationer.

På lång sikt hade Valley County kunnat räkna med intäkter på kanske 15 miljoner dollar årligen från Keystone XL genom beskattningen av marken runt oljeledningen.

– Vi hade behövt pengarna till våra skolor och våra vägar, säger Lisa Koski.

Hon och hennes 220 medlemmar beskriver TC Energy som ett bolag med ett stort samhällsengagemang, som sponsrat alltifrån fisketurneringar till ambulanser i Valley County. De framhåller också att den kanadensiska oljeindustrin har pressat ned utsläppen och lovat att anställa fackligt anslutna jobbare och göra transporterna av oljan så klimatvänliga som möjligt.

– Jag känner inte att jag är tillräckligt insatt för att uttala mig om klimatförändringarna. Men jag upplever att TC Energy gör allt vad de kan, säger Lisa Koski.

Parisavtalet – som USA alltså ska återansluta sig till – säger att övergången till en mer klimatvänlig ekonomi måste vara rättvis. Det

innebär att människor som riskerar att bli av med jobben ska få kompensation.

Joe Bidens klimatplaner bygger på liknande tankegångar. Han har tillsatt en särskild arbetsgrupp som ska samordna investeringar på utsatta orter.

Men Lisa Koski kan inte riktigt se hur den nye presidenten ska klara att kompensera medborgarna i nordöstra Montana.

– Det är svår fråga. Kanske genom att höja priset på vete och nötkött. När priserna är låga så drabbas vi. Om jordbruket går bra, går Montana bra, säger hon.

Lantbrukaren Wade Sirkoski berättar att han kände rök i luften i augusti förra året. Den hade färdats i 200 mil från brandkatastroferna i Kalifornien till vetefälten i Baker, Montana.

Det var dagar av torra, heta vindar, med en otäck, stickande känsla i luften.

Så plötsligt svepte hagelstormen in. Den förstörde hela skörden.

– Vetet var moget. Därför fanns det ingen motståndskraft. Haglet kapade stråna, berättar Wade Sirkoski.

Det har förekommit hagelstormar förr på den stora slätten. Men de kommer allt oftare, och de orsakar mycket större förödelse än tidigare, enligt Wade Sirkorski. Han ser det som ett av många tecken på hur klimatet förändrats.

– Nu befinner vi oss mitt i vintern, och ändå ligger det nästan ingen snö på marken. Då kommer vi att få problem med torka. Det finns träd runt vår farm som är på väg att dö ut.

Wade Sirkorski är en av de jordbrukare som engagerat sig mot Keystone XL.

– Oron för klimatet är min främsta drivkraft. Jag tror att vi kommer att vara tvungna att göra ett val mellan fossilbränsle och mat. Vi kan ha det ena eller det andra, men vi kan inte få både och. Klimatförändringarna förstör vårt jordbruk. Och jag tror att extremvädret blir det stora problemet, med alla hagelstormar och tornados och all torka och alla översvämningar.

Han konstaterar att han är i minoritet bland grannarna.

– De flesta i den här trakten är republikaner. De är konservativa och de vill ha oljeledningen. De ser förändringarna men de vill inte tro att det spelar någon roll eller att det är vi människor som har åstadkommit förändringarna.

– Man kan kalla det för förnekelse.

Nja, säger Anthony Gibbs och stryker sig över pipskägget, på altanen utanför Stoughie's Bar i Hinsdale.

Inte är det så farligt med olja och kol och gas, säger han.

– Fel! Olja påverkar klimatet, protesterar hans sällskap Rachael Archer.

De har tagit en biltur till baren i den lilla tärorten öster om Glasgow för att ta några drinkar, spela dart och kolla om de borde bli ihop igen.

De säger själva att de är ganska olika. Han driver en byggfirma och röstade på Trump för ekonomins skull. Hon är sjuksköterska och la sin röst på Biden eftersom hon avskyr Trump.

Men de är faktiskt överens om att det var fel att stoppa Keystone XL.

– Det är jättebra med alternativa energikällor. Men vi kommer inte att kunna ställa om fullständigt. Vi kommer att behöva olja och gas för våra transporter, så är det bara. Och då måste vi ha en säker tillgång, säger Anthony Gibb.

Rachael Archer konstaterar att bilen är nödvändig för den som bosatt sig i nordöstra Montana.

– Om vi ska åka till Walmart så är det en och en halv timme med bil i ena riktningen eller två och en halv timme i den andra. Vi bor i mitten av ingenting.

Hon tycker att det känns säkrare med olja från Kanada än olja från Saudiarabien eller Venezuela. Dessutom hade Keystone XL skapat arbeten på hemmaplan.

– Vi behöver bli mindre beroende av andra länder. Och vi behöver jobben, säger hon.

Snacket på Stoughie's blir en diskussion bortom stereotyperna, i ett land där allt fler ser konsekvenserna av den globala uppvärmningen i vardagen. De utpräglade klimatförnekarna är i mycket hög grad republikaner, men det betyder inte att alla republikaner tvivlar på att klimatet är på väg att förändras. I någon mån går skiljelinjen mellan olika generationer likaväl som mellan partierna.

Långt ut på högerkanten i det republikanska partiet finns numera personer som kongressledamoten Matt Gaetz från Florida som gjort klart att de inte har kommit till Washington för att slåss mot en termometer. De försöker nu formulera konservativa svar på klimatkrisen.

En del av dem som vi möter i Montana säger avvärjande att de kan för lite om klimatkrisen, *sorry*.

Andra tycker snarare att det handlar om avvägningar, och att beslutet om Keystone XL blivit en symbolfråga för politikerna borta i Washington.

– Jag vill gärna ha fler solpaneler och vindkraftverk. Jag tror att det är bra att ställa om. Men det kommer inte att ske över en natt, säger Rachael Archer.

Anthony Gibb – som är ganska angelägen om att charma sin exflickvän just den här kvällen – säger fundersamt att han nog borde läsa på lite mer om klimatet.

Samtal pågår i Montana.

Men Joe Biden och hans administration har stora uppgifter framför sig, om de ska klara att skapa enighet i befolkningen och läka planeten på samma gång. Kanske måste presidenten välja väg. Kanske har han redan gjort det.

Den blivande inrikesministern Deb Haaland får ta sig an en rad viktiga frågor om naturresurser och oljefyndigheter. Om hon godkänns av senaten blir hon den första ministern som tillhör ursprungsbefolkningen.

Det är en utnämning som får den annars vaksamma Angeline Cheek att visa en oreserverad glädje.

– Deb Haaland kan öppna dörrar och överbygga klyftor, säger hon.

Hon vet inte riktigt hur hon själv ska fortsätta kampen efter Keystone XL. Först av allt ska hon

följa de sista rättsprocesserna runt ledningen. Sedan får hon se.

– Men jag kommer att fortsätta att organisera, utbilda och uppmuntra människor att ta ställning i kontroversiella frågor. Vi ska minnas att våra förfäder slogs och dog för att skydda vårt sätt att leva och våra naturresurser.

– Jag känner att jag har tagit kommando i mitt samhälle nu.

Karin Eriksson

FAKTA. MONTANA

Delstat i nordvästra USA, med Klippiga bergen i väster och stora slättland i öster.

Montana är USA:s fjärde största delstat till ytan, men består till stor del av glesbygd och har bara cirka 1 070 000 invånare.

Den administrativa huvudstaden heter Helena och den största staden är Billings.

FAKTA. KEYSTONE XL

Ett oljeledningsprojekt som lanserades 2008, som en del av det nordamerikanska rörledningssystemet Keystone Pipeline System.

Keystone XL skulle klara att transportera upp till 830 000 fat olja per dag från Alberta i Kanada i norr via Montana och South Dakota till knytpunkten Steele City i Nebraska – en sträcka på 190 mil. Därefter skulle oljan transporteras vidare i den nuvarande Keystone-oljeledningen till hamnar i Mexikanska golfen.

Obamaadministrationen valde efter många turer och domstolsprövningar att stoppa projektet – bland annat eftersom det sågs som ett hot mot det miljö känsliga naturområdet Sandhills i Nebraska.

När Donald Trump tog över som president i januari 2017 kom ett klartecken för projektet. Den 20 januari i år, bara timmar efter att han hade installerats som president, beslöt Joe Biden att upphäva tillståndet för Keystone XL-projektet.

FAKTA. JOE BIDENS RIVSTART I KLIMATPOLITIKEN

Biden har gjort klart att klimatfrågan ska vara en central del av den nya administrationens politik.

Han har signerat presidentorder som innebär att USA återinträder i Parisavtalet, att tillståndet för Keystone XL upphävs, att tillstånden för leta gas och olja på statlig mark pausas och att skydd för naturreservat som avlägsnades under Trumps tid ska återinföras. Bidragen till bolag som bedriver handel med fossila bränslen minskas.

Dessutom har den tidigare utrikesministern och presidentkandidaten John Kerry utsetts till särskilt sändebud i klimatfrågan. Kerry ingår i det nationella säkerhetsrådet. USA ska också verka för att klimatet finns med på toppmöten för G7 och G20. Ett särskilt klimatmöte hålls i Washington den 22 april.

I valrörelsen utlovade Joe Biden statliga gröna satsningar på 2 000 miljarder dollar under fyra år. Pengarna ska gå till nya tågnät, kraftiga subventioner för elbilar, stora investeringar i solpaneler och vindkraftverk och att ersätta USA:s energisektor med förnybar energi till år 2035.

Klart är att offentliga myndigheter ska byta ut närmare 650.000 fossildrivna fordon mot USA-tillverkade elfordon. Ett särskilt råd ska stötta regioner och orter som drabbas när fossila verksamheter försvinner, detta för att

åstadkomma vad Parisavtalet kallar en ”rättvis övergång”.

07 President Biden utropar USA:s återkomst på världsarenan

Med orden "Amerika är tillbaka!" har Joe Biden skisserat grunddragen i den utrikespolitik han vill bedriva som USA:s president. I ett tal som formade sig till ett underkännande av Donald Trump nationalism och slagordet "America First" lovade han att återuppta USA:s internationella alliansbyggande.

KOMMENTAR

Det var i torsdags som Joe Biden besökte utrikesdepartementet för att för första gången hålla ett större anförande om utrikespolitiken. Valet av plats var symboliskt; under Trumps år var State Department en försummad, nedbemannad och svårt demoraliserad myndighet,

Nu blev det snarare ett "linjetal light" än en uttömmande presentation av Bidens vision av USA:s roll i världen.

Orden "Amerika är tillbaka" kompletterade han med att slå fast att diplomati och multilateralt samarbete är tillbaka som centrala inslag i USA:s relationer med omvärlden. Inte bara för att det är det rätta att göra, sade Biden: "Vi gör det därför att det ligger i vårt nakna egenintresse".

Det är ingen överdrift att påstå att uppgiften blir svår. Biden ärver en stor drös av pyrande olösta konflikter efter Trump, dessutom mitt i en förlamande pandemi som långt ifrån är över. Att övertyga allierade och vänner om att USA är ”tillbaka” med ambitionen att återta en global ledarroll blir också en utmaning efter fyra år som har präglats av nedlåtande ignorans från Washingtons sida.

Biden har visserligen – redan på ett par veckor – hunnit upphäva några av Trumps mest skadliga beslut. USA är tillbaka i Parisavtalet om klimatet och medverkar åter i Världshälsoorganisationen, WHO. Biden förlängde också New Start – det enda återstående avtalet om strategiska kärnvapen med Ryssland – som annars skulle ha löpt ut i veckan.

Men det var de relativt ”enkla” sakerna.

På andra, mer komplexa områden – som förhållandet till mindre vänskapligt sinnade regimer i Ryssland, Kina, Iran eller Nordkorea – kommer Vita huset, nye utrikesministern Antony Blinken och nationella säkerhetsrådgivaren Jake Sullivan att behöva mer tid för att utarbeta en sammanhängande politik.

Biden avstod därför från att gå in på detaljer i hur han ska hantera ett antal brännande konfliktämnen.

Han förklarade att han i sitt första telefonsamtal med sin ryske kollega Vladimir Putin ”på ett helt annat sätt än min företrädare klargjorde att de dagar då USA lade sig på rygg för Rysslands aggressiva handlingar – inblandning i våra val, cyberattacker, förgiftning av deras medborgare – är över”.

Starka allianser, framhöll Biden, är en nyckel till att hålla tillbaka Ryssland, liksom Kinas växande ambitioner att utmana USA.

I Washington råder i stort sett enighet om att det är ett teknologiskt, ekonomiskt och militärt uppåtstigande Kina som är det långsiktiga hotet, på ett helt annat sätt än ett mer kaotiskt Ryssland.

Biden underströk också att han prioriterar demokratifrågan, både inom och utom landet: ”Ett amerikanskt ledarskap måste möta detta moment av växande auktoritarism”, sade han i en formulering som uppenbart är riktad mot Ryssland, Kina och Turkiet – men även Ungerns och Polens regeringar.

Han krävde att såväl den ryske - oppositionsledaren Aleksej Navalnyj som

Myanmars ledare Aung San Suu Kyi frigges, utan att gå in på hur det ska uppnås.

På två områden gav Biden konkreta besked:

Kriget i Jemen, där han meddelade att USA upphör med sitt stöd för Saudiarabiens offensiva militära operationer mot de av Iran stödda huthistyrkorna.

”Detta krig måste sluta”, sade Biden och meddelade att han har utsett ett särskilt sändebud för att snabbt få slut på den konflikt som nu rasat i sex år och som skapat en av världens största svältkatastrofer.

Det är en drastisk vändning efter åratal av Trumps reservationslösa stöd till sin favoritdespot, den saudiarabiske kronprinsen - Mohammed bin Salman.

USA slutar att sälja avancerade vapen till kungadömet och det blir stopp på amerikanskt logistisk stöd för det saudiska flygkriget i Jemen.

Biden upphävde också Trumps beslut att dra bort 12 000 USA-soldater från Tyskland. Det är ett första tecken på att den nya presidenten verkligen tänker försöka reparera relationerna med Europa, Nato och EU som blev allt mer ansträngda under Trump. Till skillnad från Trump, som inte dolde sin motvilja mot den tyska kanslern Angela Merkel, ser Biden en fortsatt USA-närvaro i Europa som en grundsten i en hållbar säkerhetsarkitektur.

Men både USA och Europa har förändrats sedan sist, inte minst genom de traumatiska erfarenheterna av Trump och EU-upplösningen i samband med brexit.

Både Merkel och den franske presidenten Emmanuel Macron har välkomnat Bidens tillträde, men de har samtidigt varit tydliga med att Europa inte längre helt kan förlita sig på USA för kontinentens säkerhet.

Denna skepsis stärktes av att epoken Trump – särskilt i dess våldsamma slutfas – demonstrerade den amerikanska demokratins skörhet.

Michael Winiarski

08 Ledare: Joe Biden måste leda kampen mot tyrannerna

Ett av de mest enfaldiga beslut Donald Trump fattade som president var att kalla hem en tredjedel av USA:s 35 000 soldater från Tyskland. Den förre presidenten hade många fixa idéer, och en av dem var att bestraffa Natoländer som inte betalade tillräckligt för sitt försvar.

Visst borde Tyskland engagera sig mer i sin egen säkerhet. Men de amerikanska trupperna och baserna där var alltid i första hand till för att skydda USA:s intressen. Dit hörde Natos integritet, barriären mot Ryssland och vikten av en välutrustad utsiktsstation mot Mellanöstern.

Det där var något Trump aldrig begrep. I stället ägnade han sig åt att skälla på sina allierade och ifrågasätta de kollektiva försvarsgarantierna.

Men nu är USA tillbaka, meddelade president Joe Biden nyss i sitt första utrikespolitiska tal. Efter åren med Trumps okontrollerade kaos har världen anledning att hälsa budskapet med glädje. I bästa fall får det dessutom diverse diktatorer att darra.

Talet hölls givetvis på utrikesdepartementet i Washington, inte hos Pentagon. Det markerar att diplomatin gör comeback. Det gör också Bidens nyckelspelare: supermaktens allianser.

USA:s förmåga att skaffa vänner är livsviktig i Europa men också i Asien, där bland annat pakten med Japan hittills värnat tryggheten. Återinträdet i Parisavtalet om klimatet och i WHO understryker den återvunna ansvars känslan.

Starka allianser behövs för att lägga band på Ryssland, sa Biden, men också på Kinas ambitioner.

Kommunistdiktaturen fortsätter sin ekonomiska frammarsch och är det största långsiktiga hotet mot fred och frihet i världen.

Hur Kina ska hanteras har inga enkla svar. Spänningarna i handelsfrågor från Trumptiden kommer att bestå. Men tänker Biden fortsätta att kalla förföljelsen av muslimska uigurer i Xinjiang för ett folkmord? Vilken betoning presidenten tors lägga på demokrati och mänskliga rättigheter får konsekvenser inte bara i relation till Peking.

Alliansen med Europa är avgörande, men inte självklart harmonisk. Biden har rätt i att en gemensam hållning gentemot Kina är den effektiva vägen. Men stora EU-länder som Tyskland och Frankrike tenderar att blunda för Xinjiang och Hongkong om det stör exportindustrins behov. Och en hel del transatlantisk misstro lever kvar med minnet av Trump.

Ett annat konkret löfte i Bidens tal var att avbryta USA:s stöd för Saudiarabiens brutala bombkrig i Jemen, som lett till världens värsta humanitära kris. För Trump var frändskapen med den saudiska diktaturen ett medel för att sälja amerikanska vapen, men också för att isolera hans hatobjekt Iran.

Biden har nog inte glömt att han själv, som Barack Obamas vicepresident, stod på Saudiarabiens sida i början av Jemenkriget. En orsak var att minska motståndet mot det kärnteknikavtal med Iran som Trump sedan skrotade. Att återuppliva det blir inte lätt, inte heller att hålla lagom avstånd till regimen i Riyadh.

Amerikanska presidenter brukar snart erfara att Mellanöstern inte går att lämna åt sitt öde, hur gärna de än vill. Även här blir Bidens signaler viktiga. Det räcker inte att stå för mänskliga rättigheter i Iran, kravet måste även gälla Saudiarabien.

Demokratin i världen har fått sina smällar av coronapandemin, men var på reträtt redan innan. Enligt tidskriften Economists analysavdelning lever bara 8,4 procent av jordens befolkning i fullvärdiga demokratier, och mer än en tredjedel under auktoritärt styre.

För att vända trenden behöver USA hålla rågången mot tyrannerna. **DN 8/2 2021**

08 USA kan få tillfälligt tullstopp

EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen överväger att erbjuda USA ett undantag för importtullar under sex månader inför ett telefonsamtal som hon ska ha med president Joe Biden.

Det rapporterar Bloomberg News och hänvisar till personer med kännedom om förberedelserna. amtalet väntas äga rum inom kort, möjligen inom de kommande dagarna, men kommissionens chefstalesperson Erik Mamer kan inte nu bekräfta detaljer om tidpunkten.

Von der Leyens handelsrådgivare har rekommenderat att hon föreslå en frysning av importtullar relaterade till dispyterna om flygplan och metaller. Detta för att ge parterna tid att förhandla fram en mer långsiktig överenskommelse. **Direkt**

08 USA:s jobbmarknad vänder svagt uppåt

Ekonomi Sysselsättningen växte med 49 000 jobb på den amerikanska arbetsmarknaden i januari, visar siffror från arbetsmarknadsdepartementet. Det var i nivå med ekonomernas snittprognos på 50 000 nya jobb. Arbetslösheten föll till 6,3 procent, från 6,7 procent i december, bland annat som en effekt av ett lägre arbetskraftsdeltagande.

I december försvann 227 000 jobb, enligt reviderade siffror. Från början angavs 140 000 jobb bort.

TT

08 Maria Schottenius: Om USA lyssnat på Gertrude Bell hade Irakkriget aldrig ägt rum

Motivet att starta krig i Irak byggde på falska nyheter. Den brittiska forskningsresanden Gertrude Bell ritade upp gränserna för Irak och skapade på 1920-talet det arkeologiska museet i Bagdad. Hon hade den kunskap om Irak som dagens makthavare saknar.

Hur smärtsam den än är vill jag kraftigt uppmana er att se ”Det var en gång ett Irak”, en brittisk dokumentärserie av James Bluemel, som visas på SVT Play.

När invasionen av Irak förbereddes 2003 satt jag på svenska ambassaden i London och följde händelserna. Kriget ryckte obevekligt närmare utan att det gavs någon begriplig motivering. George Bush och Tony Blair krigshetsade med tom retorik, rapporter ”sexades upp”. ”Saddams bomber kan nå oss på 45 minuter” larmade löpsedlar. Men det var fake news.

Det hjälpte inte att svenske Hans Blix, chef för FN:s vapeninspektörer, på amerikansk radio varje morgon upprepade att de trots omfattande undersökningar inte funnit några massförstörelsevapen i Saddam Husseins Irak.

Nej, USA ville verkligen ha krig. Och fick det. Till priset av ett söndertrasat land, hundratusentals döda och lemlästade irakier. Dokumentärserien visar genom samtal med offer och förövare och ett unikt bildmaterial, hur totalt vansinnigt detta krig var från början till slut. USA:s utsända hade inte ens basal kunskap om landet. Den korttänkta ockupationsadministratören Paul Bremer löste upp samhällets alla samlande institutioner. ”Ni amerikaner

har förstört landet och ni kallar det demokrati” lyder en av kommentarerna i filmen.

De amerikanska soldaterna förvandlades till brutala monster och landet till blod och ruiner. Det gick inte att bomba fram demokrati, om nu någon hade trott det. I stället för ”frihet” bringade USA kaos i Irak och sådde där fröet till IS. Bush sentimentala tal om Gud avlöstes av IS-krigarnas hatiska, skrikande efter Gud, i vars namn mördandet skedde.

Den som ville veta hur Irak bildades hade kunnat gå till Gertrude Bell. Hon hade studerat Mellanösterns historia i Oxford, tränat bergsbestigning i Alperna och var exceptionellt språkkunnig i arabiska och persiska, förutom franska, tyska, italienska. Hon kom via sin familj som ung till den iranska ambassaden och därifrån utgick hennes nya liv.

Den drygt 20-åriga engelskan ledde från år 1900 och framåt expeditioner, levde under primitiva förhållanden, red hundratals mil genom öknen. Hon skaffade sig allt djupare kunskaper i språken,

berättelserna, myterna. Fick nära vänner bland beduinerna och kontakter över hela den arabiska världen i Mellanöstern, där hon fortfarande har en särställning.

Det var under hennes ledning som det arkeologiska museet i Bagdad skapades, det som skändligt vandaliserades under amerikanernas invasion ("Stuff happens" var försvarsminister Donald Rumsfelds kommentar) och hon byggde i Irak upp skolor för flickor.

Hon anlätades av Winston Churchill, var den som tillsammans med Lawrence av Arabien gjorde upp kartan över Irak och valde ut vem som skulle bli kung över landet.

Det finns en väldigt romantiserad, men dock, film om Gertrude Bell, spelad av Nicole Kidman, på SVT Play. Och det pågår just nu ett insamlingsprojekt, "Letters from Bagdad", för en digitalisering av Gertrude Bells cirka 1 600 brev och 7 000 sensationella fotografier av

människor och miljöer i dessa bland de äldsta och högsta kulturerna i världen.

Det uppstod en splittring mellan uppsatta militärer och henne om hur Storbritannien skulle göra i fråga om makten över Irak. Bell ansåg att målet skulle vara avkolonialisering och självständighet.

Hon hade den kunskap om Irak som den ignoranta amerikanska politiska och militära ledningen – för att inte tala om soldaterna – saknade. Om inte Gertrude Bell vid tiden för invasionen varit så skandalöst bortglömd, hade Irakkriget sannolikt aldrig ägt rum.

Maria Schottenius

maria.schottenius@dn.se

08 Alla medier bär ett ansvar för den stora lögnen

Joe Biden har installerats som USA:s 46:e president. I valet besegrade Biden Donald Trump med drygt sju miljoner röster, ca 81 miljoner för Biden mot 74 miljoner för Trump. Dessa siffror är officiellt fastslagna av delstaterna och politiskt bekräftade i kongressen. Men Trump har envist hävdade att valet blivit ”stulet” genom omfattande valfusk, något som historikern Timothy Snyder nyligen kallade Trumps ”stora lögn”. Trumps advokater har överklagat valresultat i domstol i flera

delstater, men av mer än 60 överklaganden har endast ett godkänts, och det berörde ett fåtal röster i Pennsylvania.

Trots en total brist på evidens om valfusk visar undersökningar fortfarande att en majoritet av republikanska väljare (runt 80 procent) hävdar att valet blev stulet. Resultaten är häpnadsväckande. Hur kan det komma sig att så många är övertygade om att valfusk ägt rum, i total avsaknad av stöd för påståendet och trots omfattande evidens emot det? Att vi har att göra med ett allvarligt hot mot den amerikanska demokratin är klart. Resultaten är så remarkabla att de utgör en intellektuell utmaning för berörda vetenskapliga discipliner. Här nedan ska vi försöka kasta ljus över frågan utifrån filosofi, psykologi, medievetenskap och statsvetenskap. Den stora lögnen illustrerar det demokratiska styrelseskickets sårbarhet och det

är avgörande att vi försöker förstå hur denna sorts lögnar kan få fäste.

Det är irrationellt att tro på det man saknar god evidens för, i synnerhet då det också finns stark evidens mot. När det gäller valet har evidens för resultaten framkommit genom rösträkning. Omstridda resultat har räknats om, i några fall flera gånger. Ansvariga för valprocessen är i flera fall själva republikaner. Federala myndigheter, som FBI och CISA, har förklarat valet korrekt. Man har till och med konstaterat att valprocessen var den säkraste någonsin. Allt detta är offentligt tillgängligt.

Mot detta står rykten om manipulerade valmaskiner, nattliga leveranser av Bidenröster och bortkastade Trumpröster. Det mesta har förblivit lösa rykten som inte ens lagts fram i domstol. Det som har lagts fram har nästan uteslutande avförts. Obalansen i evidens är

skriande. Samtidigt används dubbla måttstockar: man godtar rösträkning i delstater där Trump vunnit, medan resultat som talar mot den egna övertygelsen förkastas. Ogrundade rykten behandlas som goda skäl. Vad gäller kunskap är det fråga om en svårförklarlig systematisk irrationalitet.

Övertygelsen kan visserligen rationaliseras med hjälp av extrema bakgrundsuppfattningar. För den som tror att allt Trump säger är sant så följer att valet är stulet om han säger så. Detta kan sedan kombineras med än mer extrema konspirationsteorier, till exempel teorin att USA i själva verket styrs av en hemlig skuggregering. Men sådana bakgrundsuppfattningar är i sin tur irrationellt formade och ger återigen upphov till frågan hur deras uppkomst ska förklaras.

Det är förstås inte så att vi alltid är rationella. Det är väl belagt att vårt tänkande uppvisar

olika former av irrationalitet. Vi lider exempelvis av bekräftelsebias, tendensen att ensidigt avvisa det som går emot våra övertygelser och acceptera det som stöder dem. Det här är enkelt att göra när den information vi har är lite tvetydig, men när det gäller utgången av det amerikanska valet kan resultatet knappast kallas tvetydigt. En annan välkänd mekanism är det så kallade motiverade tänkandet, en form av tänkande som drivs av andra mål än att nå sanningen. Att skydda gruppidentiteten utgör ett exempel. Det handlar om att tro i enlighet med vad den egna gruppen tror snarare än på basis av goda skäl. Men även om motiverat tänkande bidrar till att förklara varför republikaner tenderar att tro på vad Trump säger är det svårt att se hur det räcker till för att förklara hur så många av dem tror på den stora lögnen.

För att närma oss en förklaring av varför så många framhärdar i tron att valfusk förekommit måste vi vidga perspektivet och använda oss av olika discipliners verktyg och resultat. Bland annat handlar det om att förstå mediernas speciella roll i det hela. De politiska institutionernas roll i sammanhanget är också extremt viktigt.

Den stora lögnen har upprepats otaliga gånger av Trump själv, av hans politiska allierade, och av en brokig skara mer eller mindre politiskt högervinklade medier. Den har också upprepats otaliga gånger av de etablerade nyhetsmedierna. Även om dessa har varit noga med att påpeka att det inte finns något som talar för att det har förekommit valfusk bidrar upprepandet till lögnens spridning. Konsekvensen är att det varit nästan omöjligt att undvika påståenden om valfusk, samtidigt som de som varit mottagliga

för sådana påståenden lätt har kunnat söka sig till medier som bekräftat deras misstankar. Den felaktiga informationen förmedlad via etablerade medier och förstärkt av högervinklade medier har därför samverkat med människors benägenhet att vilja tro på talet om valfusk.

Den stora lögnens spridning tjänar också som en viktig påminnelse om hur stor makt olika politiska aktörer kan ha när det gäller att forma människors verklighetsuppfattningar. I det amerikanska fallet pekar statsvetarna bland annat på att tvåpartisystemet inte har kunnat hantera utvecklingen. Allt mer internt splittrade har partierna misslyckats med att kanalisera olika väljargrupperns önskemål i en tid av växande sociala konflikter. Under de senaste decennierna har utvecklingen därför gett utrymme för ett politiskt entreprenörskap som

medvetet bidragit till att bygga partipolitiska ”megaidentiteter”, att sortera befolkningen partipolitiskt, och att demonisera motståndarpartiet. Starkare känslor av partianhängarskap har sedan skapat utrymme för en ideologiskt baserad sortering av nyhetsmedierna.

I fråga om det stulna valet har Donald Trumps anhängare få motiv att systematiskt pröva berättelsen mot existerande källmaterial. Är man fast i en ideologisk silo blir världen svartvit. Den som lyfter fram fakta som ifrågasätter berättelsen blir etiketterad som fiende. Evidens och argument värderas inte utan avfärdas direkt genom att ifrågasätta avsändarens motiv: Det där säger du bara för att du tillhör motståndarlägret.

Det finns i nuläget ingen slutgiltig förklaring till det häpnadsväckande faktum att många

miljoner väljare tror att valet var stulet. Men det står klart att det handlar om ett komplext samspel mellan olika faktorer, interna och externa. Komplexiteten bör tas på allvar. Att en lögn av detta slag får fäste är inget som sker av sig själv och kan inte förklaras enbart genom att hänvisa till att vi är irrationella och känslodrivna. Det handlar också om hur våra psykologiska sårbarheter samverkar med omgivningen och hur externa aktörer medvetet försöker exploatera dessa sårbarheter.

En sak är dock klar: Ett särskilt ansvar vilar på politiker och opinionsbildare. Efter det svenska valet 2018 hade valprövningsnämnden rekordmånga ärenden att hantera och det stod klart att det fanns aktörer som ville sprida ogrundad misstro om valsystemet. Men misstankarna fick inte någon spridning och det är sannolikt att det beror på att ingen etablerad

politiker eller opinionsbildare valde att exploatera frågan (den gången).

Henrik Ekengren Oscarsson

Professor i statsvetenskap, Göteborgs universitet

Kathrin Glüer

Professor i filosofi, Stockholms universitet

Torun Lindholm Öjmyr

Professor i psykologi, Stockholms universitet

Peter Pagin

Professor i filosofi, Stockholms universitet

Jesper Strömbäck

Professor i journalistik och politisk kommunikation, Göteborgs universitet

Åsa Wikforss

Professor i filosofi, Stockholms universitet

09 Trump förtjänar att fällas

Fakta i målet är egentligen inte omstridda. Allt gick ju på tv. Efter att i två månader ha spritt lögner om valfusk samlade Donald Trump sina anhängare och manade dem att gå till Kapitolium och slåss utav helvete. De stormade kongressen och stoppade proceduren som skulle bekräfta att Joe Biden var den nye presidenten.

På tisdagen startar riksätten i senaten. Åtalspunkten är en enda: anstiftan till uppror mot den amerikanska staten.

Vad som gör fallet speciellt är inte bara att Trump är den förste som hamnar i riks rätt för andra gången. Dessutom har han lämnat sin post.

Republikanerna i kongressen försöker smita undan. De gömmer sig bakom argumentet att författningen förbjuder att en före detta president ställs inför rätta. Men så står det inte skrivet. Och Charles Cooper, en av

det republikanska partiets mest anlitade jurister, sågar idén som trotsande all logik. Grundlagsfäderna tänkte verkligen inte ge någon fullmakt att begå vilka brott som helst under sin sista ämbets tid.

Det första författningstillägget, om yttrandefrihet, har också kastats in till Trumps försvar. Men att hetsa till våldsaktioner kan aldrig vara lagligt. Inte heller att pressa valfunktionärer att "hitta röster" i syfte att ändra på resultatet, vilket den förre presidenten också ägnade sig åt.

Riksrätt är en politisk process, där valda senatorer avgör domen. Trump kommer säkert inte att fällas, för de flesta republikaner törs inte stöta sig med hans väljarbas. Därmed kommer han heller inte att kunna berövas möjligheten att kandidera igen.

Men det är ändå nödvändigt för kongressens kloka krafter att markera, för framtiden. Mobben matades med lögner och provocerades av presidenten, som Republikanernas ledare i senaten Mitch McConnell så riktigt uttryckt saken. Och en upprorsmakare borde inte få komma undan.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

09 Processen är ett nödvändigt ont för Biden

Joe Biden ville ägna den här vintern åt att slåss mot viruset. Men han blir inte av med Donald Trump. För Vita huset blir riksrätten snarast ett nödvändigt ont.

resident Joe Bidens pressekreterare Jen Psaki har lovat att hålla sanningen högt i mötet med medierna. Men kanske tummade hon lite på trovärdigheten i veckan som gick, när hon fick frågor om expresidenten Donald Trump.

”Detta kan vara svårt att tro, men vi lägger inte en massa tid på att prata om eller tänka på president Trump här. Före detta president Trump, för att vara väldigt tydlig”, sa hon.

Att hennes högsta chef ogärna talar högt om företrädaren är uppenbart. Joe Biden gjorde sitt bästa

för att ignorera motståndaren när de möttes i tv-duellerna i höstas. Han nämnde honom inte en enda gång vid installationen den 20 januari.

Han gör också sitt bästa för att hålla distansen till riksrättsprocessen under veckan som kommer. Biden ska ägna arbetsveckan åt att besöka försvarshögkvarteret Pentagon och hålla konferenser om insatserna mot coronaviruset. Han vill ha fokus på sakpolitiken – som till exempel vallöftet om att distribuera 100 miljoner doser vaccin på hundra dagar.

Men Biden saknar ett effektivt motmedel mot företrädaren i Vita huset. I amerikansk politik är det fortfarande omöjligt att inte tänka på Donald Trump – den första presidenten i USA:s historia som ställs inför riksrätt för andra gången. Det går helt enkelt inte att bortse från de uppskakande händelserna den 6 januari 2021.

Det var då som ledamöterna i kongressen skulle samlas för att räkna presidentvalets elektorsröster och

formellt utse Joe Biden till nästa president. Men de tvingades avbryta processen och ta skydd, när en uppretad folkmassa tog sig in i maktens korridorer. Fem personer, varav en polisman, miste sina liv under upploppet.

Inför riksriktprocessen har de nio personer som för representanthusets talan i åtalet publicerat ett 80 sidor långt dokument om Donald Trumps ansvar för stormningen av Kapitolium. De betonar hur den dåvarande presidenten lade grunden för upploppet redan förra sommaren – när han gång på gång avfärdade poströstning som valfusk i olika Twitterinlägg, eller när han vägrade avslöja hur han skulle agera vid en eventuell valförlust. När Joe Biden pekats ut som vinnare i presidentvalet, valde Trump att trappa upp retoriken. Han satte förgäves press på republikaner ute i delstaterna, på ledamöter i kongressen och slutligen också på vicepresidenten Mike Pence. När allt annat misslyckats, uppmanade han anhängarna att komma till Washington den 6 januari. På plats skickade han iväg mobben mot

Kapitolium. Han dröjde med insatser för att stoppa stormningen.

De nio demokratiska ledarna för processen, med Marylanddemokraten Jamie Raskin i spetsen, beskriver utförligt hur Trump agerade precis så som grundlagsfäderna fruktade, när de för mer än 230 år sedan utformade den amerikanska konstitutionen. Han bröt mot traditionen av fredlig maktöverlämning och det måste få konsekvenser, resonerar de.

De får riksriktprocessen att framstå som ett nödvändigt ont – en fråga om moral, snarare än strategi.

Visserligen förblir arvet efter Trump en smärtpunkt för Republikanerna. Med rimliga mått mätt borde de ta skada av att uppmärksamheten riktas mot stormningen av Kapitolium. Men det innebär inte nödvändigtvis att den nye demokratiska presidenten gynnas av debatten om våldet och upploppet.

Biden vann valet på löften om att läka landet och bygga upp USA på nytt, fast på ett bättre sätt. Han vill vara en

president för alla amerikaner och samtidigt ta krafttag för att bekämpa pandemin, stärka ekonomin, rädda klimatet och ta upp kampen mot rasismen.

Sedan installationen den 20 januari har han signerat 28 så kallade presidentordrar med instruktioner till de federala myndigheterna om alltifrån miljön till migrationspolitiken. USA har inte sett en sådan rivstart sedan Franklin D Roosevelts inledande period som president på 1930-talet.

Parallellt med riksrätten pågår nu förhandlingar om ett omfattande stimulanspaket som ska kompensera amerikanerna för lidandet under covid-19.

Bidenadministrationen vill satsa 1 900 miljarder dollar på olika stödpaket till privatpersoner, myndigheter och företag.

Men kritikerna undrar vad som hände med den utlovade förankringen. För en vecka sedan hade Biden och vicepresidenten Kamala Harris ett två timmar långt möte med en delegation från Republikanerna. Då

kom ett motbud på 618 miljarder. Där tog kompromissförsöken slut.

Biden hade ett val – att göra något stort eller att sträcka ut en hand till oppositionen. ”Han valde att göra något stort”, konstaterar kolumnisten Doyle McManus i Los Angeles Times.

Biden har lärt sig av läxorna från de inledande åren av Obamaadministrationen, när Vita husets stödåtgärder mot finanskrisen uppfattades som otillräckliga, och administrationen förgäves försökte nå en uppgörelse med oppositionen om förändringarna av sjukförsäkringarna. Frågan är bara hur han ska göra för att visa väljarna att han även menar allvar med att läka ihop nationen.

Det är uppenbart att han ser risker med riksrätten – och att processen mot Donald Trump kan bidra till splittringen och polariseringen. ”Jag söker inte vedergällning”, bedyrar Biden i en färsk intervju i magasinet People. I ett samtal med tv-bolaget CBS

säger han att det är upp till senaten att fälla eller fria Trump. ”Jag är inte i senaten nu”, betonar han.

Joe Biden hade gärna sett att senatorerna ägnade arbetsveckan åt att godkänna hans nomineringar till viktiga poster i administrationen. Mycket talar för att riksrätten blir en snabb affär. Enligt New York Times har Demokraterna dragit lärdom av den utdragna processen för ett år sedan, och beslutat att hålla rättegången så kortfattad som möjligt, och fokusera på videofilmer snarare än omfattande vittnesförhör. De vill undvika att rikta udden mot det republikanska partiet eller dess väljare. Det är Trump, och endast Trump, som ska ställas till svars.

Det är osannolikt att Trump fälls, eftersom det kräver stöd av två tredjedelar av senatens 100 ledamöter. 45 av 50 republikanska senatorer har redan gjort klart att de tycker att det strider mot konstitutionen att inleda en riksriättsprocess mot en president som lämnat sin post. Men Demokraterna framställer det som en plikt att försöka – på grund av kärlek till grundlagen och engagemanget för demokratin. Det handlar om att

sätta en gräns för framtida ledare, konstaterar de i dokumentet om åtalet.

Om Trump går fri, finns ändå en tröst för Joe Biden. Senatorerna behöver inte tvinga företrädaren att lämna Ovala rummet. Det gjorde de amerikanska väljarna i november.

Karin Eriksson

karin.eriksson@dn.se

09 Det här händer vid riksriättsåtalet mot Trump

Ledamöterna i USA:s representanthus, där Demokraterna har majoritet, har än en gång röstat för att ställa Donald Trump inför riksriätt, trots att han har lämnat posten som president.

Nu ska senaten ta ställning till om han är skyldig eller inte till uppvigling.

1. Vilken betydelse har riksriättsåtalet?

För Donald Trump personligen är det ett nederlag och en förödmjukelse, men det fläcker även det republikanska partiet. För Demokraterna är det viktigt att fälla Trump även om han har lämnat ämbetet av två skäl: att USA tydligt markerar att upprorsanstiftan mot kongressen är någonting oacceptabelt och se till att

Trump aldrig ska kunna kandidera till presidentposten igen.

2. Vad innebär riksriätt?

Riksriätten är en sorts domstol, där representanthuset fungerar som åklagare och senaten som jury.

Processen är upplagd som en normal rättegång där alla senatorer får lyssna till åklagarsidan och den åtalades advokater, samt kan ställa frågor innan de går till en slutlig omröstning. Där får varje senator avge sin röst: skyldig eller inte skyldig.

För att få Trump fälld krävs att två tredjedelar av ledamöterna – minst 67 av de 100 senatorerna – röstar för att döma honom.

3. Vad handlar åtalet om?

Anklagelsen mot Donald Trump lyder ”anstiftan till uppror mot USA:s regering”. Enligt åklagaren har den tidigare presidenten uppviglat till stormningen av kongresshuset i Washington den 6 januari i år. Fem personer dog i turbulensen, däribland en polis.

Donald Trump är hittills den enda amerikanska president som har ställts inför riksrett två gånger. För ett år sedan gällde det två anklagelsepunkter: maktmissbruk och hindrande av kongressens utredning.

4. Varför åtalas Donald Trump nu?

Normalt används riksrättsåtal bara mot en president för att få denne avsatt. Eftersom Donald Trump redan har lämnat posten anser många av hans partikollegor att en riksrättsprocess därför är onödig.

Om Trump blir fälld kommer han inte kunna delta i presidentvalet 2024, vilket är Demokraternas syfte.

5. Hur lång tid pågår rättegången?

Ingen vet. Trumps första riksrättegång, där han frikändes, pågick i närmare tre veckor. Den här processen väntas bli kortare eftersom fallet är mindre komplicerat och senatorerna redan känner till många detaljer.

Så länge rättegången pågår kan senaten inte godkänna nya presidenten Joe Bidens kabinett. Demokraterna kan därför vinna på en snabb förhandling för att komma i gång med sin politik.

6. Hur stor chans har Demokraterna att få Trump fälld?

Demokraterna har majoritet i senaten men för att nå en kvalificerad majoritet måste de 50 demokratiska senatorerna få sällskap av åtminstone 17 republikaner – som alltså skulle gå emot sin tidigare president. Det finns en brasklapp: enligt grundlagen krävs ”två tredjedelar av närvarande ledamöter” och att församlingen måste vara minst 51 ledamöter, det vill säga att det teoretiskt skulle kunna räcka med 34 fällande röster. Under Trumps första riksrätt stod hela det republikanska partiet bakom presidenten förutom senatören Mitt Romney. Denna gång är partiet mer splittrat. Men allt pekar ändå mot att de flesta republikaner kommer att fria honom, så länge inte nya och avgörande bevis presenteras. Flera ifrågasätter

även själva rättegången som de menar är grundlagsstridig.

7. Vad händer om Trump döms?

Det blir ingen rättslig påföljd för Trump om senaten fäller honom i riksrätten, utöver att han kan förbjudas att inneha ett statligt uppdrag i framtiden.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

09 Oviljan att ta avstånd från attacken följer ett historiskt mönster

Den som väntar på att Republikanerna ska klippa banden till Trump tycks få vänta förgäves. Partiets flörtar med extremister följer ett mönster, visar en genomgång av Republikanernas historia.

Det är inte första gången Republikanerna hamnat i blåsväder för att vara allt för tillmötesgående mot ytterhögern.

Så fort det stod klart att Donald Trump förlorat presidentvalet i november började Washingtons politiska experter sprida prognoser om att Republikanernas ledarskap snart skulle ta avstånd från Trump.

Partiet skulle få en chans att rensa bort extrema röster och överge den högerpopulism som dominerat sedan Trump tog över. Många förutspådde att partitopparna skulle försöka förstöra bevis för att de haft samröre med Trumpadministrationen, likt krigsförbrytare efter andra världskriget.

Den som fortfarande håller tummarna för att Republikanerna ska klippa banden till Trump får nog vänta förgäves. Allt tyder på att en klar majoritet av republikanerna i senaten kommer att försöka stoppa Demokraternas försök att fälla Trump i riksrätten i veckan. Trump ställs då till svars för sin roll i attacken mot kongressen i Washington den 6 januari, där fem personer dog. Men hittills har bara fem republikaner i senaten uttryckt stöd för riksrätten.

Den republikan som stulit rampljuset i vinter är Marjorie Taylor Greene, anhängare av den högerextrema Qanonrörelsen, som hävdar att det demokratiska partiet är en satanistisk kult styrd av pedofiler. Så sent som i september gav Greene stöd åt Facebookinlägg som förespråkade avrättning av

demokrater i kongressen. Hon har även hävdat att judiska affärsmän använder hemliga laserstrålar i rymden för att starta skogsbränder.

Demokraternas försök att utestänga Greene från kongressens viktiga utskott mötte stark opposition från republikanerna. Förra veckan röstade 199 republikaner i representanthuset för att Greene skulle få behålla platser i utskotten; bara 11 röstade emot.

Röstfördelningen speglar den ideologiska maktbalansen i partiet. Högerpopulister dominerar och moderata krafter för en tynande tillvaro.

Det här är långt ifrån första gången som Republikanerna hamnat i blåsväder för att vara allt för tillmötesgående mot extremister. Oviljan att ta avstånd från attacken på kongressen och högerextremister som Greene följer ett historiskt mönster, där republikanerna tillåter allt mer extrema röster.

○ ○ ○

– Det republikanska partiet ska vara ett stort tält.

Så sade en av partiets mäktigaste ideologer, Morton Blackwell, när jag träffade honom för precis tio år sedan. Vi satt i ett rymligt hörnkontor på konservativa tankesmedjan Leadership Institute, ett stenkast från kongressen i Washington.

Blackwell hade ägnat ett halvt sekel åt att tålmodigt flytta partiet högerut. En viktig del av strategin var att tolerera radikala element. ”Det stora tältet” innebar i praktiken att det då och då slinker in medlemmar som stödjer våldsbejakande extremism, religiös fanatism och antisemitiska konspirationsteorier.

Blackwell lovade dock att etablissemanget alltid kontrollerar upproren.

Nu hävdar många av partiets interna kritiker i stället att extremisterna tagit över partiet.

Michael Gerson, som var talsskrivare åt George W Bush, skrev i Washington Post att ”det stora tältet numera ger utrymme för vansinniga clowner”, med hänvisning till Greene.

Det republikanska partiet grundades 1854, i opposition till slaveriets expansion i USA.

Partiets första president Abraham Lincoln ledde inbördeskriget mot sydstaterna och avskaffade slaveriet.

En bra bit in på 1900-talet fanns partiets väljare främst i storstäderna i nordöst och bland svarta amerikaner, som betraktade det som Lincolns parti.

Det förändrades när Demokraterna gav stöd åt medborgarrättsrörelsens krav på jämlikhet för svarta. Söderns konservativa vita väljare, som förespråkade segregation, övergav Demokraterna och blev republikaner.

1948 gjorde en falang av konservativa demokrater i södern formellt uppror mot partiet. Upprorsmakarna kallade sig Dixiecrats och försvarade segregation mellan vita och svarta. Med tiden blev i princip alla Dixiecrats republikaner. Det var ett tidigt exempel på

en öppet rasistisk rörelse som gradvis blev en del av det republikanska partiet.

Konsten att absorbera extrema element blev inte bara en överlevnadsstrategi för republikanerna, utan en tillväxtmodell.

När fler demokrater ställde sig bakom medborgarrättsrörelsen på 1960-talet nominerade Republikanerna en presidentkandidat, Barry Goldwater, som försvarade segregation och fick stöd från radikala högergrupper som John Birch Society.

Det skapade en historisk rockad i amerikansk partipolitik, där de flesta vita väljare i södern bytte parti från Demokraterna till Republikanerna. Mellan presidentvalen 1960 och 1964 föll samtidigt Republikanernas väljarstöd bland svarta, från 32 till 6 procent.

Fyra år senare utmanades Republikanerna till höger av George Wallace, en öppet rasistisk delstatsguvernör i

Alabama vars kampanjslogan var ”Segregation för evigt”.

Wallace omgav sig av våldsamma högerextremister. Hans talskrivare Asa Carter var en tidigare Ku Klux Klan-ledare som orkestrerat knivattacker mot medborgarrättsaktivister och ett mordförsök på den svarta sångaren Nat King Cole. Wallace var själv demokrat, men lämnade partiet för att kandidera till president.

Republikanerna lyckades med en rad taktiska manövrar locka till sig Wallace väljare. Richard Nixons strateger betalade bland annat stora summor för ett adressregister med miljontals Wallace-anhängare. I presidentvalet 1972 vann Nixon tre fjärdedelar av Wallace tidigare väljare.

George Wallace hade utgjort ett existentiellt hot mot republikanerna. I stället för att ta avstånd från hans extremism lockade man över hans väljare.

På samma sätt har Republikanerna senare lyckats absorbera i princip alla försök till interna uppror i partiet. På 1990-talet åstadkom Newt Gingrich en självutnämnd ”revolution” i kongressen, med en högerradikal konservatism. En berömd bok om Gingrichrevolutionen heter talande nog ”Storming the gates” – då syftade det på att storma kongressen ideologiskt, inte bokstavligt.

I början av 2010-talet utmanade den högerpopulistiska Teapartyrörelsen partiets etablissemang. I dag utgör samma republikaner partiets ledarskap i kongressen.

Nu ser vi samma mönster med Marjorie Taylor Greene och Qanon-rörelsen, som har stöd av ungefär en tredjedel av republikaner i vinterns opinionsmätningar.

I motsats till myten om Republikanerna som ett parti styrt av lobbyister och dunkla krafter i Washington så har de i själva verket länge varit lyhörda för partiets gräsrötter, även när de präglas av extrema inslag.

Republikanerna lyckas bibehålla sin politiska makt just genom att muteras i takt med sina väljare, i en ömsesidig tango där det inte alltid går att urskilja vem som för och vem som följer.

I Donald Trumps fall var det många i parti-etablissemang som hoppades kunna tämja hans radikala energi när han väl blev president. I stället har Trump radikaliserat Republikanerna.

○ ○ ○

Konsekvenserna av att bejaka demokratifientliga, högerextrema röster och religiös fanatism visade sig i attacken på kongressen den 6 januari.

Ju fler detaljer som avslöjats om attacken desto mer tyder på att en betydande del av Trumpanhängarna hade avsikten att döda ledande demokrater och republikaner som sågs som otillräckligt lojala mot Trump. En galge byggdes utanför kongressen för att avrätta Mike Pence, som ansågs svika Trump genom att acceptera valresultatet.

En beväpnad polis blev långsamt och systematiskt misshandlad till döds. Totalt skadades 140 poliser under attacken. En av dem misshandlades grovt med en flaggstång på vilken det hängde en flagga med budskapet Blue lives matter – ”polisers liv har betydelse”.

Såväl demokrater som republikaner som satt fast i kongressen under attacken har sagt att de var rädda för att dö.

En majoritet av republikanerna i kongressen har inte visat några tecken på att vilja ställa Trump till svars. De har hånat och förminskat vittnesmål från demokrater som beskrivit attacken som ett personligt trauma. Demokraten Alexandria Ocasio-Cortez berättade i veckan att hon trodde att hon skulle dödas under attacken. Även Trumps vicepresident Mike Pence verkade genuint skärrad. Efteråt undvek han offentliga framträdanden med Trump. När han tackade för fyra år som vicepresident delade han en samling bilder på sociala medier där Trump inte förekom över huvud taget.

Enligt utredningen av attacken var Trumps våldsbejakande retorik en betydande faktor i stormningen av kongressen. Som president tycktes Trump ofta försvara högerextrema, från den nynazistiska demonstrationen i Charlottesville 2017 till de retoriska flörtarna med Proud Boys inför valet i november. Vid ett tjugotal tillfällen har Trump direkt uppmuntrat till våld mot journalister, demokrater och meningsmotståndare.

Utredningen tycks peka ut sambanden mellan Trumps kampanjmöte den 6 januari och attacken på kongressen. Enligt mobildata som offentliggjorts under utredningen deltog omkring 40 procent av de som lyssnade på Trumps tal även i attacken.

Allt mer våldsbejakande retorik hörs även på lokalnivå i partiet. I december sade en republikansk lokalpolitiker i North Carolina att ”alla problem i det här landet skulle lösas om varje konservativ gick ut och dödade en liberal”.

Av allt att döma anser en klar majoritet av kongressens republikaner att det inte bör bli några konsekvenser för detta. Tvärtom fokuserar de nu på att gräla med det fåtal röster i partiet som kritiserat Trump, som Liz Cheney och Ben Sasse.

Republikaner i senaten vädjar redan om att ”gå vidare” och beskriver utredningen som en ”distraction”. Senatören Rand Paul hånade i ett tal riksriätten som ”ett skämt”.

Mycket tyder därmed på att det inte kommer att ha någon större betydelse vilka bevis som presenteras under riksriätten. De flesta republikaner står kvar vid Trumps sida även efter att han lämnat Vita huset.

Martin Gelin

FAKTA. KVINNOR OCH MINORITETER HAR LÄMNAT PARTIET

Under 2000-talet har kvinnor och etniska minoriteter lämnat Republikanerna.

2010 hade Demokraterna ett övertag med 48 procent mot 35 procent bland kvinnor mellan 18 och 49 år.

Förra året ökade Demokraternas övertag till 52 procent mot 28 procent.

2004 stod 44 procent av latinamerikaner bakom Republikanerna, i dag är det 31 procent.

Väljarstödet bland svarta var 39 procent på 1950-talet och 12 procent i fjolårets val.

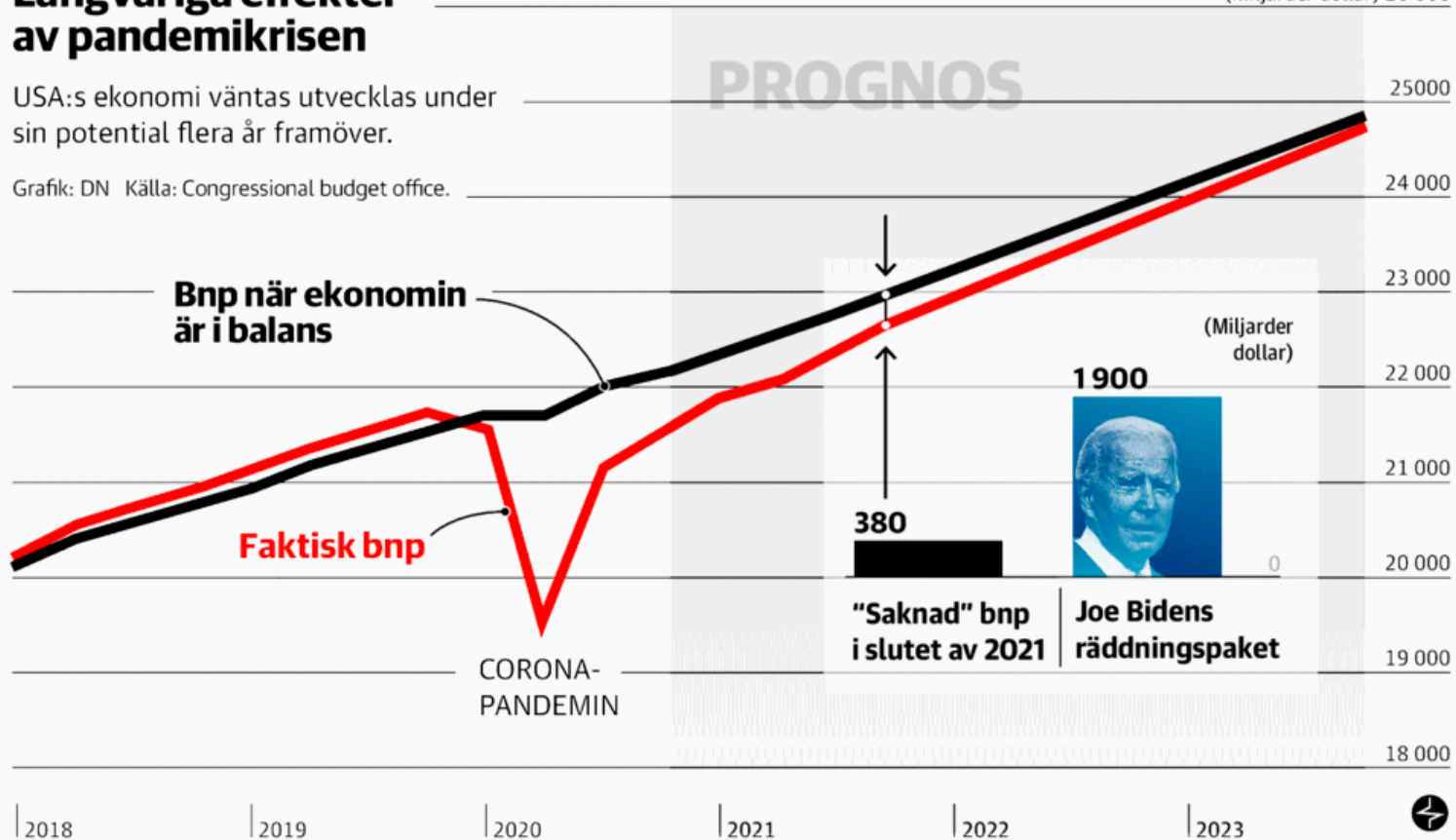
Republikanernas stöd bland vita män har samtidigt ökat kraftigt.

Långvariga effekter av pandemikrisen

(Miljarder dollar) 26 000

USA:s ekonomi väntas utvecklas under sin potential flera år framöver.

Grafik: DN Källa: Congressional budget office.

09 Carl Johan von Seth: Bidens stimulanser ett experiment med enorm betydelse

Toppekonomer i USA varnar för att Joe Bidens krispaket är för stort: Ekonomin riskerar att överhettas. Inflationen kan skena. Debatten rasar när USA står inför det kanske viktigaste ekonomiska experimentet i mannaminne.

Föreställ dig en sträng husdokter som alltid säger att dina åkommor beror på att du är för mager. Att du måste äta upp dig lite. Skaffa mer hull. Och så en dag lyssnar du, proppar kylskåpet smällfullt med varor och lägger upp en kaloririk matsedel för resten av månaden.

Doktors reaktion? En ilsken predikan om blodfetter, övervikt och diabetes. Att äta är plötsligt farligt.

Det är ungefär den situationen som nu har uppstått kring president Joe Bidens föreslagna räddningspaket för den amerikanska ekonomin.

Larry Summers är det närmsta man kommer det demokratiska partiets ekonomisk-politiska husdokter. Han var Bill Clintons finansminister, och senare högsta ekonomiska rådgivare åt Barack Obama.

Han har länge förespråkat en mer expansiv finanspolitik. USA har, enligt Summers, länge lidit av ekonomisk undernäring. För lite investeringar och statliga satsningar. Han hävdar bland annat att stimulanspaketet som Obama lanserade under finanskrisen blev för magert.

”Politiker och beslutsfattare behöver fokusera på akuta sociala problem, inte budgetunderskott.” Så skrev han 2019 – innan pandemin bröt ut och utlöste det värsta raset i ekonomin sedan 1930-talet. Man skulle kunna

tro att han jublar när Joe Biden nu planerar ett historiskt krispaket med en prislapp på 1 900 miljarder dollar.

Men det gör han inte alls. I en debattartikel i Washington Post i förra veckan varnade Summers i stället för att stimulanserna riskerar att leda till inflation ”av en sort som vi inte har skådat på en generation”. Konsekvenserna kan bli en räntechock och gungning i det finansiella systemet.

Dessutom fick han stöd av Olivier Blanchard, tidigare chefsekonom för Internationella valutafonden och även han en känd budgetduva.

Deras kritik har sin logik. Varje nationalekonom tror på resonemanget, i princip: Överdrivna stimulanser kan skapa överhettning och snabb inflation.

Det är som med maten. Varken svältkost eller hämningslöst frosseri är bra för kroppen. Den som påpekar att lagom är bäst behöver inte vara inkonsekvent.

I rena siffror är deras argument också enkelt.

Nuvarande prognoser säger att amerikansk ekonomi kommer att växa med knappt 4 procent i år – och det är utan ytterligare stimulanser.

Det innebär, enligt budgetmyndigheten CBO:s beräkningar, att hålet i USA:s bnp kommer att vara ungefär 380 miljarder dollar i slutet av 2021. Den summan är mellanskillnaden mellan vad CBO bedömer är landets ”potentiella” bnp och vad man tror blir utfallet i verkligheten.

Summers och Blanchard påpekar att Joe Bidens planerade stimulanser på 1 900 miljarder är flera gånger större än det beräknade gapet. Och resultatet måste bli ett farligt överskott på pengar i ekonomin.

Motargumenten har förstås också styrkor.

Finansminister Janet Yellens svar är att prognoserna pekar på att amerikansk ekonomi kommer att harva på under sin potential under flera år framöver. Mer behövs för att få folk i sysselsättning.

Vad är det värsta som kan hända? Enligt Yellen, som ju brukade vara chef för centralbanken Fed, går det att hantera högre inflation om den uppstår.

Och är inflationen den verkliga faran? Den stora ekonomiska gåtan i både USA och Europa har åtminstone sedan finanskrisen kretsat kring avsaknaden av inflation – trots superlåga styrräntor och ett allt djupare beroende av penningpolitiska lättnader. Arbetslösheten har varit hög, tillväxten trög.

Räkneövningarna kring ”potentiell” bnp som bland andra CBO redovisar har också fått hård kritik.

Men om det finns något som skulle kunna skrämma lite liv i inflationen är det just ett jättelikt krispaket.

Joe Bidens stimulanser blir därför ett experiment med enorm betydelse. Både för vanliga människor, och för förståelsen av samhällsekonomin.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se

10 Drabbad av tragedi före stormningen – nu leder han åtalet mot Trump

Här återvänder grundlagsexperten Jamie Raskin till den mest traumatiska veckan i sitt liv.

Han miste sin son strax före stormningen av Kapitolium, och han fruktade för sin dotters liv under upploppet.

– Detta är personligt, säger Raskin, som för representanhusets talan i riksrätten mot Donald Trump.

Jamie Raskin fick ta några pauser och klunkar vatten ur en plastflaska när rösten bröts. Men han valde ändå att summera anklagelseakten mot Donald Trump på riksrättens första dag med att berätta detaljerat om

den skräck som han och hans kolleger upplevde den 6 januari.

– Senatorer, detta kan inte vara vår framtid. Detta kan inte vara framtiden för Amerika, vädjade han.

Han tillade att det inte finns något januariundantag i lagen som låter korrupta presidenter göra vad de vill under sista månaden vid makten. Som professor i konstitutionell rätt kan han åberopa djupa kunskaper om regelverket.

En vän och kollega i kongressen har sagt att Jamie Raskin – demokrat från Maryland – förmodligen satt och studerade konstitutionen när hans jämnåriga kompisar lekte med hjältefigurer och dockor.

Han uppkallade sin son Tommy efter Thomas Paine, som var en av de amerikanska revolutionärer och skriftställare som inspirerade USA:s grundlagsfäder.

När Jame Raskin kom till Kapitolium den 6 januari 2021 för att delta i räkningen av elektorsrösterna i presidentvalet hade han precis begravt sin pojke.

Juridikstudenten och djurrättsaktivisten Tommy Raskin hade lidit av depressioner i flera år och avslutat sitt liv på nyårsafton.

Familjen var i sorg och chock. Tabitha Raskin oroade sig för Trumpanhängarnas hårda retorik, och bad sin pappa Jamie avstå från sammanträdet i kongressen. Han frågade om hon och hennes systers make Hank kunde tänka sig att följa med istället.

Far och dotter befann sig på olika platser i kongressbyggnaden när den uppretade folkmassan trängde in. Jamie Raskin evakuerades ihop med de andra ledamöterna från representanthuset, medan stabschefen Julie Tegen fick gömma Tabitha och Hank under ett bord på kontoret. Hon hade lovat att skydda ungdomarna med sitt liv, och ställde sig vid dörröppningen med en eldgaffel i sin hand.

– De trodde att de skulle dö, berättade Raskin i riksrätten.

Han skildrade också hur han bad sin dotter om ursäkt när de återförenades efter upploppet:

– Hon svarade att hon inte ville återvända till Kapitolium.

När Raskin nu leder representanhusets nio personer stora delegation i åtalet mot Donald Trump handlar framställan alltså inte bara om principer utan också om djupt personliga upplevelser. Men i åklagarsidans 80 sidor långa dokument gör han också filosofiska utläggningar om hur USA:s 45:e president blev precis den ledare som föregångarna fruktat.

Många har frågat varför Marylandpolitikern tackat ja till den svåra uppgiften att formulera anklagelserna mot Donald Trump, mitt i sorgen. Han har svarat att han bär med sig sonens drömmar, och att det för övrigt inte är lätt att säga nej till Demokraternas talman Nancy Pelosi. ”Jag kommer inte att förlora min son vid slutet av 2020 och förlora mitt land och min republik 2021”, konstaterade han i CNN.

Just nu talar mycket lite för att han lyckas med att samla stöd av två tredjedelar av senatorerna och fälla Trump. Hans team har varit tystlåtet under förberedelserna. Men enligt amerikanska medier går strategin bland annat ut på att undvika att provocera Republikanerna. Endast Donald Trump ska ställas till svars för att ha hetsat folkmassan och underminerat demokratin.

Jamie Raskin kan komma att vädja till de politiska motståndarna i stället för att skälla på dem. Han vet att det finns medmänsklighet bortom partigränsen. Han mötte den strax före stormningen, när demokratiska och republikanska kongressledamöter ställde sig upp och applåderade, för att hedra hans framträdande i ett ögonblick av svår sorg.

En journalist från tidskriften The Atlantic har frågat hur han får ihop empatin från de politiska motståndarna med deras ovilja att göra upp med de krafter som låg bakom stormningen av Kapitolium. ”Jag kommer förmodligen att ägna resten av mitt liv åt att försöka förstå”, svarar han.

Karin Eriksson

karin.eriksson@dn.se

FAKTA. JAMIE RASKIN

Uppdrag: Demokrat från delstaten Maryland och ledamot av representanthuset i USA:s kongress sedan 2017.

Familj: Son till Kennedyrådgivaren Marcus Raskin. Gift med Sarah Bloom. Pappa till Tabitha och Hannah samt Tommy som avled på nyårsafton.

Bakgrund: Jurist och grundlagsexpert, tidigare verksam vid American University Washington College of Law.

Aktuell: Leder gruppen som för representanhusets talan i riksrätten mot Donald Trump.

11 Åklagarsidan vill väcka republikanernas vrede

Republikanerna vill slippa skammen över stormningen av Kapitolium.

Åklagarsidan i riksrätten försöker väcka deras vrede i stället.

Den 6 januari var senatorerna inte medlöpare – utan potentiella måltavlor.

Kommentar. Karin Eriksson, DN:s korrespondent i Washington

En i juryn av senatorer har börjat tvivla på sin ståndpunkt. Elva till måste övertygas.

Riksrätten mot Trump påminner lite grand om det klassiska rättegångsdramat. Tolv edsvurna män, när redovisningen nu går in på tredje dagen. Skillnaden är

förstås att den här juryn lutar åt att fria snarare än att fälla och att det finns en rad kvinnor som svurit eden.

Fortfarande talar matematiken mycket tydligt mot en fällande dom. För att Trump ska utpekas som skyldig måste två tredjedelar av senatorerna – och därmed 17 av de 50 republikanerna – ställa sig bakom anklagelserna. När Kentuckysenatorn Rand Paul tog initiativ till en omröstning om riksrätten för ett par veckor sedan, ansåg hela 45 av 50 republikanska senatorer att rättegången strider mot konstitutionen.

Då var det endast en handfull kända Trumpkritiker som ställde sig bakom kravet på att pröva Trumps ansvar för upploppet: Susan Collins från Maine, Lisa Murkowski från Alaska, Mitt Romney från Utah, Ben Sasse från Nebraska och Pat Toomey från Pennsylvania.

Bill Cassidy från Louisiana blev den ende som bytte åsikt när frågan om konstitutionen prövades på nytt under inledningen av riksrätten. Han tyckte att Trumps advokater gjorde bort sig. ”De gjorde allt de

kunde utom att prata om själva sakfrågan”, sa han efteråt.

Det betyder inte att Cassidy är beredd att fälla Trump. Ingen republikansk senator har på förhand förbundit sig att peka ut expresidenten som skyldig. De säger snarare att de ska följa riksrätten med ett öppet sinne.

Faktum är att ytterligare några republikaner har gjort klart att de vill vänta med att ta ställning i själva skuldfrågan. Enligt en kartläggning från mediasajten Vox handlar det om åtta personer, däribland minoritetsledaren Mitch McConnell från Kentucky. Det är tveksamt om de är beredda att peka ut presidenten som skyldig. Och för en fällande dom krävs stöd från ännu fler.

Enligt Vox tycks 36 republikanska ledamöter vara inställda på att fria expresidenten, med motiveringen att han lämnat Vita huset. Det är ingen slump att de insisterar på principen.

Många republikaner vill helst slippa gräva i vad som hände i Kapitolium den 6 januari. Om Trump bär ett ansvar för stormningen kan ledamöter i kongressen i praktiken betraktas som medskyldiga. De lät presidenten hållas, medan han i månader och mot bättre vetande hetsade sina anhängare med påståenden om det stulna valet.

Skam kan vara obehagligt. Men åklagarsidan – som nu är mitt uppe i redovisningen av bevisningen – försöker hjälpa dem att få kontakt med en annan känsla. Nämligen vrede.

Den här riksretten är inte bara en kylig juridisk historia, där senatorerna kan agera som oberoende domare eller juryledamöter. De var direkt berörda, som potentiella måltavlor, när mobben bröt sig in i kongressbyggnaden, mitt under redovisningen av elektorsrösterna som skulle bekräfta Joe Bidens valseger.

Därför blir detta en av de viktigaste frågorna: Vad gjorde Donald Trump, när politikerna utsattes för stor fara?

Försvaret hävdar att Donald Trump var ”förfärad” och att han omgående vidtog åtgärder för att få anhängarna att avbryta attacken. Men det rimmar illa med vad som hittills läckt ut från Vita huset om Trumps inledande förtjusning över stormningen.

”Han såg det på tv som en dokusåpa. Han frossade i det. Han gjorde inget för att hjälpa oss”, sa Jamie Raskin, när han började presentera åklagarsidans bevisning på onsdagen.

Kollegan Joe Neguse bad senatorerna fundera över om utgången av attacken hade blivit en annan, om presidenten hade agerat resolut för att stoppa våldet.

”Hur många liv hade vi kunnat rädda?”, undrade Nesgue.

En del av republikanerna i senaten vet exakt vad som hände, eftersom de själva försökte kontakta

presidenten och få honom att stoppa stormningen. Trump vill inte ta på sig någon skuld, men hans svek blir åklagarsidans starkaste argument.

Brendan Smialowski AFP

12 Större mångfald i kåren kan minska risken för polisvåld

I Chicago använder svarta poliser och kvinnliga poliser mindre våld och gör färre gripanden än sina vita och manliga kolleger, särskilt mot svarta misstänkta för småbrottslighet, visar en ny studie.

En ny studie av nästan 7 000 poliser i Chicago mellan 2012 och 2015 visar att ökad mångfald kan leda till mindre polisvåld.

– Fler poliser från minoritetsgrupper och fler kvinnor leder till lägre andel stopp, gripanden och våld mot civila, särskilt svarta civila, säger Dean Knox, forskare i beräkningsvetenskap vid Wharton School of the University of Pennsylvania.

Resultaten presenterades vid den amerikanska vetenskapskonferensen AAAS, och publicerades i tidskriften Science i går, torsdag.

– Under 100 skift gör svarta poliser 15 färre stopp, två gripanden mindre och 0,1 färre våldsingripanden än vita poliser. Det är en minskning med 20 till 30 procent jämfört med vad vita poliser gör, säger Roman Rivera, doktorand vid Institutionen för ekonomi vid Columbia University i New York.

För kvinnliga poliser är det framför allt användningen av våld som avviker.

– Kvinnliga poliser använder våld 0,1 färre gånger under hundra skift, jämfört med manliga. Det är nästan 30 procent mindre än männen, säger Roman Rivera.

Förra årets protester från Black lives matter är en del av en långlivad debatt om systematisk rasism inom den amerikanska polisen.

– Det har funnits en oro för fördomar mot minoriteter inom poliskåren, som i många decennier bestod nästan uteslutande av vita män, säger Bocar Ba, ekonom vid University of California i Irvine.

Fram tills nu har forskningen inte kunnat visa om problemen minskar med fler poliser med olika ursprung och annan hudfärg än vit, och fler kvinnliga poliser.

– Många tidigare studier har jämfört poliser som arbetar under helt olika förhållanden, säger Bocar Ba.

Problemet är brist på data som visar hur poliser av olika ursprung och kön agerar under samma förhållanden och i samma områden.

– Hittills har det varit extremt svårt att kunna jämföra äpplen med äpplen, eftersom polismyndigheterna inte gärna släpper ifrån sig de data som krävs, säger Bocar Ba.

Han och hans medarbetare har fått tillgång till uppgifter om nästan tre miljoner polisskift och en och

en halv miljon polisingripanden under fyra år i Chicago. Där fanns detaljerna de behövde.

– Vi kan se att klockan 8 den 3 november 2012 stoppar en manlig polis som är hispanic och har 14 års erfarenhet en svart civilperson för misstänkt beteende, säger Roman Rivera.

– Vita poliser stoppar i genomsnitt fler, griper fler och använder mer våld än svarta och hispanics, under samma förhållanden. Skillnader som finns beror framför allt på färre ingripanden och mindre våld mot svarta civila, säger Roman Rivera.

Forskarnas data visar också att skillnaderna främst gäller lindriga brott med lågt straffvärde.

– Om våra data inte hade visat på skillnader i beteenden mellan grupperna skulle vi ha dragit slutsatsen att arbete för ökad mångfald i polisen sannolikt inte skulle ha någon effekt, säger Dean Knox.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se

12 USA fryser generalers tillgångar

USA inför nya sanktioner mot militärjuntans ledare och generaler i Myanmar efter förra veckans statskupp.

Trots att demonstranter beskjutits med vattenkanoner och gummikulor i veckan samlades människor under torsdagen för ännu fler protester runt om i Myanmar.

Nu har USA:s president Joe Biden även godkänt en presidentorder om att införa ytterligare sanktioner mot överbefälhavaren Min Aung Hlaing och hans generaler.

– Militären måste avsäga sig den makt som man tillgripit sig och visa respekt för världen och för det beslut som folket tog i och med valet den 8 november, säger Joe Biden i ett uttalande.

Myanmars generaler har tillgångar på en miljard dollar i USA, pengar som kommer att frysas i och med sanktionerna. USA har sedan tidigare infört sanktioner

mot Min Aung Hlaing och flera toppgeneraler för brott mot mänskliga rättigheter riktade mot rohingyerna i landet.

Även Storbritannien överväger sanktioner mot generalerna.

– Det internationella samfundet kommer inte acceptera statskuppen i Myanmar och vi kommer att ställa de ansvariga till svars, säger landets utrikesminister Dominic Raab.

Tom Andrews, FN:s särskilda rapportör för mänskliga rättigheter i Myanmar, har på Twitter varnat för att alla militärer som gör sig skyldiga till kränkningar riskerar åtal.

”Jag är upprörd över rapporteringen och över videorna på fredliga demonstranter som attackeras av polisen i Myanmar. Jag har i dag utfärdat en varning från Genève: Vi har koll på er och ni kommer ställas till svar för era handlingar. ’Jag följde bara order’ är ingen ursäkt och inget försvar”, skriver Andrews.

I samband med statskuppen frihetsberövades Aung San Suu Kyi och flera andra politiska ledare. Genom sitt parti NLD har Aung San Suu Kyi uppmanat invånarna i Myanmar att fortsätta protestera mot kuppen.

Simon Bustamante

simon.bustamante@dn.se

12 Martin Gelin: Trumps advokater kommer att argumentera för rätten till yttrandefrihet

New York. Filmerna där vicepresidenten Mike Pence och senatorerna Mitt Romney och Chuck Schumer rusar genom kongressens korridorer är historiska. Det är bilder av en skräckslagen kongress, där USA:s mäktigaste politiker flyr för sina liv. Om Donald Trumps jurister viftar bort dessa anklagelser kan det få ett politiskt pris.

KOMMENTAR. Videobilderna från kongressen av stormningen den 6 januari, som spelats upp under den pågående riksriättsprocessen, visar hur nära det var att

USA:s ledande politiker skadades. Det är inte enbart demokrater som flyr för sina liv, utan även Trumps närmaste medarbetare, som vicepresidenten Mike Pence. Bilderna befäster att Trumps anhängare var redo att använda våld för att se honom sitta kvar vid makten.

Enligt flera demokrater som leder utredningen försökte Trump medvetet förhala omröstningen i kongressen som certifierade Bidens valseger så att mobben som stormade kongressen skulle hinna dit. Trump ska även, medan attacken pågick, ha ringt till republikanska senatorer och använt stormningen som ett argument för att rösta för att upphäva Bidens valseger.

Bilderna och det bevismaterial som demokraterna och utredarna lagt fram under riksriätten verkar ha övertygat en klar majoritet av det amerikanska folket att Trump förtjänar att fällas för anstiftan till uppror.

I helgen får vi höra Donald Trumps juristers försvarsargument. Deras uppgift är att motbevisa

anklagelserna att Trump medvetet skulle ha anstiftat det våldsamma upproret.

Deras argumentation lär vila på USA:s lagar för yttrandefrihet. I ett liknande fall 1969 uppmanade en ledare för Ku Klux Klan, Clarence Brandenburg, åhörare att attackera politiker i Washington. Han dömdes för anstiftan av en domstol i Ohio, men domslutet upphävdes av Högsta domstolen som ansåg att Brandenburgs kommentarer skyddades av konstitutionens tillägg om yttrandefrihet.

Liknande argument lär användas av Trumps jurister.

I Trumps tal inför stormningen av attacken använde han ordet "fight", att slåss, mer än 20 gånger. Men hans jurister förväntas i stället betona att Trump i slutet av talet även uppmanade anhängare att demonstrera "fredligt och patriotiskt".

Trump's jurister har hittills fått kritik för osakliga argument. En republikansk senator, Bill Cassidy, har bytt sida för att han tycker att juristernas argument var

så skakiga. Lisa Murkowski, en av sex republikanska senatorer som lovat rösta för att fälla Trump, sade att bevisbördan mot Trump är så övertygande att hon "inte kan se hur han ska kunna väljas till president igen".

Men de flesta republikaner i senaten är mer tillmötesgående gentemot Trump.

Rick Scott, senator i Florida, beskrev hela riksrätten som "bortkastad tid". Bland senatens åhörare såg vi även senatören Josh Hawley, som anklagats för att ha uppmuntrat attacken, med fötterna uppslängda på sätet bredvid, i en teatraliskt nonchalant pose som demonstrerade hans ointresse för rättsprocessen.

Det är Scott och Hawley, inte Murkowski, som har partiets majoritet bakom sig.

Genom att vifta bort anklagelserna kan många republikaner sannolikt bryta mot den ed de svurit när de tillträdde som ledamöter i kongressen, en ed där de svor att skydda konstitutionen från yttre hot.

Bevisbördan är tung för att Trump med juridiska metoder försökte vända ett legitimt valresultat, för att sedan försöka fuska till sig en valseger, genom samtalet till Georgias valmyndighet (där han nu står inför ett separat rättsfall) och till sist försöka uppmuntra den våldsamma attacken på kongressen.

Frågan är inte om det här kommer att övertyga en majoritet av republikanerna i senaten, vilket ingen tror. Frågan är snarare vilket parti som blir kvar efter att så många ursäktat det här beteendet. Ungefär en tredjedel av republikanernas väljare säger att politiskt våld är befogat.

Omfamnandet av extremism tycks få ett politiskt pris. Enligt en ny granskning av New York Times har drygt 140 000 registrerade republikaner lämnat partiet sedan attacken i januari. Det är mer än tio gånger fler än som normalt byter parti på en månad.

I Florida är det sju gånger fler republikaner än demokrater som bytt parti sedan attacken.

Michael McDonald, statsvetare i Florida, säger att det kan vara ”toppen på ett isberg”, och att betydligt fler kan lämna partiet om de fortsätter förknippas med extremisterna som attackerade kongressen.

Martin Gelin

Fakta. Riksrättsprocessen

Riksrättsprocessen mot Donald Trump inleddes i senaten den 9 februari. Den enda punkten i riksrättsåtalet lyder ”anstiftan till uppror”. Det syftar på hans felaktiga påståenden om fusk i presidentvalet och det tal han höll innan kongressen stormades den 6 januari.

För att döma och avsätta en president krävs att två tredjedelar av senaten röstar för. Donald Trump är dock inte längre president, därför har det tvistats om huruvida det är i enlighet med grundlagen att hålla riksrätt mot honom.

Om Trump fälls kan senaten rösta igenom ett förbud mot att i framtiden inneha ett folkvalt ämbete.

Donald Trump är den ende i USA som ställts inför riksrett två gånger. Vid förra tillfället anklagades han för att ha pressat Ukrainas styre för att uppnå egen politisk vinning, anklagelser han friades från.

Källor: USA:s grundlag, History.com, The New York Times, Findlaw.com, The New Yorker

Utrikes DN-artiklar
7 - 12 februari 2021,
utom USA

07 Peter Wolodarski: Putins senaste drag vittnar om rädsla.

De gångna två veckorna i Ryssland är historiska. President Putin är hårt pressad och tar till de maktmedel han har kvar: repression och våld.

Domstolen där Aleksej Navalnyj ställdes inför rätta, har ett porträtt av en känd domare från Tsarryssland. Till bilden hör ett citat, som lyder

så här: ”Ord är ett av människans viktigaste vapen”.

Aleksej Navalnyj har inte bara brukat ordet i sin kamp mot Putinstyrets korruption, maktfullkomlighet och despoti. Efter att regimen misslyckades med att mörda honom, genom att placera nervgiftet novitjok i Navalnyjs kalsonger, vidtog Rysslands främsta oppositionspolitiker ett briljant grepp som hämtat ur en spionroman. Han ringde upp den FSB-agent som var med om att försöka likvidera honom, låtsades vara en överordnad och lyckades locka fram ett erkännande.

Alltsammans spelades in av Navalnyj, för att publicera på Youtube. Säkerhetstjänsten framstod som klåpare. Putinregimen exponerades. Och Navalnyj tog än en gång initiativet i kampen mot Kreml – en Davids strid mot Goliat.

2021 började med två historiska veckor i USA. De har följts av två minst lika dramatiska veckor i Ryssland.

Den gemensamma nämnaren: folkstyrets framtid.

I USA har trycket kommit från dem som vägrat att acceptera utslaget i presidentvalet, uppviglade av den avgående presidenten, vars respekt för demokratin är minimal.

I Ryssland har kraften kommit underifrån: från de unga, från dem som tröttnat på maktmissbruket, från människor som inte längre nöjer sig med Putins enmansvälde.

Och på två veckor händer plötsligt mer än på många år. Efter att ha tillfrisknat från förgiftningen, väljer Aleksej Navalnyj att återvända till Ryssland från Tyskland, där han vårdats. Han gör det med vetskap om att resan

hem till Moskva är förenad med stora faror för honom själv. Och inte bara det. När Navalnyj landat i den ryska huvudstaden släpper han en video som anklagar Putin för att ha uppfört ett hemligt palats åt sig själv. Den har hittills setts på internet av över 100 miljoner.

Navalnyj har gripits, i hela landet har människor gått ut och protesterat, tusentals har häktats och slutligen har Navalnyj dömts till några år i fängelse – efter en bisarr anklagelseakt.

Det krävs inte bara politisk talang av rang för rubba Putinstyret. Vad framför allt Aleksej Navalnyj har demonstrerat är ett okuvligt mod.

Han hade kunnat leva ett tryggt liv utomlands, men väljer i stället att konfrontera de mäktiga och de våldsamma. Hans vapen: ord och bilder.

Det var ingen tillfällighet att Navalnyj protesterade när Donald Trump blev avstängd från Twitter. Han hade själv aldrig kunna kommunicera med den ryska befolkningen utan sociala medier.

Putin kontrollerar den traditionella televisionen. Den är fortfarande extremt potent. Men Navalnyjs digitala närvaro har åstadkommit sprickor i propagandamuren. Han når fram i det ryska landskapet, budskapen är oerhört effektiva. Särskilt stort är genomslaget bland de unga.

Men det historiska är att de inte mottar budskapet passivt. De reagerar och visar ett imponerande mod, som DN:s Rysslandskorrespondent Anna-Lena Laurén rapporterat utförligt om, väl medvetna om att de lever i en polisstat. Över hela Ryssland har

tusentals tagit till gatan på sistone och visat sitt stöd till Navalnyj.

Vad riskerar de? Att bli misshandlade, torterade, kastade i fängelse, separerade från sina familjer. Att få sina liv plågade av myndigheternas repressalier, att barnen inte ska komma in på universitetet, att påhittade brott ska stämpas på familjens panna.

I Ryssland är det enligt lag tillåtet att demonstrera fredligt. Men regimen hanterar sedan länge lagen som en à la carte-menü. I veckan har våld använts för att skärpa, skrämja och jaga bort. Häktena är nu överfulla – inte av brottslingar, utan av dem som försökt utnyttja sin rätt enligt lagen.

I sociala medier sprids bilder från överfulla rum, där de intagna delar på en enda – helt öppen – toalett, placerad i ett hörn.

I årtal har Putinregimen försökt att göra sig synonym med Ryssland i stort. Efter skenrättegången mot landets främste oppositionspolitiker har den klyftan aldrig varit så stor. Och Putin framstår som skakad.

Hans modus operandi under de två decennierna vid makten har alltid varit att verka oberörd, aldrig visa sig svag.

Putin har specialiserat sig på att utnyttja sina motståndares brister, oavsett om de varit ryssar eller utlänningar. Han har svävat ovanför dagspolitikens vindpustar. Han har effektivt kväst och förlöjligat eventuell opposition.

Med Navalnyj är det annorlunda. Putin framstår plötsligt som pressad, som defensiv, som kraftlös. Det enda drag han är förmögen till är att fängsla sin motståndare, att ta ett polisiärt järngrepp om Moskva och Sankt Petersburg.

Det vittnar om att den ryske presidenten är rädd. Aleksej Navalnyj har inte vält Putin. Men han har fått honom och hans system ur balans. Navalnyjs mod, och det stöd som människor i Ryssland vågar visa honom, är en källa till hopp och beundran.

Putins palats kommer inte att räcka som skydd om vanliga ryssars vrede fortsätter att växa.

Peter Wolodarski

peter.wolodarski@dn.se

07 ”Regeringen duckar sitt ansvar för giftskandalen i Chile”

Giftigt gruvavfall från Sverige har orsakat hälso- och miljöskador i staden Arica i norra Chile. Företaget Bolidens ansvar för detta har fått stor uppmärksamhet. Eftersom svenska staten har varit helt passiv under alla år, i strid mot principer i internationell rätt, är det befogat att nu kräva att regeringen

engagerar sig, skriver miljörettsprofessorn Jonas Ebbesson.

DN. DEBATT 210207

Sedan mer än 35 år orsakar 20 000 ton giftigt gruvavfall från Rönnskärsverken i Sverige hälso- och miljöskador i staden Arica i norra Chile. Genom att skeppa dit avfallet 1984–85 kunde Boliden undkomma hårdare svenska miljöskyddskrav och bli av med ett kostsamt miljöproblem på hemmaplan. I stället skapade Boliden ett allvarligt miljöproblem som fortfarande finns kvar i Arica. Svenska staten kände till utförelsen, men gjorde inget för att stoppa den.

Bolidens ansvar för skadorna i Arica var 2013–2019 föremål för en omfattande rättsprocess, ”Arica Victims mot Boliden Mineral”. I målet drev Arica Victims ersättningskrav för cirka 800

personer mot Boliden för skador på grund av avfallet. Frågorna om Bolidens ansvar och vårdslöshet prövades emellertid aldrig slutligt i sak eftersom hovrätten ansåg att skadeståndsanspråken var preskriberade. Men även om Arica Victims hade vunnit rättsprocessen mot Boliden, skulle avfallet ha varit kvar i Arica med alla de risker det innebär (enligt sajten Environmental Justice Atlas har mer än 10 000 personer påverkats direkt eller indirekt av avfallet).

Medan Bolidens ansvar har fått stor uppmärksamhet, bland annat genom dokumentärfilmerna ”Blybarnen”, från 2009, och ”Arica”, med svensk premiär i mars i år, har svenska statens ansvar hamnat i skuggan.

Avgörande för statens ansvar är dels vad som krävdes av Sverige vid tidpunkten för utförelsen av avfallet och därefter, dels vad Sverige har

gjort eller underlåtit att göra. De regler och normer som gällde vid tiden för Bolidens avfallstransporter ställde tydliga krav på Sverige.

För det första gällde då, som nu, den grundläggande regeln i internationell rätt, att stater måste se till att verksamheter som omfattas av deras rättstillämpning och kontroll inte orsakar skada på andra länders miljö. För det andra hade OECD, där Sverige ingår, i februari 1984 – alltså innan transporterna ägde rum – fattat beslut om ”Principer för gränsöverskridande förflyttningar av farligt avfall”. Enligt OECD:s principer skulle medlemsländerna kräva att företagen inte genomförde avfallstransporter i strid med gällande lagstiftning. De skulle dessutom kräva att företagen återtog ansvaret för avfallshanteringen, om nödvändigt genom att

återimportera avfallet, ifall säkert förvar eller återvinning i mottagarlandet inte kunde fullföljas. OECD:s principer kom att utvecklas i 1989 års Baselkonvention om farligt avfall, som Sverige är part till.

Svenska staten har inte vid något tillfälle agerat i enlighet med dessa principer ifråga om avfallet i Arica.

Boliden varken sökte eller fick något tillstånd till att frakta avfallet till Chile, men det är väl belagt att Naturvårdsverket kände till utförseln medan den pågick. Naturvårdsverket uppfattade Rönnskärsverken som den största och besvärligaste föroreningskällan i Sverige under 70- och 80-talen och visste hur farligt avfallet var. Ändå gjorde Naturvårdsverket ingenting för att förhindra att avfallet fraktades ut från Sverige till Chile. Vi ska då komma ihåg att Chile vid denna tid styrdes av Pinochets

militärjunta. Inte heller genomförde Naturvårdsverket någon uppföljande kontroll av avfallet direkt efter utförseln eller när nyheten om hälsoskadorna i Arica fick stor uppmärksamhet i svenska medier i slutet av 1990-talet.

I nästan 15 år låg gruvavfallet öppet i en stor oskyddad hög bredvid bostadsområden i Aricas utkant, sedan flyttades det till en ”provisorisk” deponi några hundra meter från bostadsområdena. Där ligger det fortfarande, så gott som oskyddat just under markytan och det riskerar att orsaka ytterligare skada.

Eftersom svenska staten har varit helt passiv under alla år, i strid mot de beskrivna principerna i internationell rätt, är det befogat att nu kräva att regeringen engagerar sig.

Det är precis vad invånarna i Arica gör. I många år har de krävt att Boliden bidrar till att åtgärda skadorna och nu kräver de även att Sverige ska arbeta för att få bort avfallet. Bland annat har 2 700 invånare skrivit till svenska ambassaden i Chile, som lovat att återkomma med svar.

Parallellt har jag sedan drygt ett år tillbaka haft kontakter med miljödepartementet för att diskutera svenska statens ansvar för att få bort avfallet från Arica. Jag har också träffat Chiles ambassadör för att höra om Chiles inställning. I kontakterna med miljödepartementet, och senare även utrikesdepartementet, framförde jag att regeringen måste ta initiativ för att tillsammans med Chile, och även Boliden, flytta avfallet från Arica. Det bästa vore att Bolidens avfall, i enlighet med OECD:s beslut och Baselkonventionen, återfördes till Sverige och den anläggning för slutförvar av farligt

gruvavfall som Boliden färdigställt vid Rönnskärsverken. Där skulle avfallet förvaras i bergrum på ett par hundra meters djup, med hårda säkerhetskrav, i stället för vid markytan.

Aricaborna har väntat i mer än ett år på besked från svenska ambassaden i Chile, men inte fått något. Däremot fick jag i mitten av januari svar från regeringen via statssekreterare Gunvor Ericson på Miljödepartementet och kabinettssekreterare Robert Rydberg på Utrikesdepartementet, som skriver att det inte "finns något behov" av att diskutera frågan eller kontakta Chiles ambassadör om detta.

Regeringens svar är inte bara nedslående, utan också märkligt motiverat. Anledningen till att regeringen inte behöver diskutera frågan är enligt Ericson och Rydberg att domstolen i rättsprocessen mot Boliden ansåg att skadeståndsanspråken var preskriberade. Men

det finns ingen sådan koppling mellan rättsprocessen och regeringens ansvar. För det första gäller ingen motsvarande preskriptionsregel i internationell rätt, och Sveriges ansvar är inte preskriberat. För det andra handlar regeringens ansvar inte om skadeståndskraven som Arica Victims drev mot Boliden, utan om att förhindra framtida hälso- och miljöskador i Arica.

Regeringens svar framstår tyvärr bara som ett bekvämt, men oengagerat, sätt att försöka ducka för ansvaret. Sveriges internationella ansvar påverkas naturligtvis inte av vilka partier som sitter i regeringen. Likväl är det särskilt besläende att en regering med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som talar högt om internationell solidaritet och globalt miljöengagemang, inte ens anser att det finns ”behov” av att diskutera frågan eller kontakta

Chiles ambassadör för att hitta en hållbar lösning.

Det är svårt att överskatta hälsoeffekterna av de gifter som Boliden skickade till Arica. Människor har, utan att kunna skydda sig, exponerats för extremt höga halter av arsenik, bly och kvicksilver. Aricaborna behöver hjälp med att lösa de mängder av problem som Bolidens avfall orsakar dem. Såväl Boliden som den svenska regeringen kan visa gott internationellt föredöme och agera mer konstruktivt än hittills genom att stödja de drabbade och den chilenska regeringen med att minska skadorna och få bort avfallet.

Jonas Ebbesson, professor i miljörett, Stockholms universitet, var ett av Arica Victims tre juridiska ombud i rättsprocessen ”Arica Victims mot Boliden Mineral”

07 Michael Winiarski: Relationen med Ryssland är nu på bottenivå

Relationerna mellan EU och Ryssland har nått en ny bottenivå efter att den ryska regeringen låtit utvisa tre diplomater, varav en från Sverige.

Det är tydligt att Kreml går till motangrepp på grund av EU-ländernas kritik mot förgiftningen och fängelsedomerna mot oppositionsledaren Aleksej Navalnyj.

Utvisningen av de tre diplomaterna motiveras av det ryska utrikesministeriet med att de skulle ha deltagit i de ”icke-auktoriserade” aktionerna då tiotusentals ryssar protesterade mot fängslandet av Navalnyj i Sankt Petersburg och Moskva den 23 januari.

Från Stockholm, Warszawa och Berlin tillbakavisades anklagelsen; diplomaterna hade endast, helt i enlighet med sitt uppdrag, observerat den pågående politiska utvecklingen på sina stationeringsorter.

Tysklands förbundskansler Angela Merkel kallade utvisningarna för ”oberättigade”. Det tyska utrikesministeriet kallade upp Rysslands ambassadör i Berlin för att protestera. Motsvarande gjorde också det polska utrikesministeriet i Warszawa. Även Sveriges statsminister Stefan Löfven fördömde utvisningen: ”Jag fördömer starkt Rysslands

grundlösa beslut att utvisa flera EU-diplomater, däribland en svensk diplomat”, skrev Löfven i ett uttalande till TT.

Det är talande att ryska UD:s besked om att förklara de tre som ”personae non gratae” dröjde nära två veckor efter det påstådda brottet mot de diplomatiska spelreglerna: Det kom mitt under ett besök av EU:s utrikesföreträdare Josep Borrell hos den ryske utrikesministern Sergej Lavrov i Moskva.

Valet av tidpunkt kan knappast ha varit en slump, utan tvärtom väl kalkylerat för att maximalt skada och förnedra Borrell.

Under den gemensamma presskonferensen sade Borrell att han tagit avstånd mot behandlingen av Navalnyj och begärt att han friges

Lavrov gick genast till motattack och kallade EU för en ”opålitlig partner” och han sade sig betvivla västländernas slutsats att Navalnyj förgiftats av nervgiftet novitjok.

– Ryssland bygger sin egen värld, i medvetande om att EU inte är en partner som går att lita på, sade Lavrov.

Det måste vara en av de fränaste markeringarna hittills mot EU från rysk sida.

För första gången har den ryska statens förföljelse av Navalnyj och massarresteringarna av fredliga demonstranter på allvar fått internationella konsekvenser. Stämningen har inte varit sämre på länge.

I mars är det EU-toppmöte om strategin gentemot Ryssland. Man kan vänta sig att man inom den inbördes oeniga EU-kretsen nu kommer att dryfta nya sanktioner, även om

inget medlemsland ännu har lagt fram ett sådant förslag.

På en punkt har Merkel varit tydlig: hon överväger inte den mest kända bestraffningen mot Ryssland - ett stopp för gasledningen Nord Stream 2.

Michael Winiarski

07 Radarn övervakar varje kvadratmeter – ändå skövlas regnskogen

Övervakningen av regnskogen i Amazonas har aldrig varit bättre.

Från militärens radaranläggning i hjärtat av regnskogen kan regeringen följa varenda kvadratmeter av skogen och upptäcka skövling i realtid. Ändå fortsätter den illegala avverkningen.

MANAUS. På håll ser betongbyggnaden ut som en sovjetisk spioncentral med antenner och runda parabolerna på taket. Runt fastigheten ringlar taggtrådsstaket och här och var visar skyltar att fotografering är förbjuden. Innanför staketet rör sig uniformerade män och kvinnor. Det är hetta, fukt och den omgivande djungeln som gör att det inte kan vara Ryssland. Radaranläggningen Censipam ligger mitt i Amazonas.

För att bli inläppta måste vi fotograferas i receptionen. Korridorerna ekar tomma. I förra veckan skedde ett coronautbrott på radaranläggningen och flera personer smittades. Nu har lokalerna sanerats och merparten av de 180 anställda har uppmanats att jobba hemifrån. Ett av få kontor med lampan tänd är chefens. General Ricardo Hatherly sitter

bakom sitt skrivbord under ett porträtt av Brasiliens president Jair Bolsonaro.

– Alla statliga chefskontor måste ha hans porträtt på väggen, säger general Hatherly.

Han har varit pilot i det brasilianska flygvapnet, men gick i pension redan som 50-åring. En förmån bland militärer i Brasilien. Han placerades i reserven, men när radaranläggningen i Manaus behövde en ny chef blev han tillfrågad.

– Mitt arbete är mest administrativt. Själva övervakningen och analyserandet av informationen står civila och militära experter för, säger han.

Han sätter på projektorn i militärens mötesrum. Så här långt in i anstalten släpps sällan utländska journalister in. En bild visar var

militärens radar- och satellitanläggningar är placerade i världens största regnskog.

– Vi kan se varenda kvadratmeter av regnskogen. Om någon skövlar eller anlägger en guldgruva upptäcker vi det direkt, säger general Hatherly.

Under den åtta månader långa regnperioden, då regnskogen täcks av tunga moln, går det inte att optiskt övervaka Amazonas med enbart satelliter. Det enda tillförlitliga övervakningssystemet som kan upptäcka skövlingen är radarsystemet Sipam som registrerar minsta förändring i regnskogen.

– Tidigare passade skövlare på att avverka skogen under regnperioden. Först när den var över kunde vi se vad som hänt.

Amazonas är nästan lika stort som Australien och sträcker sig över nio länder i Sydamerika.

Största delen av regnskogen ligger i Brasilien som drabbats värst av skövlingen, trots att landet redan under Förenta nationernas konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 tog på sig ansvaret att skydda regnskogen. På grund av korruption har det inte lyckats.

Skövlare har mutat myndighetspersoner som tittat bort när pråmar fullastade med timmer passerat Amazonasfloden. Vid kusten har timret lastats om i containrar och transporteras med båt till Europa där ädelträet blivit soldäck till överklassen.

Sedan yrkesmilitären Jair Bolsonaro blev president för två år sedan har avverkningsstakten ökat. Skövlingen når nu sina högsta nivåer på tolv år. Endast under förra året avverkades en yta större än Skåne. Den största delen av marken blev till betesmark åt biffkor.

Brasilien är världens största exportör av nötkött med kunder i alltifrån Europa och Mellanöstern till Kina och USA. Många parlamentariker i den så kallade köttlobbyn arbetar för att mer regnskog ska förvandlas till betesmark.

Jorge Costa är en av de främsta övervakningsexperterna på radaranstalten. Han är inte militär utan har anställts för sin specialkunskap.

– Varje fredag lämnar vi över färskas radarbilder till militärens högkvarter i Brasília. Generalerna lämnar dem vidare till försvarsdepartementet som lägger bilderna på presidentens bord. Regeringen har tillgång till all information. Ändå väljer den att inte ingripa, säger Jorge Costa.

Han ställer sig bredvid general Hatherly och klickar fram nästa bild. Med en laserpekare visar han regnskog som nyligen skövlats.

– Om militären får klartecken att ingripa kan det ta flera timmar, ibland dagar, innan någon insatsstyrka når fram. Det kanske inte går att landa med helikopter. Att köra båt tar flera dagar. Oftast hinner skövlarna fly undan, men grävmaskinerna och pråmarna står oftast kvar. Ordern är att förstöra maskinerna, berättar Jorge Costa.

Inför julhelgen förra året lyckades militär och polis genomföra en samordnad operation som ledde till det största beslaget i brasiliansk historia. 43 000 stockar av skövlad regnskog påträffades på pråmar och i olika lager i delstaten Pará. Dagen efter tillslaget försvarade delstatens guvernör Helder Barbalho skövlarna med att avverkningen var laglig. Eftersom

skogslagen i Amazonas tillåter markägare att avverka 20 procent av sin mark i syfte att vårda skogen hävdade guvernören att stockarna var resultatet av en sådan avverkning.

– Stockarna kommer från ett område som drabbats av en otrolig förödelse. Det finns inget som tyder på att det här rör sig om laglig skogsvård, säger Alexander Saraiva, polischef för operationen, till dagstidningen Folha de S. Paulo.

Att skövlare försvaras av högt uppsatta politiker visar hur svårt det är att stoppa avverkningen.

Ett annat hot mot regnskogen är de hundratals guldgruvor som ligger längs bifloderna i Amazonas. Flera drivs storskaligt med hundratals guldgrävare som använder kvicksilver för att binda guldpartiklarna. Ett av de största guldgrävarlägren ligger inom urfolket

Yanomamis reservat i delstaten Rondônia i norra Amazonas.

Trots att utvinningen är illegal – ingen har miljölicens till att utvinna guld inom reservatet – fortsätter den år efter år. Då och då bombar flygvapnet gruvlägrens illegala landningsbanor.

– Problemet är att några veckor senare har guldgrävarna renoverat landningsbanan och allt är i gång igen, säger Jorge Costa och klickar fram nästa bild.

Den visar ett trettiotal röda streck som sträcker sig från flygplatsen i staden Boa Vista till guldgrävarlägren i regnskogen.

– Kan du gissa vad dessa streck är, frågar han.

Jag skakar på huvudet.

– Det är flygningar till illegala landningsbanor som anlagts vid guldgruvorna. Varje vecka

upptäcker vår radar uppemot ett hundratal flygningar.

Flygningarna utgår från den statligt ägda flygplatsen i Boa Vista som kontrolleras av Brasiliens motsvarighet Luftfartsverket. Trafikledarna tillhör flygvapnet. Hur kan det komma sig att dessa trafikledare ger tillåtelse åt illegala flygningar?

Jorge Costa lyfter på axlarna och ler.

– Ja, säg det.

Korruption?

– Det verkar så, säger Jorge Costa.

General Hatherly vill inte prata om korruption utan säger att det kan vara byråkrati eller brist på resurser som sätter käppar i hjulet.

– Det finns en bild av att Brasilien inte kan övervaka Amazonas för att det är så stort och ogenomträngligt. Att vi inte skulle ha den rätta utrustningen. Vi har all kompetens och kunskap som krävs. Samt den mest sofistikerade tekniken du kan tänka dig. Vad som saknas är viljan att agera, säger han.

Henrik Brandão Jönsson

brandao@brandao.se

FAKTA. INSATSER FÖR ATT STOPPA SKÖVLINGEN

Militären vidarebefordrar information från radaranläggning Censipam till regeringen och säkerhetspolisen, miljöskyddsverket, Naturvårdsverket, rikspolisen, Urfolksmyndigheten, civilförsvaret, samt olika delstatsregeringar.

Under 2020 utförde militären 67 insatser för att stoppa den illegala skövlingen och gruvdriften i Amazonas. 2019 utfördes 37 insatser.

Censipam är en förkortning för Centro Gestor e Operacional do Sistema de Proteção da Amazônia (Operationella enheten för skyddet av Amazonas).

Censipam har även radaranstalter i städerna Porto Velho, Belém och Brasília.

07 Protesterna mot militärstyret växer i Myanmar

Tusentals personer i Myanmar's största stad Rangoon demonstrerade på lördagen mot det nya militärstyret, i den största protestyttringen hittills efter måndagens kupp.

”Ner med militärens diktatur”, skanderade de demonstrerande som bar röda flaggor, symbolfärgen för den störtade ledaren Aung

San Suu Kyis parti NLD som vann parlamentsvalet i november. Militären har dock inte erkänt segern och hävdar valfusk.

I början av veckan grep militären flera civila ledare och satte dem i husarrest, bland dem Aung San Suu Kyi och president Win Myint.

Protesterna nära universitetet i storstaden Rangoon har växt sig allt större. Kravallpolis blockerade samtidigt vägar i närheten och placerade ut fordon med vattenkanoner.

Militärkuppen i Myanmar har mötts med kraftiga fördömanden från stora delar av omvärlden, däribland USA, EU och FN.

TT-AFP-Reuters

07 13,5

millimeter lång. Kameleonten *Brookesia nana* kan vara världens minsta kräldjur, tror forskare från Madagaskar och Tyskland. För att *Brookesia nana* ska ta över titeln som minsta reptil från den nuvarande rekordhållaren, en annan medlem i *Brookesiasläktet*, måste fler individer hittas, något som enligt Glaw kan ta fler år.

TT

07 Bombdåd vid bankomat stoppades

Bahrain. Inrikesdepartement i Bahrain meddelar att planer på att spränga två bankomater i landet har avvärijts. Dåden skulle ha genomförts på onsdagen, och karakteriseras som terrorattacker. Enligt departementet greps flera personer av säkerhetstjänsten.

TT-Reuters

07 Stor polisinsats för att stävja bondeprotester

Indien. Tiotusentals poliser i Indien har satts in mot protesterna mot de nya jordbrukslagarna. Polisen har upprättat barrikader och vägspärrar vid stora korsningar.

Samtidigt har jordbruksfacken uppmanat demonstranter att upprätta egna vägspärrar.

TT-AFP

07 Ökad press på Etiopien om fredlig lösning

Pressen ökar på Etiopien att hitta en fredlig lösning på konflikten i Tigray. Tysklands förbundskansler Angela Merkel och USA:s nya utrikesminister Antony Blinken kräver obegränsat tillträde för hjälporganisationer i provinsen. Samtidigt talar FN om en utveckling som är ”alarmerande”.

I en färsk appell skriver FN:s särskilda rapportör för förhindrandet av folkmord, Alice Wairimu Nderitu, om det upptrappade läget i

Etiopien där inbördeskrig bröt ut i början av november. Hon skrädder inte orden:

– Vi har fått rapporter om allvarliga människorättsbrott och övergrepp som utförts av parterna i konflikten och dess allierade. Detta inkluderar mord, sexuellt våld, plundring av egendom, massavrättningar och begränsat tillträde för humanitär hjälp.

Wairimu Nderitu talar vidare om grundlösa gripanden, mord, våldtäkter, tvångsförflyttning av människor och förstörd egendom på flera håll i landet. Språket är ovanligt rättframt och även generalsekreteraren António Guterres säger att situationen på marken är ”extremt alarmerande” och ”förvärras fort”.

I veckan har FN:s säkerhetsråd diskuterat utvecklingen i Etiopien, där premiärministern och 2019 års fredspristagare, Abiy Ahmed,

dragits in i ett inbördeskrig i landets nordliga provins Tigray. Motståndaren är det regionala styret TPLF som tidigare dominerade politiken på federal nivå.

En rad världsledare har manat Abiy att hitta en fredlig lösning på konflikten. Tysklands förbundskansler Angela Merkel talade med Abiy på tisdagen. Enligt Tysklands ambassad i Addis Abeba krävde Merkel fri tillgång till Tigray för medier och hjälporganisationer. Enligt Abiy talade man om ”nationella och regionala frågor”, bland annat covid-19 och stärkt utvecklingssamarbete.

På liknande sätt beskrev han sitt samtal med USA:s nyttillträdde utrikesminister Antony Blinken, som å sin sida sade att han uttryckt sin ”djupa oro över den humanitära krisen i Tigray”.

En organisation tiger dock om utvecklingen i Etiopien. På lördagen lämnade Sydafrikas president Cyril Ramaphosa över det roterande ordförandeskapet i Afrikanska unionen – som har sitt säte i Addis Abeba – till Demokratiska republiken Kongo.

Ramaphosa, vars tema för det gångna årets ordförandeskap var ”tysta vapnen”, nämnde inte med ett ord utvecklingen i AU:s värdland i sitt avslutningstal.

Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com

08 Separatister låter som sina fiender

De skotska nationalisterna förlorade 2014, men har väl aldrig avbrutit kampanjen för en ny folkomröstning om självständighet. Fullbordandet av brexit har i alla fall gett dem ny skjuts.

Visst går det att begripa. Över 60 procent av skottarna ville stanna i EU. Inte har regeringen i London tagit någon hänsyn till känslor och prioriteringar i Edinburgh. Och inte var Boris Johnson särskilt bra på att bekämpa coronasmittan heller.

Fast kärleken till EU var förstås aldrig separatisternas grundläggande drivkraft. I stället föddes deras parti SNP ur slagord som att ”Nordsjöoljan är vår”. Bara det brittiska öket försvann skulle Skottland resa sig, med det svarta guldets som hävstång. Dåförtiden var fossila bränslen tillgångar och inget annat.

Argumentet har inte åldrats med värdighet.

Produktionen i Nordsjön har sjunkit under lång tid, priserna har rasat i flera omgångar och den globala uppvärmningen har inte direkt gjort oljan till en framtidsvision.

Att lämna Storbritannien vore inte heller gratis. Den skotska välfärden är kraftigt subventionerad söderifrån. Ett ännu större problem är att Skottlands handel med den brittiska unionen är mycket större än den med andra EU-länder. En hård gräns skulle bli dyr. Det gör inget, hörs det från SNP, självständighet är större än allt. Men – nog låter det misstänkt likt de engelska brexitfanatikernas stridsrop? Ekonomi är inte viktigt, kosta vad det kosta vill, vi måste ta tillbaka kontrollen!

En annan parallell är dock att försöket att skrämma de brittiska väljarna, med bistra tider i händelse av EU-utträde, fungerade dåligt. Skottarna kanske är lika resistenta mot logiska resonemang.

För närvarande verkar det finnas en liten övervikt i Skottland för självständighet. Men en majoritet anser också att det inte är särskilt bråttom att bestämma sig. Den inställningen är värd en snygg kilt.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

08 Sydafrika stoppar Astras vaccin

Sydafrika stoppar tills vidare Astra Zenecas vaccin från landets vaccinationsprogram. En undersökning gjord av Witwatersrands universitet visar att vaccinet ger minimalt skydd mot milda till svåra infektioner som orsakas av den dominerande virusvarianten, skriver Reuters.

Landet fick nyligen en miljon doser och regeringen hade planerat att ge vaccinet till sjukvårdspersonal inom kort.

DN

08 Den enda rimliga responsen är att utvisa ryska diplomater från våra länder.

Moderatledaren Ulf Kristersson anser att Sverige bör ge igen med samma mynt för Rysslands diplomatutvisningar. På Facebook uppger M-ledaren att Sverige nu tydligt och tillsammans med Polen och Tyskland måste svara på Rysslands agerande.

TT

08 Domarna faller mot Estonia-filmare

I dag, måndag, väntas domar mot de två svenskar som medverkade vid dykningen som avslöjade ett hittills okänt hål i Estonias vrak.

Göteborgs tingsrätt har tvingats ta ställning till om svensk lagstiftning kan trumfa FN:s havsrättskonvention på internationellt vatten.

Undervattensfilmaren Linus Andersson och journalisten Henrik Evertsson står åtalade för att ha brutit mot lagen skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia. De två svenskarna bistod med expertis vid inspelningen av en uppmärksammad tv-dokumentär om Estonias förlisning.

Året efter katastrofen 1994 där 852 människor omkom stiftades den särskilda lag enligt vilken hela vraket ska betraktas som gravplats och som förbjuder svenska medborgare att dyka på Estonia.

Lagen har ratificerats av en rad länder runt Östersjön. Dock inte av Tyskland och de åtalade svenskarna befann sig ombord på ett tyskflaggat fartyg när de enligt åklagaren Helene Gestrin störde gravfriden vid Estonia.

Själva har Linus Andersson och Henrik Evertsson hävdad dels att filmningen av vraket ska betraktas som ett journalistiskt arbete, dels att svensk lag inte kan anses råda över besättningen på tyskflaggat fartyg på internationellt vatten.

Åklagaren Helene Gestrin har velat pröva lagen, som åberopades för första gången någonsin.

Carl Cato

carl.cato@dn.se

08 Över hundra tros ha dött när glaciär kollapsade i Himalaya

Indiska myndigheter befarar att omkring 125 personer har omkommit i ett glaciärras i - Himalaya. Flera distrikt har försatts i högsta beredskap och boende evakueras.

Glaciären Nanda Devi, som ligger i delstaten Uttarakhand i norra Indien, kollapsade på söndagen och störtade ner i Dhauligangafloeden vilket orsakade svåra översvämningar längs dalgången. Vattenmassorna fortsatte vidare ner längs den näraliggande Alaknandafloeden, vilket fick en damm att brista.

På bilder från lokala tv-kanaler och den indiska nyhetsbyrån ANI, syns hur vatten från dammen sveper bort allt i dess väg, skriver Reuters. Polisen i Chamoli-distriktet där dammen var belägen har uppmanat

människor att lämna området. Ett ögonvittne säger att det var en lavin av sten och vatten som välldede fram.

– Det hände väldigt snabbt, det fanns ingen tid att varna någon. Vi var rädda att också dras med, säger Sanjay Singh Rana till Reuters.

Även flera videofilmer som sprids i sociala medier uppges visa hur vattenmassorna får dalen att svämma över. Lokalbefolkningen fruktar att människor som arbetar vid ett närliggande vattenkraftverk kan ha svepts bort av flodmassorna, liksom bybor som brukar valla sin boskap nära Alaknandafloden. Ansvariga vid Rishiganga Power Project uppger att ett 50-tal saknas i området.

Indiska myndigheter har satt hela området i högsta beredskap och en stor räddningsinsats pågår för att föra människor i säkerhet och söka efter saknade. Enligt Om Prakash, chefssekreterare i delstaten Uttarakhand, kan mellan 100 och 150 människor ha omkommit.

– Vi har ingen exakt siffra över omkomna än, säger han till Reuters.

Enligt chefsministern Trivendra Singh Rawat saknades 125 personer. Vid lunchtid på söndagen, svensk tid, hade sju kroppar bärgats från rasområdet uppgav Om Prakash. Tidigare på dagen hade 16 personer räddats ur en tunnel i anslutning till vattenverket där de blivit instängda, rapporterar ANI.

Runt 600 militärer var på väg till området på söndagen för att bistå räddningsinsatsen, enligt tidningen Times of India. Även katastrofhjälp flögs in i området.

Indiens premiärminister Narendra Modi skriver på Twitter att han är djupt oroad över naturkatastrofen och att han följer utvecklingen noga.

Det är ännu oklart vad som har orsakat katastrofen, eftersom det inte är regnsäsong. Annars drabbas Uttarakhand i Himalaya ofta av översvämningar och jordskred. I juni 2013 orsakade ett rekordregn

förödande översvämningar som krävde nästan 6 000 liv. Katastrofen kallades ”Himalayas tsunami”.

Samtidigt kommer kritik från miljöexperter som varnar för utbyggnaden av vattenkraft i den ekologiskt känsliga regionen. Även politiker har reagerat.

”När jag var minister poängterade jag att Himalaya är ett oerhört känsligt område, så att kraftverk inte ska byggas vid Ganges eller dess stora bifloder”, skriver Uma Bharti, tidigare minister för vattenresurser, på Twitter enligt Reuters.

Ex-ministern får medhåll av Ranjan Panda, volontär hos nätverket Combat Climate Change som driver frågor som rör vatten, miljö och klimatförändringar. Han säger att regeringen inte längre kan strunta i experternas varningar och måste sluta bygga ut vattenkraft och omfattande motorvägsnät i området.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se

08 Kurz vill tillverka ryska Sputnik på hemmaplan

Österrike. Förbundskansler Sebastian Kurz vill göra det möjligt att tillverka det ryska vaccinet Sputnik och kinesiska Sinopharm i Österrike.

I en intervju med tyska Welt am Sonntag säger Kurz att bara vaccinen blir godkända kommer Österrike att försöka se till så att man har kapacitet att tillverka dem på hemmaplan.

– Det handlar om att få fram tillförlitligt vaccin så snabbt som möjligt, oavsett vem som tagit fram det, säger Kurz som tidigare i veckan sagt att EU:s läkemedelsmyndighet EMA bör pröva vaccin från Ryssland och Kina och inte låta sig hindras av ”geopolitiska tabun”.

TT

08 Jannike Kihlberg: Ännu en signal om att vi måste skynda på klimatarbetet

Glaciärer som kollapsar och orsakar jordskred, översvämningar och kostar människoliv kommer att bli allt vanligare i takt med att jordens temperatur stiger. Glaciärkollapsen i Indien är ytterligare en signal på att det är mycket bråttom att minska utsläppen.

Glaciärer är per definition en massa av snö och is som rör sig av sin egen tyngd, så att en enskild glaciär kollapsar är i sig inte ett bevis på klimatförändringen.

Men på en allt varmare jord smälter glaciärerna allt snabbare och forskare har länge varnat för att smältande glaciärer och tinande permafrost kan leda till naturkatastrofer och hota människors liv och hälsa.

FN:s klimatpanel IPCC konstaterade för drygt ett år sedan i en specialrapport att glaciärer i hela världen utanför Grönland och Antarktis förlorade massa med en genomsnittlig hastighet av 220 miljarder ton per år.

Sådana enorma förluster av ismassa får konsekvenser. I höglänta bergsområden leder de till minskad stabilitet i sluttningar och minskningen av glaciärer och permafrost har redan ändrat frekvensen, magnituden av naturkatastrofer som jordskred, laviner och översvämningar.

Så även om det som nu har skett i Indien är en enskild händelse visar det tydligt vad som är att vänta.

Kollapsande glaciärer med följder som jordskred, översvämningar och förlorade människoliv kommer att bli ett allt vanligare inslag i nyhetsrapporteringen.

Det handlar inte bara om direkta, spektakulära, katastrofhändelser. På lite längre sikt handlar det om ännu större katastrofer som kommer smygande.

I dag bor 670 miljoner människor i höga bergstrakter, nära en tiondel av jordens befolkning, och de är beroende av glaciärerna för sin överlevnad.

Högområdena i Himalaya är centrala både för floderna som rinner österut till Kina och söderut till Indien och Bangladesh. När glaciärerna smälter minskar vattentillgången.

FN:s generalsekreterare António Guterres hör till dem som ofta upprepar att det är bråttom att öka takten i klimatarbetet. För ett drygt år sedan, i samband med ett internationellt klimatmöte, sade han: ”Naturen är arg. Och vi lurar oss själva om vi tror att vi kan lura naturen för naturen slår alltid tillbaka. Och över hela jorden slår naturen tillbaka med vrede.”

År 2020 var tillsammans med 2016 det varmaste året som har uppmätts. Året var en provkarta på klimatrelaterade dystra rekord – rekordvärme i Sibirien, rekordstora bränder i USA och rekordmånga orkaner. Den kollapsade glaciären i Indien är ytterligare en larmsignal från naturen om hur bråttom

det är att minska utsläppen av växthusgaser kraftigt – och det snabbt.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se

08 Förrymda tigrar dödade djurskötare

Indonesien. En djurskötare dödades när två utrotningshotade bengaliska tigrar smet ur sitt hägn i en djurpark i Sinkawang på Borneo.

De båda tigerhonorna lyckades ta sig ut efter att flera dagars ihärdigt regnande skapat en öppning i inhägnaden. Den döda djurskötaren hittades intill burens tillsammans med flera döda djur.

Rymningen ledde till en omfattande tigerjakt där både polis och militär deltog. En av tigrarna sköts till döds sedan man misslyckats med att söva den med en bedövningspistol. Den andra kunde fångas in levande.

TT-AFP

08 Belarusier kvar på svensk ambassad

Belarus. De två belarusier som i september 2020 tog sig in på den svenska ambassaden i Belarus huvudstad Minsk för att söka asyl är kvar där.

Det bekräftar Mats Samuelsson, talesperson vid Utrikesdepartementets presstjänst.

Det var den 11 september 2020 som Vitalij och Vladislav Kuznetjik, far och son, tog sig in på ambassadområdet. Detta efter att de inte släppts in för att söka asyl på politiska grunder.

Sedan dess har de två männen bott på den svenska ambassaden.

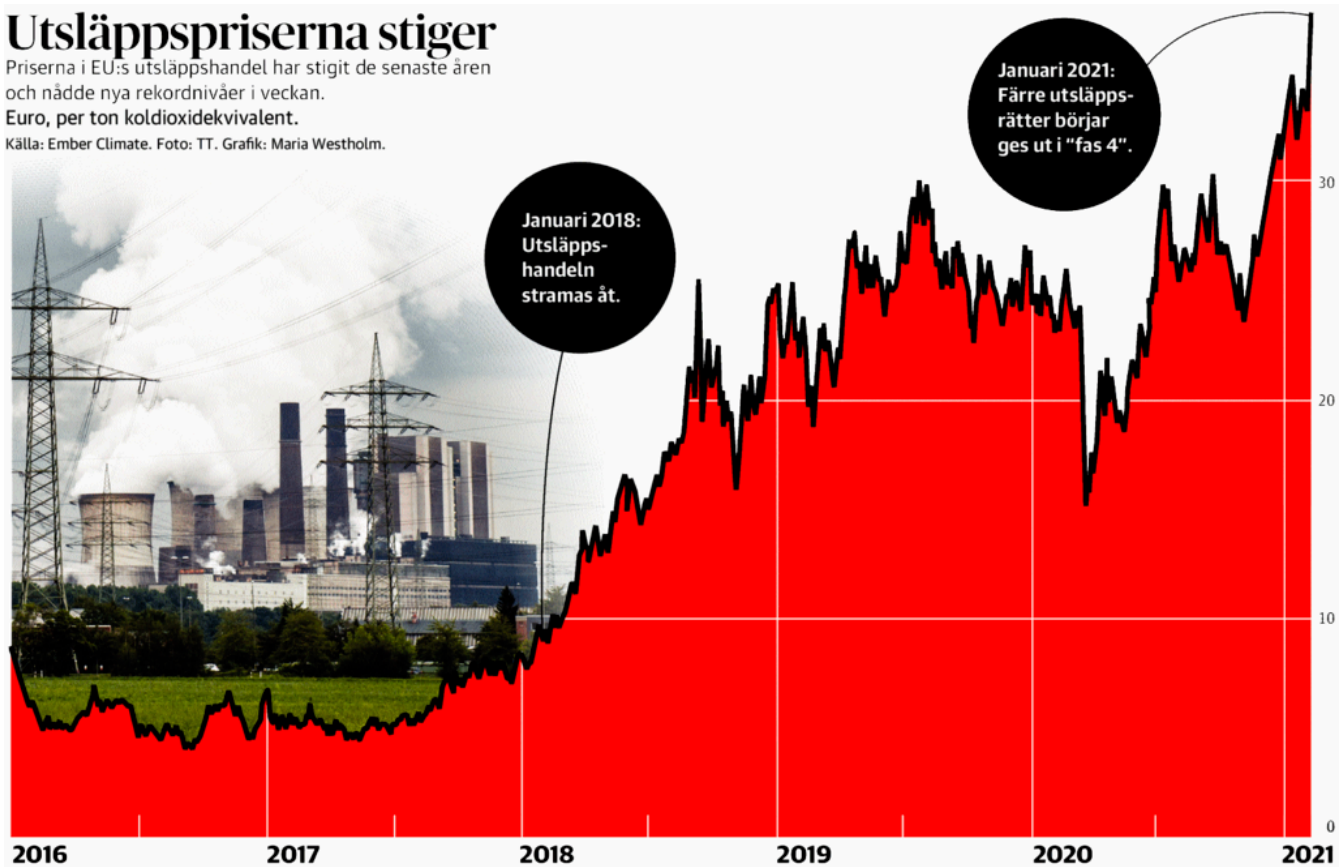
TT

Utsläppspriserna stiger

Priserna i EU:s utsläppshandel har stigit de senaste åren och nådde nya rekordnivåer i veckan.

Euro, per ton koldioxidekvivalent.

Källa: Ember Climate. Foto: TT. Grafik: Maria Westholm.

08 Rekorddyrt att släppa ut koldioxid i EU-länderna

Det har blivit allt dyrare för europeiska industrier och kraftbolag att släppa ut koldioxid de senaste åren. En ny högstanotering nåddes på torsdagen då utsläppsrätter på EU:s marknad handlades för uppemot 38 euro per ton. Ulf Ek är grundare av den Londonbaserade hedgefonden Northlander som har investerat i utsläppsrätter sedan 2017.

– Vi tror att priserna kommer närma sig 50 euro under 2021 och kanske 70–75 euro under 2022–2023, säger han.

EU:s utsläppshandel omfattar omkring 11 000 industri- och kraftanläggningar och flygoperatörer inom EU. Tillsammans står de för ungefär hälften av unionens utsläpp. Varje anläggning behöver skaffa sig

en utsläppsrätt för varje ton koldioxid, eller annan motsvarande växthusgas, som den släpper ut.

Upplägget fungerar så att en begränsad del av utsläppsrätterna delas ut gratis, medan en viss portion auktioneras ut till högstbjudande. Utsläppsrätterna handlas samtidigt på råvarubörser i Europa.

Systemet, vars poäng är att begränsa och stegvis minska utsläppen, reformerades och stramades åt 2018 efter många år av kritik mot låga priser. Justeringarna ledde till en snabb prisuppgång från omkring 5–9 euro per ton till 25 euro.

Från och med årsskiftet kommer också färre utsläppsrätter att cirkulera på marknaden.

– Fas 4 började i januari i år och det borde resultera i att högre priser leder till minskade utsläpp, vilket ju är själva vitsen med att handla utsläppsrättigheterna, säger Ulf Ek.

De senaste veckornas prisuppgång handlar om att utbudet på utsläppsrätter nu minskar samtidigt som

efterfrågan väntas öka i takt med att europeisk ekonomi återhämtar sig efter pandemin.

– Vi tror att kombinationen av vaccinationerna, att Brexit nu är avklarat och att vi går in fas 4 i utsläppshandeln kommer leda till snabbare prisuppgång, säger han.

En kartläggning som DN gjorde 2019 visade att svensk industri i många fall gynnas av högre utsläppspriser. Sveriges behov av utsläppsrätter är begränsat tack vare jämförelsevis låga utsläpp i industrin och elproduktionen.

Under 2018, då prisuppgången inleddes, tvingades näringslivet i Tyskland att köpa utsläppsrätter för omkring 70 miljarder kronor. Den summan kan öka i takt med att priserna stiger.

För företag med höga utsläpp kan uppgången alltså bli kännbar.

– Industrin och kraftsektorn som har förberett sig på att klimatförändringen kommer kräva en omställning

kommer klara sig utmärkt, medan de som inte förberett sig antagligen kommer få det jobbigt, säger Ulf Ek.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se

08 Fortsatta utmaningar för Ralph Lauren

Ekonomi Nedstängningar på marknaderna i Europa och Japan slår hårt mot det amerikanska modebolaget Ralph Lauren. Bolagets nettovinst föll med 42 procent till 125 miljoner dollar för tredje kvartalet i bolagets brutna räkenskapsår.

För det fjärde kvartalet ser man ytterligare utmaningar och att intäkterna kommer att backa om nedstängningarna fortsätter att gälla. Bolaget har sedan tidigare meddelat att man ska göra sig av med 15 procent av medarbetarna under det här räkenskapsåret.

TT-Reuters

08 Bank of England satsar på gröna investeringar

Ekonomi Brittiska centralbanken Bank of England vill bli mer miljövänlig och överväger att sluta investera i företag som handlar med fossila bränslen. Det säger bankens chef Andrew Bailey i en intervju med tidningen The Observer.

I januari meddelade Frankrikes centralbank liknande planer.

TT-Reuters

08 Franska museer vädjar om att få öppna igen

Coronapandemin. Ett hundratal företrädare för de franska konstmuseerna förklarar sig vara redo att öppna igen på ett coronasäkert sätt.

Företrädna av Emma Lavigne, chef för Palais de Tokyo i Paris, vädjar de tillsammans i ett brev till kulturminister Roselyne Bachelot, skriver Le Monde och AFP:

”Låt oss öppna våra portar, för en timme, en dag, en vecka eller en månad, även om vi måste

stänga dem igen i händelse av nya restriktioner!”

Museerna är beredda att införa en rad säkerhetsåtgärder och begränsningar – bara de får öppna igen. Fransmännen – och i synnerhet ungdomarna – har ett akut behov av att få se konst för att under en svår tid stå emot depression och i stället göra vintern kulturell och lärorik, argumenterar museernas företrädare.

De franska museerna har varit stängda sedan i slutet av oktober.

DN

09 Makarna Navalnyj vägrar att leva sitt liv på knä

När oppositionsledaren Aleksej Navalnyj fick sin fängelsedom log han och ryckte på axlarna. Sannolikt med samma känslor som Galileo Galilei, när han inför inkquisitionen intygade att jorden är världens centrum och dömdes till husarrest.

”Era jävla pajasar, vad håller ni på med?” vågade han givetvis inte säga, eftersom han ville leva, trots att han visste vad han hade sett i kikaren och att han var på rätt sida av historien. Nu fick han i stället dela öde men den nyligen häktade Aung San Suu Kyi, vars helgonstatus har rämnat, men som innan dess tillbringade 15 år instängd i hemmet för sin fredliga demokratiska kamp. Det var dock ”bara” drygt hälften så länge som Navalnyjs politiska idol, Nelson Mandela, satt inspärrad. Och då pratar vi om dem som kommit undan med livet i behåll.

För det personliga priset för många som vågar stå upp för sanning och rättvisa är högt. Den som är inlåst förlorar år av sitt liv. Den frie lever troligtvis under press. Och det gäller inte bara dem själva.

Navalnyj har återkommande attackerats och trakasserats. Hans bror har fängslats. Barnen förföljts. Och sedan i somras kan han lägga förgiftning till meritlistan.

Trots det visar varken han eller hans fru, Julia Navalnaja, som konstant finns vid hans sida, några tecken på att ducka eller ens vika undan med blicken. Antagligen för att de vet att de har den riktiga rättvisan i ryggen.

Charlie Hebdos förre chefredaktör, Stéphane Charbonnier, som mördades i attentatet 2015, uttryckte inställningen med orden: ”Jag dör hellre stående än lever på knä”, när han förklarade varför hoten inte gjorde att han slutade teckna, vilket bara är att lyfta på hatten inför.

Det är trots allt få, både här och nu och genom historien, som är beredda att offra sig själva – oavsett vilka värden som står på spel.

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

09 Förintelseforskare stämnda för förtal – i dag faller domen

Två historiker som forskat om Förintelsen kan bli tvungna att betala 250 000 kronor i skadestånd sedan de stämts för förtal i en polsk domstol. Utslaget väntas i dag, tisdag.

Anmälaren anser att de felaktigt pekat ut en släkting som medskyldig till dussintals judars död under Tysklands ockupation av Polen.

Den omstridda frågan om polackers delaktighet i Förintelsen har åter blivit aktuell. Processen gäller Barbara Engelking i Warszawa och Jan Grabowski från universitetet i Ottawa, två ledande forskare om Förintelsen av Europas judar, som 2018 gav ut en omfattande historisk rapport om judarnas öde i det tyskockuperade Polen 1939–1945.

I den detaljerade studien, som omfattar flera polska län och regioner, ges flera exempel på judar som lyckades överleva Förintelsen tack vare sina polska grannars räddningsinsatser.

Men författarna dokumenterar också mängder av fall där polacker deltog i mördandet av judar. Vissa begick själva dessa brott, andra hjälpte tyskarna och en del angav judar och lade beslag på deras egendom.

Domstolens utslag väntas under dagen. Det är ett civilmål och inte ett allmänt åtal. Men stämningen stöds av en statlig stiftelse och det är oundvikligt att domslutet kommer att påverka omvärldens bild av Polen. Är det en tolerant stat med stor frihet för historisk forskning? Eller är det en ultranationalistisk stat där vetenskapsmän ska beläggas med munkavle och frukta repressalier för att de blottlägger obekväma sanningar?

Inte minst kan det komma att påverka möjligheterna till oberoende forskning kring Förintelsen. Denna forskningsgren är redan tidigare satt under hård press.

Den högnationalistiska regeringen drev i januari 2018 igenom den omstridda "Förintelselagen", som gjorde det straffbart att anklaga polacker för medverkan i den av Tyskland organiserade judeutrotningen. Lagen var ett skarpt brott mot den öppenhet att dryfta smärtsamma saker i landets historia som länge rådde i Polen. Flera banbrytande undersökningar, som Jan Gross bok "Grannar" (2001) om massakern i Jedwabne, skakade om många polackers självbild som en hjältemodig nation. Andra studier – om den katolska kyrkans tiggande, om majoritetens likgiltighet, om hur delar av befolkningen deltog i de tyska förbrytelseerna, men också om hur många polacker riskerade livet för att rädda judar undan en säker död – följde i spåren.

Det förändrades med PIS-regeringens och partiledaren Jaroslaw Kaczynskis makttillträde 2015. Då blev i stället uppgiften att presentera en förskönad bild av Polens historia.

Lagen från 2018 utlöste ett internationellt ramaskri och efter protester från bland annat Israel slopades straffet på upp till tre år fängelse.

Flera polska och internationella institutioner har fördömt det pågående förtalsmålet som ett försök att begränsa forskningsfriheten. Jan Grabowski och Barbara Engelking säger till nyhetsbyrån AP att fallet går ut på att försöka avskräcka andra forskare från att undersöka sanningen om judeutrotningen i Polen.

Konkret gäller det en byäldste på den polska landsbygden som under kriget hjälpte en judisk kvinna undan de nazistiska bödlarna. Samtidigt ska mannen också ha varit tyskarna behjälplig med att ange dussintals andra judar. Byäldstens brorsdotter har stämt Grabowski och Engelking, och begär motsvarande 250 000 kronor i skadestånd och en offentlig ursäkt.

Detta är inte den enda rättsprocessen som hotar historiker. Även Katarzyna Markusz, som skriver på en doktorsavhandling om polsk-judiska relationer, har

polisanmälts för en artikel i tidskriften ”Krytyka Polityczna”. Där skrev hon: ”Kommer vi att uppleva den dagen då de polska myndigheterna också erkänner att motvilja mot judar var utbredd bland polackerna, och att polsk medverkan i Förintelsen är ett historiskt faktum?”

Dessa ord anser en organisation som heter ”Instituttet för kamp mot antipolonismen” vara en ”förolämpning mot den polska nationen”. Åklagarmyndigheten har förhört Markusz, men ännu inte beslutat om åtal.

Michael Winiarski

Fakta. Forskarna som har stämts

Svarande i förtalsmålet, där dom väntas i dag, den 9 februari, är två av världens mest respekterade historieforskare som ägnar sig åt Förintelsen i det av Tyskland ockuperade östra Europa, professor Barbara Engelking, historiker vid Polska centret för forskning

om Förintelsen i Warszawa och Jan Grabowski, en polsk-kanadensisk historieforskare i Ottawa.

De är redaktörer för ett omfattande historisk verk på 1 600 sidor, med titeln ”Det är fortfarande natt: Judarnas öde i utvalda regioner i det ockuperade Polen”.

09 ”Ett led i en kamp mot det liberala Polen”

Polen vill inte förneka Förintelsen, men vill skriva om historien och framställa det som att polackerna som en man bekämpade nazisternas illdåd. Det säger Yehuda Bauer, 95, tidigare chef för Förintelsemuseet i Jerusalem i Israel.

JERUSALEM. – Rättegången mot historikerna handlar inte om Förintelsen och inte om judar. Den är ett led i den auktoritära polska regimens kamp mot det liberala Polen. Förintelsen är bara ett tillhygge, säger historikern Yehuda Bauer, 95, tidigare chef för Förintelsemuseet Yad Vashem i Jerusalem.

Bauer säger att den polska regimen inte är ute efter att förneka Förintelsen, utan att förvränga den:

– De bygger Förintelsemuseer och monument och de har goda relationer till Israel. Men det budskap de

odlar är att, förutom någon enstaka antisemit, bekämpade det hjältemodiga polska folket nazisterna som en man.

Bauer, expertrådgivare åt den svenska regeringen, tror att omkring 20 000 polacker räddade judar under den tyska ockupationen:

– Det rör sig om enastående insatser. Men det handlar om långt mindre än en procent av polackerna. De polska partisanerna försökte inte en enda gång spränga järnvägarna till dödslägren. Den polska polisen, 18 000 man, överlämnade judar till nazisterna. I den nya, av regimen sponsrade, berättelsen är det oftast judarna själva, den judiska polisen och de judiska råden, som försåg mördarna med offer.

– Forskningen beräknar att 6 procent av Polens drygt 3 miljoner judar lyckades fly undan nazisterna och gömma sig. Av dessa kring 200 000 personer överlevde 40 000. De övriga angavs eller slogs ihjäl av sina polska landsmän, säger Yehuda Bauer.

Yad Vashem, museet och forskningsinstitutet i Jerusalem, har i motsats till den israeliska regeringen protesterat högljutt mot den stundande rättegången mot forskarna. Premiärminister Benjamin Netanyahu har sedan regimskiftet i Polen 2015 etablerat intima relationer med PIS-partiet, som hjälpt honom att splittra EU i Palestinafrågan. Yad Vashem kämpar som bäst mot Netanyahus planer på att tvinga på det en våldsamt och extrem bosättare som näste chef.

Yehuda Bauer anser att den polska vetenskapsakademien, nära knuten till de stämda forskarna, är regimens egentliga måltavla:

– Vetenskapsakademien ligger bakom forskningen som utmynnat i boken ”Natten fortsätter”. Akademien är en av mycket få institutioner som inte erövrats av regimen och dess hantlangare. Det här är ett tillfälle att skada den.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

09 Militärinsatser trappas upp mot protesterna

Det kokar av ilska i Myanmar efter militärkuppen. Protester rasar i hela landet och läget blir alltmer spänt.

Militären trappar nu upp försöken att tysta protesterna. Vattenkanoner har satts in och i Myanmars största städer införs undantagslagar med förbud mot folksamlingar.

PEKING. Myanmar upplever sina största protester sedan ”saffransrevolutionen” 2007. Den gången leddes protesterna av munkar som krävde demokratiska reformer och ett slut på militärjuntan. Det slutade med att militären slog ner på protesterna med dödligt våld.

Nu är juntan tillbaka vid makten och stora delar av befolkningen är ilsken. De kräver att valet i november,

där Aung San Suu Kyis parti NLD vann en överväldigande majoritet av rösterna, respekteras. Och de vill att Aung San Suu Kyi, som sitter i husarrest, släpps fri.

Hittills har protesterna varit fredliga och polisen har legat lågt. Men på måndagen sköt kravallpolis med vattenkanoner för att skingra de tiotusentals demonstranter som hade samlats i huvudstaden Naypyidaw. Kort därefter gick det ut en varning i statstelevisionen till demonstranterna och på kvällen kom militärens nästa steg: undantagstillstånd i landets största städer. Konkret införs krigslagar som innebär utgångsförbud på kvällen och förbud mot folksamlingar större än fem personer.

Även munkarna syns nu på gatorna i sina saffransgula kläder. I Myanmar's största stad, Rangoon, protesterade de sida vid sida med studenter och arbetare. Buddistiska flaggor vajade tillsammans med partiflaggan för NLD.

”Släpp våra ledare, respektera våra röster, avvisa militärkuppen”, stod det på en banderoll.

Samtidigt fortsätter uppmaningarna till civil olydnad. På måndagen fick vårdpersonal sällskap av bland annat lärare, advokater och anställda vid myndigheter som vägrar att arbeta under juntan.

Protesterna kommer efter förra veckans militärkupp då Aung San Suu Kyi fördes bort tillsammans med ett hundratal andra. Det var samma dag som det nya parlamentet skulle sammanträda för första gången.

Militären har hävdats att valet inte gick rättvist till, utan bevis. Valobservatörer har sagt att valet genomfördes utan några stora oegentligheter.

För invånarna i Myanmar är det med frustration de ser hur militären, som haft makten i nästan 50 år sedan landet blev självständigt, åter leder landet. Militären har sagt att den ska sitta vid makten i ett år och har lovat att utlysa val. Men många tvivlar på dess uppsåt

och misstänker att generalerna kommer försöka att klamra sig fast längre än så.

Marianne Björklund

09 Hundratals saknas fortfarande efter glaciärraset

Indien. Hittills har minst 18 kroppar återfunnits sedan ett stort stycke av Nanda Devi-glaciären föll ned i floden Dhauliganga i helgen. Fortfarande saknas omkring 200 människor. Översvämningen förstörde delar av en damm och två vattenkraftverk. Omkring 35 arbetare tros sitta fast i en 2,5 kilometer lång tunnel. Det är oklart vad som fick glaciären att rasa nu när det är kallt i området och inte regnar.

TT

09 Adoptionsstopp efter rapport om stulna barn

Nederländerna. Adoptioner från utlandet till Nederländerna stoppas sedan en regeringskommission upptäckt att barn har stulits eller köpts. Många av fallen går tillbaka till 1960-tal, men kommissionen har undersökt fall fram till 1998. Länderna i fråga är Bangladesh, Brasilien, Colombia, Indonesien och Sri Lanka.

TT-Reuters

09 Jag måste gå ner mer i vikt.

Storbritanniens premiärminister Boris Johnson pratade – återigen – om sin hälsa kopplat till pandemin när han mötte briter som blev vaccinerade mot covid-19 på måndagen. Den senaste tiden har han ofta syns på bilder med en personlig tränare i London.

TT-Reuters

09 Johan Croneman: En outhärlig timme för alla oss som är Winston Churchill- frälsta

BBC:s Andrew Marr berättar passionerat och målade om Winston Churchills stora passion för måleriet i ett program som nu finns på SVT Play.

Den välrenommerade brittiske journalisten Andrew Marr har gjort en timme om Winston Churchills liv vid målarstaffliet – och det blir till en timme man i alla fall som hyggligt Winston Churchill-intresserad aldrig får tillfälle att ångra. ("Churchill vid staffliet", SVT Play)

För oss som med stigande ålder blivit näst intill fixerade vid Churchill och hans liv är det outhärliga 59 minuter.

Andrew Marr är kolossalt ivrig att få berätta, hans entusiasm är smittande och Churchills produktivitet är också när det kommer till att måla enorm.

Han börjar relativt sent med oljemåleriet, en av de äldst bevarade målningarna dateras till 1915, det är ett mycket svart och dystert självporträtt, en svårt plågad man, förföljd av allvarliga felbeslut tagna som minister under första världskrigets första hälft. Winston Churchill är nyss fyllda fyrtio.

Målandet blir sedan, ända fram till hans död femtio år senare, hans passion, hans flykt, hans vila – allt det han tycks behöva för att i allt annat vara i ständig rörelse. Fysiskt, intellektuellt, politiskt.

Karriären svänger och kränger svårt under ett långt liv, visst föds han med en silversked i mun, men man kan inte se att han egentligen någon gång i livet väljer den bekvämaste vägen att gå. Han är stökig och brötig under hela skoltiden (som han innerligt avskyr), och under en lång politisk karriär som ärkekonserverativ och

vän av etablissemang, imperiet och kolonierna tycks han ändå ständigt hamna i opposition.

Andrew Marr står mitt i Churchills gamla ateljé på godset Chartwell nära Westerham, Kent, och förundras över den enorma produktiviteten som målare – sedan följer han de konstnärliga spåren till bland annat Nordafrika och Frankrike (dit Winston ständigt återkom på jakt efter rätt ljus), han intervjuar den stora politikerns barnbarn, några konstkännare – och sonen till hans livvakt!

Måleriet sprudlar av ljus och färg, men försjunker också periodvis helt ner i skuggor och mörker, det som Winston Churchill flera gånger beskriver som sitt umgänge med ”my black dog”, som trogen gick vid hans sida hela livet.

Det har skrivits en kolossal mängd böcker om Winston Churchill, han har porträtterats på film och tv ett oräkneligt antal gånger (jag har nog sett ohälsosamt mycket), nu berättar Andrew Marr äntligen något litet

nytt om Churchills kontroversiella karriär som inte tidigare ältats om till förbannelse.

Han tycks helt ha upphört med måleriet under kriget mellan 1939 och 1945, med ett enda undantag. Under ett möte med USA:s president Franklin D Roosevelt i Marocko, 1943, målar han av Koutoubia-moskén i Marrakesh – och ger bort målningen till sin närmast allierade vän. Ju mer jag tänker på det: Vilken enastående gåva, vilken övertygande förtrolighet.

När Winston Churchill avgick som marinminister 1915, efter några som sagt katastrofala militära beslut i kriget mot Turkiet, fortsatte han som officer till fronten i Flandern där han åtminstone gör ett försök till en frontmålning. Programledaren Andrew Marr kan givetvis inte avhålla sig en säregen, men spännande, spekulation: Bara några mil bort, på andra sidan fronten, satt kanske samtidigt en annan amatörmålare och försökte hålla första världskrigets vansinne på avstånd: Adolf Hitler.

Vad Churchill själv tyckte om sitt ensamma målade och sitt måleri får vi inte så mycket berättat för oss om, men att det i perioder varit närmast livsuppehållande kan man inte undgå fundera på.

I en kort essä om lusten att måla skrev han själv i början av 30-talet: ”Happy are the painters, for they shall not be lonely”. (Lyckliga är målarna, för de skall inte vara ensamma.) Lite motsägelsefullt – och mycket Churchillskt.

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com

09 Tack vare Julia - Navalnaja kan jag föreställa mig en rysk första dam

Aleksej Navalnyjs hustru Julia Navalnaja spelar en viktig roll i de protester mot Putin som nu drar fram över Ryssland. Men hon är också en bild av alla mödrar i ett land där allt för många söner dör en meningslös död varje år, skriver författaren Sofi Oksanen.

Maktmännen i Kreml brukar aldrig dra sig för att krossa obekväma motståndare. Men Aleksej Navalnyj är ett särfall. Förgiftningen och fängslandet har fått till och med länder i väst att tala tydligare om Navalnyj. Förtjänsten för attitydförändringen måste tillskrivas Putin och den aggressivitet Ryssland har visat upp under senare tid. Och eftersom förändringar i det sistnämnda avseendet är osannolika så länge Putin och

hans hantlangare behåller makten är Navalnyjs öde en angelägenhet för oss alla.

Deltagarna i demonstrationerna till stöd för Navalnyj representerar ett mycket bredare utsnitt av det ryska samhället än någonsin tidigare. Oavsett om demonstranterna stöder Navalnyjs politiska program eller inte så protesterar de mot Putin och hans alltmer repressiva regim. En demonstrant utanför den ryska ambassaden i Finland sa att han protesterade för att stoppa ”finlandiseringen” och hoppades att finländska företag skulle ändra sitt förhållningssätt till Ryssland. Korruptionen i Ryssland är ett problem för alla.

Befästningarna som Putin byggt kring sin maktutövning visar inga tecken på att vittra sönder och Navalnyjs antikorrupsionsprogram är ett ambitiöst projekt i ett land där korruptionen är så utbredd att den tycks genomsyra staten i dess helhet. Ändå skulle jag vilja dra en parallell mellan Navalnyjs avslöjande video om Putins palats och orden som brukar tillskrivas Marie Antoinette: ”Låt dem äta bakelser”.

Avståndet mellan Putins palats och verkligheten är så stort att det utgör samma slags hån mot folket som orden från drottningen som avslutade sitt liv i giljotinen. Putin gör sitt bästa för att förstärka myten om det stora patriotiska kriget – en av få nationella myter som fortfarande binder samman olika generationer i dagens Ryssland. Men Navalnyj gör det samtidigt lätt att i bakgrunden höra det välbekanta rytandet från revolutionen. Dagen då tsaren drevs bort från tronen har firats i decennier i Ryssland.

Politikers framgångar är beroende av förmågan att väcka starka känslor, liksom av vilka berättelser de kan fogas in i. Navalnyjs berättelse är i samklang med en lång rad andra för ryssar välkända berättelser. Många har länge väntat på att någon skulle kliva i stövlarna som stått redo. Navalnyj kan både ges rollen som ädel hjälte och som Messiasgestalt återuppstånden från de döda.

Min egen favorit i berättelsen om Navalnyj är ändå hans fru, Julia Navalnaja. Putin har desperat försökt hålla sitt privatliv borta från offentligheten och har

aldrig låtit sig bli sedd sida vid sida med en kvinna som på allvar skulle kunna göra anspråk på titeln Rysslands första dam. Navalnyj har alltid Julia Navalnaja, sina barns mor, vid sin sida. Det lyckliga familjelivet lyfts fram inte bara på de båda kontrahenternas sociala medier-konton, utan också genom den tillgivenhet och uppskattning de visar varandra i offentligheten.

Det är en kärlekshistoria som förtjänar ett lyckligt slut. Och det är en historia Putin aldrig varit med om. Med den bilden framför ögonen är det lättare att också föreställa sig en framtid där hela Ryssland är som denna lyckliga och kärleksfulla familj.

Putinregimen utnyttjar ”soft power” för att sprida sina budskap. Navalnyj å sin sida använder sig mycket skickligt av fantasins mjuka makt när han bygger sin egen image utan att det förminskar charmen hos hans familj. Jag hade aldrig tidigare funderat över hur Rysslands ”first lady” skulle kunna se ut. Men tack vare Julia Navalnaja kan jag nu föreställa mig henne.

Det är inte svårt att i Julia Navalnaja se en mor som delar oron alla mödrar känner för sina barn i ett land där allt för många söner dör en meningslös död varje år. Och Navalnajas nuvarande roll är alltför bekant i Ryssland. Hur många kvinnor i skilda generationer har inte väntat på att deras män ska återvända från kriget, från armén, från fängelset eller fånglägret. Det är ett öde som äldre generationer är väl förtrogna med, Det gäller också den generation Navalnyjs föräldrar tillhör. Några dagar innan Navalnyj dömdes till fängelse postade Julia ett familjefoto med svärföräldrarna på Instagram.

I ett jämställdhetsperspektiv är Navalnajas roll kanske inte särskilt progressiv, men någon som är skeptisk mot traditionella familjevärden skulle aldrig kunna ena så många olika människor i Ryssland som Navalnyj gjort. Den offentliga manifestationen av ömhet i ett land som hyllar brutala ledare blir en slående kontrast till den värld av åldrande stålmän som Putin förkroppsligar. Till och med när det är omöjligt för Navalnaja att hålla sin mans hand finns hon vid hans

sida: under den fejkade rättegången ritade Navalnyj ett hjärta med fingret på glasrutan som skilde honom från hans hustru. Inte underligt att superstjärnan Alla Pugatjova upphörde att på sociala medier följa sin exman, som kritiserat Navalnyj, och i stället började följa Navalnyj.

Familjecentrerade sociala medier kan till och med fungera som en livförsäkring för Navalnyj. Man kan bara föreställa sig vilken vrede som skulle riktas mot den som förvandlade modern i denna lyckliga, kärleksfulla familj till änka eller gjorde hennes barn föräldralösa.

Navalnyj betraktar Putins regim som omoralisk och slår fast att ett system skapat av tjuvar och rånare inte får tolereras. Det är i sig tillräckligt för att påverka de moraliska koder som slår fast vad som är tillåtet och vad som inte är det. Ofta är tystnad detsamma som ett passivt accepterande av de förhållanden som råder. Korruptionen hålls alltid vid liv genom en spiral av tystnad som måste brytas innan man ens kan börja drömma om förändringar.

Fram till nu har de generationer som vuxit upp under Putin inte kunnat föreställa sig att någon skulle kunna ta hans plats. Det har inte funnits några alternativ. Nu är situationen en annan. Det är alltid kraften hos fantasin som driver fram det första steget på vägen mot förändring.

Fotnot: "Finlandisering". Begreppet myntades under Sovjettiden. Syftar på små länders anpassning till mäktiga grannar.

Sofi Oksanen

10

Ledare: Utvisningarna visar vägen mot Ryssland

Att länder utvisar varandras sändebud för spioneri är inget ovanligt. Ibland är det bara ett nödtorftigt maskerat uttryck för någon form av missnöje med den andra statens hållning. När Ryssland förra veckan kastade ut en svensk, en tysk och en polsk diplomat var det däremot en synnerligen öppen politisk markering: lägg er inte i vad vi gör.

Sveriges, Tysklands och Polens följande utvisning av var sin rysk diplomat ackompanjerades likaså av resoluta uttalanden. Moskvas anklagelser om att de tre utländska representanterna deltagit i olagliga demonstrationer tillbakavisas med rätta som absurda.

Vad det handlar om är Aleksej Navalnyj. Den demokratiska världen har hårt kritiserat förra veckans

skenrättegång och fängelsestraff mot den ryske oppositionsledaren, precis som man tidigare brännmärkt försöket att mörda honom. Polisens brutala våld mot de tiotusentals som protesterat på gator och torg har likaså fördömts.

Kremls påståenden om de tre EU-ländernas diplomater är humbug. Däremot råder det inget tvivel om att Navalnyj blev förgiftad med ett kemiskt stridsmedel av den ryska säkerhetstjänsten. Det är obestridligt att han nu är Vladimir Putins politiske fånge. Och det finns ingen tvekan om det orättfärdiga i att rysk polis pucklar på och burar in fredliga demonstranter.

Det är bra att Stockholm, Berlin och Warszawa svarar gemensamt och samordnat. Annars är det dessvärre så och så med den europeiska fronten mot det auktoritära Ryssland.

EU:s utrikeschef Josep Borrell fick på tisdagen utstå spott och spe i EU-parlamentet för sitt tragikomiska besök i Moskva förra veckan. Tydligt var hans

intention att ”vända den negativa trenden” i relationen till Ryssland. Och planen var nog inte bättre än att prata lite om samarbete kring klimat och coronavirus i stället för tråkigheter som Navalnyj och Krim.

Resultatet blev därefter. Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov använde sin erfarenhet till att göra mos av Borrell, förödmjukade honom på presskonferensen genom att kalla EU en opålitlig partner och inhöstade en enkel propagandaseger. Samtidigt kablades nyheten om utvisningarna av de tre europeiska diplomaterna ut.

Borrell borde förstås inte ha åkt till Moskva, särskilt inte med så dåliga förberedelser, mitt under det pågående dramat kring Navalnyj. Men det var bara Polen och de baltiska staterna som avrådde på förhand.

EU har förtvivlat svårt att formulera en begriplig hållning mot Ryssland. Visst gäller fortfarande de sanktioner som infördes efter annekteringen av Krim 2014, men de fick sin skärpa först efter att USA gått

före. Efter fängelsedom mot Navalnyj tog det nu ett dygn för EU-länderna att enas om ett uttalande. Om det föranleder några åtgärder får vi nog inte veta förrän vid toppmötet i mars.

Tyskland låter det ryska gasprojektet Nord Stream 2 fortgå, trots hotet om amerikanska repressalier och trots att Frankrike sent omsider sällat sig till kritikerna. President Macron förklarade för sin del i fjol att EU-sanktionerna mot Ryssland inte fungerar och verkade redo att förlåta Putins militära överfall på Ukraina.

Borrell är mer byråkrat än en utrikeschef med mandat att föra EU:s utrikespolitik. Ty den avgörs av medlemsländerna, om de kommer överens. Och det är knepigt inte bara i förhållande till Ryssland, utan även till Kina. Exportindustrin har alltid en röst.

Med en ny president i USA som värnar den transatlantiska gemenskapen borde det vara lättare för Europa att agera bestämt. Den ryska bluffen om de tre

diplomaterna har avslöjats. Nu är det hög tid att sätta kraft bakom orden att Aleksej Navalnyj måste frigges.

DN 10/2 2021

10 Jannike Kihlberg: Domstolar hamnar i klimatkrisens frontlinje

Domstolar kan få en nyckelroll i klimatkrisen. På tre år har antalet rättsfall som rör klimatet dubblerats internationellt. Ökningen beräknas fortsätta. Fall som rör bland annat klimatflyktingar väntas bli vanligare framöver.

KOMMENTAR Rekordvarma år, rekordstora bränder, stigande hav och kraftigare orkaner. Klimatkrisen blir alltmer märkbar i människors vardag.

Samtidigt blir det också allt tydligare att glappet mellan vad som behöver göras för att bromsa klimatförändringen och vad som faktiskt blir gjort blir större. I det glappet har enskilda individer och

organisationer i allt större grad vänt sig till domstol för att pressa fram snabbare och skarpare åtgärder.

På tre år har antalet rättsfall som rör klimatet fördubblats, från 884 fall i sammanlagt 24 länder år 2017 till minst 1 550 fall i 38 länder sommaren 2020, enligt en FN-rapport. Enligt den senaste statistiken från University of Columbia har antalet fall ökat ytterligare och är nu drygt 1 900.

Processerna rör allt från att regeringar inte gör tillräckligt för att minska utsläpp, till exploatering av kustområden, prospektering av olja och gas i arktiska hav eller infrastrukturplaner.

Parisavtalet och rapporterna från FN:s klimatpanel IPCC har en avgörande roll i att rättsprocesserna ökar. Rapporterna ger vetenskapliga belägg för klimatförändringen och dess konsekvenser och de har godkänts av alla länder inom Parisavtalet. Länderna har i avtalet också förbundit sig att bromsa klimatförändringen.

Sedan Parisavtalet har en rad länder dessutom stiftat egna nationella klimatlagar. Sveriges klimatlag klargör att regeringen har ett ansvar för att förhindra klimatförändringar.

Tillsammans skapar vetenskapen, de nya lagarna och Parisavtalet en grund där juridiken kan ta avstamp för att driva rättsfall om klimatet. Och det kan vara ett kraftfullt verktyg – i nederländska Urgendafallet beslutade en domstol att ett lands regering måste skärpa sina klimatmål.

Nyligen pekade forskningsnätverket Future earth ut rättsprocesser som en av de tio största insikterna i klimatarbetet som skedde under 2020. Motiveringen var att de har lett till att vem eller vad som är rättighetsinnehavare i juridiska överenskommelser har vidgats till att inkludera exempelvis framtida ofödda generationer och naturområden. Men också att domstolsbeslut har fått en funktion som liknar lagstiftning i lägen där klimatåtgärder inte varit tillräckliga.

Klimaträttegångar kommer att bli allt vanligare framöver, både nationellt och internationellt, Inte minst med tanke på att klimatförändringens effekter kommer att bli allt mer märkbara. Företag som ger felaktig information om klimatrisker, regeringar som misslyckas med att klimatanpassa till extrema väder samt klimatflyktingar, är områden som väntas öka enligt FN:s miljöorgan Unep.

Domstolar har banat sig fram till en plats i frontlinjen i klimatkrisen. De som på olika sätt hotas av klimatförändringen har nu möjlighet att använda den klichéartade frasen från amerikanska tv-serier och filmer: ”See you in court” – Vi ses i rätten.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se

10 Anna-Lena Laurén nominerad till finskt journalistpris

DN:s Rysslandskorrespondent Anna-Lena Laurén nominerades på tisdagen till Stora journalistpriset i Finland i kategorin Årets Journalist.

– Jag är otroligt glad över den här nomineringen därför att i takt med att Ryssland blir allt mer auktoritärt upplever jag en allt större känsla av otillräcklighet när det gäller rapporteringen, säger Anna-Lena Laurén.

I juryns motivering står bland annat:

”Hennes artiklar beskriver det ryska samhället även utanför det normala nyhetsflödet för läsarna. Artiklarna är välskrivna och har alltid ett intressant

perspektiv. De hjälper på ett unikt sätt till att förstå vart landet är på väg och vad vanliga ryssar tänker.”

I Finland publiceras hennes texter av Hufvudstadsbladet genom ett samarbete med DN. Vinnare utses den 10 mars.

DN

10 Resenärer riskerar tio års fängelse

Storbritannien. Brittiska regeringen skärper nu reglerna för inresor ytterligare för att hindra smittspridning. Den som försöker dölja att de har besökt något av de rödlistade länderna tio dagar före ankomst kan dömas till fängelse upp till tio år, sade hälsominister Matt Hancock på tisdagen.

De rödlistade områdena inkluderar större delen av Sydamerika, södra Afrika, Portugal och Förenade Arabemiraten. Sedan tidigare gäller krav på karantän och testning för alla som reser in i landet.

DN

10 97

procent av de 1 536 personer som dött i covid-19 i Israel den senaste månaden var inte vaccinerade. Det uppger premiärminister Benjamin Netanyahu. Omkring 38 procent av landets 9 miljoner invånare har hittills vaccinerats. Målet är att hälften ska vara vaccinerade inom en månad.

TT-Reuters

10 Egypten öppnar gränsen till Gaza

Egypten öppnar gränsen till Gaza "tills vidare", uppger egyptiska säkerhetstjänsten.

Beskedet kommer i samband med förhandlingar i Kairo där Hamas och den palestinska myndigheten är överens om att hålla val.

Gaza har varit under blockad av både Israel och Egypten, vilket i praktiken har inneburit att landremsan har varit isolerad från omvärlden.

Det egyptiska beslutet tas samtidigt som Kairo hyser förhandlingar mellan den Fatah som leder palestinska myndigheten på Västbanken och Hamas som styr på Gazaremsan. Målet att de palestinska politiska fraktionerna ska hålla gemensamma val senare i år, i så fall de första på 15 år.

Beslutet om öppnad gräns mot Egypten välkomnades av befolkningen på omkring två miljoner invånare. Många av dem lever i armod. Brist på mat och medicin och ofta elektricitet och dricksvatten tillhör vardagen.

– Jag har väntat i sex månader på att gränsen ska öppnas, säger 19-årige studenten Ibrahim al-Shanti.

– De ständiga stängningarna har gjort att jag har missat en termin på universitetet. Jag hoppas att öppnandet är permanent, säger han.

Sent på tisdagen sade de två palestinska parterna att man är överens om en färdväg och valtekniska mekanismer för president- och parlamentsval, med preliminära datum den 22 maj och den 31 juli.

Israel drog tillbaka sina trupper från Gaza 2005, men kontrollerar fortfarande gränserna till området.

Vid val 2006 vann den islamistiska rörelsen Hamas makten, men resultatet godkändes inte av den palestinska myndighetens president Mahmud Abbas.

Splittringen utlöste hårda strider mellan de två grupperna, och rivaliteten har sedan dess kvarstått.

TT-AFP

10 Krav på ny lag när brandmän åtalas för övergrepp på flicka

”Julie” var 13 år när övergreppen började. Under två års tid utsattes hon för vad hon själv beskriver som upprepade våldtäkter av totalt 22 brandmän i Paris.

Hittills har bara tre åtalats, och ingen av dem för våldtäkt.

När fallet i dag tas upp i högsta instans rasar en het debatt om det behövs en lag om sexuell myndighetsålder i Frankrike.

”Skam!”

”Julie, vi tror på dig!”

”Stoppa våldtäktskulturen!”

Budskapen var textade på plakat och banderoller vid manifestationer i ett tiotal städer runt om i Frankrike i helgen, inför veckans laddade rättegång i fallet ”Julie” (flickan heter egentligen något annat).

Hon var bara 13 år när hon fick ett krampanfall av panikångest i en skola i södra Paris och fick hjälp av några brandmän att ta sig till sjukhus. En av dem, 21-åriga Pierre, tog hennes telefonnummer ur journalen, där även hennes ålder stod angiven. Han började skicka meddelanden.

Julie chattade med honom på sociala medier. Hon gick med på att ta av sig kläder inför en webbkamera. Sedan gav Pierre hennes nummer till andra brandmän, som också ville se henne naken.

Med tiden ledde det till fysiska möten. Under två år, mellan 2008 och 2010, pågick det som Julie beskriver som rader av våldtäkter, och hon anklagar totalt 22 brandmän för att ha deltagit i dem. Under tiden försämrades hennes psykiska hälsa, vilket bidrog till

att ambulanspersonal och brandmän kallades till hennes hem vid omkring 130 tillfällen.

Julies mamma, Corinne Leriche, har sagt att hon till en början såg det som positivt att brandmännen kom för att se hur dottern mårde.

– Jag bakade till och med en kaka till dem. Vi var ju tacksamma för att de hjälpte Julie när hon var sjuk, säger hon till The Guardian.

I slutet av 2009 ska Julie, som då fick tung medicinering för sin psykiska ohälsa, ha haft samlag med Pierre och två andra brandmän när de såg på porrfilm i hans lägenhet. I en dagboksanteckning efter händelsen skriver Julie att hon varit ”livrädd och paralyserad av rädsla”.

Det är dessa tre män som nu ska ställas inför rätta. Först misstänktes de för våldtäkt, men 2019 avskrev en undersökningsdomare den misstanken och ersatte den med sexuellt övergrepp. Det kan ge upp till sju års

fängelse i Frankrike, medan maxstraffet för våldtäkt är 20 år.

Två av männen har erkänt att de haft ”gruppsex” med flickan, och den tredje att han haft samlag med henne på ett sjukhus. Alla hävdar dock att samlagen ägt rum helt utan tvång. Övriga 19 brandmän klarar sig helt utan åtal.

Enligt fransk lag krävs just att våld eller tvång ägt rum vid samlaget för att det ska röra sig om våldtäkt – och det även om det rör sig om ett barn. Julies advokater hoppas nu att domstolen i sista instans ska acceptera att åtala de tre männen för våldtäkt, något de menar skulle utgöra ett viktigt prejudikat.

Men inför onsdagens rättegångsförhandlingar har flera politiker och kvinnoorganisationer också krävt en lagändring.

– Vi vill att det görs klart att under en viss ålder ska det vara omöjligt att hävda sexuellt samtycke, säger Suzy

Rojtman, talesperson för en stor kvinnoorganisation, till AFP.

I Frankrike finns inte någon formell sexuell myndighetsålder, även om det under vissa omständigheter går att döma den som haft sex med en minderårig till ”sexuellt övergrepp”. När den franska regeringen utredde saken 2018 nådde man slutsatsen att lagar som de i Sverige och andra EU-länder riskerar hota ”principen om att en anklagad är oskyldig tills motsatsen har bevisats”. Men nu växer pressen på en lagändring.

Böcker som Vanessa Springoras ”Samtycket” – där hon berättar hur hon som 14-åring manipulerats till ett sexuellt förhållande med den uppburne, äldre författaren Gabriel Matzneff – och nu senast ”La familia grande” – där juristen Camille Kouchner anklagar sin styvfar Olivier Duhamel, en känd fransk intellektuell, för att ha förgripit sig på hennes tvillingbror från att han var 14 år – har skakat Frankrike i vinter. En svår, rannsakande debatt om incest och övergrepp på barn har följt.

I nationalförsamlingen har en debatt inletts om att införa sexuell myndighetsålder – och på tisdagskvällen sa familjeminister Adrien Taquet att regeringen nu är positivt inställd till att skapa ”en ny brottsrubricering som skulle göra samlag mellan en vuxen och ett barn under 15 år olagligt oavsett samtycke”.

Julie har ofta känt sig ensam, berättar hon i intervjuer, och har försökt ta sitt liv vid flera tillfällen. Men i helgen var hon på plats vid manifestationerna.

– Jag har ett budskap till er som förgrep er på mig: ni trodde att ni dödat mig, men nu är det ni som darrar, sa den i dag 25-åriga kvinnan, med näven i luften.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

FAKTA. SAMTYCKESÅLDERN

Den så kallade sexuella myndighetsåldern, eller samtyckesåldern, är 15 år i Sverige, liksom i en rad andra EU-länder (vissa har 14, andra 16). Under denna

ålder går det inte att hävda att ett barn samtyckt till sexuella handlingar.

Det behövs då inte bevisas att våld eller tvång skett i samband med samlaget för att den vuxne ska kunna dömas för våldtäkt eller sexuellt utnyttjande av barn.

Lagar av detta slag är inte tänkta att förbjuda två som är lika gamla eller ungefär lika gamla att ha sex med varandra, utan att förhindra att en äldre person utnyttjar någon yngre.

DN

10 EU:s utrikeschef slår tillbaka efter sitt omstridda besök i Ryssland

Över 80 EU-parlamentariker kräver att EU:s utrikeschef Josep Borrell avgår. De anser att hans besök i Moskva nyligen var ett fiasko och har skadat EU. Borrell försvarar sin visit.

– Utrikespolitik kan inte reduceras till skriftliga uttalanden från mitt kontor, säger han.

För första gången sedan 2017 reste i förra veckan en hög företrädare för EU till Ryssland. Det blev ingen lyckad visit för Josep Borrell, Europeiska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Mitt under samtalen med ryska utrikesministern Sergej Lavrov fick Borrell och hans

rådgivare veta att Ryssland utvisat tre diplomater, bland annat en svensk.

På presskonferensen tidigare på dagen blev Borrell bortkollrad av den slipade Lavrov. Josep Borrell hamnade i ett läge där han kritiserade USA:s Kubasanktioner, hoppades att ryska vaccinet Sputnik Anders Tegnell skulle godkännas av europeiska läkemedelsmyndigheten samt undvek att svara på kritik som Lavrov riktade mot EU.

– Vi anser inte att EU är en pålitlig partner, åtminstone inte just nu sade Lavrov bland annat.

Josep Borrell fumlade med sina papper för att hitta rätt formuleringar medan Sergej Lavrov självsäkert talade utan manus.

Borrells möte var kritiserat på förhand av flera EU-länder. Kritiken har tilltagit sedan i fredags. Estlands utrikesminister Eva-Maria Liimets säger i ett uttalande att det var förutsägbart att Ryssland cyniskt skulle använda besöket för sin egen propaganda.

Hennes landsman Riho Terras, som ingår i EU-parlamentets stora kristdemokratiska grupp och tidigare var överbefälhavare, har fått 80 ledamöter med sig i ett upprop att utrikeschefen ska avgå. Bland undertecknare finns moderaterna Arba Kokalari och Jörgen Warborn samt Charlie Weimers (SD).

I brevet, ställt till EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, står bland annat att Borrell lämnade fel uppgifter när han på presskonferensen sade att EU inte planerar ytterligare sanktioner mot Ryssland efter det som hänt oppositionsledaren Navalnyj. Borell kritiseras även för att han inte avbröt sin visit när det blev känt att tre diplomater skulle utvisas.

I en debatt i parlamentet på tisdagen försvarade Borrell sig med att utrikespolitik inte kan skötas från hans kontorsrum i Bryssel. Han ville besöka Moskva för att hitta en konstruktiv väg framåt i relationen, men konstaterade att det inte går. Han sade också att nya sanktioner kan vara på väg och kallade ryska maktstrukturen för skoningslös.

– Den lämnar ingen öppning för en demokratisk rättsstat.

Utrikeschefen är socialdemokrat. De parlamentariker som kräver hans avgång tillhör andra partier. Men även inom S finns kritik.

– Borrell borde varit hårdare och tydligare i sin kritik, men det är att gå för långt att kräva hans avgång, säger EU-parlamentarikern Evin Incir.

Att vara utrikeschef i EU är ett svårt jobb. 27 länders intressen ska samordnas. Hittills har bland annat Tyskland och Frankrike varit tveksamma till ytterligare sanktioner mot Ryssland. Av de 81 EU-parlamentariker som krävt Borrells avgång, av totalt 705 ledamöter, finns heller inga franska eller tyska namn.

Den 22 februari möts EU:s utrikesministrar i Bryssel. Då kan utökade sanktioner mot Ryssland vara på dagordningen.

Pia Gripenberg

10 Ola Larsmo: KD-politikerns utspel om nazismen förvanskar historien till grimaser i en partipolitisk kasperteater

Strax före valet 2018 släppte Sverigedemokraternas sajt Samtiden propagandafilmen ”Ett folk, ett parti”. Bland annat sades där rakt på sak att de tyska nazisterna inspirerats till Förintelsen av svensk steriliseringspolitik och rasbiologi – som filmen påstod helt och hållet var svensk socialdemokratis verk. För att citera:

”Nazityskland följde socialdemokraternas svenska exempel. År 1933 blev raskunskap obligatorisk i tyska skolor. Sveriges rasbiologiska instituts metodik för mätningar och massregistreringar övertogs senare tacksamt av nazisternas förintelsepolitik. Utan

institutets uppfinnande av en kategorisering för en modern statlig mordindustri hade nazisternas sorterande och dödande troligen aldrig blivit lika omfattande.”

Ingen som vet något om Förintelsen eller rasbiologins historia går på det där. Filmen förbigicks först också med tystnad, förmodligen då många uppfattade den som stollig. Småningom bemöttes den här i DN av flera av de historiker som i filmen citerats felaktigt (6/8 2018). De skrev:

”Tvärtemot hur filmen skildrar saken växte den svenska rashygien och steriliseringspolitiken fram i ett internationellt sammanhang – de första steriliseringslagarna kom i USA – och hade brett stöd från olika partier i Sverige. Till en början. Olof Palme, som påstås vara en av dem som ’såg till att driva igenom dessa illdåd’, var i verkligheten en tidig kritiker.”

I dag har filmen runt 700 000 visningar på Youtube. Och vad värre är – den som vill orientera sig i ämnet

”Sverige och andra världskriget”, låt oss säga vetgiriga högstadieelever, har nästan inga andra filmer att se – särskilt som SVT sedan decennier uppvisar en total beröringsskräck för ämnet.

Det är inte svårt att se hur ekvationen ser ut ur ett sverigedemokratiskt perspektiv. Om partiet lyckas få tillräckligt många att tro att sossarna har en fot i nazismen – ja, då är ju deras egen bakgrund i nazismen inte ett problem? Skulle det inte nästan göra dem till ett slags sossar själva? Ur deras synvinkel är en sådan diskussion förstås *win-win*.

Nyligen kastade sig så KD:s riksdagsman Magnus Jacobsson in i debatten på Twitter och upprepade flera påståenden i samma anda som i filmen:

”S talar om Tysklands historia. De verkar glömma sin egen historia: Tvångssteriliseringar, förföljelse av samer, rasbiologiska institutet, samverkan med Hitler, nej till judiska flyktingar, ja till J i passen, baltutlämningen nej till fritt Baltikum. S kastar sten i glashus.”

Han följde upp med att hävda att nazismen egentligen var en del av vänstern – och den källa han lutade sig mot hette Goebbels. Han fick omedelbart stöd av Sverigedemokraternas Jörgen Fogelklou.

Ingen människa med ett samvete skulle få för sig att förminska det övergrepp som steriliseringspolitiken var. Frågan har gått igenom av såväl en statlig utredning som i flera vetenskapliga avhandlingar. Det största sveket mot dem som utsattes var att ingen alls protesterade. Det går inte att frikänna vare sig sossar eller liberaler. Och inte konservativa, som var för de med. Finns det en lång historia av förföljelse av samer i Sverige? Ja, utan tvekan, något som allt fler svenskar just nu tar till sig. Nekades många judiska flyktingar att komma in i Sverige? Ja.

Vad Jacobsson menar med ”samverkan med Hitler” är lite svårare att klura ut. Han skulle dock, i en seriös historisk diskussion, ha svårt att visa hur allt detta blott och bart är socialdemokratiska svek.

Utlänningslagen 1937, som hindrade många (men inte

alla) judiska flyktingar att ta sig till Sverige var inte ett renodlat socialdemokratiskt påfund.

Svensk höger agiterade mot att släppa in de judiska flyktingarna och extremhögern drev vetlös kampanj mot ”judeinvasionen”, medan de som ville vara solidariska ofta var vänstersossar och vänsterliberaler – och kommunister. J-stämpeln hanterades av tjänstemän på UD – exakt samma tjänstemän som några år senare gjorde stora insatser för att hjälpa judiska flyktingar, från Norge vintern 1942 och Danmark 1943. Så sammansatt är historien.

Vi är många som ägnat år åt att sätta oss in i Sveriges politik före och under kriget, och som känt samma vända – allt vi skriver måste vara korrekt och möjligt att kontrollera, inte minst för att det handlar om människor som utsatts för stora oförrätter. Hamnar man fel sviker man. Det går inte att bara plocka ut de detaljer som passar den egna världsbilden.

Men det här är inte enskilda politikernas övertramp. Sådana utspel möter ingen kritik i de egna leden. Det

handlar om ett nytt slags historiebruk i politikens Sverige som vi kommer att se mer av, där också de värsta händelserna i svensk närhistoria förvanskas till grimaser i en partipolitisk kasperteater. Historieskrivningen är nu osäkrad och vad som är sant är det som tjänar den egna saken. Det är att förminska verkliga människor, de Birgitta Trotzig kallade ”folk mellan kvarnstenar, den skrikande mälden”, som görs till råvaror för partipropaganda.

Ola Larsmo

kultur@dn.se

11 Om polariseringen vore en god sak hade inte Putin försökt elda på den

Någonstans runt det amerikanska valet bytte ”polarisering” betydelse och blev i vissa kretsar något eftersträvanvärt.

”Sverige behöver mer polarisering i politiken”, konstaterade SSU:aren Mathilda Bandarian i en stilenlig debattartikel i Expressen (12/1). ”Var är polariseringen när den behövs? Jag väntar”, skrev Moa Berglöf på Sydsvenskans (14/1) ledarsida.

Ungefär samma fraser har länge kastats runt i de sociala mediernas ekokammare. Inställningen har blivit en markering, en stjärna på rockslaget. Att vara mot polarisering har blivit synonymt med att vara för rasism och trumpism.

Men det bygger på ett missförstånd. Problemet med polarisering är inte att extrema åsikter bemöts och bekämpas. Det är att en politisk kultur av dialog och kompromisser eroderas och ersätts av maktspråk och hot. Polariseringens oförsonlighet kan förlama ett helt samtal, ett helt samhälle.

Det är inte av en slump som fientliga stater som Ryssland lägger en förmögenhet på att så split i västvärlden bland annat genom uppvigling i sociala medier.

Socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi (S) är en av de rikspolitiker som på senare tid i stället talat om enighet och kompromisser, om ”respekt och förståelse för motståndaren i stället för polarisering”. Varför?

”Jag kom till Sverige som 11-åring från Iran, ett land där kompromiss- och konsensuskultur inte finns, och det har lett till revolution och väpnade konflikter”, säger han i en SvD-text om polarisering. ”Så jag blev kär i den svenska kulturen.”

Kanske är det så att ju längre bort från diktatur och krig människan kommer, desto mer attraheras hon av gräl, konflikt och radikalitet – av polarisering?

I en debattartikel i Dagens Industri uttryckte M-ledaren Ulf Kristersson liknande tankar. ”I Sverige har vi en sund tradition att skilja på sak och person, att kunna tycka illa om politiska idéer men respektera människan som står för idéerna.”

Demokratin är beroende av politiker som kan samtala och kompromissa. Bedriva trist politik. Vem som helst kan rasera ett hus, det kräver lugn, samarbete och god vilja att bygga upp det.

”Varför skulle jag vilja enas med någon som vill döda mig?” är en vanlig kommentar inte minst när president Biden har predikat enighet efter det amerikanska valet.

Men att bekämpa polarisering innebär inte att man ska acceptera de demokratins rasistiska fiender som stormar parlament iklädda djurhudar. Det innebär

heller inte att man tycker att ”båda sidor” är lika dåliga.

Däremot är det dumt, och polariserande, att döma samtliga av sina meningsmotståndare efter de allra värsta och fnysa att de alla är likadana.

Att komma bort från polariseringen innebär att samtala och kompromissa med de politiska krafter som må ha andra mål men som vill reformera samhället demokratiskt. Och hålla våldsverkare och extremister kort.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

11 Moderat blir FN-rådgivare för hälsa

Den tidigare ordförande i EU-nämnden Ulrika Karlsson (M) har utsetts till expertrådgivare åt FN inom jämställdhet och hälsa. Uppdraget löper över tre år och syftet är att utforma en strategi för FN:s samlade arbete kring jämställdhet och hälsa.

TT

11 Kvinnoaktivist uppges vara frisläppt

Saudiarabien. Den saudiska kvinnorättsaktivisten Loujain al-Hathloul rapporteras ha släppts ut från fängelset, där hon suttit i nästan tre år. Uppgiften om frisläppandet kommer från hennes syskon.

”Loujain är hemma!!!!”, skriver systemen Lina al-Hathloul på Twitter.

Hathloul, 31 år, greps i maj 2018 och dömdes i december 2020 till ett nästan sex år långt fängelsestraff för att ha haft kontakt med ”fientliga” stater och läckt hemligstämplad information, något som aktivistens familj tillbakavisat.

Litteraturvetaren Loujain al-Hathloul har tidigare fängslats för sin kamp för kvinnors rätt att köra bil och för sin kamp mot förmyndarsystemet i Saudiarabien.

.TT-Reuters AP

11 Navalnyjs fru ska ha lämnat landet

Ryssland. Den ryske oppositionsledaren Aleksej Navalnyjs fru uppges ha lämnat Ryssland och flugit till Frankfurt i Tyskland, uppger en källa med insyn i hennes förehavanden för den ryska nyhetsbyrån Interfax. Hon befann sig i just Tyskland under flera månader då hennes make återhämtade sig från förgiftningen i augusti förra året.

Tidigare under onsdagen meddelade en domstol i Moskva att Navalnyjs nära medarbetare Leonid Volkov ska gripas. En arresteringsorder har utfärdats, men Volkov har gått i exil i Litauen.

TT-AFP

11 20 FN-soldater skadade i attack

Mali. Omkring 20 soldater i FN:s styrka, Minusma, skadades i en attack i centrala Mali på onsdagen. Det uppger en talesperson för FN. Attacken utfördes på en Minusma-bas vid orten Kerena. Enligt obekräftade uppgifter kommer de skadade från Tchad. Svenska soldater är också på plats i Mali, bland annat i ett underrättelseförband inom Minusma, som totalt uppgår till 13 000 man.

TT-AFP

11 Ett dråpslag mot fria medier

De stora polska tidningarnas och tv-kanalernas webbsajter blev på onsdagen svarta. Den symboliska strejken är en protest mot en ny reklamskatt, som hotar Polens oberoende medier. Därmed kan Polen gå en liknande väg som Ungern, där premiärminister Viktor Orbán har närapå full kontroll över landets medier.

KOMMENTAR

Den polska regeringen motiverar den nya skatten med att coronapandemin starkt har drabbat landets hälsovård och statsbudget. Enligt regeringen ska en del av intäkterna från skatten, eller ”solidaritetsbidraget” som premiärminister Mateusz Morawiecki kallar den för, gå till Polens hälsobudget. En annan del ska gå till en stiftelse som stödjer ”det nationella kulturarvet” i medierna.

– Detta är ett steg i att jämna ut spelplanen mellan inhemska aktörer i olika grenar av industrin i förhållande till stora utländska aktörer, sade Morawiecki.

Allt detta är bara en förevändning och är snarare utpressning, skriver 43 av Polens medieföretag och organisationer i ett öppet protestbrev till Morawiecki:

”Det innebär en försvagning, och till och med en likvidering, av en del av de medier som verkar i Polen, vilket på ett betydande sätt begränsar medborgarnas möjlighet att ta del av frågor som intresserar dem.”

En rad olika polska mediasajter öppnade med en svart förstasida, och det gick inte att läsa deras vanliga nyhetsartiklar, reportage och analyser. Denna black-out, eller symboliska strejk, ska vara i 24 timmar.

I stället kunde man under rubriken ”Medier utan val” – i vitt på svart underlag – läsa texten:

”Regeringens planer på att införa ett nytt ’bidrag’, det vill säga en reklamskatt för medierna betraktar vi som

ett orättfärdigt och ogenomtänkt steg. Vi vädjar till regeringen att backa från sina planer, därför att en ödeläggelse av pressfriheten kommer att döda den polska ekonomin och demokratin. Det kommer att innebära en verklig förlust för den polska läsaren. I dag går det ännu att backa ut från detta felaktiga beslut. Efter att denna lag införts kommer det att vara för sent.”

Bartosz Wielinski, biträdande chefredaktör för den största polska dagstidningen, liberala ”Gazeta Wyborcza”, säger till DN att det är viktigt att över fyrtio medier tillsammans har enat sig i denna fråga.

– En sådan mobilisering och solidaritet mellan journalister är något som inte har inträffat tidigare. Merparten av medierna publicerar inte i dag. Och nu kan folk över hela landet, även på landsbygden, se vad det innebär att inte ha en tidning eller sajt att läsa, säger Bartosz Wielinski.

Det nya skatteförslaget, som ska behandlas av parlamentet, innebär ytterligare en pålaga med upp till

15 procent på vinsten. Regeringspartiet PIS har enkel majoritet i sejmen, parlamentets underhus, och borde egentligen inte ha problem med att få igenom skattelagen.

Men det är inte helt säkert att det blir så lätt, menar Bartosz Wielinski på Gazeta Wyborcza:

– Reaktionerna, däribland vår aktion, har varit så skarpa att det inte är givet. Dessutom har USA:s chargé d'affaires vid ambassaden i Warszawa twittrat att ”fria medier är grundstenen i en demokrati. USA kommer alltid att försvara oberoende medier”. Det har stor betydelse.

Bartosz Wielinski påpekar också att Porozumienie, ett mindre parti i den regerande högerkoalitionen som nu ligger i konflikt med Kaczynski, har förklarat att det inte konsulterats och redan distanserat sig i frågan. Och utan partiets röster har inte PIS majoritet.

Det regerande nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa (PIS) och dess ledare Jaroslaw Kaczynski har

länge försökt ta kontroll över landets alla medier. PIS har tidigare förvandlat public service-tv och -radio till rena propagandakanaler för regeringen. Däremot har försöken att komma åt de privata eller stiftelseägda fria medierna gått trögare.

Nyligen lät regeringen det statliga oljebolaget Orlen köpa upp den stora tyskägda tidningskoncern som äger 20 av Polens 24 regionala tidningar med sammanlagt 17 miljoner läsare, samt 120 lokala veckotidningar.

Nu har turen kommit till de återstående icke-statskontrollerade mediebolagen.

”Jag tvivlar inte på att målet är att slå till mot de oberoende medierna”, skriver människorättsombudsmannen Adam Bodnar på Twitter.

Bedömare av den polska mediebranschen räknar med att en sådan ny skatt gör att många tidningar inte kommer att överleva.

I teorin riktas reklamskatten också mot de regeringskontrollerade tv- och radiobolagen. Men de lär inte drabbas, eftersom de är redan starkt favoriserade genom att de nyligen gavs en gigantisk subvention av regeringen – motsvarande nära 5 miljarder kronor. Samtidigt klarar sig många av de PIS-trogna högerinriktade medierna undan, eftersom de är för små för att omfattas av den nya skatten.

Michael Winiarski

11 100-åring åtalas för medhjälp till mord

Berlin. Medhjälp till 3 518 mord. Det menar åklagarmyndigheten att en man som under Förintelsen arbetade som vakt i koncentrationslägret Sachsenhausen gjort sig skyldig till. Nu väcks åtal mot den nu 100 år gamla mannen.

Den 22 april 1945 befriades koncentrationslägret Sachsenhausen, tre mil norr om Berlin, av polska och sovjetiska styrkor. Då var bara 3 000 av de omkring 80 000 människor som hållits fångar kvar. Tusentals hade mördats kort före befrielsen. Andra hade transporterats vidare till lägren Mauthausen och Bergen-Belsen, eller skickats ut på så kallade dödsmarscher västerut.

Under Förintelsens tre sista år ska en man i 20-årsåldern ha arbetat i Sachsenhausen som vakt. Därmed har mannen, enligt åklagarmyndigheten i

tyska Neuruppin, gjort sig skyldig till medhjälp till mord i 3 518 fall.

Chefsåklagaren vid myndigheten, Cyrill Klement, säger till DN att det kan verka märkligt att åtalet väcks efter så lång tid.

– Men enligt tysk lag preskriberas inte mord. Vi är skyldiga att driva de här rättsprocesserna, säger han.

Efter andra världskrigets slut gällde länge att en person bara kunde dömas för mord eller medhjälp till mord om det gick att bevisa att denne aktivt deltagit i dådet. Men för tio år sedan kom en dom som förändrade rättsläget.

Då, 2011, dömdes en 91-årig man som 1943 arbetat som vakt vid Förintelseläget Sobibór i Polen till fem års fängelse. Domaren i rättegången som genomfördes i München sa att 91-åringen varit ”del av ett utrotningsmaskineri”. Den dömde nekade till brott, och överklagade. Mannen dog 2012, innan domen hade vunnit laga kraft.

Sedan dess har bland andra en 93-årig man som vaktat i koncentrationslägret Stutthof i Polen dömts till två års fängelse.

Cyrill Klement säger att åklagarmyndigheten i Neuruppin har inlett 14 förundersökningar mot personer som arbetat som vakter vid koncentrationsläger under andra världskriget.

– De flesta av dessa har lagts ned, eftersom personen antingen redan avlidit, eller varit i ett sådant hälsotillstånd att den inte kunnat delta vid en rättsprocess, säger Cyrill Klement.

Den 100-åriga man som nu åtalas bedöms kunna närvara vid en rättegång. Under de kommande veckorna ska åklagarmyndigheten utreda detta ytterligare.

Lovisa Herold

lovisa.herold@dn.se

11 Nederländerna har fått skridskofeber

Slussarna är stängda. Båtarna bannlysta från kanalerna i Amsterdam och Utrecht. Inget får nämligen störa den perfekta isbildningen. Vinterkylan har gripit tag i Nederländerna och med den skridskofebem.

Kanske kan ett legendariskt långlopp genomföras för första gången sedan 1997.

Det räcker med en enda frostnatt för att nederländerna ska börja prata skridskoåkning. Nu ska det vara minusgrader och sol resten av veckan runt om i landet. Det betyder bara en sak: skridskofeber!

Om längdskidåkning fått ett uppsving denna svenska vinter är det i stället skridskoåkning som får nederländerna att gå man ur huse. Skridskosliparna arbetar just nu övertid för att få fason på alla rör som legat till sig i förråden.

För oss som inte har denna skridskokultur i vårt dna har sajten News from Netherlands en matnyttig genomgång:

Det är *pootje over*, inte *kunstschaatsen* som gäller. Alltså långfärdsåkning och banåkning, inte konståkning. *Schoonrijden*, en stilfullare gruppåkning där man ofta bär traditionella dräkter, är begränsad till två personer på grund av corona.

För att hålla sig varm ingår *zopie* (någon sorts dryck). Numera är det ofta varm choklad eller ärtsoppa. Ordet lär härstamma från *zuipie*, som betyder en generös hutt av den enbärskryddade spriten genever.

Ordet *ijsvrij* (isfri) är modernare. Det betyder inte att något saknar is, utan att en anställd får eller tar ledigt från jobbet för att skridskoförhållandena är så underbara. Traditionellt har elever och anställda fått ledigt när det varit för kallt eller besvärligt väder och svårt att ta sig till skolan och jobbet. Sedan millennieskiftet har en del företag, som en välvillig gest, börjat ge sina anställda ledigt en vinterdag.

De nu utmärkta väderförhållandena har väckt förhoppningarna att för första gången genomföra ett skridskomaraton på naturis i stället för på stora, spolade isbanor. Till mångas besvikelse verkar dock coronareglerna sätta stopp för alla lopp. Lokala skridskoklubbar har skrivit till sitt förbund och vädjat om undantag.

Samma coronabegränsning riskerar legendariska *Elfstedentocht*, ett 200 kilometer långt lopp som passerar elva städer i Friesland. Senast det kunde genomföras var 1997. Organisatörerna är förstas oroliga för vad som händer om över 20 000 skridskoåkare och runt en och en halv miljon åskådare samlas när den brittiska varianten av covid-19 fått fäste i landet.

Nederländarna lär förbanna viruset mer än vanligt denna vecka.

Pia Gripenberg

11 Splittrade femstjärnor drar ut på tiden om Draghi

Det italienska partiet Femstjärnerörelsen (M5S) är splittrat i frågan om huruvida det ska ställa sig bakom den tilltänkte premiärministern Mario Draghi.

Tanken var att det direktdemokratiskt orienterade partiets medlemmar skulle rösta om saken via dess nätbaserade plattform Rosseau – vilket de brukar göra i stora frågor – men omröstningen som skulle hållas på onsdagen skjuts fram.

– Att säga ja eller nej till Draghi är för förenklat... Vi bör få rösta om en plattform, säger den tillförordnade M5S-ledaren Vito Crimi till tidningen Corriere della Sera.

M5S inflytelserike grundare, komikern Beppe Grillo, vill också vänta. Han kräver att en ny regering har en

särskild klimatminister med stort mandat på finansområdet.

M5S har varit det största partiet i Italiens senaste två regeringar, men det systemkritiska populistpartiets stöd har nästan halverats under tiden vid makten, av opinionsmätningar att döma.

Mario Draghi har redan säkrat tillräckligt stöd för en regeringsbildning, då en rad partier som annars är meningsmotståndare har ställt sig bakom honom. Men då målet är att bilda ett slags samlingsregering med stort handlingsutrymme är det av särskild vikt att få med sig parlamentets största parti.

TT

11 Marianne Björklund: Maktkamp kan förklara kuppen

Peking. Varför genomförde Myanmars militär en kupp trots att den redan hade stor makt? Mycket talar för att överbefälhavaren Min Aung Hlaing kände sig hotad av populära Aung San Suu Kyi och oroade sig för att hennes jordskredsseger i senaste valet skulle beröva honom privilegier efter pensionen.

Orättvisa val som aldrig borde ha hållits på grund av spridningen av covid-19. Så motiverar militären kuppen som genomfördes förra måndagen, strax innan det parlament som valdes i valet i november skulle tillträda.

Men få tror att det är hela sanningen. Mycket talar för att det handlar om en maktkamp mellan överbefälhavaren Min Aung Hlaing, som nu styr

landet, och Aung San Suu Kyi vars parti NLD segrade stort i valet.

Aung San Suu Kyi har visserligen, sedan hon tillträdde som politisk ledare i Myanmar, fått kritik för att ha gullat för mycket med militären.

Hon, själv dotter till en militär, har upprepade gånger poserat med Myanmars generaler, även med Aung Hlaing. Och, till det internationella samfundets fasa, har hon vägrat att kritisera arméns våldsamma attacker på den etniska minoriteten rohingyer. Flera rapporter har vittnat om tortyr, massvåldtäkter och nedbrända byar.

Men Aung San Suu Kyi har förblivit populär på hemmaplan. Den buddistiska majoriteten har inte brytt sig så mycket om hur de muslimska rohingyerna behandlats och i valet som hölls i november förra året vann hennes parti en jordskredsseger.

Kanske blev det för mycket för överbefälhavaren Min Aung Hlaing. Den 64-årige Min Aung Hlaing uppges

de senaste åren ha haft en alltmer ansträngd relation till Aung San Suu Kyi. De två ska inte ha träffats på ett år, vilket är lång tid i ett land där personliga relationer i politiken är av stor vikt. När han framförde anklagelser om att valet var riggat och krävde en omröstning vägrade hon att lyssna. Han ska också ha tryckt på om att få bli president, inte heller det hörsammades.

Nu spekuleras det i att Min Aung Hlaing helt enkelt såg sin framtid hotad.

Som överbefälhavare har han och hans familj kunnat leva gott. Nu stod han inför hotet att privilegierna skulle tas ifrån honom när han går i pension till sommaren. Att han och Aung San Suu Kyi har så dåliga relationer tros ha ökat hans osäkerhet om framtiden. Min Aung Hlaing kände sig ignorerad av Aung San Suu Kyi, och hotad av hennes popularitet.

Om militärens parti USDP hade fått fler röster i valet förra året hade han kanske kunnat förhandla sig till

presidentposten. Men valet stärkte NLD som fick över 80 procent av rösterna.

Militärens felkalkyl verkar vara att de trodde att de avväpnat Aung San Suu Kyi. Att hon skulle vinna så stort i valet, som internationella valobservatörer anser i stort gick rätt till, verkar ha kommit som en överraskning.

Med över 80 procent av rösterna kan de ha sett en risk för att hon skulle återuppta försöken att förändra Myanmar's konstitution, som ger militären stor makt. Bland annat är militären garanterad 25 procent av platserna i parlamentet och får tillsätta försvarsministern, inrikesministern och ministern som ansvarar för Myanmar's gränser.

För att ändra konstitutionen krävs tre fjärdedelars majoritet i parlamentet. När en omröstning hölls förra året röstade 63 procent för en förändring. Med det senaste valresultatet i ryggen skulle en sådan omröstning kunna gå igenom.

Nu rasar protesterna i Myanmar och militären tar till allt våldsammare medel för att stoppa dem. I veckan rapporterades en kvinna vara svårt skadad efter att ha blivit skjuten med ett skarpladdat vapen.

För folket i Myanmar är militärkuppen en skymf. Generalerna har styrt landet i nästan 50 år. Men de senaste åren hade folk börjat hoppas på att demokratin var på väg att utvecklas, även om det var en lång väg innan den var mogen.

När Min Aung Hlaing framträdde i statstelevisionen i måndags efter tre dagars protester spreds bilder av människor som slår med kastrullock mot varandra framför tv:n i protest. 64-åringen med en lång karriär i armén där han började som kadett skulle inte ha en chans mot Aung San Suu Kyi i en popularitetsmätning.

Budskapet från militären har varit att den ska se till att landet får kontroll på covid-19 och få fart på ekonomin. Men folket i Myanmar är frustrerat. Att militären lovat bara sitta ett år och att val ska utlysas, övertygar inte folket på gatan. **Marianne Björklund**

11 Ursula von der Leyen om vaccinationerna: Vi gjorde misstag

EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen medger misstag i EU:s vaccinstrategi. Ett är att man trodde att industrin skulle klara att massproducera ett nytt läkemedel. Ett annat är att gränskontroller plötsligt kunde införas på irländska ön.

På onsdagen debatterade Europaparlamentet EU:s vaccinationsstrategi. För första gången svarade Ursula von der Leyen offentligt på kritiken som riktats mot EU-kommissionen för att vaccineringen kommit igång senare än i vissa andra länder.

– Vi var sena med att godkänna läkemedel, vi var för optimistiska när det kom till massproduktion och

möjligen var vi för säkra på att vi i tid skulle få vad vi hade beställt, sade von der Leyen.

Hon försvarade beslutet att samordna inköpen till 27 EU-länder.

– Jag kan inte ens föreställa mig vad som skulle hänt om en handfull stora länder skyndat fram och lämnat resten tomhänta.

Ursula von der Leyen försvarade att EU-länderna väntade in sin läkemedelsmyndighet och inte tog några genvägar genom att nödgodkänna vaccin, som Storbritannien. Hon konstaterade även att forskningen varit snabbare med att ta fram preparat än industrin varit på att bygga upp produktionskapaciteten.

– Ett vaccin innehåller upp till 400 ingredienser och 100 företag är inblandade i produktionen, sade hon och förklarade att kommissionen därför skapat en specialgrupp som ska samordna företagen och få bort flaskhalsar.

Nyligen hade kommissionen en skarp ordväxling med Astra Zeneca sedan bolaget meddelat att man inte kunde leverera de utlovade volymerna. Under bråket föreslog EU-kommissionen restriktioner för att exportera vaccin, vilket kunde ha medfört gränskontroller mellan Irland och Nordirland.

– Jag ångrar det djupt. I slutändan blev det ändå rätt, sade von der Leyen och hänvisade till att kommissionen snabbt drog tillbaka irländska gränsdelen i förslaget.

Pia Gripenberg

11 Anhöriga till kvinna som dog i flygkrasch stämmer Boeing

Anhöriga till en svensk kvinna som omkom i en flygkrasch i Etiopien 2019 stämmer flygplanstillverkaren Boeing i en domstol i USA.

Sedan tidigare pågår en rad processer mot Boeing som har tagit på sig ansvaret för olyckan som dödade samtliga 157 personer ombord – varav fyra var svenskar.

Ethiopian Airlines flight 302 lyfte från Etiopiens huvudstad Addis Abeba på morgonen den 10 mars 2019. Samtliga 157 personer ombord omkom när planet, en Boeing 737 Max, kraschade strax efter start. Fyra av dessa var svenskar.

Fem månader tidigare hade ett plan av typen Boeing 737 Max kraschat på ett liknande sätt strax efter start från flygplatsen i Jakarta, Indonesien.

Till en början fick piloterna skulden för olyckan – senare skulle det visa sig att det var en programvara i den nya flygplanstypen som var felaktig och tvingade ned flygplanets nos.

Hur mycket piloterna än kämpade gick flygplanet rätt ner i marken.

I april 2019, en månad efter olyckan i Etiopien, tog Boeing på sig ansvaret.

I förra veckan lämnade anhöriga till ett av de svenska dödsopfern in en stämningsansökan mot Boeing och två underleverantörer i en domstol i Illinois i USA.

I stämningen krävs flygplanstillverkaren på skadestånd och ersättning för lidande. Några summor nämns inte, advokaterna begär att rättegången ska hållas inför en jury.

Den 50-åriga kvinnan arbetade med bistånd och var som många andra ombord på väg till FN:s miljökonferens i Nairobi när planet kraschade. Hon efterlämnade en minderårig dotter.

I stämningsansökan fokuserar advokaterna mycket på dotterns förlust av sin mor och det grymma sätt som passagerarna dog på när flygplanets felaktiga sensorer och programvara fick planet att kränga.

”I slutändan utsattes hon för extrema krafter när flygplanet dök ner mot marken med hastigheter som närmade sig 1 000 kilometer i timmen, då visste hon säkert att hon skulle dö”, skriver de.

DN har varit i kontakt med kvinnans anhöriga som avböjt att kommentera rättsprocessen.

I samma domstol i Illinois pågår redan en rättsprocess mot Boeing, initierad av anhöriga till ett annat svenskt offer, Jonathan Seex. De har stämt Boeing på motsvarande 2,7 miljarder kronor.

Jonathan Seex drev en hotell- och restaurangkedja i Kenya. Änkan Nadege Dubois-Seex har tidigare sagt till DN att beloppet är så högt för att det ska avskräcka Boeing från att riskera människoliv i framtiden.

– Språket de förstår är pengar. Om vi stämde dem på 10 dollar skulle de göra samma sak igen men vi vill skada dem tillräckligt för att de ska tänka två gånger innan de riskerar människors säkerhet. Nästa gång ska de låta planen stå kvar på marken om det finns en fara, sa Nadege Dubois-Seex till DN i samband med att stämningsansökan lämnades in i maj 2019. Ärendet pågår fortfarande.

Amerikanska justitiedepartementet har i ett separat mål utfärdat böter på motsvarande 20 miljarder kronor i skadestånd och ersättning till anhöriga.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

12 Explosionen kunde ha krävt fler liv

Libanon. Den förödande explosionen i Beirut hamn förra året var nära att sluta ännu värre, konstaterar de tyska experter som sanerar.

– Vi har hittat substanser som skulle ha exploderat om de blandats, säger Michael Wentler, kemisk expert, till AFP.

Att så inte skedde beror på att containrarna med de olika substanserna stod på tillräckligt stort avstånd från varandra.

Under uppröjningsarbetet har sanerarna fått handskas med läckande vätskor, så starka att de fränt hål på behållarna de förvaras i. Ur några av containrarna vällde ”floder av gul och grön vätska” ut och ”kemikalierna bubblade”, enligt Michael Wentler.

Mer än 200 människor dog och flera tusen skadades i hamnen den 4 augusti. **TT-AFP**

12 Femstjärnepartiet säger ja till Draghi

Italien. Nära 60 procent av Femstjärnepartiets medlemmar röstade på torsdagskvällen ja till att partiet ska ingå i en italiensk regering som med all sannolikhet kommer att ledas av ekonomen Mario Draghi.

Det potentiella regeringsunderlaget har en ovanlig bredd. Draghi har sagt ja till Partito democratico (Pd) som kan liknas vid socialdemokrater. Högerledaren Matteo Salvini sa omedelbart ja till projektet. Salvini har pekats ut för en rad oegentligheter, bland annat för att ha låtit frihetsberöva migranter som han vägrat låta landstiga på Sicilien.

Den enda som visat sig vara ointresserad är högerledaren Giorgia Meloni, vars röster kommer från extremhögern.

Peter Loewe loewepeter@gmail.com

12 Omröstning om grundlagen utlovas

Belarus. Tidigt nästa år ska en folkomröstning om Belarus grundlag hållas, lovar president Alexandr Lukasjenko. Den av protester pressade presidenten sade under ett möte med främst sina anhängare att konstitutionella reformer ska förberedas under året. Men landet kommer även framöver att vara en presidentstyrd republik, lade han till.

Belarus opposition, vars ledare antingen fängslats eller tvingats i exil, har avfärdat Lukasjenkos två dagar långa så kallade "Folkets rådgivande församling" som politisk teater. De 2 700 deltagarna har främst hämtats från statsstödda sektorer. TT-AFP-Reuters

12 Aborträttsaktivist inför rätta

Polen. En kvinna som varit med och organiserat jättedemonstrationer för aborträtt i Polen ställs inför rätta. Hon anklagas för att ha organiserat folksamlingar i strid mot smittskyddsregler, ha förolämpat poliser och uttalat stöd för attacker mot kyrkor.

– Hon kan få upp till åtta års fängelse, säger Aleksandra Skrzyniarz, talesperson för åklagarkammaren som driver fallet.

Lempart bestrider anklagelserna.

TT-AFP

12 Stort antal terrormisstänkta gripna

Danmark. Dansk och tysk polis har slagit till mot en grupp som misstänks ha skaffat sprängmedel och smitt terrorplaner.

Totalt 14 personer har gripits och tre syriska bröder pekas ut som huvudmän. 13 greps på Sjælland, den fjortonde i Tyskland.

Sju personer sitter i danskt häkte, misstänkta för att ha planerat en eller flera terrorattacker, enligt den danska säkerhetspolisen PET. Det framgår inte om de misstänkta planerna avsåg en eller flera attacker, eller var de planerades äga rum.

TT-Ritzau

12 Frigiven kvinnorättsaktivist vill stämma sina torterare

Kvinnorättsikonen Loujain al-Hathloul släpptes ur fängelset i Saudiarabien i onsdagskväll, mycket tack vare hårt opinionsarbete av sina systrar i Kanada och i Belgien. Vid en videosänd presskonferens i går berättade de att Loujain al-Hathloul tänker stämma sina torterare.

Det första Loujain al-Hathloul gjorde efter att ha släpps fri från sitt saudiska fängelse var att gå till en supermarket och köpa en glass.

Det är hennes syster Lina som berättar. På onsdagskvällen frigavs Saudiarabiens mest kända kvinnorättskämpe, den 31-åriga Loujain al-Hathloul, efter att ha suttit fängslad i 1 001 dagar. Hon är en av pionjärerna i kampen för att saudiska kvinnor ska få

köra bil. Och för att kvinnorna ska slippa de förnedrande förmyndarskapslagar som i princip gör dem livegna männen. Men nu har hon sonat sina brott som enligt domarna består i ”förbrytelser mot cyberlagen och aktiviteter som strider mot antiterrorlagarna”. Det finns en stor enighet utanför Saudiarabien om att anklagelserna mot al-Hathloul är obefogade.

Torsdagen var en glädjens dag då Loujain al-Hathloul båda systrar, Lina och Alia, ordnade en presskonferens via Zoom och sken ikapp på två kontinenter: Lina bor i Kanada och Alia i Bryssel. I årtal har de stridit för sin syster i Saudiarabien. Och nu är hon äntligen fri.

– Det går inte att beskriva vilken lättnad och glädje jag kände när jag fick höra Loujains röst. Och hon lät så... normal, som om det bara var några dagar sedan vi hördes vid, säger Alia al-Hathloul.

– När jag fick höra det där om glassen, då gick jag och köpte en glass jag också. Fast det är snö och jättekallt här i Bryssel.

Men kampen är inte över för systrarna. Loujain al-Hathloul är frigiven men inte fri. Hon är belagd med fem års reseförbud, och domen har en prøvotid på tre år. Om domstolen finner att hon brutit mot lagen inom den tiden kan hon kastas i fängelse på nytt.

Och även om Loujain al-Hathloul ler brett på fotografiet som hennes systrar twittrat ut efter frigivningen, är det en tård och avmagrad ung kvinna man ser på bilden. Hon har utsatts för tortyr under fängelsetiden: det talas om skendränkning, elchocker, prygel, sexuella övergrepp och psykisk misshandel.

Systrarna al-Hathloul berättar att de tänker försöka dra Loujains plågoandar inför domstol i Saudiarabien. De kommer också att överklaga reseförbudet och den villkorade domen. Den 31-åriga aktivisten kommer tills vidare inte att uttala sig offentligt eller använda sig av sociala medier.

– Hon är ju dömd för cyberbrott, och det var i princip de kritiska Twittermeddelandena som medförde att hon hamnade i fängelse. Vi vet inte var den röda linjen

går och vi vill inte överträda den, säger Lina al-Hathloul, som ändå inte räds att kritisera Saudiarabiens starke man, kronprins Mohammed bin Salman, ”MBS”:

– Hans ”reformer” för kvinnor är inte värda någonting. MBS slänger lite godis till västvärlden, men innanför Saudiarabiens gränser råder en polisstat.

Erik Ohlsson

Fakta. Loujain al-Hathloul's långa kamp

2014: Den då 25-åriga litteraturvetaren Loujain al-Hathloul kör en bil över gränsen från Förenade Arabemiraten till Saudiarabien, som en protestaktion mot att kvinnor inte får köra bil i Saudiarabien. Hon grips och tillbringar två månader i häkte.

2016: Loujain tar initiativet till en namninsamling mot lagen om manligt förmyndarskap. 14 000 namnteckningar lämnas till kungen.

2017: Loujain grips av säkerhetspolis när hon ska lämna Saudiarabien från Dammams internationella flygplats.

2018: Hon grips på nytt av säkerhetspolisen och förs till högsäkerhetsfängelset al-Ha'ir i Riyad.

2019: I en första förhandling anklagas Loujain för cyberbrott.

2020: Nu är Loujain plötsligt misstänkt för terrorbrott och riskerar ett långvarigt fängelsestraff. I slutet av året döms hon till fem år och åtta månaders fängelse, men häktningstiden räknas av.

2021: Den 10 februari kan Loujain lämna fängelset som en fri kvinna, men med villkorad frigivning och reseförbud.

12 Dom i Polen hotar den akademiska friheten, skriver Förintelseforskare

Den 9 februari fälldes sociologiprofessorn Barbara Engelking och professorn i historia Jan Grabowski av en polsk domstol för förtal. I likhet med kollegor runt om i världen reagerar vi med bestörtning på domen och ställer oss bakom Engelkings och Grabowskis tolkning att åtalet är ett sätt att avskräcka andra från att forska om Förintelsen och därför måste ses som ett hot mot den akademiska friheten i Polen.

Engelking och Grabowski har tillsammans genomfört en undersökning av judars öden på den polska landsbygden under den nazistiska ockupationen. En kvinnlig släkting till en av personerna som nämns i boken har nu stämt dem för förtal. Hennes stämning stöds av den polska högernationalistiska

organisationen Polish League Against Defamation som har nära kopplingar till det polska regeringspartiet Lag och rättvisa, som i sin tur utformade den famösa historielagstiftningen 2018 som skulle göra det straffbart att anklaga polacker för medverkan i den av Nazityskland organiserade judeutrotningen.

Det finns alltså en officiellt påbjuden bild av Förintelsen i Polen och en lagstiftning avsedd att upprätthålla den. Den nu avkunnade domen i förtalsmålet ska förstås mot denna bakgrund.

Kritisk granskning och debatt är livsnerven i all vetenskap och forskningsresultat kan och ska diskuteras också utanför akademin men forskare ska inte ställas inför rätta eller på andra sätt hotas för att de skött det vetenskapliga hantverket och därmed kommit till andra resultat än de politiskt påbjudna. Domen, liksom liknande anklagelser mot andra forskare och författare, riskerar att försvåra framtida oberoende, allsidiga och sakliga undersökningar av Förintelsen i Polen.

Polen är, liksom Sverige, medlem i IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance) och undertecknare av både Stockholmsdeklarationen, där signatärerna förbinder sig att främja forskning om Förintelsen, och av Ministerdeklarationen, där undertecknarna bland annat åtar sig att arbeta mot förvanskande av Förintelsen. Det är uppenbart att Polen inte lever upp till dessa åtaganden.

Den svenska regeringen bör därför kräva av den polska att den ska göra vad den förbundit sig till genom medlemskapet i IHRA och undertecknandet av deklarationerna och upprätthålla den akademiska friheten. Det vore också lämpligt att bjuda in Engelking och Grabowski till det internationella forum om hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism som är tänkt att äga rum i Malmö i oktober i år för att där tala om Förintelseforskningens villkor i Polen.

Lars M Andersson

Lektor i historia, Uppsala universitet

Stéphane Bruchfeld

Forskare i idéhistoria, Uppsala universitet

Johannes Heuman

Lektor i historia, Högskolan i Jönköping

Matthew Kott

Forskare i historia, Uppsala universitet

Karin Kvist Geverts

Docent i historia, Kungliga biblioteket

Heléne Lööw

Docent i historia, Uppsala universitet

Pontus Rudberg

Forskare i historia, Uppsala Universitet

Inrikes DN-artiklar
7-12 februari 2021

Riksdagen och de politiska partierna. Och övergripande delar av kulturministrarnas demokrati och kultur

www.riksdagen.se

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratrunktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Från <http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf>

Sveriges Riksdag och dess utskott, partier och ledamöter

Sveriges riksdag

<https://www.riksdagen.se>

[Start](#)

[Ledamöter & partier](#)

[Utskotten & EU-nämnden](#)

[Debatter & beslut](#)

[Dokument & lagar](#)

[Så funkar riksdagen](#)

[Webb-tv](#)

Riksdagens utskott (14 feb 2019 Från omr40zp)

Klicka på länkarna

Alla utskott och EU-nämnden

<http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/#alla-utskott--eu-namnden>

Arbetsmarknadsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/arbetsmarknadsutskottet/>

Civilutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/civilutskottet/>

Finansutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/finansutskottet/>

Försvarsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/forsvarsutskottet/>

Justitieutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/justitieutskottet/>

Konstitutionsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/konstitutionsutskottet/>

Kulturutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/kulturutskottet/>

Miljö- och jordbruksutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/miljo--och-jordbruksutskottet/>

Näringsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/naringsutskottet/>

Skatteutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/skatteutskottet/>

Socialförsäkringsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/socialforsakringsutskottet/>

Socialutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/socialutskottet/>

Trafikutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/trafikutskottet/>

Utbildningsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/utbildningsutskottet/>

Utrikesutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/utrikesutskottet/>

EU-nämnden <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/eu-namnden/>

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/sammansatta-utrikes--och-forsvarsutskottet/>

Arbetsmarknadsutskottet (AU)

Arbetsmarknadsutskottet ska bereda ärenden om

1. arbetsmarknadspolitik,
2. arbetslivspolitik med arbetsrätt,
3. integration,
4. åtgärder mot diskriminering i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning samt
5. jämställdhet mellan kvinnor och män i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv bereds av arbetsmarknadsutskottet. *Lag (2008:757)*.

Civilutskottet (CU)

Civilutskottet skall bereda ärenden om

1. äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels-, jorda- och utskönningsbalkarna och lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,
2. försäkringsavtalsrätt,
3. bolags- och föreningsrätt,
4. skadeståndsrätt,
5. transporträtt,
6. konkursrätt,
7. konsumentpolitik,
8. internationell privaträtt,
9. lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet,
10. bostadspolitik,
11. vattenrätt,
12. bebyggelseplanläggning,
13. byggnadsväsendet,
14. fysisk planering samt
15. expropriation, fastighetsbildning och lantmäteriväsendet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik bereds av civilutskottet. *Lag (2006:885)*.

Finansutskottet (FiU)

Finansutskottet ska bereda ärenden om

1. penning-, kredit-, valuta- och statsskuldspolitiken,
2. kredit- och fondväsendet,
3. det affärsmässiga försäkringsväsendet,
4. Riksrevisionen i den mån ärendena inte tillhör konstitutionsutskottets beredning,
5. den kommunala ekonomin,
6. statliga arbetsgivarfrågor, statlig statistik, redovisning, revision och rationalisering,
7. statens egendom och upphandling i allmänhet,
8. förvaltningsekonomiska frågor i övrigt som inte rör enbart ett visst ämnesområde samt
9. budgettekniska frågor.

Utskottet ska även granska beräkningen av statens inkomster, sammanställa statsbudgeten och granska årsredovisning för staten.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 25 Allmänna bidrag till kommuner, 26 Statsskuld-räntor m.m. samt 27 Avgiften till Europeiska unionen bereds av finansutskottet. *Lag (2010:1417)*.

Försvarsutskottet (FöU)

Försvarsutskottet ska bereda ärenden om

1. totalförsvaret,
  2. samhällets räddningstjänst,
  3. åtgärder för att minska samhällets sårbarhet,
  4. kärnteknisk säkerhet och strålningsskydd samt
  5. sjö- och kustövervakning,
- allt i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning. Ärenden om anslag till utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap bereds av försvarsutskottet. *Lag (2008:757)*.

Justitieutskottet (JU)

Justitieutskottet skall bereda ärenden om

1. domstolarna,
2. arrendenämnderna och hyresnämnderna,
3. åklagarväsendet,
4. polisväsendet,
5. rättsmedicinen,
6. kriminalvården samt
7. brottsbalken, rättegångsbalken och lagar som ersätter eller har nära samband med föreskrifter i dessa balkar.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet bereds av justitieutskottet. *Lag (2003:180)*.

Konstitutionsutskottet (KU)

Konstitutionsutskottet ska bereda ärenden om

1. lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen,
2. lagstiftning om radio, television och film,
3. yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet,
4. press- och partistöd,
5. Riksrevisionen, såvitt avser val av riksrevisor, skiljande av riksrevisor från uppdraget och åtal mot riksrevisor,
6. riksdagen och riksdagens myndigheter i övrigt utom Riksbanken,
7. länsförvaltningen och rikets administrativa indelning,
8. den kommunala självstyrelsen samt
9. medgivande från riksdagen att väcka talan mot en riksdagsledamot eller att ingripa i en ledamots personliga frihet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse bereds av konstitutionsutskottet *Lag (2010:1417)*.

Kulturutskottet (KRU)

Kulturutskottet skall bereda ärenden om

1. allmänna kultur- och bildningsändamål,
2. folkbildning,
3. ungdomsverksamhet,
4. internationellt kulturellt samarbete,
5. idrotts- och friluftsvksamhet,
6. trossamfunden i den mån de inte tillhör konstitutionsutskottets beredning samt
7. radio och television i den mån de inte tillhör konstitutionsutskottets beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid bereds av kulturutskottet. *Lag (2003:180)*.

Miljö- och Jordbruksutskottet (MJU)

Miljö- och jordbruksutskottet ska bereda ärenden om

1. jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske,
2. vädertjänst,
3. naturvård samt
4. miljövård i övrigt som inte tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel bereds av miljö- och jordbruksutskottet. *Lag (2009:928)*.

Näringsutskottet (NU)

Näringsutskottet ska bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor,
2. industri och hantverk,
3. handel,
4. immaterialrätt,
5. energipolitik,
6. regional tillväxtpolitik,
7. statlig företagsamhet samt
8. pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 19 Regional tillväxt, 21 Energi och 24 Näringsliv bereds av näringsutskottet. *Lag (2008:757)*.

Skatteutskottet (SkU)

Skatteutskottet skall bereda ärenden om

1. taxering och skattebetalning,
2. folkbokföring samt
3. exekutionsväsendet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution bereds av skatteutskottet. *Lag (2003:180)*.

Socialförsäkringsutskottet (SfU)

Socialförsäkringsutskottet skall bereda ärenden om

1. allmän försäkring,
2. allmän pension,
3. arbetsskadeförsäkring,
4. ekonomiskt stöd åt barnfamiljer,
5. svenskt medborgarskap samt
6. migration.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 8 Migration, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn bereds av socialförsäkringsutskottet. *Lag (2006:885).*

Socialutskottet (SoU)

Socialutskottet ska bereda ärenden om

1. omsorger om barn och ungdom i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,
2. omsorg om äldre och handikappade,
3. åtgärder mot missbruk och andra socialtjänstfrågor,
4. alkoholpolitiska åtgärder,
5. hälso- och sjukvård samt
6. sociala ärenden i övrigt.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg bereds av socialutskottet. *Lag (2010:867).*

Trafikutskottet (TU)

Trafikutskottet skall bereda ärenden om

1. vägar och vägtrafik,
2. järnvägar och järnvägstrafik,
3. hamnar och sjöfart,
4. flygplatser och luftfart,
5. post,
6. elektroniska kommunikationer samt
7. IT-politik.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer bereds av trafikutskottet. *Lag (2006:885).*

Utbildningsutskottet (UbU)

Utbildningsutskottet ska bereda ärenden om

1. skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet,
2. högre utbildning och forskning samt
3. studiestöd.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16

Utbildning och universitetsforskning bereds av utbildningsutskottet.

Lag (2010:867).

Utrikesutskottet (UU)

Utrikesutskottet skall bereda ärenden om

1. rikets förhållande till och överenskommelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer,
  2. bistånd till andra länders utveckling samt
  3. utrikeshandel i övrigt och internationellt ekonomiskt samarbete, allt i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning.
- Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 5 Internationell samverkan och 7 Internationellt bistånd bereds av utrikesutskottet. *Lag (2003:180)*.

EU-nämnden

EU-nämnden

9 § För samråd enligt 10 kap. 10 § regeringsformen ska riksdagen för varje valperiod inom sig tillsätta en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden).

EU-nämnden ska bestå av ett udda antal ledamöter, lägst femton. Vid nämndens sammanträden har varje partigrupp som är representerad i nämnden rätt att ersätta en ledamot i nämnden med en ledamot av det utskott vars område berörs av de frågor som nämndens överläggningar med regeringen rör. Denna rätt har dock inte en partigrupp som redan har en ledamot eller suppleant i nämnden som samtidigt är ledamot av det berörda utskottet. *Lag (2010:1411)*.

Tilläggsbestämmelse

10.9.1

Antalet ledamöter i EU-nämnden fastställs av riksdagen på förslag av valberedningen. *Lag (2009:1332)*.

Regeringens skyldighet att underrätta och rådgöra med EU-nämnden
10 § Regeringen skall underrätta EU-nämnden om frågor som skall beslutas i Europeiska unionens råd. Regeringen skall också rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras inför besluten i rådet.

Regeringen skall överlägga med EU-nämnden i andra frågor rörande arbetet i Europeiska unionen när nämnden på grund av särskilda skäl påkallar sådan överläggning.

Regeringen skall rådgöra med nämnden inför möten i Europeiska rådet. *Lag (2009:1332)*.

07 Ministern som blir allt hetare

Den som hade förväntat sig en spännande regeringsombildning, där Stefan Löfven tog tillfället i akt att toppa laget inför valet, blev snuvad på konfekten. Att Miljöpartiets nya språkrör Märta Stenevi skulle få jämställdhet och bostäder på sitt bord var ingen överraskning. Inte heller att de gröna skulle ta in tjänstemannen Per Olsson Fridh som biståndsminister eller att Per Bolund tar steget från finansdepartementet (där han ersätts av före detta jämställdhetsminister Åsa Lindhagen) till posten som miljö- och klimatminister samt vice statsminister.

Däremot är det senare både ett statement och ett tecken i tiden.

Sedan Ingvar Carlsson (S) tillträdde som Sveriges första miljöminister 1985 har mycket hänt. Som Björn-Ola Linnér, forskare i miljöpolitik, nyligen förklarade i "Godmorgon världen", har posten länge haft en ganska svag ställning, både i Sverige och utomlands.

Det har framför allt märkts när det varit dags att gå från ord till handling. Det vill säga när uppgiften inte har handlat om sakkunskap, utan om att få finansdepartementet att prioritera klimatfrågan. Den kunskapen besitter sannolikt Bolund, som har varit biträdande finansminister sedan 2014, och jobbat nära Magdalena Andersson (S).

Vidare råder det ingen tvekan om att miljö- och klimatministerposten får allt större tyngd. Dels

eftersom klimatet under en överskådlig tid är en av de största globala frågorna. Dels eftersom frågorna berör i stort sett hela samhället, vilket betyder att miljö- och klimatministern behöver jobba över departementsgränserna.

Det senare kommer enligt Ingvar Carlsson att leda till att miljö- och klimatministern får en allt starkare position, som kan jämföras med utrikes- och finansministern, vilket är rätt.

När klimatet blir hetare måste även klimatministerposten vara det.

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

09 ”Svensk demokrati hotas av anklagelser om valfusk”

Den populistiska rörelsen har fått en toppenidé av Donald Trump: Beskyll eliten för valfusk. Och vid det svenska riksdagsvalet 2018 var ifrågasättandet av valet det största någonsin, enligt Valmyndigheten. Nu måste de partier, organisationer och medier som vill värna vår demokrati börja förbereda sig på denna typ av angrepp också i Sverige, skriver Lars Jederlund.

DN. DEBATT 210209

De auktoritära och antidemokratiska politiska rörelserna vet vad de vill. Det som synliggjorts så dramatiskt i USA har pågått i decennier i Europa. Vi har sett det växa i Putins Ryssland, i Orbáns Ungern och i Kaczynskis Polen. I själva verket har de

auktoritära, populistiska och nationalistiska partierna växt starkt i nästan samtliga EU-länder.

Vid valet till EU-parlamentet 2019 fick dessa politiska partier ett stort genombrott. Sammantaget innehar de nu nära 25 procent av Europaparlamentets mandat. De har fyrdubblat sitt inflytande på tio år.

I EU-länderna ser vi samma trend. Aktuella opinionsmätningar visar hur auktoritära populisterna etablerat sig bland de största politiska partierna i exempelvis Österrike (FPÖ 15 procent väljarstöd), Belgien (Vlaams Belang 12 procent), Tyskland (AfD 9 procent), Spanien (Vox 15 procent). Italien domineras av extrema populistpartier där Lega är landets största parti med 24 procent av väljarna i ryggen.

Framgången för dessa partier har en rad orsaker. Populistisk retorik mot invandring, nationalism, spridning av rykten och konspirationer i sociala medier samt ett känslösamt EU- och elitförakt är viktiga delförklaringar.

Nu har dessa politiska rörelser av Donald Trump fått en ny toppenidé att addera till sin repertoar: Beskyll eliten för valfusk.

Redan 2012 beskrev Trump Obamas valseger som *”en stor och vidrig orättvisa”*. Och så har det fortsatt sedan dess.

I samband med valet 2016 körde Trump hårt med valfuskanklagelser (trots att han vann). Han kunde inte acceptera det faktum att Clinton på totalen fått fler röster och twittrade: *”Förutom att vinna elektorskollegiet i en jordskredsseger vann jag även ’popular vote’ (det totala antalet röster i landet) om man räknar bort de miljontals människor som röstade olagligt.”*

Medborgare världen över har förvånats och förfärats över det vi sett växa fram i USA, och som nådde sin kulmen (?) vid Kapitolium den 6 januari 2021.

Men många har också inspirerats av vad de såg. Det var ju fantastiskt! Här utspelade sig en snudd på lyckad

kupp i en av världens mest etablerade demokratier. Detta kommer upprepas och kopieras. Frågan är var och när.

Så här lät några inlägg efter det svenska riksdagsvalet 2018 på Facebookgrupper som ”Stå upp för Sverige” och ”Sverigedemokraterna och Jimmie Åkessons trogna vänner”:

”DET ÄR VALFUSK. Svensken har röstat, SD ska ha 30 procent, inte 18 procent. OMVAL NU.”

”Det är nåt lurt, S skulle ha fått under 4 procent, och SD 51 procent.”

”Suttit som röstmottagare här i Åby, smockat med folk hela dagen. Men något är fel, 22 procent av SD:s räknade röster är spårlöst borta.”

”Hur i helvete kan folk rösta på S? 3 av mina vänner är S, 41 av dem är SD. Hur fan är det möjligt att S ligger närmare 30 procent? Det är fan omöjligt.”

Sverigedemokraterna har drivit valfuskdiskussionen i flera år i artiklar, riksdagsmotioner och genom anmälningar av fusk.

I en debattartikel i Aftonbladet den 8 maj 2019 belyste SD-riksdagsledamöterna Matheus Enholm och Angelika Bengtsson brister i riksdagsvalet 2018 och hänvisade till rimlig kritik från valobservatörer från OSSE. De menar att regeringens ”åtgärder är alldeles för få och verkningslösa” och kräver att ”mer görs för att säkra våra demokratiska val” samt att ”vi anser att det svenska valsystemets demokratiunderskott är tydligt ... Därför kräver vi nu handling i stället för fler rapporter för att inte urholka medborgarnas förtroende än mer”.

Sveriges Radio rapporterade den 14 september 2018 om hur det på valnatten förekom en massa spekulationer om valfusk. I radioinslaget citerades inlägg på Twitter:

”Hur kan det vara 22 524 fler ogiltiga röster detta val än valet 2014? Det här bara ett sätt av många, många

*fler som ett valfusk har bedrivits på i år!
#valfusk2018.”*

Flera spekulationer handlade om att röster på Sverigedemokraterna och Alternativ för Sverige hade registrerats som ogiltiga och att valfusk låg bakom.

I inslaget redovisades de slutliga siffrorna från Valmyndigheten som visade att ”påståendena om en lavinartad ökning av ogiltiga röster orsakad av valfusk stämmer alltså inte”.

Under flera år har ledamöter från SD motionerat i riksdagen om risken med valfusk. Sedan 2016 har totalt 21 motioner om valfusk lämnats in i riksdagen, varav 13 handlar om valfusk i Sverige. Av dessa har SD-ledamöter lämnat in 12.

I den senaste motionen, Gemensamma valsedlar, 2020/21:3662 av Markus Wiechel med flera (SD), skriver motionärerna:

”Inför och under varje valrörelse talas det om valfusk, vilket vi sorgligt nog påmindes om efter valet 2018.

Som en följd av spretiga resultat i de olika valkompasserna och ett alltmer polariserat debattklimat spreds olika konspirationsteorier om valfusk samt misstänkliggöranden kring det svenska valsystemet.

En dansk liberal politiker, som tidigare bevakat val i Östeuropa, uttalade sin skepsis mot det svenska valsystemet med orden: Det svenska valsystemet är långt ifrån europeisk standard. Han menade vidare att det svenska politiska systemet var mycket odemokratiskt där ett av huvudskälen till uttalandet var faktumet att svenska valsedlar ligger framme, vilket gör att de som befinner sig i lokalen enkelt kan se vilka valsedlar en väljare väljer att ta. Väljare har även vittnat om att de även tvingats hämta sina valsedlar samtidigt som valförrättare stått bredvid och tittat på.

Ganska tidigt under 2018 års förtidsröstning började det strömma in tips om olika former av valfusk, vilket intensifierades under valdagen.”

Enligt Valmyndigheten var antalet överklaganden efter de allmänna valen 2018 det största någonsin.

Nämnden tog emot sammanlagt 723 överklaganden.

Så här skriver Valmyndigheten i sin erfarenhetsrapport efter valen:

”Risker för informationspåverkan och hot mot valets genomförande var en stor fråga inför 2018 års val, vilket det inte har varit tidigare [...] Under röstningsperioden upplevde Valmyndigheten ett stort intresse för påstådda felaktigheter från både traditionella och sociala medier men också från allmänheten. I kombination med ryktesspridning, okunskap och bristande förtroende för valsystemet uppfattar Valmyndigheten att det förekom försök att påverka förtroendet för det svenska valsystemet i en negativ riktning.”

Här finns skäl att påpeka att anmälningar om oegentligheter inte har någonting med faktiskt valfusk att göra. Att anmäla påstått fusk har blivit en del i kampanjen för att undergräva tilltron till allmänna val.

Valfusk diskuterades också i samband med EU-valet 2019. Då kom ett 30-tal rapporter in till Valmyndigheten varav de flesta rörde stulna eller försvunna valsedlar och olika incidenter som främst rörde Sverigedemokraterna och Alternativ för Sverige.

Nu måste de partier, organisationer och medier som vill värna vår demokrati börja förbereda sig på denna typ av angrepp också i Sverige. Några åtgärder skulle kunna vara:

Den statsvetenskapliga forskningen visar att en opartisk och professionell valadministration är ett grundvillkor för en fungerande demokrati. Stärk detta system, bland annat vad gäller hanteringen av valsedlar och genom information om hur valsystemet fungerar.

Ta hit fler internationella valobservatörer. Kanske ska EU-länderna införa en mekanism för ömsesidig valövervakning vid nationella val i medlemsländerna.

Bjud in alla anständiga och demokratiska krafter att ansluta sig till en ”code of conduct” inför valen 2022. Om öppenhet, språkbruk, faktahantering, uppförandet på sociala medier mm. Innehållet i en uppförandekod kan utarbetas av en grupp med företrädare från politik, medier, civilsamhälle och akademi.

Lars Jederlund, kommunikationskonsult, debattör, författare till boken ”Ödesvalet” om hotet från extremhögern inför EU-valet 2019

11 ”Så kan regeringen ta större ansvar för styrning av vården”

Ett fullständigt förstatligande av hälso- och sjukvården är inte realistiskt. Men regeringen måste ändå kliva ned från läktaren och ta ett större ansvar för styrningen. Lösningen ligger i centralisering i form av ökad statlig styrning på vissa områden och decentralisering i form av stärkta professioner med ökat handlingsutrymme på lokal nivå, skriver forskaren Louise Bringselius.

DN. DEBATT 210211

Problemen under pandemin har aktualiserat frågan om hälso- och sjukvården bör förstatligas. Bakgrunden är bland annat otillräckliga beredskapslager, långsam start med testning samt brister vid medicinska beslut om palliativ vård för äldre på särskilda boenden.

Men komplexa problem kan sällan lösas med enkla svar och ett fullständigt förstatligande är inte en realistisk lösning. En anledning är att statens roll traditionellt har varit främst ansvarsutkrävande, administration av trygghetssystem samt övergripande nationell styrning. Med närhetsprincipen som grund vilar i stället den större delen av välfärdssektorns åtaganden på det kommunala självstyret. På så vis ska medborgare lättare kunna påverka prioriteringar och strategier inom bland annat sjukvården. Det är en viktig demokratisk princip.

Det här betyder emellertid inte att regeringen stilla kan peka på regionerna. Regeringen styr riket. Regeringen behöver kliva ned från läktaren och ta ett större ansvar för styrningen av vården. Mycket pekar nämligen på att lösningen ligger i en kombination av centralisering och decentralisering – centralisering i form av ökad statlig styrning på vissa områden, decentralisering i form av stärkta professioner med ökat handlingsutrymme på lokal nivå.

Följande insatser skulle kunna stärka svensk hälso- och sjukvård.

1 Ökad nationell styrning i frågor om digital infrastruktur, vårdköer, med mera. På en rad områden behövs i dag ökad nationell styrning. Detta framgår även av det betänkande som presenterades förra året, med lärdomar från omorganisationen på Karolinska sjukhuset (SOU 2020:15). Exempelvis är det rimligt att investeringar i patientjournalssystem och annan digital infrastruktur hanteras av staten, liksom större fastighetsinvesteringar, vårdköer, beredskapslager, läkemedelslistor, biobanker och precisionsmedicin. Först med nationell styrning på sistnämnda områden har Sveriges högt ställda ambitioner inom exempelvis lifescience förutsättningar att förverkligas.

2 Stärkt statlig tillsyn. Tillsynen av hälso- och sjukvården är ett av de viktigaste statliga verktyg som finns i dag för att värna om patientsäkerheten och bidra till lärande. Detta verktyg är underutnyttjat. Tillsynen behöver stärkas resursmässigt, granskningar måste få bättre genomslag och lagar och förordningar

behöver anpassas för att ge goda förutsättningar i tillsynsarbetet.

I två aktuella rapporter, presenterade oktober respektive december 2020, föreslår till exempel Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) en rad författningsändringar. Regeringen behöver vara på tårna och agera omgående på sådana initiativ. Det kan vidare noteras att Ivo år 2021 har ett ramanslag på endast 754 miljoner kronor, medan den vård och omsorg som de ska granska omsätter mer än 500 miljarder kronor.

3 Ökat samråd mellan regering och regionråd samt eventuellt inrättande av nationell beredning. Tilliten mellan regering och regioner måste öka. Därför behöver det hållas täta samråd direkt mellan ansvariga statsråd och landets 21 ledande regionråd – utan SKR som mellanhand. I denna dialog behöver även företrädare för vårdprofessionerna medverka. Genom att öka tilliten i alla led i styrkedjan kan vi lägga grunden för en styrning som är mer lyhörd och

ändamålsenlig för verksamheten runt om i landet, där alla verkar utifrån ett helhetsperspektiv.

För att lyckas med detta vore en möjlighet att återgå till modellen med nationell beredning. På så vis kunde man röra sig bort från det trubbiga instrument som riktade statsbidrag utgör. De leder i dag till ökat konkurrenstänkande och driver på administrativa kostnader, men missar ofta att möta de olika behov som kan finnas lokalt. Det finns även möjlighet att använda Sveriges sex sjukvårdsregioner i högre grad.

4 Klargörande av SKR:s roll och mandat. Den otydliga roll som Sveriges kommuner och regioner (SKR) har är inte långsiktigt hållbar. De fungerar i dag som arbetsgivarrepresentant, lobbyorganisation och samverkansorganisation – samtidigt. Detta är också ett förhållande som uppmärksammas i Statskontorets nya rapport ”Förvaltningsmodellen under coronapandemin”, liksom i en rapport som Riksrevisionen publicerade 2017 (RiR 2017:3).

SKR har exempelvis inte beslutanderätt över någon av sina medlemmar och även om regeringen tecknar avtal med SKR kan de därför inte vara säkra på att besluten genomförs. Trots att SKR fungerar som en myndighetsliknande konstruktion, är de heller inte underkastade samma lagstiftning som myndigheter, såsom krav på transparens.

5 Större inflytande för vårdprofessioner och patienter. Vårdprofessionerna behöver stärkas genom ökat handlingsutrymme, ökat stöd och mindre byråkrati. Detta handlingsutrymme bör även riktas till patienterna, med personcentrerad vård och ökat patientinflytande. Detta är behov som även flera utredningar under senare år har återkommit till, däribland Tillitsdelegationen (SOU 2018:47), men också andra (till exempel SOU 2016:2; 2019:29; 2020:19).

I dag riskerar byråkrati och revirtänkande att riva sönder det klimat av samarbete och lärande som är vårdens viktigaste tillgång och anställda fungerar ibland mer som organisationens väktare än som

fanbärare för ambitionen att erbjuda en god och nära vård för alla Sveriges medborgare. Utmaningen för dagens politiker och ledare är att vända den här utvecklingen. Det som krävs är en stor omställning, inte bara inom många regioner, utan även i den statliga styrningen av dessa.

Sammantaget skulle ovan föreslagna åtgärder kunna bidra till en bättre förmåga att möta vårdens stora utmaningar, utan att göra avkall på den viktiga närhetsprincipen, som innebär att beslut ska fattas så nära medborgaren som möjligt. Ett förstatligande brukar innebära ett förstockholmande och sjukvården gynnas inte av ytterligare maktkoncentration till huvudstaden. Många av de regioner i Sverige som i dag fungerar bäst är heller inte stora. Det är exempelvis Region Kalmar län, Region Jönköpings län och Region Östergötland.

Frågan om hur styrningen av vård och omsorg skulle kunna utvecklas behöver utredas grundligt. Med tanke på de problem som coronapandemin har blottlagt är det dock nödvändigt att frågan äntligen öppnas upp

och adresseras på allvar – och att regeringen är redo att ta ett större ansvar.

Louise Bringselius, docent och förvaltningsforskare vid Lunds universitet, Institute for public affairs, forskningsledare i Tillitsdelegationen 2017–2019

11 Avhopp i Centertoppen

Anders W Jonsson ställer inte upp som förste vice partiordförande i Centerpartiet, skriver han på Facebook.

Anders W Jonsson har varit vikarie för Annie Lööf när hon varit föräldraledig, men väljer nu att lämna partitoppen. I ett inlägg på Facebook skriver han att han i dag berättat för valberedningens ordförande att han inte kandiderar för ytterligare två år på posten som förste vice partiordförande.

Han har haft uppdraget i tio år och skriver att han vill lämna medan det fortfarande är roligt. Han beskriver hur han fått se partiet växa från 3 procent till nästan det tredubbla och att partiets inflytande i landets kommuner ökat. I dag styr Centerpartiet i 200 av 290 kommuner.

Han skriver även att han kommer att sakna att få arbeta nära Annie Lööf, som han anser är Sveriges absolut skickligaste politiker.

Nu ser Anders W Jonsson, som är läkare, fram emot kunna ta fler extra pass som barnjour vid Gävle sjukhus.

TT

11 LO vill ha permanent värnskatt

LO vill införa en ny ”rättvise-skatt”, med en permanent värnskatt för arbetsinkomster över en miljon.

Dessutom vill de se en enhetlig skatt på kapitalinkomster på 35 procent.

Utspelet kom i samband med att LO presenterade den årliga rapporten ”Makteliten”, där löneutveckling jämförs. I år tjänar den ekonomiska eliten 60,2 gånger mer än en vanlig industriarbetare. I eliten ingår 50 vd:ar i svenska storbolag. Inkomstskillnaderna är de näst största sedan mätningarna påbörjades, år 1950. Årets rapport är baserad på 2019 års inkomster.

– Vi kommer att återkomma med fler skatteförslag, säger Susanna Gideonsson, LO-ordförande.

TT

Statsrådsberedningen och statsministern

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Sverige styrs av regeringen

Regeringen styr med hundratals myndigheter, med 290 självständiga kommuner och 21 självständiga regioner.

Regeringens politik bestäms av socialdemokrater, miljöpartister, centerpartister och liberaler.

Regeringen har en opposition av vänsterpartister, moderater, kristdemokrater och sverigedemokrater, som kan påverka regeringen med hjälp av riksdagens utskott,

Regeringen den 30 oktober 2020 har beskrivits i Sven Winnell 2 november 2020: <http://winnell.com/omr36-39zzzzzt.pdf>

Regeringens verksamheter enligt dess hemsida 30 oktober 2020:

Statsrådsberedningen

Arbetsmarknadsdepartementet

Finansdepartementet

Försvarsdepartementet

Infrastrukturdepartementet

Justitiedepartementet

Kulturdepartementet

Miljödepartementet

Näringsdepartementet

Socialdepartementet

Utbildningsdepartementet

Utrikesdepartementet

Länsstyrelserna

Statsministern styr regeringen

Politikområden för politiken 5 februari 2021
Regeringens ministerområden. <http://www.regeringen.se>

* Partiledaren/statsministern Stefan Löfven.

* Allmänt om regeringens politik.

Statsminister [Stefan Löfven](#)
statsradsberedningen.registrator@regeringskansliet.se

* Europapolitik.

Politik för EU

EU-minister Statsrådsberedningen [Hans Dahlgren](#)
sb.registrator@regeringskansliet.se

* Utrikespolitik.

Politik för en utrikesminister. 17 dec 2020 + bistånd o d

Utrikesminister [Ann Linde](#)
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Handel.

Politik för en handelsminister.

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor [Anna Hallberg](#)
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Internationellt utvecklingssamarbete. Bistånd. Minister för internationellt utvecklingssamarbete. [Per Olsson Fridh](#)
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Försvar.

Politik för en försvarsminister.

Försvarsminister [Peter Hultqvist](#)
forsvarsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Miljö och klimat.

Politik för fysiska och sociala miljöer. Politik för klimat.
Miljö- och klimatminister samt vice statsminister [Per Bolund](#)
m.registrator@regeringskansliet.se [Miljödepartementet](#)

* Politik för juridik och migration.

Politik för en justitie- och migrationsminister.

Justitie- och migrationsminister [Morgan Johansson](#)
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Polisen. Brott. Kriminalvård.

Politik för en inrikesminister för brott och polis o d

Inrikesminister [Mikael Damberg](#)
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Transporter och infrastruktur.

Politik för en infrastrukturminister.

Infrastrukturminister [Tomas Eneroth](#)
i.registrator@regeringskansliet.se

* Energi- och digitalisering.

Politik för energi och digitalisering

Energi- och digitaliseringsminister [Anders Ygeman](#)
i.registrator@regeringskansliet.se

* Sjuk- och hälsovård o d.

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

Socialminister [Lena Hallengren](#)
socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Hushållet. Mat, boende, konsumtion, hushållsekonomi o d

Politik för en socialförsäkringsminister.

Socialförsäkringsminister [Ardalan Shekarabi](#)
socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Utbildning.

Politik för utbildning i skolor. Ungdomspolitik

Utbildningsminister Anna Ekström
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Högre utbildning och forskning.

Minister för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Information, konst, kultur o d. Demokrati. Idrott.

Politik för en kultursminister. Med demokrati och idrott

Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna Amanda Lind
kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Jobb.

Politik för en arbetsmarknadsminister.

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Jämställdhet. Diskriminering. Segregation

Politik för jämställdhet, diskriminering och segregation

Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation Märta Stenevi
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Näringar.

Politik för en näringsminister.

Näringsminister Ibrahim Baylan
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Landsbygdspolitik.

Politik för en landsbygdsminister.

Landsbygdsminister Jennie Nilsson
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Politik för statens finanser och statens stöd till regioner och kommuner o d.

Politik för finans- finansmarknads- och civilministrar.

Finansminister Magdalena Andersson
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister
Åsa Lindhagen
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Civilminister Lena Micko
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

* Andra aktörer

Partisekreterare (S) Lena Rådström Baastad
Socialdemokraterna Partiet info@socialdemokraterna.se

Gruppledare för S i riksdagen. annelie.karlsson@riksdagen.se

Karl-Petter Thorwaldsson. F d ordförande i LO
karl-petter.thorwaldsson@lo.se
Ny ordförande [Susanna Gideonsson@lo.se](mailto:Susanna.Gideonsson@lo.se)

Vänsterpartiledare Nooshi Dadgostar
nooshi.dadgostar@riksdagen.se
F d Sjästedt Jonas <jonas.sjostedt@riksdagen.se>
Ulla Andersson, vänsterpartiet. <ulla.andersson@riksdagen.se>

Ordf. Annie Lööf. Centerpartiet.se, info@centerpartiet.se

Ordf. Nyamko Sabuni. Liberalerna.se, info@Liberalerna.se
Med på listan finns inte moderater, krisdemokr. Sverigedemokrater som inte hyllar demokratin, motarbetar regeringen och vill störta den

Statsrådsberedningen

Statsrådsberedningen har ansvar för att leda och samordna arbetet i Regeringskansliet.

[Om Statsrådsberedningen](#)

Relaterad navigering

- [Rättsliga dokument](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Stefan Löfven](#)

Statsminister

[Hans Dahlgren](#)

EU-minister

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Globala målen och Agenda 2030](#)
- [Innovationsrådet](#)
-

Aktuellt från Statsrådsberedningen

Under regeringen lyder Myndigheter

Här från Sven Winnell 1 maj 2019:

Människornas verksamheter och grunderna för planering av
framtiden för världen och Sverige.

<http://winnell.com/omr40zp.pdf>

Genom att klicka får man veta vad de gör. De sysslar med
gemensamma problem och privata problem.

Myndigheterna ändras. För att få det senaste, aktuella, använd
adresserna till regeringen.

Statsrådsberedningen

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/statsradsberedningen/>

Myndigheter

- [Svenska institutet för europapolitiska studier \(Sieps\)](#)
18 december 2014 från [Statsrådsberedningen](#)
- [Harpsundsnämnden](#)
18 december 2014 från [Statsrådsberedningen](#)

Stefan Löfven

Statsminister

Statsrådsberedningen

”Vårt land ska vara en ledande och inspirerande kraft i världen. Där vi sluter klyftor och förverkligar de löften om frihet vi ställt ut till våra barn. Där vi investerar gemensamt i människor och miljö, i kunskap och konkurrenskraft, i trygghet i nuet och hopp inför framtiden.”

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

SW 2 Religiösa verksamheter o d.

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)

SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)

SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)

SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

Hans Dahlgren

EU-minister

[Statsrådsberedningen](#)

"Sverige ska ha en aktiv roll i den Europeiska unionen. I en tid då vi har många gemensamma utmaningar och när ett land till och med väljer att lämna EU, så vill vi se mer gränsöverskridande samarbete. För fler och bättre jobb, för en ambitiös klimatpolitik och för trygghet och säkerhet för alla som bor här.

[SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.](#)

[SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.](#)

Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikes- departementet, för- svarsdeprtementet och miljödepartementet.

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Utrikesdepartementet

UD ansvarar för Sveriges förbindelser med andra länder och internationella organisationer och för bistånds- och internationell handelspolitik. UD utgör tillsammans med cirka 100 utlandsmyndigheter utrikesförvaltningen.

[Områden](#)

Områden

- [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Handelspolitik och främjande](#)
- [Internationellt utvecklingssamarbete](#)
- [Utrikes- och säkerhetspolitik](#)

[Om Utrikesdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Utrikesdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

- [UD:s reseinformation](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Ann Linde](#)

Utrikesminister

[Anna Hallberg](#)

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor

[Per Olsson Fridh](#). Minister för internationellt utvecklingssamarbete

[Genvägar](#)

Genvägar

[Sveriges ordförandeskap i OSSE](#)

- [Sveriges diplomatiska förbindelser](#)
- [Swedish Foreign Policy Stories](#)
- [Sweden Abroad](#)
- [UD: presstjänst](#)
- [UD:s internationella presscenter](#)
- [UD Legaliseringar](#)
- [Misstanke om brott eller oegentligheter](#)
- [Klagomål mot utrikesförvaltningen](#)
- [UD:s rapporter om mänskliga rättigheter](#)
- [Informationsmaterial: Utrikesdepartementet – en kort presentation](#)

Aktuellt från Utrikesdepartementet

Utrikesdepartementet 6 februari 2021

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/>

Myndigheter

- **Business Sweden**
02 september 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Sweden House**
10 augusti 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC**
26 maj 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Nordiska Afrikainstitutet**
09 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Svenska institutet, SI**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Styrelsen för internationellt utvecklingsamarbete, Sida**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Kommerskollegium**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- [Inspektionen för strategiska produkter, ISP](#)
[Utrikesdepartementet](#)
- **Exportkreditnämnden (EKN)**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Folke Bernadotteakademin**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)

Ann Linde

Utrikesminister

Utrikesdepartementet

”När allt fler demokratier utmanas världen över måste Sverige fortsatt vara en stark och respekterad röst för fred, frihet och mänskliga rättigheter. Vår utrikespolitik ska bidra till att i samarbete med andra stärka tryggheten och säkerheten, i vårt närområde och globalt. Det är så vi värnar grundläggande demokratiska rättigheter och gemensam säkerhet världen över.”

Ann Lindes områden

- Demokrati och mänskliga rättigheter
- Folkrätt
- Utrikes- och säkerhetspolitik

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.

Anna Hallberg

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor

[Utrikesdepartementet](#)

"När exporten ökar och jobben blir fler kan hela Sverige växa och utvecklas. Därför står vi upp för frihandeln och möjliggör för fler svenska företag att ta sig ut i världen. Genom utrikeshandeln kan vi främja hållbara lösningar och svenska värderingar."

Anna Hallbergs områden

- [Handelspolitik och främjande](#)
- [Nordiska frågor](#)

[SW . 653 Handelsverksamheter.](#)

[SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.](#)

[SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.](#)

Per Olsson Fridh

Minister för internationellt
utvecklingssamarbete
[Utrikesdepartementet](#)

”Världen står inför stora utmaningar. Vi ser en försvagad demokrati globalt sett, samtidigt som klimatförändringarna blir alltmer akuta och fattigdomen tycks bita sig fast i delar av Afrika. Sveriges bistånd ska stärka demokratin och bidra till att utveckla en mer hållbar och fredlig värld.”
(Peter Erikssons förklaring)

Relaterad navigering

- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

[SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.](#)

[SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ \(FN, EU o d\).](#)

[SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:](#)

[SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.](#)

[SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.](#)

Försvars- departementet

Försvarsdepartementet ansvarar för Sveriges militära försvar och dess stödmyndigheter. Departementet planerar på strategisk nivå internationella insatser och säkerhetsfrämjande verksamhet och ger uppdrag till myndigheterna att genomföra samt följa upp dessa insatser.

[Områden](#)

Områden

- [Försvar](#)
- [Militärt försvar](#)

[Om Försvarsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Försvarsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)

- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)
- [Genomförandet av försvarsbeslutet - regeringens åtgärder på försvarsområdet](#)

[Ansvarigt statsråd](#)

Ansvarigt statsråd

[Peter Hultqvist](#)

Försvarsminister

Aktuellt från Försvarsdepartementet

Försvarsdepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/forsvarsdepartementet/>

Myndigheter

- **Myndigheten för digital förvaltning**
07 september 2018 från [Finansdepartementet](#)
- **Totalförsvarets rekryteringsmyndighet**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarsunderrättelsedomstolen**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarsmakten**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarets radioanstalt (FRA)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarets materielverk (FMV)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)

Peter Hultqvist

Försvarsminister

[Försvarsdepartementet](#)

"Försvarspolitiken måste ha sin utgångspunkt i ansvaret för Sverige. Det handlar om att hävda vår suveränitet, vår demokratiska samhällsordning och rätten att själva bestämma över vår framtid."

Peter Hultqvists områden

- [Försvar](#)
- [Militärt försvar](#)

[SW . 6525-6529 Militära verksamheter.](#)

Miljödepartementet

Miljödepartementet arbetar med frågor som rör minskade klimatutsläpp, en giftfri vardag och att stärka den biologiska mångfalden på land och i vatten. Departementet ansvarar också för frågor som rör kretslopp och avfall, strålsäkerhet, skydd och skötsel av värdefull natur, friluftsliv samt internationellt miljösamarbete. De 16 miljö kvalitetsmålen är grunden för regeringens miljöpolitik och miljömålssystemet är den centrala, gemensamma plattformen för aktörer i det svenska miljöarbetet.

[Områden](#)

Områden

- [Miljö och klimat](#)

[Om Miljödepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Miljödepartementets delar i statens budget](#)

- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvarigt statsråd](#)

Ansvarigt statsråd

[Per Bolund](#)

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Aktuella regeländringar](#)

Aktuellt från Miljödepartementet

Miljödepartementet 6 februari 2021

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/miljodepartementet/>

Myndigheter

- **Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, SIVL**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **De lokala säkerhetsnämnderna vid kärntekniska anläggningar**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Svenska Miljöinstitutet AB, IVL**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI**
02 februari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Kemikalieinspektionen, KemI**
27 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Statens geotekniska institut (SGI)**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Strålsäkerhetsmyndigheten**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Naturvårdsverket**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Kärnavfallsfonden**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Havs- och vattenmyndigheten, HaV**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)

Per Bolund

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister

[Miljödepartementet](#)

Per Bolunds områden

[Miljö och klimat](#)

- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Genvägar

- [Per Bolund på Twitter](#)
- [Per Bolund på Instagram](#)

Aktuellt från Per Bolund

07 Crutzen gav världen en knuff

Nobelpriset i kemi blev för honom ett bevis på miljöforskningens betydelse. DN-medarbetaren *Sverker Sörlin* minns Paul Crutzen, en underbart kreativ vetenskapsman som tidigt insåg hur mycket människan påverkar planeten.

Få har hört talas om Cuernavaca, men i denna mexikanska provinsstad tog vår värld en ny riktning i februari år 2000. En grupp klimatforskare var församlade. En av dem var Paul Crutzen, Nobelpristagare i kemi 1995. Som vanligt talades det fram och tillbaka om holocen, vår geologiska epok sedan istiden. Mitt under en session stod Crutzen inte ut längre:

”Sluta tjata om holocen, vi lever redan i antropocen!”

Det blev tyst en stund.

Anthropos – människa. Den epok då mänskligheten är den största verkande kraften på planeten. Nu finns ordet i läroböckerna.

Nederländaren Paul Crutzen var underbart kreativ, även med ord. Atmosfären efter ett kärnvapenkrig kallade han 1982, med en blinkning till Arthur Koestler, ”Twilight at noon”, som snart blev ”atomvinter”. Nobelpriset fick han för sin upptäckt att kväveoxid från marken påverkar ozonbalansen i stratosfären. Han kunde också visa att konstgödsel och jetflygplan bidrog till uttunnningen av ozonskiktet.

Forskningen hade han börjat vid Stockholms högskola 1959. Han såg en annons i DN.

Meteorologiska institutet sökte en programmerare. Kallt krig rådde. Amerikanska flygofficerare som kommit över för att ta en lic-examen behövde hjälp att programmera processer i stratosfären.

Crutzen hade aldrig programmerat. Han såg annonsen för att han bodde i Gävle, dit han flyttat året innan med sin finska hustru Terttu, född Soininen, student i historia och litteratur. De hade träffats på en alptopp i Schweiz, brevväxlade i två år innan de gifte sig. Var skulle de bo? Sverige låg bra till, mellan Helsingfors och Amsterdam.

Paul hade gått en kort ingenjörsutbildning i Holland, inriktat sig på brobyggnad. Han blev anställd på Huskonsult AB och gick på Brynäs hemmamatcher. Men något inom honom ville mer.

I skolan var han intresserad av matematik, fysik och språk, inte kemi. Han minns hungervintern 1945 när svenska Röda korsets plan kom med fallskärmsmat från himlen. Han spelade fotboll, schack, åkte skridskor på kanalerna. Pojken drömde – om rymden och om att studera. Vid läroverkets slutprov var han febersjuk och fick för dåliga betyg för att få stipendium till universitetet. Inte heller ville han ligga familjen till last. Pappan var kypare, ofta arbetslös. Mamman, tyska från Ruhrområdet, städade i ett sjukhuskök.

Som programmerare kunde han äntligen läsa, matematik, meteorologi, vid sidan av. Han drogs in i de första svenska raketuppskjutningarna, utanför Jokkmokk 1961, för att undersöka nattlysande moln. Ledaren för raketprojektet Bert Bolin, också Nobelpristagare – fredspris 2007 med FN:s klimatpanel – ansåg

att Crutzen var mogen för forskarutbildning. När han disputerade 1973 talade han svenska, bodde i Trångsund med Terttu och döttrarna Ilona och Sylvia, födda i Sverige.

Han fick jobb i Boulder, Colorado, blev chef för ett Max Planck-institut i Mainz och professor i Chicago, San Diego, Seoul, Utrecht, Atlanta. Vart han än kom lade man märke till hans förmåga att se mönster som ingen annan sett. En doktorandkamrat, Henning Rodhe, senare livslång vän och kollega, minns en kurs i Italien för unga forskare från hela Europa. De fick ett svårt prov. Bara en klarade alla frågor – Crutzen.

Nobelpriset såg Crutzen som en bekräftelse av miljöforskningen. Hans övertygelse var att planeten ska förstås som ett stort, känsligt sammanhang med gränser som inte får överskridas och att vi måste inse det när vi ska

inrätta våra samhällen och våra liv. Det är nu en del av vår moderna världsbild.

Inget av detta kunde han ana när han läste sina läxor i Amsterdam under kriget, samma ockuperade stad där Anne Frank satt gömd.

Så spinns våra ödens trådar. Från en alptopp i Schweiz till brobyggnad i Gävle till stratosfärforskning i Stockholm till ett ögonblick i Mexiko, då en liten pojke som blivit stor finner ordet för vår tid.

Det finns ett ord för det också – ”serendipity”. Tillfälligheternas spel. Synar man detta spel finner man ofta drömmen längst därinne, som knuffar alla oss blinda framåt. Ibland knuffar den hela världen.

Sverker Sörlin är idéhistoriker och författare, professor i miljöhistoria vid KTH. Har bland

annat skrivit boken ”Antropocen – en essä om människans tidsålder” (Weyler).

Sverker Sörlin

Paul J Crutzen 1933–2021

Nederländsk atmosfärkemist.

Fick Nobelpriset i kemi 1995 tillsammans med Mario Molina och Sherwood Rowland.

Utbildad vid Stockholms universitet, docent i meteorologi 1973.

1980–2000 professor och föreståndare för Max Planck-institutet för kemi i Mainz, Tyskland.

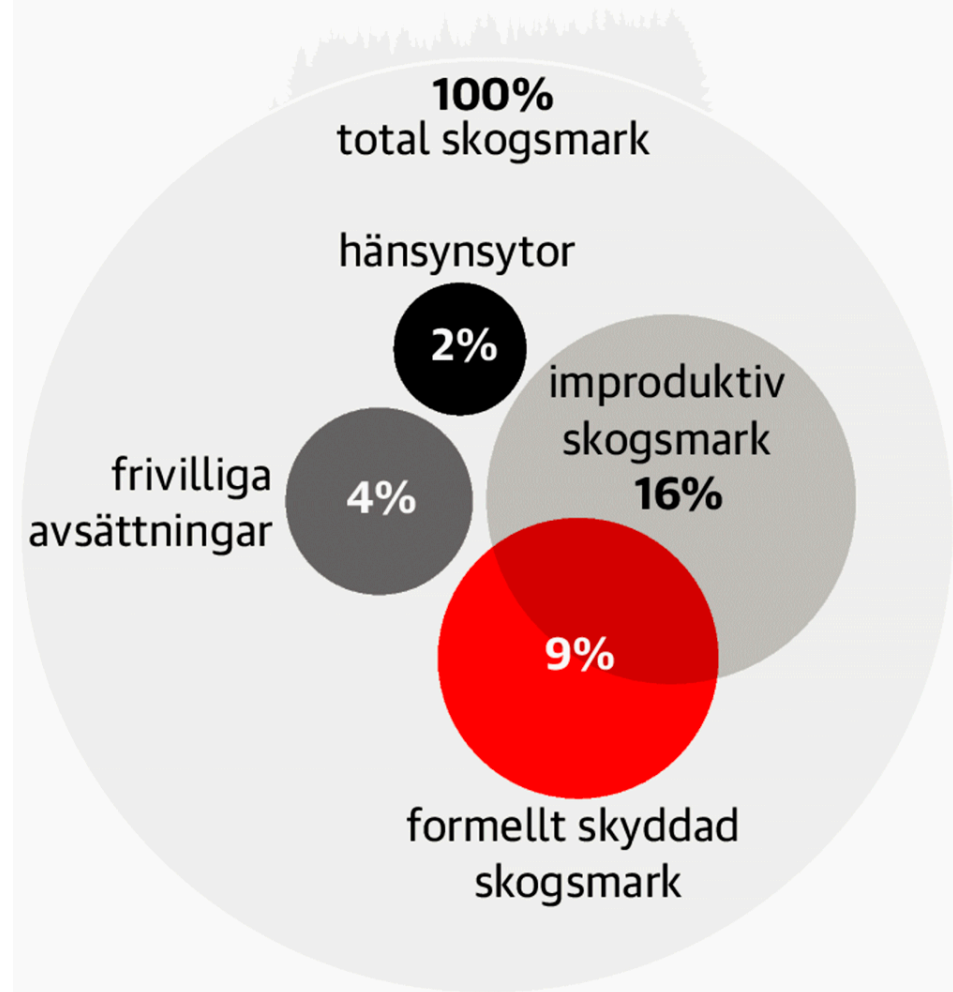
Sedan 1992 utländsk ledamot av Kungliga Vetenskapsakademien och Kungliga Ingenjörsvetenskaps-akademien.

Känd för att använda begrepp som ”atomvinter” (den globala klimatpåverkan som skulle bli följden av ett kärnvapenkrig)

och ”antropocen” – människans tidsålder.

Så mycket skog skyddas idag

Källor: Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, SLU och SCB.

o8 Miljöpartiets språkrör vill skydda dubbelt så mycket skog

Miljöpartiet går på offensiven i skogspolitiken. Mängden skyddad skog måste dubblas och antalet nationalparker ska öka från 30 till 40, anser språkrören. Udden är riktad mot Centerpartiet.

– Det är dags att ta striden, säger Märta Stenevi.

Det har bara gått några dagar sedan Märta Stenevi valdes till nytt språkrör när hon och parhästen Per Bolund gör sitt första gemensamma utspel.

Att ämnet är skogen är ingen tillfällighet. Konflikten mellan skogsbruket och naturvården har trappats upp under lång tid. DN har i flera artiklar berättat om lagstiftning som inte fungerar, bristande myndighetstillsyn och konflikter kring statliga

Sveaskog. Nyligen lade Skogsutredningen fram ett omfattande förslag som redan väckt kontrovers.

– Skogen har hamnat i centrum av debatten. Det är dags att verkligen ta striden, säger Märta Stenevi.

Språkrören lanserar två nya målsättningar som Miljöpartiet ska driva, i budgetförhandlingar, inom januarisamarbetet och i valrörelsen nästa år.

– Det finns en diskussion om att vi redan har skyddat tillräckligt mycket skog. Det är en ståndpunkt som ligger väldigt långt ifrån oss. Vi ser i stället att vi måste dubbla mängden skyddad skog i Sverige. Det är en stor ambitionshöjning, säger Per Bolund.

Språkrören ställer sig bakom Skogsutredningens förslag om att skydda ett 100 mil långt skogsbälte utmed fjällkedjan, ett område med unika naturvärden. Kostnaden beräknas till 14 miljarder kronor.

– Det är ett bra förslag men vi kan inte stanna där, vi behöver gå längre och skydda skog i fler delar av landet, säger Märta Stenevi.

Ett viktigt verktyg för att nå målet är enligt språkrören att inrätta nationalparker.

– Vi vill öka takten och resurserna. Målsättningen är att vi inom en tioårsperiod går från dagens 30 till 40 nationalparker, säger Per Bolund.

Språkrören hoppas även på frivilliga avsättningar från markägarnas sida. Men de anser också att staten måste kunna gå in med skarpare åtgärder. Här kan det uppstå konflikter med äganderätten, som Centerpartiet slår vakt om och som enligt januariavtalet ska stärkas.

– Det är ingen hemlighet att vi och Centerpartiet står långt ifrån varandra i de här frågorna. Äganderätten är oerhört viktig och många markägare gör ett fantastiskt arbete med att skapa naturvärden. Ställer vi krav på dem så ska de också kompenseras, säger Per Bolund.

– Men som markägare kan man inte ha rätt att göra vad man vill med den mark man förvaltar. Sverige har skrivit under konventioner om att bevara den biologiska mångfalden. Blir det en konflikt där vi ser

att vi måste skydda ett område för att en art inte ska försvinna, då har vi ett ansvar att göra det.

Skogsfrågorna var en av de svåraste knutarna att lösa när januariavtalet förhandlades fram. En av Centerns vinster var att de så kallade nyckelbiotopinventeringarna inte ska fortsätta. De syftade till att identifiera skyddsvärd natur men har i praktiken också försvårat för markägare att sälja sitt virke.

Hur ska man identifiera vilken ny mark som är värd att skydda, när ni gått med på ett stopp för inventeringarna?

– Ett kunskapsstopp är inte svaret. Januariavtalet gäller under mandatperioden och sedan är partierna fria att driva sina egna ståndpunkter och vår är väldigt klar. Vi behöver öka insatserna för att gå igenom de svenska skogsmarkerna och hitta pärlorna som är värda att bevara, säger Per Bolund.

Språkrören tänker också höja sitt tonläge i diskussionen om det statliga bolaget Sveaskog, som äger 14 procent av den svenska skogsmarken. Som DN visat i flera artiklar har Sveaskog hamnat i konflikt med samebyar och brutit mot certifieringsregler för hållbart skogsbruk.

– Vi vill att Sveaskog ska få i uppdrag att gå mot hyggesfritt skogsbruk så att vi slipper de stora och brutala kalhyggena som orsakar stor skada för både rennäringen och den biologiska mångfalden, säger Märta Stenevi.

Skogen förväntas också spela stor roll i klimatomställningen, exempelvis som råvara till biobränslen. Med tanke på det, har vi råd att ta så mycket skog ur produktion som ni vill?

– Skapar vi det här skyddet och vet var vi har de stora naturvärdena, då vet vi också vad vi har att röra oss med. Vi måste anpassa vårt energiuttag efter det, säger Märta Stenevi.

– Skogen kan inte ensam lösa omställningen. Att minska användningen av drivmedel och att elektrifiera transporterna blir avgörande, säger Per Bolund.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

FAKTA. SKOGEN I JANUARIAVTALET

Skogen tas upp i januariavtalet mellan S, MP, C och L.

Punkt 26: ”Värna och stärk den privata äganderätten till skogen”. Punkt 27: ”Säkra resurser för skydd av värdefull natur”.

För att lösa målkonflikterna har två utredningar tillsatts. Skogsutredningen lämnade sitt betänkande i november. Artskyddsutredningen ska redovisa sina förslag senast den 14 maj.

08 Därför klarar barn klimatkrisen bättre utan pekpinnar

Kan litteraturen hjälpa barn till ökad medvetenhet och minskad ångest? Vilka böcker engagerar? Lydia Wistisen har gått igenom utgivningen från de senaste åren och önskar sig fler böcker som ifrågasätter människans dominans över naturen.

Det finns ett starkt samband mellan barn, miljökris och hållbar utveckling. Oro och rädsla, förväntningar och hopp om förändring staplas på de unga generationernas axlar.

Handlingsplanen för FN:s Agenda 2030 i Sverige poängterar till exempel vikten av att engagera ”nya generationer” och lyfta ”barns och ungas perspektiv” i stärkandet av det svenska hållbarhetsarbetet. När förskolans Läroplan uppdaterades 2019 la man till flera formuleringar som syftar till att öka barns miljömedvetenhet. Numer ska varje barn ges möjlighet att utveckla sin förståelse för ”naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra”. Samtidigt larmar Bris om allt fler samtal från unga som fylls av känslor av maktlöshet och ångest då de tänker på klimatet.

Jag deltog i våras i Svenska barnboksinstitutets årliga Bokprovning och fick i uppgift att läsa alla miljöfrågeinriktade barnböcker som getts ut 2019. Institutet – som läser all barnlitteratur som ges ut i Sverige – hade sett en markant ökning av böcker på tema miljö redan 2018. Klimatförändringar, utrotningshotade djur och återvinning dök upp i allt från bilderböcker för de minsta, till faktaböcker och romaner för de lite äldre. Under arbetet med Bokprovningen fick jag ständigt frågor av typen: Kan litteraturen hjälpa barn till ökad medvetenhet och minskad ångest? Vilka böcker engagerar? Vilka är bra?

Svaret på den första frågan är enkelt: både ja och nej. Litteratur har förmågan att såväl förändra läsaren som att lindra hens oro, självklart kan den även trigga rädslor och spä på känslor av vanmakt. Oavsett resultat är tanken

bakom majoriteten av de miljöorienterade barnböckerna att inge sina unga läsare hopp om framtiden.

Ett lysande exempel på det finns i Oskar Kroons Augustprisvinnande ölivsskildring ”Vänta på vind” (Brombergs). Mellanårsromanen avslutas med en löftesrik beskrivning av människor och djur som likvärdiga delar av samma stora ekosystem: ”Och livet på ön bara pågår. [...] Skvallret fortsätter på onsdagskvällarnas pub, fåglarna fortsätter sjunga. Men längst där ute på havet reser sig valarna över ytan utan att någon kan se dom. Dom bara finns där, fast ingen vet.”

Orden ”fåglarna fortsätter sjunga” är intressanta. De kan läsas som en blinkning åt den amerikanska biologen Rachel Carsons banbrytande ”Tyst vår” (1962), som brukar beskrivas som starten för 1960-talets

miljörörelse. I inledningen skildrar Carson ett läskigt tyst naturlandskap. Man har besprutat med giftiga bekämpningsmedel så att först insekterna och sedan fåglarna dött. Skillnaden mellan Kroons och Carsons beskrivning av djurlivet naglar fast den mellan gestaltningar av miljöfrågor för barn respektive vuxna. ”Vänta på vind” förmedlar en känsla av hopp.

När det kommer till de frågor som rör barnböckernas kvalitet och förmåga att engagera är svaret mer komplicerat. Allt sedan 1960-talet har man understrukt att en allmän mentalitetsändring från en antropocentrisk till en ekocentrisk natursyn är nödvändig för utvecklingen av en mer hållbar livsstil. Ett antropocentriskt perspektiv utgår från människan som hierarkiskt överordnad naturen och menar att vi har rätt att exploatera och bruka den efter behov. Ett ekocentriskt

perspektiv däremot ser på människa och natur som jämställda, sammanflätade och djupt beroende av varandra. För att förändra det ojämlika maktförhållandet mellan natur och kultur måste människor sluta se på sig själva som stående över alla andra levande organismer.

Hur denna attitydförändring ska gå till är något vuxenvärlden brottas med just nu och viljan att engagera barn i miljöfrågor avspeglas i allt från organiserad lek till teaterpjäser, barnprogram och böcker. Forskning visar emellertid att barns ekoliteracitet framför allt utvecklas i mötet med litteratur och annan konst som likt ”Väntan på vind” utgår från en ekocentrisk natursyn. Deras ekologiska läskunnighet, förmåga att förstå hur ekosystem fungerar samt hur man utifrån den kunskapen skapar ett hållbart samhälle, gynnas med andra ord av en viss typ av kultur.

För det första tror jag inte att den typen av råd förändrar synen på människans relation till naturen särskilt mycket. För det andra finns här ett glapp mellan tron på barnets kompetens och dess faktiska möjligheter. Eftersom det inte är barn som köper mat, flygbiljetter eller kör bil går det att fråga sig om råden egentligen är riktade till barnens föräldrar? Jag hoppas det. Annars är det som upplagt för en ökad känsla av maktlöshet och konflikter med föräldrar som inte orkar ta cykeln.

Flera verk skildrar också barn som tar till handling och blir miljöhjältar. Redan på 1960- och 70-talen, under miljörörelsens etableringsfas i Sverige, fokuserade man på den unga generationen. Tidiga miljökampanjer som ”Håll naturen ren” och ”Håll Sverige rent” var delvis riktade mot barn, som skickades ut i naturen för att städa upp efter en vuxenvärld

som innerligt hoppades på en bättre morgondag. Kanske grundas dylika förväntningar i en romantisk syn på barnet som rent, oskyldigt och stående närmare naturen? Det goda barnet som sätter sig upp mot makthavare, talar sanning och räddar världen är en etablerad gestalt i västerländsk kultur. Den återfinns i allt från H. C. Andersens ”Kejsarens nya kläder” (1837) till Suzanne Collins dystopi ”Hungerspelen” (2008) och återspeglas i mycket av mediernas rapportering kring aktivisten Greta Thunberg. Den går även igen i barnböcker om henne och andra liknande duktiga flickor som söker få omgivningen att förändra sina vanor. Valentina Camerinis snuttifierande biografi ”Greta Thunberg: Ingen är för liten för att göra något stort” (övers. Margareta Zetterström, Lind & Co), Elin Eks senaste mellanårsbok om ”Athena” (Bonnier Carlsen) och Flora Majdalawis bilderbok

”Havets skatt” (övers. Magdalena Wernefeldt, Fenix) är några exempel.

Ett verk som ifrågasätter bilden av det goda barnet som ska rädda världen är Henrik Ståhls mellanårsdystopi ”Till Vial: 8400 dagar kvar” (Bonnier Carlsen). Boken utspelar sig i en framtid där jorden är mer eller mindre obeboelig på grund av miljökatastrofer och efterföljande krig. Fjortonåriga Gladys och hennes lillebror Keaton befinner sig ensamma på rymdskeppet Otosan på väg mot en främmande planet som kallas för ”Vial – mänsklighetens nya chans!” Skeppet skulle egentligen ha räddat 7000 rika jordbor undan krisen men allt gick fel. Syskonen representerar alltså mänsklighetens chans. I stället för att skildra ännu en hjälte visar Ståhl att den typen av förväntningar är en alltför tung börda för två barn. Bilden av det kompetenta barnet

ifrågasätts och deras sårbarhet framhävs i stället. Gladys drömmer om att bli räddad, inte rädda världen.

Utöver de många verk som explicit ägnar sig åt olika typer av miljöfrågor har det även getts ut ett par barn- och ungdomsböcker som mer indirekt uppmuntrar till reflektion. Det är främst i den delen av utgivningen som en mer ekocentrisk natursyn framträder. I tidigare nämnda ”Vänta på vind”, Monika Vaicenavicienes faktabok ”Vad är en flod?” (Opal), ekopoesin i Athena Farrokhzads och Kristoffer Folkhammars samlingsverk ”Berör och förstör: Dikter för unga” (Rabén Sjögren) samt Linda Bondestams bilderbok ”Mitt bottenliv” (Berghs) ges läsaren möjlighet att reflektera över relationen mellan människa och natur som ett förhållande grundat i samspel och beroende. Särskilt Bondestams radikala

gestaltning av förstörda ekosystem bjuder på en hisnande tankevolt.

En utmärkt sammanfattning av de motstridiga miljöbudskap som möter barn i den samtida litteraturen finns i Shaun Tans bildroman ”Berättelser från innerstaden” (övers. Ulla Roseen, Lilla Piratförlaget). Ett uppslag visar en man som står med armarna om ett får framför svarta tavlan i en skolsal. Texten lyder: ”’Respektera fåret’, manade läraren oss. ’Vi har så mycket att tacka det för. Ullen som håller oss varma, köttet som ger näring, till och med mjölken, benet och skinnet, alltihop värt mer än guld för den här staden.’” Barnen ställer sig på kö för att turas om att trycka ett öra mot fårets mjuka kropp men störs av den stank som väller in från hamnen där ett enormt fartyg med boskap samtidigt lastas. ”Respektera fåret!’ ropade läraren när vi häftigt bullrade ut ur

rummet, hans röst lät desperat, den bröts. Vi ansträngde oss hårt för att tänka på något annat, något bra, något så enkelt som att slippa läxan, medan vi lämnade honom där med armarna om det stackars fåret.”

Tans gestaltning av hur vuxenvärlden uppmanar barnen att respektera naturen samtidigt som hela samhället gör det motsatta, är klockren. Vissa barnböcker är som läraren, de ignorerar den krassa verkligheten och ställer höga krav. Andra väcker tankar och diskuterar utan pekpinnar. Jag tror möjligheten till reflektion är avgörande i formandet av morgondagens ekomedborgare. Hoppas 2021 innehåller fler böcker som ifrågasätter människans dominans över naturen, engagerar och uppmuntrar till förändring.

Lydia Wistisen

10 Unga stämmer regeringen för brister i klimatarbetet

Sverige gör för lite för klimatet – och det kan vara ett brott mot både barnkonventionen och Europakonventionen. Det menar en grupp ungdomar och jurister, som nu förbereder en klimatstämning av svenska staten.

Först kom Nederländerna. Sedan följde en rad andra länder – och så sent som förra veckan Frankrike. Nu ser det ut att bli den svenska regeringens tur att bli stämd i domstol för att den gör för lite för klimatet.

En grupp ungdomar och jurister förbereder just nu en stämning av svenska staten. Målsättningen: att tvinga den svenska regeringen att öka klimatambitionerna.

– En ska inte säga att inget görs, för lite händer ju. Men det går alldeles, alldeles för långsamt, enligt i

princip alla experter på ämnet, säger Iris Elmér, en av processens tänkta målsägande.

20-åriga Iris Elmér anser sig själv ha drabbats av Sveriges bristande agerande på klimatområdet och fick svår ångest när skolan visade en dokumentär om den sjätte massutrotningen.

– Det är på väg att gå åt helvete och ingen gör något åt det. Jag orkade inte sitta där och titta på när allt går fel.

Nu är Iris Elmér en av ett tiotal unga som har gått samman för att starta en rättsprocess mot den svenska regeringen för vad de menar är brott mot barnkonventionen.

Enligt dem har regeringens bristande klimatåtgärder bidragit till bland annat ökad risk för skogsbränder vilket kan tvinga barn att lämna sina hem, att den samiska kulturen hotas och att många unga är oroliga och mår psykiskt dåligt.

– Vi är väldigt många i Sverige som drabbas på många olika sätt, säger 18-åriga Anton Foley, en annan av ungdomarna som är med i den tänkta stämningen.

– Vi har skrivit på en massa avtal och gått in i överenskommelser om att vi måste begränsa klimatförändringarna och ändå gör vi inte det, fortsätter Anton Foley.

De har gett projektet namnet Auroramålet och planen är att samla unga i hela Sverige och gemensamt ta regeringen till domstol. Bakom sig har de bland andra ett mindre nätverk av forskare, klimataktivisterna Bo Thorén och en grupp på runt 15 juriststudenter. Därutöver stötts processen av människorättsjuristen Stellan Gärde som är ordförande för den svenska avdelningen av organisationen ICJ, en ideell juristorganisation som enligt egen beskrivning ”övervakar och rapporterar överträdelser av de mänskliga rättigheterna över hela världen”.

Enligt Stellan Gärde är bevisläget för att Sveriges klimatarbete är otillräckligt, starkt.

– Ta Naturvårdsverket till exempel, de har redan medgett att Sverige ligger efter, säger han.

Som DN tidigare har rapporterat visar Naturvårdsverkets egen utvärdering att Sverige missar 15 av 16 miljömål till 2020. Samtidigt visar oberoende internationella utvärderingar att Sveriges klimatmål ligger på en hög nivå globalt sett – men fortfarande inte i nivå med vad Parisavtalet kräver. Klimatpolitiska rådet, som utvärderar den samlade klimatpolitiken, visar i sin tur att omställningstakten i Sverige inte är i nivå med de egna målen.

”Utsläppsminskningarna har bromsat in när de behöver accelerera”, skriver rådet i sin senaste rapport från mars 2020, och fortsätter: ”De klimatpolitiska målen bortom 2020 kommer inte att nås med nuvarande förutsättningar och beslutad politik”.

Förebilden för Auroramålet är enligt ungdomarna framför allt en process i Nederländerna.

2013 stämde miljöorganisationen Urgenda – en ordlek med ”urgent” och ”agenda” – den nederländska staten med argumentet att den genom sina bristfälliga klimatåtgärder utsatte den egna befolkningen för fara.

Urgenda vann i samtliga instanser. I december 2019 slog landets högsta domstol fast att den nederländska regeringen måste minska sina utsläpp med minst 25 procent till 2020 jämfört med 1990.

Sedan dess har antalet processer ökat snabbt. Förra veckan kom ännu en uppmärksammas dom, när en domstol i Frankrike slog fast att landets regering gör för lite för att bromsa klimatförändringen.

– Det är en våg av processer runt om i världen nu. Det är väldigt spännande, säger Jonas Ebbesson, professor i miljö rätt vid Stockholms universitet.

Han är inte inblandad i Auroramålet men har på senare tid intresserat sig särskilt för klimatprocesser.

Sverige är redan är indraget i en av processerna, där portugisiska ungdomar har stämt 33 länder i

Europadomstolen för otillräckliga klimatåtgärder. Alla länderna, inklusive Sverige, ska på domstolens begäran skicka in ett svar på stämningen senast 28 februari.

UD:s presstjänst skriver till DN att regeringen visserligen ser positivt på att det sker en granskning av länders klimatarbete men att regeringen har ”vissa invändningar gällande processen i Europadomstolen”.

En känslig fråga generellt är om en domstol verkligen ska få underkänna ett lands övergripande klimatpolitik. I Nederländerna argumenterade regeringen starkt för att domstolen inte borde ha rätt att ändra deras klimatbeslut. Men den argumentationen håller inte, menar Jonas Ebbesson.

– Domstolarnas uppgift är inte att skapa klimatpolitik och det gör de inte heller. Däremot kan domstolarna bli en viktig rättsskyddsgaranti för att staterna gör det de ska enligt nationell lagstiftning, grundlag eller internationella regelverk, som Europakonventionen, säger han.

Ett annat argument som regeringen förde fram i Nederländerna var att landets utsläpp är för låga för att ha en global effekt. Men det argumentet avfärdade domstolen med att alla länder måste göra sin beskrivda del.

Jonas Ebbesson har granskat möjligheterna att genomföra liknande rättsprocesser som dem i Nederländerna eller Frankrike i Sverige och menar att det är möjligt att stämma även svenska staten i domstol.

– Det förutsätter några saker. En är att domstolen tar klimatfrågan på allvar – och det skulle den göra. I de fall runt om i världen som jag granskat gör domstolarna just det. Jag har inte i något viktigt klimatmål sett att domstolen ifrågasätter realiteten i klimatförändringarna, säger han.

Att en domstol skulle ta upp en rättsprocess är dock inte detsamma som att den som stämmer staten skulle vinna, påpekar han.

– Det är helt oprövade frågor i svensk rättsprocess. Men det var det i Nederländerna också, ingen visste på förhand hur det skulle gå.

Men enligt Iris Elmér är kanske inte en seger i rättsprocessen det viktigaste.

– Drömscenariot är att vi vinner rättsligt. Men jag skulle säga att vårt främsta mål är att vi ska skapa debatt och att folk ska börja prata om de här sakerna. Det är så viktigt att det kommer upp mer på agendan.

DN har sökt klimatminister Per Bolund (MP) som har avböjt att kommentera.

Peter Alestig

Fakta. Tidigare processer

Det har förts tusentals klimatprocesser i världen. Här är några exempel där klimataktivister vunnit:

2013 stämde organisationen Urgenda den nederländska staten för bristande klimatåtgärder. De

vann i samtliga instanser. Processen har inspirerat till liknande stämningar i bland annat Belgien, Indien, Nya Zeeland, Sydafrika och USA.

2020 vann organisationen Friends of the Irish Environment ett uppmärksammat fall där landets högsta domstol slog fast att regeringens klimatplan från 2017 var otillräcklig.

I Colombia beordrade högsta domstolen 2018 staten att skärpa åtgärder för att förhindra skogsavverkningen i Amazonas och hantera klimatförändringarna, efter en stämning från 25 barn och ungdomar.

10 ”Stoppa avverkningen av gammelskog för klimatets skull”

Vi svenskar brukar förfasa oss över hur Brasilien skövlar regnskogen i Amazonas och hur Indonesien bränner regnskog för att ersätta den med palmolja-plantager. Naturligtvis är det förödande, både för klimatet och den biologiska mångfalden.

Men i själva verket är vi inte ett dugg bättre själva. Detta lyfts fram i två filmer, bioaktuella ”Om skogen” och ”More of everything” (Youtube). Sedan 1950 har över 60 procent av det svenska skogslandskapet omvandlats till kalhyggen.

Skogsindustrin försöker slå blå dunster i ögonen på vanligt folk. Man talar hellre om förnyingsytor än kalhyggen och motiverar sin rovdrift med uppenbara lögner.

Mest missvisande är att förbränning av biomassa från skogen gynnar klimatet genom att vara klimatneutral. I en gammelskog binds upp till 50 procent av kolet till marken, till den underjordiska svampvärld som lever i symbios med trädens rötter. Vid kalavverkning försvinner det markbundna kolet.

När skogen blir ved och flis och eldas frigörs koldioxid. Bolagens argument att den tas upp igen när ny skog planterats stämmer visserligen, men det dröjer 50–100 år innan skogen blivit fullvuxen. Klimatforskare menar att vi har tiden fram till 2030 på oss om 1,5-gradersmålet ska förverkligas. Då måste avverkningen av gammelskog stoppas, för skogen hinner inte återhämta sig till dess.

Det är uppenbart att svenska skogsbruket haltar för att kunna bidra till att uppfylla klimatmålen. För att inte tala om hur galet det ter sig när man hör statliga Sveaskogs målsättning att produktiviteten ska öka med 20 procent till 2030.

Ledande politiker verkar förda bakom ljuset. När ett brev undertecknat av 800 forskare 2018 skickades till EU för att vädja om att drastiskt begränsa mängden biomassa som används som ”förnybar” energi vägrade ansvariga att lyssna.

Skogsindustrin brukar hävda att den svenska skogsmodellen är världsledande vad gäller hänsyn till biologisk mångfald. Det är också en lögn. Enahanda virkesåkrar med contortatall i norr och gran i söder är lika andefattigt för biologisk mångfald som Indonesiens palmoljaplantager.

I stället för att värna orörd natur leker branschen med siffror och inkluderar improduktiva områden, till exempel myrmark, för att få det att se ut som om Sverige följer sina mål för skogsskydd. När skogsindustrin hävdar att över 30 procent av svensk skogar är skyddad är det därför en grov överdrift.

Vi ska heller inte glömma naturskogens oersättliga värde för personlig rekreation och återhämtning. Och

inte minst, vad är det för natur vi vill visa upp för våra barn och barnbarn?

Skogsbruket är också ett hot mot renskötseln. Tidningen Sveriges Natur beskriver i sitt senaste nummer hur statliga Sveaskog underkänt inventering av nyckelbiotoper som utförts av Naturskyddsföreningen, länsstyrelsen och Skogsstyrelsen med ett enda syfte – att avverka mer.

Det finns alternativ till kalthuggning. Vid hyggesfritt skogsbruk, även kallad kontinuitetsskogsbruk, finns skog hela tiden kvar och man tillåter flera olika trädslag. Det ger förutsättningar för en hållbar produktion och ett bevarat ekosystem. Det borde inte vara någon tvekan om vad vi ska välja.

Mats Hultman, Frösön

11 Svenskt-finskt samarbete om civilt försvar

Sverige och Finland ska fördjupa samarbetet kring civilt försvar, krisberedskap och räddningstjänst.

Inrikesminister Mikael Damberg (S) skrev på onsdagen under en avsiktsförklaring med sin finländske motsvarighet om ett fördjupat samarbete.

– Det är ett nytt steg för Sverige, säger han.

Damberg pekar på att Sverige och Finland under senare år byggt ett allt närmare samarbete på den militära sidan.

– Nu påbörjar vi samma resa med Finland när det gäller krisberedskap och framför allt civilt försvar, säger han.

Avsiktsförklaringen innebär att de båda ländernas berörda myndigheter nu får till uppgift att ta fram förslag på projekt som man kan samarbeta om.

När det gäller krisberedskap och räddningstjänst finns redan ett väl etablerat samarbete.

– Men vi vill utveckla det ytterligare, säger Damberg.

En fråga som diskuterats är förmågan att ömsesidigt kunna ta emot och ge stöd mellan länderna. Det kan handla som stödresurser vid större skogsbränder eller större kemikalieolyckor.

TT

11 Klimatomställningen kan ge oss friskare liv

Det finns en tydlig koppling mellan minskade utsläpp av växthusgaser och bättre hälsa. En ny studie visar hur miljontals förtida dödsfall kan undvikas – om länderna skärper sitt klimatarbete.

Många av de åtgärder som krävs för att hejda den globala uppvärmningen kan samtidigt leda till hälsosammare matvanor, renare luft och mer vardagsmotion. Det pekar en internationell forskargrupp på i en ny studie, där de beräknar att flera miljoner människor kan räddas från att dö i förtid, som en positiv bieffekt till själva klimatåtgärderna.

– Klimatarbete betraktas ofta som en tung börda, som vi måste genomföra för att klara Parisavtalet. Men den här studien visar att vi samtidigt vinner oerhört mycket annat på att vidta de här åtgärderna, säger Chris

Malley, forskare vid Stockholm Environmental Institute.

Han har själv inte varit inblandad i studien, men bedömer den som mycket ambitiöst utförd.

– Resultaten stöds av flera liknande studier som kommit den senaste tiden. Och det här är egentligen inte så överraskande, för diet, motion och ren luft är några av de faktorer som betyder allra mest för vår hälsa, säger Chris Malley.

I studien, som publiceras i The Lancet Planetary Health, har forskarna bland annat undersökt effekten av att minska konsumtionen av animaliska livsmedel, som står för minst en tiondel av de globala klimatutsläppen. Vidare har de studerat hur förändrad infrastruktur i städer kan underlätta transporter till fots och med cykel, samt hur luftkvaliteten förbättras då fossila bränslen fasas ut.

Forskarna har fokuserat på nio länder som tillsammans står för cirka 70 procent av världens

utsläpp av växthusgaser och där ungefär hälften av världens befolkning bor: Brasilien, Kina, Tyskland, Indien, Indonesien, Nigeria, Sydafrika, Storbritannien och USA.

Om dessa nio länder skulle skärpa sitt klimatarbete, så att de minskar utsläppen tillräckligt mycket för att nå målen för Parisavtalet, skulle det enligt forskarna från och med 2040 leda till att 1,2 miljoner förtida dödsfall undviks varje år tack vare renare luft, 5,8 miljoner som resultat av minskat köttätande och 1,2 miljoner på grund av ökad vardagsmotion. Forskarna påpekar att effekterna i vissa fall överlappar och att talen därför inte kan summeras hur som helst.

– Den totala hälsoeffekten blir betydligt större, för här har de ju bara tittat på risken att dö i förtid. Om man ser till luftföroreningar, som är mitt specialområde, så minskar risken för exempelvis astma, graviditetsproblem, förtida födselar och kärleksjukdomar, som försämrar livskvaliteten utan att alltid vara dödligt, säger Chris Malley.

I dagsläget räcker dock inte de nationella klimatåtaganden som Parisavtalets parter har lämnat in för att hejda den globala uppvärmningen eller för att ge dessa hälsovinster, skriver forskarna i studien.

TT

11 Politiken måste våga ta risker i stället för att huka för dem

Alltmer tid och energi i människors liv tycks gå åt till att minimera risker – både privat och i samhället i stort. I en artikelserie för DN Kultur frågar sig sociologen Roland Paulsen om det gör att vi får svårare att identifiera verkliga faror. *I tredje och sista delen: Den riskabla politiken.*

När riskminimering görs till högsta princip för politiken finns det fog att fråga sig varför den största riskhärden i vår tid, klimatkrisen, uppåddat så lite av politisk handling.

Beror det på att det saknas information om den globala uppvärmningens risker?

Nej.

Är problemet att informationen inte når ut tillräckligt?

Nej. Bara i denna tidning omskrivs klimatkrisen så gott som dagligen.

Är människor alltför oemottagliga för informationen?

Vissa är det. Men de är försvinnande få.

Majoritetsuppfattningen är att jorden går en katastrof till mötes. *Doom and gloom* är det nya normala.

Vad är då problemet? Varför görs så lite?

Problemet är att risken ensam inte räcker till för den stora mobilisering som klimatkrisen kräver. En politik värd namnet kan inte bara utgå från vad den vill bort ifrån. Den måste också ha en idé om vad den vill till.

Om politiken inte har det blir den, som den tyske filosofen Jürgen Habermas uttryckt det, "negativ".

Dess funktion blir att mota bort faror som hotar det bestående, inte att driva den samhällsförnyelse som präglat historien. Det blir en teknokratisk politik. Och framför allt: en tråkig politik.

Ibland används begreppet "postpolitik" för att beskriva denna förvaltningsinriktning. I uttrycket finns ett antagande om att värden försvunnit ur det politiska samtalet. Mer exakt skulle man kunna säga att värden har draperats i teknikaliteter som nästan uteslutande utgår från risk. "Höger" innebär till exempel inte mycket mer än att man betonar risker som har med kriminalitet, invandring eller alltför generösa välfärdssystem att göra. "Vänster" kan å sin sida innebära betoning av risker som har med global uppvärmning eller välfärdsprivatiseringar att göra. Värdemotsättningarna finns, men de artikuleras sällan.

I den allvarstygda utvärderingen av politiskt "ansvar", utgör höger och vänster de tunnaste av fernissor.

"Ansvar" handlar nästan uteslutande om riskhantering. Borde regeringen ha varit snabbare med restriktionerna när pandemin uppdagades? Var det rätt av Morgan Johansson att gå på mellandagsrea? Av Dan Eliasson att åka till Kanarieöarna?

"Ansvar" är inte mer politiskt än så, det är en fråga om hur väl makten hanterar risk. Huruvida en liberal

sviker liberala värden, eller en socialdemokrat sviker socialdemokratin, ingår sällan i utvärderingen av ansvar. Den etablerade risken förlänar politiken ett sken av nödvändighet och känns därför viktigare.

I förlängningen är dock riskens politik allt annat än ansvarsfull. Den medför nämligen i sig en mängd risker – risker som vi inte rör på annat än genom att frångå riskminimeringen som princip. Här är de mest uppenbara.

Risk 1: All politik blir konservativ. Eftersom progressiv politik innebär att ta ett steg ut i det okända är den per definition ansvarslös. Riskens politik kan visst ge uttryck för visioner, men de är nästan uteslutande vad sociologen Zygmunt Bauman kallar ”retrotopier”, det vill säga önskningar om att återgå till en förgången tid. Om vi skärskådar de mest ”vänsterextremistiska” tongångarna i svensk offentlighet handlar de i regel inte om något annat än att Sverige ska återgå till år 1980 då välfärden inte hade hunnit privatiseras och klimathotet ännu kändes fjärran.

Risk 2: Politiken blir känslostyrd. Som jag tidigare nämnt följer de risker som får genomslag i offentlig och privat oro inte någon rationell gradering av sannolikhet och skada. Oron för att någon vi känner ska råka ut för en gängvåldtäkt kan, den minimala risken till trots, vara mer drabbande än den överväldigande risken för att stora delar av jorden snart kommer bli obeboeliga. I fråga om vilka risker som är politiskt gångbara spelar bilder, narrativ och makt långt större roll än nyttokalkyler.

Risk 3: Undergången blir till lockelse. Eftersom ett liv ägnat riskminimering är så outhärdligt tråkigt, kan allt som lovar att omkullkasta det med tiden skapa längtan. Som den franske filosofen Pascal Bruckner föreslår i ”Le fanatisme de l’apocalypse”, gäller det i synnerhet klimatkrisen. Jordens undergång är trots allt en säljande berättelse, den återkommer som underhållning, inte minst i familjefilmer. Jordens undergång är ett ämne för dockteater, för balett, för opera. Medan kriminalitet och terror enbart förfärrar, finns hos undergången också en lockelse.

Risk 4: Etiken ger vika för kalkylen. Så fort en risk konstaterats smäller startskottet för att föreslå olika åtgärder. Dessa åtgärder behöver inte vara politiska, och de behöver inte involvera någon större samhällsreform. Strängt instrumentella lösningar som förnyelsebara energikällor och kärnkraft skulle mycket väl kunna fungera som uppbromsningar av den globala uppvärmningen. Den som vill argumentera för att den enda lösningen är ett nytt ekonomiskt system har en tung bevisbörda gällande vilka teknologiska framsteg som den statsreglerade kapitalismen tillåter.

Diskussionen blir teknisk. Vilket leder till Risk 5.

Risk 5: Risk ställs mot risk. I beräkningen av hur en risk bäst bör hanteras utsätts även åtgärdsförslagen för riskkalkyl. Ett exempel är nationalekonomen William Nordhaus modell för att bedöma hur mycket den globala uppvärmningen och de politiska försöken att bekämpa den, riskerar ”hämna” ekonomin. Denna modell, för vilken Nordhaus år 2018 tilldelades ekonomipriset till Alfred Nobels minne, kokar i allt väsentligt ner till en numerisk beräkning av hur stor

skada olika temperaturmål riskerar att orsaka med den uttalade premissen att det kan vara bättre att låta kuster översvämmas och arter dö ut än att störa den ekonomiska tillväxten. Den etiska reflektionen reduceras så till sifferexercis, där bevarandet av samhället sådant det är, alltid vinner.

Jag har många gånger fått frågan vad alternativet skulle vara. Om inte risk, vad ska då politiken utgå ifrån? Värden, moral och andra fluffigheter som väl aldrig lett till något?

Att blunda för risker är knappast en god idé vare sig i livet eller i politiken, men här en motfråga: i vilken social reform av historisk betydelse har riskminimeringens princip varit verksam?

Inte i någon skulle jag säga. Vi kommer till exempel att minnas den pågående pandemin av många olika skäl, men inte för att några politiska framsteg gjordes under denna tid.

Historiskt har politiken snarare utgått från en motsatt princip än riskminimeringens: i stället för att undvika risker har man valt att ta risker. För varje utvidgning av rösträtt, arbetsrätt, välfärd och sociala skyddsnet har konservativa kritiker varnat för risken för degenerering och vanstyre. Ändå har dessa reformer genomdrivits. Inte för att en annan risk anförts som motdrag, utan för att reformerna ansetts ha ett egenvärde, kosta vad det kosta vill.

Utan visioner av detta slag kommer riskens politik inte förmå mer än förvaltning av samhället sådant det är. Trots att det ibland kan verka så finns det ju inget som helst tvingande i någon som helst risk. Varje dag lär oss den globala uppvärmningen detta. Vi kan fortsätta producera mer och mer – om inte i all oändlighet så under överskådlig framtid. Vi kan låta havsnivåerna stiga, ökenspridningen fortgå och eventuellt bryta malm på andra planeter. Inte ens om vi dör ut i processen tvingar naturen oss att handla annorlunda.

Men vi kan också välja en annan väg. Låt vara att det exakta slutmålet för denna väg kan vara svårt att exakt

definiera. Det viktiga är att klimatkrisen öppnar upp för frågor som inte bara har med ekologisk hållbarhet eller ens med social rättvisa att göra. Något ytterligare står på spel, nämligen möjligheten till en annan livsprincip.

Roland Paulsen är författare och sociolog. Hans senaste bok ”Tänk om – en studie i oro” (Albert - Bonniers förlag) kom ut 2020.

Läs första och andra delen av ”Att leva med risk”, ”Barnen har rätt att möta den riskfyllda världen som den är” och ”Den sexuella oron fick sociologen att vilja kastrera sig”, på [dn.se/kultur](https://www.dn.se/kultur).

Roland Paulsen

11 Peter Hultqvist knep Jimmie Åkessons paradroll i tv-debatten, skriver Per Svensson

Digitalt närvarande: Jimmie Åkesson sittande framför ett sobert bokskåp. I studion: Peter Hultqvist svajande fram och tillbaka i en svettig version av stora daldansen.

Debatten mellan SD-ledaren och försvarsministern i Aktuellt i tisdags kväll var ett kostligt skådespel med ombytta roller. Ovanligt i Aktuellt-studion där alla brukar hålla sig strikt till manus, men inte okänt från historien.

Ta till exempel Gustav Eriksson Vasa. Först spelade han rollen som folkets frälseman och manade dalkarlarna till uppror mot det utländska tyranniet och fosterlandsfienderna. Sedan kom folktribunen till makten och blev en helt vanlig tyrannisk kung. Det var

då masarna blev besvikna och bestämde sig för att, öppet säga sin "ärliga mening".

Det var i denna klassiska skepnad, som den folkliga sanningssägaren, normalt Åkessons paradroll, som Peter Hultqvist från Stora Tuna uppträdde i Aktuellt-studion.

Det kan diskuteras hur trovärdigt ett socialdemokratiskt statsråd är när han vässar höjtjuggan. Men Åkesson hade också han svåra trovärdighetsproblem när han i den oväntade rollen som bekymrad normalpolitiker varnade för politikerförakt.

Politikerförakt? Har inte det i alla tider varit SD:s affärsidé? Uppror mot etablissemanget? Här mer än anar man att flörten mellan maktpartiet Moderaterna och populistpartiet Sverigedemokraterna kan visa sig vara riskabel för båda. Båda kan, av olika skäl, tappa sin trovärdighet.

Per Svensson per.svensson@dn.se

12 Ewa Stenberg: Nu blir det kärnkraftsstrid i regeringen

Regeringspartierna har inte hunnit hämtat sig från de interna konflikterna om migrationspolitiken när nästa explosiva fråga pockar på beslut.

Miljöpartiet vill inte bli först i världen att slutförvara utbränt kärnbränsle. Socialdemokraterna däremot vill inte riskera allvarlig elbrist i industrin.

Sverige kan, vid sidan av Finland, bli världens första land att slutförvara utbränt kärnavfall.

Finland har inspirerats av den svenska modellen att lagra det radioaktiva avfallet långt ner i urberget. Men

där är tillstånden klara och anläggningen redan bygd. Här går beslutsprocessen långsamt.

Ändå är detta inte en fråga om att vara för eller mot kärnkraft. Avfallet måste lagras i minst 100 000 år, alldeles oavsett vilken åsikt beslutsfattarna har. Det finns redan och är på väg att fylla hela mellanlagret utanför Oskarshamn.

Det är ett stort och svårt beslut att lägga avfallet till vila 500 meter ner i berggrunden för en tid som är omöjlig att överblicka.

Tänk om kopparhöljerna till kapslarna med det utbrända kärnbränslet skulle rosta trots allt? Det finns sådana farhågor från forskare. Eller tänk om våra sentida ättlingar om flera tusen år inte begriper hälsningen från 2000-talet utan tar upp kapslarna utan att ana oråd?

Miljöpartiet bildades till stor del på grund av kärnkraftsmotståndet, i efterdyningarna av folkomröstningen 1980. Då var förvaringen av

kärnbränslet en central politisk fråga. I dagens kärnkraftsdebatt nämns det sällan. Men klockan tickar ändå på.

Under tiden försvaras utbränt kärnbränsle i vattenfyllda bassänger i bergrum utanför Oskarshamn. Regeringen har inte gett grönt ljus för att bygga ut det, och snart är det fullt.

Nu försöker det statligt ägda energibolaget Vattenfall pressa regeringen att fatta beslut om både slutförvaret och ett utbyggt mellanlager senast i sommar. Görs inget kommer mellanlagret att bli fullt 2023. Då kan inte bolaget köra sina kärnkraftsreaktorer 2024, enligt Vattenfall.

Eftersom kärnkraften står för nästan 40 procent av den svenska elproduktionen skulle det kunna utmynna i stor och akut elbrist. Det skulle ingen regering acceptera.

Miljöpartiet vill inte vinka igenom slutlagret till synes lättvindigt och få en ny svekdebatt, efter de om

Vattenfalls kolgruvor i Tyskland och flyktingkrisen. ”Det är ett beslut som måste ta den tid som krävs”, säger miljö- och klimatminister Per Bolund (MP) till DN.

Hans parti behöver visa väljarna att det kämpar hårt för att minimera riskerna med slutförvaret. Då är en vanlig metod att dra ut på tiden. Men Socialdemokraterna vill sannolikt inte skjuta upp beslutet.

Kärnkraften har visat sin sprängkraft förr i svensk politisk historia. Nu återstår att se om regeringen kan desarmera den denna gång.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

12 Per Bolund: ”Det är ett beslut som måste ta den tid som krävs”

Miljöminister Per Bolund vill inte lova ett beslut om slutförvaret i Östhammar före årsskiftet. Han tillbakavisar att Miljöpartiets motstånd mot kärnkraften skulle påverka beslutprocessen.

– Vi har ingen fastslagen tidplan. Det är ett beslut som måste ta den tid som krävs, säger Per Bolund.

Kärnkraften kan behöva stängas ner efter 2023 om inte regeringen fattar ett beslut om slutförvaret för kärnbränsle före halvårsskiftet. Det säger Vattenfalls produktionschef Torbjörn Wahlborg i DN:s intervju.

Frågan har utretts i många år och prövats i många instanser. Ett viktigt steg togs i höstas när Östhammars kommun sade ja till att förvaret lokaliseras där. Nu är

det upp till regeringen att säga ja eller nej till den föreslagna lösningen.

Klimat- och miljöminister Per Bolund (MP) vill dock inte ställa ut några löften om när ett besked kan komma.

– Det är ett beslut som spänner över 100 000 år som vi måste ta på allra största allvar. Det är ett enormt ansvar som vi måste förvalta väl. Frågan är högt prioriterad och vi jobbar hårt med den men den kan inte stressas fram, säger han.

Kan du garantera att ni fattar ett beslut före halvårsskiftet, som Vattenfall kräver?

– Nej, vi har ingen exakt fastslagen tidplan. Vårt arbete bygger på att människor måste känna sig trygga med att vi har gjort de analyser som krävs. Det handlar om att skydda människor och miljö från strålning som har stor hälsopåverkan.

Vad gör regeringen nu i ärendet?

– Vi utvärderar de underlag som kommit in och det är en del kompletteringar som vi väntar på. Det handlar bland annat om analyser av kopparinslutningen och skyddsbarriärerna.

Är Miljöpartiets allmänna motstånd mot kärnkraften en faktor som försenar processen?

– Jag är helt säker på att vilken syn man än har på kärnkraften, för eller emot, så vill alla att vi fattar beslut som ger en trygghet. Det har inget att göra med inställningen till kärnkraften, det har att göra med att vi måste kunna fatta beslut som är fullt underbyggda, säger Per Bolund.

Finns det något alternativ till lösningen med slutförvar i Östhammar?

– Vi fortsätter att jobba utifrån den ansökan som ligger på vårt bord.

Moderatledaren Ulf Kristersson anser inte att Per Bolunds förklaring till dröjsmålet håller.

– Den här frågan är tröskad på längden och tvären av alla som ska göra sakliga analyser av detta. Alla underlagsbeslut är fattade och pekar entydigt på att lägga det här i Östhammar. Det saknas bara ett regeringsbeslut, säger han.

M-ledaren delar Vattenfalls bedömning att den fortsatta driften av kärnkraften är i fara.

– Regeringen borde förstå att när vi redan har betydande problem med tillgänglighet av el på rätt plats vid rätt tidpunkt vore det närmast katastrofalt om man i praktiken avstår från att fatta ett beslut och därmed avvecklar all kärnkraft inom ett par år.

– Det här handlar bara om problem i regeringen. Miljöpartiet har i praktiken ingenting emot om vi snabbavvecklar all kärnkraft, säger Ulf Kristersson.

Kärnkraften har varit en svår konfliktfråga i decennier, ända sedan den 1978 spräckte Centerledarens Thorbjörn Fälldins första regering. Först 2009

lyckades alliansregeringen överbygga den långvariga splittringen inom borgerligheten.

Även Stefan Löfvens regering har tvingats hantera intern splittring i kärnkraftfrågan. Motståndet mot kärnkraften var en av drivkrafterna när Miljöpartiet bildades medan Socialdemokraterna haft en pragmatisk hållning. En parlamentarisk energikommission förhandlade 2016 fram en kompromiss. Enligt den är målet att Sveriges elförsörjning ska vara förnybar 2040, vilket exkluderar kärnkraften.

Sedan dess har både Moderaterna och Kristdemokraterna hoppat av överenskommelsen. De kräver att målet i stället ska vara fossilfri el, vilket skulle inkludera kärnkraften.

Trots många politiska beslut om kärnkraften har alltså frågan om slutförvaring av kärnavfall förblivit olöst.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se gustav.olsson@dn.se

12 Här fångas radhusvargen på bild

Göteborg. Plötsligt dök det upp en varg i radhusområdet i nordöstra Göteborg.

– Klart många blev rädda, säger Rawa Racho, som fångade den oväntade besökaren på bild.

Rawa Racho satt hemma och arbetade i onsdags förmiddag när hon genom köksfönstret upptäckte något hon bara sett på film och i djurparker tidigare. Vid brevlådan utanför radhuset i Gårdsten stod en varg.

Racho trodde först att det var en hund, men insåg snart att det kunde vara något annat. Hon öppnade ytterdörren och tog en bild av vargen med mobilen.

– Då kom den emot mig och då blev jag rädd, men sedan gick den tillbaka mot skogen, säger Racho, som hade treåriga dottern Angelina hemma.

– Hon var inte rädd, för hon sa: vargen är snäll, berättar Rawa Racho och skrattar.

Bilden har skapat uppståndelse efter att bland annat Göteborgs-Posten publicerat den. Flera experter har gjort bedömningen att det verkligen handlar om en varg.

Rawa Racho berättar att det bor många småbarn i området och att vargen rörde sig kring en lekplats. På hennes bild syns även en skylt med varning för lekande barn.

– Nu känner jag mig inte så rädd, men i går kväll när det blev mörkt kändes det väl inte helt okej att gå ut. Jag hoppas inte att den kommer tillbaka, säger Rawa Racho.

De senaste dagarna har det kommit in flera vargrapporter från nordöstra Göteborg, bland annat från Bohus. Anita Bergstedt vid länsstyrelsens viltenhet säger att det är vanligare än man tror att vargar söker sig till tätbebyggda områden.

– De är ute och går och har ingen karta. Plötsligt är de inte i skogen längre och då kan det ta en stund innan de inser att det här var inte så bra och så försöker de hitta tillbaka igen. Det här är varken märkligt eller jätteovanligt, säger Bergstedt.

Hon har förståelse för att vargen kan vara skrämmande.

– Men tittar man statistiskt har vi inte haft några angrepp på människa från vild varg i Skandinavien på flera hundra år. De angrepp som varit handlar om tama eller halvtama vargar. Människan är inget naturligt byte för vargen, men det är klart att om man tränger in den vet man inte vad som händer och man ska definitivt inte försöka mata den, säger Bergstedt.

Däremot ger vargens attacker mot tamdjur ständigt upphov till debatt.

Det är långt ifrån första gången som varg siktas i Göteborg. 2013 tog sig en varg ända in i stadens centrala delar, i stadsdelen Majorna. Samma varg

bedömdes tidigare även ha varit synlig i Västra Frölunda och det tog lång tid innan djuret lyckades ta sig tillbaka utanför tätbebyggt område.

Vargen är ett sällsynt djur i Västra Götaland. Länsstyrelsen har nyligen dokumenterat ett nytt revir i Ulricehamnstrakten. Anita Bergstedt tror inte att det handlar om att något av dessa djur tagit sig till Göteborg.

– Det är mer troligt att det handlar om någon av de vargar som sedan flera år tillbaka befinner sig i Svartedalen i området mellan E6 och E45, säger Bergstedt, som inte tror att den stränga kylan i Väst-sverige har något att göra med att vargen sökt sig bort från skogen.

Länsstyrelsen planerade på torsdagsförmiddagen inga åtgärder med anledning av den varg som Rawa Racho fångade på bild.

Jens Littorin

jens.littorin@dn.se

Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Justitiedepartementet

ansvarar för rättsväsendets myndigheter, bland annat polisen, åklagarväsendet, domstolarna, kriminalvården samt för migrations- och asylfrågor och krisberedskap.

Justitiedepartementet ansvarar för lagstiftningen inom områdena statsrätt och allmän förvaltningsrätt, civilrätt, processrätt, straffrätt samt migrations- och asylrätt.

[Områden](#)

Områden

- [Bekämpning av terrorism](#)
- [Civilt försvar](#)
- [Familjerätt](#)
- [Grundlagar och integritet](#)
- [Krisberedskap](#)
- [Migration och asyl](#)
- [Rättsväsendet](#)

[Om Justitiedepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Justitiedepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)
- [Internationellt rättsligt samarbete](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Morgan Johansson](#)

Justitie- och migrationsminister

[Mikael Damberg](#)

Inrikesminister

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Justitiedepartementets propositioner](#)
- [34-punktsprogrammet mot gängkriminalitet](#)
- [Ett tryggare Sverige](#)
- [Sveriges strategi mot terrorism och arbete mot våldsbejakande extremism](#)
- [Information om viseringar \(visum\)](#)
- [Europeisk e-juridikportal](#)
- [Frågor och svar – inreseförbud till EU via Sverige](#)
- [Till dig som är student](#)

Aktuellt från Justitiedepartementet

Justitiedepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/justitiedepartementet/>

Myndigheter

- **Revisorsinspektionen (RI)**
19 april 2017 från [Justitiedepartementet](#)
- **Polismyndigheten**
11 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Inspektionen för strategiska produkter, ISP**
06 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Stiftelsen Gällöfsta utbildningscentrum**
05 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Justitiekanslern (JK)**
05 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Statens haverikommission (SHK)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Sveriges Domstolar**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Rättshjälpsmyndigheten**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Migrationsverket**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Kriminalvården**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Ekobrottsmyndigheten (EBM)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Domarnämnden**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Brottsoffermyndigheten (BrOM)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Brottsförebyggande rådet (Brå)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Åklagarmyndigheten**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Kustbevakningen (KBV)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)**
02 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)

- **Säkerhetspolisen**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Rättsmedicinalverket (RMV)**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#)Morgan Johansson
-
- **Gentekniknämnden**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Datainspektionen**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#)

Morgan Johansson

Justitie- och migrationsminister

[Justitiedepartementet](#)

"Som justitie- och migrationsminister vill jag arbeta för att knäcka den organiserade kriminaliteten och förstärka kampen mot terrorismen. Vår migrationspolitik ska vara långsiktigt hållbar och brett förankrad. Jag tror på den välfärdsmodell som vi har i Sverige och på ett samhälle som håller ihop."

Morgan Johanssons områden

- [Bekämpning av terrorism](#)
  - [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Familjerätt](#)
- [Grundlagar och integritet](#)

- [Migration och asyl](#)
- [Rättsväsendet](#)

[SW 32 Statsvetenskap.](#)

[SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.](#)

[SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#)

[SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

Mikael Damberg

Inrikesminister

[Justitiedepartementet](#)

Mikael Dambergs områden

- [Bekämpning av terrorism](#)
- [Civilt försvar](#)
- [Försvar](#)
- [Krisberedskap](#)
- [Rättsväsendet](#)

[SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#)

[SW .6525-6529 Militära verksamheter.](#) (Civilt)

07 Två döda i skoterolycka på Vindelälven

Två personer har omkommit i skoterolycka i Rusksele nordost om Lycksele.

Larm kom vid 10-tiden på lördagen att en förbipasserande upptäckt två döda personer nära en kraschad snöskoter på Vindelälven. Det rör sig om två män, omkring 55 och 35 år gamla. Polisen utreder händelsen.

TT

07 Domar om mordförsök på advokat överklagas

En kvinna som dömdes till 14 års fängelse för att lejt personer att mörda advokaten Henrik Olsson Lilja i Stockholm överklagar till hovrätten.

Kvinnan förnekar inblandning i mordförsöket och vill frikännas helt.

Även en man som dömdes för medhjälp till mordförsök till sex års fängelse överklagar

tingsrättens dom. Han var inte inblandad och vill frias, skriver hans försvarare i överklagan.

Åklagaren överklagar också. Han vill att kvinnan får ett längre straff samt att mannen i stället döms för mordförsök till 14 års fängelse.

Enligt tingsrätten hade kvinnan vid två olika tillfällen anlitat personer för att mörda Henrik Olsson Lilja. Vid det första tillfället genomfördes ingen attack, men den andra gången sköts advokaten i buken. Advokaten lyckades dock försvara sig och överlevde.

Mannen som sköt Henrik Olsson Lilja dömdes i fjol av hovrätten till 14 års fängelse.

TT

08 ”Domarnas oavhängighet bör stärkas med ett domarråd”

Höstens val i USA visar vikten av oberoende domare som kan stå emot påtryckningar från populisterna. Den svenska domstolsadministrationen styrs av Domstolsverket som är en myndighet under regeringen. Det är en riskabel konstruktion. För att garantera oavhängigheten bör ett domarråd inrättas, skriver företrädare för Sveriges Domareförbund.

DN. DEBATT 210208

På olika ställen i vår omvärld ser vi exempel på hur demokratin och rättsstaten utmanas. Inte minst höstens val i USA visar vikten av oberoende domare

som kan stå emot påtryckningar från populisterna. Även i flera europeiska länder är domarnas oavhängighet och därmed rättsstaten utsatt för allvarliga hot. I bland annat Polen och Ungern har den politiska makten försökt, och försöker fortfarande, att underminera domarnas oberoende. Trots motstånd från domare som värnar sin oavhängighet, har institutioner som skyddar denna oavhängighet delvis brutits ned. Detta har EU:s institutioner reagerat mot bland annat genom att införa en möjlighet att stoppa utbetalningar från EU:s budget till medlemsländer som inte respekterar rättsstatsprincipen.

I en demokrati och rättsstat finns opartiska och oavhängiga domare, som kan pröva enskilda medborgares rättigheter mot staten och mot varandra. I Sverige arbetar en statlig utredning just nu med att hitta sätt att stärka domarnas oavhängighet.

I många rättsstater finns domarråd (judicial councils). Genom sådana råd styr domarna över domstolsadministrationen. Råden är oavhängiga gentemot de andra statsmakterna och består till största

delen av domare, valda av landets domare. I domarråden finns också andra ledamöter, som representerar allmänheten och civilsamhället. Domarråden ska utgöra ett skydd för domarnas oavhängighet, så att inte den politiska makten kan påverka dömandet genom domstolsadministrationen.

I Sverige finns inget domarråd. I stället finns Domstolsverket. Detta verk har ansvar för domstolsadministrationen och är en myndighet under regeringen. Det är en riskabel konstruktion. Skyddet för rättsstaten och domarnas oavhängighet är svagt. Domstolsverket bestämmer lön för nyutnämnda domare och domstolschefer och kan därigenom påverka individuella domares löner.

Verket kan indirekt styra domarnas möjlighet att fatta beslut genom sin makt att utforma de datasystem som används inom domstolarna. Vi har varit förskonade från otillbörlig påverkan i Sverige, men att risker finns är ett tillräckligt skäl för förändring.

Riksdagen har uppmärksammat riskerna med Domstolsverkets ställning. En utredning, 2020 års grundlagskommitté, arbetar just nu med att analysera behovet av att stärka de svenska domstolarnas och domarnas oberoende på lång sikt. Domstolsverkets organisation, styrning och roll ska ses över. Kommittén ska utreda om en styrelse sammansatt huvudsakligen av domare ska inrättas för att leda Domstolsverket, eller om någon annan variant av domarråd kan vara aktuell.

Domareförbundet tycker att det är mycket bra och angeläget att Domstolsverkets roll ses över i grunden. Det bör vara domare som styr administrationen av domstolarna, inte tvärtom. Dessa domare bör representera hela domarkåren och ha en god förankring i domarkåren.

En bra utformning av den nya domstolsadministrationen kan uppnås genom en överenskommelse mellan regeringen och domstolarna. Det finns exempel på detta i England. Där slöt justitieministern och domarnas främsta representant

en överenskommelse om hur administrationen av domstolarna ska fungera. Denna överenskommelse ses över med jämna mellanrum.

En sådan överenskommelse bör mynna ut i att det finns ett råd med en bred representation av främst domare, men även andra domstolsanställda, och representanter för allmänheten och civilsamhället. Det finns ett bra exempel på detta i Danmark. Där finns ett domarråd, Domstolsstyrelsen, med representanter för domstolar på alla nivåer, ordinarie domare och domare under utbildning, samt ledamöter som inte hör till domstolsväsendet.

Alla domare ska vara lika oavhängiga i sitt dömande, oavsett om de är domstolschefer, vanliga domare eller domare under utbildning. För att markera detta är det viktigt att alla dessa typer av domare är med och styr över domstolsadministrationen. Det ska inte bara vara domstolschefer som sitter i rådet. De domare som sitter i rådet bör representera olika delar av domstolsväsendet och väljas av och bland aktiva domare.

Inget av detta hindrar att det i domarrådet också finns representanter för andra domstolsanställda än domare och för allmänheten och civilsamhället. Ledamöterna som inte tillhör domstolsväsendet är viktiga för att bevaka det allmänintresse som finns i ett effektivt och rättssäkert dömande.

Domarnas oavhängighet och opartiskhet syftar till att skydda den enskildes rätt till rättvis rättegång inom rimlig tid. Detta intresse är gemensamt för domarna och den rättssökande allmänheten. Genom ett klokt utformat domarråd stärks skyddet för domarnas oavhängighet. Det blir svårare för den politiska makten att försöka underminera domarnas oberoende. Rättsstaten står då på en fastare grund.

Styrelsen för Sveriges Domareförbund, ett yrkesförbund för domare genom

Björn Lindén, lagman i Örebro tingsrätt och ordförande i förbundet

09 Falsk coronasköterska rånade äldre

Mannen låtsades vara sjuksköterska och ringde upp äldre kvinnor för att få komma på besök och informera om covid-19-vaccination. När han väl var på plats i bostäderna misstänks han och en kumpan ha stulit bland annat guldsmycken. En av de drabbade kvinnorna misshandlades också. Nu har den falska sjuksköterskan och hans medbrottsling gripits i Malmö, uppger polisen.

I januari lurades fem äldre kvinnor i Göteborg av den falska sjuksköterskan, som bar munskydd vid besöken och ibland hade med sig medbrottslingen. Männen misstänks även för liknande brott i Stockholmsområdet.

TT

09 16-åring åtalas för mord

En 16-årig pojke har åtalats misstänkt för att ha skjutit ihjäl en jämnårig pojke i Eskilstuna. I september förra året sköts pojken. Han fördes till sjukhus, men förgäves. 16-åringen åtalas nu för mord och grovt vapenbrott.

TT

09 Fyra gripna efter väpnat rån

En butik i Flen rånades under vapenhot under söndagskvällen, uppger polisen.

Rånarna flydde i en bil, som senare hittades i Katrineholm och samtliga fyra personer som färdades i den greps, misstänkta för grovt rån.

TT

09 Skadad man avled – misstänkt mord

På måndagsmorgonen hittades en man skadad utomhus i Tensta i nordvästra Stockholm. Mannen avled senare av sina skador och polisen har inlett en förundersökning om misstänkt mord.

Larmet kom in till polisen strax efter klockan sex på morgonen då en person som hittat mannen ringde in till räddningstjänsten. Efter att polisen och ambulans kallats till platsen, och hjärt- och lungräddning inletts, avled dock den skadade mannen.

En förundersökning om misstänkt mord har inletts, enligt polisens presstalesperson Helena Boström Thomas.

– Vad som orsakat mannen död får utredningen utvisa, säger hon.

Enligt polisen rör det sig om en vuxen man, som är identifierad. De vill inte uttala sig om vilken typ av skador som han fått, inte heller om de har några misstänkta personer i ärendet.

Polisen uppgav senare på måndagen att man skulle ha poliser på plats i området och att man kommer att se om övervakningskameror i området har fångat bilder som kan vara intressanta för utredningen. Dessutom skulle en dörrknackning och förhör med eventuella vittnen i området genomföras.

Polisen kommer att befinna sig i Tensta en tid.

– En trygghetsinsats pågår de närmaste dagarna med flera synliga poliser i området. Ingen person är i nuläget gripen, säger presstalesperson Anders Bryngelsson på Stockholmspolisen.

Bim Jacobsson

bim.jacobsson@dn.se

Ivan Solander ivan.solander@dn.se

10 Ska det verkligen vara olagligt att föra usel politik?

Klimatrörelsen sågs länge som en underdog. Ett gäng idealister som demonstrerade utanför domstolar och parlament när viktiga frågor avgjordes – ofta till deras nackdel.

I dag är det tvärtom. Över 1 900 klimatprocesser har drivits i domstol runt om i världen, bland annat av intresseorganisationer. Nu har trenden nått Sverige, där ungdomar och jurister förbereder en stämning av staten, med målet att tvinga regeringen att öka klimatambitionerna.

Låter det flummigt? Det beror på hur man ser det. Eller rättare sagt på hur man ser på förhållandet mellan juridik och politik.

För det finns en tendens att klassa allt som är bra som absoluta rättigheter. Därmed kan varje individ, utan en tanke på omgivningen, kostnader eller intressekonflikter, hävda sin rätt gentemot det allmänna.

Det fungerar på ett par områden, framför allt när det gäller grundläggande behov, som rätten att få asyl om man inte kan leva i sitt hemland. Men det fungerar inte för såväl högt som lågt.

Frågan är alltså inte om klimatförändringarna är viktiga att åtgärda, utan vad de ska klassas som. Svaret från Högsta domstolen i Nederländerna – som 2019 slog fast att landets otillräckliga utsläppsminskningar bröt mot Europakonventionens grundläggande mänskliga rättigheter – är att klimatfrågan är existentiell. Den handlar om rätten till liv och rätten till respekt för privat- och familjeliv.

Låter det överdrivet? Det är inte säkert att de som nyligen avled när Himalaya-glaciären rasade – ett fenomen som blir allt vanligare i takt med den globala

uppvärmningen – håller med. Eller de 1,7 miljoner barn under fem år som enligt Unicef dör varje år till följd av klimatförändringar. Och för all del inte heller den miljard människor som kan tvingas migrera i klimatkrisens spår fram till 2050.

För dessa är temperaturökningen bokstavligt talat på liv och död. Och trots att ett enskilt land inte kan lösa klimatproblemen på egen hand är det skyldigt att göra sin del, enligt Nederländernas högsta domstol, vilket inte är samma sak som att en process i Sverige nödvändigtvis leder till en fällande dom eller att en sådan vore önskvärd.

För även om rättsprocesser kan driva klimatfrågan framåt finns det alltid risker med att göra juridik av politik. I en demokrati avgörs politiska vägval i allmänna val, vilket betyder att en regering som misslyckas ska röstas bort och ersättas av en bättre.

Med dödstalen i bakhuvudet låter resonemanget hjärtlöst, så låt oss lyfta frågan till principiell nivå:

Inom vilka områden ska det vara olagligt att föra usel politik?

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

10 Fem unga åtalas för explosion

Fem unga män åtalas för bland annat mordförsök efter en explosion i ett trapphus i Länsmansgården i Göteborg i oktober. Den yngste av de åtalade är bara 16 år, medan den äldste fyllt 20. Enligt åklagarna har gruppen hanterat nästan två kilo dynamit.

TT

10 Tvååring död i villabrand

En tvåårig flicka omkom i en villabrand i Gullspång under natten till tisdagen, skriver Aftonbladet.

– Teorin är att branden har uppstått i samband med eldning. Det var tio minusgrader ute, säger Mattias Skarin, förundersökningsledare vid polisen.

TT

11 Polisen undanhåller bevis för utpekade advokater

Misstankar om att advokater läcker hemlig information kan tvinga polis och åklagare att ändra sina arbetsmetoder. Redan nu sker - taktiska överväganden för att undvika att vissa anhängna får försvarare från rättsväsendets inofficiella "svarta lista".

– De värsta busarna ska inte få advokater med rykte om sig att läcka, säger en polis.

Advokater som på statens uppdrag försvarar brottsmisstänkta får inte röja åklagarnas bevis för utomstående. Särskilt inte om de belagts med så kallat yppandeförbud – då riskerar de själva åtal.

Men som DN berättat i en rad artiklar kan just den här typen av läckage ha drabbat flera brottsutredningar i

Stockholm. De båda advokaterna "Kungen" och "Prinsen" – smeknamn som använts av både dem själva och deras klienter – pekas ut för att ha försett kriminella gängmedlemmar med sekretessbelagd information och även försökt manipulera bevis.

"Sammantaget går det inte att frigöra sig från bilden av nätverkskriminella i kostym", skriver chefsåklagare Stefan Bergman och vice chefsåklagare Stefan Creutz i en anmälan till Sveriges advokatsamfund och kräver att "Kungen" och "Prinsen" kastas ut.

– Nu måste de få chans att bemöta dessa anklagelser, som förstås är väldigt allvarliga. Svaren ska vara inne om ett par veckor, säger advokatsamfundets generalsekreterare Mia Edwall Insulander.

Under tiden kan "Kungen" och "Prinsen" fortsätta sina försvararuppdrag.

– Så länge de har kvar sina advokattitlar är det inte aktuellt att neka dem uppdrag, förklarar en domstolssekreterare vid Södertörns tingsrätt.

Enligt poliser och åklagare som DN pratat med är vaksamheten nu stor kring de båda advokaterna. Särskilt i samband med förhör, häktningsförhandlingar och andra tillfällen då sekretessbelagd information presenteras.

– Ja, med tanke på vad som har hänt är man förstås extra uppmärksam på tecken på oegentligheter, säger åklagare Johanna Storbjörk Rejdemo.

På onsdagen väckte hon åtal mot medlemmar i Vårbynätverket i Stockholm för mord och mordförsök vid en skottlossning vid Kungens kurva ifjol.

Det var i den här utredningen som de första misstankarna mot advokatkontoret restes. Hemlig information hade skickats från advokaternas gemensamma Encrochat-mobil till andra inom Vårbynätverket. De sistnämnda hade bland annat instruerats att påverka vittnen inför kommande polisförhör.

– Det var förstås otroligt bra att detta kom fram, inte minst eftersom det stärkte min bevisning och även gjorde att jag kunde begära advokaten entledigad. Men normalt är svenska advokater skyddade i sin kommunikation genom olika privilegier, lagstiftaren har nog inte tänkt att sånt här skulle kunna förekomma, säger Johanna Storbjörk Rejdemo.

Advokaten i fråga var ”Prinsen”. När han fick veta att åklagaren hänvisat till Encrochat-uppgifterna lämnade han frivilligt sitt uppdrag. Detsamma inträffade förra veckan, då ”Kungen” hoppade av som försvarare åt en annan medlem i Vårbynätverket – detta efter en begäran av åklagare Anna Stråth.

– Risken att han kunde skada utredningen var uppenbar, säger Anna Stråth till DN.

”Kungen” har sedan dess lämnat ytterligare ett antal försvararuppdrag, vilket Expressen nyligen berättat. Men bägge advokaterna är alltså fortsatt verksamma i mängder av andra mål, totalt över hundra enbart i domstolarna i Stockholms län, visar DN:s genomgång.

För att skydda känsliga utredningar mot potentiella advokatläckor har även polisen börjat agera. Detta sker bland annat genom att bevisning i vissa fall inte presenteras på samma sätt som tidigare.

– Vi har ju egentligen skyldighet att delge brottsmisstänkta så mycket information som möjligt tidigt i utredningen. Men om det finns en oro för läckage får man vara väldigt hård med vad man lämnar ut i början, säger en polisman som jobbar med gängrelaterad brottslighet.

– Det handlar inte bara om de två som nu är aktuella, det finns ganska många som det ringt varningsklockor om.

Taktiska överväganden sker, enligt DN:s källa, också i syfte att undvika att vissa advokater får i uppdrag att försvara ledargestalter och så kallade strategiska personer i större utredningar.

– Vid det här laget vet vi ganska väl vilka advokater som är smutsiga och inte. Och i vissa fall har vi kunnat

se till att de smutsiga inte förordnats som försvarare för de kriminella som vi helst vill åt, säger polismannen.

Enligt DN:s källa är det avgörande i vilken ordning de misstänkta delges brottsmisstanke, eftersom det är vid detta tillfälle som önskemål om en särskild försvarare normalt lämnas.

– Genom att börja med mindre viktiga personer ökar chansen att de ökända advokaterna redan är upptagna när det är dags för de värsta busarna att önska försvarare.

Advokatsamfundets generalsekreterare Mia Edwall Insulander reagerar med förvåning på DN:s uppgifter.

– Detta är inget jag hört talas om. Men det kan förstås innebära problem ur den misstänktes perspektiv, framför allt om uppgifter undanhålls under utredningens gång, säger hon.

– Om polisen har skäl att befara att en advokat inte följer de etiska reglerna bör det i första hand anmälas till oss för prövning så fort som möjligt.

Metoderna verkar ännu inte ha spritt sig utanför Stockholm, där problemet med läckor på senare tid varit mest uppmärksammat. Men poliser och chefer på andra håll utesluter inte en pragmatisk anpassning för att möta ett ökat hot om läckor.

Så här säger Ulf Merlander, lokalpolisområdeschef i Nordöstra Göteborg.

– Om det skulle visa sig att det här blir vanligare är det klart att vi måste ta höjd för det. Vilken bevisning behöver vi lägga fram för den misstänkte och inte?

Helst vill Ulf Merlander, som nyligen suttit med i en statlig utredningsgrupp, se en ändrad lagstiftning och Danmark är hans förebild i sammanhanget.

– Där kan polisen hålla inne med exempelvis dna-bevis och övervakningsfilmer och lägga fram detta efter att den misstänkte lämnat sin version. Regering och

riksdag får kanske fundera på om det inte är dit vi borde gå, säger han.

Lasse Wierup

lasse.wierup@dn.se

Fakta. Encrochat

Våren 2020 lyckades fransk polis hacka det ökända mobilföretaget Encrochats-krypterade servrar. Därmed uppdagades kommunikationen mellan cirka 60 000 mobilanvändare, varav merparten knöts till olika brottsorganisationer.

Av Encrochats cirka 800 svenska kunder sitter nu drygt 200 i häkte, misstänkta för mord, narkotika-affärer, vapenbrott och annat.

Det är dekrypterad data från några av dessa utredningar som lett till att även två advokater i Stockholm hamnat under utredning.

11 Splittrad bild av de två anmälda advokaterna

Den ene en framgångsrik företagare med gangsterframtoning, den andre en hetlevrad påläggskalv med socialt engagemang. Båda måna om att uppträda korrekt i rättssalen. Det är bilderna av ”Kungen” och ”Prinsen” – de offentliga försvarare som nu hotas av uteslutning ur Advokatsamfundet.

Blicken är mörk och minen bister när ”Kungen”, iförd munkhuva, tar en av sina många selfies. Snart ligger fotot ute på Instagram, kompletterat med hashtag-referenser till gangsterfilmen Scarface. Lite senare har 153 följare uttryckt sitt gillande. Många av dem är klienter hos ”Kungens” advokatbyrå i Stockholm. En snabbväxande firma som dubblat omsättningen och gjort tjugo miljoner kronor i vinst på bara fyra år.

41-årige ”Kungen” har målmedvetet använt sociala medier för sin marknadsföring. Bilden han vill ge av sig själv är tuff. Den som muckar med honom muckar med den bäste, lyder en av många deviser på Instagram. En annan deklarerar att ”Kungen” anser sig ha rätt även när han ljuger: ”Always tell the truth even when I lie”.

Framtoningen ligger i linje med de uppgifter som nu ska bedömas av Sveriges advokatsamfund, sedan Åklagarmyndigheten krävt att advokaterna utesluts. Via en krypterad Encrochat-mobil påstås ”Kungen” och en av hans anställda – ”Prinsen” – ha agerat rådgivare åt kriminella gängmedlemmar. Advokaterna anklagas också för att ha röjt hemliga polisuppgifter, skadat känsliga brottsutredningar och anammat kriminellas tänkesätt.

Mot detta står en helt annan bild. Kolleger och andra jurister som DN pratat med beskriver bägge advokaterna som korrekta och lågmälda.

- Jag känner honom som en väldigt ödmjuk och mild person, säger en advokat om ”Kungen”.
- Han utmärkte sig aldrig på något negativt sätt, säger en åklagare som nyligen mött ”Prinsen” i rätten.

”Kungen” själv vill vänta med att uttala sig, alla frågor från DN har mötts med tystnad. På Instagram har han dock skrivit att han ”kommer att bemöta de grundlösa påståendena vid ett senare tillfälle”, något Expressen tidigare berättat.

Inte heller 28-årige ”Prinsen” vill ge några kommentarer. ”Anklagelserna är befängda, men jag avser inte att diskutera dem i media”, skriver han till DN och hänvisar till samfundets kommande prövning.

”Prinsen” prickades nyligen av samfundet för att ha ljugit för polisen då han sökte kontakt med en frihetsberövad klient. Han är också den av advokaterna som nu riskerar åtal för att ha brutit mot yppandeförbudet. Till skillnad från ”Kungen” är ”Prinsen” även tidigare dömd för brott. 2012 fälldes

han av Svea hovrätt för att ha misshandlat en man under ett krogbråk i Stockholm. Domen, som ledde till samhällstjänst, hindrade inte att ”Prinsen” 2018 valdes in som ledamot i Sveriges advokatsamfund.

Underlaget till Åklagarmyndighetens anmälan innehåller nya påståenden om aggressivt beteende. Vid ett tillfälle ska ”Prinsen” ha hamnat i en fysisk konfrontation med en kriminalvårdare, en annan gång ska han ha kallat häktespersonal för ”hundar”.

Mot detta står bilden av en socialt engagerad ung jurist, som 2015 var en av dem som erbjöd gratis rådgivning till asylsökande vid Stockholm central.

Lasse Wierup

lasse.wierup@dn.se

11 Vaktare åtalas efter rekordstort beslag av kokain

Till vardags arbetade mannen som vaktare, men vid sidan om hjälpte han grovt kriminella att sälja och förvara stora mängder narkotika. Vid en husrannsakan gjordes ett rekordstort beslag av kokain – 56 kilo – och tack vare en krypterad telefon som hittades i lägenheten anser åklagaren att mannen kan knytas till hantering av ytterligare nästan 100 kilo narkotika.

Nu åtalas han för synnerligen grovt narkotikabrott.

När fransk polis lyckades knäcka det krypterade chatverktyget Encrochat öppnades dörrar för poliser över hela Europa. Encrochat ansågs omöjligt att

dechiffrera och hade därför blivit ett populärt verktyg inom organiserad brottlighet.

För svensk polis har det franska genombrottet fått stor betydelse i arbetet mot framträdande gängkriminella. När en man i 30-årsåldern nu åtalas för synnerligen grovt narkotikabrott är det på nytt det hackade Encrochat som har hjälpt polis och åklagare.

Mannen arbetar till vardags som vaktare, men när han greps i centrala Göteborg förra sommaren var han påverkad av narkotika och hade med sig 15 kuvert innehållande amfetamin. I en lägenhet som disponerades av mannen gjorde Göteborgspolisen ett rekordstort beslag av narkotika. Där hittades 56 kilo kokain, 28 doser LSD och 83 gram amfetamin.

Enligt Johan Ekström, inspektör vid polisens spaningssektion i Storgöteborg, är detta det största beslag som har gjorts i regionen. På gatan beräknas den beslagtagna narkotikan vara värd runt 49 miljoner kronor.

– När kollegorna går in i lägenheten öppnar de en garderob och där är det i princip fullsmetat med kokain. Vid en första anblick ser det ut som en väldigt fin och välordnad lägenhet, men det ligger i enkilospaket och är undanstoppat lite över allt, säger han.

Polisen slog till mot mannen sedan han dykt upp i det underrättelsearbete som utförs kring Encrochat.

– Han tas på bar gärning när han håller på och distribuerar narkotika. Sen gör man husrannsakan och hittar en telefon med Encrochat och där är kommunikationen så pass tydlig att jag tycker att man kan säga att han har handskats med åtminstone 149 kilo kokain, säger han.

Genom fynd som görs i lägenheten anser åklagaren Peter Larsson att den åtalade mannen kan knytas till organiserad brottslighet i Göteborg.

– Det finns en person som är häktad i sin frånvaro och som vi bedömer är den som äger narkotikan, så det

finns helt klart en koppling till organiserad brottslighet. Den person som åtalas nu är inte straffad förut och det brukar vara den sortens personer som den organiserade brottsligheten vill ha som lagerhållare, säger han.

Även Johan Ekström bekräftar att kopplingen till organiserad brottslighet i Göteborg är tydlig och berättar att tillslaget redan har lett till fler brottsutredningar på annan ort i landet. Två kvinnor i 20-årsåldern sitter nu häktade i Örebro för att ha tagit emot 19 kilo kokain från den åtalade mannen i Göteborg.

– Det känns ju väldigt bra när vi kan ta bort så här mycket kokain, säger Johan Ekström.

Den åtalade mannen förnekar brott och har enligt åklagaren Peter Larsson valt att inte kommentera de misstankar som riktas mot honom.

”Min huvudman har under förundersökningen valt att vara tyst och kommer under rättegången att redogöra

för omständigheterna som läggs honom till last”, skriver mannens advokat i ett sms till DN.

Carl Cato

carl.cato@dn.se

11 Polis bröt tystnadsplikt åtta gångar

En polis i Jönköpings län döms till dagsböter för brott mot tystnadsplikten efter att ha läckt uppgifter om en utredning åtta gånger, rapporterar SR Jönköping. Polisen, som har erkänt gärningarna, påstår att han inte läckt uppgifterna uppsåtligt utan endast gjort det på grund av bristande omdöme.

TT

11 SD-politiker i rätten mot facket som slängde ut honom

Mats Fredlund kastades ut ur Transport på grund av sitt politiska engagemang i SD. Nu tar han strid mot fackförbundet och när de möts i rätten är SD:s chefsideolog Mattias Karlsson kallad som vittne.

– Det handlar om alla människors lika värde, säger Mats Fredlund.

När Mats Fredlund valdes in i Kirunas kommunfullmäktige för Sverigedemokraterna i valet 2018 inledde Transportarbetareförbundet ett uteslutningsärende. Flera LO-förbund tillåter inte SD-politiker att inneha fackliga förtroendeuppdrag men Transport går ännu längre och låter dem inte ens vara vanliga medlemmar.

DN har i ett reportage från 2020 berättat om Mats Fredlund som tagit strid med sitt gamla fackförbund och nu drar det inför rätta. Han vill ha ett skadestånd på 100 000 kronor och att beslutet ogiltigförklaras.

På onsdagen möttes parterna för den första av två dagars förhandlingar i Stockholms tingsrätt.

– Det handlar om alla människors lika värde, oavsett min politiska bakgrund, min religion eller hudfärg. Jag har samma jäkla rätt att vara med i facket som alla andra. Facket ska vara oberoende, säger Mats Fredlund före förhandlingen.

Transport menar att förbundet själva får välja sina medlemmar, men Mats Fredlunds juridiska ombud Anders Elvingsson säger att ett medlemskap i facket inte går att jämföra med medlemskap i andra föreningar.

– Det här är ett allvarligt ingrepp i Mats Fredlunds rättigheter. Skyddet du åtnjuter i en fackförening är unikt, du kan inte få det någon annanstans.

Transport hänvisar även till SD:s principprogram och uttalanden från enskilda sverigedemokrater för att visa att partiets politik inte är förenligt med formuleringarna i fackets stadgar om alla människors lika värde. Mats Fredlund och hans ombud har därför kallat SD:s tidigare gruppledare Mattias Karlsson som vittne, eftersom han är huvudförfattare till partiets principprogram.

– Transport gör sig till uttolkare av innebörden i texterna i principprogrammet, ska rätten kunna ta ställning till det behöver man lyssna på den som faktiskt skrev det, säger Anders Elvingsson.

Transports förbundssekreterare Lars Mikaelsson är med vid förhandlingen i tingsrätten. Han säger att fackförbundet inte lägger sig i sina medlemmars partisympatier så länge de inte har politiska uppdrag för Sverigedemokraterna.

– Man får naturligtvis rösta som man vill, och man får naturligtvis vara medlem i vilken förening man vill. Men det är svårt att vara medlem i en förening när

man samtidigt jobbar aktivt mot den i en annan förening. Då får man faktiskt fundera över vad som ligger en närmast om hjärtat, säger han.

Lars Mikaelsson håller inte heller med om att fackförbundens särställning på arbetsmarknaden skulle göra att de måste välkomna medlemmar de inte vill ha.

– Det finns andra möjligheter att driva saker och ting rent rättsligt, det kanske inte fungerar lika bra men de som står utan fack är inte rättslösa, säger han.

– Kan man stämma ett fackförbund så lär man väl kunna stämma en arbetsgivare som inte betett sig också.

Mats Fredlund har sagt att han tänker överklaga beslutet om han förlorar och att han är beredd att driva frågan hela vägen till Europadomstolen.

Frågan är större än ett enskilt fall.

Sverigedemokraternas ledning har engagerat sig i den och hoppas att en vinst i rätten ska leda till att flera

sverigedemokrater tar plats i de socialdemokratiskt knutna LO-förbunden. Statsvetaren Ann-Cathrine Jungar har tidigare sagt till DN att det skulle vara en stor vinst för SD om partiet på sikt fick mer inflytande i de svenska fackförbunden.

– De är delaktiga i politiskt beslutsfattande och har också vissa kompetenser och befogenheter på arbetsmarknaden att förhandla och företräda. Det är en organisation med mycket inflytande, makt och resurser.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

11 Svårt skadad i misshandel på arbetsplats

En man i 30-årsåldern vårdas för allvarliga skador efter en misshandel på en arbetsplats i Lund. Polis och ambulans larmades till platsen vid lunchtid och där fanns en man med stick- eller skärskador, skriver polisen på sin hemsida. En man i 40-årsåldern som också befann sig där har gripits misstänkt för att ligga bakom misshandeln. Enligt Region Skåne bedöms skadorna som allvarliga.

TT

11 Åklagaren: Gängledare var målet för dödsskjutningen

En 24-årig man åtalades på onsdagen för mordet och mordförsöket vid en bensinmack i Kungens kurva i januari förra året. Ytterligare två män i samma ålder åtalas för medhjälp till försök till mord. En av dem åtals även för skyddande av brottsling och falskt larm.

En 25-årig man sköts då till döds och en kvinna skottskadades. Den 28-årige utpekade gängledaren, som åklagaren tror var den verkliga måltavlan, klarade sig utan en skråma.

Lördagen den 18 januari förra året, klockan 16.30 på eftermiddagen. En personbil svänger in vid Circle K i Kungens kurva söder om Stockholm. Vid macken står en ung kvinna och väntar på sin 28-årige pojkvän och dennes 25-årige vän.

Det är de som sitter i bilen som svänger in. Och det är mot den bilen som det avlossas minst 17 skott i samma ögonblick som flickvännen ska kliva in i bilen.

Skotten kommer från en annan bil. Föraren, en 24-åring, åtalas för mord och mordförsök.

25-åringen avlider av sina skador, flickvännen skottskadas och förs till sjukhus för vård. Den 28-årige utpekade gängledaren, klarar sig utan en skråma.

Redan samma kväll som mordet inträffar grips och anhålls en av de 23-åringar som nu åtalas för inblandning i mordet. Ett par dagar senare häktas han och ytterligare en man i samma ålder.

Under utredningens gång klarnar bilden av vad som hänt. En tredje ung man grips och häktas under hösten 2020.

Meddelanden från den krypterade kommunikationsplattformen Encrochat, som fransk polis knäckte i våras, är en stor del av bevisningen.

Men även vanliga telefontömningar, övervakningsfilmer och förhör har lett fram till åtalet.

– Allmänheten som gjort iakttagelser har också snabbt varit behjälpliga, berättar Josefin Bäck, utredare på grova brott i polisområde Syd, i ett pressmeddelande.

Kammaråklagare Johanna Rejdemo Storbjörk är övertygad om att den verkliga måltavlan för kulregnet var en 28-årig man, ursprungligen från Vårby – det vill säga den enda person som klarade sig oskadd. Han satt i baksätet på bilen.

– Vi vet inte om syftet var att även 25-åringen skulle dö, men så blev resultatet, konstaterar Johanna Rejdemo Storbjörk när hon nu väcker åtal för mord och två fall av mordförsök mot den 24-årige mannen som länge funnits på polisens radar.

Även 28-åringen har under lång tid varit i polisens fokus. Hans brottsliga cv är digert. Han har 17 avsnitt i belastningsregistret och har under åren tilldelats 13 varningar av kriminalvården då han misskött sig då

han suttit i fängelse. Det har bland annat handlat om att han lämnat urinprov som visat att han brukat narkotika, försök att manipulera urinprov, arbetsvägran och skadegörelse.

Senast i november häktades han för grovt narkotikabrott vid Södertälje tingsrätt – men då pågick redan en förundersökning om grovt vapenbrott och grovt olaga hot i Västerås, något han dömdes till fyra års fängelse för i Västmanlands tingsrätt bara dagarna innan jul.

Mannen hamnade för många år sedan, kanske så tidigt som 2015, i konflikt med den gruppering som kallas för Vårbynätverket. Enligt DN:s poliskällor hade han en annan syn på hur narkotikaaffärerna skulle läggas upp än de som då hade de mest framträdande rollerna i nätverket.

Konflikten har allt sedan dess kantats av en lång rad mord och mordförsök. Flera av hans ”vänner” har mördats, en sköts till döds i Hallonbergen i november 2018, en annan sköts till döds i en lägenhet i Enskede i

december 2018 och ytterligare en annan mördades även han i Hallonbergen. Han har tidigare själv utsatts för mordförsök.

Den 25-åring som avled i Kungens kurva var också en av hans ”vänner”. Det stod båda åtalade för grovt vapenbrott när polisen avslöjade en vapengömma i Gröndal i februari 2017. Då hittade polisen två automatvapen, en pistol och sju handgranater i anslutning till en lägenhet de hade tillgång till. Såväl 25-åringen som 28-åringen dömdes då till tre års fängelse i tingsrätten.

De som nu är åtalade är också välkända av polis. En av dem sitter redan häktad misstänkt för inblandning i det stora narkotikaärendet som också rymmer det uppmärksammade människorovet på en rap-artist.

Den person som åtalas för mord har också figurerat i kretsen kring Vårbynätverket och länge agerat som chaufför åt personer högre upp i hierarkin. Den tredje har ett mindre digert officiellt register, men har blivit

beskjuten i Vårby gård redan som 18-åring. De misstänkta anstiftarna friades då av domstol.

Åtalet är med andra ord ett av flera mål där polisens mångåriga arbete för att komma åt Vårbynätverket nu kan bära frukt i form av en fällande dom. Det återstår att se hur domstolen ser på bevisningen.

De åtalade förnekar brott. Rättegången inleds preliminärt den 23 februari i Stockholms tingsrätts säkerhetssal.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se

11 Erlandsson skriver bok om terrorattentatet i Stockholm

DN-journalisten och författaren Åsa Erlandsson tilldelades bland annat Stora journalistpriset för sin reportagebok om skolattentatet i Trollhättan. Nu står det klart att hon skriver boken ”Drottninggatan” om terrorattentatet i Stockholm där fem personer miste sitt liv. Boken släpps i april 2022.

Vad blir det för typ av bok?

– Det är en dokumentär bok som bygger på ett omfattande fältarbete. Jag pratar med ett stort antal människor: överlevande, anhöriga, polis- och vårdpersonal, forskare och experter i både Sverige och andra länder. Boken zoomar in på själva

attentatsdagen och människors berättelser men jag lyfter också blicken så att det även blir en berättelse om Sverige. Det är en ynnest att möta människor och prata om detta. Jag är så tacksam över deras förtroende.

Hur har dådet påverkat Sverige?

– Det här var vårt 11 september och det sände en chockvåg genom en hel nation. Det var Sveriges första dödliga terroristdåd i modern tid och det skrev ett nytt kapitel i vår gemensamma historiebok. Man kan jämföra det med Palmemordet. Alla minns var de befann sig när dådet på Drottninggatan inträffade. Jag inser mer och mer hur attentatet förändrat vårt land i det tysta. Det är allt från ny lagstiftning, nya arbetsmetoder inom polisen till enskilda människor som tidigare levde fritt som nu känner sig vaksamma i sina dagliga liv.

Du har tidigare skrivit ”Det som aldrig fick ske” om skolattentatet i Trollhättan. Vilka mönster ser du mellan de två fallen?

– Det finns ganska mycket som återkommer. Skolattentatet var också en historisk milstolpe, något Sverige tidigare varit förskonat ifrån. Båda attentaten var också så kallade budskapsbrott. De handlar inte om att hämnas på någon specifik utan man ger sig på helt oskyldiga för att sända ett budskap och sprida skräck som ska hänga kvar långt efter att dådet är över. En hel del forskning jag har tittat på visar också att radikaliseringsprocessen är väldigt snarlik oavsett vilken grupp du rekryteras till.

Mohamed Yussuf

mohamed.yussuf@dn.se

11 Män åtalas – hade mina på vinden

Två män, varav en medlem i ett kriminellt mc-gäng, åtalas för att ha förvarat en truppmina med tillbehör i ett vindsförråd i ett flerfamiljshus mitt i centrala Malmö.

Minan upptäcktes hösten 2020 och har förvarats tillsammans med vapen och en mycket stor mängd skarp ammunition – närmare bestämt 3 753 skarpa kulpatroner, enligt en stämningsansökan vid Malmö tingsrätt.

Vapen och ammunition förvarades i en resväska i förrådet, och en av de åtalades dna har återfunnits på över 2 000 av patronerna. De båda männen, som är i trettioårsåldern, förnekar dock brott.

12 Ledare: Politiker ska inte behöva stå ut med hotfulla hembesök

En kväll i början av februari ringde det på dörren hemma hos Morgan Lindkvist (M), andre vice ordförande i social- och arbetsmarknadsnämnden i Sundbyberg. På trappan stod medlemmar från en organisation vid namn Ort till ort. De hade kommit för att påverka politikern i ett bostadsärende om nyanlända.

Flera politiker fick hembesök av samma grupp. Att bli uppsökt hemma på kvällen av en okänd samling människor upplevdes som så hotfullt att följden blev ett antal polisanmälningar, berättar SVT.

Samtidigt skriver Läkartidningen om Jonas F Ludvigsson, professor och barnläkare. Han drog i en studie slutsatsen att få barn i Sverige blivit mycket sjuka i covid-19, trots öppna skolor. Det var väl en

underbar nyhet? Nej, inte för ett antal människor som trummade ihop sig på sociala medier för att sedan masstrakassera Ludvigsson med inlägg, mejl och beställda varor i hans namn. ”Det var som en vägg som kom emot en”, säger han.

Det räckte tydligen med att läkaren förmedlade något annat än deprimerande information om sjukdomen för att han skulle anklagas för tusentals människors död och för att ”verka i svenska rasbiologers anda”.

I veckan släppte medieinstitutet Fojo en antologi om hoten mot svenska journalister. ”I dag hanterar SVT i snitt 35 säkerhetsärenden om dagen, året om”, skriver bolagets vd Hanna Stjärne. ”Inom denna siffra ryms hatmejl, våldshandlingar, ofredanden och olaga hot, en stor mängd så allvarliga att de polisanmäls.”

Var tredje svensk journalist uppger att hen blivit hotad under det senaste året. Av dessa uppger fyra av tio journalister att de avstått från att bevaka vissa ämnen eller personer.

När sådana här ämnen diskuteras är en vanlig invändning att man måste skilja på hat och hot, att det senare redan är straffbart och att det första tyvärr ingår i ett samtalsklimat, en sorts beklaglig biprodukt som offentliga personer i viss mån måste acceptera. Och det är sant att ”hat” är ett vagt begrepp med diffus gräns mot ”mothugg”.

Samtidigt måste vi ställa oss en fråga. Även om hatet inte är brottsligt har det en stark destruktiv kraft. Det är klart att man kan säga till Sundbybergspolitiker, forskare och journalister att de måste stålsätta sig. Många offentliga personer klarar det också, de strävar vidare trots att varje arbetsdag börjar med att tömma mejlkorgen på förolämpningar och kränkningar.

Men vilka skräms bort? Vilka röster är det som väljer att tacka för sig och lämna offentligheten? Vilka politiska drivkrafter som hade kunnat användas för att förbättra samhället slösas bort? Vilken kunskap går vi miste om när forskare väljer att inte berätta om sina rön? Vilka berättelser får vi aldrig höra när journalister tystnar?

”Jag kommer att komma ur det här ännu starkare och med mer engagemang”, sa SD-politikern Hamed Abbasi vars hem fick en sten genom fönsterrutan i höstas. Alla har inte styrkan att svara på samma sätt.

Och faran är att kvar i offentligheten blir mest de råbarkade och hårdhjärtade aktörer som orkar stålsätta sig – och de som inte provocerar, som inte vill eller vågar säga något som triggar den vägg av hat som Jonas F Ludvigsson vittnar om och många som yttrat sig offentligt känner igen.

En annan risk är att hatet leder till rädsla, varpå fler väljer att vara anonyma när de uttalar sig offentligt – och ju mer vi vänjer oss vid anonymitet, desto större risk för mer hot.

Säkert är att hat och trakasserier gör det offentliga torget mindre.

DN 12/2 2021

12 Giftet i fet Östersjöfisk har slutat minska

Dioxinhalterna i fet Östersjöfisk har sjunkit under lång tid.

Men minskningen av miljögifterna har avstannat – till viss del på grund av fossila bränslen, enligt Livsmedelsverkets toxikolog Emma Halldin Ankarberg.

En mindre uppmärksammas konsekvens av förbränningen av bensin, kol och olja är utsläpp av så kallade dioxiner, långlivade miljögifter som är skadliga för människors hälsa. Gifterna finns i många livsmedel i Sverige, men är särskilt koncentrerade i fet Östersjöfisk.

Livsmedelsverket uppmanar till återhållsam konsumtion av den feta Östersjöfisken. Barn, unga och

kvinnor i fertil ålder ska begränsa sitt intag till 2–3 gånger per år, och andra till högst en gång i veckan.

TT

12 Hundavlivning vardag vid Öresundsbron

Avlivning av smuggelhundar har blivit vardagsmat i Tullverkets lokaler vid Öresundsbron.

– Det väljer in smuggelhundar just nu. Jag har aldrig varit med om något liknande, säger Niklas Delin, gruppchef vid Tullverket i Skåne, till SVT.

När insmugglade hundar hittats i fordon på väg in i Sverige kallas veterinär till ett speciellt avlivningsrum. Kring det senaste månadsskiftet fick 38 valpar avlivas på tio dagar.

TT

12 Gängkriminell döms tack vare ny lag om hemlig dataavläsning

Den 31-årige mannen styrde sina kokainaffärer via den krypterade appen Wickr. Vad han inte visste var att polisen hackat hans mobil och kunde följa allt i realtid.

Som den förste i landet fälls 31-åringen nu med stöd av den nya lagen om hemlig dataavläsning.

En kväll i november i fjol stoppar polisen en hissmontör som är på väg mot Tyresö i sin firmabil. Mannen försöker hålla sig lugn, men när han ber att få ta en prilla snus lägger poliserna märke till att hans händer skakar.

Kontrollen leder till ett rejält kap. I firmabilen hittas kokain för drygt 100.000 kronor plus tjocka sedelbuntar gömda här och var.

Där skulle fallet ha kunnat sluta. Men en av poliserna har hunnit notera att hissmontören varit mitt uppe i en chat över den krypterade mobilappen Wickr. Och turligt nog har andra poliser full koll på en av de personer som mannen chattat med. It-experten har nämligen hackat sig in i personens mobil och obemärkt placerat en så kallad trojan – detta i enlighet med den lag som numera ger svensk polis rätt att bedriva hemlig dataavläsning, HDA.

Motparten är en 31-årig tidigare narkotikadömd medlem av ett kriminellt nätverk från Östberga i södra Stockholm. 31-åringen har nyligen frigivits från ett långt fängelsestraff för mordförsök och misstänks nu åter vara inblandad i en gängrelaterad konflikt, vilket lett till att en domstol godkänt att hans mobil hackas av polisen. Och det är alltså därför polisen kan läsa de instruktioner han gett till hissmontören via Wickr – en app som är skyddad mot vanlig telefonavlyssning och elektronisk övervakning.

– Den här bevisningen har varit helt avgörande för att jag kunnat åtala mannen, säger åklagaren Daniel Jonsson, som lett förundersökningen.

Konfronterad med bevisningen valde 31-åringen att erkänna brott och som den förste i landet döms han nu med stöd av den nya HDA-lagen. Förutom hissmontören ska 31-åringen även ha använt en 16-årig skolpojke som medhjälpare i sina narkotikaaffärer. Straffet för två fall av grovt narkotikabrott blir fängelse i två år och åtta månader – plus påbackning om ytterligare två år på grund av en förverkad villkorlig frigivning.

– Jag är särskilt nöjd över att Södertörns tingsrätt delar min bedömning om att mannen agerat särskilt hänsynslöst då han utnyttjat en minderårig i sin brottsliga verksamhet, säger åklagare Daniel Jonsson.

DN har sökt 31-åringens försvarare utan framgång.

Lasse Wierup

lasse.wierup@dn.se

Fakta. Hemlig dataavläsning

Sedan den 1 april 2020 har polisen rätt att bedriva hemlig dataavläsning. Beslut fattas av domstol efter ansökan av åklagare.

Grundkravet är att det pågår en förundersökning om brott som kan ge minst två års fängelse.

Tillstånd kan vid särskilda omständigheter ges även på andra grunder för att förhindra allvarlig brottslighet.

Tillsyn över hur lagen används ska bedrivas av säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN).

12 Mutor, dopning och korrruption blev till slut Bessebergs fall

Samtidigt som skidskytte-VM pågår fortsätter brottsutredningarna mot det internationella förbundets tidigare ordförande Anders Besseberg – han som enligt en oberoende utredning gjorde allt för att främja ryska intressen och vars arbete för ren idrott var en charad.

I den korrptionsanklagade norrmannens värld tvingades världscuparrangörerna gå omkring med sedelbuntar i ryggsäcken.

sport skidskytte

un Fahlander var alltid nervös när det drog ihop sig till världscup i Östersund. Det är klart att det kan pirra lite i magen när man är ordförande i organisationskommittén för ett stort internationellt vintersportevenemang.

Fast nu var det inte så mycket snötillgången eller att stjärnorna inte skulle vara nöjda med hotell och transporter som Fahlander oroade sig över. Det var ryggsäcken.

Den som hon bar med sig överallt. Den som gjorde att hon hade svårt att sova på nätterna. Den som var fylld med kontanter.

– Jag vet att det låter helt galet, men jag hade alla åkarnas prispengar i ryggsäcken, säger Fahlander, världscupchef i Östersund 1997–2013.

Det är inte första gången hon berättar historien, men den är fortfarande häpnadsväckande och säger en del om hur det gick till inom Internationella skidskytteförbundet (IBU) för 20 år sedan. En IBU-representant

hade lämnat över sedelbuntar till Fahlander inför första tävlingsdagen och hon fick skriva på ett papper som visade att hon tagit emot kontanterna.

Hur mycket pengar var det?

Fahlander gör en kort paus och tänker efter.

– Jag vet inte exakt, men det var säkert över en miljon kronor. Miljonbelopp kan du säga, säger hon.

Miljonbelopp i en ryggsäck. Det låter ju inte riktigt klokt.

– Det var det inte heller, men det var så det gick till på den tiden. Vi påpekade det här för IBU flera gånger och jag är glad för att det till slut blev en förändring, säger Fahlander.

Högste ansvarig för IBU på den tiden när prispengarna fortfarande delades ut kontant var Anders Besseberg. Gun Fahlander träffade norrmannen många gånger. De delade intresset för jakt. Fahlander är i dag styrelseledamot i Svenska jägareförbundet.

– Han berättade en gång att han varit i Ryssland och jagat björn från helikopter, säger Fahlander.

Det skulle ta lång tid innan jakthistorierna, lyxklockorna, rykten om prostituerade, mörklagda dopningsfall och Bessebergs många beslut till förmån för Ryssland blev hans fall.

IBU är ett ungt förbund. Det bildades 1993 på flygplatsen Heathrow i London efter att skidskytte tidigare varit en del av UIPM, förbundet för modern femkamp. Lantbrukaren Anders Besseberg valdes till International Biathlon Unions förste ordförande. Liksom så många andra som skulle hamna i styrelsen genom åren var han själv gammal skidskytt.

Resurserna var små. Besseberg fick en generalsekretare vid sin sida, men det dröjde till sommaren 1999 innan förbundet kunde flytta in i nya lokaler i Salzburg i Österrike.

Det var där på Peregrinstrasse 14 som österrikisk polis gjorde en razzia den 10 april 2018 riktad mot Anders

Besseberg och generalsekretären Nicole Resch och som ledde till att de fick lämna sina poster. De två är huvudpersonerna i den utredning som IBU:s fristående granskningskommission (ERC), ledd av den brittiske juristen Jonathan Taylor, presenterade i slutet av januari.

Besseberg och Resch nekar till anklagelserna och det är viktigt att komma ihåg att polisutredningar med misstanke om att duon tagit emot 2,5 miljoner kronor för att mörklägga positiva ryska dopningsprov pågår i både Norge och Österrike. Ingen är dömd, men en del fakta från den 200-sidiga ERC-rapporten, som bygger på 70 000 granskade dokument och datafiler, är svårförklarade.

Rapporten konstaterar att Besseberg ”föredrog och skyddade ryska intressen i praktiskt taget allt han tog sig för”. Det inkluderar att den ryska staden Tiumen, trots sanktionerna mot rysk idrott, tilldelades världscupavslutningen 2018 och att en person dömd för anstiftan till mordförsök tilläts sitta kvar i IBU:s styre.

Alexander Tichonov är en av världens främsta skidskyttar genom tiderna med elva VM-titlar och fyra OS-guld i stafett 1968–1980. Efter karriären valdes han in IBU:s styrelse som vice ordförande. Det var 2002.

Två år tidigare hade han gripits misstänkt för att ha legat bakom ett mordförsök på guvernören i den ryska regionen Kemerovo, Aman Tulejev. Mordet, som skulle utföras genom förgiftning, misslyckades sedan två av personerna som ingick i komplotten informerat polisen.

Det dröjde till 2007 innan Tichonov ställdes inför rätta. Han dömdes mot sitt nekande till tre års fängelse, men domaren benådade honom omedelbart med hänvisning till den amnesti som utfärdats år 2000 som en hyllning till det 55-åriga minnet av segern över Nazityskland.

Trots den fällande domen tilläts Tichonov vara kvar i IBU:s styrelse. Och inte heller när han enligt ERC-rapporten försökte muta generalsekretare Resch för att

hon 2009 skulle se till att dölja tre ryska fall av epodopning gjorde Besseberg något för att se till att ryssen lämnade skidskyttes högsta styre.

Hur kunde det bli så här? Det finns de som säger att Anders Besseberg lurade många med sitt sätt att vara. En lugn och vänlig stämning, ett trevligt sätt, som inte väckte misstankar, inte heller hos journalister.

Dessutom hade ju Besseberg varit med om att grunda Wada, den internationella antidopningsbyrån, och satt i dess styrelse i nästan 20 år. När den kanadensiske advokaten Richard McLaren kom med sin rapport om statskontrollerad rysk dopning, delvis baserad på visselblåsaren Grigorij Rodtjenkovs uppgifter, tonade norrmannen ner de alarmerande uppgifterna. Enligt ERC-rapporten var Bessebergs påstådda engagemang för ren idrott en charad.

Hur länge pågick dubbelspelet och korrruptionen? Det finns de som haft onda aningar länge. En person med lång erfarenhet från arbete inom IBU, som på grund av att det pågår polisutredningar vill vara anonym, säger

till DN att det genom åren finns en lång rad ärenden där han och andra inom IBU:s ledning funnit anledning att rikta kritik mot Besseberg. Det är några av de fall som nu finns i rapporten.

Vid upprepade tillfällen har Besseberg utmanats om ordförandeposten av slovenen Janez Vodicar. 2002 och 2006 ställde även Alexander Tichonov upp, men vid det senare tillfället drog han tillbaka sin kandidatur.

Det skedde ett år innan han dömdes för anstiftan till mordförsök. Enligt ERC-rapporten ska Besseberg ha erbjudit Tichonov en ”säker hamn” i IBU och Österrike.

Så frågan är om Ryssland haft hållhakar på Besseberg, ungefär som man hade på Internationella friidrottsförbundets förre ordförande Lamine Diack, som i fjol fälldes i domstol för att ha tagit emot miljoner för att dölja rysk dopning. Det finns de som tror att Ryssland försökte få fortsatt inflytande på

IBU:s högsta ledare även efter att Besseberg tvingats avgå.

I september 2018 kandiderade svensken Olle Dahlin som Bessebergs efterträdare. I sista stund anmälde även Lettlands tidigare justitieminister Baiba Broka sitt intresse för att bli ordförande. Broka, som tvingades lämna den höga politiska posten i sitt hemland sedan hon nekats säkerhetsklarering, var ledamot av IBU:s juridiska utskott. Det påstods att Ryssland orkestrerade hennes kampanj.

I slutskedet av kampen kom en försändelse till en journalist på det norska tv-bolaget NRK:s kontor i Oslo. Det innehöll dokument och anklagelser om att Olle Dahlin bjudit in representanter för mindre skidskyttenationer som Indien och Serbien till ett seminarium i Östersund, där de slapp betala för sig. Dahlin, tidigare vice ordförande i IBU, medgav att så var fallet, men ansåg sig inte ha begått något fel när Svenska skidskytteförbundet, Östersunds kommun och IBU gemensamt såg till att finansiera de små skidskytteländernas resa och uppehälle.

Brevet i försändelsen var på tyska, men det förblir oklart vem som var avsändare.

Olle Dahlin valdes till ordförande med siffrorna 39–12 och meddelade att det nu skulle bli reformer. Baiba Broka, som politiskt representerar National Alliance, ett nationalkonservativt parti på högerkanten, blev i stället juridisk expert på ett lettiskt universitet. Men bara nio månader senare lämnade hon posten efter - anklagelser om korruption. Det handlade om en - donation på minst 200 000 kronor till Lettlands skidskytteförbund, där hon var ordförande.

Historien om Anders Besseberg och IBU liknar de som berättats om många andra korrumpierade ledare för internationella idrottsförbund: Internationella fotbollsförbundets Sepp Blatter, Lamine Diack i friidrotten, volleybollens Ruben Acosta, Tamás Aján, tyngdlyftning, Gafur Rakhimov, boxning – listan kan göras lång.

Den gemensamma nämnaren för många av fallen är att pamparna suttit extremt länge på sina poster.

Blatter var Fifabas i 17 år och dessförinnan generalsekreterare lika länge. Diack var ordförande i IAAF i 16 år. När Ruben Acosta tvingades bort från volleybolltronen hade han suttit på den i 24 år. Anders Besseberg var IBU:s förste ordförande och satt på posten i 25 år.

Sport Governance Observer är en återkommande granskning av internationella idrottsförbund, som presenteras av den danska organisationen Play the Game. Att idrottsförbund sällan har ett maximerat antal år som en ordförande kan sitta vid makten pekas ut som en anledning till att korruptionen tillåts breda ut sig. 2019 granskades sex förbund enligt 57 punkter kring god förvaltning. IBU fick sämst betyg.

I dag, under Olle Dahlins ledning, har IBU en förändrad konstitution, som bygger på transparens och oberoende och liknar den som införts i Internationella friidrottsförbundet. Begränsning av hur länge förtroendevalda kan sitta, en etisk kommission och en visselblåsarfunktion är några av reformerna som införts.

Det är länge sedan prispengarna delades ut kontant i världscupen. Magdalena Forsberg var den tidens främsta kvinnliga åkare och hon bekräftar Gun Fahlanders uppgifter.

– Vi fick ett kuvert med prispengar i handen på prispallen. Det var inga hemligheter, det var skattade pengar och det var så det fungerade på den tiden, säger Forsberg.

Vad tyckte du om det?

– Det kändes sådär, ärligt talat. Ett kuvert med pengar som man skulle hålla reda på där i kaoset. Ibland satte jag det i drickabältet, ibland gav jag dem till Wolfgang (Pichler, hennes tränare).

Senare började pengarna skickas elektroniskt. Forsberg håller med om att mycket inom skidskyttet var amatörmässigt på den tiden och säger att allt i dag blivit mer professionellt.

Hon minns inte exakt hur mycket hon fick för en seger, men gissar på att det handlade om runt 30 000 kronor.

Med tanke på att hon vann 42 gånger i världscupen och var på pallen 87 gånger blev det många sedlar att hålla reda på.

Precis som för Gun Fahlander

– Tur att ingen visste vad hon hade i ryggsäcken, säger Forsberg.

Jens Littorin

jens.littorin@dn.se

BAKGRUND.

Lyxklockor, prostituerade och mörklagd dopning

Rapporten som IBU beställt från en oberoende kommission (ERC) och som presenterades 28 januari slår fast att Anders Besseberg favoriserade Ryssland i de flesta beslut han fattade.

När polisen gjorde en razzia mot IBU:s kontor 2018 misstänktes Besseberg och den tidigare

generalsekreteraren Nicole Resch för att ha tagit emot motsvarande 2,5 miljoner kronor för mörkläggning av positiva ryska dopningsprover. Polisutredningar i Norge och Österrike pågår.

Enligt rapporten har Besseberg bjudits på jaktresor i Ryssland och umgåtts med prostituerade. Besseberg har medgivit att han var på jaktresor i Chanty-Mansijsk och Tiumen vid upprepade tillfällen och att han inte betalade för dessa. Enligt rapporten var det vida känt i IBU-kretsar att Besseberg begärde att få en ung, kvinnlig ”översättare” vid sin sida under sina besök i Ryssland. Besseberg har för polisen medgivit att hans ryska värdar försett honom med en prostituerad vid ett tillfälle.

Vid en husrannsakan i Bessebergs hem fann polisen 13 klockor. Nio av dessa var av lyxmärken, varav en hade ett uppskattat värde av 200 000 kronor. Besseberg bekräftade att han fått den som en present i samband med sin 65-årsdag vid ett styrelsemöte i den ryska staden Chanty-Mansijsk 2011.

Rapporten beskriver hur saldot på Bessebergs bankkonto ökade kraftigt under åren 2012–16 och att det knappast kan förklaras av de relativt små inkomster som kom från hans lantbruksrörelse. Oklarheter råder eftersom många utbetalningar från IBU fram till 2006 tycks ha skett kontant.

Enligt rapporten har Besseberg i gengäld gynnat Ryssland på många sätt. Han tillät Alexander Tichonov att vara kvar som förste vice ordförande i IBU trots att ryssen dömts för ett allvarligt brott. Han gjorde heller inget för att få bort Tichonov efter att denne försökt muta Nicole Resch för att hon skulle dölja de dopningsutredningar som IBU inlett mot tre ryska åkare 2009.

Besseberg agerade inte när det ryska förbundets ordförande Alexander Kravtsov försökte köpa röster vid IBU-kongressen 2014 eller när en epospruta hittades i spåret vid världscuptävlingarna i Antholz 2015.

Efter att Wada efter den ryska dopningsskandalen krävt att inga globala mästerskap skulle arrangeras i Ryssland hävdade Besseberg vid IBU-kongressen 2016 att IBU kunde lägga VM i Tiumen utan att bryta mot några regler.

Rapporten riktar också stark kritik mot generalsekreterare Nicole Resch och beskriver hur hon utvecklade en vänskap med en person på det ryska förbundet och tog emot presenter och inbjudningar från denne.

Rapporten har överlämnats till norsk och österriskisk polis samt till IBU:s nyinstiftade organ för integritetsfrågor.

12 Nya ebo-lagen har inte fått önskad effekt

Den nya ebo-lagen skulle minska segregationen, genom att dra in dagersättningen för asylsökande som flyttar till utsatta områden. Men Migrationsverket ser ingen tydlig effekt.

– Det kan antingen vara så att ersättningsnivån är så pass låg, att man har sin försörjning tryggad på annat sätt eller att man ändå väljer att bo med släktingar och vänner, säger Jaqueline Bajo Lundberg, processledare på Migrationsverket, till SVT.

TT

Infratraktur hanteras av infrastruktur- departementet. Med digitalisering och energi

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Infrastruktur- departementet

Infrastrukturdepartementet ansvarar för frågor som rör transporter och infrastruktur, digitalisering och it, postfrågor samt energifrågor.

[Områden](#)

Områden

- [Digitaliseringspolitik](#)
- [Energi](#)
- [Transporter och infrastruktur](#)

[Om Infrastrukturdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Infrastrukturdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Tomas Eneroth](#)

Infrastrukturminister

[Anders Ygeman](#)

Energi- och digitaliseringsminister

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Nationell infrastrukturplan 2018-2029](#)
- [Nationell godstransportstrategi](#)
- [Digitaliseringsstrategin](#)
- [Infrastrukturdepartementet på twitter](#)
- [Transportsektorn elektrifieras](#)
-

Aktuellt från Infrastrukturdepartementet

Myndigheter under Infrastrukturdepartementet 5 februari 2021

- **Luftfartsverket (LFV)**
Luftfartsverkets huvuduppgift är att tillhandahålla en säker, effektiv och miljöanpassad flygtrafiktjänst för civil och militär luftfart. Inom affärsverkets uppgifter ingår också forskning och innovation inom myndighetens verksamhetsområde.
från [Infrastrukturdepartementet](#)
- **Post- och telestyrelsen (PTS)**
PTS verkar inom tele-, it-, radio- och postområdena och har som mål att alla i Sverige ska ha tillgång till effektiva, prisvärda och säkra kommunikationstjänster.
från [Infrastrukturdepartementet](#)
- **Sjöfartsverket**
Sjöfartsverket ansvarar för sjöfartens framkomlighet genom att se till att sjöfart kan bedrivas året runt i svenska farvatten och i samtliga svenska hamnar under säkra och effektiva former.
från [Infrastrukturdepartementet](#)
- **Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)**
VTI är ett nationellt forskningsinstitut som har till huvuduppgift att bedriva forskning och utveckling inom samtliga trafikslag, det vill säga väg, järnväg, luftfart och sjöfart.
från [Infrastrukturdepartementet](#)
- **Luftfartsverket (LFV)**
Luftfartsverkets huvuduppgift är att tillhandahålla en säker, effektiv och miljöanpassad flygtrafiktjänst för civil och militär luftfart. Inom affärsverkets uppgifter ingår också forskning och innovation inom myndighetens verksamhetsområde.

från [Infrastrukturdepartementet](#)

Post- och telestyrelsen (PTS)

PTS verkar inom tele-, it-, radio- och postområdena och har som mål att alla i Sverige ska ha tillgång till effektiva, prisvärda och säkra kommunikationstjänster.

från [Infrastrukturdepartementet](#)

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket ansvarar för sjöfartens framkomlighet genom att se till att sjöfart kan bedrivas året runt i svenska farvatten och i samtliga svenska hamnar under säkra och effektiva former.

från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)**

VTI är ett nationellt forskningsinstitut som har till huvuduppgift att bedriva forskning och utveckling inom samtliga trafikslag, det vill säga väg, järnväg, luftfart och sjöfart.

från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Trafikanalys**

Trafikanalys är regeringens utvärderings- och analysorgan för frågor inom hela transportområdet. Myndigheten ansvarar för att utvärdera åtgärder och redovisa olika åtgärders effekter inom transportområdet. Trafikanalys ansvarar också för resvane- och transportundersökningar samt för den officiella statistiken inom området transporter och kommunikation. Myndigheten har också till uppgift att sprida kunskap, erfarenheter och resultat från verksamheten till andra myndigheter och intressenter.

från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Trafikverket**

Trafikverket ansvarar bland annat för den samlade trafikslagsövergripande långsiktiga infrastrukturplaneringen för

väg, järnväg, sjö och luft samt för planering, byggande, drift och underhåll av de statliga vägarna och järnvägarna.

Trafikverket ska med utgångspunkt i ett samhällsbyggnadsperspektiv skapa förutsättningar för ett samhällsekonomiskt effektivt, internationellt konkurrenskraftigt och långsiktigt hållbart transportsystem.
från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Transportstyrelsen**

Transportstyrelsen ansvarar för merparten av regelgivning, tillsyn, tillståndsprövning och registerhållning inom transportområdet. Myndigheten har det samlade ansvaret för att ta fram regler och se till att de följs. Verksamheten omfattar alla trafikslag, dvs. väg, järnväg, luftfart och sjöfart. Dessutom administrerar Transportstyrelsen bland annat fordons- och trängselskatten och supermiljöbilspremierna.
från [Infrastrukturdepartementet](#)

-

- **Myndigheten för digital förvaltning**

Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har på övergripande plan i uppgift att:
från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Energimyndigheten**

Energimyndigheten verkar inom olika samhällssektorer för att skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning.
från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Oljekrisnämnden**

Oljekrisnämnden är en domstolsliknande myndighet. Bestämmelser om Oljekrisnämndens uppgifter finns i oljekrislagen (1975:197) och ransoneringslagen (1978:268). Oljekrisnämnden träder i funktion i en krissituation.
från [Infrastrukturdepartementet](#)

Energimarknadsinspektionen

Energimarknadsinspektionen bedriver tillsyn över energimarknaderna för el, naturgas och fjärrvärme.
från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Elsäkerhetsverket**

Elsäkerhetsverket arbetar för att förebygga att människor och egendom skadas av el. De arbetar också för att elektriska apparater och elinstallationer är konstruerade och utförda på ett sådant sätt att de inte stör utrustning för radio och telekommunikation och andra apparater.
från [Infrastrukturdepartementet](#)

- **Svenska kraftnät**

Svenska kraftnäts uppgift är att förvalta Sveriges stamnät för elkraft. Svenska kraftnät har också systemansvaret för den svenska elförsörjningen, ett ansvar som innebär att se till att elsystemet kortsiktigt är i balans och att dess anläggningar samverkar driftsäkert.
från [Infrastrukturdepartementet](#)

Tomas Eneroth

Infrastrukturminister

[Infrastrukturdepartementet](#)

"Vi bygger Sverige. För att klara klimatet och för att jobben ska bli fler investerar vi i infrastruktur. Vi gör den största järnvägssatsningen i modern tid och satsar på ny konkurrenskraftig teknik. Det är nu det händer!"

Tomas Eneroths områden

- [Transporter och infrastruktur](#)

[SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.](#)

[SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.](#)

Anders Ygeman

Energi- och digitaliseringsminister
[Infrastrukturdepartementet](#)

Anders Ygemans områden

- [Digitaliseringspolitik](#)
- [Energi](#)

[SW .651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.](#)

[SW .644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.](#)

[SW .656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.](#)

[SW 66/68 Tillverkning av varor.](#)

[SW 66 Tillverkning av kemivaror od.](#)

[SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d](#)

[SW 68 Tillverkning av komplexvaror.](#)

[SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.](#)

[SW 62 Ingenjörsvksamheter \(konstruktion o d\)](#)

07 Klass 2- varning för snöfall i Skåne

En strålande vintersöndag väntas i stora delar av Sverige – förutom i Skåne, där uppemot 20 centimeter snö kan komma under söndagen.

Det kalla vintervädret fortsätter att hålla Sverige i ett hårt grepp och minusgrader väntas i hela landet – från minus 17 grader i Lapplandsfjällen till ett par minusgrader i Skåne. I Skåne varnar dock SMHI även för kraftiga snöfall som kan ge så mycket som 20 centimeter nysnö eller mer på sina håll. Myndigheten har utfärdat en klass 2-varning för snöfall över Österlen som i

kombination med friska vindar kan ge kraftig drivbildning.

– I sydöstra Skåne kan det bli ganska besvärliga förhållanden, säger SMHI:s meteorolog Lisa Frost.

Även Gotland och Öland kan få ta del av snöfallet som drar in över Skåne på söndagen.

TT

08 Mer fossil el används efter att Ringhals 1 stoppades

Det rådande vintervädret och stängningen av kärnreaktorn Ringhals 1 har lett till elbrist. För att täcka behovet tvingas Sverige importera el från kolkraftverk i andra EU-länder.

– Vi konsumerar mer fossil el efter nedläggningen av kärnkraftverk, säger Pontus de Maré, driftchef vid Svenska kraftnät (SVK).

Regering har som mål att Sverige ska bli fossilfritt och har därför byggt ut vindkraftverk samtidigt som de har dragit ner på kärnkraften. Kärnkraftverk som står för 40 procent av elproduktionen ska år 2040 ha ersatts med hundra procent förnybar el.

Den stora omställningen har gjort svensk elförsörjning mer väderberoende och lett till en obalans i systemet – och därmed till elbrist. Vid kyla är det ofta vindstilla

och då klarar inte vindkraften att leverera tillräckligt för att täcka bortfallet av kärnkraften. I genomsnitt producerar vindkraften ungefär 20 procent av elen, men när effektbehovet är som störst är genomsnittet cirka 9 procent, enligt myndigheten Svenska kraftnät som ansvarar för elöverföringen.

– Vi har installerat mycket ny produktion av vindkraft men problemet är att när vi behöver den som mest producerar den ofta relativt lite, säger Pontus de Maré.

Sveriges elunderskott ligger på 1 700 megawatt under den beräknade topplasttimmen en normalvinter, vilket motsvarar ungefär två kärnkraftverk. Topplasttimma är ett mått som används för den timman på året som vi har som högst förbrukning. Hela elmarknaden är uppbyggd per timma och även elpriset sätts per timma.

Elenergi är både en import- och exportvara och generellt har Sverige ett överskott på el under ett år. Men elen som produceras kan inte lagras utan konsumeras direkt och ett överskott går därför på

export. Den el som Sverige importerar från andra länder i EU och Norge är oftast från vattenkraft, men det är även kolkraft från Tyskland, Polen och Litauen.

– Vårt elöverskott har växt på grund av vindkraftutbyggnaden och vi exporterar mycket grön el. Men vi har gjort oss mer beroende av fossil el efter nedläggningen av kärnkraftverk, säger Pontus de Maré.

Sedan Ringhals 1 lades ner vid årsskiftet i kombination med kylan har elbristen ökat och i veckan tvingades Sverige börja elda olja för att klara elnätet. Då beslutade Svenska Kraftnät att starta det oljeeldade kraftverket i Karlshamn som en reserv. Även om verket går på minimieffekt bidrar det till den fossila förbrukningen, enligt Pontus de Maré.

Hade elbristen motverkats om Ringhals inte hade stängts vid årsskiftet?

– Ja, så är det. Underskottet hade inte gjort oss lika importberoende under topplastimmen.

Den europeiska elmarknaden kan liknas vid ett blodomlopp där elektricitet pumpas runt mellan länderna i ett kretslopp. Den stora faran är om det blir en infarkt i systemet, det vill säga om det blir kallt väder och vindstilla i hela norra Europa. Då finns det inte tillräckligt med el att importera och Sverige kan tvingas släcka ner delar av landet på grund av elbristen. Såväl hushåll som företag blir då strömlösa under en tid. En risk som har ökat något sedan årsskiftet, enligt Pontus de Maré.

Hur allvarlig är elbristen i Sverige?

– Man kan säga att marginalerna har minskat, vi har inte lika höga marginaler som vi har haft tidigare år.

En annan effekt av elimporten är att kolkraften från andra länder räknas in i Sveriges klimatpåverkan även över den el som vi exporterar.

Ytterligare en effekt är att elpriset har rusat i höjden under köldknäppen, vilket gör det dyrare för

hushållen. Men priset varierar mycket under ett dygn och kan följas på elbörsen Nord Pool. Dyrast är det under morgonen och i den södra halvan av landet, det kan handla om differenser på hundratals kronor under en dag.

Pontus de Maré säger att SVK inte har gått ut med en uppmaning till konsumenterna om att spara på elen, men att man kan vara medveten om att det är dyrare att sätta på diskmaskinen eller dammsuga på morgonen jämfört med andra tider.

Att elen är billigare i norr beror på kapacitetsbegränsningar i elnätet och att det installerats mycket vindkraft i norra Sverige.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

FAKTA. SVENSK ELFÖRSÖRJNING

Sverige har i dag tre kärnkraftverk med totalt sex reaktorer i drift. Ringhals i Halland med två

kvarvarande reaktorer, Forsmark i Uppland med tre reaktorer samt Oskarshamn i Småland med en reaktor.

Sveriges elförbrukning är ungefär 140 TWh på ett år. Huvuddelen av elen produceras som vattenkraft och kärnkraft.

För att elsystemet ska fungera måste det hela tiden vara balans mellan produktion och förbrukning av el.

Risken för effektbrist beräknas hos SVK för varje timma, och baseras på elleverantörernas prognoser.

Källa: Svenska kraftnät

08 28

procent färre flög med SAS under januari, jämfört med december. Totalt flög 280 000 passagerare med flygbolaget under den gångna månaden. Jämfört med januari i fjol är nedgången 85 procent.

Kabinfaktorn, ett mått på hur välfyllda planen är, sjönk med tre procentenheter sedan december till 30 procent i januari.

”De utökade begränsningarna gör att vi bedömer att efterfrågan och därmed vår kapacitet kommer ligga kvar på fortsatt låga nivåer under resten av vintersäsongen”, skriver SAS vd Rickard Gustafson i ett pressmeddelande. TT

09 *Ledare:* *Energipolitiken är S och M:s gemensamma baby*

Visst var det korkat av regeringen att stänga Ringhals 1?

Det framstår som ett naturligt konstaterande när rapporterna om elbrist och höga elpriser faller som snön denna kalla vinter. Det bara veckor efter att reaktorn släcktes – och mot fonden av en debatt som ständigt handlar om kärnkraftens vara eller inte vara.

Då kan det vara värt att påpeka att regeringen inte alls stängt Ringhals 1. Vattenfall gjorde det av affärsmässiga skäl. Det var helt enkelt inte lönsamt för företaget att göra de investeringar som var nödvändiga för att kunna driva reaktorn vidare.

Detta trots den räddningsaktion för kärnkraften som genomfördes 2016, i form av energiöverenskommelsen mellan de två statsbärande partierna Socialdemokraterna och Moderaterna, och deras dåvarande vapendragare i Miljöpartiet respektive Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Det tål att påminnas om att kraftbolagen då var på väg att stänga samtliga reaktorer. Låga elpriser och höga -skatter hade gjort kärnkraften olönsam.

Det hade varit en katastrof. Sverige behöver el till rimligt pris och liten klimatpåverkan. Då är kärnkraften under överskådlig framtid en oundgänglig del av energimixen.

Uppgårelsen innebar att effektskatten togs bort. Investeringarna i Forsmark, Oskarshamn och Ringhals 3 och 4 blev – till skillnad från dem i Ringhals 1 och 2 – lönsamma. Kärnkraften säkrades till 2040-talet.

Energiöverenskommelsen var inte bra bara för att den räddade en handfull reaktorer. Den gav också

incitament för ordentliga investeringar i förnybara alternativ. De närmaste åren kommer vindkraftverk ha slagits på som ger en elproduktion på 24 TWh. Det är mer än det som går förlorat i och med stängningarna av Ringhals 1 och 2.

Det betyder naturligtvis inte att energiöverenskommelsen var perfekt. Den snoddes ihop på kort tid eftersom kärnkraften behövde räddas.

Rimligtvis var det också för att den hade sina svagheter som partierna skrev in att uppgörelsen skulle åtföljas av en ”genomförandegrupp”, som skulle mötas regelbundet för att – får man anta – rätta till brister som blev tydliga längs vägen.

Överenskommelsen behövde helt enkelt vårdas.

Det har partierna och i synnerhet de två största misslyckats med.

Övergång till mer förnybara energikällor skapar obalanser, både geografiskt och mellan årstiderna. Vind och vatten finns mest i norr. När elbehovet är

som störst blåser det ofta minst. Det ställer krav på överföring – och i ett längre perspektiv lagring – av el.

Samtidigt svajar kraftnätet. Det gäller både dess övergripande kapacitet och förmågan till överföring från norr till söder. Investeringarna har sackat efter.

Ansvaret faller tungt på regeringen och Socialdemokraterna för att samhällets allra mest nödvändiga infrastruktur inte håller måttet.

Moderaterna har i sin tur varit mer intresserade av politiskt spel än att lösa problem. Först konstaterade partiets valanalys att KD vunnit M-väljare genom att betona kärnkraften. Sedan blev det tydligt att det gick att förena det tänkta regeringsunderlaget – M, KD, SD och L – kring frågan.

Energipolitiken reducerades till en halmgubbe: kärnkraftens vara eller inte vara. Och att M i slutet på 2019 lämnade den överenskommelse som ingåtts med S.

Få frågor är i större behov av långsiktighet än energipolitiken. Kraftverk och nät tar många år att bygga och ska drivas i decennier. Energiförsörjning och priser är nyckelvariabler när industrier fattar beslut om att investera.

Det faktum att S och M gjort slut ändrar inte på att nuvarande regelverk till stor del är deras gemensamma baby. Förr eller senare måste de ta ansvar för den.

DN 9/2 2021

10 Nya reserestriktioner ger hårt prövade SJ en ny inkomstmäll

Regeringens nya restriktioner kommer att ge det statliga järnvägsbolaget ytterligare en inkomstmäll.

Oro för ökad smittspridning under sport- och påsklovet gör att regeringen begränsar antalet passagerare på fjärrtåg och långfärdsbussar under våren. Bara varannan plats får säljas och begränsningarna ska träda i kraft redan på söndag.

Beskedet slår mot SJ, även om effekten är måttlig.

– Det kommer inte att bli några större skillnader jämfört med i dag. Vi har redan spärrade platser och bokar inte så mycket mer än 50 procent, säger presschef Tobbe Lundell.

SJ har en intern spärr som varierar mellan olika vagnar och olika avgångar, men Lundell uppskattar att den i snitt ligger på drygt 60 procent.

Han påpekar att beslutet från regeringen inte gäller retroaktivt, det vill säga de som bokar biljett innan restriktionen träder i kraft på måndag, får åka, oavsett om fler än hälften av platserna är bokade eller inte.

– Det betyder att vi kan komma över 50 procents bokade platser på vissa resor till fjällen under sportlovet, säger Lundell.

Det kan även komma att gälla enstaka avgångar under påsken, en annan stor reshelg för SJ.

Företaget ska se om det går att sätta in fler vagnar på vissa avgångar för att på så sätt skapa mer avstånd mellan passagerarna,

SJ har tappat intäkter sedan pandemins början. Totalt ligger företaget på runt 30 procent sålda platser. Men beskedet från regeringen innebär att företaget får ta ytterligare en smäll på intäkterna.

– Absolut, det kommer det naturligtvis att göra, säger Tobbe Lundell.

Även om resor till fjällen under sportlovet troligen kommer att ha fler än hälften av platserna upptagna så kommer beslutet att märkas redan nästa vecka – på andra linjer blir det färre passagerare, säger Lundell. Det gäller till exempel avgångarna mellan storstäderna.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

10 Ja till höjd skatt på bensin- och dieselbilar

Höjd skatt på nya bensin- och dieselbilar. Det regeringsförslaget ställer sig riksdagens skatteutskott bakom.

Förslaget går ut på att nya bensin- och dieseldrivna personbilar, lätta bussar och lätta lastbilar ska beskattas högre de tre första åren. Den som köper vissa fordon med låga koldioxidutsläpp får en bonus, medan den som köper fordon med höga koldioxidutsläpp får en malus genom förhöjd skatt. Höjningen är högre ju högre utsläppen är.

Regeringen vill att andelen nysålda fordon med låga utsläpp ska bli fler. Detta för att klara målet om 70 procent minskade utsläpp från inrikes transporter till 2030.

Moderaterna och Sverigedemokraterna är kritiska till regeringens förslag och vill att riksdagen säger nej.

Miljö- och klimatpolitiken behöver andra åtgärder, som utbyggd laddinfrastruktur och satsningar på kärnkraft. Bonus malus-systemet gynnar enligt SD och M de som bor i storstadsområdena och drabbar de som bor på landsbygden.

TT

10 Fossila bränslen dödligare än väntat

Varje år dör nästan nio miljoner människor i förtid på grund av de små partiklar som bildas vid förbränning av fossila bränslen (PM_{2,5}). Det har amerikanska och brittiska forskare kommit fram till genom att använda en metod som på ett detaljerat sätt kopplar samman utsläppskällor och befolkningsmönster. Siffran är mer än två gånger högre än vad tidigare beräkningar har visat.

TT

11 Konkurserna ökar bland taxiföretag

Pandemiåret 2020 var tufft för taxibranschen och antalet konkurser ökade med 16,9 procent jämfört med året före. 152 taxiföretag gick i konkurs i Sverige, visar statistik från SCB. Taxiföretagen i Storstadsregionerna drabbades värst. Stockholms län stod för 42 procent av konkurserna, följt av Västra Götalands län och Skåne län.

”Ladorna är tomma och utlovade stödpaket måste komma på plats nu och betalas ut. Företagen lever, men hur länge till?”, frågar sig Claudio Skubla, förbundsdirektör på Svenska Taxiförbundet, i ett pressmeddelande.

Små taxiföretag med få eller inga anställda stod för merparten av konkurserna.

TT

11 Volvobilar återkallas – muttrar lösa

Volvo Cars återkallar cirka 9 000 bilar på grund av ett fel med koppling till krockkudden. En liten datorenhet som styr airbagen riskerar att lossna från sin plats, skriver G-P. 900 av dem har sålts i Sverige.

Bilarna som berörs byggdes på fabriken i Göteborg i höstas. Ett verktyg i tillverkningen fungerade inte som det skulle.

– Det gjorde att ett par muttrar inte drogs åt ordentligt, säger Magnus Holst, presstalesperson på Volvo Cars, till GP.

Volvo har inte fått någon rapport om incidenter i samband med felet.

TT

12 Löfven kan inte låta MP bedriva gerillakrig mot kärnkraften

Det är bråttom, enligt Vattenfall. Mellanlagret för svenskt kärnbränsleavfall i Oskarshamn är snart fullt. Därför måste slutförvaret i Forsmark börja byggas – och lagret i Oskarshamn expanderas. Senast i sommar krävs ett beslut. Annars måste driften för flera reaktorer pausas 2024, menar Vattenfall.

Det vore en katastrof för svensk elförsörjning. Kärnkraften är en nödvändig del av energimixen. De närmaste åren väntas den stå för 30 procent av elproduktionen.

Några goda skäl till varför beslutet dröjer finns heller inte. Redan 2018 konstaterade Strålsäkerhetsmyndigheten att den planerade slutförvaringen i Forsmark är en säker lösning. I höstas gav fullmäktige i Östhammar, hemkommun för Forsmark, ett ovillkorat

ja till planen. Allt som fattas är att regeringen ger sitt godkännande.

Frågan om slutförvaring är självklart känslig. Det handlar om hundratusentals år. Men det ändras inte av ytterligare en utredning.

Vad det handlar om är att Miljöpartiet sätter käppar i hjulet.

Ett parti som föddes ur motståndsrörelsen mot atomenergi vill naturligtvis inte ha sin underskrift på det dokument som försäkrar att avfallet har tagits hand om på ett säkert vis. Det är ju över huvud taget inte möjligt, har det hävdats.

Dessutom verkar MP se en möjlighet att underminera kärnkraftens fortsatta existens genom att bromsa beslutet.

Den energiöverenskommelse som Socialdemokraterna och Moderaterna, samt Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna, ingick 2016 innebar att effektskatten togs bort. Den slog också fast att det inte

finns något stoppdatum för kärnkraften – trots att det övergripande målet är att all elproduktion ska vara förnybar 2040.

Därmed blev nödvändiga investeringar lönsamma i en rad reaktorer som annars hade behövt stängas. Tack vare det kommer Forsmark, Oskarshamn och Ringhals 3 och 4 att drivas vidare till 2040-talet.

Det är något som MP inte vill kännas vid. Partiet ser nog här en chans att försämra kärnkraftens lönsamhet genom att hindra beslutet om slutförvaring. Tillfälliga driftstopp är inte gratis.

Miljöpartisterna bedriver helt enkelt ett gerillakrig mot kärnkraften inifrån Regeringskansliet.

Det kan inte statsministern låta dem göra. Stefan Löfven (S) är sedan sin tid som Metallordförande väl medveten om kärnkraftens betydelse för industrins konkurrenskraft. Han lade mycket personlig prestige i energiöverenskommelsen. Det var en viktig seger för honom att kärnkraften kunde drivas vidare. Nu måste

Löfven ta ansvar för uppgörelsen och se till att arbetet med slutförvaret kommer i gång.

Martin Liby Troein

martin.liby-troein@dn.se

12 Åsa Beckman: Fantasin är livsviktig för att hejda den globala uppvärmninge n

Fakta och forskning om klimatet är avgörande, men min chock i köket visar att vi också behöver nya berättelser.

Jag städar köket och lyssnar lite förstrött på P3-podden "Dystopia". Efter bara några minuter står jag blickstill. Det går en ångestvåg genom kroppen. Programmet inleds med en dramatisering där en röst pratar från ett framtida Sverige.

"Du står vid fönstret i lägenheten och tittar ut över parkeringen. Trots att solen börjat sjunka lågt på

himlen visar termometern på 42 grader utomhus. Du lägger dig på sängen och slår på tv:n.”

I podden hör man nu hur en nyhetsuppläsare lämnar över till väderleksrapporten: ”Högtrycksblockeringen ligger kvar över landet med nya rekordtemperaturer nästan varje dag. I Lycksele uppmättes 44 grader, i Skellefteå 42 och än så länge ser vi ingen lättnad i sikte. Klass 3-varningen för extremt höga temperaturer ligger kvar över hela landet.”

Podden handlar om den globala uppvärmningen. Avsnittet är späckat med fakta och statistik. Om hur stark hetta påverkar våra organ och om hur Gulfstaterna, norra Indien, östra Kina därför riskerar att blir obeboeliga platser om bara några decennier. Men det är dramatiseringen av en alldaglig men stekhet svensk sommarkväll som blir så mycket starkare än alla siffror.

Jag känner hur det är *att vara med om det*.

De där minuterna i mitt kök visar varför fantasin är nödvändig om vi ska kunna mildra klimatkatastrofen.

För det är svårt att föreställa sig det som forskarna nu pratar om. Trots pandemin känns ju mycket som vanligt – vi hämtar barn i förskolan, åker och storhandlar, tar promenader i snön, börjar planera sommaresemestrar, längtar efter vårljuset, köper tulpaner. Det går liksom inte att ta in att vår civilisation *på riktigt* är på väg mot en kollaps.

Vi människor har en sorts tröghet vad gäller framtida faror, en sorts avtrubbning som behövs för att alls kunna leva. Dessutom är en sådan här kris inte något vi har erfarenhet av sedan tidigare, framför allt inte vi som fötts i västvärlden, och aldrig i den här skalan. Den är fortfarande abstrakt. Kanske ännu mer om man som jag tyckt att science fiction och dystopier varit påfrestande (ofta pubertala och väl långt från verkligheten).

Så nu behöver jag och många med mig hjälp. Vi behöver berättelser. För så länge som människan

funnits har vi berättat och gestaltat för varandra. Genom historier, bilder och sånger har vi traderat minnen, beskrivit livet här och nu men också föreställt oss framtiden. Och ingenting är så effektivt som gestaltning. Det är först när vi får intryck också genom sinnen som vi förstår inte bara med hjärnan utan med hela kroppen. Det är då vi berörs och begriper – på djupet.

Mer än någonsin tidigare måste vi aktivera den mäktiga förmågan. Det behövs filmer, böcker, tv-serier, musik plus en stor dos journalistik som visualiserar fakta. Vi behöver förstå hur vår egen vardag ser ut när den globala medeltemperaturen stigit med två, tre, kanske fyra grader. När havet slukat Falsterbonäsets villor, golfbanor och caféer. Eller när Stockholm drabbas av vattenbrist, elen slutar att fungera och det krävs skyddsrum mot hettan. Eller när ambulanserna, som i poddens dramatisering, kör fram till portarna på Klostergatan i Skellefteå och plockar ut döda människor som inte överlevt nattens värme.

Gestaltning kan skapa förståelse. Och förståelse kan skapa förändring. Fantasin kan vara en mycket större del av mänsklighetens räddning än vi tror.

Åsa Beckman

asa.beckman@dn.se

12 Elpriset tog ett rejält kliv upp

I södra Sverige toppade elpriset på nära 2,40 kronor per kilowattimme under torsdagsmorgonen. Samma tidsfönster kostade en kilowattimme i norra delarna av Sverige cirka 50 öre.

– Det har varit väldigt kallt och lite vind vilket har drivit upp priserna till nivåer vi inte sett på ett tag, säger Per Larsson, ansvarig för storskalig produktionsplanering i Norden på Vattenfall.

– Värt att notera är att detta är en enskild timme, snitt över dygnet per timme i södra Sverige är cirka 125 öre inklusive moms, vilket förvisso också är högt, säger Per Larsson.

Framöver ser det dock ut som att priserna kan sjunka igen, då den värsta kylan ser ut att ge vika.

TT

12 Tågurspårning beräknas ge långvariga störningar

Ett godståg spårade ur vid Häggvik natten mot torsdagen. Enligt Trafikverket är skadorna omfattande och störningarna i trafiken kommer att vara stora.

Det är skador på kontaktledningar, räls och markmaterial, uppger Trafikverket för tidningen Mitt i.

– Godståg är väldigt långa och stora. När ett godståg spårar ur tar det tid innan det tar stopp, säger presskommunikatör Katarina Wolffram till tidningen.

Röjningsarbetet efter urspårningen inleddes vid 03-tiden men när trafiken kan rulla som vanligt är okänt.

– Av erfarenhet sedan tidigare pratar vi nog inte bara några om dagar. Snarare minst en vecka, kanske två, säger Katarina Wolffram till Mitt i.

Bara två av fyra spår förbi Häggvik kan trafikeras.
Norrgående pendeltåg mot Märsta/Uppsala stannar
inte i Sollentuna, Häggvik, Norrviken och Rotebro.
Södergående pendeltåg mot Tumba/Södertälje stannar
inte vid Häggvik. Även SJ:s tåg mellan Uppsala och
Stockholm påverkas.

DN

Hälso- och sjuk- vård och hushål- lens problem hanteras av social- departementet. Coronakrisen och hushållens pro- blem

227	<u>Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021</u>
228	Riksdagen och politiska partier
251	Statsrådsberedningen och statsministern
259	Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
307	Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
356	Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
380	Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
574	Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
651	Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
687	Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
715	De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Socialdepartementet

Socialdepartementet ansvarar för frågor som rör samhällets välfärd. De handlar om att främja människors hälsa och samtidigt se till att sjuka får den vård de behöver. De omfattar försäkringar för att människor ska vara ekonomiskt trygga när de är sjuka, äldre eller när barnen är små. Frågor om individ- och familjeomsorg, stöd till personer med funktionsnedsättning och äldreomsorg ingår också. Dessutom arbetar departementet med rättigheter för personer med funktionsnedsättningar och med frågor om premiepensionssystemet.

Områden

Områden

- [Folkhälsa och sjukvård](#)
- [Funktionshinder](#)
- [Socialförsäkringar](#)
- [Socialtjänst inklusive äldreomsorg](#)

Om Socialdepartementet

Relaterad navigering

- [Socialdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Kontakt](#)
- [Överenskommelser inom sjukvård och omsorg](#)

Ansvariga statsråd

Ansvariga statsråd

[Lena Hallengren](#)

Socialminister

[Ardalan Shekarabi](#)

Socialförsäkringsminister

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Statens budget](#)
- [För äldre, sjuka och vård- och omsorgspersonal med anledning av covid-19](#)
- [Åtgärder på socialförsäkringsområdet med anledning av coronaviruset](#)
- [Statens överenskommelser med SKR](#)
- [Brexit och EUs framtida relation med Storbritannien](#)
- [Trygghet och livskvalitet för äldre](#)
- [Hållbara pensioner](#)
- [Vård i rörelse 2020](#)
- [Prenumerera på nyheter från regeringen](#)

Aktuellt från Socialdepartementet

Socialdepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/socialdepartementet/>

Myndigheter

- **Jämställdhetsmyndigheten**
21 mars 2018 från [Socialdepartementet](#)
- **Myndigheten för vård- och omsorgsanalys**
06 februari 2015 från [Socialdepartementet](#)
- **Läkemedelsverket (LV)**
06 februari 2015 från [Socialdepartementet](#)
- **Stiftelsen WHO Collaborating Centre for International Drug Monitoring**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Provinsialläkarstiftelsen**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Systembolaget Aktiebolag**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Apotek Produktion & Laboratorier AB (APL)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Statens institutionsstyrelse (SiS)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- 19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Pensionsmyndigheten**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Myndigheten för delaktighet**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Försäkringskassan**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (FORTE)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Folkhälsomyndigheten**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)

E-hälsomyndigheten

19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)

- **Barnombudsmannen (BO)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Arvsfonden**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Alkoholsortimentsnämnden**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Inspektionen för vård och omsorg (IVO)**
18 december 2014 från [Socialdepartementet](#)

Lena Hallengren

[SW .7951 Sociologi. Socialvård..](#)

[SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#)

Socialminister

[Socialdepartementet](#)

"Vården och omsorgen ska funka, oavsett vem du är eller var i landet du bor. Det ser jag som min viktigaste uppgift de kommande åren. Det är en fråga om trygghet, svenska folket förväntar sig vård och omsorg av den allra högsta kvaliteten. Och det ska vi leverera."

Lena Hallengrens områden

- [Folkhälsa och sjukvård](#)
- [Funktionshinder](#)
- [Socialtjänst inklusive äldreomsorg](#)

[SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.](#)

[SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.](#)

Ardalan Shekarabi

Socialförsäkringsminister

[Socialdepartementet](#)

”De som varit med och byggt landet genom sitt arbete har lagt grunden för vår gemensamma välfärd. De har rätt till en trygg ålderdom. Därför är höjda pensioner min främsta prioritering.”

Ardalan Shekarabis områden

- [Socialförsäkringar](#)
- [Spelpolitik](#)

[SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.](#)

[SW .646 Personlig hygien o d, klädvård \(utom tvätt o d\) umgänge o d](#)

[SW .647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.](#)

krisinformation.se

Nya skärpta nationella råd

Från och med den 14 december gäller skärpta nationella föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19. Alla i samhället, både individer och verksamhetsansvariga, har en skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra

smittspridning. Det gäller också vid firande av högtider.

DELA INNEHÅLLET PÅ DENNA SIDA:

[Twitter](#) [Facebook](#) [E-post](#)

Du har ett personligt ansvar för att skydda dig själv och andra mot spridningen av covid-19. Särskilt viktigt är att du skyddar personer i riskgrupper mot smitta. Från och med 14 december är du skyldig att:

Stanna hemma vid symtom

- Har du **symtom på covid-19** ska du stanna hemma. Du rekommenderas även att testa dig för pågående infektion.

- Läs mer om hur du ska agera om du eller någon i hushållet har symtom eller blivit smittad av covid-19 [här](#).

Begränsa nya nära kontakter

- Samlas aldrig fler än åtta personer samtidigt.
- Umgås bara med personer du normalt träffar, personer du bor med eller några få vänner och närstående utanför hushållet.
- Håll alltid avstånd till andra personer du träffar. Umgås helst utomhus.

Hålla avstånd till andra och undvika platser med trängsel

- Håll alltid avstånd till andra människor. Det gäller både inomhus och utomhus.
- Undvik platser som butiker, köpcentrum och kollektivtrafik om det är trångt.
- Handla ensam och vistas inte i butiker under längre tid än nödvändigt.

Res på ett så smittsäkert sätt som möjligt

- Undvik kollektivtrafik och andra färdmedel där det inte går att köpa platsbiljett.

- Undvik att träffa nya kontakter under resan och på resmålet.
- Säkerställ att du kan isolera dig på ditt resmål eller kan ta dig hem utan att smitta andra om du får symtom på covid-19.

Arbeta hemifrån så ofta du kan

- Kom överens med din arbetsgivare om att arbeta hemifrån när detta är möjligt.
- Om du måste åka till arbetet bör du anpassa dina arbetstider så du kan undvika trängsel i kollektivtrafiken och på arbetsplatsen.

Hålla en god handhygien

- Tvätta händerna regelbundet och noggrant med tvål och vatten.
- Tvätta alltid händerna före måltid och efter toalettbesök samt när du befunnit dig i offentliga miljöer.

Vara försiktig när du besöker personer som är 70+ eller tillhör en riskgrupp

- Var extra noga med att följa alla råd och rekommendationer. Folkhälsomyndigheten har information om [hur du kan umgås på ett säkert sätt](#).
- Besök på äldreboenden ska ske under säkra former. Följ boendets besöksrutiner.

- Om du haft covid-19 under våren är det inte säkert att du fortfarande har en mindre risk att smittas och att smitta andra.

-

Läs mer

- Om ditt personliga ansvar i ["Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19"](#).
- Om hur du kan umgås och resa smittsäkert under jul och nyår på [Folkhälsomyndighetens webbplats](#).
- Om hur du kan skydda dig själv och andra på [Folkhälsomyndighetens webbplats](#).

07 Barn till sjukhus efter radhusbrand i Kristianstad

Flera personer har förts till sjukhus efter en brand i en radhuslänga i Hammarslund utanför Kristianstad under lördagsmorgonen. Enligt uppgifter till Kristianstadsbladet ska tre vuxna och tre barn ha förts till sjukhus med lindriga skador.

– Vi har inlett en utredning om allmänfarlig vårdslöshet, säger Katarina Rusin, presstalesperson vid polisen om händelsen.

Tidigare under natten brandhärjades även en frisörsalong i Kristianstad.

TT

07

Avloppsvattnet kan avslöja en tredje våg

Det finns en stor risk för en tredje våg av covid-19, enligt statsepidemiologen Anders Tegnell. Ett sätt att förutse den skulle kunna vara att studera virusmängden i avloppsvattnet.

– Det har inte fortsatt minska som det gjorde under årets sista veckor, säger Anna Székely, forskare i miljömikrobiologi, om virushalterna i Uppsala.

I Stockholm, Göteborg och Uppsala mäter forskare fortlöpande halter av det nya coronaviruset i avloppsvattnet. Heléne Norder är professor i mikrobiologi vid Sahlgrenska universitetssjukhuset och har analyserat förekomsten av virus i avloppsvattnet från Storgöteborgs närmare 800 000 hushåll ända sedan vecka 7 förra året.

Hon larmade om höga nivåer före och efter nyår, men är försiktig med att dra slutsatser om nuläget.

– Det var en rejäl topp vecka 50 som gjorde mig nervös och jag ville få människor att förstå att det var fara å färde, att det är viktigt att hålla i restriktionerna. Sedan gick det upp igen nästan lika mycket i vecka 2 och en svag ökning förra veckan, men trenden vill jag inte tolka förrän vi har uppgifter för veckan vi är i nu, säger Heléne Norder.

Genom att mäta förekomsten av virusets rna i avloppsvattnet kan hon göra sina analyser. Mängden avloppsvatten justerar hon sedan efter hur stor nederbörden har varit under perioden och under en månad förra året också för hur många som bor i området där vattenproverna tagits från.

– Teoretiskt sett skulle man kunna mäta hur många som har burit på viruset, men i praktiken är det svårt bland annat för att vi vet så lite om hur mycket genom som personer med asymtomatiska smittor utsöndrar. Vad vi har kunnat se är att det har gått upp i en topp och sedan ner i ett par veckor, säger Heléne Norder och tillägger att det fick henne att fundera på om det betyder att det rörde sig om klusterspridningar.

– Då bad jag kommunala vattenreningsbolaget Gryaab om att få proverna uppdelade från de

fem olika pumpstationerna, även i det fallet flödeskorrelerat. Då kunde jag se att det under en period var högt i ett område och när det sjönk blev det högt i någon annan del av Göteborg, vilket fick mig att konstatera att ”ja, vi har kluster”.

Efter Göteborg började även Stockholm undersöka avloppsvattnet för att följa pandemins utveckling. Cecilia Williams, KTH-professor på forskningscentrumet Scilifelab, förklarar att de i projektet varje vecka analyserar prover från sex olika platser som hör till Stockholm vatten och avfall respektive Käppalaförbundet.

– Vi testade fyra olika metoder och valde en som fungerar ganska bra vecka till vecka. Vi har sett att våra mätningar har en statistiskt signifikant korrelation med utbredningen som syns i antalet positiva fall som

Folkhälsomyndigheten presenterar. Inför andra vågen syntes våra resultat innan de gjorde det i sjukvården, vilket skulle vara ett sätt att förutse pandemin, säger Cecilia Williams.

Det stämde också med andra vågens topp och den förhållandevis kraftiga nedgång som följt på julveckorna.

– Även om det finns osäkerhetsfaktorer tycker vi att vi får en bra oberoende bild av vad som väntar – oavsett hur många som testar sig så går ju människor på toaletten, även unga som i princip inte testar sig alls och oftare är asymtomatiska, säger Cecilia Williams.

Även Stockholm hade en toppnotering i vecka 50 för att därefter dala till vecka 2, men sedan dess har mängden virus i avloppsvattnet legat på en plata.

– Det här är ett forskningsprojekt framför allt för att se om man kan använda den här sortens data. Vi har kontakt med Folkhälsomyndigheten och regionens smittskyddsläkare, så om vi ser något som kan tillföra något då berättar vi förstås det för dem. Det gjorde vi också i september inför andra vågen, säger Cecilia Williams.

I Uppsala genomförs också en löpande studie inom Scilifelabs projekt Crush Covid. Även där syns en plataliknande fas under årets inledande veckor.

– Vi har precis fått siffror för vecka fem och det är fortfarande låga nivåer, men det har inte fortsatt minska som det gjorde under årets sista veckor. Vi ser inte heller en ökning och förändringarna på så låga nivåer är det svårt att dra några slutsatser om, säger Anna Székely,

forskare i miljömikrobiologi och ledare för arbetet med att mäta virushalten i Uppsala stad.

Ossi Carp

ossi.carp@dn.se

FAKTA. RNA

Rna, ribonukleinsyra, är en enklare variant av dna-molekylen som återfinns i en del virus, bland annat i det nya coronavirusets arvs massa.

Rna-molekylen är enkelsträngad, till skillnad från dna som består av två kedjor.

07 Första leveransen från Astra Zeneca framme

Den första leveransen av Astra Zenecas vaccin mot covid-19 har nått Sverige.

Leveransen ankom något tidigare än väntat.

– Den kom på lördagsmorgonen, säger Astra Zenecas presschef Christina Malmberg Hägerstrand.

– Det är den första leveransen av flera som kommer under de kommande månaderna.

Leveransen var beräknad till måndag. Hur många doser det handlar om kan presschefen inte uppge. Folkhälsomyndigheten har tidigare räknat med 45 600 doser av Astra Zeneca under nästa vecka.

Vaccinet kommer från Astra Zenecas europeiska leveranskedja. Hur vaccinet transporterats till - Sverige är hemligt.

Malmberg Hägerstrand uppger att ingen av de som vaccinerats med Astra Zenecas vaccin har fått allvarlig covid-19.

– Ingen har behövt sjukhusinläggning och ingen har avlidit, säger hon.

TT

07 ”Sjukhuset minns man hela livet”

Det är inte bara ny teknik som står i fokus när nya Drottning Silvias barnsjukhus i Göteborg slår upp portarna i mitten av februari. Noggranna färgval och egna rum är minst lika viktigt för vården av några av Sveriges yngsta och sjukaste patienter.

– Upplevelsen på ett sjukhus minns man hela livet. Därför måste det vara en positiv sådan, säger sjuksköterskan Monika Johansson som varit kvalitetsansvarig under hela projektet.

GÖTEBORG. Den tomma simbassängen ser ovanligt grund ut.

– Just nu är botten upphöjd till max. Vi har inte fått utbildning i hur man sänker den än, men om några dagar vet jag det, säger Elke Schubert Hjalmarsson, fysioterapeut och enhetschef för en av de två avdelningar som först öppnar för nya och gamla patienter den 16 februari.

Vattnet i poolen gömmer sig under den höj- och sänkbara botten.

Tidigare har barnpatienter fått begränsad tillgång till en bassäng i ett annat sjukhus. Det nya innebär att barn som är inneliggande för vård får tillgång till träning i vatten, i stället för att bara vara i ett traditionellt behandlingsrum.

– Med mer tid i en bassäng kan vi erbjuda flera och olika patientgrupper träning. Det handlar om att barnen ska motiveras till träning, och då

behöver vi ha olika vägar att gå, säger Elke Schubert Hjalmarsson.

De övriga rummen utanför poolen ser ut som drömmarnas fritidsgård. En gymnastiksal, ett fullt utrustat musikrum, ett rum där det står behållare med pennor och kriter i långa rader på en vägghylla.

Monica Johansson tittar på leksakerna och ser glad ut. Hon har arbetat som sjuksköterska i 30 år, varav flera av dem på barnintensiven. Hon har varit kvalitetsansvarig för projektet och säger själv att hon ”vet vad barn behöver”. Och det viktigaste för ett barn – och en familj – är för henne givet:

– Självklart ska varje familj ha ett eget rum, säger hon.

Drottning Silvias barnsjukhus ”det äldre” byggdes med tanken att föräldrar inte behöver

vara så mycket med sina sjuka barn, och att barnen kan dela rum med varandra i en sal där en barnsköterska håller koll på dem.

– Men det är ju fullkomligt otänkbart i dag. Det handlar ju om integritet, att jag inte ska behöva överhöra en annan familjs bekymmer eller vice versa, säger Monica Johansson.

Hon står i korridoren på det nya centrumet för barn som är sjuka i cancer. Framför henne finns fem dörrar in till patientrum som samtliga är utrustade med bäddsoffa och dusch.

Väggarna är målade i färger som ska vara lugnande och på samma gång stärkande.

– I våra fokusgrupper var det ett barn som ville ha svarta väggar, men där sa vi nej. Och här bakom dig ska man kunna sätta upp egna bilder när man är inlagd, säger Monika Johansson och stryker med handen över en ljusblå vägg.

Ovanför sitter väggfästen för en tv.

– Barnen tyckte att tv och uppkopplingsmöjligheter var viktigast i rummen. Långt ner på listan kom att mamma och pappa skulle vara med, säger hon och ler.

Hur mycket betyder prylarna egentligen för vården av barnen? I Barnhjärtcentrums nya hybridsal står en stor vit robot som först verkar vara den nya stjärnan i bygget. Den lämnar röntgenbilder på patienten under själva operationen.

Därmed kan ett operationsteam veta hur väl de lyckas med arbetet samtidigt som de utför det.

– Det viktiga är inte bara att överleva en operation. Man ska kunna leva långa bra liv efter den. Och det gör man i större grad om vi kan fatta ännu bättre beslut under själva operationen, säger Mats Synnergren som är

barnhjärtkirurg och verksamhetschef för Barnhjärtcentrum.

Men minst lika viktig är den rena luft som finns i de nya lokalerna påpekar röntgeningenjören Anders Broman. I salarna opereras vanligtvis mycket små barn, medianåldern är ett halvår. En fjärdedel av patienterna är nyfödda. Det är av yttersta vikt att så lite smuts som möjligt cirkulerar i luften när en så liten människa ska öppnas.

– Luften ute i våra korridorer är renare än i de gamla operationssalarna. Till och med färgen på roboten är speciell och minimerar smutsen på den, säger Anders Broman.

På väggarna sitter knappt 20 datorskärmar av olika slag. Vad som visas på skärmarna kan ändras beroende på vad teamet i operationssalen behöver. Men teknikens under

till trots – kirurgen Mats Synnergren vill också prata om det som redan finns i verksamheten.

– I min lilla sfär, närmast mig där jag arbetar, är det inte så mycket nytt. Hjärtkirurgi är fortfarande ett hantverk, säger han.

Han påminner om att teamet är minst lika viktigt som de nya maskinerna.

– Våra operationer är på liv och död. Det som gör att vi tar oss igenom dem är att vi vet vilka moment som ska göras. Det andra är att vi hjälps åt, att vi har en bra teamkänsla.

Monika Johansson står nere vid den tomma simbassängen och upprepar att det kanske är tiden efter sjukhuset som faktiskt är den viktigaste.

– En vistelse här har du med dig hela livet. Många av våra patienter återkommer och därför

måste det vara en positiv upplevelse. Kanske kan de komma hem och visa någon de känner att ”titta, vilken fin teckning jag har gjort på sjukhuset” eller liknande. Det är superviktigt på ett psykologiskt plan att få bearbeta det du har varit med om.

Helena Jönsson

FAKTA. DROTTNING SILVIAS BARNSJUKHUS

Den nya delen är cirka 33 000 kvadratmeter, väger 103 515 ton har 75 mil kabel och 6 mil rör. Huset har sex våningar ovan mark med helikopterplatta på taket. I den nya delen finns bland annat 1 300 rum, 16 intensivvårdsplatser, en stor operationsavdelning, lekterapi med bibliotek och skola, arbets- och fysioterapi, en bassäng med höj- och sänkbar botten och en egen sterilcentral som kommer att försörja hela Östra sjukhuset med sterilt gods.

Cirka 5 000 personer har arbetat i projektet. Västfastigheter är beställare och NCC är generalentreprenör. Arkitekturen är framtagen av White arkitekter.

Byggnaden är i dag certifierad enligt Miljöbyggnad Guld. Det innebär att byggnaden uppnår krav för låg energiförbrukning, en sund innemiljö och giftfria material. Bra för klimatet i allmänhet – och för verksamheten i synnerhet.

Hela gestaltningen av fastigheten har skapats med fokus på barn- och ungdomar och för en god arbetsmiljö för alla som ska arbeta i byggnaden. Det gäller såväl den arkitektoniska utformningen som den konstnärliga gestaltningen.

Källa: Västfastigheter

07 Medelålders nekas Astra- vaccin

Coronaviruset. Spanien och Rumänien stoppar nästan helt användande av Astra Zenecas coronavirusvaccin för personer över 55 år.

Spaniens besked om det brittisk-svenska vaccinet kom på fredagen. Hälsodepartementet hänvisade till vetenskapliga rön. Landet får sin första leverans av i helgen. Även Rumänien, som fick en vaccinleverans från Astra Zeneca på lördagen, sade att vaccinet ska ges till dem som är mellan 18 och 55 år. Tidigare har Tyskland meddelat att det aktuella vaccinet inte kommer att ges till dem som är över 65 år. **TT-AFP**

07 Så ska vaccinen skydda oss mot covid-19

Tack vare dna-teknik har vi fått fram vaccin mot ett nytt virus snabbare än någonsin tidigare. Men de nya vaccinmetoderna kommer inte att fungera lika bra mot alla infektionssjukdomar.

Artikeln är tillfogad en rättelse.

En sen kväll år 1963 kom femåriga Jeryl Lynn Hilleman till sin pappa och klagade på att hennes hals var alldeles uppsvullen. Pappan, Maurice Hilleman, sa till henne att gå och lägga sig men såg också till att direkt ta ett halsprov på henne. Fyra år senare var hans vaccin mot

påssjuka, utvecklat från viruset i Jeryl Lynns hals, testat och klart och redo att användas.

Mikrobiologen Maurice Hilleman utvecklade fler än 40 vaccin, bland annat dem som fortfarande används mot mässling, påssjuka och röda hund. Hans vaccin kan rädda nästan åtta miljoner människoliv varje år. I mer än 50 år hade hans påssjukevaccin också världsrekordet som det snabbast utvecklade vaccinet någonsin. Rekordet slogs först år 2020, när vi fick färdiga och godkända vaccin mot covid-19 mindre än ett år efter att viruset först började smitta människor.

Den snabba utvecklingen har varit möjlig eftersom forskarna nu har tillgång till verktyg som Maurice Hilleman bara kunde drömma om.

– Alla de godkända vaccinen mot covid-19 är baserade på modern molekylärbiologisk teknik,

som gör att man kan klippa och klistra i dna på labbet, säger Gunilla Karlsson Hedestam, professor i vaccinimmunologi vid Karolinska institutet.

Idén med vaccin är att träna upp kroppens immunförsvar så att det lär sig att känna igen ett virus eller en bakterie i förväg. Då har vi redan ett skydd om vi skulle bli utsatta för smittan. Metoden som Maurice Hilleman använde mot påssjuka är att injicera levande men försvagade virus i kroppen.

– Sådana vaccin är ofta väldigt effektiva, för att de ger en liten miniinfektion utan att man utvecklar symptom, säger Gunilla Karlsson Hedestam.

För några sjukdomar, som polio och hepatit A, innehåller vaccinet döda och inaktiverade virus.

– Det fungerar för vissa virus. De är relativt snabba att göra och tekniken används även för vaccin mot covid-19. Man odlar fram viruset i cellkulturer, och sedan inaktiverar man det, ofta med formalin. Vi vet ännu ej hur effektiva denna typ av vaccin är mot covid-19.

De två första vaccinen som godkändes mot covid-19 är däremot mycket effektiva. Både Pfizer/Biontechs och Modernas vaccin gav ett skydd på runt 95 procent i de kliniska studierna. De är båda mRNA-vaccin, där man i stället för att injicera försvagade, döda eller delar av virus skickar in en bit av virusets arvs massa.

Arvs massan är så kallat budbärar-RNA, eller mRNA (efter engelskans messenger-RNA), och det innehåller instruktioner för hur en liten del av viruset tillverkas: i det här fallet de små taggarna på coronavirusets yta som kallas spike-protein eller ytprotein.

Budbärar-RNA innehåller information om vilka protein cellen ska tillverka. När budbärar-RNA från vaccinet kommer in i en cell kommer cellen därför att börja tillverka coronavirusets ytprotein. Immunförsvaret reagerar på det främmande proteinet, och vita blodkroppar, så kallade B-celler och T-celler, lär sig att känna igen det, och därmed viruset. B-cellerna producerar antikroppar som hindrar virus från att infektera celler, och T-cellerna angriper och infekterade celler om antikropparna inte har stoppat infektionen helt.

Detta är första gången som mRNA-vaccin godkänns för användning på människor. Metoden började utvecklas redan på 1990-talet, men det krävdes flera tekniska framsteg för att vaccinen skulle bli användbara, till exempel för att öka mängden mRNA som tas upp av cellerna.

– RNA är en molekyl som lätt bryts ner, och den attackeras av enzymer när den kommer in i kroppen. Den ska ju egentligen inte finnas utanför cellerna, så det finns mekanismer som känner igen och städar bort den.

Pfizer/Biontech och Moderna har hittat metoder för att packa in mRNA i fetthöljen till små vaccinpartiklar. De skyddar molekylen så att den kan komma in i celler.

Astra Zeneca använder en annan metod. Deras vaccin mot covid-19 är ett virusvektorvaccin, där genetiskt material från coronaviruset sars-cov2 sätts in i ett annat virus, ett så kallat adenovirus.

– Det orsakar vanliga förkylningar. Det är ett enkelt litet virus som man kan bygga om så att det inte kopiera sig själv. Det används bara som ett verktyg för att ta med sig mallen för spike-

proteinet in i cellen, säger Gunilla Karlsson - Hedestam.

När det modifierade adenoviruset har infekterat en cell kommer den att börja producera ytprotein, så att immunförsvaret kan reagera och minnas hur det ser ut.

Andra läkemedelsföretag, som till exempel Novavax, odlar i stället själva ytproteinet från coronaviruset i cellkulturer på labb för att sedan injicera det i kroppen.

– Proteinvaccin finns redan i dag, som i hepatit B- och hpv-vaccinen som fungerar mycket bra. Med den typen av vaccin har man lättare att kontrollera dosen.

Det krävs lite mer tid för att rena stora mängder protein.

– Därför har de här vaccinen inte blivit godkända lika snabbt. Men de ger ofta höga nivåer av antikroppar vilket är bra för ett effektivt skydd, säger Gunilla Karlsson Hedestam.

Även virusvektorvaccin började utvecklas på 1990-talet. Gunilla Karlsson Hedestam har invändningar mot metoden, bland annat eftersom immunförsvaret kan lära sig att reagera på adenoviruset i stället för på spikeproteinet.

– Man kan oftast bara ge två injektioner. Skulle vi behöva ändra på något, eller få ett säsongscovidvaccin, när folk kanske behöver en påfyllning varje vinter för att skydda sig mot nya varianter, så kommer det att bli svårt med den tekniken.

Då är mRNA-vaccin en mycket mer flexibel metod. Företaget Biontechs egentliga affärsidé är att använda dem för att göra individanpassade cancerbehandlingar.

– Cancer är en så individuell sjukdom, och tumörer ser så olika ut hos olika människor. Men när covid-19 kom tänkte de att de kanske kan använda det för covid. Och det blev ju en succé, säger Gunilla Karlsson Hedestam.

Men de nya metoderna kommer inte att kunna ge oss vaccin mot alla infektionssjukdomar.

– De vaccin vi inte har i dag, som till exempel mot hepatit C-virus och hiv, är mycket svårare. Där har själva viruset såna egenskaper att det är väldigt svårt för immunförsvaret att skapa rätt typ av antikroppar eftersom dessa virus har utvecklats på ett sånt sätt att de kan smita undan immunförsvaret effektivt.

– Så mRNA löser inte alla problem. Men det verkar tack och lov fungera bra mot det här viruset, i alla fall vad vi vet ännu så länge, säger Gunilla Karlsson Hedestam.

Maria Gunther

maria.gunther@dn.se

DN rättar

Vaccinet NVX-CoV2373 från företaget Novavax har en effektivitet på 89,3 procent enligt kliniska studier. Hur effektivt Sputnik V från Gamaleya är oklart. I en tabell på vetenskapssidan i söndagens tidning angavs felaktiga uppgifter om effektiviteten för de båda vaccinen.

07 Karin Bojs: Fler bilolyckor innebär mer kryddad mat

Vissa kulturer använder massor av kryddor i maten. Andra har knappt några kryddor alls.

Det finns många idéer om vad skillnaden kan bero på. Ingen av dem håller.

Tänk på en typisk norsk rätt. Kokt vitfisk (varför inte skrei som har säsong just nu) vit sås eller smält smör och kokt potatis. En hel del salt. Kanske någon form av peppar, såsom kryddpeppar. Möjligen också pepparrot, men det är mer tveksamt.

Inte för att traditionell svensk mat är särskilt kryddrik, men med våra drygt två kryddor per rätt ligger vi faktiskt en bra bit över Norge. Både Finland och Danmark ligger lägre, men Norge har bottenrekordet i Norden. I genomsnitt innehåller ett typiskt norskt recept obetydligt över en krydda per maträtt. Ännu mer kryddfattig är japansk mat. Oavsett om man väljer regionerna Chugoku, Kyushu, Tohoku, Kanto, Shikoku, Chubu eller Kansai, ligger genomsnittet på mindre än en krydda per rätt.

I andra extremen hittar vi Etiopien. Där innehåller en typisk maträtt ungefär sju kryddor. (Till exempel de syrade pannkakorna injera av spannmålet teff som serveras med någon stuvning.) Indonesien och många indiska regioner, såsom Punjab, Mughlai och Rajasthan, ligger också bland de högsta i världen med omkring sex kryddor per rätt.

Den här uppenbara skillnaden mellan olika kulturer har fått många tvärsäkra röster att uttala sig om möjliga samband.

Men statistik är svårare än de flesta inser. Och förklaringsmodeller där man drar till med ”evolutionen” (i matsammanhang ibland kallat för ”darwinistisk gastronomi”) hamnar ofta snett.

Den australiske evolutionsbiologen Lindell Bromham och hans medförfattare har nu granskat ett antal hypoteser om kryddor i mat. Deras slutsatser, som bygger på 33 750 recept från ett 70-tal olika kök och 93 olika kryddor, publicerades i veckan i tidskriften Nature Human Behaviour.

Den vanligaste myten är att kryddor skyddar mot maginfektioner, och därför av evolutionära

skäl blivit vanliga i länder med många sådana infektioner.

Jovars, det finns förvisso samband mellan matburna sjukdomar och kryddor i maten. Och även ett samband mellan diarréer hos små barn och kryddor. Men faktum är att en rad faktorer visar starkare samband. Såsom lungcancer, undernäring och krig, för att inte tala om dödsfall i trafikolyckor som har mycket starkare korrelation.

Temperatur och breddgrad håller inte heller som förklaring. Däremot finns tydligt samband mellan inkomst – mätt som regionens bnp – och antal kryddor i maten. Rika länder lite kryddor, fattiga länder mer kryddor.

Det skulle kunna ha sin grund i kolonialismen, där kryddor som hade högt värde och var lätta att transportera, spelade en viktig roll.

Kolonialistiska länder, som Holland, England, Spanien och Portugal blev rikare medan länder med många naturligt växande kryddor blev fattigare.

Men nä, det håller inte, för sambandet bnp och kryddor i maten gäller även för länder som varken har varit kolonier eller kolonialister.

Kan sambandet bero på att vissa länder har en flora där det naturligt växer många kryddväxter? I princip är floran mer varierad på varma breddgrader. Men nederbörd och säsonger spelar också roll. Och nej, det går inte att se något statistiskt robust samband mellan naturlig växtlighet och kryddanvändning.

En mångfald av etniska grupper som bor nära varandra, och kan berika varandras kryddkultur? Nej, det kan inte vara en förklaring, enligt den nya studien.

Matkulturer som använder mycket kött, som ju har lättare för att sprida infektioner än vegetariska rätter? Nej, ingen skillnad på antal kryddor, enligt studien.

Lindell Bromham och hans medförfattare tror inte på allvar att trafikolyckor kan förklara kryddanvändning. De bara visar att det finns ett statistiskt samband.

De tror inte ens att förklaringen ligger i om regionerna är rika eller fattiga.

Antal kryddor i maten har uppenbarligen mer komplexa orsaker. Och studien lär oss att iaktta försiktighet innan vi förklarar saker med ”evolution” och med statistik.

Karin Bojs

vetenskap@dn.se

07 Så ska du göra för att få rätt mot ditt försäkringsbolag

Att försöka få rätt mot ett försäkringsbolag är inte alltid lätt och kan i värsta fall bli dyrt.

Men i grunden handlar det om att vara påläst och ha tålamod. Carita Lindborg, jurist på Konsumenternas Försäkringsbyrå ger dig goda råd.

Det första du ska göra som konsument är att sätta dig ordentligt in i ditt avtal med försäkringsbolaget.

– Det handlar dels om den förköpsinformation som försäkringsbolaget måste ge innan köpet, dels själva villkoren. Då vet du hur ditt försäkringsavtal fungerar och får rätt förväntningar, säger Carita Lindborg.

Förköpsinformationen ska fungera som en lättillgänglig sammanfattning av villkoren i din försäkring. Här kan det till exempel stå hur du med premien kan påverka nivån på självrisken. I förköpsinformationen ska det också alltid stå vilka ”viktiga begränsningar” som gäller för försäkringen.

Den som får en skada och är missnöjd med bolagets beslut om ersättning ska i första hand vända sig till skaderegleraren.

– Du ska begära att få ett beslut med en motivering där bolaget hänvisar till relevanta punkter i försäkringsvillkoren, eller med en

hänvisning till praxis och lagstiftning. Det ska framgå för dig hur bolaget har tänkt; vad har de för stöd för sitt beslut, förklarar Carita Lindborg.

Är du fortfarande inte nöjd ska du begära omprövning. Olika bolag har olika ordning när det gäller hur de hanterar klagomål, det ska framgå av hemsidan.

Det brukar stå under en rubrik av typen ”Om du inte är nöjd” eller ”Klagomål”. Det ska också framgå av villkoren hur du ska begära en omprövning.

– Det ska även följa med beslutet. Där ska det stå en besvärshänvisning som säger hur du går vidare om du inte är nöjd, säger Carita Lindborg.

– Det brukar vara så att det är skadeförsäkraren som är nästa instans efter skaderegleraren.

Vad gör jag om jag fortfarande är missnöjd?

– Ibland har bolagen en kundombudsman, andra gånger är det en särskild nämnd som hanterat klagomålen, eller en klagomålsansvarig. Det är en instans som står utanför själva skaderegleringen och som du kan vända dig till.

Om bolaget därefter säger att detta är deras slutliga beslut och konsumenten fortfarande är missnöjd är det dags att vända sig till en instans utanför bolaget. I första hand är det Allmänna reklamationsnämnden (ARN).

För medicinska skador eller trafikskador finns det också branschgemensamma nämnder, som trafikskadenämnden och personförsäkringsnämnden.

– Och ytterst kan man gå till domstol och då är det viktigt att din advokat kontrollerar att du

kan använda dig av rättskyddet i din försäkring, säger Carita Lindborg.

Men genom hela processen är det viktigt att konsumenten får veta den exakta motiveringen till bolagets beslut. Det ska framgå tydligt på vilka punkter i villkoren som beslutet grundar sig i.

– Det är ofta något vi tar upp med bolagen när vi har återkoppling med dem. Det måste vara tydligt och noga angivet i beslutet så att konsumenterna förstår varför bolagen skadereglerar på ett visst sätt, säger Carita Lindborg.

– Det är ofta korrekta beslut, men det kan brista i motiveringarna, tillägger hon.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

FAKTA. CHECKLISTA NÄR DU KLAGAR PÅ ETT FÖRSÄKRINGSBOLAG

1. Läs på i förväg. Lär dig ditt avtal i förväg så du vet vad som gäller.
2. Om bolaget vägrar ersättning - begär skriftlig motivering med hänvisning till exakta punkter i villkoren.
3. Överklaga till skadechefen.
4. Om skadechefen håller fast vid tidigare beslut - vänd dig till den klagomålsansvarige (kundombudsman/nämnd). Begär en från skadechefen oberoende bedömning.
5. Vänd dig till Allmänna reklamationsnämnden eller domstol. I det senare fallet kontrollera ditt rättsskydd.

Du kan läsa mer på Konsumenternas försäkringsbyrå.

07 Hemnet: Budgivning driver upp priset på stora bostäder

Större, bättre och dyrare. Nu slåss köparna om både villor och stora bostadsrätter i heta budgivningar.

Skillnaden mellan utgångspris och slutpris har ökat rejält under januari, visar statistik från Hemnet.

– 2021 har börjat som hösten 2020 såg ut, det är hög aktivitet på bostadsmarknaden. I

synnerhet för villor, säger Erik Holmberg, analytiker på Hemnet.

Budstriderna på marknaden har ökat jämfört med januari i fjol. För villor var skillnaden mellan utgångspris och slutpris 8 procent i januari år, mot 2,4 procent under januari 2020.

För bostadsrätterna var skillnaden i budhets lite mindre jämfört med i fjol, 7 procent nu jämfört med 6,6 procent i fjol, men det visar ändå på en hög aktivitet på marknaden, enligt Erik Holmberg.

Vi vill bo större, och gärna i villa, förklarar han, och det beror antagligen på pandemin.

– Vi tillbringar mer tid hemma, och att bo har blivit viktigare. Vi är mer benägna att lägga pengar på boendet.

Fler rum och mer yta står högst på önskelistan, och av budhetsen på marknaden att döma är många beredda att gå rätt långt för att få det.

Men det är inte jättemånga objekt ute, däremot många spekulanter.

– Det är fler intressenter på varje objekt, och det gör att budgivningen drar igång.

På mindre lägenheter är det inte samma hetsiga efterfrågan, även om marknaden fortfarande är stark även där.

Frågan är hur det kommer att se ut framåt med efterfrågan.

– Det kan hålla i sig, men inte hur länge som helst. När pandemin är slut blir nog läget mer normalt, jag kan tänka att efterfrågan mattas av, säger Erik Holmberg.

Fast det här med hemmajobb, och behov av yta för det, kan nog fortsätta även efter det att smittan klingat av, tror han. Det blir antagligen inte så att vi kommer att överge våra nya, större bostäder för mindre igen när pandemin är över, tror han.

– Om företagen fortsätter att uppmana till hemmajobb finns behovet av stora bostäder kvar, säger Erik Holmberg.

TT

07 Krisbransch spås få stark återhämtning

Lyckad vaccinering och därefter en tydlig positiv trend, det förutspår Stockholms handelskammare i sin prognos.

Enligt handelskammaren väntas bnp för riket bli minus 3,0 procent för 2020, motsvarande siffra för Stockholms län är 2,7 procent. För riket väntar en uppgång med 2,9 procent under 2021 och i Stockholm en ännu kraftigare ökning, 3,6 procent.

– På papperet står vi inför en stark återhämtning. Det förutsätter dock att vaccineringen faktiskt sker under första halvåret

och vi steg för steg närmar oss mer av ett normalläge under våren. Rent konkret betyder det ju att vaccineringen är otroligt viktig för tillväxt, jobb och i slutet landets välstånd, säger Stefan Westerberg, chefsekonom på Stockholms handelskammare.

Hotell- och restaurangnäring har haft det tufft under pandemin, men enligt handelskammaren kan branschen räkna med en uppgång på 35 procent i år, under förutsättning att vaccinationen går som den ska första halvåret 2021.

TT

07 Pappors inkomst sjunker efter första barnet – men bara tillfälligt

Mäns inkomst sjunker något efter att de blivit pappa och varit föräldralediga.

– Precis som för kvinnor som fått barn blir det ett hack nedåt för män som får en sämre inkomst, men det är en tillfällig nedgång, säger Ann-Zofie Duvander, professor i demografi vid Stockholms universitet.

Hon är medförfattare till en studie vid universitetet som undersökt inkomstutvecklingen hos par som fått barn mellan 1987 och 2007.

– Historiskt har det varit kvinnor som gått ned i arbetstid och som fått se en kraftigt minskad inkomst efter att paret fått sitt första barn. Nu trodde vi att vi skulle se en stor förbättring, men så är det inte, säger Ann-Zofie Duvander.

Den svaga utvecklingen mot mer jämlika inkomster inom par är tydligast bland par där kvinnan har högskoleutbildning, medan mannen saknar det.

Att dessa män ofta tar ut föräldraledighet hör, enligt Ann-Zofie Duvander, sannolikt ihop med att deras partner har en bättre chans till större inkomstutveckling.

Trots den lilla förändringen fortsätter ojämlikheten i inkomst efter barn att vara stor bland par i Sverige.

I studien har forskarna följt paren från två år innan de får barn och vidare i åtta år. Förvärvsinkomsten vid startpunkten visade att kvinnan då i snitt hade cirka 45 procent av mannens inkomst. Fyra–fem år efter första barnet (och då ofta även med ett andra barn) var kvinnans inkomst knappt 40 procent av mannens.

– Det oväntade är att vi fann att det inte har hänt så mycket på området, säger Ann-Zofie Duvander.

Hon nämner krisen på 1990-talet, utbildningsexpansionen och lönespridningen som faktorer som hon hade trott skulle ha lett till större förändringar.

– Men kvinnors andel av inkomsten är fortsatt mycket mindre än männens andel. De senaste decennierna har utvecklingen stått mestadels stilla.

Vad forskarna funnit är visserligen att mäns inkomst också sjunker åren efter att de får barn, särskilt hos högutbildade män – inte minst för att de tar ut mer föräldraledighet. Men att det ofta är en tillfällig nedgång.

Ann-Zofie Duvander framhåller andra studier som visat att män som tar föräldraledighet blir mer engagerade i att ta ansvar för barn efteråt.

– Tar man föräldraledigt gör man andra val i livet och satsar kanske inte lika mycket på jobbet som innan.

Ändå består ojämlikheten. Varför då?

– Jag tror att man måste titta på hur det ser ut på arbetsmarknaden. Vi har fortfarande en könssegregerad arbetsmarknad. Att kvinnor och män jobbar i olika branscher och att inkomstutvecklingen ofta är bättre i typiskt manliga jobb, medan den är dämpad i typiska kvinnojobb som lärare och inom vård, säger Ann-Zofie Duvander.

Ytterligare en förklaring är att kvinnor som fött barn oftare än män arbetar deltid.

– Vi slutar den här studien vid 2009. Vad som hänt därefter har vi inte undersökt. Kanske har förhållandet förändrats något, men jag tror att utvecklingen är ungefär densamma. Vill man få en förändring i det här mönstret är det tydligt att det behövs reformer och åtgärder på arbetsmarknaden och på hur kvinnor och män ses där, säger professorn.

Hon nämner ett förslag som diskuterats, men som stannat på det stadiet.

– Som småbarnsförälder har man rätt att gå ned på deltid med 25 procent. En utredning föreslog att man skulle kvotera den rätten – det skulle kunna vara ett sätt. Om mannen och kvinnan får 12,5 procent vardera så är det en typ av förslag som kan fungera som pekpinne, säger Ann-Zofie Duvander.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se

Undersökningen.

Studien bygger på data över inkomster för alla heterosexuella par i Sverige som fått sitt första biologiska eller adopterade barn mellan 1987 och 2007, med undantag för de par som inte hade någon registrerad inkomst och de som

hade mer än 1 miljon kronor i individuell inkomst (i 2012 års penningvärde).

Studien fokuserar på inkomst av arbete och inkluderar inte föräldrapenning, andra pengar från socialförsäkringar eller bidrag.

Studien är publicerad i *European Sociological Review*.

07 Så hamnade 100 000 ton sopor på skyddat område

**NMT Think Pink fick ett föreläggande att
forsla bort alla sopor från Kagghamra
2018. Platsen tömdes.**

**Sedan transporterades nya sopor dit,
säger Botkyrka kommuns högst
ansvariga politiker Ebba Östlin (S).**

**– Vid nästa inspektion låg det 3 000 ton
nya sopor där och då blev lagen tandlös.**

Det är en disig eftermiddag i januari när Botkyrkas högste kommunalråd Ebba Östlin (S) för första gången ska träffa representanter för boende invid branden.

– Under tio år har vi underlåtit de styrande politikerna om vad som pågått på platsen, men inget har skett, säger it-säkerhetschefen Fredrik Möller och den tidigare polisen Kerstin Macke Eriksson som länge fört en kamp mot företaget NMT Think Pinks avfallshantering i kommunen.

Think Pinks övergivna avfallsberg har brunnit sedan den 23 december. Sedan dess har människor tvingats flytta, hästar blivit sjuka och åsnor evakuerats. Provtagningar visar att släckvattnet från högen innehåller arsenik, dioxiner och tungmetaller. Boende som andats in röken uppger att de har drabbats av näsblod,

huvudvärk, yrsel, svidande ögon, andningsproblem och hosta.

Fredrik Möllers ärende är tydligt – stoppa branden så att alla i Botkyrka kan bo kvar i sina hem.

– Min tonårsdotter kom hem med näsblod och andningssvårigheter i söndags efter att varit utomhus i röken.

– Vi får ingen hjälp någonstans ifrån. Folk går med gasmasker här ute nu efter att vinden legat på i helgen.

Botkyrka kommun är den myndighet som har godkänt Think Pinks avfallshantering i Kagghamra och har uppdraget att kontrollera att företaget sköter sig enligt lagen. Men medan invånarna vid branden hunnit bli en riksnyhet har representanter från Botkyrka kommun varit tysta.

Ebba Östlin säger att hon vill svara på de boendes frågor men att hon är bakbunden av polisens förundersökningssekretess i den utredning om misstänkt grovt miljöbrott som pågår mot företrädarna bakom NMT Think Pink. Kerstin Macke Eriksson och Fredrik Möllers frågor förblir därför obesvarade.

Men när DN kontaktar åklagarna i utredningen får vi ett helt annat svar än det som Botkyrka kommun har gett om den så kallade förundersökningssekretessen.

”Vi har inte gått in och beordrat kommunen att göra det ena eller andra... (...) Det är tillsynsmyndigheten (reds anm: kommunen) som gör sin egen bedömning och fattar egna beslut, något som vi alltid försöker vara tydliga med.”

Varför har ni inte sagt att det är ni själva som tagit beslutet som gör att er tillsyn inte går att granska?

– Jag kan inte svara för hur bedömningen har gjorts inom kommunen men man har varit orolig att påverka polisutredningen, säger Ebba Östlin när hon konfronteras med åklagarens svar.

– Ingen har varit mer frustrerad än jag över att vi inte har kunnat prata. Jag hade ju mycket hellre velat vara öppen med alla de tillsynsbesök och åtalsanmälningar vi har gjort. Det finns ingen verksamhet som har fått så många inspektioner och så många platsbesök som de här, säger Ebba Östlin.

Trots det brinner tiotusentals ton osorterat byggavfall ovanpå ett av Sveriges viktigaste

grundvattenmagasin och skyddade naturområden.

Allt började med ett myndighetsbeslut från 2008 om att godkänna NMT Think Pinks anmälan om miljöfarlig verksamhet i Kagghamra, berättar Ebba Östlin.

– Om vi inte hade tagit det hade vi aldrig suttit i den här situationen.

Anmälan gällde sortering av ”bränslekross” och lagring av volymer under 10 000 ton men verksamheten växte snart till något annat, enligt kommunen.

År 2015 förbjöd dåvarande miljöchefen på kommunen NMT Think Pinks verksamhet i Kagghamra och hotade med 100 000 kronor i vite om inte högen försvann innan oktober.

Men NMT:s jurister överklagade förbudet till länsstyrelsen och fick rätt.

Samtidigt pågick en parallell process om avfallslagringen i Kagghamra hamn på länsstyrelsen. Markägaren, som hyrde ut marken till NMT Think Pink, ansökte bland annat om att få lagra 100 000 ton avfall på platsen. Han fick nej för den delen av ansökan med motiveringen att det är skadligt för miljön på den valda platsen. Beslutet fastställdes av mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt året därpå. Ingen avfallshantering godtogs på platsen i Kagghamra utifrån den tillståndsansökan som gjorts.

Men det hindrade inte att avfallshanteringen som NMT Think Pink bedrev på platsen fortsatte i mindre skala.

Chefsjuristen på länsstyrelsen förklarar:

– Det ena gäller markägaren och en ansökan om 100 000 ton avfallslagring medan det andra gäller en annan verksamhetsutövare med en anmälningsskyldig verksamhet på 10 000 ton som kontrolleras av kommunen. Den ena prövas av länsstyrelsen och det andra av kommunen.

I september 2016 vinner domen laga kraft. Kommuninvånarna väntar. Men avfallsberget ligger kvar.

Alexandra Hellsten, tidigare miljöinspektör på Botkyrka kommun:

– Vi hade försökt få bort den med ett förbud men inte lyckats. Då satsade kommunen i stället på det här med treårig avfallslagring*. Efter det skulle vi få större juridisk möjlighet att få bort det.

Hon gjorde även en provtagning genom ett externt företag men proverna visade inte på några föroreningar.

– Men det säger ju ingenting om hur det blir när avfallet har legat en längre tid.

I mitten av 2018 kunde boende i området plötsligt se hur NMT Think Pink började köra avfall till platsen i Kagghamra igen. Vad hade hänt? Det var ju då avfallet enligt lagen skulle försvinna.

Ebba Östlin berättar att företaget hade blivit förelagt att ta bort allt avfall från platsen. Men när avfallet var borta och platsen var tom transporterades 3 000 ton nya sopor dit och då hade lagen plötsligt ingen styrka längre utan tiden började ticka om på nytt.

Du menar att avfallsberget som så många klagat över och lokaltidningarna skrivit om många

gånger skulle ha försvunnit utan att någon i området sett det?

– Ja.

Är det någon som har bevittnat det här med sina egna ögon?

– Ja. En miljöinspektör.

Får de göra så här och bara byta ut avfall och fortsätta?

– Så länge de har det positiva myndighetsbeslutet från 2008 från oss i botten kan vi inte invända.

Hon menar att kommunen haft tre lagliga möjligheter att få bort verksamheten på platsen: taket gällande volymen, direkta miljöskador och tidsbegränsningen men att ingenting har fungerat.

– Företagets egna kontroller och provtagningar har hela tiden visat att de uppfyller kraven och håller sig inom lagen. Bevisbördan ligger hos dem och när de har tagit in ett externt företag som mätt och provtagit kan vi inte överpröva det.

– Jag gör allt jag kan för att branden ska släckas och jag har ett väldigt tydligt fokus på det, säger Ebba Östlin.

Josefine Hökerberg

josefine.hokerberg@dn.se

BAKGRUND. BROTTSMISSTANKEN MOT NMT
THINK PINK

Vd:n för NMT Think Pink och hennes suppleant är misstänkta för grovt miljöbrott på olika platser i Sverige under tiden 2015-2020, ”genom att ha hanterat avfall på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för

människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön.

En viss del av hanteringen har bestått i att avfall grävts ned eller använts som konstruktionsmaterial till vägar/uppställningsplatser.”

Källa: Åklagare Kristina Persson

07 Utvisningen av Mio stoppas tillfälligt

Mio, 1, omhändertogs av socialtjänsten redan på BB. Men efter avslag från Migrationsverket skulle han utvisas tillsammans med biologiska föräldrar.

Nu stoppas utvisningen tillfälligt.

DN har tidigare skrivit om Mio, 1, som omhändertogs av socialtjänsten samma dag som han föddes eftersom hans föräldrar inte ansågs kunna ”säkerställa hans överlevnad”. Han bor nu i ett familjehem i Stockholm, som hoppas att han ska få växa upp hos dem.

Men efter avslag i migrationsdomstolen ska han utvisas med sina biologiska föräldrar – som han knappt träffat.

Mios biologiska föräldrar kom till Sverige från Belarus sommaren 2019. Mio låg då i magen. Föräldrarna sökte asyl men Migrationsverket avslag deras ansökan samma år. De överklagade beslutet och stannade kvar i Sverige. Familjen har fått hjälp av barnrättsföreningen Brinn för barnen, som anser att pojkens liv skulle vara i fara om han skickades till Belarus.

Nu har Migrationsverket beslutat att tillsvidare avbryta utvisningen. I beslutet, som fattades samma dag som DN:s artikel uppges att man mot bakgrund av en skrivelse från Brinn för barnen registretat ett ärende om verkställighetshinder.

”Migrationsverket anser även att det föreligger skäl att tillsvidare avbryta verkställigheten av XX (pojkenas namn, reds anm.) avvisningsbeslut”.

– Det känns så himla bra. En liten bit på vägen. Ännu kan och får vi inte ge upp. Detta är ett bevis på att allt kämpande leder nånstans, säger familjehemsmamman Malin.

Det finns ett tidigare fall där Barnkonventionen fått ett prejudicerande genomslag i ett utvisningsärende. En 14-årig flicka och hennes föräldrar, som uppehållit sig olagligt i Sverige i större delen av flickans liv, får efter en dom i Migrationsöverdomstolen stanna här med hänvisning till barnets bästa. Fallet är prejudicerande och grundar sig på en väldigt stark anknytning till Sverige.

Laura Korhonen är professor i barn- och ungdomspsykiatriker och centrumchef för det nationella kunskapscentret Barnafrid. Hon säger att det är principiellt viktigt med välunderbyggt resonemang kring barnets bästa och individuella behov i alla barnärenden. Detta förutsätter hög kompetens i barns utveckling även i rättsväsendet och migrationsverket, menar hon.

– Det blir lätt cirkelresonemang: man vidtagit skyddande och förebyggande åtgärder genom LVU – vilket lett till att barnet mår bra, har etablerat anknytning och utvecklats – vilket används som motivering att barnet i bristen på konstaterat hälsoproblem helt plötsligt kan separeras utan risk för men eller skada från omsorgspersoner, till exempel familjehemmet där barnet har vuxit upp och livet finns.

Socialnämnden i pojkens hemkommun har under ett extrainsatt sammanträde den 19 januari beslutat att ansöka i tingsrätten om att familjehemsföräldrarna ska bli särskilt förordnade vårdnadshavare.

Fotnot: Mio och Malin heter egentligen något annat.

Marijana Dragic

marijana.dragic@dn.se

08 Debattens dimridåer kan inte dölja att abort är en svår och existentiell fråga

I det sekulära Sverige är vi dåliga på att handskas med de eviga och komplexa frågorna. Aldrig blir det offentliga samtalet så banalt som när de ska avhandlas i sociala medier.

Jag scrollar mig genom Twitterflödet. Avslöjandet att en medlem av KD:s jämställdhetspolitiska arbetsgrupp har ett förflutet i abortkritiska organisationer engagerar. Uppfattningen att aborter i möjligaste mån bör undvikas tycks så belastande att den gränsar till antidemokratisk. I alla fall går det att tolka kritiken mot Sarah Havneraas så.

Även för mig som anhängare av fri abort blir utgångspunkten utmanande: De svenska reglerna – som jämfört med grannländerna är väsentligt mer liberala – har närmast status i nivå med Mose stentavlor. En utmanande hållning inte minst mot bakgrund av att Sverige har överlägset flest aborter per capita i Norden.

Rent provocerande blir det när till och med uppfattningen att abortfrågan är moraliskt komplicerad avfärdas som demokratiskt tveksam. Aftonbladets Anders Lindberg twittrar: ”Kvinnors rätt att bestämma om sin egen kropp är ingen ’moraliskt komplicerad’ fråga. Det är just sånt språk som gör KD opålitliga om mänskliga rättigheter.”

Jag funderar i mitt stilla sinne över hur vi har hamnat i ett läge där vi beskriver en av de riktigt svåra frågorna som helt okomplicerad. I vilket syfte banaliseras debattnivån så till den grad?

Det kan förstås finnas flera skäl där de flesta, men inte alla, har med politik att göra: Att utmåla KD som

suspekt för att förhindra att människor röstar på partiet. Att KD:s stöd för nuvarande abortlagstiftning uppfattas ha drag av läpparnas bekännelse. Att signalera kompromisslöshet gentemot radikala abortmotståndare genom att vägra ge dem så mycket som ett lillfinger.

Men ett ytterligare, mer intressant skäl, tror jag är att vi i det sekulariserade Sverige inte kan bättre. Vi har helt enkelt blivit alltmer ovana att på allvar handskas med djupt existentiella frågor.

Det spelar ingen roll hur många tweetar som skickas ut från välldrillade spinndoktorer eller hur många icke skuldbeläggande informationsbroschyrer som RFSU publicerar – att stå inför detta val är för de allra flesta människor en existentiell fråga. Något som journalisten Ulrika Nandra beskrev mycket väl i en text i Kvartal nyligen. Hon vittnar om hur länge hennes grubblerier stannade kvar i henne efter en egen abort och hur de goda intentionerna om att inte skuldbelägga riskerar att leda till att detta stora, och

faktiskt avgörande, beslut inte ges det utrymme det behöver.

Du vet att ett liv växer i dig. Om du inte gör någonting alls kommer om ett antal månader en människa att födas. Om du däremot agerar, utför en aktiv handling, så föds ingen människa. Och den människan som inte föds hade förstås kunnat utvecklas till vad som helst: Från missbrukande våldsvverkare till Nobelpristagare i litteratur. Eller statsminister i Sverige.

Och det finns förstås många exempel på människor som – trots ett ogynnsamt utgångsläge – utvecklats till personer som uträttat viktiga saker och vars existens betytt mycket för andra människor och för världen. Och även om livsutfallet inte är principiellt avgörande så visar det än tydligare att frågan är komplicerad. Det råder ingen tvekan om det.

Hur komplicerad den faktiskt är hade jag själv inte reflekterat särskilt mycket över innan jag och min fru för 13 år sedan ställdes inför ett dilemma. Dessförinnan hade jag ganska oreflekterat betraktat

det som en icke-fråga. Jag har aldrig varit med i ett politiskt parti, aldrig varit aktiv i ett religiöst samfund eller på något annat sätt fått en färdig uppfattning i frågan serverad till mig. Folk får väl göra som de vill, tyckte jag, och skrattade gott åt skämten om hur katolska kyrkan menar att varje spermie är helig eller att livet startar med glimten i mjölkbudets blick.

Men när vi 2007 fick beskedet att det tredje barn vi väntade sannolikt hade en kromosomavvikelse blev allt plötsligt så konkret. Våra pojkar stod ju där livs levande som påminnelser om följderna av att inte agera alls – då föds ett barn. Och detta tredje barn, fick vi några veckor senare veta, hade med hundra procentig säkerhet Downs syndrom.

Den process vi gick igenom under de veckor som följde minns jag som i ett töcken. Vi diskuterade igenom otaliga scenarier för hur livet med ett funktionsnedsatt barn skulle kunna bli. Vi rannsokade våra sinnen och googlade oss till sömns på kvällarna för att komma fram till vad som var det rationellt rätta att göra.

Till slut stod vi ändå där, ganska nakna inför en djupt existentiell och mycket komplicerad fråga: Ett liv som vi båda var upphov till växte. Vi kunde få det att upphöra genom en aktiv handling eller låta det fortgå genom att avstå från handling. Å ena sidan vår frihet från ansvar och försörjningsbörda, å den andra det växande fostrets möjlighet att födas till, och uppleva, ett liv.

Och inte hade vi någonsin kunnat förutse vad det innebär att ha en dotter som fortfarande tolv år gammal kan rymma hemifrån och bekymmerslöst traska längs motorvägen mot Stockholms innerstad utan en tanke på konsekvenserna. Eller som gång på gång försöker vittja kylskåpet på godsaker trots att du just uttalat dagens femtionde ”NEJ!”. Inte heller hade vi kunnat veta vad det innebär att ha ett barn som så tydligt visar sitt behov av kärlek och kramar och som så reservationslöst uttrycker sin kärlek till oss.

Men nu vet vi.

Jörgen Huitfeldt är chefredaktör för Kvartal och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

Jörgen Huitfeldt

o8 Det är så skönt att gå på krogen med Fran Lebowitz

Varje dag äter jag lunch med Fran Lebowitz. Annars är ju allt så tråkigt under pandemin. Man träffar inte folk längre. Men jag har Fran, i 15 minuter åt gången. Sedan stänger jag av, för jag vill dra ut på vår bekantskap så länge som möjligt, intervjuerien ”Pretend it’s a city” (Netflix) finns nämligen bara i sju avsnitt om 30 minuter vardera.

Fran påminner lite om min mormor, som nu är död, och om en vän som jag inte träffat på länge. Samtidigt är hon ett äkta original. Hon pratar med mig om saker jag både känner igen och som är mig fullständigt främmande. Som hur det var att vara flicka på 50-, 60- och 70-talen: vidrigt.

Men, säger hon, en sak var bra och det var att det inte fanns några förväntningar på att flickor skulle lyckas

med något här i livet annat än att gifta sig. Så därför var det ingen som riktigt märkte vad man gjorde, vilket ju också var en sorts frihet.

Hon berättar om tidsandan, om sitt liv som skrivande och läsande, om New York-tillvaron, allt ur flanörens perspektiv och levererat som en strömmande monolog, från scenen under något framträdande, eller i krogmiljö tillsammans med regissören Martin Scorsese, som är den som har gjort serien. Han skrattar så lyckligt åt hennes anekdoter och dräpande repliker: åh, vad han älskar henne, det är verkligen fint. Och jag njuter av varenda sekund.

Kanske beror det på det intima, småputtriga formatet, och på att det är genuint avslappnande att höra en äldre person tala, en som har varit med förr, och som dessutom är osentimental och rolig och välformulerad, som Fran. Det är ju heller inte ofta en kulturkvinna tillåts breda ut sig på det där självklara sättet: tre och en halv timme, om allt och inget. Men det handlar om något mer också.

Det börjar verkligen bli jobbigt nu. Med coronan. Den här katastrofen är alls inte så där våldsam och sexig som på film, snarare är den monoton, utdragen. Knappt har den andra smittvågen lagt sig förrän det tycks vara dags för en tredje, och jag har på något sätt kommit att förknippa viruset med mörkret och kylan: Jag har så svårt att ens föreställa mig ett slut längre, ett där det är sol och man kan umgås igen, gå och ta ett glas.

Flera av mina vänner, varav somliga i princip inte träffat folk på ett år, har börjat tumma på avståndshållandet nu. De orkar inte längre.

Men jag försöker härda ut. Då är det skönt att få försjunka i Fran en stund, i den evigt utforskade värld som är en annan människa. Det påminner om hennes egen beskrivning av en riktigt bra bok: Det är inte en spegel, utan en dörr. Jag saknar det verkligen.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

08 Regioner saknar färdig plan för vaccinerbokning

Den andra vaccinationsfasen väntas snart dra i gång, men trots det saknar flera regioner en färdig plan, visar DN:s genomgång.

Samtidigt kritiserar Folkhälsomyndigheten för att ha ändrat turordningen utan att involvera regionerna.

– Jag är ganska förbannad på hur de kommunicerar. Vi får ju information samtidigt som ni i pressen, säger vaccinsamordnaren Jonas Ekström.

Folkhälsomyndigheten och flera regioner har tidigare uppgett fas två inleds någon gång under februari månad – och de äldsta står först på tur. Tillgången på vaccin är det som kommer att avgöra när den andra fasen kan inledas.

DN har kontaktat landets samtliga 21 regioner för att ta reda på hur personer över 65 år ska gå tillväga för att boka vaccinationen. Det visar sig att regionerna gör olika – och att flera fortfarande inte har en helt färdig plan för hur det ska gå till.

Det handlar bland annat om Region Västmanland och Region Uppsala där formerna ännu inte är beslutade. Inte heller i landets största region, Stockholm, har man bestämt sig för hur det ska gå till rent praktiskt. Där saknas det bland annat beslut kring hur vaccinationer ska bokas.

– Vi ser att vi behöver göra slutjusteringarna tätt inpå själva vaccineringen. När vi kommunicerar till den här gruppen, då vill man kunna börja vaccinera. Just nu kan de inte vaccinera sig. Det som styr oss nu är tillgången på vaccin, säger vaccinsamordnaren Magnus Thyberg.

Den senaste tiden har det framförts kritik mot att personer över 70 år i vissa fall behöver både dator och e-legitimation för att kunna boka sin vaccinering.

DN:s genomgång visar att de flesta svenska regioner i första hand vill att personer över 70 ska boka via olika tjänster på nätet – i några fall med just e-legitimation. I region Västernorrland uppmanas personer ladda ned en mobilapp i en smart mobil och sedan logga in med e-legitimation för att boka tid.

Det kommer däremot finnas telefonnummer för att boka tid för de som exempelvis inte kan hantera datorer – något som de allra flesta regioner har eller ska införa.

En av kritikerna till de i första hand digitala vaccinbokningarna är Tommy Emanuelsson, ordförande för Pensionärernas riksorganisation, PRO, i Göteborg.

– I de här tiderna är det inte heller särskilt klokt att barnbarn kommer hem och hjälper till. Det blir moment 22 i det här läget. Jag har ingen dator, jag kan inte få hjälp av barnbarnen, jag kanske inte kan ringa och boka eller så hör jag dåligt. Hur ska man göra då?

Det är inte bara regionerna som bestämt sig för att göra på olika sätt med vaccineringen i den andra fasen. Även vårdcentraler inom regionerna gör olika. Bland annat i Västra Götalandsregionen där det varierar mellan bokning på nätet, telefonbokning, drop in-tider eller en kombination – enligt regionen.

— De har alla sina egna idéer i stället för att ha en enhetlig ordning. Här i Göteborg hör jag ingenting kring fas 2, inte ens kring några förberedelser. Man har haft vaccin i Sverige sedan december och har vetat om att fas 2 kommer. Det händer för lite och det går för sakta, säger Tommy Emanuelsson.

Region Västmanland, en av de regioner som ännu inte fastslagit sin plan för den andra fasen, har insett att en del äldre personer har svårt att boka tider via nätet och i vissa fall också över telefon. De undersöker nu möjligheten att skicka ut erbjudanden via post – framför allt till de över 85 år.

— Då får man i stället höra av sig om man absolut inte vill ha tiden. Det är den arbetshypotes vi har just nu,

säger region Västmanlands vaccinsamordnare Jonas Ekström.

Förra veckan kom Folkhälsomyndigheten med beskedet att prioritetsordningen ändras för vaccinering mot covid-19. Från att tidigare inkluderat personer över 70 år i den andra fasen, utökades den till att nu inkludera alla över 65 år. Något som tog Region Västmanlands vaccinsamordnare på sängen.

— Jag är ganska förbannad på hur Folkhälsomyndigheten kommunicerar. Vi får ju information samtidigt som ni i pressen.

— Jag får inte ens ett mejl från Folkhälsomyndigheten på morgonen där man i klartext förklarar vad det här betyder, utan jag måste gå in på deras hemsida och titta på deras nyhetsflöde. Då får jag vaga formuleringar som jag sedan ska försöka tolka. Det gör ju inte jobbet lättare kan jag säga, säger Jonas Ekström.

Folkhälsomyndighetens ändring av turordningen kommer att påverka regionerna Västmanland och Stockholms vaccinplaner. Vaccineringen i fas 2 riskerar nu också att ta längre tid i Västmanland, enligt Jonas Ekström.

Statsepidemiolog Anders Tegnell skriver i en kommentar till DN att myndigheten har kontinuerlig kontakt med regionerna kring stora beslut likt det som meddelades på torsdagens pressträff.

”Vi har en löpande kontakt och det här är ett arbete som sker under tidspress. Vi försöker att hålla dem informerade så mycket vi kan.”

Sveriges kommuner och regioner, SKR, uppger att regioner flera gånger under pandemin inte fått underlag i förväg innan myndigheternas pressträffar. Inte heller har de alltid involverats i framtagandet av rekommendationer. Något som SKR hade önskat.

– Det här hade kunnat bli ännu bättre om man hade en dialog med alla regioner och med de aktörer som

faktiskt ska agera på en rekommendation. Så att de är beredda. Det vore så klart det allra bästa, säger Emma Spak, sektionschef för hälso- och sjukvård.

Har ni framfört det till Folkhälsomyndigheten?

– Det är någonting som man pratat om löpande under den här krisen. Men vi är i en situation och i en pandemi där allting går väldigt snabbt, säger hon.

I Göteborg har Tommy Emanuelsson vid PRO fått hem information från den vårdcentral han och hans fru tillhör. Där framgår det att vaccinationen helst ska bokas på nätet – i andra hand ska de ringa.

Han hoppas att regioner och vårdcentraler tänker igenom sina planer noga för att se till så att äldre inte faller mellan stolarna under massvaccineringen i Sverige.

– Det kommer att bli många orättvisor i slutändan. Vi kommer nog säga att vi borde ha gjort det här annorlunda. På samma sätt som vi gjorde med till exempel äldreomsorgen, säger Tommy Emanuelsson.

Adrian Sadikovic

adrian.sadikovic@dn.se

08 Så bokar du tid för vaccination

Region för region – så här gör du som är äldre för att vaccineras mot covid-19 i fas 2.

Västernorrland

För att boka vaccination ska du ladda ned appen Mitt Vaccin. Då behöver du logga in med din e-legitimation. Du kan också boka på 1177.se, och då behövs inte e-legitimation. Det kommer också gå att boka tid via telefonsupport. Under februari får alla som är födda 1946 eller tidigare ett brev med information om tidsbokningen.

Gävleborg

Du bokar via nätet på hemsidan 1177.se med mobilt bank-id. Ett alternativ är att boka över telefon. I telefonbokningen lämnar du kontaktuppgifter med hjälp av knappval och personen blir uppringd när det finns lediga vaccinationstider. Alla över 70 år kommer

att få information med posten när det finns vaccinationstider.

Halland

Du kommer att få ett brev med instruktioner för bokning av vaccin på en vårdcentral. I första hand ska man boka på nätet på 1177.se/Halland. Det behövs inte bank-id. Om man inte kan boka själv på en dator, och saknar någon som kan hjälpa till, finns det ett telefonnummer att ringa för att få hjälp med sin bokning.

Jämtland

Det kommer att vara möjligt att boka tid på flera sätt. Bokning på nätet med bank-id är ett sätt. Regionen kommer inte att skicka kallelser till personer som är över 70. Däremot finns information på 1177.se och i utskick till hushåll. Det kommer också vara möjligt att boka på telefon, ett särskilt nummer inrättas för detta.

Västmanland

Regionen saknar en helt färdig plan för bokning. De tittar på möjligheten att skicka erbjudande om tid, som du sedan får avboka eller omboka om du inte vill ha den tiden. Regionen har insett att många har svårt även att hantera bokning på telefon. Regionen erbjuder idag bokning via 1177 samt bokning per telefon.

Kronoberg

Bokningen sker på nätet via 1177.se/webbtidbok tillsammans med mobilt bank-id. Det kommer också gå att göra en telefonbokning genom en knappvalstjänst.

Örebro

Du ska boka tid på nätet via e-tjänster på 1177.se tillsammans med mobilt bank-id. Det kommer också gå att göra eller via telefon till ett speciellt callcenter.

Blekinge

Du bokar tid på 1177.se. Du kommer inte att behöva använda e-legitimation. Alternativet till nätbokning via nätet är att ringa sin vårdcentral för att boka.

Sörmland

Bokningen kommer att ske på 1177.se. För de som inte kan boka online kommer regionen att ha ett särskilt telefonnummer dit man kan ringa för att få hjälp.

Värmland

När regionen öppnar för tidsbokning kommer du att kunna boka tid för vaccination digitalt på e-tjänsterna 1177.se eller per telefon. Regionen kommer även skicka brev med information om hur man kan boka tid för vaccination.

Västerbotten

Regionen kommer att informera dessa grupper via brev och genom media med information om hur man bokar sin vaccinationstid. Bokningen kommer i första hand att ske på 1177.se. Telefon är ett alternativ, och

andra alternativ diskuteras men regionen har inte fattat beslut än.

Norrbottn

Denna grupp kommer att få ett brev hem i brevlådan som förklarar hur man går tillväga för att boka tid för vaccination. Du bokar tid på nätet med 1177.se och det kommer krävas att du har bank-id. För de som saknar e-legitimation finns det ett telefonnummer man kan ringa och få hjälp med sin bokning.

Skåne

För de vaccinationer av äldre och riskgrupper som utförs inom regionens regi, alltså på vårdcentraler, kommer man att kunna boka tid på nätet via 1177.se. Du behöver ha bank-id. Det kommer också gå att ringa till din vårdcentral. Alla berörda kommer få ett informationsbrev hem när det är dags.

Västra Götaland

I första hand ska du använda digitala tjänster. Du behöver då ha bank-id. Du kan också kontakta din vårdcentral för att boka. I dagarna ska alla över 70 år ha fått ett brev med information. Vårdcentralerna gör olika. Vissa använder bokning på nätet, över telefon eller drop-in.

Uppsala

Regionen har ännu inte helt bestämt hur detta ska gå till. De födda år 1951 eller tidigare kommer inte att aktivt behöva göra någonting för att boka tid. De kommer att kallas med brev, med en förbestämd tid och plats. Det kommer att finnas möjlighet att avboka eller ändra sin tid.

Stockholm

Regionen har ännu inte en bestämd plan. Planeringen pågår och mer information kring tidpunkt och hur man ska gå tillväga rent praktiskt kommer att presenteras så snart regionen har planen klar. Under tiden finns information på nätet på 1177.se.

Kalmar

Bokning kommer att ske på nätet via 1177.se, men du kommer inte att behöva logga in med e-legitimation. Legitimering sker vid själva vaccinationen. Om du inte kan boka på nätet uppmanas du ta hjälp av dina anhöriga. I sista hand ringer du till din hälsocentral för att boka tid.

Jönköping

Alla vårdcentraler ska erbjuda tidsbokning på telefon eller via nätet på 1177.se. Utöver det kan vårdcentralerna välja att kalla dig med hjälp av brev, telefon eller erbjuda drop-in.

Dalarna

De över 80 år kommer att kallas till vaccinering med brev eller e-post. Övriga ska boka på nätet på 1177.se. En telefonsupport ska sättas in för att hjälpa de som behöver med bokning.

Gotland

Regionen kommer inte skicka ut några kallelser. Dels för att vaccination är frivillig, dels för att undvika uteblivna besök. Du bokar helt och hållet på telefon.

Östergötland

Det kommer att gå att boka tid på nätet. Du kommer inte att behöva bank-id. Det kommer även att gå att boka tid per telefon. Information till alla över 70 år kommer gå ut per brev.

Källa: Regionernas svar i DN:s enkätundersökning.

DN

dn@dn.se

08 Sydafrika stoppar Astras vaccin

Sydafrika stoppar tills vidare Astra Zenecas vaccin från landets vaccinationsprogram. En undersökning gjord av Witwatersrands universitet visar att vaccinet ger minimalt skydd mot milda till svåra infektioner som orsakas av den dominerande virusvarianten, skriver Reuters.

Landet fick nyligen en miljon doser och regeringen hade planerat att ge vaccinet till sjukvårdspersonal inom kort.

DN

08 Unga svenskar dricker mindre

En av fem svenskar säger att de dricker mindre alkohol under pandemin enligt Systembolaget. Störst är minskningen i gruppen 17–29 år, där 30 procent säger sig dricka mindre, rapporterar SR Ekot. 13 000 personer medverkade i undersökningen.

TT

08 Sex länder i Europa – så har de hanterat pandemin

Under coronapandemin har olika länder drabbats olika hårt, infört olika typer av restriktioner och reagerat på olika sätt vid olika tidpunkter.

DN har kartlagt hur det har sett ut i de sex länder i EU som har liknande befolkningsstorlek som Sverige.

1 Belgien: Hårt drabbat under första vågen

Belgien, med sina elva och en halv miljon invånare blev ett av de länder i Europa som drabbades värst när coronapandemin svepte över världen i den första vågen under våren 2020. Under en period var dödstalen per capita de högsta i världen.

I Belgien rapporterades det första fallet av covid-19 den 4 februari 2020 då en grupp människor återvände från Wuhan till landet som sedan rapporterades fått coronaviruset. I februari började man varna för resor till regioner som var drabbade av covid-19.

Men det skulle dröja nästan en månad innan Belgien drabbades av allmän smittspridning. Och då var myndigheterna snabba med att införa långtgående åtgärder. Den tionde mars förbjöds större folksamlingar, och tre dagar senare stängdes restauranger och skolor. Den 17 mars införde man restriktioner på att röra sig i samhället av icke-nödvändiga anledningar, och den 20 mars stängde landet sina gränser för icke-nödvändiga resor.

Ändå steg dödsfallen snabbt under våren. Den sista april hade 7 594 dödsfall rapporterats på sjukhus och ålderdomshem.

I april förra året kritiserade belgiska myndigheter grannlandet Nederländerna som hade vad de kallade för en ”intelligent nedstängning” med mycket mindre

långtgående åtgärder än Belgien. Belgiska myndigheter oroade sig för att smittspridningen i grannlandet skulle kunna leda till en ökad smitta även i Belgien, samtidigt som Belgien vid den tidpunkten hade en mycket allvarligare situation än sitt grannland.

Under sommaren gick smittspridningen, precis som i många andra europeiska länder, ner kraftigt. Men i slutet av oktober varnade landets hälsominister för att man stod inför en ”tsunami” av fall och Belgien var återigen ett av de mest drabbade länderna i Europa. Man stängde ner på nytt, dock inte lika kraftigt som under våren – och i november rapporterades att smittspridningen delvis minskat i landet.

–Och sedan början av november fram till nu är kurvan nästan platt. Det har sett väldigt bra ut, även om antalet fall verkar ha ökat något under de två senaste veckorna. Ingenting dramatiskt, men det är ändå oroväckande, säger Steven Van Gucht, virolog och den belgiska regeringens talesperson under pandemin.

2 Tjeckien: Firade farväl till covid – sedan ökade fallen

I början av juli samlades tusentals tjecker för ett knytkalas vid långbord på en av centrala Prags broar. Människor skålade och sjöng, på vad som sågs som en avskedsfest för covid-19.

Då hade landet, med sina nästan elva miljoner invånare, endast rapporterat 350 dödsfall i covid-19 under våren 2020. Den 11 mars stängdes landets skolor, och en dag senare deklarerade regeringen undantagstillstånd och stängde ned landet. Tjeckien var ett av de länder som tidigt införde munskyddskrav. Från den 19 mars behövde invånarna bära munskydd när de var utanför sina egna hem.

Men trots att tjeckerna i juli sa farväl till sjukdomen skulle den komma tillbaka. I september började fallen att öka, och nya restriktioner infördes. Universitet och skolor stängdes återigen, restauranger och butiker hölls stängda – och den 28 oktober infördes ett nattligt utgångsförbud.

I samband med att de nya restriktionerna infördes i oktober briserade en skandal. Den tjeckiske hälsoministern Roman Prymula hade fotograferats på väg ut ur en lyxrestaurang i Prag vid midnatt, trots att restaurangen enligt restriktionerna borde ha hållit stängt.

Över jul lättade myndigheterna på de hårdaste restriktionerna, men därefter införde man återigen en strikt nedstängning i landet.

Den 21 januari röstade landets parlament igenom en förlängning av det rådande undantagstillståndet. Det gäller nu till den 14 februari. När förlängningen skedde menade myndigheterna att antalet personer som sjukhusvårdas med covid-19 måste sjunka till under 3 000 patienter för att man ska kunna lyfta några av landets restriktioner.

Fram till den 1 februari i år hade 16 000 personer dött med covid-19. I mitten av januari rapporterades om en stor oro bland landets sjukhuspersonal för att sjukvården inte skulle kunna hantera det ökande

antalet sjukhusinläggningar – som då var rekordhög. Sedan dess har siffran sjunkit. Den 28 januari rapporterades att 5 856 personer vårdades på sjukhus i landet – en minskning med 20 procent sedan i mitten av månaden.

De hårda restriktionerna har kritiserats av vissa. Nyligen rapporterades det om hur tusentals människor demonstrerade i Prag mot den ekonomiska och psykiska påverkan som restriktionerna har på landets invånare.

3 Österrike: Lättar på nedstängningen för barnens skull

I början av mars uppmärksammades Österrike på att utbrott av covid-19 i flera länder i Europa kunde kopplas till den österrikiska skidorten Ischgl. Flera länder avrådde från resor till Tyrolen, som klassades som ett högriskområde. Den 13 mars sattes hela staden Ischgl i karantän. Och bara tre dagar senare beslutade myndigheterna i Österrike om en nedstängning där invånarna i hela landet endast fick vistas på allmän

plats om de hade särskilda skäl. Universitet och skolor stängde, och undervisningen sköttes på distans.

”Ett föredöme” kallade nyhetssajten France24 Österrike på grund av dess hantering av den första vågen av covid-19 under våren. Den tidiga nedstängningen sågs som anledningen till att landet klarade sig relativt lindrigt undan, med låga dödstal. Österrike var också tidigt med att börja planera för att lätta på restriktionerna – då man fått ner både antalet fall och pressen på sjukvården i landet.

– Vi reagerade snabbare och mer restriktivt än andra länder, och kunde därför undvika det värsta. Men den snabba och restriktiva reaktionen ger oss också möjlighet att komma ur krisen snabbare, sade förbundskanslern Sebastian Kurz i början av april.

Under sommaren var situationen lugn i landet, men den 13 september deklarerade myndigheterna att en andra våg slagit till när smittotalen åter började stiga. Då hade 756 dödsfall rapporterats. Från och med den

17 november infördes en andra nedstängning – som pågick fram till den 6 december.

Redan före jul beslutades att landet skulle gå in i en tredje lockdown den 27 december. Men nu planerar myndigheterna att lätta på restriktionerna från och med i dag, måndag – detta trots att smittspridningen fortfarande är hög.

– Epidemiologiskt är saken klar. Det säkraste vore att fortsätta ha nedstängt. Men vi vet att det finns barn som har behov av att återvända till skolan, det är nödvändigt att göra allt för att hålla nere arbetslösheten och det finns också sociala och psykologiska aspekter vi måste tänka på, sade Sebastian Kurz på en presskonferens när han offentliggjorde planen på att lätta restriktionerna.

Då kommer butiker åter få öppna, men munskyddstvång gäller i butiker såväl som i kollektivtrafiken. Även museer och djurparker kommer få öppna igen, enligt Reuters.

4 Portugal: Hyllades i början – just nu hårt drabbat

Medan pandemin krävde mängder av liv i grannlandet Spanien verkade det länge som att Portugal lyckats klara situationen långt bättre. En åldrande befolkning och en underdimensionerad sjukvård sågs visserligen som potentiella faror för landet vid Atlantkusten. Men Portugals geografiska läge, samt att man tidigt införde strikta restriktioner – skolor stängdes till exempel när bara 245 fall av covid-19 hade upptäckts – sågs som anledningarna till varför Portugal klarade sig så väl.

Nedstängningen var mindre strikt än i många andra europeiska länder, men under våren menade beslutsfattare och forskare att befolkningen visat stor solidaritet för att stävja smittspridningen.

– Från början av den här krisen har portugiserna förstått att det bästa sättet att stötta sjukvårdsarbetarna är att stanna hemma, sade premiärminister António Costa i april.

Den sista juni hade 1 526 personer avlidit i covid-19. Under sommaren hölls smittan, som i så många andra länder, på låga nivåer. Men när hösten kom, och antalet fall ökade, införde man åter strikta restriktioner med förkortade öppettider på restauranger och förbud mot större samlings än fem personer. Vid jul lättade myndigheterna på restriktionerna och tillät familjer att samlas för att fira.

Den 15 januari kom en ny nedstängning, som ska pågå till den 14 februari. Under flera veckor i januari var Portugal det värst drabbade landet i världen sett till befolkningsstorlek. I slutet av januari varnade myndigheterna för att man stod inför ”den värsta stunden” under pandemin. Myndigheterna har fått kritik för restriktionslättningarna under jul, något som premiärministern menade kan ha förvärrat situationen. I januari var sjukhusen nära sin maxkapacitet. Den senaste veckan har det rapporterats om ambulanser som köar utanför akutmottagningar i huvudstaden Lissabon och om en oro för att syrgasen

ska ta slut. Under de senaste dagarna har dock en minskning i antalet nya fall rapporterats.

– Jag tror att ett av våra stora problem är att människor inte är rädda längre. Under första vågen var människor så rädda att de lydde allt bokstavigt. Men nu bryr sig inte människor så mycket längre, säger Henrique Veiga-Fernandes, immunolog vid forskningsinstitutet Champalimaud i Lissabon.

5 Ungern: Oro för att restriktionerna används politiskt

I Ungern rapporterades de första covid-19-fallen i början av mars 2020. Två iranska studenter konstaterades smittade. Myndigheterna beslutade sig för att stänga universiteten. Enligt France24 var motiveringen att det inte gick att hålla utländska studenter åtskilda från inhemska studenter, vilket skulle riskera att smittan spreds.

Under våren var Ungern, liksom flera länder i Centraleuropa, relativt förskonat från höga smittotal.

Samtidigt införde man långtgående restriktioner, bland annat en nödlag som gav regeringen rätt att leda under dekret – på obestämd tid. Beslutet kritiserades hårt inom EU, framför allt på grund av att det inte fanns något slutdatum.

– Livet kommer att ge svaret på när. Jag är ingen läkare. Jag är ingen vetenskapsman, men jag tror det kommer att vara glasklart för alla i Europa när den här krisen är över, svarade justitieministern Judit Varga på en fråga om när undantagstillståndet skulle vara över.

Regeringen införde också ett förbud mot falsk information om covid-19, något som många journalister oroade sig för skulle kunna leda till inskränkningar i pressfriheten.

Under våren blev munskydd obligatoriskt i offentliga inomhuslokaler och i kollektivtrafiken, restriktioner infördes för allmänna sammankomster. Den 13 mars beslutades att skolor skulle stängas och lektioner hållas digitalt.

Precis som i många andra länder tog smittan fart igen under hösten och smitto- och dödstalen ökade kraftigt. Något som fick regeringen att i november på nytt stänga ner med bland annat ett nattligt utegångsförbud, stängda butiker under vissa tider och restauranger som endast får sälja hämtmat.

Den 28 januari beslutades att de hårda restriktionerna skulle fortsätta till början av mars. Då menade en talesperson för den ungerska regeringen att restriktionerna har haft en stor effekt för att minska smittspridningen och att trycket på sjukvården har minskat – men att de måste vara kvar för att undvika en tredje smittovåg.

Samtidigt har krögare protesterat mot restriktionerna. Enligt Hungary Today har restauranger i huvudstaden Budapest annonserat att de kommer att återöppna trots restriktionerna. De menar att de inte fått de utlovade stöden utbetalda på flera månader.

6 Grekland: Hård nedstängning höll ner smittan

Grekland med sina drygt 10 miljoner invånare har rapporterat 5 829 dödsfall i covid-19 fram till den 1 februari 2021. Det första coronafallet rapporterades i landet den 26 februari och redan nästa dag beslutades om att ställa in alla de karnevalfiranden som brukar hållas under den perioden. 13 dagar senare stängde man universitet och skolor. Då hade inga dödsfall ännu rapporterats i landet. Den 13 mars stängdes kaféer och restauranger i landet, och några dagar senare även icke-nödvändiga butiker. Nio dagar senare beslutades om inskränkningar på rörelsefriheten i landet – människor fick bara gå ut för nödvändigt arbete eller för att till exempel köpa mat.

I 42 dagar, fram till den 4 maj, var landet nedstängt, innan man sakta började lätta på restriktionerna. Då hade Grekland lyckats hålla nere dödstalen. Bara 146 dödsfall hade rapporterats när samhället började öppnas upp.

Samtidigt oroade sig myndigheterna för den ekonomiska effekten som pandemin skulle ha på landet, som nyligen börjat återhämta sig från en

ekonomisk kris. Särskilt med tanke på hur mycket av inkomsterna som beror på turister under sommarmånaderna.

Under sommaren låg antalet fall, som på de flesta andra håll i Europa, på en låg nivå. Men i september började antalet fall öka. Den 7 november infördes åter en nedstängning av landet, där invånarna bara fick lämna sina hem om de hade särskilda skäl. Under de nya restriktionerna infördes ett nattligt utgångsförbud. Efter en stark minskning av antalet fall av covid-19 tilläts skolor och butiker att öppna igen i januari.

Men under den senaste veckan har antalet fall återigen börjat öka, och nu oroar sig grekiska myndigheter för en tredje våg. Därför har man introducerat olika zoner i landet, där bland annat området runt Aten står under hårdare restriktioner än andra delar av landet – efter en kraftig ökning av fall i huvudstaden.

Evelyn Jones

evelyn.jones@dn.se

08 Pia Gripenberg: Européerna får fortsätta att härda ut

Runt om i Europa har coronarestriktionerna varit betydligt hårdare än i Sverige. Fortsatt måste européerna härda ut för att få bukt med pandemin.

KOMMENTAR. Det är vanskligt att jämföra statistik mellan länder som rör pandemin. Särskilt gäller det första vågen, när testning i stor skala inte kom i gång och där dödsfall på äldreboenden inte alltid registrerades som att de berodde på covid-19.

Genomgången här intill är ändå intressant av flera skäl. En slutsats är att det verkar vara lättare att hålla smittan borta om du är i Europas utkant och inte har många landgränser. Grekland, Sverige och Portugal är inte samma transitländer som Belgien, Österrike eller

Tjeckien. Den sistnämnda gruppen är mer beroende av samordnade insatser med sina grannländer.

Österrike har hittills lyckats tämligen bra, men så har nedstängningen också varit hård och lång. Likt reglerna hos tyska grannen.

När Belgien stängde butiker, barer och restauranger i mars förra året reste många av landets invånare till Nederländerna för att shoppa och partaja. Portugal lättade olyckligt på restriktionerna under julhelgerna, fick in den smittsamma varianten och har hårt drabbade Spanien som granne.

Jämförelsen visar även vilket behagligt liv vi trots allt haft i Sverige. Vi kan välja om vi vill gå på restaurang (just nu restriktioner för alkohol), klippa oss eller under kvällen ta en promenad med vänner. De valmöjligheterna har de flesta andra européer varit berövade under långa perioder. Många än i dag.

Tills vidare gäller för européerna att fortsätta härda ut. Det ligger mycket i vad en tysk lärare sade till DN

nyligen: ”Det råder undantagsstillstånd. Den som lyckas uppleva några positiva stunder, och klarar sig igenom detta utan att bli galen, kan egentligen vara ganska nöjd”.

Pia Gripenberg

08 Kurz vill tillverka ryska Sputnik på hemmaplan

Österrike. Förbundskansler Sebastian Kurz vill göra det möjligt att tillverka det ryska vaccinet Sputnik och kinesiska Sinopharm i Österrike.

I en intervju med tyska Welt am Sonntag säger Kurz att bara vaccinen blir godkända kommer Österrike att försöka se till så att man har kapacitet att tillverka dem på hemmaplan.

– Det handlar om att få fram tillförlitligt vaccin så snabbt som möjligt, oavsett vem som tagit fram det, säger Kurz som tidigare i veckan sagt att EU:s läkemedelsmyndighet EMA bör pröva vaccin från Ryssland och Kina och inte låta sig hindras av ”geopolitiska tabun”.

08 Pandemin ger skjuts för djurprylar

Allt fler skaffar husdjur och djurägare lägger mer pengar på sina fyrfota familjemedlemmar. Pandemin har gett en extra skjuts åt den redan växande husdjursbranschen med alltifrån kläder till hundpsykologer.

– Vi blev ju lika nervösa som alla andra när pandemin slog till. Men som vi har kommunicerat tidigare ser vi precis som dagligvaruhandeln en ökad kundtillströmning. När man tenderar att vara hemma mer, tenderar man också att se till att ens husdjur har det bättre, säger Daniel Pettersson, Sverigechef på Helsingforsnoterade Musti Group och ansvarig för Arken Zoo.

Framför allt märktes ökningen från halvårsskiftet och framåt, påpekar han. Under 2020 steg antalet nyregistrerade hundar med elva procent jämfört med

året före och totalt registrerades drygt 57 000 nya hundar i fjol, enligt Jordbruksverket.

– Det har ju gått rakt uppåt. Normalt sett brukar vi se en ökning i samband med ledigheten på sommaren, men under 2020 höll trenden i sig och fortsatte under hela året, säger Daniel Pettersson.

Musti Group märker samma utveckling på hela den nordiska marknaden. När fler skaffar husdjur ökar följdaktligen försäljningen av djurfoder, men också av andra produkter och tjänster kopplat till de fyrfotade vännerna. Det handlar om alltifrån koppel och kläder till produkter för munhygien, försäkringar, -veterinärbesök och kurser.

När det gäller kurser sätter pandemin vissa begränsningar och marknaden ”tvärdog” i mars, april i fjol. Men sedan tog det ny fart och en omställning har skett.

– I och med corona ser vi än mer tryck. Sedan förra sommaren har vi sett en explosion och det vi tappade

under våren har vi tagit igen under hösten. Vi ser en ökad efterfrågan på både kurser, privatlektioner och hundpsykologtjänster och är tvungna att säga nej till kunder eftersom vi inte har tid. Det skulle gå att jobba hur mycket som helst, säger Kicki Fellstenius, som driver hundträningsföretaget Glada Jyckar.

TT

FAKTA. DJURBRANSCHEN

Verksamhetsområdena inom Djurbranschens Yrkesnämnd (DYN) sysselsätter omkring 20 000 personer i Sverige i totalt 7 000 företag. Dessa omsätter runt 20 miljarder kronor.

Den årliga tillväxten under den senaste femårsperioden har legat på mellan 15–20 procent.

Källa: DYN

08 Så kan vaccinationsintyg användas i samhället

Den 1 juni ska Sverige ha tagit fram ett vaccinationspass som bevis på att människor vaccinerat sig mot covid-19.

DN har talat med några hårt drabbade branscher om möjligheten med ett vaccinationsintyg, och hur det kan komma att användas.

I förra veckan presenterade den svenska regeringen att Myndigheten för digital förvaltning fått i uppdrag att leda arbetet med att ta fram ett digitalt vaccinationsintyg.

Intyget ska vara tillgängligt den 1 juni.

Regeringen tänker sig att vaccinationsintyget kan krävas för att komma in i vissa länder och till exempel exempelvis kultur- och idrottsevenemang.

– Det finns stora värden i att vaccineringen går snabbt och effektivt. Det knyter också an till ett vaccinpass, för om man får passet att fungera så kan vi återgå till mer av ett normalläge. Ju snabbare man gör det, desto snabbare kan vi få igång de ekonomiska hjulen och den ekonomiska tillväxten, säger Stefan Westerberg, chefsekonom på Stockholms handelskammare.

Stefan Westerberg menar att vaccinationsintyget skulle kunna vara en kickstart för ekonomin i hårt drabbade branscher.

– Vi tror att det är viktigt att få till det här passet mycket tidigare än regeringen föreslår. De säger till sommaren, men det finns stora pengar på spel om det skulle möjliggöras redan till våren.

I en rapport från Riksbanken i december räknade man med att varje månad som pandemin förkortas kan

innebära 25 miljarder i högre bnp i Sverige. Men det finns en hel del frågor kring vaccinintyget, och hur det kan användas, säger Stefan Westerberg.

– Man får diskutera hur det skulle kunna integreras i återöppnandet av samhället. Man vill såklart inte att ett intyg ska vara diskriminerande, till exempel om det skulle bli obligatoriskt för att gå på restaurang när människor av olika anledningar inte är kan eller bör ta vaccinet.

Malin Ackholt, ordförande för Hotell- och restaurangfacket, är positiv till ett vaccinationsintyg och tror att det kan hjälpa till att få fart på branschen så att arbetslösheten minskar.

– Jag ser det som en viktig pusselbit för att få igång vår näring igen. Ett vaccinpass skulle nog hjälpa till att få igång både utländsk och inhemskt turism, säger Malin Ackholt.

I Sverige kan ingen tvingas att vaccinera sig men risken finns att det ändå kan bli svårt att få ett nytt jobb i branschen om man avstår.

– Många som har sagts upp har återanställningsrätt och då gäller den. Men vid nyanställningar är det en annan sak, säger Malin Ackholt.

Johan Davidsson, chefsekonom på arbetsgivarorganisationen Svensk Handel, säger att organisationen ännu inte gjort någon analys av hur vaccinationsintygen skulle påverka de svenska företagen.

– Att resandet underlättas är viktigt för olika delar av landet till exempel för storstäder med mycket turism. Företag med anställda som behöver resa utomlands får det också lättare, säger han.

Evelyn Jones

evelyn.jones@dn.se

Maria Crofts

maria.crofts@dn.se

FAKTA. EFTER VACCINERINGEN

Om ett vaccin finns allmänt tillgängligt under första halvåret 2021 visar en ny rapport från Stockholms Handelskammare att hotell- och restaurangbranschen i Sverige skulle kunna öka sitt produktionsvärde med 29 procent under 2021, efter ett tapp på 27 procent under pandemiåret.

Transportnäringen skulle kunna öka sitt produktionsvärde med 11 procent, och kultur- nöje och fritid med 8 procent. I Stockholm skulle produktionsvärdena öka ännu mer, enligt rapporten.

08 700 hushåll ska erbjudas luftrenare

Sopbranden i Kagghamra har pågått sedan december och ryker ännu i februari. Därför kommer nu runt 700 hushåll att erbjudas luftrenare.

– Vi följer experternas råd, och det finns ingen tid att avvakta, säger Ebba Östlin (S), kommunstyrelsens ordförande i ett pressmeddelande.

Sedan den 23 december har det brunnit i sophögen och hälsofarlig rök har utvecklats och legat som ett lock över Kagghamra. Personer med hjärt-lungsjukdomar, gravida, ammande och personer över 70 år har - rekommenderats att lämna området efter att kommunen anlitat experter som analyserat röken.

Tom Bellander är professor i miljömedicin och är också den expert som har utsetts av Centrum för

arbets- och miljömedicin för att tolka de resultat som inkommit av röken och han rekommenderar att ytterligare försiktighetsåtgärder vidtas.

– De som bor inom en radie av tre kilometer från branden och upplever besvär även inomhus kan överväga att använda luftrenare som uppfyller högt ställda krav, säger Tom Bellander.

Under helgen hade därför krisledningsnämnden i kommunen ett möte där man beslutade att boende i närområdet ska erbjudas luftrenare.

Det kommer att beröra närmare 700 hushåll som ligger inom en radie av tre kilometer från branden. Har man redan köpt en luftrenare får man i stället ersättning på upp till 5 000 kronor, meddelar kommunstyrelsens ordförande Ebba Östlin (S).

– Nu har vi fått en rekommendation och då ska vi se till att alla kan följa den. Vi riktar närmare tre miljoner kronor och beslutet ska verkställas omgående, säger Ebba Östlin.

Botkyrka kommun skriver på sin hemsida att räddningstjänsten bedriver en aktiv insats för att bekämpa branden sedan vecka tre. Det finns ännu ingen prognos för hur länge insatsen kommer att pågå. Kommunen uppger dock att den beräknas fortgå i cirka åtta veckor.

Johanna Sundbeck

johanna.sundbeck@dn.se

09 Smittbärarpenning utan läkarintyg

Det ska bli enklare att få smittbärarpenning. Kravet på läkarintyg slopas, men det krävs fortfarande att det är en läkare som fattat beslut om avstängning från jobbet.

– Den som ansöker om smittbärarpenning får i ansökan på heder och samvete styrka att det finns ett sådant här beslut i grunden och för vilken period det gäller, säger Terese Östlin, nationell försäkringssamordnare på Försäkringskassan.

Smittbärarpenning kan betalas ut av Försäkringskassan antingen till den som själv är eller kan vara smittad av covid-19 eller den som lever tillsammans med en person som är smittad och därför inte kan arbeta.

TT

09 DN rättar

Vaccinet NVX-CoV2373 från företaget Novavax har en effektivitet på 89,3 procent enligt kliniska studier. Hur effektivt Sputnik V från Gamaleya är oklart. I en tabell på vetenskapssidan i söndagens tidning angavs felaktiga uppgifter om effektiviteten för de båda vaccinen.

DN

09 Amina Manzoor: Därför tar jag första vaccinet som erbjuds

På papperet ser det ut som att Astra Zenecas vaccin är mycket sämre än två andra vaccin mot covid-19. I verkligheten spelar det nog inte så stor roll vilket vaccin många av oss får.

De senaste veckorna har vaccinyheter fullständigt sköljt över oss. Flera företag har presenterat resultaten från fas 3-studierna och ytterligare vaccin har godkänts.

Vi har nu tre godkända vaccin i EU och ytterligare två granskas för godkännande. Ännu fler är på ingång. Varje vecka får jag massor av mejl från läsare med frågor. Nu handlar de flesta mejlen om vaccin. En mycket vanlig fråga är om det går att välja vaccin. Någon vill helst ha Pfizer/Biontechs vaccin, en annan

Modernas och en tredje Astra Zenecas. Alla har lite olika skäl till det egna valet.

Det kanske inte är så konstigt. Vi väljer skola till våra barn, bank till våra huslån och vilken vårdcentral vi vill gå till. Vi är vana att tänka på vem som kan ge oss det bästa erbjudandet. Nu får vi inte bestämma.

Vi är mitt inne i en pandemi, varje dag smittas och dör människor i covid-19 och länder runt om i världen kämpar för att vaccinera så många som möjligt på så kort tid som möjligt. Men det är en känslig och komplex process att tillverka vaccin och trots att läkemedelsbolagen producerar fler doser än någonsin förut är vaccintillgången begränsad under en tid. Länder behöver prioritera de doser som finns. Prioriteringen ser lite olika ut mellan länderna, men i stort sett alla har gemensamt att de med högst risk ska erbjudas vaccin först. Vi andra får vänta. Det är rimligt.

Mina risker för att bli smittad och svårt sjuk i covid-19 är låga; jag arbetar hemifrån, bor stort och är (relativt) ung utan underliggande sjukdomar. Äldre, människor

med andra sjukdomar och de som av vissa skäl har en ökad risk att bli smittade måste få gå före. Jag får fortsätta att följa rekommendationerna, och vänta på min tur.

Men när det väl är dags för mig att bli vaccinerad kommer jag sannolikt att bli erbjuden Astra Zenecas vaccin. Det har i alla fall låtit så på Folkhälsomyndigheten, att det är genom detta vaccin som det kommer att bli möjligt att vaccinera majoriteten av svenskarna fram till sommaren. Dessutom är vaccinet i nuläget endast rekommenderat till de som är mellan 18 och 65 år. Astra Zenecas vaccin har enligt EU:s läkemedelsmyndighet en skyddseffekt på knappt 60 procent för att bli sjuk i covid-19. Det kan jämföras med Pfizer/Biontechs och Modernas vaccin som har en effekt på 94-95 procent. Det kan därför låta som att de flesta av oss har dragit en nitlott i vaccinlotteriet om vi erbjuds Astra Zenecas vaccin istället för något av de andra. Men så är det inte.

Vi behöver tänka på vad syftet är med dessa vaccin. Först och främst vill man undvika dödsfall. Sedan vill

man undvika att människor blir så svårt sjuka att de behöver vårdas på sjukhus. Därefter vill man undvika att människor blir allvarligt sjuka, även om de inte behöver vårdas på sjukhus.

Efter det vill man undvika att människor blir sjuka över huvud taget. Och slutligen vill man undvika att människor blir infekterade alls (att de inte ens får en asymtomatisk infektion).

I de studier som ledde fram till godkännande blev ändå några av de som var vaccinerade med två doser vaccin sjuka. Fler med Astra Zenecas vaccin än Pfizer/Biontech och Modernas. Men oavsett om det var Astra Zenecas, Modernas eller Pfizer/Biontechs vaccin, så fick fullvaccinerade skydd mot att bli inlagda på sjukhus i nästan alla fall och ingen av dem dog. De kunde alltså vårdas hemma, och somliga fick kanske inte mer än någon dags feber. Det är makalösa resultat.

Astra Zenecas vaccin verkar också minska risken för att bli infekterad över huvud taget. Inga av vaccinerna har i nuläget några oroväckande allvarliga biverkningar.

Ett orostecken är att Astra Zenecas vaccin enligt preliminära uppgifter verkar ge lågt skydd mot mild och måttlig sjukdom av den sydafrikanska virusvarianten. Men det är fortfarande oklart om -vaccinet skyddar mot sjukhusinläggning och död.

Det finns alltså en hel del osäkerheter, som hur långvarigt skyddet är och hur väl vaccinerna skyddar mot olika virusvarianter. Men de vaccin som finns nu verkar skydda mot de allvarligaste formerna av covid-19 hos de virusvarianter som dominerar i Sverige i dagsläget. Det gör mig trygg i att ta det första godkända vaccin som jag erbjuds, oavsett vilket det blir. I bästa fall skyddar det mig mot att bli sjuk över huvud taget i covid-19, men i annat fall blir det förhoppningsvis inte värre än en förkylning.

Amina Manzoor

amina.manzoor@dn.se

BAKGRUND.

Den svensk-brittiska läkemedelsjätten Astra Zenecas vaccin hyllades till en början eftersom det var billigare

än andra, inte var så transportkänsligt och det skulle dessutom säljas utan vinst. Men fördröjda leveranser och ett ifrågasättande av vaccinetts effekt för den mest utsatta gruppen – de äldre, har gjort att bolagets varumärke fått sig en törn och att aktiekursen fallit.

Flera länder avråder från användning av Astra Zenecas vaccin för äldre. De studier företaget gjort har inte tillräckligt många sjukdomsfall i covid-19 i gruppen över 55 för att kunna dra några slutsatser om skydds-effekt. De svaren lär komma inom ett par veckor, troligtvis från företagets studie i USA.

09 ”Öppna möjligheterna för fler människor att äga strandtomt”

Att kunna vistas vid vatten är attraktivt för många människor, vilket inte minst visar sig i ökad prisnivå så fort en bostad invid vatten är till salu.

Vissa tidigare debattinlägg angående förslaget till ny strandskyddslag ger intryck av att den föreslagna förändringen skulle beröva friluftslivet och båtfolket all tillgång till attraktiva stränder i hela Sverige. Men det stämmer inte då huvuddelen av våra stränder skulle förbli orörda även om den föreslagna förändringen av strandskyddslagen skulle införas. I många fall skulle lagen även innebära att fler människor kan komma ut till attraktiva stränder genom byggnation av strandnära bostäder, stugor och campingplatser med mera.

Det finns oändligt många områden som aldrig besöks på grund av dålig tillgänglighet eller närhet till befintlig byggnation. Dessa platser kan många gånger fungera mycket väl för den som vill ha en stuga med närhet till vatten och sjöutsikt. Sverige är stort nog för att ge plats, dels för de som vill hitta orörda områden, dels för de som vill bygga en bostad eller starta en verksamhet i strandnära läge.

Det finns dessutom praktiska exempel på god samverkan mellan ”stugsittare” och rörligt friluftsliv. Ett exempel är Rödlöga i Stockholms skärgård. Här styckades många sjötomter med påföljande frekvent byggnation före strandskyddslagen, men ön är trots detta en mycket populär plats för fritidsfolk som kommer via båt. Här finns en välfrekventerad naturhamn som försetts med anöringspunkter, fina promenadstigar, affär och kafé.

Vid många delar av kuster och öar som redan är bebyggda skulle en förtätning av byggnationen sällan störa det rörliga friluftslivet eller djurlivet. Med nuvarande strandskyddslag och beslutsfattare på

distans (länsstyrelsen) som bara tittar på en karta uppkommer ofta helt meningslösa avslag på ansökan om bygglov.

Strandskyddslagstiftningen har haft negativa effekter sedan den infördes på 60-talet. Bland annat har den lett till en helt osund prisökning på många befintliga sjöställen vilket gjort det i det närmaste omöjligt för vanliga löntagare att bosätta sig vid vattnet. Att endast människor med god ekonomi ska ha möjlighet att bo strandnära är en synnerligen odemokratisk situation som uppkommit efter lagens tillkomst. Sveriges ofantligt stora mängd stränder längs kust, öar och sjöar räcker väl till för naturskydd, friluftsliv och klokt belägen byggnation utan att någon part behöver bli missgynnad.

De nationellt rådande strandskyddslagarna som infördes för över 50 år sedan är i nuläget en förlegad onödig ”bromskloss” som hindrar lokal utveckling. Den pågående pandemin har också inneburit ett ökat intresse av att skaffa sommarstugor i Sverige som

alternativ till långa miljöskadliga semesterflygresor till stränder i främmande länder.

En förändrad strandskyddslag skulle dessutom kunna bli till synnerligen välbehövlig hjälp för att komma ur den ekonomiska kris som skapats av pandemin. Förändringen skulle även vara mycket positiv för att bibehålla och utveckla en levande landsbygd och skärgård.

Låt kommunerna, som har bättre kännedom än länsstyrelserna om lokala förhållanden, planera och besluta om bebyggelse i områden vid stränder som inte är viktiga för naturen, friluftslivet och båtfolk. Med ekologisk kompetens kan man bedöma vilka områden som har känsligt djur- och växtliv och man har bättre kännedom om vilka områden som är frekventerade av det rörliga friluftslivet och bör omfattas av strandskydd.

Clarence Kwart, Långhundra, Knivsta

10 Omöjligt att skydda barnen

Hur långt ska man gå för att skydda sina barn från smärta? I ”Min sanning” säger polisen och debattören Nadim Ghazale till Anna Hedenmo att han bestämt att hans barn inte ska få lära sig hans modersmål, arabiska. Han vill att de ska slippa all den rasism som han själv har fått utstå.

Man förstår honom ju. Men han har ändå fel. Fastän hans barn bara är barn så finns risk att de utsätts för fördomar, för rasism, för hat. Men det hjälper inte att försöka skyla sitt ursprung. Det förändrar nämligen inget för rasisterna, dessa förbittrade små små människor som tycker sig förtjäna mer och bättre än vissa andra. Som till och med ger sig på barn.

Vet de hur mycket skada de gör? Bryr de sig ens? Och inser omgivningen hur viktigt det är att inte bara besvärat titta bort, utan ständigt markera mot den här groteska världsbilden när helst den visar sig? Även om det ”bara” är en muttrande gubbe vid busshållplatsen,

eller ett gapigt fyllor. Eller en välklädd kvinna som väser något vid frysdysken inne på Ica.

Det är smärtsamt att vissa barn så tidigt ska få lära sig hur ful världen kan vara, hur futtiga en del människor är. Att det finns personer som tycker att de är mindre värda på grund av hur de ser ut. Tänk om de – gud förbjude – börjar tro på det?

Det går inte att skydda sina barn mot sådant fullt ut, hur förtvivlat gärna man än vill. Men sannolikheten är större att de kommer att kunna stå stadigare i sig själva om de har djupa rötter och ett sammanhang. Om de är trygga i sin svenskhet, men också har tillgång till sin andra, nedärvda kultur. Och till denna andra kultur är språket en nyckel.

Arabiskan är därtill det näst största språket i Sverige i dag. I de allra flesta sammanhang är det en rikedom att kunna tala och förstå detta språk, även här. De allra flesta är inte rasister.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

10 Den liberala demokratin tål att vi tycker olika om abort och public service

På en rad områden döms helt normala åsikter ut som hot mot demokratin. Det är inte ett bra sätt att försvara den på.

Den liberala demokratin kom sent till Sverige. Vanlig demokrati har vi förvisso haft ganska länge. Nyligen firades hundraårsdagen av den kvinnliga rösträttens införande vilket väl får sägas vara en rimlig startpunkt från vilken Sverige har uppfyllt de nödvändigaste kriterierna för en demokratisk stat. Under seklet som gått har demokratin försiktigt utvidgats, genom till exempel sänkt rösträttsålder, utökade politiska rättigheter för icke-medborgare och en rad andra stora och små kliv.

Det liberala prefixet hör däremot 2000-talet till. På några få år har ”liberal demokrati” kommit att bli den självklara benämningen på den ordning som nu allt fler tror vara hotad.

Som liberal anhängare av demokrati borde jag kanske inte ha några större invändningar mot denna begreppsliga förskjutning. Inte minst som ordet liberal i praktiken oftast används för att markera att demokrati är mer än bara lika rösträtt i allmänna val.

Visserligen var rättsstatliga principer och medborgerliga rättigheter nödvändiga beståndsdelar i det demokratibegrepp som lärdes ut när jag själv läste statsvetenskap på 1990-talet. Men det skadar förstås inte att understryka vikten av institutionella arrangemang som begränsar och bromsar den så kallade folkviljans förverkligande. I synnerhet inte som det är just detta, snarare än rösträtten eller respekten för valresultat, som står på spel när populistiska partier vinner allt större inflytande.

Ändå finns det något i den här begreppsliga förskjutningen som irriterar mig.

Till att börja med betvivlar jag att alla försvarare av den liberala demokratin verkligen menar vad de säger.

Socialdemokraterna gör det definitivt inte. Som Adam Danieli påpekat (Smedjan 26/1) har partiet en lång historia av aktivt motstånd mot liberal demokrati. Helt övertygad blir jag därför inte när etablerade socialdemokratiska opinionsbildare nu plötsligt framställer sig som den liberala demokratis främsta försvarare.

En allvarligare invändning är att det vore olyckligt om vad som i grunden är en helt legitim demokratidebatt nu tystnar. Demokratin kan utformas på olika sätt. Det är ingen defekt att vänster och höger tycker olika om även detta, tvärtom. Att demokratin är en överideologi, som Herbert Tingsten hävdade, innebär att den är förenlig med flera ideologier. Den demokratiska socialisterna Olof Palme var varken en bättre eller sämre demokrat än liberalerna Bertil Ohlin.

I en frimodig demokratidebatt ryms inte bara försvarare av rådande ordning utan också statshatande libertarianer som vill begränsa den politiska makten av hänsyn till äganderätten, utopiska socialister som vill utvidga demokratin till näringslivet och åtskilliga andra radikala idéer.

Men där är vi inte. I stället har vi hamnat i ett enfaldigt tillstånd där såväl konservatism som socialism regelbundet avfärdas som demokratiskt opålitliga ideologier och helt normala åsikter avfärdas som demokratihot.

Exempel nummer ett: abortdebatten. Trots att det parlamentariska stödet för en liberal lagstiftning är starkare i dag än någonsin, trots att de förskjutningar som skett inom partierna varit entydigt i mer liberal riktning, och trots att opinionen är mycket stabil i sitt försvar av gällande ordning, så tycks varje avvikande röst motivera en total demokratisk mobilisering. Som om en nordkoreansk uppslutning kring aktuell lagstiftning vore det enda som kan tolereras.

Exempel nummer två: public service. Det är ingen tvekan om att auktoritära regimer kännetecknas av en stark vilja att kontrollera medier. Det finns också tillräckligt med uttalanden från Sverigedemokraterna för att motivera en mycket kritisk granskning av partiets mediepolitik. Men av detta går inte att dra slutsatsen att all kritik av public service – i decennier en helt normal borgerlig ståndpunkt – skulle vara uttryck för populism, än mindre sakna demokratisk legitimitet.

Det går förstås utmärkt att vilja reformera, banta eller rentav avskaffa public service utan att samtidigt sträva efter att förvandla Sverige till en högerpopulistisk autokrati.

Exempel nummer tre: friskoledebatten. Det finns många goda argument mot regleringar av vinster. Att en mer restriktiv lagstiftning skulle förvandla Sverige till DDR är inte ett av dem. Äganderätten står inte och faller med hur vi väljer att reglera kvasimarknader vars själva existens, till skillnad från riktiga marknader, är en direkt följd av politiska kompromisser.

Den liberala demokratin, den som alltså tills nyligen gick under namnet ”demokratin”, kan aldrig tas för given. Det kommer alltid, i varje samhälle, vid varje tillfälle, finnas individer och grupperingar som strävar efter ett helt annat system. Är de tillräckligt många kan de göra stor skada. Stormningen av Kapitolium var i detta avseende en viktig ögonöppnare.

Men just därför är det så viktigt att vi förmår särskilja de verkliga systemhoten från vad som är en lika naturlig som eftersträvansvärd åsiktsvariation.

Andreas Johansson Heinö

10 ”Sveriges tolerans för mäns våld mot kvinnor är för stor”

I dag lämnar vi in en stämningsansökan till Stockholms tingsrätt mot Sverige för brott mot Europakonventionen och mot kvinnors mänskliga rättigheter. Vi har fått nog av den omfattande tolerans som råder för mäns våld mot kvinnor hos myndigheter i stat och kommun och även hos domstolar, skriver Jenny Westerstrand, Roks, och advokat Ulrika Rogland.

DN. DEBATT 210210

Sverige har en historia av att bryta mark i arbetet mot mäns våld mot kvinnor. I spåren av FN:s konferens i Wien om kvinnors mänskliga rättigheter 1993 initierades en rad reformer som kom att sätta Sverige på kartan som ett av världens mest aktiva länder för att

bekämpa mäns våld mot kvinnor. Under några stolta år förbättrades samhällets stöd och skydd för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

I dag, med ett globalt metoo i backspegeln och med tusen och åter tusentals kontakter med våldsutsatta kvinnor i bagaget, konstaterar vi på Roks att Sveriges arbete på fältet ser sämre ut än på länge.

Vi har fått nog av den omfattande tolerans som råder för mäns våld mot kvinnor hos myndigheter i stat och kommun och även hos domstolar.

Roks väljer därför att i dag, onsdag den 10 februari, lämna in en stämningsansökan till Stockholms tingsrätt mot Sverige för brott mot Europakonventionen och mot kvinnors mänskliga rättigheter.

Roks har under många år larmat om försämrat stöd för våldsutsatta kvinnor och tjejer och om en minskad kunskap i samhället på området. Nu höjer vi tonläget för att sätta press på riksdag och regering att sätta sig

ner och på allvar diskutera hur Sverige kan få till stånd ett effektivt arbete på området. De miljarder som rullat sedan 00-talets mitt har inte gjort sitt jobb och nu går det bakåt med viss fart. Vi kräver en kursändring, nu.

Målsägande i det specifika ärendet är en kvinna som utsattes för ett av de allvarligaste brotten den internationella rätten känner, människohandel, av sin egen partner. Trots det lidande och den kränkning mannens brottslighet innebar för henne fick hon vänta i över fem år på att förundersökningen skulle bli klar. Hovrätten mildrade sedan gärningsmannens straff, brottets rubricering och påföljd, och vägde då in att så lång tid hade gått mellan brottet och att åtal väcktes. Kvinnans lidande av samma väntan tillmättes dock inget värde för skadeståndets beräkning. Det sänktes i stället av överinstansen.

Ärendet är bara ett i raden av fall där kvinnors liv och lidande inte blir betraktade som adekvata uppgifter när samhällets instanser bedömer hur rättens regler ska nyttjas. Det är oacceptabelt men sätter statens

systematiska och ojämlika värderande av kvinnors och mäns liv i blyxtbelysning.

När vi säger att samhällets arbete mot mäns våld mot kvinnor inte fungerar gör vi det från bästa utgångspunkt: Våra jourer verkar i kommuner som inte bistår några kvinnor med skydd på kvinnojourer eller på skyddade boenden – kvinnorna hänvisas till ”egna nätverk”. Vi möter kvinnor som i desperation över att inte klara ekonomin går tillbaka till våldsamma män. Vi har mött kvinnor som sedan har mördats av mannen hon var rädd för, trots att hon gjorde allt hon kunde för att skydda sig och sina barn men där samhället ”gör en annan bedömning”. Roks jourer möter kvinnor som ännu gömmer sig och har gömt sig under år för en våldsam man, utan stöd och utan att samhället ingriper för att upprätta dem som fullvärdiga medborgare. Vi möter kvinnor där domstolar slagit fast att hon ska ha kontakt med sina och barnens förövare. För i allt detta lever också barn. Vi möter tjejer vars utsatthet aldrig nås av samhällets rättsvårdande instanser eller som i det aktuella fallet, kvinnor vars liv

och lidanden räknas ner eller bort i samhällets bedömningar.

Den situation som råder menar vi kan analyseras efter två spår:

Dels märks att samhällsfunktioner som är vitala för våldsutsatta kvinnor är kraftigt överbelastade. Åklagarmyndighetens och domstolarnas resurstilldelning har varit mycket svag över tid. Även socialtjänsten är överbelastad efter att under många regeringar ha tilldelats allt fler uppgifter att lösa, utan att kommunernas finanser har stärkts.

Dels märker vi ett annat spår som inte rör resurser men som är nog så viktigt: Vunnen kunskap om hur mäns våld måste tolkas i ljuset av könade processer har fasats ut. Trots att det var denna kunskap som var nyckeln till förändring. Ett nytt språk vars effekter är de motsatta har i stället slagit rot: Ett könsneutralt tal om våld.

Det våld som tidigare benämndes som utövat av män och riktat mot kvinnor heter nu ”våld i nära relation”. Det våld pappor utövar i familjen och som driver mammor och deras barn på flykt till kvinnojourerna heter ”föräldrars våld” eller till och med ”konflikter i familjen”. Att tala könsneutralt om mäns våld uppfattas som del i ett inkluderande projekt, ett sätt att relatera till mänskliga rättigheter, trots att det döljer ett samhällsproblem av dokumenterat stor omfattning.

I flera av de fall vi möter är det därför inte bara bristen på resurser och praktiskt stöd som sticker ut. I många fall visar det sig att de verktyg som skulle skydda och stärka kvinnor och barn från våldsamma män i praktiken skyddar förövaren: Hans integritet visar sig övertrumfa hennes berättelse om ett liv i våld. Trots konventioner om hennes fulla värdighet som människa är det hans rätt som går främst när saker ställs på sin spets. Som exempel kan nämnas den statliga utredning som föreslår att socialnämnden ska omhänderta barn som flyr med sin mamma till en kvinnojour (Ds

2020:16). Kanske kränker barnets flykt till kvinnojouren pappans rätt som förälder?

I stark kontrast till detta kräver Istanbulkonventionen, som Sverige har undertecknat, att vi anlägger en könad analys av mäns våld mot kvinnor och benämner det just så. Sverige har vidare, enligt samma konvention, åtagit sig att anta och genomföra en nationell, effektiv, omfattande och samordnad politik som innefattar alla lämpliga åtgärder för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Vi ser inte att detta sker. Vi ser inte åtgärderna för att stoppa våldet och stärka kvinnorna.

Roks väljer nu att tillsammans med målsägande och hennes ombud Ulrika Rogland dra Sverige inför rätta för brott mot Europakonventionen vad gäller skyddet för kvinnors mänskliga rättigheter.

Vi accepterar inte

att de mänskliga rättigheterna, som nu, används enkom för att könsneutralisera talet om mäns våld och

för att konsekvent skydda och värdera hans integritet och friheter framför hennes.

att mäns liv ges ett högre värde än kvinnors och barns i möte med rätt och samhälle.

Vi kräver

att kvinnors medborgerliga rättigheter respekteras och skyddas, ingen kvinna ska behöva leva gömd!

att mäns våld kallas mäns våld och synliggörs och görs giltigt som sådant.

forskning om teknik och bevissäkring rörande mäns våld mot kvinnor och barn.

en lagstiftning och en rättstillämpning om våld, vårdnad och umgänge som skyddar kvinnor och barn från våldsamma pappors kontroll.

en haverikommission kring skandalen med de miljardbelopp Sverige har spenderat på att stoppa mansvåldet samtidigt som ingen förbättring kan skönjas för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

en omstart i arbetet mot mäns våld mot kvinnor där vi i kvinno- och tjejjourerörelsen sätts i framsätet och där vår kunskap åter börjar räknas som viktig.

Nu när en ny jämställdhetsminister sitter i sadeln förväntar vi oss handling och en förståelse av problemens vidd. Till dess – ”see you in court”.

Jenny Westerstrand, ordförande Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)

Ulrika Rogland, advokat

10 Svenska barn tvingades lämna dna-prov

Svenska barn tros ha tvingats leva på enbart vatten och bröd och lämna dna-prov under vad som beskrivs som en brutal kartläggning av fångar i al-Hol-lägret i Syrien.

Uppgifterna finns att läsa i det brev som FN:s rapportörer skickat till den svenska regeringen. I brevet kräver FN svar på vad Sverige känt till om den brutala kartläggningen av barnen.

Under några veckor i somras stängdes lägren i al-Hol och Roj i nordöstra Syrien för alla humanitära organisationer. UNHCR slängdes ut. I stället gick 1 000 nya soldater in och genomförde tillsammans med lägerledningarna en biologisk kartläggning av 700 familjer.

Som ett av 57 länder har nu Sverige kontaktats av FN:s rapportörer eftersom flera svenska barn och kvinnor ingått i kartläggningen. I brevet ställs frågan om Sverige känt till, eller till och med medverkat i operationen. I alla händelser undrar FN vad Sverige gör nu för att säkerställa att mänskliga rättigheter upprätthålls för de svenska medborgare som befinner sig i lägren. Särskilt fokus riktas mot barnen.

När kartläggningen genomfördes ska alla familjer ha tvingats lämna sina tält och satts på en diet av enbart vatten och bröd, enligt den information som rapportörerna tagit del av. Dna-prover och andra så kallade biometriska data som till exempel fingeravtryck och ögonigenkänning samlades in från alla vuxna och alla barn över tio år. När UNHCR bad om en paus i operationen för att få komma in och säkerställa de humanitära förhållandena fick de nej.

En kort tid efter kartläggningen flyttades cirka 200 familjer, nästan enbart européer, till ett nytt läger för ”högriskfångar” i anslutning till Roj. Den juridiska grunden för flytten har inte klarlagts, enligt FN:s brev.

Brevet till den svenska regeringen riktar sig till utrikesminister Ann Linde (S). De 12 särskilda rapportörerna som undertecknat det uttrycker stark oro för att mänskliga rättigheter kränkts i lägren och uppmanar den svenska regeringen att agera.

”Visa hur ni skyddar era barns rättigheter i lägren så att de inte får oåterkalleliga skador vad gäller liv, hälsa och säkerhet”, skriver FN-gruppen.

Kartläggningen strider troligen mot internationell lag eftersom den skedde utan samtycke och utfördes av en icke-statlig aktör.

Utrikesdepartementet skriver i ett mejl till DN att regeringen uppmanats att besvara brevet från FN senast den 27 mars 2021.

”Regeringen avser att svara senast detta datum. Vi kan i nuläget inte kommentera vad regeringens svar kommer att innehålla. Regeringen ser med oro på den svåra humanitära situationen i Syrien, inklusive i

lägren i nordöstra Syrien och inte minst gällande barnens situation.”

Kristina Hedberg

kristina.hedberg@dn.se

10 Tvååring död i villabrand

En tvåårig flicka omkom i en villabrand i Gullspång under natten till tisdagen, skriver Aftonbladet.

– Teorin är att branden har uppstått i samband med eldning. Det var tio minusgrader ute, säger Mattias Skarin, förundersökningsledare vid polisen.

TT

10 Sportlovet kan bli start på en tredje våg

Sportlovet kan innebära starten på en tredje våg, om svenskarna inte är nogga med att följa rekommendationerna. Den positiva utveckling som funnits sedan årsskiftet fortsätter att mattas av.

– Det verkar tyvärr som att smittspridningen minskar hela tiden. Det är en viktig signal om att det finns en uppenbar risk att det börjar gå upp igen, säger statsepidemiolog Anders Tegnell.

Coronaviruset fick fäste i Sverige i samband med sportlovet 2020. Nu – ett år senare – har mycket förändrats. Men det finns en oro för hur lovet kan påverka smittspridningen.

Den som ska resa till en skidort på lovet måste tänka över resan nogga och ta ansvar för att den kan göras

säkert, uppmanar Folkhälsomyndighetens statsepidemiolog Anders Tegnell.

– Det bygger väldigt mycket på att man verkligen tar sitt ansvar, både när man reser dit och inte minst när man är där. Så att man inte skapar massa nya smittkedjor. Ha inte nya kontakter, får man symtom ska man testa sig. Det finns goda möjligheter att testa sig på de här platserna, säger Anders Tegnell.

Det är inte skidåkning och skidanläggningarna i sig som är riskfaktorn, betonar han.

Smittspridningen sker däremot på boenden, restauranger och privata fester på skidorterna. Folkhälsomyndigheten har ingen laglig möjlighet att stänga skidanläggningarna. En sådan åtgärd kan dock göras i dialog med det regionala smittskyddet och företagen, om smittspridningen blir omfattande på den specifika platsen.

Trots de eventuella risker som resande runt om i landet innebär så är det inte nödvändigtvis säkrare om

alla stannar hemma under lovet, menar statsepidemiologen.

– Det är inte helt lätt att svara på. Är det bättre att alla stockholmare stannar hemma och till exempel går på galleria på sin lediga tid, än att var och en åker till fjällvärlden och gör aktiviteter utomhus? Till det måste också läggas att naturliv faktiskt är viktigt för vårt allmänna välmående. Så det här är ett pussel och olika vågskålar som måste ställas emot varandra, säger han.

Jul- och nyårshelgerna innebar inte den ökning i smittspridningen som myndigheterna då befarade, det visar enligt Folkhälsomyndigheten att vi kan hantera ledighet och skidsemestrar på ett smittsäkert sätt.

Men sportlovet skulle kunna bli starten på en tredje våg i Sverige.

– Det kan förstås bli så om man inte följer de råd och rekommendationer vi har. Vår bedömning är att om man följer dem, så ska vi inte behöva hamna i det läget, säger Anders Tegnell.

Smittspridningen nådde en topp strax före jul och sedan dess har Sverige haft en successiv minskning i antalet bekräftade fall. Inläggningar på sjukhus och intensivvårdsavdelning och även dödsfall har minskat på ett liknande sätt. Allteftersom veckorna gått har den positiva trenden dock avmattas – från omkring 25-procent färre covidfall vecka ett till en 11-procentig minskning vecka fyra.

– Det verkar tyvärr som att den minskar hela tiden och det är ju en viktig signal om att det finns en uppenbar risk att det börjar gå upp igen, säger Anders Tegnell.

Man kan nu åter se skillnader i utvecklingen runt om i landet och i vissa regioner ökar smittan igen.

Bland annat i Västerbotten, där särskilda restriktioner infördes på måndagen på grund av ett kraftigt utbrott. Ett antal av fallen i Västerbotten är den brittiska virusvarianten – hur stor roll den har spelat för utvecklingen är svårt att avgöra, enligt statsepidemiologen.

– Alla varianter av coronaviruset kan ställa till med utbrott och det gäller att begränsa de här utbrotten, oavsett vilken variant det gäller för det är enda sättet att få ned smittspridningen, säger han.

Ivan Solander

ivan.solander@dn.se

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

10 Därför är det vanskligt att jämföra olika sorters covid-19- vaccin

Astra Zenecas vaccin mot covid-19 har lägre effektivitet än de andra godkända vaccinen – men vaccinerade som insjuknar är troligen inte helt utan skydd.

Att jämföra vaccin är vanskligt, menar Ali Mirazimi, adjungerad professor på Karolinska institutet.

– Det beror på vad man kollar på, alla tre vaccin har för- och nackdelar, säger han till DN.

Covidvaccinet som framtagits av Astra Zeneca och Oxforduniversitetet har stuckit ut i bevakningen, med problem i kliniska studier, försenade leveranser och

lägre effektivitet jämfört med de andra som finns godkända för användning i EU: Pfizer/Biontech och Moderna.

Astra Zenecas vaccin har drygt 60 procents skyddseffekt medan Pfizer/Biontechs och Modernas har 95 respektive 94 procent.

När Ali Mirazimi, som är adjungerad professor i klinisk virologi på Karolinska institutet, diskuterade vaccinen med kollegor sa de att allt över 50 procent är värt att använda. Det var innan något var godkänt och Pfizer/Biontech och Moderna ännu inte hade kunnat visa att deras vaccin hade en så hög effektivitet.

– Det är skillnad på 90 och 60 procent, särskilt om gemene man ser till sig själv. Ur den aspekten är Astra Zenecas vaccin sämre. Men på en samhällsnivå skulle 60 procents immunitet i befolkningen ändå få stopp på pandemin på bara några månader och trycket på sjukvården skulle minska mycket, säger Ali Mirazimi.

Ett vaccin ger skydd mot olika saker. Generellt kan du fortfarande bära viruset i kroppen även om du vaccinerats mot covid-19, men du blir inte sjuk. Den uppmätta skydds- effekten visar hur många som inte får några symtom alls. De som får symtom trots vaccin – omkring 40 procent i Astra Zenecas fall – är däremot inte helt utan skydd.

Ingen av de som fått Astra Zenecas vaccin i de kliniska studierna behövde läggas in på sjukhus för sin covidsjukdom. I kontrollgruppen, som inte vaccinerats, behövde 8 personer sjukhusvård. Det finns dock ännu för lite underlag för att göra en bedömning av skyddet mot allvarlig sjukdom.

– Men generellt med alla vacciner så är det svårast att få effekt på mild eller asymtomatisk sjukdom, mot svår sjuklighet och död har man oftast högre skyddseffekt. Vaccinet trycker ned sjukdomen så att det blir milda fall av sådana som kanske hade varit allvarliga utan vaccin, säger Charlotta Bergquist, vaccinsamordnare på LäkeMedelsverket.

Flera svar saknas fortfarande om alla de vaccin som finns tillgängliga i Sverige – det är bland annat inte säkert om de vaccinerade kan sprida smittan vidare.

I en ny publikation säger sig Astra Zeneca ha kunnat visa att deras vaccin stoppar spridningen med 60 procent. Läkemedelsverket gör ingen officiell värdering av den studien, eftersom vaccinet redan godkänts.

Det finns också andra faktorer, som kan väga tungt för ett vaccin. Astra Zenecas vaccin är billigare, och lättare att förvara då det klarar sig i kylskåp. Pfizer/Biontech kräver 70 minusgrader och Moderna mellan 15 och 25 minus. Det är heller inte lika känsligt hur lång tid det går mellan de två doserna för Astra Zeneca, jämfört med de andra två vaccinen.

– Astra Zeneca vinner stort vad det gäller pris och tillgänglighet. Och det är viktiga faktorer, säger Ali Mirazimi.

Pfizer/Biontechs och Modernas vaccin testades i varsin mycket storskalig studie, förklarar Charlotta Bergquist.

Astra Zeneca gjorde istället fyra olika studier, med skiftande storlek, vilket gjorde underlaget något mindre och lite svårare att analysera. Man inkluderade också färre äldre i studierna än vad Pfizer och Moderna gjorde. Det är en av anledningarna till att Folkhälsomyndigheten valt att inte ge vaccinet till personer över 65 år i ett första skede och det gjorde också att det tog längre tid för vaccinet att bli godkänt.

Men det finns ingenting som tyder på att vaccinet i sig är mindre säkert.

– Vi ser ingenting som sticker ut i de biverkningsrapporter som vi fått. Alla biverkningar som vi har tagit med i produktinformationen är sådant som beror på att immunförsvaret reagerar, som huvudvärk, sjukdomskänsla, ont vid stickstället, feber. Vi bedömer det som en acceptabel biverkningsprofil, säger Charlotta Bergquist.

Att vaccinflamställningen har gått historiskt snabbt under pandemin är bland annat tack vare att finansiering och rekrytering av testdeltagare gått

betydligt smidigare än vanligt, säger Ali Mirazimi. Han betonar att man inte tummat på kontrollerna.

– De har gått igenom alla stadier som regulatoriska myndigheter kräver. Allting talar för att det kommer att fungera med vilket som helst av vaccinen och jag känner mig trygg med alla tre, säger han.

Inga av de tveksamheter eller frågor som lyfts fram om Astra Zenecas vaccin är något som Ali Mirazimi har reagerat på.

– Nej det är inget ovanligt, jag tycker att det som sticker ut och det som är fantastiskt är att det har gått så fort, säger han och fortsätter:

– Det som är så coolt är att det bara är att gå till Israel eller England och kolla. Man har vaccinerat en stor del av befolkningen. Det kommer inga konstiga biverkningar och de ser redan effekt på spridningen och dödsfallen. Det är det stora beviset för att vaccinet har fungerat.

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

FAKTA. VACCINERINGEN

Så är läget just nu

Pfizer/Biontech levererade totalt 398 750 vaccindoser till Sverige under december och januari.

Moderna levererade 10 800 doser i januari.

Astra Zenecas första vaccinleverans kom i förra veckan – några dagar tidigare än planerat. Under denna vecka ska 45 600 doser av vaccinet levereras ut till regionerna.

308 600 personer fått minst en dos vaccin i Sverige fram till vecka fem, vilket utgör 3,7 procent av alla i Sverige över 18 år. 0,9 procent av alla som ska vaccineras hade då fått den andra dosen.

Så är planen framåt

Pfizer/Biontechs leveranser till Sverige: 423 500 doser i februari, 656 000 doser i mars och 1 618 000 doser per månad i april, maj och juni.

Modernas leveranser till Sverige: 163 000 doser i februari, 67 600 doser i mars och 236 000 doser per månad i april maj och juni.

Astra Zenecas leveranser till Sverige: 230 000 doser i februari, 645 000 doser i mars och 830 000 doser per månad i april maj och juni.

Curevacs leveranser till Sverige: 458 000 doser per månad i april maj och juni.

Janssens leveranser till Sverige: 458 000 doser per månad i april maj och juni.

Totalt antal vaccindoser december till juni: 10 171 250.

Vaccin från Curevac och Janssen är ännu inte godkända av EU. Prognosen bygger på en preliminär tidsplan för godkännande.

Källa: Folkhälsomyndigheten

FAKTA. VACCINEN GODKÄNDA FÖR ANVÄNDNING NU

Skyddseffekt

Pfizer/Biontech: 95 procent.

Moderna: 94 procent.

Astra Zeneca: 60 procent.

Förvaring

Pfizer/Biontech: -70 grader.

Moderna: -25 till -15 grader.

Astra Zeneca: Kylskåpskallt, 2–8 grader.

Antal doser

Pfizer/Biontech: 2 doser, 21 dagars intervall.

Moderna: 2 doser, 28 dagars intervall.

Astra Zeneca: 2 doser, 4–12 veckors intervall.

Godkänt för

Pfizer/Biontech: Personer 16 år och äldre.

Moderna: Personer 18 år och äldre.

Astra Zeneca: Personer 18 år och äldre.

Säkerhet

Vaccinen har visat likartade, övergående biverkningar kopplade till aktivering av immunsystemet.

Källa: Läkemedelsverket

10 Inget krav på bank-id vid vaccinbokning

Äldre svenskar kommer få brevutskick om vaccinering mot covid-19 – och slippa bank-id när de bokar vaccinering om de vill. Det lovar Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

I förra veckan uttryckte Pensionärernas riksorganisation oro för att vaccineringen skulle ske alltför långsamt. PRO ansåg också att informationen om hur tidsbokningen av den nära förestående vaccineringen var alltför otydlig.

Den drygt 300 000 medlemmar stora organisationen har nu fått svar från SKR, vars 21 medlemsregioner är ansvariga för vaccineringen. I brevsvaret skriver SKR:s ordförande Anders Knappe att det är svårt att planera och kommunicera vaccineringen på grund av att regionerna själva inte ofta vet exakt när, hur och var de kommer få vaccin.

Men när de väl vet, lovar Knape, kommer regionerna att inleda en rejäl informationskampanj riktad till äldre: ”Regionerna kommer att göra brevutskick och informera via lokalmedia när det står klart när, var och hur vaccinationerna kommer att ske.”

Ett annat stort orosmoment för PRO var otydligheten i tidsbokningsprocessen. I ett par regioner uppfattade bland annat äldre att de måste ha bank-id för att kunna boka. Något som inte kommer att behövas, lovar Knape. Från PRO-håll är ordförande Christina Tallberg glad för Knapes respons:

– Jag är så klart väldigt tacksam för att de har lyssnat, säger hon.

Tallberg säger att hon och hennes distriktsordförande kommer ha koll på om alla regioner följer SKR:s råd och löften under våren – annars hotar nya krav.

TT

10 Tyskt snöoväder stoppar vaccinleveranser till Sverige

Ett snöoväder i Tyskland har tillfälligt stoppat leveranser av Pfizers covidvaccin till Sverige. Flera svenska regioner är drabbade, rapporterar Dagens Medicin.

– Vi har fått besked om att oväder i Tyskland har försenat flygplanen med läkemedelsföretaget Pfizers vaccinleveranser till Sverige. Vi fick beskedet i går morse och har fått ett liknande besked i dag, tisdag. Det senaste beskedet vi har fått är att flygen från Tyskland väntas landa på Arlanda tidigt i morgon bitti, säger Hans Sjöberg, chefapotekare på Akademiska sjukhuset i Uppsala, till Dagens Medicin.

Det är på Akademiska som Pfizers vaccin packas om och skickas ut till bland annat vårdcentraler och andra vaccinatörer i Uppsala-regionen.

För Uppsalas del innebär förseningarna att uppemot 500 vaccindoser inte har kunnat gå ut till de över 50-talet vaccineringsställena i regionen. Där har man i stället varit tvungen att boka om patienter till andra tider. Även andra regioner, exempelvis Dalarna, Norrbotten och Gotland, drabbas av uteblivna leveranser.

TT

10 WHO: Mest troligt att djur spred covid-19 till människor

Peking. Det är högst sannolikt att covid-19 spred sig till människor från ett djur, som i sin tur fått det från ett annat djur. Så lyder huvudslutsatsen från WHO:s expertteam som de senaste veckorna besökt kinesiska Wuhan, staden där utbrottet började. Teorin om att viruset ska ha läckt ut från ett laboratorium avfärdar de.

I två veckor har WHO:s expertteam, som till sist släpptes in i Wuhan, besökt sjukhus, laboratorium och intervjuat några av de första som smittades av covid-19. De besökte även Huananmarknaden som tros vara ursprungskällan till virusutbrottet efter att flera kunder blev sjuka i covid-19. Journalister har följt dem i hasorna, häckat utanför deras hotell och förgäves försökt få ställa frågor när teamet lotsats vidare till

nästa programpunkt hårt bevakade av sina kinesiska värdar.

På tisdagen var det, efter viss tvekan, dags för en presskonferens som kom igång en timme efter utsatt tid. Frågorna experterna och hela världen ställer sig är: hur uppstod det nya coronaviruset, vilken är den ursprungliga källan och hur ska vi undvika en ny pandemi?

Svaren blev som väntat, det krävs ytterligare forskning. WHO har inte lyckats spåra virusets ursprung.

Men det finns en huvudteori. Efter att ha studerat fyra olika hypoteser har WHO:s experter tillsammans med kinesiska forskare kommit fram till att den troligaste orsaken till källan är ett ”mellandjur”, det vill säga ett djur som kommit i kontakt med människor och som i sin tur har smittats av ett annat djur, troligast fladdermöss.

Teamet utesluter inte två andra hypoteser. Den ena är att viruset har spridit sig direkt från ett djur till

människan. Den andra att det har spridit sig via fryst kött eller fisk.

Däremot finner man det högst otroligt att viruset har läckt från ett virologiskt laboratorium i Wuhan som forskar på fladdermöss. Det är en teori som framför allt har fått spridning i USA.

– Våra upptäckter finner att det är mest troligt att viruset smittat människan genom ett mellandjur. Men det krävs mer forskning, sade Peter Ben Embarek, som lett WHO:s experter.

Om möjligheten att viruset kan ha spridits genom frusen mat säger han:

– Vi vet att viruset kan överleva i en frusen miljö. Men vi vet inte om det kan sprida sig till människor den vägen. Mycket arbete återstår att göra för att förstå det.

Alla dessa tre hypoteser ska nu undersökas djupare.

– Men laboratoriehypotesen är högst otrolig därför ska vi inte fortsätta studera den.

Framöver ska experterna studera närmare varifrån djuren som fanns på marknaden i Wuhan, dit flera fall är kopplade, kom ifrån. De ska ta reda på vilka uppfödare som försäljare har gjort inköp ifrån.

– Det är viktigt att vi inte är geografiskt bundna i våra hypoteser. Djuren som har smittat kan ha tagit en lång väg och korsat landsgränser innan de har nått marknaden, sade Peter Ben Embarek.

I sina undersökningar har de inte funnit några bevis på att viruset spridit sig i någon större omfattning i Wuhan tidigare än december 2019.

De kan heller inte slå fast att Wuhan är platsen där viruset uppstod först och kommer titta mer på de uppgifter som finns om att viruset fanns i exempelvis Italien i december.

Marianne Björklund

FAKTA. SÅ BÖRjade PANDEMIN

31 december: Kina informerar
Världshälsoorganisationen WHO om ett okänt virus

som orsakat 41 fall av lunginflammation i mångmiljonstaden Wuhan i Hubeiprovinserna. De första drabbade ska ha insjuknat i början av december.

1 januari: En fisk- och köttmarknad, där det även säljs vilda djur, stängs i Wuhan eftersom flera av fallen kopplas dit.

7 januari: WHO meddelar att det nya viruset har identifierats som ett tidigare okänt virus i familjen coronavirus.

11 januari: Kina rapporterar det första dödsfallet i covid-19, en 61-årig man som handlat på marknaden i Wuhan.

TT

10 Amina Manzoor: Fortfarande många frågetecken kring virusets ursprung

WHO:s expertgrupp har under sin Kina-utredning inte kommit fram till så mycket nytt, men har inte funnit några tecken på att viruset spreds i någon större omfattning före december 2019.

Jag har följt många av WHO:s presskonferenser det senaste året. Ofta blandas vetenskapliga fynd med diplomatiska kommentarer om länders insatser. Den nästan tre timmar långa presskonferensen från Kina där slutsatserna från organisationens utredning om virusets ursprung presenterades var om möjligt än mer diplomatisk och den innehöll inte heller särskilt mycket nyheter.

Det är en politiskt känslig fråga var och när viruset först började smitta människor. Utbrottet har använts som politiskt slagträ. Men det är viktigt att vi får veta vilket djur som först började smitta människor, så att vi lättare kan förhindra nya utbrott.

Djurmarknaden Huanan pekades tidigt ut som en möjlig plats där smittspridningen startade. Men några i den första gruppen patienter hade ingen koppling till den marknaden och det har därför spekulerats om det i stället var ett superspridningstillfälle som skedde där.

WHO:s utredning har nu kommit fram till att smittspridning skedde på flera ställen runt om i Wuhan under december 2019, inte bara på marknaden. Gruppen har inte heller funnit någon ökning av influensaliknande sjukdom eller andra tecken på att viruset spreds i någon större utsträckning i Wuhanområdet före december 2019, något som sätter rapporterna om att viruset skulle ha hittats på andra ställen i världen tidigare i ett nytt ljus. Detta behöver utredas vidare.

Ända sedan utbrottet i Wuhan först blev känt har det spekulerats om att viruset skulle ha skapats av människor. Detta kunde avfärdas tidigt då studier visat att virusets arvs massa inte har några tecken på manipulation. Att viruset skulle ha råkat läcka från ett laboratorium har däremot varit en möjlighet, om än mer långsökt. Därför har WHO:s expertgrupp ändå undersökt detta. Men det är en hypotes som man nu avfärdar som extremt osannolik efter att ha besökt ett högsäkerhets- laboratorium. Detta kommer säkert inte att räcka som förklaring för alla och konspirationsteorierna kommer säkert att fortsätta spridas.

Precis som sars och mers har covid-19 sannolikt sitt ursprung från fladdermöss. WHO utesluter inte att dessa smittat människor direkt, men det mest troliga är att det skett via en mellanvärd. Vilket djur vet man fortfarande inte, trots provtagning av många olika djurtyper.

WHO:s expertgrupp har inte kommit fram till något som förändrar bilden helt, men ändå tagit ett litet steg

framåt mot att ta reda ursprunget till det virus som plågar vår värld.

Amina Manzoor

amina.manzoor@dn.se

10 97

procent av de 1 536 personer som dött i covid-19 i Israel den senaste månaden var inte vaccinerade. Det uppger premiärminister Benjamin Netanyahu. Omkring 38 procent av landets 9 miljoner invånare har hittills vaccinerats. Målet är att hälften ska vara vaccinerade inom en månad.

TT-Reuters

10 Valphausse lyft för djurbutik

Med 40 procent fler sålda valpar är det rena julafton för husdjursbranschen. Det blev rekordvinst för Arken Zoos ägare.

Trenden fanns där redan innan, med coronapandemin förstärktes den, enligt David Rönnerberg, vd för finländska Musti Group som bland annat äger Arken Zoo.

– Tröskeln för många att skaffa husdjur övervanns, säger han.

Från april syns en tydlig uppgång i antal registrerade hundvalpar hos Jordbruksverket. Till exempel var ökningen i december 40 procent jämfört med samma månad året före.

En stor efterfrågan på saker till hundar – sängar, kläder, leksaker och godis – har märkts.

Försäljningen i Musti Groups butiker, som finns i Sverige, Norge och Finland, ökade med 20 procent under fjärde kvartalet. Vinsten före skatt landade på 95 miljoner kronor, en fördubbling jämfört med samma period året före.

TT

10 Vintervädret lyfter kläd- och skohandeln

Kyla och halka har gjort den tidigare utfrysta sko- och klädhandeln het.

När Stilindex, som mäter försäljningsutvecklingen på månadsbasis, presenteras i veckan väntas vädrets makter ha en tydlig påverkan, säger Mikael Sandström, branschexpert och tidigare ordförande för Svensk Handel.

– Jag tror att det kan bli väldigt bra, kanske inte plussiffror men i alla fall kring nollstrecket, säger han till TT om januarisiffrorna.

Väderprognoserna talar också för fortsatt kyla vilket är glädjande besked för de som säljer vinterkläder och vinterskor. Göteborgsbaserade Icebug, som säljer välgreppande skor med ståldubbar, ser en positiv effekt av coronapandemin.

– Detta att gym fått stänga har ju gjort att folk tränar utomhus i stället och drivit på efterfrågan för löparskor. Jag tror att ju längre bort man kommit från mode och närmare funktion, desto bättre har det även gått under coronapandemin, säger vd:n David Ekelund.

TT

10 Beslutet att lägga ner hemtjänst var olagligt

Beslutet att lägga ner den kommunala hemtjänsten i Huddinge rivs upp, efter en dom i förvaltningsrätten. Beslutet strider mot kommunallagen och måste beslutas av kommunfullmäktige, enligt domen.

Vård- och omsorgsnämnden i Huddinge kommun överskred sina befogenheter, när en extrainkallad nämnd den 26 november beslutade att lägga ner den kommunala hemtjänsten. Enligt förvaltningsrätten berör beslutet ett mycket stort antal brukare, och är av större vikt för kommunen och kan inte delegeras till nämnden. Beslutet strider mot kommunallagen, vilket gör att det upphävs.

– Det är en lättnad för alla Huddinges 750 äldre som har valt kommunal hemtjänst och nu inte blir tvingade

att byta. Det är även en lättnad för de 160 anställda som inte riskerar att bli uppsagda. Jag är glad över det här beskedet och att förvaltningsrätten också delar vår uppfattning att beslutet var olagligt – att det här är ett så pass stort beslut och av så stor vikt att det ska beslutas av kommunfullmäktige, säger Sara Vikmång (S), oppositionsråd i Huddinge kommun.

Det var i slutet av november som vård- och omsorgsnämnden i Huddinge kommun beslutade att lägga ner hela den kommunala hemtjänsten. Beslutet fattades på ett extrainkallat nämndmöte då endast detta ärende togs upp och drevs igenom med hjälp av ordförandes utslagsröst. Nedläggningen skulle vara genomförd senast den 30 november 2021.

Men beslutet har väckt starka protester, och överklagades av ett trettiotal personer, som bland annat anförde att beslutet var av ”principiell beskaffenhet” och att det berör många av kommunens anställda och invånare. Därför, menade man, hade nämnden överskridit sina befogenheter och beslutet

borde ha fattats av kommunfullmäktige. Förvaltningsrätten går nu på de klagandes linje.

”Beroende på hur privata utförare väljer att etablera sig i kommunen kan beslutet komma att påverka kommunens möjlighet att tillhandahålla lagstadgad service till kommunmedlemmarna”, skriver rätten i sin dom.

Kommunen anför å sin sida att kommunledningen i budgeten för 2020 antagit ett mål om ekonomisk balans i alla kommunala verksamheter. Om målet inte uppnås ska de läggas ner. Men enligt rätten är beslutet för stort för att delegeras.

Vid tidpunkten för beslutet hade 750 personer kommunal hemtjänst i Huddinge kommun. Den största utföraren av privat hemtjänst har fått avslag från Inspektionen av vård och omsorg på sin ansökan om att bedriva hemtjänst, medan den näst största redan förlorat sitt tillstånd.

Bakgrunden till beslutet om att avveckla den kommunala verksamheten var ett ekonomiskt underskott. Kommunen vill i stället att all hemtjänstverksamhet ska bedrivas i vårdval enligt lagen om valfrihet, LOV. Kommunledningen har i budgeten för 2020 fattat ett principbeslut om att ekonomisk balans ska gälla i alla kommunens verksamheter i egenregi. Om så inte är fallet ska de läggas ner.

– Vi har ju en ambition att alla kommunens verksamheter ska ha en ekonomi i balans. Det är ett principiellt ställningstagande, sade Karl Henriksson (KD), ordförande i vård- och omsorgsnämnden i Huddinge kommun till DN inför beslutet.

Huddinge kommun styrs sedan 2018 av en minoritetskoalition med sex partier: Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Huddingepartiet och Drevvikenpartiet.

DN har sökt kommundirektör Camilla Broo som hänvisar till Karl Henriksson.

Vad säger du om att kommunen fattar beslut som enligt rätten inte följer kommunallagen?

– Vi i kommunen gjorde en annan bedömning av kommunallagen. Det är olika jurister som gjort olika bedömningar, säger Karl Henriksson.

Han kan i dag inte ge besked om hur kommunen ska gå vidare. Han hänvisar till att kommunen har tre veckor på sig att analysera förvaltningsrättens beslut.

– Vi ska göra en juridisk bedömning och sedan ta ställning till om vi ska överklaga.

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se

10 Covidutbrott på stadens största brandstation

Tolv av 50 brandmän på Östermalms brandstation har fått covid-19. För att minska smittrisken har man sedan i tisdags förra veckan förbjudit brandmän från andra stationer att komma dit för att täcka upp för dem som är sjuka.

Östermalms brandstation är en av tre och den största brandstationen i Stockholms innerstad. I tisdags förra veckan, den 2 februari, konstaterades att tolv personer i den operativa styrkan var covidsjuka. Det motsvarar en hel grupp, eller ett helt skift.

Konkret innebär det att vissa skift är underbemannade, med en eller två brandmän. Det innebär i sin tur att man under de skiften inte kan använda sig av alla resurser som finns på stationen samtidigt, det vill säga

två släckbilar och en stegbil. Att rycka ut med samtliga bilar kräver tio brandmän.

– Så länge det inte händer något allvarigare än torrkökningar och automatlarm är det inget större bekymmer. Problemet uppstår ju inte förrän det händer någonting av allvarigare karaktär, säger ett par av de brandmän som DN har talat med, och som vill vara anonyma.

Storstockholms brandförsvaret hävdar dock att situationen är under kontroll – och att stationerna på Kungsholmen, Katarina och Lidingö har resurser som kan tas i anspråk vid behov.

– Vi har inte gått under den grundbemanning som krävs i vårt avtal om beredskap vi ska ha sedan pandemiutbrottet, säger Björn Westerdahl, tillförordnad kommunikationschef på Storstockholms brandförsvaret.

– När det har varit färre brandmän på en station har vi haft fler brandmän på en annan station, så att vi kan

skicka tillräckligt med resurser till olycksplatsen. Vi har 16 brandstationer och en hög kapacitet, säger han vidare.

När man konstaterade att tolv av brandmännen var smittade beslutades att omedelbart sätta hela stationen i karantän.

Inga brandmän från andra stationer får komma dit för att täcka upp för sjuka kollegor. De olika skiften hålls också isär rent fysiskt. De som går av sina skift får inte träffa dem som går på sina.

Man tror att smittan spreds efter en årlig rökdykarövning där det visade sig att en av instruktörerna var smittade.

Om det säger en av de anonyma brandmännen:

– Arbetsgivaren har propsat på att vi ska fortsätta med övningarna. Det tycker många är konstigt. Just nu känns det bara som en tidsfråga innan fler blir sjuka.

Ulrika By ulrika.by@dn.se

10 Så kan pandemin påverka vår sociala kompetens

Att vara socialt kompetent är eftersträvansvärt för många. Men är det en förmåga som går att öva upp? Och vad får pandemin för konsekvenser för vårt sociala liv?

– På sikt kan det vara förödande för mänskligheten. Vi är programmerade i vår pannlob att le mot varandra, se varandra i ögonen, att interagera, känna på varandra, säger psykologiforskaren Petri Kajonius.

Social kompetens kan beskrivas som förmågan att fungera väl i olika sociala situationer och vara bra på att kommunicera och samarbeta med andra. Det säger Bo Melin, professor i psykologi på Karolinska institutet.

– Det ska inte förväxlas med att vara utåtriktad eller pratig, säger Bo Melin.

Han har tidigare arbetat med ungdomar som har haft behov av att utveckla sina sociala förmågor.

– Det är vanligt att unga som saknar sådana egenskaper blir aggressiva eller våldsamma. Det går att träna upp sina verbala förmågor, det handlar om färdigheter som går att öva på, säger han.

En person som får andra att trivas och som är bra på att se till att en grupp tillsammans kan arbeta mot ett mål uppfattas ofta som socialt kompetent. Det kan också vara någon som är bra på att prata med personer som inte är så bra på att prata.

– Social kompetens är inte en personlighet utan en färdighet, säger Bo Melin.

Samtidigt är forskarna inte eniga i frågan. Senare i artikeln ska motsatt åsikt lyftas.

Att vara socialt kompetent är mycket belönande, enligt Bo Melin. Det gör att egenskapen ofta bibehålls och utvecklas ytterligare hos personer som har den.

Ögonkontakt är av stor vikt när man tränar sin sociala förmåga, berättar Bo Melin. Utan ögonkontakt blir det sociala samspelet sämre. Att ställa öppna frågor för att få i gång en dialog och få den andra att känna sig bekväm och prata är andra viktiga faktorer. Även handslaget är viktigt i många kulturer.

Ett vanligt misstag många gör är att prata för mycket, enligt Bo Melin.

– Man tänker att om jag pratar jättemycket verkar jag inte blyg utan social.

Det är också vanligt att utveckla ett säkerhetsbeteende kopplat till den sociala förmågan. Ett säkerhetsbeteende kan exempelvis vara att någon som är obekvämt med att tala inför en grupp ser till att hålla i en bordsskiva under talet, berättar Bo Melin.

Någon som själv vill utveckla sin sociala förmåga kan börja med att försöka ringa in situationer där man upplever sig som mindre socialt kompetent. Personen i fråga kanske känner sig bekväm bland närstående men inte i andra sociala sammanhang. Att ha koll på grundläggande saker som exempelvis att hålla ögonkontakt är ett annat tips.

– Tar jag ögonkontakt alls? Håller jag kvar blicken för länge? säger Bo Melin och fortsätter:

– Det kan också vara bra att fundera över om frågor som ställs är slutna eller öppnar upp för dialog.

Under 1990-talet efterfrågades social kompetens ofta i jobbannonser när det tidigare linjestyrda arbetet övergick till att handla om att jobba i projekt. Det krävdes att man skulle kunna hålla ihop en grupp, leda en grupp och tillsammans arbeta mot ett gemensamt mål, berättar Bo Melin. I ett arbetsliv som alltmer kommit att handla om nätverkande, kommunikation, arbete i projektform och eget ansvar är social kompetens en viktig förmåga som efterfrågas också i

dag. Enligt Bo Melin riskerar utvecklingen att bli exkluderande mot personer som saknar den sociala kompetensen.

– Meriterna måste gå först. Vi kan inte ersätta riktig kunskap med sociala färdigheter. En tandläkare kanske är socialt kompetent men måste veta hur man gör lagningar som håller, exempelvis.

Nicolas Jacquemot har skrivit boken ”Vässa din sociala kompetens”. Han anser att det är viktigt att jobba på den sociala kompetensen för att förbättra sina relationer både bland vänner, i kärlekslivet och på jobbet.

– De flesta situationer som vi behöver lösa inkluderar människor, säger han.

Hans bästa tips är att vara öppen i mötet med andra och att tänka efter hur man kan inleda och upprätthålla ett samtal.

– Det handlar inte om att vara klämkiäk men utstråla positivitet och nyfikenhet. Människor gillar personer som är skämtsamma även om humorn inte är lustig.

Att vara socialt kompetent är också kopplat till förmågan att kunna hantera svåra situationer, säger han. Ett sådant exempel kan vara att se att en konflikt är på väg och ta det svåra samtalet innan den inträffar.

– Lär dig utveckla förmågan som gör att du får koll på hur du får andra människor att må bra. Var nyfiken och intresserad, säger Nicolas Jacquemot.

Ibland kan det också vara bra att veta när det är bättre att vara tyst, tillägger han.

– Om det har hänt något skoj som att någon har fått ett nytt jobb kan man nästan peppra på med frågor. Men om en person är i sorg kanske det räcker med en eller två frågor för att se om den andra vill prata eller om personen hellre vill styra konversationen åt ett annat

håll. Det handlar om en empatisk förmåga, att kunna anpassa sig efter känslöstämningar.

Att vara socialt kompetent ska inte förväxlas med att vara utåtriktad och ta mycket plats, säger Nicolas Jacquemot. Det går lika bra att vara nedtonad.

– Den sociala dynamiken bygger på att några är mer inkännande och lyssnande. Vi lever i en värld där det finns ett slags extrovert ideal, men det är inte samma sak som att det inte behövs reflekterande personer i det sociala livet.

Det senaste året, när stora delar av umgänget har blivit digitalt, kan förmågan ha blivit ännu viktigare, enligt Nicolas Jacquemot. När vanligt umgänge ersatts med fler arrangerade videosamtal krävs ännu högre social kompetens för att interagera med andra.

Kommunikation i skriftlig form kan uppfattas som korthuggen. Då kan det vara bra att mjuka upp språket eller använda exempelvis emojis, säger han. För personer som är aktiva i forum och på sociala medier har han också några tips.

– Håll dig positiv och om du gillar att diskutera kan det vara bra att se till att diskutera på samma sätt som om personen var framför dig.

Att dissa, ha en negativ ton eller gå till personangrepp ska undvikas.

– Både på nätet och i livet är det bra med en konstruktiv attityd. Man ska akta sig för att vara någon som klagar, gnäller och alltid hittar det negativa av varje aspekt, säger Nicolas Jacquemot.

Vid digitala möten gäller samma regler som i vanliga livet. Att ansluta i tid, avsluta i tid och vara förberedd är några sådana. Personen som bjuder in rekommenderas att också leda mötet. Det är också bra att se till att det finns en dagordning med punkter.

– Det gör att deltagarna förstår varför de är där.

– Det kan också vara bra att köra laget runt så att alla får prata, annars riskerar man att missa personer som är mer tystlåtna, fortsätter han.

Nicolas Jacquemot förespråkar att man har kameran på, dels för att det kan kännas tråkigt att prata utan publik, dels för att ansiktsuttryck kan vara viktiga markörer.

– Det går faktiskt att nicka och le framför kameran som ger viktiga ledtrådar till den som pratar att du lyssnar och hänger med, säger han.

Alla håller inte med om att social kompetens är en färdighet som går att träna upp. Psykologiforskaren Petri Kajonius har bedrivit forskning om människors personligheter och är kritisk till att det går att förändra nivån av social kompetens.

– Jag hör till lägret som ställer mig skeptisk till att det skulle gå att öva upp. Även om du blir bättre en stund kommer förmågan att försvinna med tiden. Det som inte finns naturligt är svårt att upprätthålla, säger han.

Ändå varnar han för att pandemin kan påverka människors sociala förmågor i grunden.

– Potentiellt står vi inför ett samhällsexperiment. I länder som Frankrike, där munskydd varit obligatoriskt länge, har halva ansiktet varit oanvändbart för att spegla social interaktion. När människor pratar med varandra läser vi in saker från munnen, näsan, rynkor och smilgropar, säger han och fortsätter:

– På sikt kan det vara förödande för mänskligheten. Vi är programmerade i vår pannlob att le mot varandra, se varandra i ögonen, att interagera, känna på varandra. Minskar vi på det går det att spekulera i alla möjliga scenarier. En pandemi som pågår i säg tio år skulle kunna förkorta livslängden hos vanligt folk.

Hur den nya digitala tillvaron upplevs är extremt individuellt, säger Petri Kajonius.

– Vissa tycker det är smidigt att ta kaffekoppen och sätta sig vid datorn. Det sparar tid. Samtidigt som den andra halvan behöver känna folk och ha deras närvaro. Det är en personlig upplevelse.

Personer som har lättare för att uppleva oro och faror kan uppleva situationen som värre än andra.

– Det är hopplöst att läsa av människor på en skärm i en ruta som är ett visst antal pixlar. Det går snabbare att utveckla misstankar om att någon kollega inte tycker om en eller liknande.

Kan det finnas skillnad i hur kvinnor och män upplever situationen?

– Det är uppenbart att kvinnor i alla studier i alla åldrar är mer disponerade att interagera socialt, läsa av ansikten, faror och möjligheter i högre grad. Så rent teoretiskt borde det finnas en skillnad. Det verkar som om män fungerar bättre i mindre grupper och till och med ensamma ibland och att kvinnor mer överlag behöver det sociala samspelet och varandra.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

SÅ UPPFATTAS DU SOM SOCIALT KOMPETENT.

1 Håll ögonkontakt med personen du pratar med – men utan att det blir för intensivt.

2 Ställ öppna frågor som bjuder in till dialog.

3 Att prata mycket är inte detsamma som att vara socialt kompetent. Försök känna av situationen.

4 Var öppen, positiv och nyfiken i mötet med andra. En socialt kompetent person får andra att må bra.

5 Undvik att vara disträ. Lyssna uppmärksamt på vad den andra personen berättar.

Källor: Bo Melin, Nicolas Jacquemot, Petri Kajonius

10 Sanna: Det finns andra skäl att gå upp

En av fördelarna med att arbeta hemma är att man kan gå upp lite senare. En del tycker att det där med att gå upp är överdrivet så länge man är vaken när man förväntas dyka upp i dagens första digitala möte.

Jag är mer traditionell och föredrar att kliva ur sängen.

Sedan jag för många år sedan lärde mig att man sover sämre av att jobba i sängen gör jag inte det.

Det finns andra skäl att gå upp, som doften av kaffe. Ofta är det lättare att få saker gjorda när man inte befinner sig i ett kontorslandskap, men också hemmet har sina psykosociala utmaningar.

Katten är så rastlös. Hon tror att hon vill ut, så hon klöser på möbler och mattor. Att tjejerna har behandlat vårt bohag med en överprissatt antiklössprej

nonchalerar hon helt, sprejen doftar visserligen fräscht av citron men katten visar noll respekt.

Hon tar några glädjeskutt i snön, men ändrar sig snart, jamar och ställer sig på bakbenen mot glaset i dörren till uteplatsen. Jag släpper in och ut henne säkert tjugo gånger på en arbetsdag. Hon nöjer sig inte med det, hon vill ha mat också och får hon inte det hoppar hon upp på bänkar och bord för att leta efter någon rest hon kan gå lös på med sin sträva tunga.

Det är värst de dagar alla är hemma, när ingen är på kontoret och skolan har distansundervisning.

Då kommer jag på mig själv med att gå från rum till rum, först för att kontrollera att alla verkligen har vaknat, inte bara bytt sovställning, sedan med mackor och mjölk så att ingen ska behöva gå, förlåt halvligga, i skolan på fastande mage. Jag har ju fått lära mig att frukost är viktigt för effektiv inläring.

Ja ja, jag vet att alla är så stora att de kan göra sina egna smörgåsar, men om smöret då blir kvar framme

hoppar katten upp på bordet och då blir det ändå mitt problem.

Försöker koncentrera mig på något journalistiskt när jag får ett sms om frånvaro från en lektion. Jag ropar högt och argt ”vanurå!” och får till svar ”jag glömde visst skriva ’hej’ i chatten men jag gjorde uppgiften, jag lovar”.

När någon annonserar lunchpaus ska en annan skicka bildbevis från en iskall löptur och ytterligare någon har börjat fuskolla på Youtube. Jag suckar, överlägger med mig själv om huruvida det är mitt problem och släpper ut katten.

Sanna Torén Björling

11 Ledare: Märta Stenevi kommer inte att lösa bostadsbristen

Bostadsminister är en otacksam post. I alla fall om man får tro experterna i Sveriges Radios ”Studio Ett” (5/2).

Märta Stenevi (MP), som sedan en knapp vecka tillbaka har området på sitt bord, kommer nämligen inte att kunna åstadkomma särskilt mycket. De stora förändringar som krävs för att få bukt med det sorgebarn som bostadsfrågan har blivit, kräver ett helhetsgrepp som involverar andra ministrar. Som att återinföra fastighetskatten och avreglera hyresmarknaden så att bostadsbeståndet börjar nyttjas på ett effektivt sätt.

Vidare har hon bara 1,5 år på sig innan mandatperioden är slut, och bostadspolitiken är trögriktig. På så kort tid går det inte att lösa den

bostadsbrist som råder i tre av fyra kommuner och som leder till höga bostadspriser, trångboddhet och dyra andrahandskontrakt. I januari låg medelpriset på en villa i Stockholmsregionen på 6,8 miljoner kronor och snitthyran för en andrahandsetta i huvudstaden uppgavs för två år sedan vara 13 000 kronor.

Det är alltså ingen vild gissning – utan snarare troligt – att situationen inte kommer att ha förändrats särskilt mycket i september 2022 jämfört med nu, även om januariavtalet innehåller ett par steg i rätt riktning, som fri hyressättning vid nybyggen och regler för att förkorta planprocesser.

Däremot finns det avgränsade områden där en bostadsminister har större möjligheter att göra skillnad, kanske framför allt inom det som kallas för den sociala bostadspolitiken. Det vill säga riktade lösningar för dem som inte kan göra sig gällande på den ordinarie bostadsmarknaden, vilket är en grupp som växer i takt med att det blir allt svårare att kvala in.

Till skillnad från tidigare är de som söker sig till socialkontoren i många fall inte bostadslösa främst på grund av exempelvis psykisk ohälsa eller beroendeproblematik, utan för att de har låga inkomster. Att säkerställa bostadsförsörjningen för dessa hushåll är både bland det viktigaste och svåraste på bostadsområdet och just nu pågår en utredning med fokus på hur man kan hjälpa dem som står längst ifrån marknaden.

Det kan exempelvis handla om att höja nivåerna på bostadsbidraget och öppna det för fler. Förenkla byggreglerna och utreda varför det är extra dyrt att bygga just i Sverige. I högre utsträckning än i dag villkora markanvisningar med att en viss andel av de nya lägenheterna viks för socialförvaltningen. Överväga att ge förtur till hyresrätter för resurssvaga hushåll som ofta har kort kötid. Samt att få kommunerna att inte göra skillnad på ”social” och ”strukturell” hemlöshet, så att alla börjar erbjuda lika bra stöd till dem som ”bara” är fattiga som till socialt utslagna.

Dessutom måste rikare kommuner sluta fuska genom att trycka på för att människor utan egen försörjning eller bostad ska flytta till en annan kommun med sämre ekonomi, så kallad ”social dumpning”, som Statskontoret nyligen kartlade. Om bostadspolitiken ska fungera för de mest utsatta måste hela Sverige ta sitt ansvar.

DN 11/2 2021

11 Tegnell om vaccinnmålet: ”Allt tuffare att uppnå”

Veckans leverans av Modernas coronavaccin halveras och anländer till Sverige först om två veckor. Att nå vaccinnmålet till midsommar är fortfarande möjligt, men blir svårare för varje ny försening, menar statsepidemiolog Anders Tegnell.

– Det blir allt tuffare. Ju mer man skjuter fram leveranserna desto mer kommer man behöva göra under ganska kort tid i slutet av april och maj, säger han.

På tisdagskvällen meddelade Folkhälsomyndigheten samtliga regioner om leveransproblemen. Totalt rör det sig om drygt 15 000 färre doser än väntat. Orsaken är att läkemedelsbolaget gör en planerad utbyggnad av sin fabrik i Schweiz för att öka tillverkningstakten.

Vaccinsamordnare Richard Bergström menar att det svenska vaccinnmålet – att den vuxna befolkningen ska vara vaccinerad till midsommar – inte påverkas av beskedet.

– Vi kommer att få mycket fler doser från Moderna efter det här. Det första kvartalet får EU som exempel tio miljoner doser. Andra kvartalet är motsvarande siffra 35 miljoner, säger han.

Statsepidemiolog Anders Tegnell säger att det fortfarande är möjligt att nå målet, men att det blir svårare för varje försening av vaccinnleveranserna.

– Enligt den informationen vi har bedömer vi tillsammans med SKR att det ska vara möjligt. Men det ändrar sig varje dag. Det är klart att varje försening försvårar.

När leveranserna flyttas fram i tiden innebär det ökade krav på vaccinationstempot i april och maj, säger Anders Tegnell.

– Frågan är om man hinner med det när man får så stor tidspress. Det kommer bli tuffare och tuffare. Vår bedömning är att det fortfarande är möjligt. Men som sagt, varje gång det förändras blir det svårare.

Enligt Folkhälsomyndigheten kommer regionerna att behöva anpassa den planerade vaccineringen efter beskedet. Region Kronoberg meddelade i förrgår att vaccinationer av personer över 80 år skjuts upp en vecka, vilket Smålandsposten var först att rapportera om.

Efter tisdagens besked har flera regioner riktat kritik mot att ännu en vaccinleverans försenas. På en pressträff konstaterade Skånes regiondirektör Alf Jönsson att regionen fick 300 000 färre doser än väntat i februari.

– Vi har material, vi har medarbetare, vi har en mycket hög kapacitet. Men var är vaccinet?

I och med förseningarna kommer vaccinationsfas två, där bland annat personer över 65 år ingår, inte att vara

färdig förrän i början av juni, enligt regionens vaccinsamordnare Per Hagstam.

– Det är tidsspannet vi har att räkna med, med de leveranser som vi har framför oss, säger han.

Anders Tegnell förstår regionernas frustration, som delas av Folkhälsomyndigheten.

– Absolut. Vi delar den helt. Men så här är det. Vi pratar om helt nya produktionsprocesser och ett läge där man inte ligger på några lager i fabrikena, säger han.

Under vanliga omständigheter garanterar läkemedelsbolagens reservlager att leveranser kan gå ut trots förändringar i produktionen. Med vaccinet saknas den bufferten.

– Det som normalt räddar oss från den här typen av situationer är att man har lager man kan kompensera med när produktionen går upp eller ned. Det har vi inte nu när allt vaccin går ut så fort det är klart. Då får vi de här svängningarna, säger Anders Tegnell.

Enligt Richard Bergström var det sedan tidigare känt att Moderna bygger ut sin fabrik någon gång i februari. De exakta detaljerna om när och hur det påverkar leveranserna har däremot varit oklara.

Trots att Folkhälsomyndigheten meddelade regionerna om förseningen samma vecka som leveranserna skulle ske, menar Anders Tegnell att myndigheten inte hade kunnat vara snabbare i kommunikationen.

– Nej, är det korta svaret. Vi förmedlar alltid vår information till regionerna så fort vi får den. Men vi får tyvärr informationen sent väldigt ofta, säger han.

När fick ni reda på den här förseningen?

– Jag kan inte de exakta tidsintervallen. Jag vet bara att de som jobbar med det här skickar det vidare så fort det någonsin går. Det är inte många timmar vi pratar om, säger Anders Tegnell.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

Fakta. 138 nya dödsfall

Ytterligare 138 dödsfall med bekräftad covid-19 har rapporterats i Sverige, meddelar Folkhälsomyndigheten.

Sammanlagt har 12 326 smittade avlidit i landet.

Totalt har 600 244 personer i Sverige bekräftats smittade av covid-19.

De nytilkomna dödsfallen i myndighetens statistik har i de flesta fall inträffat flera dagar tidigare, och de dödsfall som inträffat i närtid finns inte med på grund av eftersläpning i rapporteringen. Detta innebär att den dagliga uppdateringen visar inrapporterade dödsfall, inte dödsstalet för just den dagen.

11 WHO rekommenderar Astra Zenecas vaccin till personer över 65 år

Världshälsoorganisationen WHO:s vaccinexperter gick på onsdagen ut och rekommenderade Astra Zenecas vaccin för personer över 65 år. Hittills har en rad länder tvekat att göra detta eftersom företagets egna försök inte har visat att det skulle ge samma effekt som för yngre.

Skyddseffekten för Astra Zenecas vaccin har ansetts osäker för personer över 65 år och flera länder har valt att vänta med att rekommendera vaccinet för äldre. Den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA har tidigare sagt att vaccinet inte har några säkra effekter bland personer över 55 år men Sverige har valt att ge vaccinet till personer upp till 65 år.

På onsdagen rekommenderade Världshälsoorganisationen WHO:s expertpanel att vaccinet kan ges till också den som är äldre än 65 år. Detta sedan panelen kommit fram till att vaccinets fördelar överväger eventuella risker.

Enligt experterna ska vaccinet ges i två doser med mellan åtta och tolv veckors mellanrum, skriver nyhetsbyrån Reuters. Rekommendationen gäller även länder med de nya varianterna av viruset.

– Jag tycker att det är en logisk rekommendation av WHO. Och det är lika logiskt att Folkhälsomyndigheten inte rekommenderar vaccinet till dem över 65, säger Sveriges vaccinsamordnare Richard Bergström som själv satt med och lyssnade när WHO:s expertgrupp diskuterade frågan i veckan.

Hur menar du då?

– Man måste titta på vilka vaccin olika länder har tillgång till och har man redan två vaccin som har en mycket bra effekt på äldre är det logiskt att använda

dem. I andra länder kanske man enbart har tillgång till Astra Zenecas vaccin och då bör du använda detta för också de äldre. Astra Zeneca har väldigt fina data för äldre.

I dag, torsdag, kommer den svenska regeringen att besluta att ge ytterligare 100 miljoner kronor till WHO:s program för vaccin till utvecklingsländer, Covax. Sverige har sedan tidigare avsatt 100 miljoner kronor till programmet.

– Om vi inte vaccinerar riskgrupper i alla länder blir det svårt för oss att klara pandemin, säger Sveriges biståndsminister Per Olsson Fridh (MP) som under onsdagen diskuterade Sveriges bidrag med WHO-chefen Tedros Adhanom Ghebreyesus.

WHO räknar med att omkring två miljarder doser ska kunna distribueras innan slutet av 2021.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

11 166 som fick giftigt dricksvatten i årtionden kräver skadestånd

I decennier fick tusentals Kallingebor giftigt vatten i sina kranar. Nu kräver 166 av dem skadestånd från det kommunala vattenbolaget.

I måndags började rättegången i Blekinge tingsrätt. Och båda sidor använder forskning som bevis för sin sak.

I december 2013 kom nyheten: Ett vattenverk i Kallinge utanför Ronneby skulle stängas. Det kommunala bolaget Ronneby Miljö & teknik hade upptäckt fyra gånger för höga halter av giftiga ämnen i vattnet, som distribuerats till tusentals människor i närområdet.

Herman Afzelius är en av de boende i området. Han minns när nyheten kom:

– Det var en jävla chock. Det finns inte på kartan att man ens funderar på att vattnet hemma skulle vara farligt. Det man har hållt i sina barn varje dag.

Ämnena i vattnet, så kallade PFAS-ämnen, kom från brandskum, som Försvarsmakten sedan 1980-talet använt vid brandövningar vid en flygbas i området. När forskare några månader efter upptäckten undersökte halterna av PFAS-ämnen i blodet hos de som haft tillgång till det kontaminerade vattnet upptäcktes skyhöga halter av PFAS i deras blod.

Sedan 2014 är Herman Afzelius ordförande för PFAS-föreningen, en grupp på 166 drabbade som stämt det kommunala bolaget för att de tillhandahållit vattnet.

Efter flera uppskjutna rättegångsdatum började rättegången i Blekinge tingsrätt i måndags. Där ska rätten avgöra om kommunen har något skadeståndsansvar för de drabbade.

PFAS-föreningen menar att både de negativa hälsoeffekterna och oron efter giftlarmet är skäl till skadestånd. Kommunen säger å andra sidan att förhöjda halter av PFAS utan symtom eller sjukdom inte kan klassas som en personskada.

När rättegången om fallet i Kallinge nu dragit i gång i Blekinge tingsrätt använder båda parter forskning som bevis för sin sak. Kristina Jakobsson är professor i miljömedicin vid avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet och bedriver forskning på befolkningen i Ronneby.

– Det här är en unik situation, här har du en kommun där en tredjedel fick kraftigt förorenat vatten i kranen, och två tredjedelar hade det inte. Ingen visste om det under lång tid. Så man kan kalla det för ett naturligt experiment – om än oerhört oönskat.

Hittills har forskarna i sina studier på Ronneby upptäckt en ökning av kolesterolhalten hos de drabbade, som verkar vara relaterad till PFAS-exponeringen. Även om förhöjd kolesterolhalt inte är

en sjukdom i sig, så är det en riskfaktor för framtida hjärt- och kärlsjukdomar, poängterar Kristina Jakobsson. Man har också sett en ökad risk för en störning i äggstockarna hos kvinnor som drabbats.

I nyligen färdigställda, men opublicerade resultat, som forskarna delat med sig av till parterna i rättegången har man också sett en viss ökning av njur- och testikelcancer bland de som blivit mest exponerade för PFAS-ämnena – något som stämmer överens med vad man sett på andra håll i världen.

I delstaterna West Virginia och Ohio i USA stämde kemikaliebolaget Dupont år 2001, efter att PFAS-kontaminerat vatten vid en av deras fabriker spridits till tusentals boende i området. Då var det svårt att bevisa att de ämnen som läckt ut orsakade hälsoproblem, eftersom det fanns så lite information om dess påverkan på större befolkningsgrupper.

Efter upptäckten gjordes en längre hälsostudie av konsekvenserna av de läckta kemikalierna i befolkningen. Den kallas C8-studien, och där hittade

forskarna kopplingar mellan PFAS-ämnena och hälsoproblem som högt kolesterol, njurcancer och testikelcancer. Efter en mångårig kamp mot kemikaliejätten betalade Dupont år 2017 ut 671 miljoner dollar till över 3 000 målsägande på grund av kontamineringen.

Professor Kristina Jakobsson säger att man inte helt kan jämföra befolkningen i Ronneby med deltagarna i den amerikanska C8-studien, eftersom att blandningen av PFAS-ämnen såg olika ut på de olika platserna.

– Man får vara beredd på att hitta både likheter och olikheter, och det kan finnas förklaringar till både likheter och olikheterna, säger Kristina Jakobsson.

Rättegången i Blekinge tingsrätt sköts senast i september upp efter att kommunen kort inför rättegången kom in med ny bevisning i målet. För Herman Afzelius är det en lättnad att den nu har dragit i gång.

– Nu sitter rätten och lyssnar på vår historia, vår upplevelse och oro och varför vi tycker det föreligger ett ansvar hos bolaget för giftet som har levererats via vattnet. Det känns skönt, för att det är viktigt, säger han.

Han fortsätter.

– Jag hoppas på att beslutet som kommer från tingsrätten är att det här inte är okej. Allting annat vore en katastrof, för då kommer nog många fundera på om de kan dricka sitt vatten hemma, säger Herman Afzelius som är beredd att driva ärendet vidare ända till Högsta domstolen.

Även kommunens jurist, Mathias Kågell-Landgren, menar att det finns flera intressanta aspekter i fallet, som är värda att driva vidare. Han menar att nuvarande lag ger möjlighet till ersättning vid faktiska skador som uppstått till följd av till exempel förhöjda halter av ett ämne.

– Om du har cancer på grund av en hög halt av PFAS i kroppen är det en skada, det är ett faktum. Men det kärande vill göra gällande är att en hög halt av PFAS i kroppen utan sjukdom och symtom är en skada. Det är en glidning från nuvarande rätt.

Evelyn Jones

evelyn.jones@dn.se

FAKTA. PFAS

PFAS (perfluorerade och polyfluorerade ämnen) är ett samlingsnamn för cirka 5 000 industriellt framställda kemikalier som används i exempelvis brandskum och impregneringsmedel.

Det finns ungefär 4 700 olika PFAS-ämnen, varav de mest kända är PFOS och PFOA. Ämnena är vitt spridda i miljön, extremt långlivade och vissa är giftiga.

Höga halter finns framför allt i närheten av punktkällor som till exempel brandövningsplatser.

PFOS har har allvarliga effekter på hälsa och miljö, och det är sedan 2008 generellt förbjudna i kemiska produkter och varor inom EU .

PFOA är reproduktionsstörande och misstänks vara cancerframkallande för människor, och det blev förbjudet inom EU förra året.

11 C kan sänka förslaget om ensamkommande

Regeringen saknar stöd i riksdagen för att lätta på kraven för att ensamkommande gymnasiestuderande ska få stanna. Men Miljöpartiet hoppas att Centern ska ändra sig.

– Jag hoppas att Centerpartiet kan se att detta faktiskt är något som behövs och att de kan förmås att ändra sig, säger MP:s migrationspolitiska talesperson Rasmus Ling.

Drygt 7 600 unga ensamkommande som fått avslag på asylansökan har beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd för gymnasiestudier.

När studierna är avklarade har de, enligt den nuvarande så kallade nya gymnasielagen, sex månader på sig att hitta jobb och försörjning. Det krävs för att få stanna i Sverige.

Regeringen anser att pandemin gjort det orimligt svårt att klara kraven för permanent uppehållstillstånd och föreslår nu lättnader.

Förslaget aviserades i december och C gav redan då beskedet att man inte tänker stödja lagförslagen. Det överraskade de två regeringspartierna S och MP, eftersom C förra våren var positiv till lättnader.

MP:s Rasmus Ling hoppas att C ska ändra sig ännu en gång.

– Det finns ett tryck hos många av deras medlemmar, som tycker att de borde göra det, säger han.

I ett skriftligt uttalande till TT skriver dock C:s migrationspolitiska talesperson Jonny Cato att man inte vill ha mer ”lappande och lagande” i migrationspolitiken.

”Som vi tidigare sagt så kommer vi inte ställa oss bakom förändringar i gymnasielagen”, säger Cato.

Regeringen skickade ut ett pressmeddelande om lagförslag i tisdags kväll. Förslaget är nu ute på remiss för synpunkter från myndigheter och organisationer.

Regeringen föreslår att ensamkommande unga som studerar ska få ett år på sig att hitta arbete efter studier, från i sommar. Nu gäller sex månader.

De ska också få räkna in studiemedel på halvtid som försörjning som grund för uppehållstillstånd. Men det räcker inte bara med studiemedel, de måste även ha inkomster från jobb eller företagande.

Regeringen föreslår därutöver att yrkesintroduktion, en subventionerad anställning och utbildning, ska kunna ge rätt till permanent uppehållstillstånd.

Hittills har bara 127 av de drygt 7 600 som fått stanna för gymnasiestudier beviljats permanent uppehållstillstånd. Men många väntas avsluta sina studier först i sommar eller sommaren 2022.

Regeringen skriver att förslaget inte bedöms ”leda till några ekonomiska konsekvenser för staten som inte

kan hanteras inom befintliga anslagsramar.” Däremot kan det leda till att kommunernas kostnader för försörjningsstöd ökar, eftersom personerna det gäller får längre tid på sig att hitta egen försörjning.

Regeringen kan inte hoppas på stöd från L och KD, som säger tydligt nej. Liksom SD.

Moderaterna rasar mot förslaget.

– Regeringen smular steg för steg sönder den reglerade invandringen, säger M:s migrationspolitiska talesperson Maria Malmer Stenergard.

Regeringen motiverar förslagen, som ska vara tillfälliga lättnader i gymnasielagen till och med 2023, med att läget på arbetsmarknaden har blivit kärvare under pandemin och att det därmed är svårare att hitta arbete.

Är det inte rimligt att lätta på kraven med anledning av pandemin?

– Nej, det finns ingen rimlighet i det. Vi kan inte anpassa invandringslagstiftningen efter pandemin eller ekonomin, anser Maria Malmer Stenergard och hävdar att det heller inte är rimligt gentemot de ensamkommande.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 20 juli i år och gälla till utgången av juni 2023.

TT

11 Klimatomställningen kan ge oss friskare liv

Det finns en tydlig koppling mellan minskade utsläpp av växthusgaser och bättre hälsa. En ny studie visar hur miljontals förtida dödsfall kan undvikas – om länderna skärper sitt klimatarbete.

Många av de åtgärder som krävs för att hejda den globala uppvärmningen kan samtidigt leda till hälsosammare matvanor, renare luft och mer vardagsmotion. Det pekar en internationell forskargrupp på i en ny studie, där de beräknar att flera miljoner människor kan räddas från att dö i förtid, som en positiv bieffekt till själva klimatåtgärderna.

– Klimatarbete betraktas ofta som en tung börda, som vi måste genomföra för att klara Parisavtalet. Men den här studien visar att vi samtidigt vinner oerhört mycket annat på att vidta de här åtgärderna, säger Chris

Malley, forskare vid Stockholm Environmental Institute.

Han har själv inte varit inblandad i studien, men bedömer den som mycket ambitiöst utförd.

– Resultaten stöds av flera liknande studier som kommit den senaste tiden. Och det här är egentligen inte så överraskande, för diet, motion och ren luft är några av de faktorer som betyder allra mest för vår hälsa, säger Chris Malley.

I studien, som publiceras i The Lancet Planetary Health, har forskarna bland annat undersökt effekten av att minska konsumtionen av animaliska livsmedel, som står för minst en tiondel av de globala klimatutsläppen. Vidare har de studerat hur förändrad infrastruktur i städer kan underlätta transporter till fots och med cykel, samt hur luftkvaliteten förbättras då fossila bränslen fasas ut.

Forskarna har fokuserat på nio länder som tillsammans står för cirka 70 procent av världens

utsläpp av växthusgaser och där ungefär hälften av världens befolkning bor: Brasilien, Kina, Tyskland, Indien, Indonesien, Nigeria, Sydafrika, Storbritannien och USA.

Om dessa nio länder skulle skärpa sitt klimatarbete, så att de minskar utsläppen tillräckligt mycket för att nå målen för Parisavtalet, skulle det enligt forskarna från och med 2040 leda till att 1,2 miljoner förtida dödsfall undviks varje år tack vare renare luft, 5,8 miljoner som resultat av minskat köttätande och 1,2 miljoner på grund av ökad vardagsmotion. Forskarna påpekar att effekterna i vissa fall överlappar och att talen därför inte kan summeras hur som helst.

– Den totala hälsoeffekten blir betydligt större, för här har de ju bara tittat på risken att dö i förtid. Om man ser till luftföroreningar, som är mitt specialområde, så minskar risken för exempelvis astma, graviditetsproblem, förtida födselar och kärleksjukdomar, som försämrar livskvaliteten utan att alltid vara dödligt, säger Chris Malley.

I dagsläget räcker dock inte de nationella klimatåtaganden som Parisavtalets parter har lämnat in för att hejda den globala uppvärmningen eller för att ge dessa hälsovinster, skriver forskarna i studien.

TT

11 Ursula von der Leyen om vaccinationerna: Vi gjorde misstag

EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen medger misstag i EU:s vaccinstrategi. Ett är att man trodde att industrin skulle klara att massproducera ett nytt läkemedel. Ett annat är att gränskontroller plötsligt kunde införas på irländska ön.

På onsdagen debatterade Europaparlamentet EU:s vaccinationsstrategi. För första gången svarade Ursula von der Leyen offentligt på kritiken som riktats mot EU-kommissionen för att vaccineringen kommit igång senare än i vissa andra länder.

– Vi var sena med att godkänna läkemedel, vi var för optimistiska när det kom till massproduktion och

möjligen var vi för säkra på att vi i tid skulle få vad vi hade beställt, sade von der Leyen.

Hon försvarade beslutet att samordna inköpen till 27 EU-länder.

– Jag kan inte ens föreställa mig vad som skulle hänt om en handfull stora länder skyndat fram och lämnat resten tomhänta.

Ursula von der Leyen försvarade att EU-länderna väntade in sin läkemedelsmyndighet och inte tog några genvägar genom att nödgodkänna vaccin, som Storbritannien. Hon konstaterade även att forskningen varit snabbare med att ta fram preparat än industrin varit på att bygga upp produktionskapaciteten.

– Ett vaccin innehåller upp till 400 ingredienser och 100 företag är inblandade i produktionen, sade hon och förklarade att kommissionen därför skapat en specialgrupp som ska samordna företagen och få bort flaskhalsar.

Nyligen hade kommissionen en skarp ordväxling med Astra Zeneca sedan bolaget meddelat att man inte kunde leverera de utlovade volymerna. Under bråket föreslog EU-kommissionen restriktioner för att exportera vaccin, vilket kunde ha medfört gränskontroller mellan Irland och Nordirland.

– Jag ångrar det djupt. I slutändan blev det ändå rätt, sade von der Leyen och hänvisade till att kommissionen snabbt drog tillbaka irländska gränsdelen i förslaget.

Pia Gripenberg

11 LO vill ha permanent värnskatt

LO vill införa en ny ”rättvise-skatt”, med en permanent värnskatt för arbetsinkomster över en miljon.

Dessutom vill de se en enhetlig skatt på kapitalinkomster på 35 procent.

Utspellet kom i samband med att LO presenterade den årliga rapporten ”Makteliten”, där löneutveckling jämförs. I år tjänar den ekonomiska eliten 60,2 gånger mer än en vanlig industriarbetare. I eliten ingår 50 vd:ar i svenska storbolag. Inkomstskillnaderna är de näst största sedan mätningarna påbörjades, år 1950. Årets rapport är baserad på 2019 års inkomster.

– Vi kommer att återkomma med fler skatteförslag, säger Susanna Gideonsson, LO-ordförande.

TT

11 Törsten efter Coca Cola dämpad

Nya restriktioner för att dämpa spridningen av coronaviruset slog mot Coca Colas försäljning under fjärde kvartalet. Läsktillverkarens intäkter sjönk 5 procent under perioden då restauranger, teatrar, biografier och sportarenor höll stängt i stora delar av världen. Nettointäkterna landade på 8,61 miljarder dollar, motsvarande runt 72 miljarder kronor under kvartalet. Ett år tidigare var de 9,07 miljarder dollar.

TT

Han vill göra stadens största moské till vaccinationscentral

Coronaviruset slår ojämnt och hårt mot Stockholm mest utsatta områden. Nu är oron är stor för att vaccinationsinsatserna är otillräckliga inför en tredje våg. Stockholms moské står nu beredd att öppna dörrarna för vaccination.

– Många medlemmar drabbades hårt, vaccinet kan ge människor hopp, säger imamen Mahmoud Khalfi.

n huttrande kö ringlar lång utanför bussen parkerad på Tenstaplan som erbjuder drop-in för covidtest. Här krävs varken svenskt personnummer, bank-id, tidsbokning eller bil för att få testa sig. Svaret skickas via sms inom ett dygn.

– Vi har haft ett jättehögt tryck här sedan första veckan och testar mellan 50 och 120 personer om dagen. Vi försöker nå ut till alla på deras egna språk och pratar arabiska, persiska, somaliska och spanska, säger sjuksköterskan Dyanne Leon.

Sedan den 18 januari har drop-in-bussen från Samtrans stått parkerad i Tensta och Husby på uppdrag av regionen. Syftet är att få fler att testa sig i utsatta områden och planen är att fler stadsdelar ska få drop-in i vår.

– Det hade varit bra om man hade satt in den här bussen långt tidigare. Jag tror att det hade minskat smittspridningen i våras. Att möta människor på deras språk och vara från samma kulturer gör att de känner större tillit till vården, säger Dyanne Leon.

I uppdraget ingår också att informera om vaccineringen och regionen har öppnat för att bussarna ska kunna användas även för drop-in-vaccination.

– Vi vill att folk ska känna mer tillit till att vaccinera sig. Jag tror att det finns en osäkerhet med tanke på tidigare vaccinationer och biverkningar, säger Dyanne Leon.

Bussen parkerades här efter påtryckningar från bland andra Ahmed Abdirahman som är grundare och vd för den ideella stiftelsen The global village, som bland annat anordnar Järvaveckan. Redan i våras larmade han om vad som sedan dess slagits fast i flera rapporter från regionen: Att flest människor både smittats och dött med covid-19 i Stockholms mest utsatta områden.

– Det är ett bra initiativ, men det kommer alldeles försent. Hittills har man satt en testbuss i två utsatta områden. Men vi har ju 23 utsatta områden i regionen, säger Ahmed Abdirahman.

Pandemins svarta facit visar att den slår extremt ojämnt över Stockholm. Risken att dö i covid-19 i den första vågen var mångfalt högre för människor med låg inkomst i de mest utsatta områdena. Rinkeby, Tensta och Akalla hade mer än dubbelt så många dödsfall per

10 000 invånare som snittet i Stockholm. Dödsrisken var tolv gånger större för somalier, sex gånger större för syrier och libaneser och fem gånger större för personer från Turkiet.

– Vi ser omfattande skillnader både socioekonomiskt och var i Stockholm man råkar bo. Ekonomin har varit en avgörande faktor för risken att dö i covid-19. Att ha låg inkomst är förknippat med en högre risk oavsett var man bor, men var man bor är mer avgörande för risken än vad inkomsten är, säger Anton Lager, enhetschef på Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin.

Forskarna gör nu en fördjupad studie på bostadsområdesnivå för att förstå varför vissa bostadsområden drabbats hårt även under andra vågen.

– Den andra vågen slog bredare och vi ser inte lika dramatiska skillnader mellan olika områden, men det är fortfarande väldigt stora skillnader och det är samma områden som drabbas. De nio värst drabbade

områdena i andra vågen var bland topp 30 även i den första vågen, säger Anton Lager.

Ahmed Abdirahman är oroad för en väntad tredje våg.

– Vad händer om vi får en covid-variant som är 70 procent mer smittsam i de här områdena igen. Ingenting har ju förändrats, utmaningarna är desamma, som trångboddheten. Kommer vi få i gång vaccineringen snabbt eller kommer de här områdena att vara sist? Ska man sedan skylla på språkproblem eller vad? säger Ahmed Abdirahman.

Stiftelsen the global village har tillsammans med regionen tagit initiativ till seminarium för allmänheten i Järva kring vaccineringen och rundabordssamtal med organisationer i förorten inför upphandlingen av vaccinationsaktörer.

– Vi behöver en mångfald av aktörer även i utsatta områden för att vaccineringen ska bli lika effektiv som i innerstaden. Där kommer det att finnas mängder av aktörer, men i utsatta områden får man förlita sig till

regionen. Man kanske måste ge privata aktörer bättre betalt för att vaccinera i förorten än i stan, säger han.

I Folkhälsomyndighetens uppdaterade prioritering för vaccination slås fast att hög ålder och låg socioekonomisk status ökar risken för svår sjukdom och död i covid-19. Därför ska socioekonomi beaktas i alla faser av vaccineringen och avgöra hur man prioriterar vid vaccinbrist.

Den nya prioriteringen har kritiserats av både SD och M. Moderatledaren Ulf Kristersson ifrågasatte i förra veckan varför papperslösa skulle gå före i kön, vilket fick Folkhälsomyndigheten att backa och snabbt stryka papperslösa som exempel på prioriterade utsatta grupper. Folkhälsomyndigheten meddelar nu att det är upp till regionerna att avgöra vilka personer som bör prioriteras i de utsatta grupperna.

Det nya vårdutvecklingsregionrådet Désirée Pethrus (KD) mål är att alla stockholmare som kan ska vaccineras. Hon riktar särskilt fokus på vårdpersonal och människor i socioekonomiskt svaga områden.

– Vi måste jobba brett och tänka utanför boxen. Vi kommer att behöva göra särskilda insatser i socioekonomiskt utsatta områden. Vi såg i våras hur hårt pandemin slog där, taxichaufförer, bussförare och hemtjänstpersonal har varit väldigt utsatta, säger Désirée Pethrus.

Regionen ska skicka informationsbrev till alla över 65 år om vaccinering. Man vill också involvera civilsamhället för att nå ut, särskilt i mångspråkiga områden där vaccinationsvanan inte är lika stor.

– Det ska vara lättillgängligt och jag tycker att det är utmärkt att använda kyrkor och moskéer för vaccination där det är möjligt, platser där människor känner sig trygga. Det är bra om personer med inflytande i områden kan vara språkrör och uppmuntra till vaccination, säger Désirée Pethrus.

Engagemanget för att hjälpa till i vaccineringen är mycket stort, både bland privatpersoner och aktörer som har lokaler att erbjuda, enligt Region Stockholm.

I Stockholms moské på Medborgarplatsen står imamen Mahmoud Khalfi redo att öppna dörrarna för vaccination av allmänheten. Den vackra bönesalen i den gamla elstationen rymmer vanligtvis 2 000 personer på fredagsbönen men har varit helt tom sedan i mars.

– För oss är det en pliktkänsla, vi vill bidra till samhället och få ett slut på den här pandemin. Vi har fina och stora lokaler som passar bra för vaccination, med flera ingångar så att man kan gå in och ut smittsäkert, säger imamen Mahmoud Khalfi.

Det är inte första gången moskén öppnar sina portar i samhällets tjänst.

– Under flyktingkrisen 2015 övernattade hundratals flyktingar här. Vi har sedan dess nära kontakt med Katarina kyrka och Fryshuset och arbetar tillsammans med att hjälpa flyktingar i området. Även vid terrordådet på Drottninggatan öppnades både kyrkor och moskéer.

Mahmoud Khalfi understryker att erbjudandet inte bara riktar sig till muslimer utan till alla stockholmare.

– Vaccination är en vetenskaplig fråga, inte religiös. Men om det rekommenderas från experterna så måste vi göra det. Många medlemmar har drabbats hårt av pandemin. Vaccinationen ger hopp till oss alla att komma tillbaka till det normala livet, säger han.

Regionen vet i dag inte vilka lokaler som blir aktuella.

– Det måste passa ihop i pusslet för en vårdgivare. Jag är jätteglad att så många erbjuder sig men kan inte säga vilka som kommer att väljas utan det måste bygga på hur lokalen är utformad, säger Magnus Thyberg.

Region Stockholm har ännu inte sin vaccinationsplan klar. Enligt samordnaren Magnus Thyberg har man lärt sig av svårigheterna under våren. Nu har man en större möjlighet att nå ut till alla stockholmare, inför att vaccineringen rullas ut i bred skala, menar han.

– Vi har en väldigt stor närvaro i många delar av Stockholm men kanske framför allt i utsatta områden.

Vi har också information på 35 olika språk och kommer att använda alla de här delarna i vaccinationsarbetet också. Så det är mycket som är upparbetat och som vi kan fortsätta använda. Vi tror att vi har ökat vår förmåga att nå ut under den här pandemin, säger Magnus Thyberg.

Aida Hadzialic (S), finansregionråd i opposition i Region Stockholm, är kritisk och orolig över att regionen ännu saknar en tydlig plan för vaccineringen, och menar att beredskapen har varit dålig genom hela pandemin.

– Jag har tyckt att mycket har skett ad hoc. Jag begärde redan i somras efter att första vågen lagt sig att vi skulle använda det andrummet för att ta fram en generalplan för kommande år, där man tydligt lägger ut strukturerna för en storskalig testning, vaccinering och för att klara av en stor vårdskuld. Det har dessvärre inte mötts av den sittande högermajoriteten.

Utanför drop-in-bussen vid Tenstaplan köar Celine Tourna tålmodigt i bitande kyla för ett test. Hon fick

ett positivt covid-svar för drygt två veckor sedan och är nu tillbaka från sjuksängen för att få bekräftat att hon är helt frisk.

– Det är jätteviktigt för oss som bor här i Tensta att det finns en buss som underlättar för människor som har svårt att ta sig till andra platser för att testa sig. Jag bor tillsammans med mina föräldrar, min man och två barn, som tur är har de klarat sig, säger Celine Tourna.

Hon är ändå tveksam till att vaccinera sig.

– Vi vet inte så mycket om vaccinet än, man behöver veta mer för att kunna ta ställning. Nu har jag ju haft covid också så jag vet inte om jag ska vaccinera mig, men jag kanske ändrar mig om några månader, säger Celine Tourna.

DN TT

Fakta. Dödsrisk i covid-19 efter födelseland

Risken att dö på grund av covid-19 efter födelseland i Stockholms län.

Inkluderar dödsfall över 25 år, justerat för kön och ålder, boende på särskilda boenden exkluderade.

Land Högre risk att dö

Somalia 12,39

Libanon 6,19

Syrien 6,14

Turkiet 4,84

Irak 3,50

Grekland 2,79

Chile 2,59

Övriga 1,42

Iran 1,35

Finland 1,35

Polen 1,27

Sverige 1,0 (indexvärde)

Källa: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin

Fakta. Ur Folkhälsomyndighetens prioritering för vaccin

Risken för att drabbas av svår sjukdom och död i covid-19 har visats sig påverkas av ålder och socioekonomi. Därför är dessa aspekter utgångspunkter för vaccination i samtliga faser.

Risken för allvarlig sjukdom och död i covid-19 påverkas av födelseland, bostadsområde och socioekonomi. Dödligheten har varit förhöjd bland personer som är födda i bland annat Mellanöstern, Afrika och de övriga nordiska länderna, liksom bland personer med lägre inkomst, kortare utbildning och

vissa typer av yrken. Dessutom har man noterat en högre dödlighet i en del bostadsområden.

Många sjukdomar är vanligare bland personer med sämre socioekonomiska förutsättningar. Det beror till stor del på ojämlikheter i exempelvis materiella förhållanden, arbetsvillkor, psykosociala aspekter, levnadsvanor och hälso- och sjukvård. Alla dessa faktorer sammantaget gör att personer i vissa områden generellt löper en högre risk för ohälsa, och även för allvarlig sjukdom och död i covid-19.

Om brist på vaccin skulle uppstå bör prioritering ske utifrån ålder och socioekonomi.

Av

/Jessica Ritzén

/Jonas Desai

Jessica Ritzén är reporter på Stockholmsredaktionen och skriver om breda samhällsfrågor. Hon bevakar

särskilt situationen för utsatta grupper och det urbana klimatet.

Jonas Desai är allmänreporter på Dagens Nyheter. Han har tidigare rapporterat bland annat om coronaläget i Sverige samt bredare samhällsfrågor.

11 Fler barn söker vård för psykisk ohälsa under pandemin

Fler barn har sökt vård för psykisk ohälsa under pandemin, visar en ny rapport från Region Stockholm. Äldre över 70 år har samtidigt haft färre kontakter med psykiatrin.

– Barn som redan mår dåligt blir mer sårbara och kan må sämre av pandemin, säger Anna Ohlis, barn- och ungdomspsykiatriker på Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin.

Under pandemins första halvår sökte omkring 35 000 barn vård för psykisk ohälsa i både primärvård och barn- och ungdomspsykiatrin (bup). Det är 1 300 fler än under samma period föregående år enligt en ny rapport från region Stockholm.

Vårdökningen märks främst inom primärvården, medan bup-kontakterna minskat något, troligen på grund av att psykosociala enheter utvecklats inom primärvården.

Enligt rapporten hade 2,9 procent av alla barn upp till 17 år i länet kontakt med primärvården för psykisk ohälsa mellan mars och september förra året, jämfört med 2,5 procent 2019.

– Vi ser en ökning i primärvården som kan vara kopplad till att man är mer orolig under pandemin. Barn som redan mår dåligt blir mer sårbara och kan må sämre av pandemin, säger Anna Ohlis, barn- och ungdomspsykiatriker på Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin som står bakom rapporten.

Pandemin har också inneburit en omställning av vården från fysisk till digital. 2019 gjordes fem besök i veckan av barnbesöken på distans, jämfört med 436 i veckan under pandemins första tre månader.

På vårdcentralen i Gustavsberg är nu 70 procent av alla besök digitala. Trycket på den psykosociala enheten är konstant hög och tiderna fullbokade precis som tidigare år.

– Barnen söker för oro, ångest och nedstämdhet, det är bråk och konflikter hemma. Alla är ju påverkade av pandemin. Vissa positivt, andra negativt. Många oroliga barn har tyckt att det varit skönt att vara få mer tid med sina föräldrar. Men distansundervisningen har också påverkat mångas mående till det sämre, de som har svårare att klara skolan digitalt, säger Karl Almqvist-Simonsson, enhetschef på den psykosociala enheten.

Vårdcentralen ser en tydlig ökning av samtal från unga vuxna som är väldigt oroliga för sin framtid, vilket påverkar deras psykiska hälsa.

– Vi har inte tagit emot fler barn med psykisk ohälsa, men vi ser att pandemin ofta är en del av sökorsaken nu. Pandemin är en stressfaktor och om man har en

sårbarhet för psykisk ohälsa så utvecklar man den kanske lättare nu, säger Karl Almqvist-Simonsson.

Rapporten visar att vårdkontakter för psykisk ohälsa ökat marginellt bland vuxna i arbetsför ålder och minskat bland äldre. Minskningen är inte nödvändigtvis positiv.

– Jag får lite ont i magen av att 70-plussarna har minskat sina vårdkontakter. Det rimmar dåligt med hur deras vår har varit, de hade det tufft. Många har inte kunnat eller vågat söka vård på grund av coronarestriktionerna. De kan också ha en högre tröskel till digital vård, säger Anna Ohlis.

Återbesöken har ökat mer än nybesök i alla grupper. Det kan tyda på att människor som redan har psykisk ohälsa fått ökade behov av vård, eller att digitaltröskeln är högre för nya patienter.

– Vi behöver förstå bättre om det finns en tröskel att ta kontakt digitalt med vården om man inte haft kontakt tidigare. Man kanske bor trångt eller är många hemma

och att försöka ha ett samtal med sin läkare om hur man mår är kanske inte är så lätt, man kanske behöver en dörr att stänga om sig, säger Anna Ohlis.

I statistiken för psykisk ohälsa räknas psykiatriska diagnoser, kontakt med kurator, psykolog eller läkare i första linjens psykiatri samt utskrivning av psykofarmaka. I den statistiken finns inte telefonsamtal med sköterska med – vilket är något som har ökat på vårdcentralen i Gustavsberg.

– Både yngre och äldre personer ringer och vill prata om sin situation. Det är lite längre samtal som handlar om ensamhet och isolering under pandemin. Ofta behövs inte tid till psykolog eller läkare då det handlar om oro och symtom men inte tillstånd som kräver behandling med terapi eller psykofarmaka. Äldre är ofta rädda för att bli sjuka och saknar sina barn och barnbarn. Ett samtal kan ha stor betydelse, säger Kersti Ejeby, verksamhetschef på Gustavsbergs vårdcentral.

Rapportförfattaren understryker att antal vårdkontakter inte ger en helhetsbild av ohälsan.

– Det säger ingenting om hur många som sitter hemma och mår dåligt. Jag tror också att det kommer att bli fler konsekvenser för den psykiska hälsan av pandemin på sikt, därför är det viktigt att fortsätta följa utvecklingen, säger Anna Ohlis.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

11 ”Stoppa pengarullningen till de privata nätläkarbolagen”

I veckan beslutade Västra Götalandsregionen att sluta betala för det som kallas ”utomlänsbesök”. Politiker av olika partifärg stod bakom detta. Nu är det hög tid för övriga regioner att följa efter.

2014 förändrades patientlagen, vilket möjliggjorde för patienter att söka öppenvård hos en annan sjukvårdshuvudman än där man är skriven. Samma år startades det privata nätvårdbolaget Kry, där denna möjlighet på ett skamlöst sätt började utnyttjas med en aggressiv marknadsföring, där patienter uppmuntras att söka för bland annat snuva, förskolesmittor, höståkommor och allergier.

Snabba läkarkontakter i mobilen på bara några minuter! Perfekt! Eller?

Nja. När en patient listad på min vårdcentral i Malmö väljer att kontakta en nätläkare betalar nämligen min region 500 kronor i så kallad utomlänstaxa. En patient kan även få sina recept förnyade. Även detta kostar 500 kronor för hemmaregionen, medan det är gratis för patienten.

Vill patienten få ett större antal recept förnyade ombeds patienten kontakta nätläkaren igen – och vips så försvinner ytterligare 500 kronor ur regionens kassa. Även receptfria allergiläkemedel skrivs ut på recept – klirr i kassan för bolagen! 2019 dränerade de digitala vårdgivarna regionkassorna på drygt en halv miljard kronor.

Kry och andra nätläkare rör sig alltid listigt och noga uträknat på rätt sida av vad som är juridiskt tillåtet. När Kry öppnade en fysisk vårdcentral i ett shoppingcentrum i Stockholm var de snabba på att lista över ett stort antal mobilvårdssökande patienter – många gånger utan att patienten själv förstått det.

Detta har även drabbat mina patienter. Kry får nämligen 1 500 kronor per listad patient. Det är ofta först efter att min patient senare vill boka en läkartid till mig som denne får reda på att en omlistning har skett – en noga uttänkt strategi av de pengahungrande digitala vårdbolagen.

Det har säkert inte undgått någon att Kry nu ämnar ta över Vårdguiden 1177 i Region Stockholm. Det banar väg för en ännu värre situation, då en intressekonflikt mellan objektiv sjukvårdsrådgivning och ett företags vinstintresse ter sig oundviklig.

Nätläkarbolagen hävdar att de vill bidra till en mer jämlik och tillgänglig vård. Likväl bor majoriteten av de personer som söker nätläkare i välbärgade storstadsområden.

Det enda nätläkarbolagen erbjuder är just tillgänglighet, en i många fall helt överflödigt sådan. I övrigt dränerar och fragmenterar de sönder vår gemensamma vård som Magnus Isacson, ordförande

för Svensk förening för allmänmedicin, så väl uttrycker det.

Kontinuitet inom vården är viktig. Ändå har bara omkring 25 procent av landets patienter en fast läkarkontakt, vilket kan jämföras med närmare 100 procent i våra grannländer. Att då tillåta och underlätta för digitala vårdgivare att urholka den behovs- och solidaritetsprincip som svensk sjukvård ska vila på är ett svek mot våra patienter.

Det är dags att sätta stopp för denna idioti nu. Första steget är att avskaffa utomlänstaxan.

Andreas Fransson, läkare, Malmö

”Nätläkarbolagen erbjuder tillgänglighet, en i många fall helt överflödigt sådan”, skriver artikelförfattaren.

11 Men in black har tagit danska - coronaprotester ut på gatan

Under namnet Men in black har demonstranter gått ut på gatorna i Köpenhamn för att protestera mot landets nedstängning. När en docka föreställande statsminister Mette Frederiksen brändes fick de hård kritik.

– Vi förlorar våra jobb, vi förlorar allting, säger rapparen Danny Rosenberg, som skrivit kampsången för Men in black.

Danny ”Rozenberg” Rosenberg kände att rörelsen behövde en kampsång. En låt det ”svartklädda motståndet” kunde skandera tillsammans på gatorna.

I inspelningsstudion dagarna innan den första protesten nynnade en vän på klassiska, antifascistiska

partisanlåten ”Bella ciao”. Danny Rosenberg tänkte direkt: ”Ja, ja, ja!”.

De snodde melodin men bytte text och budskap. Nu sjöng de i stället farväl till den socialdemokratiska statsministern Mette Frederiksen:

Vi marcherer, vi protesterer

Mette ciao, Mette ciao Mette ciao, ciao, ciao

Når det brænder, når det synger

Så det’ os fra Men In black.

– Egentligen tänkte vi bara att låten skulle vara kul att sjunga. Men både den och rörelsen har vuxit snabbt. Det har blivit fucking galet, säger Danny Rosenberg.

Han skrattar bullrande i telefonen. Han svär och använder uttryck som ”dam-dam-dam” och ”shit man” för att beskriva de senaste veckornas händelser.

Danny Rosenberg är inte bara familjefar, rappare från Ishøj sydväst om Köpenhamn och skapare av

protestsången som fått över 100 000 spelningar på Youtube. Han hävdar sig även vara en av initiativtagarna till Men in black.

Det är en brokig proteströrelse. Med maskerade, svartklädda och bengalbrännande personer i de främsta leden skapas rubriker i Danmark. De protesterande är arga på landets restriktioner, hanteringen av coronapandemin och planerna på ett vaccinationspass, och har tagit till gatan för att visa det.

När hundratals anhängare protesterade i Köpenhamn den 23 januari utbröt våldsamheter och sammandrabbningar med polisen. Några brände en docka föreställande Mette Frederiksen, på vilken en skylt fästs med orden: ”Hon bör och ska avlivas”. Tre personer häktades senare för hotet.

Danska socialdemokraternas ordförande, Jasper Petersen, beskrev dockbränningen som både obehaglig och skrämmande.

– Jag måste tyvärr konstatera att det har skett en allvarlig radikalisering av denna mycket komplexa miljö, sa han till Ekstra Bladet.

Danny Rosenberg deltog i protesten den dagen. Han menar att polisen använde övervåld och säger att vänner till honom slogs blodiga. Samtidigt tar han avstånd från de deltagare som var våldsamma. Sådant hör inte hemma i Men in black, hävdar han.

– Vi är trötta på att regeringen stänger ned samhället. Vi förlorar våra jobb, vi förlorar allting. Varför måste vi tryckas till marken så länge att vi inte längre kan resa oss? Det har varit ”lockdown nummer två”, ”lockdown nummer fyra” och så vidare. När ska vi få leva igen?

Han fortsätter använda retoriska frågor.

– Vi vill inte orsaka skada och förnekar inte att viruset finns. Men nu får vi vaccinet, så vad är folk rädda för? Varför stänger vi inte bara ned samhället i några veckor och sedan är epidemin borta för oss? Vi behöver

inte öppna mot andra länder men i alla fall för oss själva.

Varför är ni maskerade?

– För att det inte spelar någon roll vilka som är med och var de kommer ifrån. Det är som att rösta: man går dit och kryssar sitt alternativ men ingen behöver veta vem som röstat på vad.

Varför brändes dockan på Mette Frederiksen?

– Jag vet inte, mannen. Vissa tyckte att det var kul. Men det har inget med Men in black att göra. Vi tar avstånd från det, vi vill inte att det ska vara så.

Men in black vill inte placeras i ett politiskt fack. ”Fuck högerkanten, fuck vänsterkanten, vi är folket”, står det med versaler i ett uttalande, publicerat online i december. Man påstår sig föra en frihetskamp, men utifrån kommer det samtidigt mer oroande beskrivningar av vilka som ligger bakom.

Tidningen Politiken rapporterade nyligen, med hänvisning till källor i rörelsen, att den i själva verket är sprungen ur huligankretsar till fotbollslaget Brøndby. Grupper välkända för sitt våldskapital och sedan tidigare ilskna på rättsväsendets insatser mot huliganmiljön.

Polisen ska enligt Politiken, sett behov av att utöka spaningsarbetet mot gruppen efter stormningen av Kapitolium i USA. Händelsen beskrivs som en ”game changer” och säkerheten kring regeringsbyggnader stärktes. Tidningen skriver att anhängare till rörelsen eftersökt adresser till politiska partier och diskuterat online huruvida det skulle ”ske något”.

Men in black formades först och främst digitalt. Gruppens sida på Facebook har i dagsläget över 19 000 följare. Det är där ”frihetsdemonstrationerna” som hittills ägt rum i Köpenhamn och Århus organiserades. Nu på lördag är ytterligare en manifestation utlyst, för att ”sätta fokus på de hemlösas och utsattas situation” i Danmark under krisen.

Eske Vinther-Jensen är vd på Common consultancy, en byrå specialiserad på sociala medier-analyser som gett ut rapporter om felaktig information under coronakrisen. Han berättar att det, utifrån kartläggningar av innehållet i Facebookgruppen och budskapen som sprids på demonstrationerna, är tydligt att deltagarna drivs av flera olika motiv.

– Det kan bäst beskrivas som en blandning av coronaförnekare, vaccinnståndare, konspirationsteoretiker, förespråkare av alternativmedicin och folk som är starkt kritiska till regeringens coronahantering. Man uppfattar regeringen som en representant för ett system ”som har blivit så bottenkorrupt att det inte längre tjänar folkets intressen”, säger Eske Vinther-Jensen.

Det handlar enligt honom inte bara om en misstro mot myndigheter, utan även mot etablerade massmedier.

– Coronapandemin skapar stor frustration, massiv ekonomisk och social osäkerhet för väldigt många människor. Det är naturligt att leta efter en enkel

förklaring, något vi kan rikta våra frustrationer mot. Men in black har med framgång pekat ut Mette Frederiksen som det egentliga problemet.

Förutom Danny ”Rozenberg” Rosenberg dyker fler rappare upp under demonstrationerna. De är inga stora namn på landets musikscen men inom Men in black har de fans. På ”Mette ciao” medverkar även rapparen Ali Sufi, som i en intervju med Berlingske säger att det känns som att han under pandemin berövats på sina friheter.

Danmark är långt ifrån det enda europeiska land där protester mot coronarestriktionerna ökat i omfattning under slutet av 2020 och början av 2021. Två andra exempel är Tyskland och Nederländerna, där grupper med helt olika syn på världen förenats i sitt missnöje mot myndigheter.

Gemensamt för flera länder är att motståndet mot restriktioner ökar över tid, oavsett hur strikta åtgärderna är och hur hårt drabbat av covid-19 landet är. Det berättar Michael Bang Petersen, professor vid

universitetet i Århus och ledare för Hope-projektet (How democracies cope with covid-19), som studerar människors beteende och mående under pandemin.

– En kris som pågår länge, och som påverkar människors liv i så pass stor uträkning, är något som genererar motstånd och opposition, säger Michael Bang Petersen och fortsätter:

– I grunden drivs protesterna i Europa av samma psykologiska process. Pandemin ger upphov till flera typer av stressorer: människor oroar sig för hälsan, men även ekonomin, sociala relationer och fri- och rättigheter. Vi ser i forskningen att människor som är mer påverkade av stressorerna också är mer villiga att engagera sig i våldsamma protester.

Enligt Bang Petersen fungerar Men in black i nuläget som samlingspunkt för en rad olika grupper, såväl dem som bara önskar sig ökad rörelsefrihet, som konspirationsteoretiker. Han betonar samtidigt att sju av tio danskar stöder landets åtgärder mot viruset och

att endast en minoritet av kritikerna är villiga att ta till gatan för att uttrycka sitt missnöje.

– Jag uppfattar inte det som en farlig rörelse över lag. Det är en del av demokratin att ha individer som är kritiska. Däremot är våld eller hot om våld naturligtvis problem. Men vi måste kunna skilja på majoriteten i protesterna som är fredliga och de få individer som genomför olagliga handlingar.

Michael Bang Petersen tror att demonstrationerna runt om i Europa kan öka ytterligare i omfattningen om länder tvingas använda strikta restriktioner även under hösten. Och i Danmark tänker rapparen Danny Rosenberg fortsätta protestera till dess att det är tydligt att landet är på väg öppna upp.

Som artist under pandemin har han förlorat en mängd uppdrag, berättar han. ”Jag är slut, jag har ingenting”, säger han, men tillägger att ändå lyckas skramla ihop till att få ”smör på brödet”. Möjligen får också hans låt ”Mette ciao” internationell spridning.

– Jag har faktiskt talat med två personer i Sverige som varit intresserade av att använda melodin och göra en svensk version. Så den kanske dyker upp även hos er.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Men in black och - protesterna i Danmark.

Sedan i höstas har flera demonstrationer anordnats i Köpenhamn, Århus och Ålborg mot landets coronarestriktioner.

Men in black har organiserat flera av protesterna via sociala medier. Gruppen uppger sig vara opolitisk och kämpa för ”frihet”.

I Köpenhamn den 9 januari samlades omkring 200 demonstranter. 23 personer anhölls efter sammandrabbningar med polis, varav sju häktades, bland annat för våld mot tjänsteman och störande av ordning, enligt DR.

23 januari utbröt nya oroligheter i centrala Köpenhamn, då omkring 1 000 personer deltog i demonstration. En docka föreställande Mette Frederiksen brändes. Flera personer greps.

Danmark drabbades kring årsskiftet av en snabb smittspridning, bland annat av den brittiska muterade virusvarianten. Strängare restriktioner infördes, som bland annat innebär att högst fem personer får samlas och att barn från fjärde klass ska studera på distans.

Källa: Politiken, Berlingske, DR, TV2.

Tre frågor om protesterna i Nederländerna.

I januari eskalerade protesterna i Nederländerna och hundratals personer greps efter sammandrabbningar med polis. Jelle van Buuren, forskare vid universitetet i Leiden, säger att coronapandemin är en ”perfekt storm” där missnöjet mot eliten kan frodas.

På vilket sätt liknar protesterna i Nederländerna de i andra länder?

– Det finns alltid lokala omständigheter men generellt i västländerna finns en växande populism och en ökande misstro mot etablissemang, regeringar, globalisering, ”big business” och ”big pharma”. Allt motstånd vi ser nu handlar inte om corona men pandemin är den ”perfekta stormen”. Narrativet om den ”elaka eliten som tar våra rättigheter” finns sedan tidigare men får större utlopp under pandemin, säger Jelle van Buuren.

Vilka är grupperna som protesterar i Nederländerna?

– Det är en eklektisk samling av individer, sammanbundna av en stark misstro och ilska mot institutioner, regeringen, forskare och massmedier. Bland deltagarna finns folk från new age-rörelsen, konspirationsteoretiker, extremhögern men även människor som länge sett sig som förlorare på globaliseringen och eller som lider ekonomiskt under

coronapandemin. Där finns även fotbollshuliganer som ser en möjlighet att slåss med polisen.

Hur stort är egentligen motståndet?

– Enligt opinionsundersökningar stöder mellan 80 och 85 procent av befolkningen i Nederländerna mer eller mindre de åtgärder som vidtagits under pandemin. Grupperna som demonstrerar på gatorna är en förhållandevis liten men mycket högljudd minoritet. Vi ska inte överdriva motståndets styrka, men demonstrationerna är samtidigt för stora för att inte ta på allvar.

Tre frågor om protesterna i Tyskland.

I Tyskland har stora protester mot coronarestriktionerna ägt rum i flera städer. Starka varningar kom om den så kallade Querdenkerrörelsen. Enligt Michael Butter, professor i amerikanska studier vid universitetet i Tübingen, är tron på konspirationsteorier utbredd.

Vilka typer av grupper deltar i protesterna i Tyskland?

– Det är väldigt heterogena grupper. Det ingår folk från extremhögern, däribland nynazister, men även personer från esoteriska miljöer, vänsterkanten och gamla hippier. Studier visar samtidigt att de flesta som demonstrerat på gatorna själva placerar sig i mitten av det politiska spektrumet, säger Michael Butter.

Vad binder dem samman?

– Konspirationsteorier. I nuläget omfattas dessa av majoriteten, enligt preliminära studier 60 till 70 procent, av de som deltar i protesterna. Man kan inte enas om vem som ligger bakom ”coronabluffen”, om det är Bill Gates, Angela Merkel eller George Soros. Men man är eniga om att coronapandemin är en ”bluff” och att den officiella versionen av händelserna är felaktig.

Är det en farlig rörelse?

– Ja, på flera sätt. En ny studie visar att antalet smittade ökat på grund av protesterna. Och samtidigt finns det signaler om att rörelsen blir alltmer radikal. Säkerhetstjänsten i landet talar om en ny form av extremism, som inte är klassiskt höger- eller vänsterextrem. Och vi vet att konspirationsteorier kan vara en katalysator för våld. Samtidigt är rörelsen än så länge för liten för att vara ett hot mot den tyska demokratin.

11 Natursyn och smitta. Laddad utställning om vildsvinets framfart

”Det gränslösa vildsvinet”

Carl Johan Erikson och Karin Willén

Tegen2, Stockholm. Visas t o m 21/2

”Det gränslösa vildsvinet” är en liten men djuplodande utställning som rör vid politiskt brännbara ämnen som natursyn, migration, stängda gränser. Och smitta – högaktuellt under den pågående coronapandemin.

Men här är det konsekvenserna av den afrikanska svinpesten som konstnärerna Carl Johan Erikson och Karin Willén undersöker. Närmare bestämt det 7 mil långa stängsel som danska staten byggt längs gränsen mot Tyskland, med syfte att hindra vildsvin från att ta sig in i Danmark. Och därmed stoppa den aggressiva svinpesten, som är ett hot mot den tama

grisbesättningen och köttindustrin i Danmark (där vildsvinen nästintill utrotats).

Eriksson och Willén reste i höstas till den dansk-tyska gränsen för att uppleva och dokumentera stängslet, som kostat drygt 60 miljoner kronor. Det har 27 200 stolpar, är en meter högt, går 50 cm ner i marken och fortsätter en bra bit ut i havet. För de smarta vildsvinen både gräver duktigt och är goda simmare.

Det senare syns i det fascinerande och samtidigt obehagliga titelverket, en sju minuter lång film som Willén satt samman av videoklipp från Youtube. Här forsar vildsvin fram i vattnet och jagas av hund, för att i nästa klipp brutalt mejas ner i scener sedda genom ett kikarsikte. Det är överkligt som i ett dataspel men ger associationer till människojakt i andra konfliktzoner.

Carl Johan Eriksons fotografier är betydligt stillsammare, med stängslet som skär genom lummiga skogar och strandpartier – där de skygga, nattaktiva vildsvinen är osynliga. Men i galleriet ligger ett vildsvinsskinn på golvet och på ett bord finns

utrustning för beredning av köttet. Under två
performancer har konstnärerna bjudit på klimatsmart
vildsvinskött i piroger och egenhändigt stoppade
korvar, och lär vara på gång med en ny kokbok.

Erikson & Willéns samarbete har sedan 2014 resulterat
i flera utställningar, matlagningsaktioner och två
kokböcker, som parallellt är inlägg i miljödebatten.

Den första ”10 ° C. Recept från Forsmarks skärgård”
handlar om tillagning av strömming och abborre
fångad nära kärnkraftverket. Den andra ”Kokgropar
och andra aktiviteter i Forsmarks skogar” belyser
matlagning i kok- och syragropar, som arkeologerna
hittat mångtusenåriga spår av i just detta naturområde
– där slutförvar av kärnbränsle planeras och
debatteras.

Rostbiff på vildsvin med varma plommon är ett recept
som nog kan fresta många. Men oavsett
matpreferenser så ger ”Det gränslösa vildsvinet” näring
åt en rad existentiella frågeställningar.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se

11 Läkare med långtidscovid: ”En tickande ohälsobomb”

**Kunskapen om personer som får långvariga
symtom efter covid-19 är alldeles för liten. Det
anser en grupp med över 80 läkare som själva
drabbats av långtidscovid.**

**– Vi vill ge en röst åt den här patientgruppen.
Möjligen är det så att vi som läkare blir bättre
lyssnade på, säger allmänläkaren och
talespersonen Lisa Norén.**

**Hon menar att Sverige har ett berg av
rehabilitering framför sig.**

Långtidscovid – en omdebatterad diagnos

Del 1

Patienter med långvariga symtom efter covid-19 möttes först med misstro. Nu finns sjukhus som tar emot och behandlar dem. Men hur många är de? Och vad vet vi i dag om långtids-covid?

Lisa Norén är 48 år gammal och specialist i allmänmedicin. Hon har alltid varit helt frisk och älskar att träna. Långdistanslöpning framför allt. Flera gånger har hon deltagit i Ultravasan, som är ett löplopp på nio mil.

I mars förra året fick hon covid-19. Sedan dess är ingenting sig likt.

I dag är Lisa Norén talesperson för ”Stödgruppen för läkare med covid-19”. Hon berättar att gruppen blir allt större och nu består av över 80 läkare som drabbats av långtids-covid. Tillsammans har de samlat på sig egna erfarenheter och kunskaper som de vill sprida till sina läkarkollegor för att hjälpa patienterna.

– Vi har förstått att vi är ganska pålästa. Dessutom vill vi ge en röst åt den här patientgruppen. Möjligen är det

så att vi som läkare blir bättre lyssnade på i den här frågan, även om det är orättvist, säger Lisa Norén.

Den första fallbeskrivningen av långtids-covid i Sverige är enligt stödgruppen från april 2020. Då noterade en distriktsläkare att ett dussintal patienter som drabbats av covid-19 efter en månad fortfarande visade symtom på andningsbesvär, tyngdkänsla i bröstet, trötthet och huvudvärk.

Covid-19 har sedan dess gäckat läkarkåren genom att symtomen varierar stort både mellan individer och över tid. De flesta patienter får ganska lindriga symtom, medan andra har haft allvarliga symtom mer än nio månader utan att bli bättre.

Lisa Norén varnar för att det fortfarande råder en brist på vård för långtidssjuka och att Sverige har ”ett berg av av rehabilitering” framför sig. Hennes bedömning är att det finns mellan 100 000 och 200 000 personer i Sverige som lider av långvariga symtom i olika grad i dag. Men ingen vet ännu.

– Vi är rädda för att den här patientgruppen kommer att kräva mycket stora sjukvårdsresurser i framtiden. Samhällets kostnader för långa perioder av sjukfrånvaro och rehabilitering riskerar att bli avsevärt högre än vad någon räknat med, säger Lisa Norén.

– Sedan är det en tickande ohälsobomb att många inte är arbetsföra heller. Många kommer från områden där det var en hög smittspridning i början: sjukvården, äldreården och skolan. Det får ju stora konsekvenser.

Varför tror du att så många som 100 000–200 000 svenskar skulle vara drabbade av långtidscovid?

– Man kan räkna på lite olika sätt. Om man räknar på att tolv tusen personer dött i Sverige och man vet hur hög dödligheten i covid-19 beräknas vara, då kan man räkna ut att antalet smittade i Sverige är mellan 1,5 och två miljoner. Den brittiska motsvarigheten till Statistiska centralbyrån säger i sin decemberrapport att ungefär 10 procent av de covidsjuka drabbas av långvariga symtom på över tre månader, säger Lisa Norén.

Hon tycker att Sverige inte har tagit sjukdomen på tillräckligt stort allvar. Det finns till exempel ingen tydlig strategi för hur covid-19 ska utredas och behandlas, eller hur rehabilitering ska gå till.

I Sverige finns två mottagningar som på eget bevåg tar sig an långtidssjuka i covid-19. De finns på Karolinska universitetssjukhuset i Solna och på Vrinnevisjukhuset i Norrköping. I Storbritannien finns runt 70.

– I dag utreds de flesta av dessa patienter av specialister i allmänmedicin, men kunskapen om sjukdomen varierar kraftigt. Vi tycker att det borde finnas fler specialistmottagningar, säger Lisa Norén.

Alla läkare i stödgruppen är själva påverkade av sjukdomen i varierande grad. Vissa jobbar, andra är sjukskrivna, berättar Lisa Norén. De kom i kontakt med varandra i läkargrupper på Facebook – och insåg att de kunde mer än sina kollegor.

Eftersom de dessutom har erfarenheter både som patient och läkare bestämde de sig för att samla sin

kunskap. Nyligen presenterade de en kunskapsöversikt riktad till sina kollegor.

Vad vet vi om långtidscovid i dag?

– Påfallande många av de som drabbats har tidigare varit helt friska, ofta mycket vältränade och inte tillhört någon riskgrupp. Cirka 70–80 procent av de drabbade är kvinnor. Vi vet att sjukdomen kommer i cykler. Man blir bättre ibland, sedan sämre igen.

Hur brukar symtomen se ut?

– Mycket olika. De flesta av de långtidssjuka beskriver en inte alltför dramatisk infektion. Efter två till fyra veckor triggas viruset i gång något i kroppen som ofta ger huvudvärk, bröstsmärtor eller andningssvårigheter.

Vad är det som händer i kroppen?

– En teori är att viruset på något sätt retar immunförsvaret och ger någon kortslutning i immunförsvaret. Detta påverkar blodkärl, hjärta,

hjärna, lungor och huden på olika sätt, säger Lisa Norén.

Socialstyrelsen arbetar med en officiell kunskapsöversikt, som blivit försenad. Lisa Norén ser inget problem i att stödgruppen tagit fram ett eget dokument. Hon tycker inte att vare sig myndigheterna eller regeringen har tagit frågan riktigt på allvar hittills. Och hon är bekymrad över utvecklingen.

– I dag är det tydligt att betydligt fler drabbas av detta än vad man trodde i början. Dessutom har vi ju en ganska stor smittspridning som fortfarande pågår.

Lisa Norén och hennes mansmittades redan i mars förra året, troligen av ett tonårsbarn. Maken klarade sig utan större besvär. Även för Lisa Norén var det fråga om ganska lindriga symtom till en början.

– Det var inte värre än att jag kunde jobba hemifrån. Jag var lite hängig, hade ont i kroppen, halsen och huvudet, men det var inte lika illa som en riktig influensa, berättar hon.

Efter ett par veckor fick Lisa Norén feber och drabbades av en stark bröstsmärta som väckte henne på nätterna. Efter ytterligare någon vecka kände hon sig åter bättre. Hon började löpträna igen. Men tre veckor senare kom bröstsmärtorna, huvudvärken och muskelvärken tillbaka, och höll i sig flera månader.

– Jag försökte jobba i alla fall. Låg i soffan med datorn och stängde av kameran när det var videomöten. Man är ju så dum när det gäller en själv.

Sedan fortsatte det att växla mellan perioder med olika sym tom och bra perioder. Hon genomgick flera olika undersökningar, men alla värden såg bra ut vid de första undersökningarna. Först på covidmottagningen på Karolinska hittade man avvikande värden. Under hösten har Lisa Norén varit sjukskriven på halvtid.

Hur är det i dag?

– Jag mår definitivt bättre i huvudet, är inte lika trött, men blir andfådd om jag går i en trappa och har fortfarande ont i bröstet dagligen. Om jag promenerar

och pratar samtidigt så blir jag yr. Luften räcker inte till.

När insåg du att det skulle bli långvarigt?

– I höstas när det kom tillbaka efter en lugn sommar. Den svåra nöten att knäcka är: hur ska jag bära mig åt för att inte bli sämre igen? Jag tror att det redan forskas mycket på det här och att det kan komma behandlingar som är bättre.

– Men jag har svårt att tro nu att jag i morgon ska vakna och allt är som vanligt igen.

Hon går på specialistmottagningen för covidpatienter på Karolinska. Där har hon genomgått skiktröntgen som visar på förändringar på lungorna. Ett gångtest visade att pulsen nådde nästan maxnivå och att syresättningen gick ned till 80 procent

– Det är så viktigt att man gör rätt undersökningar, annars hittar man inget, betonar hon.

Hur har du och andra långtidssjuka bemötts i vården?

– Det har nog varit väldigt varierande. Personligen har jag blivit bra bemött. Jag som läkare har kontakter och har lättare för att prata för mig än många andra. Vi läkare är bekväma med vårdssystemet.

Alla läkare som är med i stödgruppen vågar inte gå ut med sitt namn offentligt, enligt Lisa Norén.

Är det känsligare att ”komma ut” som långtidssjuk när man är läkare?

– I början kände sig inte alla bekväma med att träda fram som patient. Men flera har ändrat sig sedan dess.

Lisa Norén har sett att det på sociala medier framförs uppfattningar som likställer sjukdomen med elallergi och amalgamförgiftning. Det var mer vanligt i början men sjukdomen har i dag blivit mer känd, säger hon.

Nyligen skrev Hanne Kjöllner en kolumn på ledarsidan i DN där hon ifrågasätter att man alltför ensidigt söker efter biomedicinska förklaringar till långvariga symtom av covid-19. Hon menar att det finns inslag av social

smitta och kulturell sjuklighet och hänvisar till att långvariga besvär varierar kraftigt mellan olika länder.

Lisa Norén menar att det inom den svenska läkarkåren i dag råder en ganska stor enighet om hur man ska se på långtidscovid. Hon säger också att samstämmigheten är stor internationellt.

– Det finns fler som har haft kritiska åsikter om långtidscovid, men man ska komma ihåg att varken WHO, den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC, brittiska offentliga sjukvårdsorganisationen NHS eller universitet som Yale har några svårigheter att ta långtidscovid på allvar.

– Även när hiv och aids började dyka upp på åttiotalet fanns det enstaka personer som ansåg att tillståndet hade en psykisk och social förklaring. I dag skulle ingen säga att hiv beror på att man tänker fel tankar, säger hon.

Vad har ni läkare i gruppen för gemensamma erfarenheter?

– En återkommande sak är att fysisk ansträngning verkar leda till bakslag. Men vi ser också att symtomen skiftar väldigt mycket. Vi har också fått vara våra egna läkare i mångt och mycket.

Hans Arbman

hans.arbman@dn.se

Vittnesmål från läkare med långtidscovid

"Efter det akuta sjukdomsförloppet begränsas jag fortfarande av hög puls – upp till 150 – bara av att stå. Fatigue och brusig syn förvärras efter ansträngning. Att vara aktiv och tänka klart igen är vad jag önskar mest."

"Jag måste stanna efter 300 meters promenad. Jag kan pusha mig igenom ett lågintensivt träningspass, men kommer då inte ur soffan på två dagar. Jag ifrågasätter mig själv."

"Jag kan inte handla mat, köra bil eller komma ihåg att gå till förskolan. Sorgen över allt jag varit och inte längre är väller upp och rinner över. 'Du har fått en hjärnpåverkan av din infektion, de symptom du beskriver är vanliga vid andra typer av förvärvad hjärnskada', säger neuropsykologen igen. 'Du behöver hjälp.'"

Citaten är hämtade från en debattartikel som Stödgruppen för läkare med covid-19 skrev i Läkartidningen den 2 december 2020.

FAKTA. STÖDGRUPPEN FÖR LÄKARE MED COVID-19

Består av drygt 80 läkare som själva drabbats av långtidscovid.

De arbetar för att öka kunskapen om sjukdomen.

Bland medlemmarna finns alla typer av läkare. Några exempel: ST-läkare i anestesi och intensivvård, ST-läkare i onkologi, specialist i kardiologi, specialist i pediatrik, specialist i geriatrik, specialist i plastikkirurgi, specialist i psykiatri.

Källa: Lisa Norén

12 Omöjligt att komma åt de självupptagna

Det finns alltså de som åker pulka inne på kyrkogårdarna denna snörika vinter i pestens tid. Varför? SVT:s reporter försökte ställa frågan till några föräldrar som lät sina ungar köra loss på Skogskyrkogården i Stockholm (16/1), men möttes av snömos:

”Jag tycker att det är... ett bra ställe att... fira livet”, förklarade en mamma som höll på att lära sin son att åka skidor.

”Om det är någon som står där och sörjer så får man ju ofta ögonkontakt, och då får man väl visa ömsesidig respekt”, menade en morska pulkapappa.

I sociala medier föreslog en präst (!) att om man blir upprörd över det här beteendet så kanske det beror på att man gör döden för högtidlig.

Vilket påminner mig: Det brukar ju sägas att egocentrismen är typisk för vår tid. Men olidligt självupptagna människor lär ha funnits jämt, det är bara det att vi på grund av tv, radio, tidningar och internet tyvärr får reda på allt fler av deras tilltag.

Och det värsta är inte att det finns de som för sitt eget nöjes skull gör saker i stil med att inkräkta på det lilla offentliga rum som är inmutat för de döda och de sörjande. Det verkligt frustrerande är att de så obekymrat borstar av sig alla invändningar efteråt.

Tänk, så uppfyllda av sig själva är somliga att till och med den mest uppenbara dumhet blir till en dygd när någon konfronterar dem! Då kan de framhålla att de helt enkelt är lite finare och bättre människor bara: Deras handlingar är faktiskt hedervärda, och om andra motsätter sig dem beror det på att de är alldeles för enkla varelser som inte vet hur man "firar livet" och inte förmår "visa ömsesidig respekt".

Ni förstår? Det är omöjligt att komma åt sådana personer. Långt efter att du och jag är döda kommer de

att åka pulka över våra gravar utan någon annan känsla än en oerhörd belåtenhet, och så den lilla ilningen i magen just när det bär utför.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

12 Sveriges mål hänger på ännu icke godkända vacciner

I april väntas drygt 450 000 doser från både Curevax och Jansens coronavaccin. Vaccinerna saknar ännu klartecken från EU, men att de godkänns är avgörande för om det svenska målet ska nås.

– De är viktiga. Om båda två faller bort helt och hållet påverkar det naturligtvis slutspurten, säger vaccinsamordnare Richard Bergström.

Försenade leveranser från Pfizer/Biontech, Moderna och Astra Zeneca gör att Sverige nu har en mindre marginal för att nå målet att vaccinera hela den vuxna befolkningen till sommaren.

Ytterligare tre vaccin väntas få godkännande från EU under våren – och mycket hänger på dem om Sverige

ska klara det nationella målet, enligt vaccinsamordnare Richard Bergström.

Näst på tur står endosvaccinet från Jansen. Enligt Folkhälsomyndighetens prognos ska 458 000 doser av vaccinet levereras i april. Läkemedelsbolagets studier har granskats löpande av den Europeiska läkemedelsmyndigheten, EMA, som nu går i genom slutresultatet från den sista fasen.

Den 12 mars ska EMA avgöra om vaccinet bör godkännas, något som enligt Richard Bergström är högst troligt.

– Jag känner mig väldigt säker på att det blir godkänt. Jag utesluter inte heller att det sker tidigare än en 12 mars, säger han.

Folkhälsomyndigheten bedömer att lika stora volymer av Curevax vaccin också kommer att levereras i april. Läkemedelsbolaget påbörjade sista fasen av de kliniska studierna i december och väntas vara färdiga i mars.

– Planen just nu är ett godkännande i april, säger Richard Bergström.

EU-kommissionen förhandlar också om ett nytt avtal med läkemedelsbolaget Novavax, vars vaccin väntas godkännas i april. I veckan fick kommissionens vaccingrupp ta del av data från studierna som pekar på god effektivitet mot virusvariationerna som upptäckts i Storbritannien och Sydafrika, enligt Richard Bergström.

– De har gjort en studie i Storbritannien och en i Sydafrika och lyckats genomföra dem exakt när mutationerna slog till, vilket gör att de har väldigt bra data på de två mutationerna, säger han.

– Nu är vi i dagsläget inte så oroliga för den sydafrikanska mutationen i Europa, men vem vet. Vaccinet hade i alla fall en bra effekt på viruset. Man hade också väldigt bra effekt mot den brittiska mutationen.

Parallellt med att fler vaccin väntas få klartecken har EU-kommissionen kommit överens med Pfizer/Biontech om att köpa ytterligare 200 miljoner vaccindoser. Unionen är också i slutförhandlingar med Moderna om nya doser.

– Kombinationen av kraftigt utökad kapacitet för Pfizer och Moderna och att vi får fler vacciner godkända gör att jag delar bedömningen att det är realistiskt att nå målet, säger Richard Bergström.

Att leveranser försenats från de redan godkända vaccinen kallar Richard Bergström ”otroligt störande och irriterande”. Inte minst då både Pfizer/Biontech och Moderna planerat för neddragningarna utan att ge EU-kommissionen information om när och i vilken omfattning.

– Det faktum att företagen varit väldigt dåliga på att förvarna har lett till stora bekymmer. Det har de fått höra och de har lovat bättring, säger Richard Bergström.

Måste ni ställa högre krav på företagen?

– Vi har insett att vi måste vara tuffare i våra kontrakt med hur rapporteringen ska gå till. I de kommande kontrakten är vi tydligare med exakt vilken månad doser ska levereras och vilken skyldighet företagen har att förvarna om neddragningar. Det har vi fått skruva till baserat på våra erfarenheter.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

Fakta. 44 nya dödsfall

Ytterligare 44 dödsfall med bekräftad covid-19 har rapporterats i Sverige, meddelar Folkhälsomyndigheten.

Totalt har 12 370 smittade avlidit i landet.

Sammanlagt har 604 577 personer i Sverige bekräftats smittade av covid-19.

De nytilkomna dödsfallen i myndighetens statistik har i de flesta fall inträffat flera dagar tidigare, och de dödsfall som inträffat i närtid finns inte med på grund av eftersläpning i rapporteringen. Detta innebär att den dagliga uppdateringen visar inrapporterade dödsfall, inte dödsstalet för just den dagen.

12 Löfven tror att tidplanen kommer hålla

Trots försenade leveranser tror statsminister Stefan Löfven att alla vuxna svenskar ska vara vaccinerade vid halvårsskiftet.

– Men allt det här bygger på att vi får vaccin levererat. Ingen kan ju vaccinera utan vaccin, säger Stefan Löfven

De senaste veckorna har flera förseningar skett med leveranserna av vaccin mot covid-19, och takten i vaccineringen har varit lägre än vad regeringen och Folkhälsomyndigheten tidigare hoppades på. Bedömningen är ändå att målet om att de allra flesta svenskar ska ha fått vaccin innan halvårsskiftet. Skillnaden är att fler kommer att vaccineras under det andra kvartalet jämfört med en ursprungliga planen.

– Även om leveranserna kommer i en lägre takt än vad vi först bedömde så ska vi kunna upprätthålla det mål vi hade om att den vuxna befolkningen ska vara vaccinerad vid halvårsskiftet, säger Stefan Löfven (S).

– Men allt det här bygger på att vi får vaccin levererat. Ingen kan ju vaccinera utan vaccin. Fortsätter det att fungera gör vi ingen annan bedömning än att vi ska klara det. Om det blir stora problem så blir situationen annorlunda, fortsätter han.

Enligt statsministern fungerar logistiken kring vaccineringen i Sverige bra. Problemet är att det inte kommer tillräckligt många doser.

– Sverige får vaccin i samma takt som de andra EU-länderna. Regionerna säger att de använder doserna i den takt de kommer.

Enligt EU:s statistik har Danmark kommit något längre än Sverige med vaccineringen. Stefan Löfven tror att det kan hänga samman med skillnader i hur

vaccineringen inrapporteras och ländernas olika geografi.

– De har halva sin befolkning inom tio mils radie från Köpenhamn. Det gäller inte riktigt i Sverige, säger han.

Enligt statsministern är det bara marginella skillnader mellan vaccinationstakten i Sverige och i Danmark.

Han framhåller också att vaccineringen inte innebär att medborgarna redan nu kan dra en lättnadens suck. Han understryker att det kommer att ta tid innan smittspridningen är på en så låg nivå att det går att slappna av. Det är heller inte aktuellt att lätta på några restriktioner.

– Vi för en diskussion med Folkhälsomyndigheten om detta. Vi är inte där nu, det kommer att dröja, säger Stefan Löfven.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

12 Pfizer kan återbetala Sverige för förlorade vaccindoser

Oenighet mellan Pfizer/Biontech och EU-kommissionen om hur antalet vaccindoser ska räknas ledde till att Folkhälsomyndigheten avvaktade med att betala tillverkarens fakturor. Nu har parterna hittat en lösning – som betyder att Sverige och de andra EU-länderna kan återbetalas för doser som gått till spillo.

När Pfizer/Biontechs coronavaccin godkändes för användning inom EU räknade unionens läkemedelsmyndighet med att varje injektionsflaska med vaccin innehöll fem doser. Men den 8 januari ändrades bedömningen till sex doser efter att flera länder upptäckt att ytterligare en dos gick att utvinna med rätt typ av utrustning.

Det gjorde att läkemedelsbolaget började fakturera baserat på att varje flaska innehöll sex doser – något Sveriges vaccinsamordnare Richard Bergström menade var oacceptabelt eftersom länder utan rätt sprutor riskerade att betala för vaccin de inte kunde tillgodogöra sig. I Sverige uppgav flera regioner att den nödvändiga utrustningen saknades.

Enligt Richard Bergström behövde vaccintillverkaren och EU-kommissionen först enas om när varje injektionsflaska formellt ska anses innehålla sex doser. Nu har parterna nått en överenskommelse som innebär att Sverige och övriga medlemsländer kan kompenseras för förlorat vaccin.

– Mellan godkännandet av sex doser den 8 januari och fram till den siste februari kommer medlemsländerna att få tillbaka pengar om de kan dokumentera att man inte har kunnat få ut alla doser, säger Richard Bergström.

Därefter ska sex doser per injektionsflaska räknas av mot vaccinkontraktet.

Richard Bergström menar att det varit uppenbart att alla länder inte har kunnat få ut allt vaccin och menar därför att lösningen är bra.

– Jag tycker det här en pragmatisk lösning. De som inte kunnat tillgodogöra sig alla doser eftersom de saknat utrustning ska inte känna att de kastat bort vaccin de betalat för, säger han.

Hur kommer återbetalningen gå till?

– Det handlar inte om att länderna ska räkna exakt på hur många doser man inte har kunnat använda. Det rör sig snarare om någon form av enkät kring tillgången på rätt utrustning.

I väntan på att Pfizer/Biontech och EU-kommissionens överenskommelse har Folkhälsomyndigheten avvaktat med att betala tillverkarens fakturor. Statsepidemiolog Anders Tegnell vill inte uttala sig om själva lösningen, men menar att det är bra att myndigheten nu vet vad som gäller.

Samtidigt inväntar Folkhälsomyndigheten fortfarande mer information från vaccintillverkaren. Tills dess kan inte Anders Tegnell gå in närmare på hur Sverige kommer att kompenseras.

I vilken utsträckning har regionerna inte fått ut alla doser?

– Det kommer SKR behöva ta fram. Vi har bara andrahandsinformation. Det verkar vara rätt olika mellan regionerna är mitt intryck, säger Anders Tegnell.

Pfizer Sverige vill inte kommentera detaljerna i överenskommelsen, men enligt kommunikationschefen Ulrika Goossens har bolaget en bra dialog med Folkhälsomyndigheten om hur frågan hanteras i Sverige.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

12 ”Hemlösa riskerar att frysa ihjäl”

Göteborg. När det började komma hemlösa med köldskador till Johanneskyrkan i Göteborg beslutade Stadsmissionen att förvandla kyrkan till ett natthärbärke.

Flera frivilligorganisationer varnar nu för att det kalla vädret kan vara livsfarligt för människor utan bostad.

– **Det är väldigt bekymmersamt att vi nu har både den här extrema kylan och en pandemi, säger Åsa Vilu på Stadsmissionen i Göteborg.**

Det är nio grader kallt och huttrande människor står i kö på baksidan av Johanneskyrkan i Göteborg, där Stadsmissionen delar ut bröd varje morgon.

Kyrkbänkarna har ännu en natt tjänat som sovplatser för dem som inte har någon annanstans att ta vägen.

Detta tack vare ett ovanligt beslut från Stadsmissionen att förvandla kyrkan till ett natthärbärke.

– Vi såg att hemlösa riskerar att frysa ihjäl. Det kom in en person med förfrusna händer. Vi var tvungna att göra något, säger Åsa Vilu, områdeschef för social verksamhet på Stadsmissionen i Göteborg.

För att undvika smittspridning får kyrkan dock som mest ta emot 25 besökare.

– Det är väldigt bekymmersamt att vi nu har både den här extrema kylan och en pandemi. Vi måste verkligen ta höjd för att det varje år kommer en vinter och se till att människor i hemlöshet inte tvingas sova ute, säger hon.

Utanför en Willys-butik i centrala Göteborg sitter 45-åriga Florica. Hon är invirad i en blommig filt och sitter hopkurad precis vid ingången. Varje gång dörrarna öppnas kommer en pust av varm luft från affären mot henne.

Här brukar hon sitta och titta i uppemot tio timmar per dag. Ibland blir hon dåsig och slumrar till, berättar hon.

Mariana Cantaragiu, Räddningsmissionens fältarbetare, försäkrar sig om att hon har en sovplats för natten och berättar var det finns varma kläder att hämta.

– Vi åker runt och kollar hur de har det. De flesta som tigger åker tillbaka till sina hemländer på vintern. Det är bara de som inte har något annat val som tigger när det är så här kallt, säger hon.

Att se till att det finns sovplatser för hemlösa under en pågående pandemi har varit en utmaning, berättar Ulrika Falk, verksamhetschef för Räddningsmissionens arbete med utsatta EU-medborgare.

– Vi kan inte fylla upp våra härbärgen för då är vi oroliga att det ska leda till ökad smittspridning. De flesta i vår målgrupp hyr rum eller sovplats i lägenheter. Men om det inte finns och om vi inte kan -

erbjuda övernattning, är de tvungna att sova i en bil eller ett tält. Det är direkt livsfarligt, säger hon.

Frågan om lokaler för hemlösa togs upp på kommunstyrelsens sammanträde i onsdags, vilket ledde till att socialnämnden sydväst uppmanades att ordna flera akuta sovplatser. Ulrika Falk vill dock se mer långsiktiga åtgärder.

– Det vi gör nu är att förlita oss på akuta, tillfälliga lösningar. Kommunen och civilsamhället måste bli bättre på att samverka kring de här frågorna och ha en gemensam beredskap inför vintern, säger hon.

I Stockholm uppges situationen vara något bättre. Enligt Stina Kelly von Essen, socialchef på Stockholms stadsmission, råder det i nuläget ingen brist på sovplatser för hemlösa.

Genom bland annat projektet Kalla nätter, som är ett partnerskap mellan staden och civilsamhället, öppnar olika aktörer enligt ett schema upp sina lokaler för

övernattning så fort temperaturen sjunker till sju minusgrader.

– Men generellt ser vi också det som Göteborg har sett. Vi ser att det påverkar en människa att vara ute när det är så kallt, och att det är ett extremt slitsamt liv på gatan. De som kommer till våra dagverksamheter behöver stanna inne längre, de behöver torka sina skor och vantar. Därför ser vi till att man får komma in, få varm mat och varma kläder och skor, säger Stina Kelly von Essen.

Marina Ferhatovic

marina.ferhatovic@dn.se

12 Kravet: Förbjud isolering på ungdomshem

Flera barnrättsorganisationer vill se förändringar på svenska ungdomshem. Bland annat bör metoden med avskiljningar tas bort helt.

– Man måste införa ett förbud av den här särskilda befogenheten, säger Magnus Jägerskog, general-sekreterare för Bris.

Bris har tillsammans med Barnrättsbyrån, Rädda Barnen, Unicef Sverige, Ecpat och Maskrosbarn skickat ett gemensam skrivelse till socialminister Lena Hallengren (S), som är ansvarig minister för Statens institutionsstyrelse (Sis). Organisationernas budskap är att regeringen omgående behöver vidta åtgärder när det gäller barn som är placerade på Sis-hem i Sverige.

TT

12 Bokning på riksnivå har gett Danmark framgång med vaccinationerna

En och en halv månad efter att de första vaccinen mot covid-19 tagits i bruk är Danmark fortfarande ett av de EU-länder som har kommit längst med att vaccinera sin befolkning. En centralt styrd organisation och ett enhetligt bokningssystem uppges som ett par förklaringar bakom framgångarna – och där skiljer sig Danmark från Sverige.

Ju fler stick, desto snabbare kan samhället öppna igen. Det är åtminstone förhoppningen när länderna världen över nu försöker vaccinera sina befolkningar mot covid-19 så fort som möjligt.

Men vaccinationstakten länderna emellan skiljer sig åt och Danmark har utmärkt sig för att ligga i framkant,

enligt sammanställningar som bland annat den europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC och sajten Politico gjort.

Enligt den danska folkhälsomyndigheten Sundhedsstyrelsen hade i början av veckan tre av fyra som bor på landets äldreboenden liksom hälften av frontpersonalen i vården nu fått sina två doser covid-19-vaccin.

Enligt torsdagens siffror från Statens Serum Institut hade totalt 3,54 procent av Danmarks befolkning fått den första vaccindosen. 156 397 stycken – 2,68 procent av befolkningen – hade även fått den andra dosen och är färdigvaccinerade.

Motsvarande andel färdigvaccinerade i Sverige var enligt Folkhälsomyndighetens, FHM, statistik på torsdagen 1,24 procent, eller 101 507 personer. Andelen som fått dos ett i Sverige var däremot högre än i Danmark och uppgick till 4,04 procent, 331 389 personer.

Som DN kunde berätta tidigare i veckan saknar flera svenska regioner ännu en färdig plan för vaccinbokning. Av granskningen framgår också att det inte finns något enhetligt bokningssystem regionerna emellan och att regionernas vaccinsamordnare är kritiska till hur FHM har kommunicerat de gällande turordningsreglerna.

I Danmark fattades det tidigt beslut om att centralisera hanteringen av vaccinprogrammet.

– Centralisering och planering har förmodligen gjort stor skillnad. Ute i regionerna, på vårdcentraler och vaccincenter, gör folk bara som de blivit tillsagda. All planering och alla viktiga beslut kring hur vaccineringen ska skötas har tagits centralt på makronivå i stället för att varje enskild region ska göra upp egna regler och system, säger Flemming Konradsen, professor i global hälsa vid Köpenhamns universitet.

De danska myndigheternas målsättning är att samtliga medborgare över 16 år ska ha erbjudits vaccin mot

covid-19 innan juni månad är slut. En särskild vaccinationskalender har tagits fram där invånarna är indelade i tolv kategorier enligt en viss prioriteringsordning.

– Vi har en rätt specifik tidslinje, men den kan naturligtvis förändras utifrån tillgången till vaccin. Volym och tillförlitlighet i leveranserna är egentligen våra enda utmaningar, systemet i sig hade utan problem kunnat hantera mer vaccin och vaccinera fler, säger Palle Vallentiner-Branth, avdelningschef vid Statens Serum Institut, det statliga forskningsinstitut som bland annat ansvarar för leverans av covid-19-vaccinen.

I Sverige har det framförts kritik, bland annat från pensionärsorganisationen PRO, mot att personer över 70 år i vissa fall behöver både dator och e-legitimation för att kunna boka tid för vaccinering.

I Danmark undantas de allra äldsta från kravet på att boka digitalt – den som inte har en dator får i stället ett brev på posten. Alla som bor på hem samt

vårdpersonal behöver inte heller boka digitalt. Men i övrigt är bokningssystemet detsamma för alla invånare över hela landet. Det sköts via E-boks, en digital brevlåda som i stort sett alla danskar har sedan några år tillbaka.

– Så fort en ny leverans vaccin landar på dansk mark får medborgare som står på tur ett meddelande i brevlådan och kan därefter boka en tid som passar, säger Palle Vallentiner-Branth.

Han menar att infrastrukturen samt inte minst det faktum att många medborgare var väl bekanta med den digitala brevlådan långt före coronapandemin, har varit avgörande för hur väl vaccinprogrammet har fungerat så här långt.

– Det har varit väldigt praktiskt, om än inte perfekt. Självklart har det hänt att folk blivit frustrerade när de inte fått exakt den tid de önskat eller behövt vänta på att nya tider ska släppas, säger han.

Den 27 december gavs de första vaccinsprutorna i Danmark. Sent kvällen före hade den första leveransen av Pfizer/Biontechs vaccin anlänt och läkare över hela landet kallades in för att hjälpa till på vårdcentralerna. En av dem var Susanne Reventlow, läkare och professor vid institutet för folkhälsovetenskap vid Köpenhamns universitet.

– Det var julhelg och många var lediga men det var inga problem att få läkare att rycka in med kort varsel. Jag tror att alla var måna om att vaccineringen skulle komma i gång så fort som möjligt, och allt fungerade otroligt effektivt, säger hon.

Susanne Reventlow tror att Danmarks framgångar delvis beror på landets nationella vaccinationsregister. Ett sådant har Sverige också men dit rapporteras bara vaccinationer som ges inom det allmänna vaccinationsprogrammet för barn, samt numera även vaccinationer mot covid-19.

I Danmark är det obligatoriskt att rapportera in samtliga vaccin som ges, även mot säsongsinfluensa.

– Det är en detaljerad databas där hälsomyndigheterna har god överblick över befolkningen, vilka riskgrupper och sjukdomar som föreligger. Utifrån databasen och det danska personnummersystemet har de kunnat besluta vilka som ska vaccineras först och vilka regioner som ska prioriteras vid vilken tidpunkt, säger Susanne Reventlow.

Det är Statens Serum Institut som samlar in data när det gäller vilka som har vaccinerats mot covid-19. Här kan man följa i realtid hur många som vaccinerats och statistiken för hela landet uppdateras dagligen klockan 14.

I Sverige överförs vaccinationsuppgifter från journalsystem till vaccinregistret – men hur det går till skiljer sig åt mellan regionerna. ”Några journalsystem levererar data en gång i veckan och efterregistrering förekommer. Det faktiska antalet utförda vaccinationer och vaccinerade personer är därför något högre än det som redovisas här”, skriver FHM på sin hemsida.

– Av någon anledning verkar insamlandet av data ta lång tid i en del länder. Samma gäller administrationen av det vaccin som kommer in. Det kan ibland ta veckor, säger professor Flemming Konradsen.

I Danmark hanteras allt covidvaccin av Statens Serum Institut i Köpenhamn, som sedan fördelar till de fem regionerna.

Sundhedsstyrelsen räknar med att 90 procent av befolkningen kommer att tacka ja till vaccinet. Merparten av dessa kommer att vaccineras vid något av de trettio center för massvaccinering som satts upp runt om i landet.

DN har sökt Sveriges vaccinsamordnare Richard Bergström som avböjer att kommentera skillnaderna mellan Sveriges och Danmarks vaccinstrategier.

Hanna Grosshög

riksnatverket@dn.se

FAKTA. FOLKET UPPDELAT I TOLV KATEGORIER

Sundhedsstyrelsen har tagit fram en vaccinationskalender där befolkningen delas in i tolv kategorier. Kalendern sträcker sig fram till vecka 26, då alla vuxna beräknas vara färdigvaccinerade.

1. Personer bosatta på äldreboenden.
2. Personer över 65 år som behöver praktisk hjälp i hemmet och personlig assistans.
3. Personer över 85 år.
4. Frontpersonal i vård- och omsorgssektorn samt delar av socialtjänsten.
5. Särskilt utvalda patienter i riskgrupp.
6. Särskilt utvalda anhöriga till patienter i riskgrupp.
7. Personer 80–84 år.
8. Personer 75–79 år.
9. Personer 65–74 år.

10. Personer under 65 år vars hälsotillstånd medför ökad risk.

11. Personal med samhällskritiska funktioner.

12. Övrig befolkning 16–64 år.

FAKTA. SÅ MÅNGA HAR VACCINERAT SIG I DANMARK

I Danmark har enligt torsdagens siffror från Statens Serum Institut totalt 3,54 procent av Danmarks befolkning fått den första vaccindosen. 156 397 personer – 2,68 procent av befolkningen – hade även fått den andra dosen och är färdigvaccinerade.

I Sverige hade enligt Folkhälsomyndighetens, FHM, statistik på torsdagen 1,24 procent, eller 101 507 personer, fått två doser. Andelen som fått dos 1 i Sverige uppgick till 4,04 procent, 331 389 personer.

Källor: Statens Serum Institut, Folkhälsomyndigheten, politico.eu, Our world in data.

12 Astra Zenecas vd: Ingen gör så mycket vaccin som vi

Läkemedelsjätten Astra Zeneca ökade sina intäkter med tio procent i fjol trots pandemin och spår ännu högre tillväxt i år.

– Vi tillverkar 100 miljoner vaccindoser under februari, ingen annan levererar mer, kommenterade vd Pascal Soriot.

I sitt bokslut för 2020 visar den svensk-brittiska läkemedelsjätten en omsättning på motsvarande 221 miljarder kronor, en ökning med 10 procent.

Rörelseresultatet ökade med 17 procent till 61 miljarder. Tillväxten drivs framför allt av nya läkemedel.

– Med tanke på pandemin är det ett enastående resultat och prognosen är att vi under 2021 för tredje

året i rad kommer att visa tvåsiffrig tillväxt, sade vd Pascal Soriot under en webbkonferens.

I den prognosen räknar man inte med några intäkter från covid-19-vaccinet eller effekter av förvärvet av specialistläkemedelsbolaget Alexion för motsvarande 330 miljarder kronor.

Astra Zeneca uppger att man kommer att tillverka 100 miljoner doser vaccin under februari och vara uppe i en takt av 200 miljoner doser per månad under genomproduktion i mer än 25 fabriker. Man tror samtidigt att man till hösten har klart ett modifierat vaccin som ska vara mer verksamt mot muterade varianter av viruset.

Bolaget har ansatts hårt den senaste tiden på grund av att man inte kunnat leverera det antal doser man planerat till EU. Soriot kommenterade detta så här:

– Vi kan förlora oss i detaljer, men den stora bilden är att vi har ett vaccin som är godkänt av ett stort antal myndigheter och som redan förhindrar infektioner och dödsfall.

– Vi är den största tillverkaren och levererar också mycket utanför västvärlden. Vi bidrar starkt till att andelen vaccinerade kommer att vara fördubblad inom en månad, sade Pascal Soriot.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

12 Dan Lucas: Därför är det viktigt att öppna och läsa det orange kuvertet

Denna vecka börjar Pensionsmyndigheten med sitt stora utskick av orange kuvert med den personliga informationen till sex miljoner pensionssparare och två miljoner pensionärer.

DN:s Dan Lucas svarar på varför det är viktigt att läsa informationen.

FRÅGOR & SVAR. 1. Nyheten i årets kuvert är att jag kan jämföra mitt pensionssparande med genomsnittet för samtliga sparare. Har jag nytta av det?

Ja, du kan till exempel se om du betalar dyrt för dina fonder, jämfört med vad andra gör.

Men som alla år så innehåller kuvertet en sammanställning av hur dina premiepensionsfonder gått och hur mycket din allmänna inkomstpension har ökat. Här finns också en prognos för hur mycket du får i pension från den statliga allmänna pensionen.

Och det är viktigt. Även relativt unga inkomstagare bör någon gång per år se över sitt sparande. Hur har dina fonder gått, jämfört med andra liknande, till exempel.

2. Jaha, men kommer siffrorna i prognosen att stämma?

Det beror faktiskt till stor del på dig själv. Det svenska pensionssystemet bygger på hela livets inkomst. Det betyder att den som till exempel går ner i arbetstid också måste räkna med lägre pension än den som arbetar heltid hela livet.

3. Vad ska jag då göra för att få en bättre pension?

Du ska jobba heltid så mycket du kan, du ska inte jobba svart (det får du inga pensionspoäng för) och du

ska se till att du har tjänstepension – vilket det överväldigande flertalet på arbetsmarknaden har. Även den äldre delen av arbetskraften kan förbättra sin pension. För den som orkar jobba ett par extra år efter fyllda 65 blir det en märkbar skillnad i pensionen, jämfört med för den som går tidigare än 65. De där extra åren kan betyda tusenlappar varje månad i mer pension.

4. Behöver jag ha ett privat pensionssparande?

Det måste var och en bestämma själv. Det beror på hur hög inkomst du har, vilka andra livsval du gör och vilka förväntningar du har på livet som pensionär. Gå in på Pensionsmyndigheten.se och logga in så får du en personlig prognos. Du kan även göra en prognos på minpension.se.

När du gör den preliminära beräkningen för hela din pension kan du även se effekten av att, till exempel, jobba längre upp i ålder, eller av att förändra utbetalningstiden för olika delar av pensionen. Det är

ju endast med ett bra faktaunderlag som du kan fatta de bästa besluten.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

12 Sparare kan jämföra sig med andra

I år kan pensionsspararen jämföra sin egen pension med andras. Det är en nyhet i årets utskick av det orange kuvertet med uppgifter om din pension.

Pensionärerna har redan fått utskicket, digitalt eller i brevlådan. Nu kommer det till de blivande pensionärerna, som där bland annat kan jämföra sina egna pensionsuppgifter med snittspararens.

”Syftet är att locka till läsning och till att jämföra sina egna uppgifter om exempelvis avgift i premiepensionens fondsparande med alla övriga pensionssparare”, skriver Pensionsmyndigheten i ett pressmeddelande.

Så här ser snittspararens uppgifter ut, enligt myndigheten:

Intjänad allmän pension senaste inkomståret, 56 400 kronor.

Summa intjänad allmän pension, 1 251 130 kronor.

Värdeutveckling premiepensionen, 6,4 procent.

Fondavgift, 0,18 procent.

TT

12 Coronagympa i parken gör succé trots vinterkylan

När coronapandemin var ett faktum, hemarbete anbefalldes och gymmen tömdes gick Örbyborna man ur huse.

Sedan förra påsken gympas, dansas och tränas det för fullt i Aspöparken – varje dag.

– Jag kallar det för närproducerad rörelseglädje, säger initiativtagaren Göran Hellgren.

Klockan är åtta på morgonen och kvicksilvret visar på minus 12 när Sofia Bruto, Kicki Carlsson, David Mattsson och ytterligare en dryg handfull morgonpigga Örbybor rullar ut sina liggunderlag på snön i Aspöparken.

Luftfuktigheten i deras varma utandningsluft blir till gnistrande rök när de samlas i en cirkel kring danspedagogen Ana Strandberg som ska hålla i dagens uteträningspass för Örbyborna.

– Det bästa som hänt sedan coronapandemin bröt ut, konstaterar Sofia Bruto som inte tvekar en sekund att slänga sig ner på marken för att göra såväl armhävningar, situps som höftlyft i kylan.

Passet börjar 08.15. Det är uttänkt. Då hinner folk lämna barn på skolor och förskolor innan det drar igång. Sedan håller de på i en intensiv halvtimme – och i bästa fall hinner de hem till dagens första jobbmöten, som för så många andra oftast sker på hemmakontoret, via olika plattformar på nätet.

– Det är otroligt skönt att få börja dagen med frisk luft och rörelse. Ja, jag tänker att det är härligt som det är viktigt, både för kropp och själ, säger Stina Stål Haller, en annan av Örbyborna som blivit stammis i Aspöparken.

Bakom konceptet står Göran Hellgren, entreprenör i utomhusträningsbranschen. Förra påsken drog han lite på chans ut ett meddelande i områdets Facebookgrupp: ”Någon som har lust att träna lite med mig i parken på mornarna?”

Det var det. Första morgonen kom det fem personer. Sedan exploderade intresset. I somras närmade man sig till och med den då den kritiska gränsen på 49 personer.

– När allt började stängas ner i påskas upplevde jag att jag tappade lite tempo, jag behövde en morot för att komma upp och ut. Så det var verkligen ett infall att skicka ut det där meddelandet, en tanke sprungen ur mitt eget behov, säger Göran Hellgren.

Idén blev till en plan som blev till det som i dag är ett digert veckoschema, med morgon-, lunch- och kvällspass. Två av dem som deltog från början leder i dag själva pass och kallar sig för utomhuscoacher.

Styrka, rörlighet, flås och danspass står på schemat. Enkelt och effektivt.

Först var allt gratis för alla.

– När vi hade kört några veckor i våras sa vi åt Göran att nu får du väl ändå börja ta betalt, det här är ju guld värt, säger Sofia Bruto.

De kom överens om att 25 kronor per gång var rimligt. Nu har priset stigit till 35.

– Värt vartenda öre, jag har inte varit på Sats en enda gång sedan i mars förra året, konstaterar Stina Stål Haller.

De gympande småhusägarna i Örby har inte bara fått rörelse och minskat risken för kontorsnackar och tillhörande ryggont – de har även lärt känna varandra bättre och fått en ny känsla av gemenskap i Aspöparken.

– Fast vi skulle vilja döpa om den till ”Görans arena” – allt är ju tack vare honom, säger Sofia Bruto.

Göran ler. Sedan snön kom har han inte bara lett träningspass i parken – han har även spolat isen och sett till att det finns ett maskindraget, 200 meter långt, ovalt längdspår. Här kan man få lära sig längdåkningsteknik av Göran. Eller bara åka runt, runt på eget bevåg.

– Jag kallar det närproducerad rörelseglädje. Min drivkraft är att se hur mycket glädje det genererar, utöver den faktiska nyttan, säger Göran.

Det gnisslar om snön när DN är med och morgongympar. Ana Strandberg, som till vardags är danspedagog, har med sig en liten musikanläggning i ryggsäcken.

– Vi har kört i alla väder. Sol som regn som snö och kyla. Som jag uppfattar det har det blivit en daglig rutin för många här.

Alla har lärt sig att klä sig efter väder, i den nu rådande kylan är det lager på lager som gäller.

Göran Hellgren, som bor precis intill parken, kan dagligen se genom fönstret på sitt hemmakontor hur mycket den används under både dag- och kvällstid. Det gör honom glad.

– Allt går! Och vi vill gärna inspirera andra. Det krävs faktiskt inte så mycket för att få till det. Det man får tillbaka är så ofantligt mycket värt.

Ulrika

12 ”Marknadsliberal politik ligger bakom coronakaoset”

Att så många blivit sjuka och avlidit i covid-19 är givetvis ett misslyckande. Coronakommissionen pekar särskilt ut ansvaret för regeringarna, den nuvarande och de tidigare. Jag vill lyfta fram faktorer som etablissemanget undviker att tala om.

Viktigast är nog att vi inte sett några problem med att vara så beroende av varandra i världen.

Globaliseringen var bara bra, ”just in time” skulle alltid fungera. Om inte annat skulle EU garantera att vi får de varor vi behöver, till exempel mediciner, skyddsutrustning mm i vården. Som vi vet fungerade det inte alls.

Den starkt marknadsliberala politiken som förts i Sverige har lett till omfattande privatiseringar. Varför

skulle privata företag i konkurrens bygga upp kostsamma lager? Apoteken är ett exempel.

Till den politiken hör också att statens roll ska begränsas. Nu ropar man på staten, den man tidigare ville hålla så liten som möjligt.

Alliansregeringarna beslutade om stora skattesänkningar. Allt var inte fel, men den negativa synen på skatter har bidragit till att äldrevården eftersatts. S-regeringarna har inte gjort mycket för att ändra på detta. Vänsterpartiet har däremot varnat.

Individualisering har varit ”inne”, solidaritet ”ute”. Visst, vi ska inte låta oss förtryckas av stat eller företag, inte heller av klaner eller familjer. Men när tillit och sammanhållning i ett samhälle eroderar har vi ett problem. Budskapet att hålla avstånd byggde på tillit och hänsyn till andra. Det höll inte.

Det är lätt att peka ut den unga generationen för bristande tillit. Men det gäller också många av oss andra och ledande tjänstemän och politiker.

Jag jämför med Finland som har få avlidna jämfört med Sverige. Där finns, sannolikt förstärkt av krigsåren, en större tillit och sammanhållning. Vi har själva ett ansvar för att den svenska covid-19-modellen inte har lyckats bättre.

Det här är faktorer som bidragit till det kaos som utbröt i våras när vården inledningsvis till och med fick ta fram prioriteringslistor på vilka som man i ett akut skede skulle försöka rädda och inte. Detta bör lyftas fram mer i stället för att skylla på varandra och tro att stora omorganisationer löser problemen.

Torsten Sandberg, Kalix, medlem i Centerpartiet, tidigare riksdagsledamot och politisk tjänsteman i regeringskansliet

Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.

Övergripande delar av kulturministrarnas demokrati och kultur läggs i området för riksdag m m

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälso- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Utbildnings- departementet

Utbildningsdepartementet ansvarar för regeringens utbildnings- och forskningspolitik. Departementet arbetar med frågor som exempelvis handlar om skolresultat, lärarnas villkor och studiefinansiering.

[Områden](#)

Områden

- [Barn- och ungdomsutbildning](#)
- [Folkbildning](#)
- [Högskola och forskning](#)
- [Studiefinansiering](#)
- [Vuxenutbildning](#)

[Om Utbildningsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Utbildningsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)

- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Anna Ekström](#)

Utbildningsminister

[Matilda Ernkrans](#)

Minister för högre utbildning och forskning

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Arbete inom utbildningsområdet med anledning av nya coronaviruset](#)

Aktuellt från Utbildningsdepartementet

Utbildningsdepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utbildningsdepartementet/>

Myndigheter

- **Etikprövningsmyndigheten**
24 januari 2019 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Karlstads universitet**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Skövde**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Halmstad**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Borås**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan Dalarna**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Göteborgs universitet**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH)**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Försvarshögskolan**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Centrala studiestödsnämnden (CSN)**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Blekinge tekniska högskola (BTH)**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Överklagandenämnden för högskolan**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS)**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Örebro universitet**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Vetenskapsrådet**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Uppsala universitet**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Universitetskanslersämbetet (UKÄ)**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Universitets- och högskolerådet (UHR)**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)

- **Södertörns högskola**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Stockholms universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Stockholms konstnärliga högskola (SKH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Statens skolverk**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Statens skolinspektion**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Skolforskningsinstitutet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Sameskolstyrelsen**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Rymdstyrelsen**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Polarforskningssekretariatet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Mälardalens högskola (MDH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Mittuniversitetet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Malmö universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Lunds universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Luleå tekniska universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Linnéuniversitetet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Linköpings universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Kungl. Tekniska högskolan (KTH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)

- **Kungl. Musikhögskolan i Stockholm (KMH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Kungl. Konsthögskolan**
13 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Kungl. biblioteket (KB)**
13 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Konstfack**
12 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Karolinska institutet (KI)**
12 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Institutet för rymdfysik**
11 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan Väst**
11 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Kristianstad (HKR)**
11 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Umeå universitet**
05 februari 2015 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Skolväsendets överklagandenämnd**
05 februari 2015 från [Utbildningsdepartementet](#)

Anna Ekström

Utbildningsminister

[Utbildningsdepartementet](#)

"Vi har haft ett av de mest högpresterande och jämlika skolsystemen i världen. Dit ska vi igen. Då krävs ordning och studiero, kunskap och bildning. Vi ska skapa en skola där varje elevs ansträngning avgör hur långt hon kan nå i sina studier – inte vilka föräldrar hon råkar ha eller vilken skola hon valt."

Anna Ekströms områden

- [Barn- och ungdomsutbildning](#)
- [Folkbildning](#)
- [Vuxenutbildning](#)

Matilda Ernkrans

Minister för högre utbildning och forskning

[Utbildningsdepartementet](#)

”Oavsett var du bor i vårt land ska det finnas goda möjligheter att studera vidare. Vi ska se till att Sveriges studenter får bra förutsättningar och en trygg studietid. Vi investerar i utbildning och forskning för att bygga ett starkare samhälle.”

Matilda Ernkrans områden

- [Högskola och forskning](#)
- [Studiefinansiering](#)

[SW .7957 Undervisning o d. Forskning](#)

Kulturdepartementet

Kulturdepartementet ansvarar för frågor som rör kultur, demokrati, medier, de nationella minoriteterna och det samiska folkets språk och kultur. Departementet ansvarar också för idrott och ungdomspolitik samt för frågor som rör det civila samhället, trossamfund och begravningsverksamhet.

[Områden](#)

Områden

- [Civila samhället och idrott](#)
- [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Kultur](#)
- [Medier](#)
- [Ungdomspolitik](#)

[Om Kulturdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Kulturdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)

- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvarigt statsråd](#)

Ansvarigt statsråd

[Amanda Lind](#)

Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Amanda Linds möten angående nya coronavirusets effekter](#)
- [Regeringens strategi för romsk inkludering](#)
- [Demokratin 100 år](#)
- [Kulturrådsbloggen](#)

Aktuellt från Kulturdepartementet

Kulturdepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/kulturdepartementet/>

Myndigheter

- **Nationalmuseum**
02 januari 2018 från [Kulturdepartementet](#)
- **Delegationen mot segregation**
02 januari 2018 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för stöd till trossamfund**
01 juli 2017 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Fängelsemuseum**
02 januari 2017 från [Kulturdepartementet](#)
- **Nämnden för hemslöjdsfrågor**
21 november 2016 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för press, radio och tv**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för tillgängliga medier**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens musikverk**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens konstråd**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens försvarshistoriska museer**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksantikvarieämbetet**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Naturhistoriska riksmuseet**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för kulturanalys**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Moderna museet**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Konstnärsnämnden**
24 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Institutet för språk och folkminnen**
24 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Forum för levande historia**
24 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Svenska Artisters och Musikers Intresseförening (SAMI)**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)

- **Stiftelsen Dansmuseifonden**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Radio**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Nordicom**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksteatern**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Valmyndigheten**
05 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Zornsamlingarna**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Thielska galleriet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Tekniska museet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Strindbergsmuseet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Skansen**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Nordiska museet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Arbetets museum**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksförbundet Sveriges museer**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Nobelmuseet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Judiska museet i Stockholm**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Áttje, Svenskt fjäll- och samemuseum**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Voksenåsen AS**
21 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Drottningholms Slottsteater**
21 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)

- **Kungliga Operan AB (Operan)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Föreningen Svensk Form**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Diskrimineringsombudsmannen, DO**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Utbildningsradion**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Television**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges författarfond**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Svenska Filminstitutet**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Dansens Hus**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens museer för världskultur**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens medieråd**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens maritima museer**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens kulturråd**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens historiska museer**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens centrum för arkitektur och design**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sametinget**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Röhsska museet i Göteborg**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksarkivet**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Nämnden mot diskriminering**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Kungliga Dramatiska teatern AB (Dramaten)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)

- **Bildkonst Upphovsrätt i Sveriges (BUS)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Författarförbund**
11 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Bildmuseet i Umeå**
11 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)

Amanda Lind

Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna

[Kulturdepartementet](#)

”Vår demokrati ska främjas, journalister och konstnärers frihet skyddas och oavsett om du bor i storstad eller på landsbygden ska du ha tillgång till att utöva och uppleva kultur och idrott.”

Amanda Linds områden

- [Civila samhället och idrott](#)
  - [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Kultur](#)
- [Medier](#)
- [Ungdomspolitik](#)

[SW 70 Allmänt om konst o kultur.](#)

[SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.](#)

[SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.](#)

[SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.](#)

[SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.](#)

[SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.](#)

[SW 78 Musik \(konserter o d 792\)](#)

[SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.](#)

[SW .7911-7913 Seder och bruk.](#)

[SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.](#)

[SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.](#)

[SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.](#)

[SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.](#)

[SW 796/799 Sport, idrott o d.](#)

[SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.](#)

[SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.](#)

[SW .101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.](#)

[SW .102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning](#)

[SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar](#)

[SW 11/19 Individernas inre verkligheter.](#)

[SW 2 Religiösa verksamheter o d.](#)

[SW .655 Förlagsverksamheter o d.](#)

[SW .659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od. SW .](#)

[657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)

[SW 32 Statsvetenskap.](#)

07 Ledare: Fiaskot Skolplattformen måste få konsekvenser

Att läsa igenom rapporteringen om Skolplattformen är som att bevittna ett gatlopp: Slagen haglar från alla sidor, från början till slut.

”Helt värdelöst, inget har fungerat”, sa en förälder till DN redan i september 2018, några veckor efter lanseringen. Rubriken: ”Haveri för Stockholms jättelika digitala skolsatsning”.

Och så har det fortsatt. Oktober 2018: ”Skolplattformens nota för konsulterna: 77

miljoner”. Augusti 2019: ”Personnummer och omdömen för 140 000 elever i Stockholm har legat öppet”. Oktober 2019: ”Skolborgarrådet om it-fiaskot: Bedrövligt”.

Och så DN-reportaget från den 4 februari i år: ”Så blev Skolplattformen en it-katastrof: Det sämsta system jag sett.”

Vi backar bandet. Projektet Skolplattformen drogs i gång år 2012 med syftet att ta fram ett gemensamt it-system för Stockholms samtliga skolor. Tanken var att minska pedagogernas administrativa börda och effektivisera administrationen. Den skulle också ”utveckla elevernas lärande”.

Men det gick alltså fel från början. På sociala medier har föräldrar rasat i frustration medan stadens it-tekniker tvingats ägna sig åt ”ständiga brandkårsutryckningar”, som en källa

säger till DN. Det är dålig dokumentation, ignorerade varningssignaler, oklara beslut, diffusa konsultuppdrag – och inte minst skrämmande usel sekretess.

Såväl externa som stadens egna utredningar har sågat Skolplattformen. Och notan ligger hittills på nästan 700 miljoner kronor.

Det finns många reflektioner att göra av detta it-fiasko. En är att det kan skada medborgarnas tilltro till myndigheter och politiker. Om man gång på gång stångar huvudet blodigt mot ett felande system kan det påverka såväl tillit som vilja att betala skatt.

Frustrationen ökar när det inte går att komma undan. Den som har barn i skolan är helt hänvisad till det usla systemet, precis som det inte finns någon konkurrerande kollektivtrafik

för den som blir vansinnig när bussen till jobbet ställs in igen.

Detta är en stor del av förklaringen till att de offentliga monopolen inom till exempel vård och skola en gång bröts upp, vilket kan vara nyttigt att påminnas om för den som tror att allt var bättre på 1970-talet.

En annan reflektion rör Sveriges självbild. Vi vill gärna utmåla oss som it-nationen nummer ett. Den synen blir svår att försvara när vi inte ens kan ordna ett fungerande sätt för föräldrar och skola att kommunicera med varandra.

Eller, för den delen, när Transportstyrelsen väljer att outsourca känsliga uppgifter om polis och militär till Tjeckien och Serbien. Eller när det problemomsusade svenska kommunikationssystemet Rakel, byggt för att

stå pall för kriser, inte fungerar under terrordåd och saknar täckning under skogsbränder.

Vad gäller Transportstyrelsen utkrävdes åtminstone ansvar av flera av nyckelpersonerna. Den skandalen avslöjades snabbt och drastiskt, det blev stor mediestorm och känslorna var heta.

I fall som med Skolplattformen i Stockholm är det tydligen svårare. Skandalen är lågintensiv, den pågår dag ut och dag in, många enskilda slår huvudet blodigt mot skärmen och skattemiljonerna sipprar ut. Men de ansvariga cheferna sitter kvar, liksom deras chefer.

”Får man hantera skattebetalarnas pengar på det här sättet? Nej, det tycker inte jag”, säger skolborgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist (L).

Så vilka blir konsekvenserna?

DN 7/2 2021

07 Björn Wiman: Du kommer att bli chockad över hur det kan hända här

I ett avsnitt av den klassiska tv-serien ”Mad men” levererar huvudpersonen Don Draper en cynisk replik om ett av sina verkliga expertområden: konsten att förtränga det förflutna. En kvinnlig kollega som har genomgått en smärtsam erfarenhet får uppmaningen att vända blad och gå vidare: ”Det har aldrig hänt. Det kommer att chockera dig hur mycket det aldrig har hänt.”

Exakt en månad efter en av de mest oerhörda händelserna i den moderna politiska historien, stormningen av kongressen i Washington, är det lätt att tänka samma sak. Det hände aldrig. Det är chockerande hur mycket det aldrig hände.

Den högst ansvarige kommer att bli frikänd i en riksprocess. Hans lakejer har redan börjat krypa vid hans fötter. En av kongressens ledamöter är anhängare av en högerextrem rörelse som hävdar att hennes åsiktsmotståndare är satanister som dödar barn. Andra envisas med att ta med sig skjutvapen in i kongressbyggnaden.

”Vända blad och gå vidare”? Det är ett säkert sätt att se till att det som hände den 6 januari kan hända igen. Att stryka ett streck över en tyrann är att stryka ett streck över det som gjorde tyranniet möjligt.

Det är ett mönster som inte bara gäller USA, men många historiker är ense om att det är just landets oförmåga att göra upp med rasförtrycket i nationens förflutna som ligger bakom dagens våldsamma motsättningar. I boken ”Learning from the Germans. Confronting race and the memory of evil” (recenserad av Ola Larsmo i DN 23/10 2020) menar filosofen Susan Neiman att USA aldrig har inlett den uppgörelse- och försoningsprocess om rasismen som skulle vara nödvändig. Hon jämför med Tyskland, som hon beskriver som ett föredöme när det gäller att bearbeta sin mörkaste historia.

”Liksom dygnet består av dag och natt så har alla folks historia sina ljusa och mörka sidor”, sade åklagaren Fritz Bauer, som på 1960-talet drev de så kallade Auschwitzrättegångarna som blev avgörande för den tyska självuppgörelsen

efter nazismens förbrytelser. Bauer var övertygad om att det gick att kombinera stoltheten över Tyskland som Goethes och Beethovens hemland med insikten om att det också var Hitlers, Eichmanns och deras medlöparens land.

Jag kom att tänka på Fritz Bauers ord när jag såg en opinionsundersökning om läget i den pågående politiska kollapsen i Italien. Fyra partier dominerar landskapet: ett tynande liberalt/socialdemokratiskt parti (PD), ett högerextremistiskt parti (Lega), ett parti av missnöjespopulister (Femstjärnerörelsen) och så – på starkast frammarsch av dem alla – ett parti som bildats med hjälp av renodlade fascister (Italiens bröder). Det sistnämnda har i dag stöd av var sjätte italienare.

Hur har det blivit så? Hur har fascismen, som drev hundratusentals italienare i döden, kunnat

återuppstå med en sådan kraft i det land där den en gång fick sitt namn? En av förklaringarna är just bristen på nationell självuppgörelse. Också i Italien är det chockerande hur mycket som aldrig tycks ha hänt. Landet där diktatorn Benito Mussolini på 1920-talet blev föregångare för de tyska nazisterna och visade hur en våldsam minoritet kan få den politiska makten har aldrig varit i närheten av att göra upp med sitt svarta förflutna.

I stället etablerades efter kriget den officiella bilden att italienarna varit skyddslösa offer för nazisterna. Man klamrade sig fast – som författaren Géraldine Schwarz skriver i boken ”Medlöparna” – vid de nazistiska brottens monstruösa karaktär för att glömma sina egna.

De blodiga kolonialkrigen med kemiska stridsmedel i Libyen och Etiopien, som vissa

historiker jämställer med folkmord, förträngdes och tystades ner. Massakrer på civila i Grekland och Jugoslavien sopades under mattan.

I Italien hölls aldrig någon motsvarighet till Nürnbergprocessen, där de fascistiska brottslingarna blev dömda. I stället beviljades de straffrihet och gjorde karriär. Också den neorealistiska filmen, som förvisso fördömer den totalitära ideologin, frikänner den ”vanliga” italienarens roll under fascismen. Först senare med Ettore Scola och Pier Paolo Pasolini kom en ansats till verklig självreflektion.

I dag blir det en allt vanligare uppfattning att raslagarna, som infördes på ett ganska sent stadium, visserligen var förfärliga men att fascismen utan dem skulle ha varit inte bara acceptabel, utan rent av bra. Det är därför man i dag ser Mussolinisouvenirer i vanliga affärer

och ledande politiker som får pluspoäng när de citerar *Il Duce*.

Men om Italien hade gjort sitt minnesarbete – hade då så många italienare relativiserat och till och med hyllat extremism och fascism? Om de ansvariga hade ställts till ansvar, hade då inte dagens generationer varit bättre rustade för att stå emot föraktet för demokratin och dyrkan av våldet?

Samma fråga kan ställas på många platser. En nation som inte har modet att skapa klarhet kring sitt förflutna kommer aldrig att vara rustad för att möta framtiden. ”Uppgörelse och försoning tar tid. Det gör ont. Men det måste göras”, skriver Géraldine Schwarz i ”Medlöparna”.

Därför är det så oroande att se hur den högernationalistiska populismen inte bara

förnekar utan också aktivt motarbetar historiska sanningar. I veckan rapporterade den polska tidningen Gazeta Wyborcza om hur två forskare – på initiativ av regimpartiet PIS – har blivit stämnda för förtal för att de har visat hur den polska civilbefolkningen deltog i Förintelsen, något som går emot den ultranationalistiska regeringens agenda. Forskarna har också utsatts för en grov antisemitisk hatkampanj i statskontrollerade mediekkanaler.

På så sätt lägger det globala kriget mot sanningen grunden för dagens auktoritära politik – överallt. I den dimma där det förflutna inte syns kan vad som helst inträffa.

Skulle något liknande kunna hända i Sverige? Jag tror att det kan chocka oss hur mycket det skulle kunna hända i Sverige.

Björn Wiman bjorn.wiman@dn.se

07 Därför sätter musiken spår – när vi är 14 år

Enligt en ny studie präglas vi mest av låtarna vi lyssnade på som 14-åringar. Men varför är det så? Kultursöndags-Kajsa Haidl kontaktar en minnesforskare för att undersöka hur tonårsmusiken ger eko genom livet.

ag minns det så väl. Det var sommarlovet mellan sjuan och åttan, jag hade precis fyllt fjorton och blev invigd i fildelningens oemotståndliga värld via min bror. På familjens dator i källaren hade han laddat ner tusentals mappar med musik, prydligt kategoriserade i

olika genrer. I mappen döpt till ”svensk indie” låg Kents album ”Hagnesta hill”. Den sommaren lämnade jag inte källaren.

När höstterminen började reagerade klasskompisarna på min nya, svartfärgade snedlugg. Kent började prägla hela mitt liv. Hur jag såg ut, vilka killar jag blev ihop med, vilka kompisgäng jag hade, vilka användarnamn och lösenord jag använde på datorn (vinternoll2) och vilken gymnasieskola jag senare valde. Än i dag är upptäckten av Kent i ”svensk indie”-mappen ett av mina starkaste musikögonblick.

Troligtvis känner du igen dig. Om det inte var Kent som skakade om hela din tonårsvärld så var det kanske The Beatles, Abba, Bowie, Madonna, Spice Girls eller Hov1, beroende på hur gammal du är. En ny forskningsstudie, publicerad i tidskriften Music & Science Journal, slår nämligen fast att det är låtarna vi

lyssnade på som 14-åringar som präglar oss starkast i resten av våra liv.

Forskarna bakom den brittisk-franska studien var intresserade av att titta närmare på det psykologiska fenomenet ”reminiscence bump”, eller minnespuckeln. Fenomenet, som det redan tidigare har forskats en massa på, beskriver hur vi generellt tenderar att vara bättre på att lagra och värdesätta minnen från tonåren och början av vuxenlivet, jämfört med senare perioder i livet. Forskarna var också intresserade av att titta på om just musik kan vara en särskild trigger för att väcka minnen till liv – någon specifik musikstudie hade inte tidigare gjorts i större skala.

Närmare 500 personer i åldern 18–82 år deltog i undersökningen. Samtliga fick lyssna på totalt 111 låtar som toppat singellistan i Frankrike –

där studien genomfördes – mellan åren 1950 och 2015.

Urvalet bestod mestadels av inhemsk populärmusik, men också internationellt kända låtar så som Queens ”Bohemian rhapsody”, The Eagles ”Hotel California”, Gloria Gaynors ”I will survive”, Nirvanas ”Smells like teen spirit” och ”Don’t stop the music” med Rihanna.

Deltagarna fick därefter svara på hur väl de kände till låten, om de gillade den och huruvida den väckte några starka minnen.

Studien gav intressanta och entydiga svar: I samtliga åldersgrupper kunde forskarna konstatera en tydlig koppling mellan ålder (omkring 14) och hur väl deltagaren kände igen låten och hur många minnen den framkallade. I de äldsta åldersgrupperna var åldern 14 inte lika

tydligt definierad som hos de yngre, utan kom något senare, omkring 15–19 år.

Vad är det då som gör våra tonår så speciella?

Kelly Jakubowski vid Durham university i England, en av forskarna bakom studien, förklarar.

– Förutom de rent biologiska och hormonella förändringarna som sker i kroppen under den här åldern sammanfaller perioden också med våra formativa år. Det är under den här perioden vi börjar forma vår vuxna identitet och musiken blir förknippad med det egna jaget. Minnen från den här perioden är därför ofta särskilt levande och intensiva.

En sak som däremot skilde sig åt rätt markant mellan åldersgrupperna var huruvida personen faktiskt gillade låten. Generellt tenderade de

äldre att gilla sin ”14-årslåt” medan de yngre var mer skeptiska.

Själv ryser jag över mina egna. Markoolio. ”Daddy DJ”. Och så den där djupt pinsamma Ketchupsången. Ni vet, *aserejé-ja-dejé, de jebe tu de jebere*, och tillhörande Ketchupdans. (Eller åtminstone ni som är födda runt 1987 vet.)

– Jo, jag håller med, de låtar som var populära när jag var 14 känns väldigt cheesy i dag, säger Jakubowski.

Det visar sig att vi är i ungefär samma ålder.

– Samtidigt har jag fortfarande väldigt starka minnen till de där låtarna. Vare sig de spelades på skoldiskot eller i bilen när min kompis just hade tagit körkort. Det är intressant att vi har de här starka associationerna till låtarna, även om vi nödvändigtvis inte gillar dem. Kanske

kommer du och jag i framtiden att uppskatta låtarna mer och förhålla oss mer nostalgiskt till dem, på samma sätt som äldre personer har börjat uppskatta sina 14-årslåtar?

Med tanke på att det välbekanta och tryggt nostalgiska har fått ett stort uppsving under pandemin kan utvecklingen kanske gå snabbare än vad vi föreställer oss: forskare har kunnat visa att vi under orosvåren 2020 helst lyssnade på glada melodier och varma produktioner från vår barndom eller våra ungdomsår.

Samtidigt betonar Jakubowski att det framför allt handlar om musik man faktiskt lyssnade på som 14-åring – inte huruvida låten släpptes just det året. Studiens utformning är en begränsning, menar hon, eftersom man av praktiska skäl bara analyserat musiken på topplistorna. En person som gick loss på Beethoven, Schubert och Sjostakovitj under sin

14-årsperiod har rimligtvis präglats starkast av just den musiken.

Jag känner att jag ändå måste fråga – även om det är en provocerande teori för en nostalgiskeptiker som jag. Var musiken förr helt enkelt bättre?

– Det beror på hur man definierar kvalitetsmusik, svarar Jakubowski och avfärdar inte teorin direkt.

Hon tror till exempel att produktionen av musik spelar in för vår upplevelse av den, och att dagens produktioner, där ljuden ofta hårdkomprimeras, påverkar lyssningen.

– En intressant sak vi upptäckte var att de låtar som var släppta mellan cirka 1975 och 1985 generellt gillades av alla, oavsett åldersgrupp. Det verkar finnas perioder där musiken helt enkelt betraktas som bättre musik och blir mer

gillad av fler. Det kan förstås handla om vårt urval av låtar, men det handlar nog också om att de låtarna liksom har klarat tidens test, även unga människor gillar dem, säger Jakubowski.

Kalle Josephson är dj och klubbarrangör, och spelar ofta på firmafester, bröllop och andra privata tillställningar. De gånger dansgolvet består av en homogen grupp människor så är det alltid låtar från deras tonår som ger starkast reaktioner, berättar han.

– Jag gör alltid jättemycket research inför den här typen av spelningar. Jag tar reda på festdeltagarnas ålder, går igenom låtlistor på Spotify som är gjorda för *millennials* eller *boomers* och så vidare, och sätter ihop långa låtlistor. I slutändan handlar det mycket om magkänsla och snabba analyser, säger han.

Att försöka väcka nostalgi hos människor är dock mer komplext än att bara spela en populär låt från dansgolvet tonår, påpekar han.

– Intressant nog blir det mindre och mindre förutsägbart vad som är nostalgi. En 25-åring kan i dag uppleva nostalgi om musik den hörde för fem år sedan. Internet och vår ständiga tillgång till all världens låtar påverkar oss enormt, säger Josephson och fortsätter:

– Mina barn, varav två faktiskt är 14 år just nu, blir nostalgiska över musik som släpptes före Tiktok. Samtidigt lyssnar de på sådant som är lika mycket nostalgi för mig – både från 70-, 80-, 90-tal och 00-tal.

Han är inte ensam om att uppleva den tendensen hos sina barn. Enligt Kelly Jakubowski gjorde forskarna en intressant upptäckt i de yngsta åldersgrupperna, ett slags

förskjuten ”minnespuckel”. Låtar som var viktiga för deras föräldrar när de var 14 år skapade liknande starka minnen och var välbekanta också för deras barn.

Den här överföringen mellan generationer verkar vara kopplad till just musik. Det kan delvis bero på att musik, jämfört med exempelvis litteratur eller film, är en förhållandevis lättillgänglig och snabb kulturform. Din favoritlåt är ett knapptryck bort, och varar i tre fyra minuter. Troligen har du inte läst din favoritbok i närheten så många gånger som du har hunnit lyssna på din favoritlåt.

Musiken för oss samman och väcker minnen som få andra kulturformer. Det känns svindlande att tänka på att mina eventuella framtida barn kan få en särskild relation till Kents ”Hagnesta hill”, på samma sätt som jag

själv känner en speciell samhörighet med Simon and Garfunkels ”Bridge over troubled water” – vinylskivan från 1970 som min mamma tummade sönder när hon var 14 år. För föräldrar som kämpar med att uppfostra sina tonåringar ligger här en liten tröst: det går åtminstone att påverka dem via musiken.

Kajsa Haidl

kajsa.haidl@dn.se

07 Martin Nyström: Stenhammar rörde sig fritt mellan det strama och det svärmiska

Våren 1916 hade Wilhelm Stenhammar sett en utställning med Kandinskys måleri, och blivit drabbad. I ett brev hem till hustrun Helga skrev han: ”...jag har inte den ringaste åstundan att hoppa på det nya för att det är nytt, men detta går rakt in i mig och jag känner mig stå ansikte mot ansikte med en själ som är skön och djup och naiv.”

Sommaren samma år komponerar han sin stråkkvartett nr 6 i d-moll vars första sats är något av det yppersta som skrivits i den genren över huvud taget. En formfulländad brytpunkt mellan romantik och modernism som med sitt fragmenterade språk framkallar det spel mellan impulsiv utlevelse och reserverad behärskning som är så typisk för honom – men med en ny intensitet och uppriktighet som nästan övergår det som går att beskriva.

Vad sägs egentligen här? undrar Bo Wallner (som sällan eller aldrig saknade ord) i sin analys av denna sats i sitt bokverk ”Wilhelm Stenhammar och hans tid” från 1991. En fråga som tas upp igen av Magnus Haglund i hans Stenhammarbiografi från 2019 där han menar att den tar ”ett språng in i ett nytt musikaliskt tänkande”.

Visst är Stenhammar en av Sveriges största tonsättare, alltid nämnd i relation till kollegerna Sibelius och Nielsen vilka han också var personlig vän med. Men det som gör honom så oavbrutet levande och intressant är just den dubbelhet av förnuft och känsla som får sitt hetaste och samtidigt mest sublimes uttryck i stråkkvartett nr 6.

Motsättningarna mellan det svärmiska och det strama, det försjunkna och det pådrivande, det kyskt formella och det sinnligt naturbejakande skapar en rörlighet hos Stenhammar som Haglund länkar till de intellektuella, kulturradikala kretsarna i Göteborg vilka han var en del av – framför allt mellan åren 1907 och 1922 då han var chefsdirigent för Göteborgs orkesterförening (senare Göteborgs symfoniker).

Det var de kretsarna som stod bakom tillkomsten av konserthuset på Heden och Lorensbergsteatern – två institutioner som båda fick en modernistisk profil med europeisk utblick och som blev Stenhammars viktigaste scener för att tänka nytt och fritt.

Efter det att han avled i november 1927 skrev Torgny Segerstedt ett minnesord i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning där han kallar Stenhammar för en förlossare, en som löser det bundna: ”Hans befrielseverk fortsätter släkte efter släkte. Och längst lever det, som skapats av det flyktigaste av alla material, av ljud och toner.”

Stenhammar ligger begravd på den lilla Mariebergskyrkogården i stadsdelen Majorna, från vilken man västerut kan se havet, och där även många sjömän och sjökaptener är begravda. Och hans melodier till klockspelet i

Gårda ljuder ännu tre gånger om dagen. Arvet efter honom lever kvar i staden.

Göteborgs symfoniker och Stenhammarsällskapet med maestro Herbert Blomstedt i spetsen var förberedda på ett stort och brett firande i samband med 150-årsdagen som är i dag söndagen den 7 februari.

Nu är detta framflyttat till hösten 2021. Liksom det stora firandet i Stockholms konserthus. Men för att förlusta sig i Stenhammar redan nu kolla in GSO Play som strömmar ett knippe verk digitalt, Konserthuset Play med konserten från i fredags, samt Berwaldhallen Play och P2 som har ett spännande och rikligt utbud av Wilhelm Stenhammar under februari.

Martin Nyström

martin.nystrom@dn.se

08 Hon spelar Sally Bowles i Dramatens ”Cabaret”

Dramaten ska spela musikalen ”Cabaret” hösten 2021. På tiljorna finns Jonas Malmsjö, Ana Gil de Melo Nascimento och Marie Richardson.

Uppsättningen var tänkt att få premiär redan i vår, men har nu flyttats fram till höstsäsongen till följd av pandemisituationen. Ensemblen repeterar för närvarande på behörigt avstånd på teaterns stora scen. Konferenciern görs av Jonas Malmsjö, Sally Bowles av Ana Gil de Melo

Nascimento medan Marie Richardson gestaltar Fräulein Schneider.

”Snusk, satir, medlöperi och motstånd” är nyckelorden för regissören Farnaz Arbabis uppsättning av musikalen. Den premiärspelades i USA 1966 med inspiration från Christopher Isherwoods självbiografiska bok ”Farväl till Berlin”.

Föreställningen utspelar sig i Berlin vid årsskiftet 1929–1930. Festsugna söker sig till det dekadenta nattlivet på Kit Kat Club. Samtidigt växer hotet från nazismen.

– Cabaret utspelar sig mot en fond av ekonomisk och politisk depression. Här ser vi hur ett polariserat samhälle blir den perfekta grogrunden för fascism och hur klyftan mellan människor utnyttjas av antidemokratiska krafter, säger regissören Farnaz Arbabi.

– På vår Kit Kat Club häcklas samtiden och kabaréartisternas nummer följer i en tradition av satir.

Musiken på scen framförs av den Grammisbelönade Lundagruppen Damn! som bland annat spelat tillsammans med Timbuktu och Jakob Hellman.

Georg Cederskog

georg.cederskog@dn.se

08 Johan Croneman: Fint porträtt om Benny Fredrikssons livsgärning

Den 1 oktober 2017 träffades filmaren Johan Palmgren och chefen för Kulturhuset Stadsteatern, Benny Fredriksson, för att diskutera en film som Benny ville ha gjord. Den skulle berätta Kulturhusets historia fram till i dag.

Benny Fredriksson tog omedelbart med Johan Palmgren på husesyn. Han hängde på med kameran när Benny forsade fram, gestikulerade och berättade.

Det blir introt till ”Benny och Kulturhuset” (SVT Play), och man begriper liksom Benny Fredriksson omedelbart. Charmig, trevlig, en liten enmansteater. Man vet vem som är chef också.

Han började som biljettrivare i tonåren, fick jobb som skådespelare, blev en av teaterns regissörer – 2002 blev han teaterchef och det var inget okontroversiellt beslut. En teater som han sedan länge envetet drev som en entreprenör driver sitt företag, och när filmaren Johan Palmgren halvspringande bakom Benny ställer frågan om hur mycket han bestämmer om uppsättningarna så är svaret glasklart.

”Fram till för tre år sedan bestämde jag allt. Sen vi slog ihop det hela har jag utsett olika konstnärliga ledare för teater, dans och så vidare.” Stadsteatern blev en framtidssaga – men kantades också av många konflikter genom åren.

En del menade att det drev teatern framåt, andra att enmansväldet bromsade utvecklingen. Fredriksson var både pragmatisk och kommersiell som chef. Han ville ha utsålda hus, på allt. Och det fick han. Andra höll inte med om att teater och konst handlar om sålda biljetter.

Det blev ingen film om Kulturhuset Stadsteatern, men det blev ett rätt fint tv-porträtt, nästan helt befriat från konstruerade hyllningar eller hårda ord från medarbetare som känt sig överkörda.

Diskussionen läggs lite försiktigt upp på bordet, men det blir mer en film om en man och hans hus, en chef och hans livsgärning, än en genomgång av vad som följde efter metoouppropen.

Det märkligaste i hela historien är kanske den plötsliga uppgivenhet med vilken Benny Fredriksson omedelbart avgår, ett beslut som hans hustru och änka, Anne Sofie von Otter, poängterar att han ångrade djupt. Han var inte sitt gamla jag efter sommaren 2017, berättar hon, han var trött, sliten. När stormen svepte fram så drog han sig omedelbart undan.

Många blev förvånade, andra irriterade, över att han inte stannade och bemötte den brutala granskning han utsattes för. Han tog sitt liv under en resa våren 2018 – några svar får vi aldrig.

Jag tycker om Johan Palmgrens försynta sätt att närma sig den tragiska historien, han gör inte anspråk på några avslöjanden, han har inga nya uppseendeväckande vittnen, ingen tes han driver. Han driver inte på alls, han följer bara med – hemma hos Anne Sofie von Otter förvånas jag av den oerhörda respekt och integritet hon visar, det nästan förlåtande och framåtblickande perspektivet.

Vackert, stoiskt, ändå mycket känslomässigt. Det kommer mer om Benny Fredriksson och metoohösten 2017. Tro mig. Johan Palmgrens film är som ett fint bokmärke. Det var så här långt han kunde komma, den här gången.

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com

09 Utbildade lärare har allt svårare att få jobb

Malin Bernström är nyutexaminerad lärare i samhällskunskap och idrott. Under hösten sökte hon nästan 70 jobb utan att få ett enda napp.

Statistik visar att antalet lärare som är inskrivna på Arbetsförmedlingen har ökat med 64 procent de senaste fem åren.

Bristen på behöriga lärare pekas ofta ut som ett av de största problemen för den svenska skolan. Om litet mer än tio år kommer det att saknas omkring 45 000 behöriga lärare och förskollärare, enligt Skolverkets prognoser.

Samtidigt med den skriande bristen på behöriga lärare visar siffror som Arbetsförmedlingen har tagit fram till DN att antalet grundskolläraren som är inskrivna som öppet arbetslösa på Arbetsförmedlingen har ökat med

64 procent under bara de senaste fem åren, från 1 913 personer (år 2015) till 3 129 förra året (2020).

Siffrorna anger genomsnittet inskrivna grundskollärare, som i första hand söker arbete inom läraryrken, en genomsnittlig månad.

Siffrorna från Arbetsförmedlingen visar också att det under den första veckan i januari bara fanns 116 heltidstjänster för grundskollärare utannonserade i hela landet.

En av alla behöriga lärare som vittnar om att det är svårt att hitta jobb är Malin Bernström. Hon har gått ämneslärarutbildningen i Uppsala och är i dag lärare i samhällskunskap och idrott och hälsa.

– Jag hade läst om alla fördelar med lärarjobbet, att man alltid får jobb oavsett var man bor eftersom det är en sådan brist på behöriga. Men under hösten blev jag tyvärr motbevisad, säger Malin Bernström.

Hon berättar att hon började söka redan under hösten när hon gick den sista terminen på lärarutbildningen

för att slippa stå utan jobb nu i januari när hon tagit examen.

Dels skickade hon in ett trettiotal ansökningar för tjänster som fanns utannonserade på Arbetsförmedlingen och i LinkedIn. Dels vände hon sig direkt till ett fyrtiotal olika skolor genom att skicka in intresseanmälningar.

När det inte gav något resultat så sökte hon även jobb på pendlingsavstånd från Stockholm.

– Från många fick jag ingen respons alls medan andra kunde skriva ”tack för din ansökan men vi har inget jobb, om vi får något så återkommer vi”.

En enda fristående grundskola, som hade utannonserat ett vikariat som idrottslärare kallade henne till intervju.

Trots att hon är behörig så gick jobbet till en obehörig. Till en början tänkte Malin att det var henne det var fel på.

– Jag blev väldigt förvirrad, mitt självförtroende sjönk och jag kände mig ganska värdelös faktiskt.

Men när hon förstod att hon inte var ensam om erfarenheten så byttes känslan mot frustration och ilska. Enligt lagen ska lärare vara behöriga när det gäller fasta tjänster, men samma krav finns inte för vikariat. Lagen gäller bara om läraren ska anställas under en längre period än ett år.

Det är inte bara nyutexaminerade lärare som har svårt att få jobb. Lena, som vill vara anonym, lämnade läraryrket för ett antal år sedan för att arbeta som skolledare och läroboksförfattare.

I höstas bestämde hon sig för att söka sig tillbaka till lärarjobbet och skickade in ansökningar till ett trettiotal skolor i Stockholmsområdet.

– De flesta svarade inte alls, fastän min erfarenhet är att uppåt hälften av alla som jobbar som spansklärare är obehöriga, säger Lena och berättar att det under den

första veckan i januari inte fanns en enda heltidstjänst som spansklärare utannonserad i hela Stockholms län.

– Då ska man veta att spanska är det mest populära språkvalet på högstadiet.

Hon fick veta att en kommunal skola hade ett kort vikariat i spanska och skickade in sina löneanspråk, 42 000 kronor i månaden. Sedan hörde hon inte mer. När DN kontrollerar vem som fick tjänsten visar det sig att den gick till en obehörig lärare som fick 30 000 kronor i månaden.

I spanska och bild kan skolor nöja sig med att anställa personer som kan spanska eller är konstnärer.

En annan förklaring kan vara att det är enklare att behålla de lärare som skolorna vet fungerar i klassrummet, tror Malin Bernström.

Åsa Fahlén, som är förbundsordförande för Lärarnas riksförbund, tycker att det

”våldigt bekymmersamt” att behöriga lärare väljs bort.

– Här pratar man om lärarbrist samtidigt som de lärare som ändå har tagit examen ger en annan bild av läget, att de till och med har svårt att få jobb.

Andelen lärare som har legitimation och behörighet i minst ett ämne har minskat med två procentenheter under de senaste fem åren, från 72 procent till 70 procent.

Bristen finns i både i de kommunala och fristående skolorna. Men den är störst i de fristående skolorna som har 62 procent behöriga lärare.

Det betyder att sammanlagt 23 000 av grundskolans 77 000 heltidsanställda lärare i dag saknar lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne.

Skolorna borde med andra ord söka med ljus och lykta efter behöriga lärare att anställa.

Åsa Fahlén är inne på samma förklaring som Lena, att skolorna väljer bort behöriga lärare för att de kostar mer.

Hon hänvisar till siffror som Lärarnas riksförbund har tagit fram till DN och som visar att kommunalt anställda legitimerade lärare har cirka 6 000 kronor mer i månaden än obehöriga.

– Det som bekymrar mig mest är att man inte värderar lärares utbildning och barnens kunskapsinhämtning i tillräckligt hög utsträckning. I stället verkar det som om man tycker att skolans roll handlar om att vara en förvaringsplats. Då går det förstås lika bra med en lärare som inte har någon utbildning, säger Åsa Fahlén.

Även Matz Nilsson, förbundsordföranden för Skolledarna, reagerar när han tar del av uppgifterna.

– Vi har en stor brist på behöriga lärare så vår uppfattning är glasklar: det är huvudmannens och

rektors ansvar att anställa lärare som uppfyller kraven för legitimation.

Även när det gäller vikariat så menar han att skolorna behöver anstränga sig till det yttersta för att anställa behöriga, trots att det inte alltid krävs enligt lagen.

– Vår uppfattning som skolledarförbund är att man alltid ska anställa legitimerade lärare om det finns att tillgå. Enda undantaget är om det inte finns starka skäl, till exempel att den som söker har dåliga referenser.

Hur gick det då till slut för Lena och Malin Bernström? Båda två fick till slut vikariat som de är glada för och nöjda med.

Malin fick jobb på Grönkullaskolan i Rissne efter att hon skrivit ett debattinlägg i tidningen Läraren och även flera inlägg på Facebook om hur svårt det var att få jobb.

En lärare som skulle gå på föräldraledighet tipsade att hon kunde få vikariera för henne.

– Så det gick vägen till slut. Men jag märkte i all respons som jag fick att det är många lärare som känner igen sig i problemet att nyutexaminerade lärare har väldigt svårt att få jobb.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

Fakta. Tendensen bekräftas

Att arbetslösheten bland pedagoger har ökat under de senaste fem åren bekräftas från SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU). Den visar att antalet arbetslösa med pedagogik- och lärarutbildning har ökat från 10 300 till 15 000 personer de senaste fem åren, eller från 2,8 procent till 4,0 procent arbetslösa i den yrkeskategorin.

Källor: AF, SCB

09 Han halkade på Södermalm – bröt fotleden på tre ställen

Halkan och den bristande snöröjningen i Stockholm har lett till många frakturer under de senaste dagarna, enligt vården.

– **Det smäll bara till. Sedan hade min fotled gått av på tre ställen, säger Cato Lein som opererades i söndags.**

Nu rasar oppositionen mot den styrande alliansens ”snålhet”.

– **Vi ville lägga 50 miljoner mer på att få även trottoarerna saltsopade, säger Jan Valeskog, oppositionsborgarråd (S).**

Regionens sjukhus och närakuter har under de senaste två veckorna sett en kraftig ökning av frakturer. Även om det inte finns någon markör för halkskador i

statistiken, menar sjukvården att det finns en stark koppling till halkan och den, enligt många som klagat till Stockholm stad, undermåliga halkbekämpningen.

Från flera av akutsjukhusen rapporteras ett stort antal handledsskador, fotledsskador, huvudskador, sårskador, knäskador och höftskador.

Cato Lein, 64, halkade i fredags på Östgötagatan på Södermalm. Smärtan var så skarp och ögonblicklig att han knappt minns vad som hände.

– Jag fick snabbt hjälp av förbipasserande och fick åka ambulans till Södersjukhuset, berättar han.

Tanken var att han skulle opereras på lördagen, men det blev ingen operation förrän på söndagskvällen. Cato Lein fick intrycket att operationen sköts fram för att det hela tiden kom in nya, ännu allvarligare fall, än hans tre frakturer i höger fotled.

– Till och med två av läkarna gick med kryckor. När den första kom in trodde jag att det var mina kryckor han kom med. Han sa tyvärr, han hade själv halkat...

Operationen gick bra. Nu väntar sjukskrivning och rehabilitering.

– Man undrar hur mycket det här kostar samhället totalt sett. För mig blir det ett stort avbräck. Jag arbetar som fotograf och behöver kunna röra mig på fältet, säger Cato Lein.

Den politiska oppositionen i Stockholms stad kritiserar nu den grönbå ledningen:

– Vad vad det vi sa? Vi ville lägga 50 miljoner extra på att få även gångbanorna sopsaltade, men det ville inte alliansen lyssna på. De har i stället bundit upp sig i långa krångliga avtal med underentreprenörer som inte verkar kunna leverera, säger Jan Valeskog (S), oppositionsborgarråd.

Enligt honom finns det utrymme i avtalen att i efterhand begära att även trottoaren sopsaltas. Då kan det dock bli väldigt dyrt.

– Vi är inte naiva, vi förstår att det inte går att lova ett helt halkfritt Stockholm. Vi tycker dock att gångvägar

och trottoarer längs med bussnätet, huvudgatorna och de viktigaste stråken i stadsdelarna ska halkbekämpas och att det får kosta, säger Jan Valeskog.

I fredags medgav trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) att det finns problem. Enligt honom beror det på att man inte hade möjligheter att testa de maskiner man vill använda för att halkbekämpa trottoarerna under förra årets snöfattiga vinter.

I år testas nya maskiner på 1,6 mil trottoarer, huvudsakligen i innerstan, till exempel på Långholmsgatan och Torsgatan, samt ett antal ställen vid Gullmarsplan.

– Om det fungerar kommer vi att köra ut det i mycket högre utsträckning nästa säsong.

Men det borde ju redan nu gå att sanda trottoarerna?

– Entreprenörerna ska snöröja och samtidigt sanda. Men när folk börjar gå där blir det som smulpaj, vid ett par minusgrader. Då ser det ut som om man inte har röjt. Vi får problem med is när det omväxlande snöar

och regnar, och då hinner entreprenörerna inte riktigt med.

Daniel Helldén uppmanar alla att anmäla klagomål via stadens Tyck till-app. Då ska inspektörer se till att snöröjning sker.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se

FAKTA. NÅGRA AV KLAGOMÅLEN SOM KOMMIT IN TILL STOCKHOLMS STAD

"Jag skickade in ett klagomål i går angående Ringvägen 89, fick svar att det var åtgärdat. Inget är gjort! Isen är kvar precis som tidigare. Inte ens ett sandkorn har landat på den. Uselt."

"Jag bor i Abrahamsberg. Området Arkitektvägen, Byggmästarvägen med flera platser är sorgligt eftersatta vad gäller halkbekämpning. Sandkornen går att räkna."

"Eriksbergsgatan på Östermalm är totalt livsfarlig att gå. Många äldre personer bor i området och kan /vågar

sig inte ut med risken att halka på trottoaren. Något måste göras!”

”För mycket snö och is vid Hägerstens allé 5. Behöver sandas. Risk för olyckor vid övergångsstället.”

Källa: Stockholms stad

09 Brist på blåsmusiker i hela landet

Det råder stora problem med nyrekryteringen av blåsmusiker för landets fritidsmusicerande orkestrar. Det visar en ny orkesterundersökning initierad av Blåsar-symfonikerna/Musikaliska.

Undersökningen, där 131 orkestrar i en enkät fått svara på flera frågor gällande deras verksamhet, pekar mot en stor brist på blåsmusiker.

Värst är bristen på oboemusiker och fagottmusiker. Bland de tillfrågade som har eller vill ha instrumenten i sin orkester svarar hundra procent att dessa två är särskilt svårrekryterade. De näst mest efterfrågade instrumenten är tuba och trombon, där 53 respektive 52 procent ser svårigheter i rekryteringen.

Enligt undersökningen går det att se att situationen förvärrats vad gäller nyrekrytering, trots att problemet

existerat i flera år. Den främsta anledningen anses vara en minskad eller helt inställd verksamhet vid lokala kultur- och musikskolor. Orkestrarna själva anser att detta beror på ett flertal faktorer, som ekonomi, politiskt ointresse eller bristande synlighet för orkesterinstrument.

Joakim Hulterström

joakim.hulterstrom@dn.se

09 Dan Jönsson: Den extrema koncentrationen på Stockholm beror i bästa fall på inkompetens

Under året får Moderna museet många sköna miljoner att köpa svensk samtidskonst för. Om inte en stor del spenderas utanför huvudstaden, skriver DN:s Dan Jönsson, fullgör knappast museet sitt nationella uppdrag.

Snart brakar den loss: den stora konstköpfesten.

I januari meddelade regeringen att de båda konstmyndigheterna Moderna museet och Statens konstråd får 50 friska miljoner att dela på för inköp av

svensk, samtida konst. Pengarna är en del av den statliga pandemisatsningen och ges under 2021 som ett tillfälligt stöd till den konstnärliga infrastrukturen i hela Sverige.

Hela Sverige?

Jag tror det när jag ser det.

Bland konstnärer och gallerister utanför tullarna är det en etablerad konspirationsteori att särskilt Moderna museets inköpsnämnd främst är till för att fylla de stora Stockholmsgalleriernas bankböcker. Stämningen pendlar mellan ilska och vanmakt, en gallerist jag pratar med drar sig till minnes att museet ”någon gång på nittiotalet” kom förbi och handlade ett verk, och siffror cirkulerar som gör gällande att bortåt nittio procent av museets shoppingkassa spenderas i huvudstaden.

Det stämmer nu inte, visar det sig när jag kontrollerar mot inköpsnämndens protokoll. I alla fall inte om man

även räknar de utländska förvärven, som trots allt slukar lejonparten av museets inköpsbudget.

Håller vi oss inom Sverige däremot är siffran snarast i underkant. Faktum är att under de tre senaste åren hittar jag ett – säger ett – verk av en samtida konstnär som köpts på ett galleri utanför Stockholm. Pris 30 000 kronor. Av en samlad inhemsk budget på 7,4 miljoner utgör det mindre än en promille. Är vi lite generösa (och det kan vi väl vara) och räknar in två äldre verk samt några förvärv direkt från konstnär rundar landsortsinköpen möjligen femprocentsstrecktet. Medan enbart gallerierna på Norr- och Östermalm inkasserat 5,3 miljoner under samma period. Räknat i procent: 71.

Mellanskillnaden utgörs av auktionshus och privatpersoner. I Stockholm.

Det är siffror jag knappt förstår hur jag ska kommentera. Det är inte statistik, det är apartheid. Men, med viss reservation för det tvetydiga i matematiken (museets förvärv består till exempel

delvis av donationer, som jag inte räknar in här) – det är siffror som kräver en förklaring. Korrupktion? Nonchalans? Bymentalitet? Ren slentrian?

Jag har en annan teori: inkompetens. Museets intendent har ingen koll. Reser de utanför Stockholm är det till Berlin eller New York. Inte till Kalmar eller Borlänge. Belysande är att jämföra med Statens konstråd, som alltså får den andra halvan av de 50 miljonerna, och som med sitt nätverk av regionala konsulter har en helt annan utblick. De senaste tre åren har konstrådet lagt ut knappt 20 miljoner på inköp, varav en tredjedel utanför Stockholm.

Det är fortfarande inte mycket. Men det är lite.

Visst skulle man kunna hävda att dessa siffror bara speglar en verklig obalans. Att konsten i Stockholm faktiskt är tiodubbelt så bra, eller huvudstadens galleriscen precis 174 gånger större än i hela resten av landet.

När jag pratar med Modernas överintendent Gitte Ørskou tycks hon heller inte riktigt vilja se problemet. Det är konstnärskapen, säger hon, som är det viktiga för samlingen. Inte var konstnären är bosatt eller har sitt galleri.

Då kan det förstås råka bli så här. Å andra sidan vill museet inför årets köprusch sätta i gång en process där konstnärer, gallerister och även allmänhet tillsammans med konstrådets konsulter kan komma med förslag på inköp.

Vilket tyder på viss självinsikt, trots allt.

Jag skulle vilja påstå att det närmaste året och de 25 miljonerna blir avgörande för Modernas trovärdighet vad gäller hur det fullgör sitt nationella uppdrag. Att vara ett museum för hela Sverige.

För det är det inte i dag.

Dan Jönsson

kultur@dn.se

09 Så blir du en bättre tänkare – fyra filosofer förklarar

Det finns studier som visar att vi tänker omkring 65 000 tankar på en dag, varav cirka 60 000 av dem är tankar vi tänkte dagen innan.

Ett yrke där man verkligen behöver ha en utvecklad tankeförmåga är filosof. DN bad fyra filosofer att förklara varför vi tänker, vad en tanke är och hur man kan bli en bättre tänkare.

En tanke är en avbildning av världen, eller en simulering av världen som vi skapar i vår hjärna. Och vi skapar den med hjälp av sinnesförmågor. Många av oss tänker antingen i ord eller i bilder. De som tänker i ord hör en inre röst som diskuterar saker och ting fram och tillbaka medan den som tänker i bilder gör det genom sinnesintryck som man då kan

rotera på eller se på olika sätt. Det säger Karim Jebari, filosof och forskare vid Institutet för framtidsstudier.

– Till exempel kan duktiga schackspelare visualisera schackbrädet framför sig och kan med det tänka vad som skulle kunna vara deras nästa drag.

– En tanke kan vara flera olika saker, det kan vara en idé, en föreställning om världen eller en önskan om hur man vill att världen ska vara. Men en tanke kan också vara ett resonemang, att man försöker förstå sig på någonting, säger Stina Björkholm som är filosof vid Stockholms universitet.

Erik Angner är professor i praktisk filosofi vid Stockholms universitet. Han menar att många filosofer resonerar att tanken är vad tanken gör, något som kallas för funktionalismen. Där är tanken att idéer, känslor och tankar definieras av den funktion som de uppfyller och att tankar uppstår för att de fyller en funktion i ett evolutionärteoretiskt perspektiv.

Varför tänker vi?

Enligt Stina Björkholm så tänker vi för att kunna förstå världen, skilja mellan sant och falskt samt vad som existerar och vad som inte existerar. Beroende på vad vi tror är sant eller falskt så betar vi oss därefter.

Erik Angner menar att vi har tankar för att det fyller en viss funktion. Tanken hjälper oss att navigera i världen, att hitta och socialisera.

– En del tankar är bättre, de hjälper oss att utföra vissa uppgifter och nå vissa mål i högre grad än andra tankar. Det är stor skillnad på våra tankar, till exempel tankar som ligger till grund för vetenskapliga upptäckter är produktiva tankar, medan andra tankar kan leda till dåligt beteende. Så våra tankar kan utvärderas, inte bara som sanna eller falska, utan som mer eller mindre funktionella för oss och den grupp vi tillhör, säger Erik Angner.

– Ett skäl till att vi tänker är för att det får oss att må bra och för att våra tankar kan ta oss till platser som våra fysiska kroppar inte kan. Under den här pandemin har mina tankar hjälpt mig. Genom att

tänka att jag ligger på en strand i Goa och känner solens strålar mot min hud har det varit lättare att stå ut med de rådande omständigheterna, säger Anandi Hattiangadi, professor i filosofi vid Stockholms universitet.

Vi tänker för att det är otroligt nyttigt och värdefullt menar Karim Jebari och tar en kanin som exempel. En kanin kan inte skapa sig en simulation av verkligheten som människor kan. En kanin ser ett salladsblad och blir då sugen på att äta det, men den kan inte föreställa sig salladsbladet i sitt inre och tänka vad den kan göra för att få tag på salladsbladet, så som människor kan göra upp en plan för att uppnå något.

– På samma sätt kan inte en kanin ha en inre dialog med sig själv, det kan bara människor och det ger oss en oerhörd fördel jämfört med djur. Det gör att vi kan planera på ett sätt som andra djur inte kan och förutse skeenden, säger Karim Jebari.

Kan man bli en bättre tänkare?

– Ja, självklart. Tankeförmågan är som andra färdigheter, det går att bli bättre, säger Erik Angner och ger exempel på att man kan öva på mer generella färdigheter som logisk, kritik och att resonera kring statistik eller begränsad information för att dra slutsatser.

Men det bästa tipset för att bli en bättre tänkare är inte att bevisa att man har rätt utan komma med konkreta förslag på varför man kan ha fel. Det tycker både Erik Angner och Stina Björkholm gör en till en bättre tänkare.

– Det finns forskning som visar att människor har väldigt hög självsäkerhet kring sina egna tankar, alltså att de tror att just deras tankar stämmer, mer än vad de kanske faktiskt gör. Men ber man då en person att resonera och komma med skäl till varför de kan ha fel så regleras deras självsäkerhet till en mer rimlig nivå och det kan vara en bra övning för att bli mindre överdrivet självsäker, säger Erik Angner.

– Man kan utveckla sin tankeförmåga genom att ifrågasätta det man man tycker är som mest uppenbart och fråga sig, hur skulle det vara ifall det inte var sant, säger Stina Björkholm.

Även Anandi Hattiangadi är inne på samma spår. Hon menar att det farligaste, både för den enskilde individen och för samhället, är när en person bara får tillgång till information som bekräftar dennes verklighetsbild.

– Får man information från faktabaserade källor så blir tankarna sannare men får man sin information från tveksamma källor så påverkar det så klart mottagarens tankar och dess verklighetsuppfattning.

Hon menar att vi blir bättre på att tänka och resonera om vi gör det i grupp eller om vi behöver argumentera för våra slutsatser när en annan människa tycker motsatsen.

– Tror man till exempel att klimatförändringarna inte beror på människan så kommer man bara att ta till sig

information som bekräftar ens verklighetsuppfattning och vice versa. Att lyssna på någon som har en annan åsikt, ta till sig vad de säger och resonera varför den personen kan ha rätt är viktiga verktyg för att utveckla sin tankeförmåga, säger Anandi Hattiangadi.

– Man kan förbättra sin tankeförmåga genom att ha tillgång till en avancerad begreppsapparat. Det vill säga om man läser till exempel facklitteratur inom ett visst område, kanske psykologi eller kemi, då introduceras man för nya ord och begrepp som är avsiktligt utformade för att skärpa tanken och kunna tänka kritiskt och produktivt kring vissa problem, säger Karim Jebari.

Emma Arpstrand

emma.arpstrand@dn.se

TIPS FÖR TÄNKARE.

1 Läs olika typer av litteratur. Gärna fackböcker.

2 Ifrågasätt även det du tycker är det mest uppenbara.

3 Lyssna på människor som har en annan åsikt än du och resonera kring varför de kan ha rätt.

4 Dra slutsatser av begränsad information genom att tänka logiskt och kritiskt.

5 Tänk och resonera tillsammans med andra människor.

10 L: Grip in mot skolor som har för få behöriga lärare

Liberalerna vill skärpa lagstiftningen så att Skolinspektionen kan gripa in mot skolor som har för få behöriga lärare.

Utbildningsminister Anna Ekström (S) är försiktigt positiv:

– Om vi har huvudmän som inte bryr sig om att försöka hitta behöriga lärare så skulle det kunna var en lösning, säger hon.

Det är många som har reagerat efter DN:s artikel om att behöriga och nyutexaminerade lärare har allt svårare att hitta jobb.

I den berättar två legitimerade lärare hur de under hösten sökte jobb på över hundra skolor. Trots att det

råder skriande brist på behöriga lärare så fick de nobben från samtliga.

På två av skolorna fanns det dessutom vikariat som passade deras ämneskombinationer. Ändå valde rektorerna att anställa obehöriga på tjänsterna i stället.

Utbildningsminister Anna Ekström (S) reagerar med förvåning på uppgifterna om att behöriga lärare upplever svårigheter att få jobb.

– Jag får hela tiden signaler från rektorer och skolhuvudmän att de har stora svårigheter att få tag på behöriga lärare. Så varje lärare som söker jobb men inte får det är en stor förlust, säger Anna Ekström.

Det är avgörande för kunskapsresultaten i den svenska skolan att eleverna har behöriga lärare i klassrummet, menar hon.

– Eleverna behöver ha lärare som är utbildade i de ämnen som de undervisar i, och som vet hur man sätter betyg och hur man sköter jobbet som lärare. Vi

vet att det spelar en väldigt stor roll för att barn och elever ska lära sig mycket, säger Anna Ekström.

För Liberalernas skolpolitiska talesperson Roger Haddad kommer inte informationen som någon överraskning.

– Vi vet att skolorna slarvar med behörigheten och det är inte något som vi kan acceptera, säger Roger Haddad.

Han presenterar flera förslag på åtgärder som han avser att driva i riksdagen och utbildningsutskottet där han är vice ordförande.

Till exempel vill Roger Haddad att lagstiftningen skärps så att Skolinspektionen får bättre verktyg att gripa in direkt mot skolor som har låg andel behöriga lärare, och som inte vidtar åtgärder för att vända utvecklingen.

– I dag kan Skolinspektionen bara kritisera en skola som har för få behöriga lärare när man utövar tillsyn av andra delar, till exempel om man granskar

anmälningar om studiero, kunskapsutveckling, lärartäthet eller något annat, säger Roger Haddad, som också är ledamot i Skolinspektionens insynsråd, och fortsätter:

– Vi vill också att en huvudman som anställer en obehörig lärare tvingas att avsätta tid och resurser, så att vederbörande kan läsa behörighetsgivande utbildningar inom ramen för sin tjänst.

Anna Ekström vill inte uttala sig om dessa specifika åtgärder i nuläget.

– Men alla förslag som leder till att svenska barn undervisas av behöriga lärare är värda att titta på. Om problemet är att vi har huvudmän som inte bryr sig om att försöka hitta behöriga lärare så skulle det kunna vara en lösning, säger utbildningsministern.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

BAKGRUND. ALLT FLER LÄRARE ARBETSLÖSA

I gårdagens DN berättade den behöriga läraren Malin Bernström om sina svårigheter att hitta jobb. Hon skickade ansökningar till mer än sjuttio skolor utan att få napp från en enda.

Hennes vittnesmål stöddes av siffror från Arbetsförmedlingen som visar att antalet inskrivna grundskollärare som söker jobb har ökat med 64 procent de senaste fem åren.

Även färska siffror från Statistiska centralbyrån visar att antalet pedagoger som är arbetslösa har ökat.

10 Sportlovet kan bli start på en tredje våg

Sportlovet kan innebära starten på en tredje våg, om svenskarna inte är nogga med att följa rekommendationerna. Den positiva utveckling som funnits sedan årsskiftet fortsätter att mattas av.

– Det verkar tyvärr som att smittspridningen minskar hela tiden. Det är en viktig signal om att det finns en uppenbar risk att det börjar gå upp igen, säger statsepidemiolog Anders Tegnell.

Coronaviruset fick fäste i Sverige i samband med sportlovet 2020. Nu – ett år senare – har mycket förändrats. Men det finns en oro för hur lovet kan påverka smittspridningen.

Den som ska resa till en skidort på lovet måste tänka över resan nogga och ta ansvar för att den kan göras

säkert, uppmanar Folkhälsomyndighetens statsepidemiolog Anders Tegnell.

– Det bygger väldigt mycket på att man verkligen tar sitt ansvar, både när man reser dit och inte minst när man är där. Så att man inte skapar massa nya smittkedjor. Ha inte nya kontakter, får man symptom ska man testa sig. Det finns goda möjligheter att testa sig på de här platserna, säger Anders Tegnell.

Det är inte skidåkning och skidanläggningarna i sig som är riskfaktorn, betonar han.

Smittspridningen sker däremot på boenden, restauranger och privata fester på skidorterna. Folkhälsomyndigheten har ingen laglig möjlighet att stänga skidanläggningarna. En sådan åtgärd kan dock göras i dialog med det regionala smittskyddet och företagen, om smittspridningen blir omfattande på den specifika platsen.

Trots de eventuella risker som resande runt om i landet innebär så är det inte nödvändigtvis säkrare om

alla stannar hemma under lovet, menar statsepidemiologen.

– Det är inte helt lätt att svara på. Är det bättre att alla stockholmare stannar hemma och till exempel går på galleria på sin lediga tid, än att var och en åker till fjällvärlden och gör aktiviteter utomhus? Till det måste också läggas att naturliv faktiskt är viktigt för vårt allmänna välmående. Så det här är ett pussel och olika vågskålar som måste ställas emot varandra, säger han.

Jul- och nyårshelgerna innebar inte den ökning i smittspridningen som myndigheterna då befarade, det visar enligt Folkhälsomyndigheten att vi kan hantera ledighet och skidsemestrar på ett smittsäkert sätt.

Men sportlovet skulle kunna bli starten på en tredje våg i Sverige.

– Det kan förstås bli så om man inte följer de råd och rekommendationer vi har. Vår bedömning är att om man följer dem, så ska vi inte behöva hamna i det läget, säger Anders Tegnell.

Smittspridningen nådde en topp strax före jul och sedan dess har Sverige haft en successiv minskning i antalet bekräftade fall. Inläggningar på sjukhus och intensivvårdsavdelning och även dödsfall har minskat på ett liknande sätt. Allteftersom veckorna gått har den positiva trenden dock avmattas – från omkring 25-procent färre covidfall vecka ett till en 11-procentig minskning vecka fyra.

– Det verkar tyvärr som att den minskar hela tiden och det är ju en viktig signal om att det finns en uppenbar risk att det börjar gå upp igen, säger Anders Tegnell.

Man kan nu åter se skillnader i utvecklingen runt om i landet och i vissa regioner ökar smittan igen.

Bland annat i Västerbotten, där särskilda restriktioner infördes på måndagen på grund av ett kraftigt utbrott. Ett antal av fallen i Västerbotten är den brittiska virusvarianten – hur stor roll den har spelat för utvecklingen är svårt att avgöra, enligt statsepidemiologen.

– Alla varianter av coronaviruset kan ställa till med utbrott och det gäller att begränsa de här utbrotten, oavsett vilken variant det gäller för det är enda sättet att få ned smittspridningen, säger han.

Ivan Solander

ivan.solander@dn.se

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

10 Förintelseforskare får bakläxa efter utpekande

Två forskare om Förintelsen måste be om ursäkt för att de har utpekat en man på den polska landsbygden som medansvarig till att flera judar dödades i det av Tyskland ockuperade Polen under andra världskriget.

Domstolsutslaget är tydligt riktat mot oberoende historieforskning om polackers roll i Förintelsen.

De två historieprofessorerna Barbara Engelking och Jan Grabowski hade i sin detaljerade forskningsrapport från 2018 beskrivit hur delar av den polska allmänheten aktivt medverkat i dödandet av sina judiska landsmän. Särskilt efter 1942, då Nazityskland satte i verket ”den slutliga lösningen av judefrågan” i östra Europa.

Tisdagens dom gällde en stämningsansökan mot Grabowski och Engelking från en kvinna vars farbror i den historiska rapporten sades ha varit tyskarna behjälplig med att ange dussintals judar som gömde sig i en skog.

Enligt kvinnan var utpekandet felaktigt. Hon krävde en offentlig ursäkt för ärekränkning och ett skadestånd på motsvarande 250 000 kronor.

Distriktsdomstolen i Warszawa stannade vid vad som kan se ut som en kompromiss; de två historikerna tvingas publicera en ursäkt, men slipper betala skadestånd. Jan Grabowski sade till Gazeta Wyborcza att domen ska överklagas i högre instans, och att han där hoppas på att han och Engelking får rätt.

Domen i civilmålet är principiellt viktig av flera skäl. Rapporten, en skrift på 1 600 sidor som berör judarnas öde i utvalda regioner i det ockuperade Polen, ger hundratals exempel liknande det som nu avhandlades. Det var efter att boken kom ut som en nationalistisk lobbygrupp – sponsrad av statliga myndigheter –

kontaktade kvinnan och övertalade henne att stämma historikerna.

Därmed handlar den rättsliga tvisten egentligen om den höger- nationalistiska polska regeringens försök att politisera historien. Det styrande partiet PIS målar upp en rosig bild av att polackerna under andra världskriget enbart var offer och hjältar och att de i stor omfattning räddade de av nazisterna dödsdömda judarna.

Varje redogörelse för att en stor del av polackerna antingen var likgiltiga för judarnas öde eller i många fall deltog i de tyska förbrytelseerna strider mot den bilden.

Michael Winiarski

10 Brakförlust för Liseberg – vill få nya regler

Nöjesparken Liseberg gick med brakförlust 2020. Det negativa resultatet stannade på mer än en halv miljard, närmare bestämt 552 miljoner kronor. Nästan 97 procent av omsättningen försvann när parken aldrig kunde öppna, på grund av coronapandemin.

Resultatet innebär att den kommunägda koncernens egna kapital sjönk från knappt 1,3 miljarder till 843 miljoner kronor.

Nu hoppas man på nya riktlinjer från myndigheterna under 2021 för att möjliggöra öppning.

TT

10 Gröna Lund inviger Monsterattraktion – mitt i krisen

Sedan Gröna Lund stängde för säsongen i slutet på 2019 har nöjesparken stått helt utan inkomster. Trots det har man nu färdigställt sin hittills största berg- och dalbana.

2020 var ett dystert år för Gröna Lund som på grund av pandemin inte kunde hålla öppet. Sedan karusellerna stannade har parken förts in i en djup ekonomisk kris.

Men i stället för att ligga lågt har man använt tiden och utrymmet till att färdigställa nöjesparkens senaste praktbygge. I går, tisdag, sattes den sista rälsbiten på plats och berg- och dalbanan Monster var därmed färdigbyggd.

– Det är en speciell situation, samtidigt som vi är mitt i den svåraste ekonomiska krisen i parkens 138-åriga historia så inviger vi nu parkens största berg- och dalbana, säger Gröna lunds vd Magnus Widell.

Bygget av den nya attraktionen startade under hösten 2017. Ingen kunde då ana stålbadet som parken och hela nöjesindustrin skulle tvingas gå igenom, men Magnus Widell hoppas att den nya berg- och dalbanan ska ge parken den kickstart man behöver när man nu väntas öppna i vår.

– Det huvudsakliga arbetet med Monster är finansierat sedan tidigare. Nu hoppas vi att den nybyggda delen av parken kan bidra till att locka hit folk när vi väl slår upp portarna, säger han.

Länge var det oklart om parken skulle kunna öppna i år. Ytterligare en igenbommad säsong hade mycket väl kunnat innebära dödstöten för den anrika nöjesparken.

– Om vi inte får öppna 2021 så har jag oerhört svårt att se att vi skulle klara oss från en konkurs, sa Magnus Widell till DN i november.

Men efter att regeringen tog fram den nya pandemilagen har tongångarna varit annorlunda. Magnus Widell är nu övertygad om att man kommer kunna öppna upp parken, om än i andra former än tidigare år.

– Självklart kommer vi få anpassa vår verksamhet, bland annat kommer vi ha digitala köer och begränsa antalet besökare i parken.

Hamilton Steiner

hamilton.steiner@dn.se

Fakta. Monster

Premiär: Den 24 april i år.

Topphastighet: 90 km/h.

G-krafter: 4,5.

Längd: Cirka 700 meter.

Kapacitet: 56 personer per åktur.

10 När Ingmar Bergman satte stopp för Lars Noréns dramatikerdebut

Sveriges främsta dramatiker hade kunnat inleda sin karriär ett helt decennium tidigare om inte Ingmar Bergmans papperskorg kommit emellan. *Jan Holmberg* hittade ett - förhoppningsfullt brev från en ung Lars Norén i Stiftelsen Ingmar Bergmans arkiv.

Mitt namn är Lars Norén. Jag är i det närmaste nitton år gammal.” Så börjar brevet, som är daterat Genarp, lördagen den 20 april 1963 och vars adressat är Regissör Herr Ingemar Bergman, Ymervägen 22, Djursholm. (”Ingemar”, inte Ingmar. Ett litet men möjligen ödesdigert misstag.)

Det rör sig om den enda förbindelsen som någonsin ägde rum mellan de två. Att kontakten aldrig blev mer än ett försök passar väl in på bägges konstnärskap. Norén och Bergman är ju bägge mästare på att kommunicera kommunikationens sammanbrott: dialog som urartar till monolog, ord som fattas, språk som rämnar.

Så är det i Noréns pjäser och Bergmans filmer, och så var det uppenbarligen i verkligheten mellan de två: brevet fick nämligen inget svar. Bergman var vid tiden chef för Dramaten, och det är i den egenskapen Norén nu söker honom. Men skickar alltså brevet hem till Bergman, inte till teatern, med förklaringen att han är rädd om sitt manuskript, han har nämligen ingen kopia. ”Det kan ju hända att det, även med Ert namn, glömmas eller slarvas bort. Därför sänder jag det direkt till Er, och hoppas att det kommer fram.”

I Bergmans ”Viskningar och rop” läser biskopen över den döda Agnes och konstaterar att det där med att möta Gud inte är så lätt. Först gäller det att träffa Honom, sedan att Han lyssnar, därpå att Han förstår

språket vi talar ... I sitt brev använder Norén liknande konditionalissatser: ”Det är ju så oerhört svårt, detta: om det kommer till Er, äntligen, så har Ni säkert inte tid att läsa det, och om Ni hinner läsa det så tycker Ni kanske inte om det ... Men om allt detta skulle ske, och då innefattar jag att jag sänder det till Er därför att Ni skulle förstå dess innehåll, så återstod den ogenomträngligaste omöjligheten, att Ni kanske skulle vilja sätta upp det på Dramaten.”

Ständigt dessa villkor, dessa om! Hos Bergman och Norén är kontakten alltid bruten. Språket räcker inte till, eller så fattas uppmärksamheten, tilliten, omsorgen. ”Språket tiger, löven tiger,/fåglarna tiger, din kropp tiger”, heter det i en av Noréns dikter.

När vi har läst brevet så här långt vet vi dess ärende: Norén har skrivit en pjäs, och skickat det enda existerande manuskriptet till Bergman. Som alltså förvaltar det på sämsta tänkbara sätt, genom att efter vad det verkar ha slängt det. Och därmed förstört möjligheten till en sensation. En pjäs av Lars Norén från 1963 – tio år före dramatikerdebuten!

Noréns allra första pjäs kastades bort av Ingmar Bergman och är för evigt förlorad. Det enda som återstår är författarens beskrivningar i följbrevet. Vi får veta att pjäsen heter "Aux Morts" och att den är skriven "i Drömspelets efterföljd, men på ett annat sätt koncentrerad på vad som sker, innan Indra kommer och sedan hon fått människorna att kasta sina - sönderfallna själar på elden, och hur det är i en värld utan Indradottern." Men redan som nittonåring var Norén begiven på motsägelser, så efter påståendet att pjäsen bygger på Strindberg skyndar han sig att lägga till: "Så kan man säga, men också tillägga att jag inte tänkt på Drömspelet alls, utan på Hieronymus Boschs stora tavla 'Lustarnas Trädgård'."

Kommen så långt i brevläsningen började nog Bergman snegla mot papperskorgen. Strindbergs "Ett drömspel" var hans viktigaste konstupplevelse, han hade själv satt upp den flera gånger och konstaterat att ingen regissör räcker till för att göra verket rättvisa. Nu påstod en okänd tonåring att han skrivit en *prequel* på dramat?

Men Noréns allvarligaste misstag i försöket att fånga Bergmans intresse var nog följande mening: "Om mig själv kan jag bara säga att jag är i det närmaste sinnessjuk (ja, det är sant. Olof Lagercrantz som jag fick kontakt med i januari beträffande mina manuskript och som jag tycker oerhört mycket om, ville också få in mig på ett psykiatriskt sjukhus, men jag vågade inte) och att jag kommer att få en diktsamling utgiven till hösten på Bonniers förlag."

Trodde sig Norén här ha ett säljargument så trodde han fel. Att "sinnessjukdomen" dessutom var diagnostiserad av Bergmans svurne fiende Olof Lagercrantz förbättrade knappast chanserna.

Bergman bevärdigade inte ens Norén med ett svar. Det är möjligen förlåtligt: han fick många, många sådana förfrågningar och alla kom inte från blivande genier. Men när han nu sparade följbrevet kunde han inte ha sparat det enda pjäsmanuskriptet? Det som åtminstone i teorin kunde ha ändrat litteraturhistorien.

I en vacker runa över Lars Norén skrev Ulf Olsson i Expressen (31/1): "Lars Norén är borta. Kvar finns böckerna: dikterna, romanerna, pjäserna, dagböckerna." Det är trösterikt, men inte helt sant. Allt finns inte kvar. Kontakten bröts.

Jan Holmberg

11 54

procent av landets museer har ett försämrat ekonomiskt läge jämfört med i fjol. Det framhåller Sveriges Museer i sin årliga rapport. Hos hälften av de chefer som svarat finns en oro för gap i framtida museisamlingar. Branschorganisationen baserar rapporten på en enkät som vid årsskiftet gick ut till sammanlagt 201 chefer varav 91 har svarat.

TT

11 Stims vd lämnar sin post

MUSIKRÄTTIGHETER. Stims vd Karsten Dyhrberg Nielsen lämnar sin post. Enligt ett pressmeddelande har beslutet ”skett i samförstånd” med organisationens styrelse.

Dyhrberg Nielsen har varit vd för Stim sedan 2014. Han lämnar tjänsten i maj i år. Stim framhåller att man nu arbetar med en ny strategisk riktning för organisationen.

TT

11 Därför borde framtidens människor lyssna till de gamla mystikerna

I en ny bok belyser prästen Magnus Olsson den religiösa mystikens roll i idéhistorien. Det handlar om röster som har försökt fånga erfarenheter av det som inte låter sig fångas i ord. KG Hammar och Lotta Fång finner ett av mystikens dolda centrum i Gamla stan i Stockholm.

Det finns en mystiker i Gamla stan i Stockholm. Det har funnits många just där, men för att finna dem krävs en mystiker av i dag, som kan berätta om dem för oss andra. Vi behöver inte vara mystiker för att förstå vad han berättar. Men vi behöver nog vara pilgrimer, människor på väg, som söker och som är öppna för att det egna livet och vårt liv tillsammans på den här

planeten alltid innehåller mer. Och detta mer kan stavas G-U-D. Vi är aldrig framme.

Turister som söker sig till Stockholm missar inte Gamla stan. Där möter byggnader, torg och gränder, affärer och matställen, och det finns många guideböcker att söka vägledning i för den som vill mer än ett flyktigt besök bara för att ha varit där. För den som vill mer, vill söka djupdimensionen i sitt liv, den som mystiken handlar om, har nu en annorlunda guidebok sett dagens ljus: ”Underströmmar i Gamla stan. Essäer kring kyrkohistoria och mystik” (Stockholms Domkyrkoförsamling 2020). Och den är också, förunderligt nog, knuten till Gamla stan.

Författaren är Stockholmsprästen Magnus Olsson. Han är mystikern som lyhört vandrar gränderna upp och ner. Han betraktar husens fasader och undrar vad som döljs i rummen innanför fasaderna. Han identifierar underströmmar, sammanhang, röster från det förflutna som blir till inre röster att samtala med. Hans metod är ofta att i antikvariat och boklådor, på loppmarknader och vindsröjningar fastna för gamla

böcker och manuskript som de flesta av oss bara lägger åt sidan. Det handlar om mystiska röster, som försökt fånga erfarenheter av det som inte låter sig fångas i ord, än mindre kontrolleras.

Men i Gamla stan har det funnits grupper – kretsar – som mötts i det fördolda för att samtala om det som är bortom språket. De gör det inte för att söka färdiga svar utan för att i mötet med andra likasinnade upptäcka att frågorna består men djupnar och kan bli till livspräglade underströmmar i deras egna liv.

Mest kända av dessa mystiska kretsar är Flodbergkretsen och Bergmankretsen. Carl Flodberg var runt sekelskiftet 1900 lykttändare i Gamla stan och bodde på Själagårdsgatan. Kretsen samlades på Köpmangatan. Carl Henrik Bergman var prästen som vägrade befördran men samlade präster och lekfolk kring sig fram till sin död 1909. I båda kretsarna lästes mystikers texter från hela Europa från medeltiden och framåt.

Jakob Böhme (1575–1624) var en röst man gärna umgicks med inom Flodbergkretsen. Han var skomakare från Görlitz i nuvarande Tyskland. I sin av mystiken präglade världsbild samlade han erfarenheter från de medeltida mystikerna som Mäster Eckhart på 1300-talet, Thomas a Kempis på 1400-talet och Johannes av Korset på 1500-talet. För Böhme var Gud hela tillvarons hjärta och han smälte samman Bibeln, den judiska kabbalan och muslimsk sufism. Han blev en utmaning för både den katolska och den lutherska kyrkan och trakasserades svårt.

Den radikale mystikern Anders Collin (1754–1830) i Stockholm inspirerades av Jakob Böhme, och till svenska översattes han av Eric Hermelin (1860–1944) på S:t Lars sjukhus i Lund, där denne satt inspärrad. Hermelin betraktade Böhme som trossyskon med de sufiska mystiker han främst umgicks med i sitt omfattande översättningsarbete. Norstedts förlag tryckte flera av Böhmes skrifter under åren kring 1920. Böhmes tankar spreds främst genom en annan skomakare, Hjalmar Ekström (1885–1962) från

Helsingborg, vars själavårdsbrev skapade underströmmar över hela landet.

Madame Guyon (1648–1717), tillsammans med hennes försvarare och lärjunge biskopen Francois Fénelon (1651–1715), återkommer ständigt i de båda kretsarnas samtal i Gamla stan. Hennes skrifter, ”Andliga strömmar” och ”Bönen” förekom i avskrifter och gick från hand till hand. Hon var en representant för den kvietistiska rörelsen under senare delen av 1600-talet. Rörelsen var djupt kyrkokritisk och underkände prästerskap och andra kyrkliga ordningar, och den blev därför både förföljd och förbjuden. Madame Guyon fick sitta åtta år på Bastiljen efter beslut av Ludvig XIV, ”solkungen”. Kvietismen förordade jagets utplåning för att möjliggöra ett ”osynligt liv tillsammans med Kristus i Gud” (Kol. 3:3).

Gerhard Tersteegen (1697–1769) är ett tredje namn som frekvent återkommer både inom Flodbergkretsen och inom Bergmankretsen. Hans ”De heligas lif” översattes av Carl Henrik Bergman. Tersteegen representerar den tyska pietismen, en andlig rörelse

inom den lutherska kyrkotraditionen som reagerade mot steril renlärighet. Det personliga andliga inre livet betonades, liksom behovet av pånyttfödelse. Den pietistiska rörelsen samlade lekfolk för andlig fördjupning utan prästers medverkan, något som i Sverige ledde till konventikelplakatet. Detta var i bruk 1726–1858 och förbjöd sammankomster utan präst.

Tersteegen är i dag mest känd som psalmförfattare. Maria Arosenius (1869–1959), konsthantverkare från Gamla stan, har översatt psalm 79 ”Gud är mitt ibland oss” som talar om tystnaden inför erfarenheten av Guds närvaro. Den mystiska erfarenheten är att inget språk kan fånga denna närvaro. Poesi och lågmälda samtal är det enda som kan vägleda en sökande människa. I kretsarna hade sådana samtal en hemvist.

En svensk pietist och mystiker som man gärna läste i kretsarna var Erik Tolstadius (1693–1759). Han var en förgrundsgestalt i den tidiga pietismen och hamnade i konflikter med myndigheterna, då han predikade mot ”ogudaktiga präster”, som inte levde som de lärde. I Holmkyrkan på Blasieholmen predikade han för stora

folkskaror samtidigt som han var djupt engagerad i socialt arbete bland Stockholms fattiga. Hans predikningar spreds genom avskrifter och fördes vidare till nya generationer av väckelsens folk.

Många personer passerar genom Gamla stan och har sin hemhörighet i någon av de två kretsarna. En är ”vandrarprästen” David Petander (1875–1914) som lämnade sin prästtjänst i Härnösands stift och gav sig som en svensk Franciscus ut på predikovandringar. Han gav bort allt han ägde och förkunnade Guds rike i den radikalpacifistiska andan från Leo Tolstoj. Tolstoys mest berömda lärjungar blev senare Mahatma Gandhi och Martin Luther King. När kriget bröt ut hösten 1914 och Petander fick en inkallelseorder, totalvägrade han och ställdes inför krigsrätt men avled samma år. En som vandrade tillsammans med David Petander under ett år var Hjalmar Ekström, den kanske mest kände av medlemmarna i Flodbergkretsen.

”Gud – och intet mer” är titeln på en bok med minnesteckningar och brev från Flodbergkretsen.

Titeln återger mystikens grundförståelse och erfarenhet så länge ”intet” inte innebär begränsningar utan inkluderar allt. Boken är skriven av en som var med, Ulrika Ljungman (1906–2002), barnbarn till kyrkoherden i S:ta Clara kyrka och med personliga relationer till Flodbergskretsen. Hon blev katolik och var nära vän till både karmelitmunken Wilfrid Stinissen och skomakaren Hjalmar Ekström.

Den senare blev också utgångspunkten för mystikforskaren Antoon Geels (avliden i oktober 2020) och hans sökande efter mystiska underströmmar i världens alla religioner och visdomstraditioner. Antoon Geels skrev sin doktorsavhandling om Hjalmar Ekström och gav senare ut en populärvetenskaplig version av denna under titeln ”Det fördolda livet”. Detta var i sin tur titeln på den tidskrift Hjalmar Ekström tillsammans med stockholmsmystikern Henrik Schager (1870–1934) gav ut under åren 1924–26. Där publicerades flera av Hjalmar Ekströms texter. Biskopen och författaren Martin Lönnebo skrev redan 1975 i ”Religionens fem språk” om Hjalmar Ekström

och Flodbergskretsen. En som också skrivit om dessa under en talande titel är pastorn och författaren Peter Halldorf, som året efter Antoon Geels’ bok gav ut ”Hädanefter blir Vägen väglös” (1997). Både Lönnebo och Halldorf rör sig hemvant i mystikens landskap och skulle säkerligen hittat till gränderna i Gamla stan under kretsarnas tid.

Så spränger de mystiska underströmmarna tidens och rummets gränser. Under ytan och bortom allfarvägen finns de mitt i Gamla stan. För den som bara betraktar fasader förblir de osynliga. Men det finns fortfarande lykttändare i Gamla stan. Genom den lyhörde Magnus Olssons varsamma guidning kan det osynliga bli synligt i de korta ögonblicken där människor verkligen möter sig själva och varandra, och därmed G-U-D. Magnus Olssons svar på den väglösa Vägen är den vägskylt han satt upp någonstans i Gamla Stans gränder: ”Här slutar allmän väg”. Endast den som gett upp kontrollbehovet, driften att beskriva, systematisera och definiera utan ser tillvaron med

andra ögon lägger märke till skylten. Och det finns ett språk för väglöst land som förlitar sig på Vägmärken.

Den katolske teologen Karl Rahner (1904–1984) fick en gång frågan om han trodde att det fanns några kristna i framtiden. Han svarade: om det finns kristna i framtiden, så är de mystiker. Nu efter nästan ett halvt sekel kan vi formulera om frågan: finns det några människor i framtiden? Ett jakande svar måste nog innehålla mystikernas livshållning. Lyssna till underströmmarna i Gamla stan.

KG Hammar

Författare och ärkebiskop emeritus

Lotta Fång

Teolog, präst, pedagog och konstnär

12 Omöjligt att komma åt de självupptagna

Det finns alltså de som åker pulka inne på kyrkogårdarna denna snörrika vinter i pestens tid. Varför? SVT:s reporter försökte ställa frågan till några föräldrar som lät sina ungar köra loss på Skogskyrkogården i Stockholm (16/1), men möttes av snömos:

”Jag tycker att det är... ett bra ställe att... fira livet”, förklarade en mamma som höll på att lära sin son att åka skidor.

”Om det är någon som står där och sörjer så får man ju ofta ögonkontakt, och då får man väl visa ömsesidig respekt”, menade en morska pulkapappa.

I sociala medier föreslog en präst (!) att om man blir upprörd över det här beteendet så kanske det beror på att man gör döden för högtidlig.

Vilket påminner mig: Det brukar ju sägas att egocentrismen är typisk för vår tid. Men olidligt självupptagna människor lär ha funnits jämt, det är bara det att vi på grund av tv, radio, tidningar och internet tyvärr får reda på allt fler av deras tilltag.

Och det värsta är inte att det finns de som för sitt eget nöjes skull gör saker i stil med att inkräkta på det lilla offentliga rum som är inmutat för de döda och de sörjande. Det verkligt frustrerande är att de så obekymrat borstar av sig alla invändningar efteråt.

Tänk, så uppfyllda av sig själva är somliga att till och med den mest uppenbara dumhet blir till en dygd när någon konfronterar dem! Då kan de framhålla att de helt enkelt är lite finare och bättre människor bara: Deras handlingar är faktiskt hedervärda, och om andra motsätter sig dem beror det på att de är alldeles för enkla varelser som inte vet hur man "firar livet" och inte förmår "visa ömsesidig respekt".

Ni förstår? Det är omöjligt att komma åt sådana personer. Långt efter att du och jag är döda kommer de

att åka pulka över våra gravar utan någon annan känsla än en oerhörd belåtenhet, och så den lilla ilningen i magen just när det bär utför.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se

12 Så har pandemin krossat filmens heliga biofönster

Coronan har skapat ett hela havet stormar-läge i filmbranschen. Med stängda biografer och uppskjutna storpremiärer har strömningsvågen vuxit sig ännu - starkare. *Jacob Lundström* konstaterar att den gamla fönsterpolitiken är under omglasning på allvar.

Det var meningen att Filmstadens biografer skulle öppna igen förra veckan. Efter stängningen i november skulle projektorerna äntligen dammas av och röda mattan rullas ut lagom till "Wonder Woman 1984"-premiären, en retrotrygg superhjältefilm med uppgift att locka publiken åter till salongerna. Men fansen får vänta minst till mars på att amasonen i fråga ska svinga sitt eldlasso på vita duken – myndigheternas

restriktioner har inte lättat och hos Sveriges största biografkedja gapar bänkraderna fortfarande tomma.

Det har varit ett minst sagt tufft år för den globala biografbranschen och pandemin har knuffat flera aktörer snubblande nära konkurs.

Därför var det heller inte förvånande att AMC, Filmstadens amerikanska ägare, sällade sig till bolagen som nämndes i nyhetsrapportering kring Gamestop häromveckan. I den omskrivna börsbubblan, som initierades på nätforumet Reddit och skapade huvudvärk för rovgiriga hedgefondmäklare, åkte nämligen aktier som AMC, Nokia och Blackberry med av bara farten.

Uppenbarligen handlade det om en investeringsstrategi där nostalgi var en betydande faktor. Hoppfulla spekulanter – samt en hel del anti-Wall Street-aktivister – satsade ju sina pengar på varumärken från förr: en butikskedja som akterseglats av digital distribution, två bolag som förknippas med mobiltelefoner men inte längre tillverkar

mobiltelefoner och så världens mäktigaste biograf-aktör.

Det är inte direkt ett smickrande sammanhang för AMC, som grundades 1920 och äger 978 biografvärlden över. Sista veckan i januari sköt aktiekursen i höjden – upp 570 procent. Är biografen en föredetting som vi gärna vill tro på mot alla odds? Eller finns det verklighetsförankrade skäl till framtidstro för den svarta boxen?

Strax före nyår firade biografen 125 år. Den första offentliga filmvisningen ägde rum i källaren på Grand Café i Paris. Bröderna Lumière visade tio kortfilmer, mest dokumentära nedslag från Lyon men också ett skämtsamt nummer med en trädgårdsslang. Sedan dess har publiken återvänt till de nedsläckta filmsalongerna, för att förtjusas och förfäras, garva och gråta åt rörliga bilder.

Med jämna mellanrum har olika bedömare förvisso skymtat orosmoln i horisonten. Det ligger kanske i filmremsans bräckliga natur – Louis Lumière lär redan

1895 ha påpekat att kinematografen är en uppfinning utan framtid. Kanske får han rätt, men i så fall på längre sikt. Pessimismen har inte varit helt ogrundad, med tanke på att skärmkonkurrens från tv-apparater och senare mobila plattor har påverkat vita dukens dragningskraft. Men 125-åringen har visat prov på ett rätt hyfsad motstånd.

Trots att besöken numera utgör en försvinnande liten andel av det totala tittandet är biografen alltjämt filmkulturens mittpunkt. På samma sätt som Googles bildsökfunktion inte kommer att ersätta vernissage på konstgallerier eller retrospektiv på museer, alltså trots att målningarna går att beskåda i det digitala molnet, lär biografen även i framtiden vara en mötesplats för filmälskare.

Men även om alla som köar för att dödförklara biografen får fel även denna gång, är det uppenbart att den – än en gång – måste återuppfinna sig själv. Biografen har kunnat hålla stånd mot mindre uppstickare genom att erbjuda en storslagen eller ombonad inramning, samt ett exklusivt utbud. Nu är

den så kallade fönsterpolitiken under omglasning på allvar.

Bossarna i branschen har länge kommit överens om att filmer som visas på bio inte får tillgängliggöras för hemmabruk. Och under detta biofönster, som vanligen varar några månader, får publiken helt enkelt bege sig till salongerna för att uppleva den nyaste filmen. Men pandemin har ställt allting på huvudet, eftersom många filmer har varit visningsfärdiga samtidigt som de flesta biograferna har hållit stängt.

Under 2020 året såg vi därför både nygamla bråk och epokgörande avtal mellan filmproducenter och biografer. Universal och AMC kortade biofönstret till 17 dagar, i stället för sedvanliga tre månader. Warner Bros kom på eget bevåg överens med HBO Max om att 2021 släppa 17 stycken biopremiärer simultant på strömningstjänsten i USA – till AMC:s förtret.

Regissören Christopher Nolan, känd förespråkare för biografens betydelse, reagerade också med förväntad bestörtning. När Nolans ”Tenet” hade premiär i höstas tog han – eller rättare sagt Universal – en smäll för vita

duken. Filmens relativa coronaframgång till trots var satsningen en förlustaffär.

En liknande utveckling har vi kunnat följa i Sverige, där det finns en gammal 122-dagarsregel att förhålla sig till. Men ”Nelly Rapp – monsteragent”, som hade biopremiär i höstas strax innan åttapersonsgränsen infördes, släpptes efter bara två månader till hemmasittare.

För ”Spring Uje, spring”, som ståndaktigt höll fast vid sin juldagspremiär trots att majoriteten av Sveriges biografer var stängda, gick det ännu snabbare. Drygt en månad senare hade den vod-premiär, strax efter vinsten på Guldbaggegalan.

Det mest anmärkningsvärda undantaget från *business as usual* är ändå ”Se upp för Jönssonligan”, som under stor uppståndelse premiärvisades direkt för samproducenten C Mores prenumeranter. Enligt ett pressmeddelande hade filmen den bästa starten i strömningstjänstens historia.

Men innebär det att filmproducenter kommer att hoppa biofönstret och satsa allt på soffsittarna framöver?

Långt innan pandemin drabbade världen kunde förstås biografnäringen urskilja olycksbådande åskådarbeteenden. Netflix påbörjade sin utländska strömningsverksamhet 2010 och har sedan dess fått sällskap av mer eller mindre saktfärdiga Hollywoodaktörer. Under 2020 har Netflix aktiekurs stigit med 67 procent.

Netflix både beställer och köper visningsrättigheter till filmer och serier, med en budget som får världens samlade filminstitut att blekna i jämförelse. Svenska SF Studios har till exempel ingått ett samarbetsavtal med Netflix. I helgen är det premiär för Netflix första svenska originalfilm, efter serier som "Störst av allt" och "Kärlek & anarki", med SF Studios som produktionsbolag. "Red dot" är en actionthriller om en oväntat blodig tältsemester i svenska fjällen, som förmodligen inte hade parkerat överst på

biograftoppen. Men den har ett tillräckligt tydligt koncept för att fungera som hemmaunderhållning.

Mycket pekar med andra ord mot att biografen, precis som många gånger förr, är uträknad. Eller? Det har ju länge varit uppenbart att sakernas ordning rubbats och pandemin borde vara dödsstöten. Under 2020 har efterfrågan på hemmaunderhållning exploderat och strömningstjänsterna vuxit sig starkare.

Ändå finns det många som väntar på att biograferna ska öppna sina salongsdörrar igen. Filmbolagen må ha sålt flera av sina inplanerade biopremiärer till strömningstjänster, till synes mer eller mindre desperat. Men man har tålmodigt hållit hårt på titlar som förväntas spela in multum på biograferna.

För även om AMC-aktien rusade i väg under Gamestop-hajpen, har den inte dalat hela vägen tillbaka till fjolårets krisnivåer. I slutet av januari meddelade nämligen bolaget att det samlat ihop närmare en miljard dollar, vilket är tillräckligt mycket för att överleva pandemin. Dessutom innebär den påbörjade

vaccineringen att branschen känner större tillförsikt än i höstas. Det är knappast bara av sentimentala eller cinefila skäl som biografen fortfarande har en plats i filmekonomin.

Det är också anledningen till att James Bond fortsätter att förhålla premiären – köpeskillingen som Netflix och Apple ville erbjuda räckte inte till. ”No time to die”, del 25 i serien, skulle egentligen möta publiken i april 2020, men i skrivande stund är premiären planerad till oktober 2021. Drygt två år efter det att inspelningen avslutades.

Det är inte bara den brittiske superagenten som har foten på bromsen. När Super bowl firades förra helgen innehöll sändningarna en favorit i repris. Den amerikanska fotbollsfinalen räknas som det mest eftertraktade reklamfönstret för kommande filmsläpp och precis som i fjol ingick den nionde delen i ”Fast & furious”-följetongen bland förhandsglimtarna. Den bensinslukande actionfilmen skulle haft premiär den 22 maj 2020, men försenades alltså med ett år.

Så vad betyder egentligen den här utvecklingen för svensk film? Finns det ens några svenska titlar som det är värt att vänta med?

Det går inte att veta säkert varför ”Se upp för Jönssonligan” jäktades ut på C More, i stället för att avvakta Filmstadens återinvigning, men möjligen upplevde producenterna att det fanns överhängande risk för flopp. Under 2019 var den svenska filmens kräftgång i biostatistiken en följetong i medierna. Filmbranschen har i många år satsat på publikfrieri, med finansiellt understöd av Filminstitutet, men utan att lyckas. Sannolikheten att ”Se upp för Jönssonligan” skulle räknas till undantagen och locka miljonpublik får väl betraktas som låg.

Den svenska filmbranschen har inga superhjältar. Om inte Sune eller LasseMaja räknas. Den lokala franchisefilmen är i så fall kriminalhistorier, ofta baserade på kända förlagor, som sedan gammalt är ett minst lika gångbart tv-format. Och medan publiken vänder svensk film ryggen på biograferna finns det uppenbarligen ett stort intresse för svenska serier.

Därför är det inte svårt att förstå varför även kritikerhyllade filmregissörer som Lisa Langseth och Peter Grönlund tackar ja till strömningssuppdrag – deras ”Kärlek & anarki” (Netflix) respektive ”Björnstad” (HBO Nordic) hade knappast fått samma genomslag som långfilmer med ordinarie biopremiär.

Om marknadsandelen för svensk film närmade sig bottenivåer redan före pandemin är frågan vad som krävs för att vända på utvecklingen. Samtidigt som strömningsskapitalet och publiken efterfrågar fler svenska serier.

Under nyligen avslutade Göteborgs filmfestival, som året till ära förstås var digital, presenterades 2021 års upplaga av framtidsspaningen Nostradamus. I biografavsnittet konstateras krasst att storfilmerna har en framtid, men att andra slags filmer lär distribueras med minskad volym. Samtidigt skriver rapportförfattaren Johanna Koljonen att experimentella visningsformer, och småskaliga eller hemmasnickrade biografksammanhang, har en framtid. Det vore en nåd att stilla bedja om (och agera för

filmpolitiskt). För den som värnar biografen inte bara som intäktskälla för blockbusters utan också som ett konstnärligt upplevelserum, en internetbefriad tankebox eller en andaktsplats.

Jacob Lundström

kultur@dn.se

12 Svenska toppregissörer: ”Låt skattepengarna gå till att utveckla svensk films särart!”

De återkommande förslagen om att Svenska Filminstitutet ska stödja större och färre filmproduktioner, har fått några av landets mest tongivande regissörer att oroas för svensk films framtid. ”Låt den nya marknaden ta hand om de rent kommersiella projekten”, skriver de i ett upprop som undertecknats av 23 regissörer – från Amanda Kernell till Tomas Alfredson.

Livet är kort och vi ska alla dö. Samtidigt utvecklas filmbranschen i rasade fart vilket väcker stora och akuta frågor kring svensk films ställning i det nya

landskapet. Strömningstjänsternas intågande på marknaden behöver inte vara ett hot mot svensk filmbransch, den nya utvecklingen skapar mängder av arbetstillfällen för filmarbetare i alla yrkeskategorier. Men situationen kräver svar kring vad som är Svenska Filminstitutets uppgift i dag och i framtiden.

Tanken om att SFI ska finansiera färre men större filmer har åter vaknat till liv i debatten, detta utifrån idén om att större och bredare filmer från Sverige skulle ha en möjlighet att konkurrera kommersiellt på en internationell marknad. Vi tycker att denna utveckling är naiv och rent av farlig.

Främst för att SFI inte skulle ha en chans i konkurrensen med internationella privata aktörer då ett filminstitut aldrig kommer i närheten av dessa aktörers budgetar ens om man gjorde en enda svensk film om året. Tvärtom skulle denna utveckling med största sannolikhet leda till att svensk film i förlängningen slogs ut. Dessutom är det inte moraliskt försvarbart att spekulera med skattebetalarnas pengar på detta sätt. Vi har redan sålt ut vård och omsorg i

Sverige där vi låter skattemedel hamna i vinstdrivande bolagsägares händer. Låt nu inte samma misstag ske inom kultursektorn!

Låt i stället den nya marknaden ta hand om de rent kommersiella projekten (de gör det bra!) och låt skattebetalarnas pengar gå till att i första hand utveckla svensk films särart. Svenska Filminstitutet bör lägga krut och pengar på personliga, originella originalidéer utvecklade av egensinniga manusförfattare och regissörer som inte går att hitta någon annanstans.

Detta handlar inte om att utveckla så kallad smal film. I stället ser vi hur filmer med låg budget skapade av egensinniga filmskapare ofta är de som blir mest - älskade av publiken, det senaste exemplet är "Spring Uje, spring" som vann Guldbagge för årets bästa film och som också med största sannolikhet hade blivit en publiksuccé på bio om det inte varit för covid-19. Det är också den här typen av film som reser mest på festivaler utomlands, senaste exemplet är Ninja Thybergs film "Pleasure" som visats på bland annat

Sundance. I Danmark, som tydligare styrs av sina starka manusförfattare och regissörer, har den egensinniga filmen "En runda till" ("Druk") blivit både en internationell festivalframgång och en enorm publiksuccé på biograferna, trots pandemin.

Svenska Filminstitutet, och ytterst regeringen, måste nu ta ställning i frågan vem som ska leda svensk film in i framtiden. Är det framtidsstrateger som själva inte gör film som ska fundera ut en lösning på toppnivå? Framtidsspekulanterna har ofta fel, ingen av dessa förutsåg covid-19 och ingen av dem har en aning om hur man gör film i praktiken. Är det toppchefer på de största svenska bolagen som ofta i första hand drivs av personliga vinstintressen som ska sätta agendan för vilka filmer som blir gjorda i Sverige? Eller är det kreativa manusförfattare, regissörer och producenter som drivs av att berätta personliga originella berättelser, som har möjlighet att ge både den svenska och utländska publiken unika filmer som de inte kan hitta någon annanstans? Vem är det som ska hålla i taktpinnen? Livet är kort och vi ska alla dö. Frågan är

vilken film och filmbransch vi lämnar efter oss till kommande generationer.

Amanda Kernell, Daniel Espinosa, Fanni Metelius, Fijona Jonuzi, Henrik Schyffert, Göran Hugo Olsson, Goran Kapetanovic, Ivica Zubak, Johannes Nyholm, Pernilla August, Lisa Langseth, Lovisa Sirén, Mia Engberg, Mikael Marcimain, Lisa Aschan, Peter Grönlund, Peter Modestij, Rojda Sekersöz, Ronnie Sandahl, Sanna Lenken, Sofia Norlin, Tarik Saleh och Tomas Alfredson

12 Missa inte storslagna, vackra och romantiska ”De bästa åren”

William Wylers ”komma hem från kriget”-drama ”De bästa åren” från 1946 är en klassiker modell större. Ett bländande filmhantverk som var det bästa Hollywood kunde erbjuda efter andra världskriget slut, tycker Mårten Blomkvist.

”De bästa åren”

Regi: William Wyler

Manus: Robert E Sherwood, MacKinlay Kantor. I rollerna: Myrna Loy, Fredric March, Dana Andrews, Virginia Mayo, Theresa Wright m fl. Längd: 2 tim 50 min. Språk: engelska. På SVT Play till den 5 mars.

Betyg: 4.

”De bästa åren” från 1946 handlar om att komma hem efter andra världskriget. Hur skildrar man då en fars efterlängtade hemkomst till sin familj? Han ringer på dörren. Sonen öppnar. Innan han hinner säga något lägger fadern handen över hans mun, frågar: ”Var är mamma?”

Dottern kommer från ett rum. Hon drar in andan: ”Pa...” Pappan tar ett kliv och lägger handen över hennes mun.

Mamma ropar: ”Vem är det, Peggy?”

Ingen svarar. Alla tre blickar mot köket. Kameran flyttar dit och kikar in genom dörröppningen. Modern står med ryggen till. Hon dukar köksbordet. Varför svarar inte ungarna? ”Peggy? Rob? Vem ...”

Hon hejdar sig. Hon vet. Tystnaden fick berätta det.

Med reservation för att scenen förstås kan ha varit skriven så i manus så är den i utförandet ändå ett

perfekt exempel på regissören William Wyllers (1902–81) handlag. Elegant, enkelt, starkt var hans signatur.

”De bästa åren” ligger på SVT Play och är ett tillfälle att se en klassiker modell större. I nära tre timmar följer den tre män som efter krigstjänst försöker återuppta sina liv och hitta sin plats i familjen och samhället. En – pappan ovan – är bankman, en är fattig, och har ett tag med fin uniform och grad fått vara en annan. Den yngsta av dem kommer hem duktig på att bruka krokarna han fått i stället för förlorade händer, men förtärd av oro inför mötet med flickvännen.

Trion har lärt känna varandra på ett flyg hem till småstaden Boone City. Under färden flyger de över ett jätteområde fyllt av plan byggda för kriget. Nu ska de skrotas. Det är ett omen. I hemstaden har livet pågått som vanligt och hemvändande hjältar kan få erfara att de ses som gammalt krigsskrot. Drugstoren där Fred (Dana Andrews) jobbade har expanderat och köpts upp. När Fred tittar in skyndar sig nya chefen att säga att eftersom företaget bytt ägare finns ingen skyldighet att återge Fred hans gamla jobb. På banken får Al

(Fredric March) mothugg när han beviljar lån till en veteran som vill satsa på en farm, trots att staten tar en del av risken för sådana lån.

Andra världskriget är det största ämnet i filmhistorien. ”De bästa åren” är filmen om notan. Det är också bländande filmhantverk. Perfektionisten ”Forty-Take Wyler” var känd för att med eviga omtagningar få skådespelare att skära tänder. Tills de stod där med en Oscar i handen.

Det bästa Hollywood kunde erbjuda uppåddades till filmen. ”Citizen Kane”-fotografen Gregg Toland filmade; March och Myrna Loy, som gjorde hans hustru, sammanbiten när hon försöker vrida den sjuttonde drinken ur makens hand, var superstjärnor, särskilt March är för lite känd i dag.

Wyler hade under kriget gått in vid flygvapnet och gjort två dokumentärer om bombräder över Tyskland. Det bidrog till ett patos som han höll under kontroll. ”De bästa åren” kan vara det bästa exemplet på vad man maximalt kunde uppnå med den klassiska stil Wyler stod för. Det är så vackert, så romantiskt, och så glasklart.

Mårten Blomkvist kultur@dn.se

Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknads- departementet och näringsdepartementet

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Arbetsmarknads- departementet

Arbetsmarknadsdepartementet ansvarar för frågor och ärenden som rör arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Departementet ansvarar också för arbetet för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män och mänskliga rättigheter på nationell nivå. Dessutom ansvarar departementet för arbetet för integration, mot segregation, rasism och diskriminering samt för att stärka hbtq-personers och barns rättigheter.

[Områden](#)

Områden

- [Arbete mot segregation](#)
- [Arbetsmarknad](#)
- [Arbetsrätt och arbetsmiljö](#)
- [Barnets rättigheter](#)
- [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Jämställdhet](#)

- [Nyanländas etablering](#)

[Om Arbetsmarknadsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Arbetsmarknadsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Eva Nordmark](#)

Arbetsmarknadsminister

Märta Stenevi

Jämställdhets- och bostadsminister med ansvar för stadsutveckling och arbetet mot segregation och diskriminering

Aktuellt från Arbetsmarknadsdepartementet

Genvägar

- [Reformering av Arbetsförmedlingen](#)
- [Ordning och reda på arbetsmarknaden](#)
- [En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020](#)
- [Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck](#)
- [Hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter](#)
- [Samlat grepp mot rasism och hatbrott](#)
- [Följ Arbetsmarknadsdepartementet på Twitter](#)
- [Prenumerera på nyhetsbrev om regeringens arbetsmarknadspolitik](#)

Arbetsmarknadsdepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/arbetsmarknadsdepartementet/>

Myndigheter

- **Myndigheten för arbetsmiljökunskap**
16 augusti 2018 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Arbetsmiljöverket**
07 mars 2016 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, SNAU**
15 oktober 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Arbetsdomstolen**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Svenska ILO-kommittén**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Svenska ESF-rådet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Nämnden för styrelserepresentationsfrågor**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Arbetsförmedlingen**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Medlingsinstitutet**
03 december 2014 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)

Eva Nordmark

Arbetsmarknadsminister

[Arbetsmarknadsdepartementet](#)

"Alla som kan arbeta ska arbeta. Det är grunden för vår gemensamma välfärd. När arbetslivet förändras gör vi en nystart i arbetsmarknadspolitiken. Regeringen fortsätter föra en politik för fler jobb och nya satsningar på kompetensutveckling. Vi bygger ett tryggare arbetsliv med goda utvecklingsmöjligheter. Så möter vi framtiden tillsammans."

Eva Nordmarks områden

- [Arbetsmarknad](#)
- [Arbetsrätt och arbetsmiljö](#)
- [Nyanländas etablering](#)

[SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.](#)

[SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

Märta Stenevi

Jämställdhets- och bostadsminister med ansvar för stadsutveckling och arbetet mot segregation och diskriminering

[Arbetsmarknadsdepartementet](#)

"Vi kan aldrig acceptera att människor inte har makten över sina egna liv. Regeringen jobbar för ökad jämställdhet på alla nivåer, att stärka barns rättigheter, att bekämpa våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Vi står tydligt upp för alla människors lika värde." (Företrädarens förklaring)

Märta Stenevis områden

- [Arbete mot segregation](#)

- [Barnets rättigheter](#) [Bostäder och samhällsplanering](#) [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Jämställdhet](#)
- [Nyanländas etablering](#)

- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

[SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.](#)

Näringsdepartementet

Näringsdepartementet har ansvar för frågor som rör bolag med statligt ägande, näringsliv, innovation, landsbygd, livsmedel och regional utveckling.

[Områden](#)

Områden

- [Bolag med statligt ägande](#)
- [Innovation](#)
- [Landsbygd, livsmedel och areella näringar](#)
- [Näringspolitik](#)
- [Regional utveckling](#)

[Om Näringsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Näringsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Ibrahim Baylan](#)

Näringsminister

[Jennie Nilsson](#)

Landsbygdsminister

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Information in English from the Ministry of Enterprise and Innovation](#)
- [Regeringens strategiska samverkansprogram](#)
- [En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet](#)
- [Ett nationellt skogsprogram för Sverige](#)

Aktuellt från Näringsdepartementet

Näringsdepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/naringsdepartementet/>

Myndigheter

- **Teracom Group AB (Teracom)**
22 november 2017 från [Näringsdepartementet](#)
- **European company for the financing of railroad rolling stock (EUROFIMA)**
09 april 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Stiftelsen Norrlandsfonden (Norrlandsfonden)**
09 april 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Stiftelsen Industrifonden (Industrifonden)**
09 april 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Centrala djurförsöksetiska nämnden**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Skogsstyrelsen**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Livsmedelsverket (SLV)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Statens jordbruksverk (SJV)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Lernia AB (Lernia)**
05 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Orio AB (Orio)**
05 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Verket för innovationssystem (Vinnova)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Vattenfall AB (Vattenfall)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Vasallen AB (Vasallen)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **V.S. VisitSweden AB (VisitSweden)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Transportstyrelsen**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Trafikverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Trafikanalys**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)

- **Tillväxtverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **TeliaSonera Aktiebolag (TeliaSonera)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Svevia AB (publ) (Svevia)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Sveriges geologiska undersökning (SGU)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB (Svedab)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Svenska skeppshypotekskassan (Svenska Skeppshypotek)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Svenska rymdaktiebolaget (SSC)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Swedfund International AB (Swedfund)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Swedesurvey Aktiebolag (Swedesurvey)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Swedavia AB (Swedavia)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Sveaskog AB (Sveaskog)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Statens Bostadsomvandling AB (Sbo)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Specialfastigheter Sverige Aktiebolag (Specialfastigheter)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Sjöfartsverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **SJ AB (SJ)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **SBAB Bank AB (publ) (SBAB)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **SAS AB (SAS)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Samhall Aktiebolag (Samhall)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)

- **RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **PostNord AB (PostNord)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Post- och telestyrelsen (PTS)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Patentombudsämnden**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Patent- och registreringsverket (PRV)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar (Tillväxtanalys)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Metria AB (Metria)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Luftfartsverket (LFV)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Konkurrensverket (KKV)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Jernhusen AB (Jernhusen)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Inlandsinnovation AB (Inlandsinnovation)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Infranord AB (Infranord)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Green Cargo AB (Green Cargo)**
04 februari 2015 från
- **Fouriertransform Aktiebolag (Fouriertransform)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Bolagsverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Arlandabanan Infrastructure AB (Arlandabanan)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Apoteksgruppen i Sverige Holding AB (Apoteksgruppen)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Apoteket AB (Apoteket)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)

- **ALMI Företagspartner AB (ALMI)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Aktiebolaget Svensk Exportkredit (SEK)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Aktiebolaget Svensk Bilprovning**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Aktiebolaget Bostadsgaranti (AB Bostadsgaranti)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Akademiska Hus Aktiebolag (Akademiska Hus)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **AB Svenska Spel (Svenska spel)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **AB Göta kanalbolag (Götakanal)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Styrelsen för samefonden**
19 december 2014 från [Näringsdepartementet](#)
- **Lantmäteriet**
19 december 2014 från [Näringsdepartementet](#)
- **Boverket**
19 december 2014 från [Näringsdepartementet](#)

Ibrahim Baylan

Näringsminister

[Näringsdepartementet](#)

Ibrahim Baylans områden

- [Bolag med statligt ägande](#)
- [Innovation](#)
- [Näringspolitik](#)

[SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)

[SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.](#)

[SW 66/68 Tillverkning av varor.](#)

[SW 66 Tillverkning av kemivaror od.](#)

[SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d](#)

[SW 68 Tillverkning av komplexvaror.](#)

[SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.](#)

[SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.](#)

[SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.](#)

[SW 62 Ingenjörsvksamheter \(konstruktion o d\)](#)

Jennie Nilsson

Landsbygdsminister
[Näringsdepartementet](#)

Jennie Nilssons områden

- [Landsbygd, livsmedel och areella näringar](#)
- [Regional tillväxtSW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.](#)

[SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.](#)

09 Vinstras för Öresundsbron

Pandemin och restriktioner slog hårt mot trafiken över Öresundsbron i fjol. Vägtrafiken över bron föll med 38,6 procent till 12 537 fordon per dag, enligt en årsrapport från Öresundsbrokonsortiet, bolaget som driver trafiken. Under 2019 låg vägtrafiken över bron på 20 423 fordon per dag. Helårsvinsten för konsortiet halverades nästan under året, ned till 446 miljoner kronor.

Trafiken av personbilar under året föll 41,7 procent, medan pendlingstrafiken föll 26,8 procent.

TT

09 Inget avtal mellan Apple och Kia

Den sydkoreanska biltillverkaren Hyundai med dotterbolaget Kia tillbakavisar uppgifter om att det pågår samtal om ett samarbete med Apple gällande elektriska självkörande bilar. Sydkoreanska medier har, med hänvisning till källor, tidigare rapporterat om att ett samarbete är på gång, vilket har fått aktierna i biltillverkarna att rusa.

Ett skriftligt uttalande från bolagen i går, där det bekräftades att diskussioner inte pågår, tog död på börsglädjen på Seoulbörsen och aktierna föll tillbaka. Kias aktie föll nästan 15 procent och Hyundais aktie backade drygt 6 procent.

TT-AFP

10 Valphausse lyft för djurbutik

Med 40 procent fler sålda valpar är det rena julafton för husdjursbranschen. Det blev rekordvinst för Arken Zoos ägare.

Trenden fanns där redan innan, med coronapandemin förstärktes den, enligt David Rönnberg, vd för finländska Musti Group som bland annat äger Arken Zoo.

– Tröskeln för många att skaffa husdjur övervanns, säger han.

Från april syns en tydlig uppgång i antal registrerade hundvalpar hos Jordbruksverket. Till exempel var ökningen i december 40 procent jämfört med samma månad året före.

En stor efterfrågan på saker till hundar – sängar, kläder, leksaker och godis – har märkts.

Försäljningen i Musti Groups butiker, som finns i Sverige, Norge och Finland, ökade med 20 procent under fjärde kvartalet. Vinsten före skatt landade på 95 miljoner kronor, en fördubbling jämfört med samma period året före.

TT

10 Vintervädret lyfter kläd- och skohandeln

Kyla och halka har gjort den tidigare utfryssta sko- och klädhandeln het.

När Stilindex, som mäter försäljningsutvecklingen på månadsbasis, presenteras i veckan väntas vädrets makter ha en tydlig påverkan, säger Mikael Sandström, branschexpert och tidigare ordförande för Svensk Handel.

– Jag tror att det kan bli väldigt bra, kanske inte plussiffror men i alla fall kring nollstrecket, säger han till TT om januarisiffrorna.

Väderprognoserna talar också för fortsatt kyla vilket är glädjande besked för de som säljer vinterkläder och vinterskor. Göteborgsbaserade Icebug, som säljer välgreppande skor med ståldubbar, ser en positiv effekt av coronapandemin.

– Detta att gym fått stänga har ju gjort att folk tränar utomhus i stället och drivit på efterfrågan för löparskor. Jag tror att ju längre bort man kommit från mode och närmare funktion, desto bättre har det även gått under coronapandemin, säger vd:n David Ekelund.

TT

11 Ledare: Märta Stenevi kommer inte att lösa bostadsbristen

Bostadsminister är en otacksam post. I alla fall om man får tro experterna i Sveriges Radios ”Studio Ett” (5/2).

Märta Stenevi (MP), som sedan en knapp vecka tillbaka har området på sitt bord, kommer nämligen inte att kunna åstadkomma särskilt mycket. De stora förändringar som krävs för att få bukt med det sorgebarn som bostadsfrågan har blivit, kräver ett helhetsgrepp som involverar andra ministrar. Som att återinföra fastighetskatten och avreglera hyresmarknaden så att bostadsbeståndet börjar nyttjas på ett effektivt sätt.

Vidare har hon bara 1,5 år på sig innan mandatperioden är slut, och bostadspolitiken är trögriktig. På så kort tid går det inte att lösa den

bostadsbrist som råder i tre av fyra kommuner och som leder till höga bostadspriser, trångboddhet och dyra andrahandskontrakt. I januari låg medelpriset på en villa i Stockholmsregionen på 6,8 miljoner kronor och snitthyran för en andrahandsetta i huvudstaden uppgavs för två år sedan vara 13 000 kronor.

Det är alltså ingen vild gissning – utan snarare troligt – att situationen inte kommer att ha förändrats särskilt mycket i september 2022 jämfört med nu, även om januariavtalet innehåller ett par steg i rätt riktning, som fri hyressättning vid nybyggen och regler för att förkorta planprocesser.

Däremot finns det avgränsade områden där en bostadsminister har större möjligheter att göra skillnad, kanske framför allt inom det som kallas för den sociala bostadspolitiken. Det vill säga riktade lösningar för dem som inte kan göra sig gällande på den ordinarie bostadsmarknaden, vilket är en grupp som växer i takt med att det blir allt svårare att kvala in.

Till skillnad från tidigare är de som söker sig till socialkontoren i många fall inte bostadslösa främst på grund av exempelvis psykisk ohälsa eller beroendeproblematik, utan för att de har låga inkomster. Att säkerställa bostadsförsörjningen för dessa hushåll är både bland det viktigaste och svåraste på bostadsområdet och just nu pågår en utredning med fokus på hur man kan hjälpa dem som står längst ifrån marknaden.

Det kan exempelvis handla om att höja nivåerna på bostadsbidraget och öppna det för fler. Förenkla byggreglerna och utreda varför det är extra dyrt att bygga just i Sverige. I högre utsträckning än i dag villkora markanvisningar med att en viss andel av de nya lägenheterna viks för socialförvaltningen. Överväga att ge förtur till hyresrätter för resurssvaga hushåll som ofta har kort kötid. Samt att få kommunerna att inte göra skillnad på ”social” och ”strukturell” hemlöshet, så att alla börjar erbjuda lika bra stöd till dem som ”bara” är fattiga som till socialt utslagna.

Dessutom måste rikare kommuner sluta fuska genom att trycka på för att människor utan egen försörjning eller bostad ska flytta till en annan kommun med sämre ekonomi, så kallad ”social dumpning”, som Statskontoret nyligen kartlade. Om bostadspolitiken ska fungera för de mest utsatta måste hela Sverige ta sitt ansvar.

DN 11/2 2021

11 Svårt skadad i misshandel på arbetsplats

En man i 30-årsåldern vårdas för allvarliga skador efter en misshandel på en arbetsplats i Lund. Polis och ambulans larmades till platsen vid lunchtid och där fanns en man med stick- eller skärskador, skriver polisen på sin hemsida. En man i 40-årsåldern som också befann sig där har gripits misstänkt för att ligga bakom misshandeln. Enligt Region Skåne bedöms skadorna som allvarliga.

TT

11 Icaägare kan dela på miljarder

Ica gjorde ett starkt resultat under pandemiåret 2020 och höjer därför aktieutdelningen ytterligare. De anställda får också en bonus. Konkurrenten Axfood med Willys i spetsen gick ännu starkare.

Livsmedelsförsäljningen har gått starkt när människor i större utsträckning suttit hemma.

Försäljningsökningen för Ica Sverige var 7,6 procent för helåret 2020. Vinsten steg också med cirka 100 miljoner kronor under fjärde kvartalet. För helåret är lyftet 900 miljoner kronor. Därför höjs aktieutdelningen till 13 kronor per aktie, eller totalt 2,6 miljarder kronor, upp från 12 kronor per aktie i fjol. Drygt hälften går till Ica-handlarnas förbund, där de enskilda Ica-handlarna är medlemmar. Samtidigt har Ica tagit emot 125 miljoner kronor i olika statliga stöd,

främst i form av slopade sjuklönekostnader, men även i viss mån sänkta arbetsgivaravgifter.

– Men vi har bara tagit emot generella stöd som gått till alla företag, säger vd Per Strömberg.

Några permitteringsstöd har koncernen inte tagit emot.

Den ökade aktieutdelningen går till många enskilda Icahandlare, som i huvudsak tjänar rejält med pengar i den egna rörelsen redan före pandemin. Många lyfter 5–10 miljoner kronor årligen i utdelning från den egna butiken, vissa ännu mer, enligt TT:s tidigare genomgång.

– Det är viktigt att alla företag går bra, att de tjänar pengar så att de kan investera i verksamheten, säger Per Strömberg om det.

Han säger också att personalen får en historiskt hög bonus, 10 000 kronor, totalt 125 miljoner kronor. Det gäller inte de anställda i butiker som drivs av lokala handlare.

Konkurrenten Axfood med butikskedjorna Willys och Hemköp släppte sitt bokslut i förra veckan. Dess försäljningsökning var ännu starkare än Icas och butikerna plockade marknadsandelar.

TT

11 Tobaksfritt lyfter Swedish Match

Det tobaksfria snuset Zyn i USA och cigarrer fortsätter att bidra till tillväxt för tobaksbolaget Swedish Match. Resultatet före skatt landade på 1 570 miljoner kronor under fjärde kvartalet, vilket kan jämföras med 1 039 miljoner kronor motsvarande period året före. Nettoomsättningen, inklusive tobaksskatt, steg till 5 099 miljoner kronor, från 4 877 miljoner kronor fjärde kvartalet ett år tidigare.

Styrelsen föreslår en utdelning på 15 kronor per aktie. I fjol delade bolaget ut 12:50 kronor. Samtidigt föreslås en aktiesplit 10:1, vilket innebär att en Swedish Match-aktie delas upp i tio nya aktier.

TT

11 Anställda utbildas om vit makt- problematik

Stockholms stad utbildar sedan tidigare kommunanställda i frågor om våldsbejakande extremism. Nu arbetar man med att ta fram flera utbildningar – med särskilt fokus på vit makt-miljön.

Samtidigt är man kritiska till regeringens hantering av extrema miljöer och kräver fler verktyg till kommunerna.

– Vi ser att den våldsbejakande högerextremismen och vit makt-rörelsen växt sig starkare under 2020, framför allt när det gäller rekryteringen av unga, men vi ser också en ökad aktivitet från dessa högerextrema grupper, säger finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M).

Den fördjupningsutbildning man tar fram ska samtliga anställda inom Stockholms stad få möjlighet att gå.

– Den är främst för personalen i våra organisationer som möter unga. De ska tidigt kunna fånga upp signaler och veta vart de ska vända sig om de ser - tecken på radikaliserings och sympatier med vit makt-rörelsen.

Utöver den allmänna utbildningen kommer även en expertutbildning att tillhandahållas för personal i vissa funktioner som har ett behov av särskild kompetens. Bland annat för de som i högre utsträckning handskas med personer som redan är kopplade till högerextremism.

– Den utbildningen är till för att personalen på exempelvis socialtjänsten ska veta hur man bemöter de enskilda individerna, men också hur man ska arbeta förebyggande mot hot och våld som i förlängningen riskerar att skada andra, säger Anna König Jerlmyr (M).

Stockholms stad inättar även ett team som ska arbeta med polisiär samverkan.

Finansborgarrådet riktar även kritik mot regeringens nationella arbete mot den våldsbejakande extremismen.

– Sverige behöver överlag bli bättre på att kartlägga hotbilder och radikaliserade miljöer. Vi upplever inte att man tar frågan på tillräckligt stort allvar.

Karin Wanngård (S), oppositionsborgarråd i Stockholm är positiv till att staden utvecklar arbetet mot extremism men tycker att det borde skett tidigare.

– Det är bra att de nu bygger vidare på det initiativ vi tog kring våldsbejakande extremism, att det borde skett tidigare är en annan sak. Vi har två förlorade år.

Hamilton Steiner

hamilton.steiner@dn.se

11 Niklas Wahllöf: Jag kan tyvärr inte se något slut på tillväxten i komplexbranschen

Man kan beställa mycket på nätet för att försöka bli en bättre människa. Råden är många och trenderna oändliga. Snart blir du algoritmernas fånge. Hur slippa alla råd? Det kan bli en lång kamp och man kan inte vinna alla slag.

Jag skulle vilja slippa se ut och jag skulle vilja slippa må”, sade Mattias Alkberg i en intervju med Nöjesguiden för ett par år sedan. Det kan vara det vackraste jag har läst. Kanske för den drömska omöjligheten.

För jag kan konstatera att jag inte har kommit *någon vart* på vägen mot denna målbild. I stället har jag upprepade gånger visat mig lite för intresserad av må bra-produkter. På en terapeuts inrådan hämtade jag hem en svindyr meditationsapp, förvisso aldrig öppnad när jag något år senare rörde i applikationsskogen, men ändå. Jag har beställt D-vitamin från ett företag som kallat sig holistiskt. Berocca. Taggig massageboll till hålfoten. Gummiband.

Det finns andra beställningar eller kontoregistreringar som jag inte minns eller inte vill minnas, jag har mig själv att skylla, jag inbillar mig inget annat. Men följden är att i dag sköljer erbjudanden om må bättre-produkter, kurser, tekniker, prenumerationer och *webinars* över mig. Likt invasiva arter breder de ut sig över flödet av musik, komik, AS Romas, Chelseas, Andres Lokkos och Svenska freds inlägg.

Man kan inte vinna alla slag, som Napoleon brukade säga, och försöken att rensa i ”varför ser jag det här innehållet?”-avdelningar på min profil har varit fruktlösa.

Så här tjugo år sedan gör om mig-trenden debatterades som mest upprört kan vi nog konstatera att det där var bakåtsträvares fåfänga protester. För så här blev det, så här ser den genomkommersialiserade samtiden ut. Den behöver inte vara en sämre samtid än tidigare samtider, men det är intressant, för att inte säga sorgligt, hur upptagna vi är av underkännandet av oss själva i dag. Hur fel vi har inrättat våra liv, våra vanor, och hur mycket vi borde ändra på. Hur vi har kommit att gå, stå, sitta, bo, äta, sova, jobba och – givetvis – må och se ut.

Förbättringspotentialen, som det heter, är enorm och tillväxtpotentialerna i komplexbranschen är oändliga. Det finns miljoner möjligheter för alla att bli *en bättre version av sig själv*, som det också heter. Eftersom ingen av oss aldrig någonsin kommer i mål så kommer denna rörelse framåt, denna självrannsakan – och kundrelationerna – att pågå ända in i döden. Det är världens bästa lojalitetsprogram. Efter tyngdtäcket kommer annat som en gammal sliten idrottsman bedyrar är Guds gåva till just din sömn.

Stagnation ska ingen önska sig men, fråga mig, baksidan av kreativiteten i att hela tiden försöka bli, eller få det, lite bättre kan också landa i summerandet av motsatsen: misslyckande följt av en lång rad senfärdigt bortfumlade chanser. Val som inte gjordes.

Tänk om man i stället tittade bakåt med annan blick. Det låter ju inte klokt. Men som Andrew H Miller föreslår i sin bok från förra året, "On not being someone else. Tales of our unled lives", att på riktigt blicka tillbaka, vrida och vända på allt det i våra liv som aldrig gjordes, det som aldrig blev, skulle kunna resultera i att vad vi är och vad vi har i dag faktiskt blev det bästa liv vi kunde få. Det var i alla fall det enda liv vi fick. Det andra, det vi inte valde, skulle inte innehålla dem och det som vi älskar i dag. Det kanske inte ens hade varit ett liv längre. Det är liv som vi kan möta i fiktionen i stället.

Nu är detta också att förändra sig, drömma om ett liv där man inte drömmer om ett annat liv. Men sannolikt är det mindre destruktivt än alternativet. Problemet är bara att eftersom jag beställt Millers bok så kommer

algoritmerna se till att erbjudanden om böcker om olevda liv kastas efter mig.

Niklas Wahllöf

niklas.wahllof@dn.se

11 Nya råd ska förhindra att personal blir biten och omkullvält

En ny checklista för sällskapsdjursverksamheter ska förebygga arbetsskador och skapa trygghet för både djur och anställda. DN har besökt ett hunddagis i Stockholm där aggressiva hundar nekas redan vid intagningen.

Halkskador och hotfulla situationer när nya hundar introduceras är några arbetsplatsproblem som fackförbundet Kommunal identifierat i den växande sällskapsdjursbranschen. Nu släpper de en checklista tillsammans med Prevent, en samarbetsorganisation mellan Svenskt näringsliv, LO och PTK, som ska hjälpa arbetsgivare och personal att förhindra och förebygga olyckor.

Under 2020 har Svenska kennelklubben sett en ökning av antalet registrerade hundvalpar. Mycket tyder på att trycket på hunddagis och katthem kommer att öka när coronapandemin väl är över.

DN har besökt Stockholms hundforum på Kungsholmen i Stockholm, ett hunddagis med plats för 60 hundar.

Johanna Jansson är ansvarig för dagiset. Flera gånger varje dag tar hon ut hundarna på promenad i närheten. Ofta bär det av till Kronobergsparken, som är populär bland hundägare och dessutom har en rastgård där hundarna får springa lösa. Men det är inte alla ägare som håller sina hundar kopplade utanför rastgården.

– Det är jobbigt när det är andra hundar som kommer och skäller riktigt nära. Har man då en hund som vill svara upp, då kan det vara tungt att hålla emot.

På hunddagiset försöker man förebygga och minska riskerna för konfrontation med andra hundar. Att

förstå hundarna och vara tydlig i kommunikationen är nyckeln, enligt Johanna Jansson.

– Oftast tar jag bara tag i kopplet och spänner lite om det är något jag vet att de kommer skälla om. Då kan man gå förbi en skällande chihuahua utan problem.

Under promenaderna har Johanna Jansson en sele runt kroppen som alla hundar är fästa vid. Skulle hon tappa kopplet så sitter hundarna fortfarande fast i kroppen.

– De är hundar, de kan se en kissfläck där borta och bestämma sig för ”den ska jag till” och hela gänget hänger med. Då gäller det att stå bastant.

Redan när en ny hund ansöker om plats på dagiset bedömer personalen om individen kan fungera i gruppen.

– Aggressiva hundar får inte gå här helt enkelt. De som går här måste kunna sköta sig både mot oss och mot andra hundar. Sen kan de bli irriterade på varandra så

klart, precis som vi människor blir, men det ska inte kunna bli något stort bråk, säger Johanna Jansson.

Fackförbundet Kommunal fick upp ögonen för branschen när deras medlemmar hörde av sig om att de behövde bättre skyddskläder och skor för halkan.

Checklistan som Prevent tagit fram innehåller bland annat kontroll av rutinerna för introduktion av nyanställda och hur nytillkomna djur ska hanteras. Rutiner för att hantera djur med avvikande beteenden är också en viktig del, så att inte de anställda ska överraskas i arbetet.

– De flesta som håller på med hundar är väldigt duktiga och har utbildning, man startar inte ett hunddagis om man inte kan något om hundar, säger Anja Westberg, förbundsombudsman på Kommunal som varit med och tagit fram checklistan.

– Men det är också verksamheter där kommuner placerar folk som varit långt från arbetsmarknaden.

Det är bra, men de har kanske inte gått en djurrelaterad utbildning och då behövs tydliga rutiner.

Finns det några siffror på hur mycket arbetsskador som sker i djurrelaterade verksamheter?

– Nej inte när det gäller sällskapsdjur. Det finns ingen officiell statistik, inte mer än vad vi får till oss från medlemmar och arbetsgivare.

Anja Westberg tror att antalet arbetsplatser som arbetar med sällskapsdjur kommer att öka efter coronapandemin.

– Många av dem som skaffat husdjur nu jobbar hemma fortfarande. Vi får hoppas att coronapandemin tar slut snart, men då kommer det smälla till för de här företagen, när folk ska tillbaka till jobbet.

Erik Karlberg

erik.karlberg@dn.se

FAKTA. HÄR ÄR DEN NYA CHECKLISTAN

Viktigt att de som arbetar med smådjur tänker på det här:

Att de har bra rutiner för de nyanställda.

Att det finns instruktioner om det inträffar en olycka.

Att det står klart vad minderåriga får göra.

Att de finns rutiner för hur man ska ta emot nya hundar och katter.

Att det finns skyltning och rutiner för hantering av djur med farligt beteende.

Källa: Prevent

12 ”Arbetslösheten beror mer på socialdemokrati än på pandemi”

Redan före coronakrisen var Sverige det enda landet i Europa där sysselsättningsgraden minskat sedan 2014. S har sedan valt att använda krisen för att försvaga arbetslinjen. Om inte S nu gör helt om riskerar vi att komma ut ur pandemin med tusentals arbetslösa på grund av socialdemokratin, inte coronapandemin, skriver Oliver Rosengren (M) och Lars Rådén (M).

DN. DEBATT 210212

330 000 färre skulle ha varit arbetslösa om Sveriges arbetslöshet var på samma nivå som EU:s lägsta. 2013 lovade Stefan Löfven att det skulle vara uppfyllt till 2021. Då var vi på plats 10 av 28. Nu är vi på plats 22

av 27. Ett komplett misslyckande och ett löftessvek att lägga till samlingen. EU-kommissionens senaste prognos pekar dessutom på att arbetslösheten i Sverige ska växa mer än dubbelt jämfört med EU-snittet. Löfven har svikit en tredjedels miljon svenskar och för varje dag växer avståndet mellan löfte och verklighet.

Redan före coronakrisen var Sverige det enda landet i Europa där sysselsättningsgraden hade minskat sedan 2014 och trots flera år av högkonjunktur lämnades fler svenskar i långtidsarbetslöshet. Under krisen har socialdemokraternas politik bidragit till att fler har blivit arbetslösa.

Löfvenstrategin används inte bara som internationellt skräckexempel utan är också uppenbart livsfarlig för Sveriges befolkning. Inledningsvis argumenterade vissa mot hårdare och tvingande restriktioner för att det skulle skada jobb och ekonomi. Konflikten mellan ekonomi och hälsa går dock inte att återfinna i data; länder som tidigt vidtog kraftfulla åtgärder – Finland, Norge, Sydkorea, Japan, Taiwan, Nya Zeeland – har sammanlagt färre döda i covid-19 än Sverige har, trots

många gånger större befolkning, samtidigt som Sveriges tillväxt är långt sämre.

Sammanfattningsvis är den viktigaste åtgärden mot lågkonjunkturen att bekämpa pandemin, inte att försöka rädda jobb på bekostnad av liv.

Socialdemokraterna har valt att använda krisen för att försvaga arbetslinjen. Ett exempel är att regeringen accepterade att kravet på att arbetslösa ska redovisa aktivitet avskaffades. Man behövde alltså inte ens söka jobb för att få ersättning. En färsk rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) visar att sökaktiviteten hos arbetslösa dök när kravet avskaffades. Minskad sökaktivitet leder i sin tur till att fler blir arbetslösa.

Ett annat exempel är höjningen och breddningen av a-kassan. Riksdagens utredningstjänst konstaterade att höjningar av a-kassan under krisen ökar arbetslösheten varaktigt med 40 000 personer. Socialdemokraterna drev igenom det trots att professor Lars Calmfors menar att 24 av 28 empiriska

studier visar tydliga samband mellan högre a-kassa och längre arbetslöshetstider.

Socialdemokraterna sätter ideologi före forskning och aktuella utvärderingar. Regeringen spår allt högre bidragskostnader med sin egen politik. Trots det saknas reformer för att möta utvecklingen. Vi har i flera år krävt att arbetslinjen ska återupprättas och en rad nödvändiga reformer genomföras för att bryta bidragsberoendet, vända integrationsmisslyckandet och få fler i arbete. Läget är nu akut. Om inte Socialdemokraterna gör helt om och lämnar den jobbfientliga politiken riskerar Sverige att komma ut ur pandemin med tusentals som är arbetslösa på grund av socialdemokrati, inte coronapandemi. Vi kräver:

1 Sänk skatten på arbete. Ett sjunde jobbskatteavdrag skulle stärka drivkrafterna för arbete. Det kan exempelvis finansieras med krafttag mot bidragsbrott; 20 miljarder kronor betalas årligen ut felaktigt. Det mest upprörande är att andelen (5,5 procent av alla bidrag) är samma som för tio år sedan. Staten behöver

samla alla bidrag till en utbetalningsfunktion med kontrolluppdrag.

2 Återupprätta arbetslinjen i statliga bidrag. Återställ a-kassan till innan pandemin, stärk drivkrafterna med skarpare avtrappning och tydliggör försäkringsmässigheten med riskbaserad avgift. Återinför sjukersättningens bortre tidsgräns så att ingen lämnas i utanförskap. Alla kan återvända till arbetsmarknaden med rätt stöd och hjälp. Tydliggör ansvaret för rehabilitering mellan kommun, region och statliga myndigheter.

3 Ersätt socialbidrag med kommunalt arbetslöshetsbidrag. Försörjningsstödet (tidigare socialbidrag) är det bidrag i störst behov av reformer. En nationell restriktivitetsnorm behöver införas så att kommuner inte kan betala ut generella påslag till riksnormen, de senaste årens kraftiga höjning behöver återställas och kommunernas kontroll av att bidraget går till de förnödenheter som avses behöver öka. På sikt bör ekonomiskt bistånd, etableringsersättningen och aktivitetsstödet helt bytas mot ett kommunalt

arbetslöshetsbidrag med krav på motprestation, avtrappning och starka drivkrafter för arbete.

4 Ställ krav på heltidsaktivering. Aktivitetskrav minskar arbetslösheten och heltidsaktivering förkortar tiden i arbetslöshet. 80 procent av de nyanlända som inte följt sin etableringsplan har fått behålla bidraget och var tredje arbetsförmedlare har underlåtit att vidta åtgärder mot personer som inte följer kraven på motprestation. Stat och kommun ska alltid ställa krav på aktivering på heltid för bidragstagare, och den som inte deltar ska få bidraget indraget.

5 Inför utbildningsplikt för alla arbetslösa. Den som söker bidrag och saknar gymnasial utbildning bör som motprestation kunna anvisas till utbildning. Kommunerna behöver få möjlighet att avslå bidragsansökan från de som inte deltar i nödvändig utbildning. Anordnarna bör ersättas för resultat och att utbildningen leder till jobb. Effektiva kombinationer av yrkesutbildning och svenskundervisning kan ge snabbare etablering.

6 Utöka aktiveringen med samhällsnyttiga insatser. Växjö kommun krävde i våras att bidragstagare skulle producera skyddsutrustning. Totalt producerades 25 000 skydd till vård och omsorg. Handledare och deltagare har beskrivit det som en meningsfull uppgift. Lagstiftningen bör utvidgas så att det inte bara blir en krisåtgärd, utan att bidragstagare även vanligtvis kan förstärka andra funktioner som bidrar till samhället. Exempelvis att hålla rent och snyggt på allmän plats.

Regeringen är ansvarig för den svåra situation Sverige hamnat i, såväl covidkatastrofen som arbetslöshetskrisen. Nu krävs reformer som stöttar människor till jobb. Om utanförskapet får slå djupare rot, kommer kriminalitet och otrygghet växa i takt med hopplöshet, bidragsberoende och långtidsarbetslöshet.

För att nå full sysselsättning efter förmåga krävs att alla som kan arbeta, ska arbeta. Varje ansträngning ska löna sig och vår uppgift är att vara garanten för det. Att ställa krav är att bry sig. Alla ska bidra genom arbete och utbildning efter bästa förmåga. Att rättigheterna

föregås av skyldigheter är en förutsättning för att Sverige ska gå runt.

Oliver Rosengren (M), kommunalråd, Växjö

Lars Rådén (M), kommunalråd, Solna

11 Arbetslösa ska ha det lika bra i Flen som i Uppsala

Ett problem för Arbetsförmedlingen har varit att den trots sitt namn inte förmedlat många arbeten.

En reformering av myndigheten, som särskilt C verkat för och även fått med i januariavtalet, har därför varit påkallad. En del av allianstidens försök att förnya den tröga svenska modellen var tämligen ineffektiva.

Riksrevisionen välkomnade för ett drygt halvår sedan att Arbetsförmedlingen tycks ha tagit till sig erfarenheterna från den erans försök med jobbcoacher och etableringslotsar.

Men hjälp med råd och dåd i den jobbsökandes process för att ta sig in på eller tillbaka till arbetsmarknaden bör betraktas som en tjänst det offentliga har ansvaret för.

Därmed faller i någon mån den hållning som tjänsteföretagens arbetsgivar- och branschorganisation Almega ger uttryck för när den skjuter in sig på att Karlshamns kommun kan bryta mot lagen när den tillhandahåller arbetsmarknadstjänster åt Arbetsförmedlingen (Dagens Samhälle, 1/2).

Enligt Almega handlar fallet om osund kommunal konkurrens, som det för ofta är med företeelser som gym, kaféer, vandrarhem och andra tjänster som den kommunala fantasin inte gjort halt inför.

Det är inte konstigt att Almega valt just denna ort för sin opinionsoffensiv – Karlshamn visar sig ha nio så kallade matchningsaktörer med kontor innanför kommungränsen.

Men det utbudet finns sannerligen inte överallt. I Hultsfred vill kommunen ha möjlighet att erbjuda Arbetsförmedlingen en helhetslösning som man ser som särskilt viktig för dem som står långt från arbetsmarknaden, ofta långtidsarbetslösa.

Flen konstaterar i sitt remissvar till regeringens utredning om hur arbetsmarknadsåtgärderna ska utföras i framtiden att det kan ”saknas ekonomiska incitament för fristående aktörer att etablera sig på orten”. (Dagens Samhälle, 26/11).

Sådana incitament finns så klart i Uppsala, landets fjärde folkrikaste kommun, men där drivs önskan att kommunalisera verksamheten av att lokalpolitikerna tröttnat på Arbetsförmedlingens ineffektivitet; en kombination av kommunala insatser och upphandling av privata tjänster kan enligt en utredning spara in 150 Mkr.

Beräkningarna visar hur en öppning för privata aktörer kan förbättra verksamheten när marknaden finns. När arbetsförmedlingen nu förnyas måste den alltså hitta en modell som tar tillvara den lokala kunskapen om arbetsmarknaden, oavsett om det handlar om stora Uppsala eller lilla Flen.

Jens Runnberg

jens.runnberg@dn.se

12 Moderaterna vill ha jobbpremie för långtidsarbetslösa

Moderaterna vill införa en jobbpremie på upp till 2 500 kronor för långtidsarbetslösa som tar ett arbete. Partiet vill också införa självförsörjningsgrad som ett nytt mått på hur integrationen lyckas.

– Lyckas vi inte bättre så kommer det här ta en ände med förskräckelse, säger Moderatledaren Ulf Kristersson.

Moderaterna har i två år arbetat med en egen integrationsgrupp som tagit fram ett antal konkreta förslag för att förbättra integrationen.

Dagens misslyckade integration har lett till ökad kriminalitet, sämre skolresultat och en växande ojämlikhet, enligt Ulf Kristersson.

– Invandringen måste minska, inte öka. Har man stora integrationsproblem kan man inte fortsätta som förut.

Moderaterna presenterar tio förslag till reformer, av vilka flertalet är gamla förslag som sänkt skatt på låga inkomster, bidragstak, krav på att lära sig svenska för att få försörjningsstöd, förstärkta nystartsjobb och etableringsjobb.

Ett nytt förslag är en jobbpremie, som innebär att en långtidsarbetslös som har bidragsförsörjning får en särskild premie på upp till 2 500 kronor i maximalt 18 månader om man tar ett arbete.

Moderaterna vill också byta ut dagens sysselsättningsbegrepp mot självförsörjningsgrad. Dagens begrepp underskattar problemet, eftersom det kräver att man endast arbetar en timme per vecka.

Syftet med de ekonomiska insatserna i integrationen måste vara att så många som möjligt som kommer till Sverige blir självförsörjande. I dag är det 600 000 utrikesfödda i Sverige som inte är självförsörjande,

framhåller Kristersson. Något mål för hur många som ska bli självförsörjande har inte Moderaterna.

– Det grundläggande målet är att alla blir det, men det kommer vi aldrig nå, men vi inför begreppet och följer statistiken noggrant. Då kan man se vilka insatser som leder till det och vilka som inte gör det. Vi vill ha en tydlig mätbar målbild för att veta om Sverige gör rätt eller fel, säger Ulf Kristersson.

TT

12 Minskat resultat för Saab

Försvarskoncernen Saab redovisar ett rörelseresultat på 766 miljoner kronor för fjärde kvartalet. Det kan jämföras med rörelsevinsten på 1 198 miljoner kronor ett år tidigare. Intäkterna ökade till 12 491 miljoner kronor, från 10 578 miljoner kronor motsvarande period året före. Styrelsen föreslår en utdelning på 4:70 kronor per aktie för 2020.

TT

12 Fler marknadsandelar till SBAB trots konkurrens

Det statliga bolåneinstitutet SBAB ökade sin marknadsandel på bolån från 8,42 procent till 8,47 procent under förra året. Nettosiffran för bolåneutlåningen landade på 19,3 miljarder kronor för helåret.

Det totala utlåningen växte med 10,2 procent under 2020 till 422,8 miljarder kronor. Inlåningen ökade med 4,0 procent till 135,7 miljarder kronor.

Styrelsen föreslår ingen utdelning för 2020.

TT

Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.

Kommentarer kan ingå i de andra områdena

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Finansdepartementet

Finansdepartementet ansvarar för frågor som rör statens ekonomi. Det handlar om samordning av statens budget, prognoser och analyser, skattefrågor samt styrning och förvaltning av statens verksamhet. Dessutom ansvarar departementet för frågor som rör finansmarknad, bostäder och samhällsplanering samt konsumentlagstiftning.

[Områden](#)

Områden

- [Bostäder och samhällsplanering](#)
- [Ekonomisk politik](#)
- [Finansmarknad](#)
- [Kommuner och regioner](#)
- [Konsumentpolitik](#)
- [Offentlig upphandling](#)
- [Skatt och tull](#)
- [Spelpolitik](#)
- [Statlig förvaltning](#)

[Om Finansdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Finansdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

[Ansvariga statsråd](#)

Ansvariga statsråd

[Magdalena Andersson](#)

Finansminister

[Lena Micko](#)

Civilminister

[Åsa Lindhagen](#)

Finansmarknadsminister, biträdande finansminister

[Genvägar](#)

Genvägar

- [Statens budget](#)
- [Prognoser för den ekonomiska utvecklingen](#)
- [Ekonomiska åtgärder för 2020 till följd av virusutbrottet](#)
- [För företagare med anledning av covid-19](#)

Aktuellt från Finansdepartementet

Finansdepartementet

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/finansdepartementet/>

Myndigheter

- **Myndigheten för digital förvaltning**
07 september 2018 från [Finansdepartementet](#)
- **Upphandlingsmyndigheten**
25 november 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Trygghetsstiftelsen**
25 juni 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Miljömärkning Sverige AB (Miljömärkning Sverige)**
19 maj 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statistiska centralbyrån**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens skaderegleringsnämnd**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens Personadressregisternämnd**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Resegarantinämnden**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Kammarkollegiet**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Fastighetsmäklarinspektionen**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Allmänna reklamationsnämnden (ARN)**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Första AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Stipendiestiftelsen för studier av japanskt näringsliv**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Tredje AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Tullverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Sparbankernas säkerhetskassa**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Skatteverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Skatterättsnämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)

- **Sjätte AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Sjunde AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Riksgälden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Länsstyrelserna**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Lotteriinspektionen**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Krigsförsäkringsnämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Konsumentverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Kronofogdemyndigheten**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Konjunkturinstitutet**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Forskarskattenämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Fjärde AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Finanspolitiska rådet**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Finansinspektionen**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Ekonomistyrningsverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Bokföringsnämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Arbetsgivarverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Andra AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statskontoret**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens överklagandenämnd**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)

- **Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens servicecenter**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens fastighetsverk (SFV)**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens ansvarsnämnd**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Fortifikationsverket**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens tjänstepensionsverk (SPV)**
18 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor**
18 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Offentliga sektorns särskilda nämnd**
18 december 2014 från [Finansdepartementet](#)

Magdalena Andersson

Finansminister

[Finansdepartementet](#)

"Att tillväxten skapas på ett sätt som är socialt och ekologiskt hållbart och fördelas rättvist är en av vår tids ödesfrågor, men också en fråga där Sverige har goda möjligheter att ligga i framkant".

Magdalena Anderssons områden

- [Ekonomisk politik](#)
- [Skatt och tull](#)

[SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)

[SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.](#) (Tull)

[SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.](#)

Lena Micko

[SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)
[SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.](#)

Civilminister

[Finansdepartementet](#)

”Som civilminister är en av mina viktigaste uppgifter att se till att kommuner och regioner har de förutsättningar de behöver för att klara sina uppgifter, inte minst att kunna erbjuda medborgarna en god och tillgänglig välfärd. För ett Sverige som håller ihop är det också viktigt med en statlig närvaro över hela landet”

Lena Mickos områden

- [Kommuner och regioner](#)
- [Konsumentpolitik](#)
- [Offentlig upphandling](#)
- [Statlig förvaltning](#)

Åsa Lindhagen

[SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.](#)

[SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.](#)

Länsstyrelser hör till regeringen

Finansmarknads- och bostadsminister,
biträdande finansminister

[Finansdepartementet](#)

”Jag är en oroad optimist. Vår generations viktigaste uppdrag är att skapa ett samhälle som håller även för de som ska leva långt efter oss. Därför arbetar jag för finansiell stabilitet och ett stabilt bostadsbyggande. Ekonomin ska gynna den som fattar klimatsmarta val.”

Åsa Lindhagen områden

- [Bostäder och samhällsplanering](#)
- [Finansmarknad](#)

[SW .657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)

[SW .643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.](#)

08 Provisioner från fondbolag ger stora pengar till nätbanker

Nätbankerna tjänar stora pengar på provisioner från fondbolag. Finansinspektionen utreder avgiftsupplägget som de velat förbjuda länge.

Nätbanker som Avanza och Nordnet får betalt av storbankerna och fondbolagen då de säljer deras fonder i form av så kallade kickbacks. Exempelvis Avanza tjänade 300 miljoner kronor på sådana provisioner under förra året, rapporterar SVT Nyheter.

När nätbanken säljer en fond får de ofta tillbaka hälften av avgiften från storbanken eller fondbolaget. Det gör att nätbanken tjänar mer ju högre avgiften på fonden är. Systemet är ifrågasatt, enligt SVT, eftersom det ger mer pengar till nätbanken ju dyrare fonden är, vilket kan skapa en intressekonflikt.

– Jag tror i princip inte det finns någon kund som vet om de gigantiska provisioner som nätbankerna får av andra fondbolag för att förmedla deras fonder, säger Joacim Olsson, vd på intresseorganisationen Aktiespararna till SVT.

Finansinspektionen har varit kritisk, och menar att det kan bli stora intressekonflikter med kickbacks. Nu utreder Finansinspektionen systemet, och en rapport ska lämnas till regeringen efter sommaren.

– Vi ska undersöka hur provisionssystemet har påverkat marknaden, säger Magnus Björkman, biträdande chef för Finansinspektionens avdelning för uppförandetillsyn till SVT.

TT

09 Skandiabankens vd vill se lättade amorteringskrav

Skandiabankens vd Johanna Cerwall tror att svenskarna kommer att konsumera mer hållbart när pandemin tar slut och ger samtidigt Finansinspektionen en känga:

– De är väl ensamma om att inte anse att det blivit svårare för unga att köpa bostad.

När pandemin rasade som värst förra våren I våras beslöt Finansinspektionen (FI) att släppa på bankernas amorteringskrav för att frigöra pengar i en osäker tid för hushållen. Som DN avslöjade nyligen kommer dock FI att återinför reglerna i augusti (se faktaruta).

Beslutet har många kritiker, däribland Skandiabankens vd Johanna Cerwall:

– Jag tycker att det här är ypperligt tillfälle att våga säga att amorteringsreglerna gav effekt, nu har vi en amorteringskultur och alla vill behålla den, men inte med så så detaljerade regler för varje enskild låntagare. Det är en väldig konstig och krånglig styrmekanism, hävdar hon.

– Om jag tvingades välja i dagens system skulle jag ta bort det senaste kravet, det om skuldkvoten.

Men hon skulle hellre se ett system, som till exempel på Irland, där banken får ett amorteringskrav på sig, men där man mer flexibelt kan anpassa kraven för olika kunder.

– Det är väl snart bara Finansinspektionen som hävdar att det inte blivit svårare för unga att köpa. Visst, unga får lån, men det är väldigt ofta med föräldrar som medlåntagare. Det innebär en utestängning av dem som inte kan få hjälp.

Men har inte FI en poäng, priserna stiger när folk vill ha ett rum till?

– Jag förstår resonemanget, men vi vet ju inte hur långsiktiga dessa trender är och det är fel att sätta ett lock på utbud och efterfrågan. Folks intressen varierar, och om de vill använda sina sparpengar till en villa, ökat sparande eller shopping är inget som en statlig myndighet ska peta i.

När DN intervjuade Johanna Cerwall i början av pandemin sade hon att den orsakat ett ”tvångssparande” hos svenskarna och ett ”uppdämt konsumtionsbehov”. Den första trenden säger hon ligger fast, men är mer osäker på den andra:

– Nu har det gått så lång tid med pandemin, så det är inte alls säkert att konsumtionen kommer i gång väldigt starkt. Kanske är det så att krisen fått kunderna att ändra beteende, att istället fortsätta bygga en buffert. Den har traditionellt varit ganska liten för många svenskar, säger Johanna Cerwall.

Skandiabanken har ungefär 350 000 kunder – profilen är ”relativt lågbelånade och relativt högavlönade”.

Pandemin fick dem att flytta pengar från fonder, men nu har det vänt igen.

– Ingen hade kunnat att börserna skulle gå upp så mycket och snabbt, nu ökar både fond- och sparkonton. Vi ser en ökad utlåning, men långt ifrån alla begär amorteringsfrihet, och vi ser absolut ingen trend med betalningsproblem, säger Cerwall.

Du vill ju att Sverige ska ta chansen att styra om, ser du några tecken på det?

–Ja, det är tydligt att hållbarhetstrenden har överlevt pandemitänket. Allt fler fonder investerar i hållbarhet – för att det är mer lönsamt! Det är väldigt glädjande; att vi inte säger att vi ska göra allt för att få hjulen i gång oavsett följderna.

– Jag vill absolut inte skuldbelägga folk som köper saker, men jag tror att det kommer att bli mindre slit- och släng, och att man tänker sig före innan man reser. Det ska bli intressant att följa.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

FAKTA. KRAVEN

Det första amorteringskravet från 2016 innebär att ett hushåll som lånar till mer än 70 procent av en bostads värde måste amortera 2 procent per år. Är lånet mellan 50 och 70 procent är kravet 1 procent.

Sedan 2018 gäller också att ett hushåll som lånar mer än 4,5 gånger sin årsinkomst måste amortera en procentenhet mer vid de olika lånenivåerna: 3 procent vid en skuldnivå på över 70 procent, 2 procent mellan 50 och 70 procent, och 1 procent om skulden är under 50 procent av bostadens värde.

09 360 000

kronor, cirka 43 000 dollar, är värdet på en bitcoin. Rekordnivån, med ett lyft på 7 procent, kommer efter beskedet om att Tesla har investerat 1,5 miljarder dollar, motsvarande runt 13 miljarder kronor, i kryptovalutan. Bolaget kommer inom en nära framtid också acceptera att kunder betalar bilar och andra produkter med bitcoin.

TT-Reuters

10 Spelvärdens okända miljardär tänker aldrig lämna Värmland

När kreativa utvecklare försöker skapa det ultimata dator- eller tv-spelet, tjänar Lars Wingefors i stället pengar på att köpa in rättigheter till äldre spel och ge ut dem igen.

Det här är berättelsen om Sveriges okända spelkung som på kort tid byggt en internationell miljardkoncern.

Vänerns is ligger blankfrusen. En grupp långfärdsåkare styr sina skridskor runt Tynäsudden på Hammarö, skärgårdskommunen utanför Karlstad. Att det står en man på en klippa och blir fotograferad av DN:s fotograf Eva Tedesjö, märker de inte.

Det är Sveriges mest framgångsrika spelentreprenör som står på strandklippan några tiotals meter från sitt sommarhus.

Nu styr Lars Wingefors en koncern värd 83 miljarder från sitt kontor i Karlstad. Så sent som i förra veckan köpte han tre nya bolag.

Som huvudägare till Embracer Group och med tillgångar på 19 miljarder kronor ligger han trea på Dagens Industris lista över landets 59 techmiljardärer. Bara Spotifygrundarna är rikare.

– Det ser fint ut det där, säger han och tittar ut över motionärerna på isen.

– Min fru tycker att vi ska åka. Hon har köpt långfärdsskridskor åt oss.

Själv har han inte tid att ägna en fredag åt friluftsliv. Hit till Vänern har han bjudit in spelentreprenörer från hela världen för avslappnade förhandlingar om stora kontrakt. Affärsbekanta som hämtas och lämnas med hans Cessna Citation II. Klimatsmart är det knappast.

Men han ser det egna jetplanet på Karlstads flygplats som en förutsättning för att kunna driva en internationell spelkoncern av jätteformat från Värmland.

Inte alla åker långfärdsskridskor under pandemin. Många ägnar mer tid åt spel. Embracers börskurs steg 265 procent under 2020. Sedan börsintroduktionen i november 2016 hade kursen vid årsskiftet stigit med drygt 2 900 procent.

– Spel har stärkts av pandemin. Det är socialt, man hänger där och umgås som på ett kafé, säger Lars Wingefors.

Branschens kreatörer brukar beskrivas som nördiga unga män, fullt upptagna av att skapa det stora spelet som ska slå världen med häpnad.

Även om många invänder mot den beskrivningen är den delvis sann, säger Per Strömbäck som är talesperson för organisationen Dataspelsbranschen.

– Det var så de såg ut de som startade de första spelföretagen i Sverige. De såg sig som nördar och outsiders och kände sig missförstådda, säger han.

De få som byggde börsraketer gjorde det ofta på ett enda succéspel, som Minecraft och Candy Crush.

– Det är inte Wingefors. Han har aldrig brytt sig om ifall spelen är hipa. Han har gjort affärer som en del bolag i Stockholm inte skulle tycka är tillräckligt coola, när han köpt varumärken som få andra velat ha, säger Per Strömbäck.

Wingefors gör affärer.

– Jag undrar om det är det här att han inte är stockholmare, att han odlat sin värmländska identitet. Jag skulle definitivt säga att det perspektivet är en del av framgången, säger Per Strömbäck.

Affärsverksamheten började i Östra Ämtervik utanför Sunne på 1980-talet, när Anita Wingefors hade köpt sin mors föräldrahem och flyttat dit med sina tre söner.

Storebror Stefan minns chocken.

– Jag var en pianospelande pojke från Göteborg som bott två år i Västerbotten och började i sjunde klass. I Sunne var det motorburen ungdom, sprit innanför västen och slagsmål på torget. Man var tvungen att tuffa till sig.

Stefan fick byta pianot mot elgitarr och lära sig låtar av AC/DC och Status Quo. Storebror Kristian blev snabbt en stjärna på att meka med bilar.

– Lars letade väl efter en identitet och det blev det där med affärer och serietidningar. Vad som tände den gnistan vet jag inte, men veden till brasan kom nog från att han ville vara någon i förhållande till oss, säger Stefan Wingefors.

Som 9-åring cyklade Lars runt i Fryksdalen på söndagarna och sålde Dagens Nyheter. Sen blev det fröpåsar.

– Alla grannarna köpte. Det är ju så på landet, berättar mamma Anita Wingefors.

När han var 13 år gick han över till serietidningar. Varför, vet han inte riktigt själv.

– Jag läste mycket böcker, jag gillade Fantomen och ville väl ha fler tidningar. Då började den där samlargrejen. Och när jag fick följa med en granne på bonnauktioner förstod jag att man kunde köpa grejer billigt som hade ett större värde, säger Lars Wingefors.

I Stockholm bodde hans pappa Stig. När Lars hälsade på hade han lärt sig vilka serietidningar som samlarna letade efter. Han gjorde fynd på loppmarknaden i Skärholmen och i högstadiet startade han postorderfirman LW Comics som omsatte flera hundra tusen kronor per år. Han sålde sina fynd till branschens samlare, som han hittat i ett kundregister han kommit över från en konkurrent.

Där finns nyckeln till fjolårets börsraket.

– Ja, absolut. Jag lärde mig hantverket. Att köpa in, förhandla, prissätta, marknadsföra, ta hand om kunder

– alla de ingredienser som finns i ett stort företag i dag.

I gymnasiet började han handla med spel, fick för mycket frånvaro och tog aldrig studenten.

När det såg mörkt ut för hans Nordic Games köpte en brittisk konkurrent upp bolaget för 80 miljoner kronor. Enda problemet var att han fick betalt i snart värdelösa dotcom-aktier när it-bubblan sprack år 2000.

– Men vd:n var schysst och lät mig sälja aktier för fem miljoner. Efter skatt blev det kanske tre, fyra miljoner kvar till mig.

Han var 23 år, köpte sin första Ferrari och beställde in champagne på Rivieran. Året därpå kunde det gått riktigt illa. Han och en kompis kraschade en Chevrolet Corvette när de festade i Fjällbacka. Lars var inte nykter och polisen kunde bevisa att det var han som hade kört eftersom en liten bit av hans öra satt kvar på förarplatsen.

Lars Wingefors skruvar på sig och blir tyst ett tag.

– Det där är en jobbig sak som jag skämts för i alla år. Jag är glad att ingen kom till skada.

Affärerna fortsatte. Distributionsbolaget Scandinavian Software Distribution tog in riskkapital och fick en vd som Lars Wingefors blev oense med. Som ägare till 30 procent av aktierna gick Wingefors till tingsrätten och ansökte om konkurs.

Han och tre kollegor köpte inkråmet utan pengar.

– Jag lyckades få en gammal kund som jag känt sen 90-talet att ge mig ett förskott samma dag jag skulle betala. Han fick halva varulagret och jag resten.

Verksamheten startade om i mindre skala med kontor på lagret. Game Outlet ligger kvar i Örsholmens industriområde i Karlstad och ingår i dagens Embracer Group. Kvar som delägare från starten är ekonomichefen Erik Stenberg, som enligt Dagens Industris lista är nummer 16 bland landets techmiljardärer värd fyra miljarder, och Mikael

Brodén, som med tillgångar på 1,4 miljarder har plats 45.

Affärsidén var att hitta nya kunder till äldre spel som branschen inte längre brydde sig om. Spelen exponerades i ställ hos kedjor som Ica, Coop, OKQ8, Jula, Clas Ohlson, Rusta och ÖB. Som bäst gick det 2009.

– Vi omsatte 290 miljoner kronor och tjänade 89. Det är väldigt bra för en grossist.

Men fysiska spel var inte framtiden. Bolaget behövde köpa rättigheter till spel de själva kunde utveckla. När österrikiska Jowood gick i konkurs 2011 kom tillfället de väntat på. Nästa affär, amerikanska THQ, var större. Med börsintroduktionen i november 2016 fick de in pengar till nya miljardförvärv. Plötsligt vill spelutvecklare bli uppköpta av spelkungen från Karlstad och vara delägare i hans koncern.

Själv spelar han inte ofta. Hur kan han då veta vilka spel som blir framgångsrika och vilka som inte blir det?

– Jag har köpt in och sålt alla spel och vet vad andra tycker om. Jag vet var det blivit överlager, hur begagnatpriserna sett ut och om det funnits något intresse kvar efter att marknadsföringen tagit slut.

THQ Nordic, som bolaget hette när det börsnoterades 2016, ägnade sig åt varumärkesskötsel.

– Vi köpte gamla varumärken, polerade upp dem och la dem på digitala plattformar.

Nästa steg är att göra en remake, programmera om ett helt spel men behålla innehållet, som spelet med amerikanska tv-figuren Svampbob Fyrkant som kom i somras.

– Det var en stor investering som gått väldigt bra. Det har sålt långt över en miljon exemplar.

Ytterligare ett steg är att göra en uppföljare, ett nytt spel i samma anda som ett gammalt.

– Fördelen är att man har ett etablerat varumärke och att det finns fans som vill spela det.

Koncernen äger rättigheten till mer än 200 spel och har studios som skapar helt nya.

– I maj kommer Biomutant som har utvecklats på Söder i Stockholm i fem år. Det ser väldigt läckert ut.

Med åtta olika underkoncerner efter de senaste förvärven den 3 februari finns en rad olika affärsmodeller i koncernen.

Aktiemarknaden verkar gilla det. Dagen innan vi träffar Lars Wingefors är bolaget värt 83 miljarder kronor.

Hur känns det att vara så onödigt rik?

– Man får vara väldigt ödmjuk inför det, för jag vet att det är få förunnat. Men det finns fördelar och

nackdelar med allt. Jag hoppas att det inte kommer att förstöra mig eller min omgivning.

Har det någon betydelse om man är värd 100 miljoner, 1 000 miljoner eller 10 000 miljoner?

– Du pratar om en siffra på en börsskärm, men det är inte det som driver mig. Det du kallar värde kan möjligtvis vara en verktygslåda för att bygga vidare den resa man har påbörjat.

Lars Wingefors namn finns inte med på listorna över dem som har högst lön i Karlstad. Han tar ut 89 000 kronor i månaden.

– Det är ingen dålig lön. För mig är det viktigt att visa aktieägarna att jag inte berikar mig själv på deras bekostnad.

Förra vintern köpte familjen en skidstuga. Inte i de schweiziska alperna, utan i nordvärmäländska Branäs, drygt två timmars körning från Karlstad

Varför är du kvar i Värmland?

– Varför inte? Jag kan se en risk att man blir carried away av sin egen framgång, att man ska ut i världen. Men jag känner en utmaning i att vara kvar. Då får världen komma till Värmland i stället.

Det finns säkert Karlstadsbor som har följt hans karriär och känner till vem han är, tror Lars Wingefors.

Kanske inte så många. Skridskoåkarna som rundar Tynäsudden, där Lars Wingefors står och blir fotograferad vid sin sommarstuga leds av Jan Lundbäck, pensionär med bakgrund från it-branschen. Han får fundera lite när jag nämner mannen på klippan.

– Lars Wingefors? Jag känner bara igen namnet. Är han inte nån sorts riskkapitalist?

Börge Nilsson

riksnatverket@dn.se

FAKTA. TECHMILJARDÄRERNA

1 Martin Lorentzon

Stod för merparten av Spotifys grundplåt vid starten 2006. God för 52 miljarder kronor.

2 Daniel Ek

Spotifys vd och frontfigur äger i dagsläget cirka 9 procent av aktierna i företaget. God för 37 miljarder kronor.

3 Lars Wingefors

Den värmländska entreprenören tog sitt dataspelsimperium THQ Nordic, numera Embracer Group, till börsen 2016. God för 19 miljarder kronor.

4 Niklas Zenström

En av grundarna bakom videosamtalstjänsten Skype, som såldes till Ebay för 31 miljarder kronor 2005 men som nu ägs av Microsoft. God för 17 miljarder kronor.

5 Marcus "Notch" Persson

Skapare av succéspelet Minecraft som såldes till Microsoft för totalt 18 miljarder kronor hösten 2014. God för 16 miljarder kronor.

Källa: Dagens Industri, uppgifterna är från den 4 oktober 2020

Fakta. Lars Wingefors

Ålder: 43 år.

Bor: I Värmland. Villa i Romstad i Karlstad, fritidshus på Hammarö och i Branäs.

Familj: Gift med Carolin som studerar medicin. Tre barn 5, 9 och 12 år.

Jobb: vd, grundare och huvudägare till spelbolagskoncernen Embracer Group.

Uppväxt: Född i Göteborg. Bott två år i Östanbäck, Skellefteå. Från sex års ålder uppväxt i Östra Ämtervik, Sunne, med bröderna Stefan och Kristian.

Föräldrar: Stig Wingefors, doktor i kärnkemi. Anita Wingefors, kemiingenjör och lärare.

Utbildning: Påbörjade treårig linje (Sam/Ek) 1991-1993, Tingvallagymnasiet, Karlstad. Sabbatsår efter två år. Kom inte tillbaka.

Politik: Aktiv i Moderat skolungdom under gymnasieåren.

Intressen: Samlingar av det mesta. Har till exempel köpt och magasinerat en komplett videobutik.

10 Bankernas marginaler på bolån pressas

Bankernas marginaler på bolån minskade med 0,04 procentenheter till 1,40 procent under fjärde kvartalet 2020, enligt Finansinspektionen (FI).

Vid utgången av tredje kvartalet låg bolånemarginalen på 1,44 procent.

Både marknadsräntor och utlåningsräntor sjönk under kvartalet.

”Då utlåningsräntan föll mer än finansieringskostnaden har bruttomarginalen på bolån minskat under det fjärde kvartalet”, skriver FI, i ett pressmeddelande.

TT

11 Göteborgs stad fick ett överskott på 2,4 miljarder

Göteborg. Många kommuner landet runt fick oväntat stora överskott förra året. Göteborgs stad tillhör dem, och redovisar ett preliminärt resultat på 2,4 miljarder kronor för 2020.

Det väcker genast kritik och krav på att fler ska anställas.

Kommunstyrelsens ordförande Axel Josefson (M) anser däremot att pengarna behövs för att stärka reserverna.

Siffran redovisades på onsdagen för kommunstyrelsen i Göteborg. Den reviderade budgeten för fjolåret pekade mot ett överskott klart lägre än det mål som Göteborgs stad har satt upp för sina finanser: Bara 668 miljoner.

Men när ekonomerna räknat färdigt visar det sig alltså att överskottet landar på nästan fyra gånger så mycket. Inklusive de kommunala bolagens resultat blev överskottet 3,3 miljarder.

Vänsterpartiet var snabbt ute med kritik mot att det man kallar för högerstyret sparat för hårt under fjolåret. ”Under 2020 minskade antalet anställda i välfärden med 900 personer”, skriver man.

– Det är ansvarslöst att lägga pengar på hög i stället för att satsa på välfärden. Särskilt i ett läge där personal i omsorg, socialtjänst och skola redan går på knäna, säger Daniel Bernmar (V), kommunalråd, i ett pressmeddelande.

Partiet pekar samtidigt på att de nya socialnämnderna i Göteborg behöver hantera underskott på över 250 miljoner, dessa bör kommunen kunna täcka upp nu, menar Bernmar.

Miljöpartiets Karin Pleijel tar till kraftuttryck:

– Detta är skandal! Alliansen har valt att lägga pengarna från staten, som skulle ha gått till stärkt välfärd och smittbekämpning, på hög. I stället för satsningar har Alliansen minskat antalet anställda med två procent under året.

Bakom de 2,4 miljarderna i överskott i Göteborg döljer sig inte minst de kraftigt ökade statliga stöden för att hantera pandemin. 1,3 miljarder kommer från de direkta tillfälliga statsbidragen i huvudsak kopplade till pandemin.

Motsvarande stöd har lett till stora överskott även i andra kommuner. Nyligen redovisade till exempel Mariestad rekordresultatet plus 69 miljoner.

Kommunstyrelsens ordförande i Göteborg, Axel Josefson (M), säger för sin del att ”2020 års räkenskaper visar att Alliansens ledning och styrning av Göteborgs stad håller i grunden”.

– Pandemin är långt ifrån över och det ekonomiska överskottet stärker stadens reserver så att vi står väl rustade inför kommande års utmaningar.

Han pekar också på den corona-samverkan som man haft med Socialdemokraterna och att man där ”säkerställt att samtliga nämnder fick det ekonomiska stöd som behövdes för att hantera pandemin. Till exempel för att kunna överanställa inom äldreomsorgen.”

– Vi har också fortsatt att investera i en hög historisk takt så att fler bostäder, skolor och förskolor byggs, men även så att nödvändig infrastruktur byggs ut. Den höga investeringstakten gynnar arbetsmarknaden och näringslivet i dag, men framför allt göteborgarna på sikt.

Enligt tidningen Dagens Samhälle leder de statliga tillskotten, låga kostnader och minskad efterfrågan på välfärd under pandemin till att kommunerna i Sverige förbättrar sin ekonomi med minst 19 miljarder.

Lars Näslund

lars.naslund@dn.se

11 Kindreds rapport – kraftigt ökad vinst i fjärde kvartalet

Spelbolaget Kindred redovisar en mer än sju gånger så hög vinst för fjärde kvartalet jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. Vinsten före skatt landade på 98,7 miljoner pund, motsvarande 1,1 miljarder kronor, vilket kan jämföras med vinsten på 13,3 miljoner pund samma period året före.

Spelöverskottet lyfte med 54 procent till 364,7 miljoner pund, eller 4,2 miljarder kronor, jämfört med fjärde kvartalet 2019.

Antalet aktiva kunder steg till rekordhöga 1,78 miljoner, från 1,60 miljoner.

Kindred kommer att dela ut totalt 75 miljoner pund till aktieägarna vilket motsvarar 0:33 pund per aktie.

TT

11 Carl Johan von Seth: Ingves krispolitik fortsätter trots ljusare ekonomi

Riksbanken har blivit mer optimistisk om svensk ekonomi. Men de stora stimulanserna fortsätter, och nollräntan kan bli kvar i många år.

DN:s Carl Johan von Seth svarar på fem frågor om räntebeskedet och läget i svensk ekonomi.

Kommentar. Carl Johan von Seth

1. Hur går det för svensk ekonomi, enligt Stefan Ingves?

Stefan Ingves och hans kollegor har blivit mer hoppfulla. Svensk ekonomi och arbetsmarknad har klarat vinterns smittvåg bättre än de befarade. Förra

årets tillväxt och sysselsättning blev betydligt högre än vad Riksbanken räknade med så sent som i november.

Ljusningen har också fått dem att skriva upp prognoserna för tillväxten i år. Även inflationen närmar sig tvåprocentmålet aningen snabbare än man tidigare trott. Men den stora bild som Riksbanken målar måste ändå beskrivas som ganska dyster. Arbetslösheten väntas inte sjunka tillbaka till samma nivå som före pandemin förrän 2024.

2. Vad gör Riksbanken för att lindra den krisen?

Styrräntan, som är penningpolitikens traditionella vapen, ligger precis som tidigare kvar på noll. Men Riksbanken sysslar numera med mycket annat. Eftersom räntorna i ekonomin länge har varit låga har krutet lagts på att hålla dem nere på den nivån.

Det har Riksbanken gjort genom att köpa obligationer och andra skuldpaper på finansmarknaderna. Det har fungerat. Räntorna som staten, bankerna, företagen

och hushållen betalar har hållits låga – i vissa fall har de sänkts en aning det senaste året.

Den politiken fortsätter som planerat. Totalt handlar det om 700 miljarder kronor i stimulanser i år.

3. Är stimulanserna omfattande?

Det är historiskt stora penningpolitiska stimulanser som pumpas in i ekonomin just nu. Samtidigt är de svenska nödåtgärderna faktiskt ganska blygsamma när man jämför med andra länder.

Euroländernas centralbank, ECB, är mer aggressiv. I praktiken är de europeiska obligationsprogrammen mer än dubbelt så starka som de svenska. Även amerikanska Fed har tagit i mer än Riksbanken.

Stimulanserna är inte bara stora, de kommer också i nya former. Förr köpte Riksbanken bara statsobligationer. Numera köper den många sorters obligationer från svenska företag, kommuner och storbanker.

4. Finns det kritik mot att Riksbanken köper obligationer?

Det finns flera sorters kritik mot Riksbankens obligationsköp. En handlar om volymen. Två ledamöter i Riksbankens sexhövda de direktion – Anna Breman och Martin Flodén – har haft invändningar mot summan. De har tyckt att 700 miljarder i år kan bli för mycket. Inom Riksbanken har det också varit diskussion om vilken sorts obligationer och skuldpaper man egentligen ska köpa.

Den kanske mest kontroversiella delen är företagsobligationer. Här handlar det om lånepapper i vanliga industribolag som Scania och Electrolux och fastighetsjättar som Vasakronan. Karolina Ekholm, tidigare vice Riksbankschef, hör till dem som tycker att det är tveksamt att Riksbanken ska syssla med det.

5. Vad innebär Riksbankens politik för vanliga hushåll?

Att nollräntan blir kvar och stimulanserna fortsätter betyder att den som har bolån och andra skulder kan

räkna med låga räntekostnader ett tag framöver, samtidigt som ekonomin stegvis återhämtar sig.

Men det svävar förstås ett stort moln av osäkerhet över utvecklingen i svensk ekonomi. Återhämtningen hänger – det poängterar Riksbanken särskilt – på vaccinationerna.

I USA pågår nu en verklig debatt om huruvida de stora finanspolitiska stimulanserna riskerar att leda till hög inflation – något som inte setts på många decennier. Det skulle kunna utlösa branta räntehöjningar, vilket även skulle påverka Sverige.

Under förra året var den ekonomiska utvecklingen fruktansvärt svår att förutse. 2021 blir nog inte så mycket lättare. Ekonomin kan överraska på flera sätt.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se

11 Folksam tar strid mot Amazon

Amazons anställda måste få organisera sig fackligt.

Kravet kommer från Folksam och Öhman Fonder som skrivit ett brev till Amazons styrelse, som även 76 internationella storinvesterare i det amerikanska bolaget skrivit under.

Brevet skickades på tisdagen, och är en skarp uppmaning till e-handelsjätten Amazons styrelse att vidta åtgärder så att mänskliga rättigheter upprätthålls. I Amazons fall gäller det rätten för anställda att organisera sig fackligt, förklarar Emilie Westholm, chef för ansvarsfullt ägande på Folksam.

– Folksam har tillsammans med Öhman Fonder skrivit ett brev till Amazons styrelse, som även skrivits under

av 76 globala investerare som tillsammans förvaltar 54 000 miljarder kronor, säger hon.

Bakgrunden är att Folksam och de andra ägarna har fått information om att Amazon motarbetar arbetarnas försök att bilda en fackförening i Alabama i USA. Bland annat har en hemsida med antifackligt innehåll satts upp av bolaget.

– Den handlar om hur dyrt det är att vara med i facket och att man ändå inte får något för det.

Sådant får ett svenskt fackföreningsanknutet bolag att se rött, och även om Folksam är en mycket liten ägare i förhållande till Amazon så vill Folksam agera, förklarar hon.

– Vi har haft en dialog med Amazon och deras hållbarhetschef under hösten, men vi har inte fått tillräckligt transparenta svar. Nu riktar vi oss direkt till styrelsen i stället.

Genom att gå ihop med de andra investerarna och dessutom göra agerandet offentligt hoppas Folksam och Öhman fonder på effekt.

– Amazon är ett av världens största bolag, det Amazon gör för sina anställdas arbetsvillkor kan sätta ett avtryck långt utanför företaget.

Det är därför Folksam och de andra vill att brevet till Amazon ska bli känt världen över.

– Det är en del i vår ägarstyrning. När det inte är pandemi går vi också på bolagsstämmor och ställer frågor.

TT

12 Storägaren skriver ned Nordea-innehav

Den finländska försäkringskoncernen Sampo Group, redovisar en förlust för fjärde kvartalet på grund av en nedskrivning av värdet på bankens innehav i Nordea.

Sampo, som är största ägare i bankjätten Nordea, gör en nedskrivning på 899 miljoner euro, motsvarande drygt 9 miljarder kronor, avseende Nordea-ägandet. Efter nedskrivningen är det bokförda värdet på varje Nordea-aktie 7:50 euro i Sampos bokföring, jämfört med tidigare 8:90 euro.

Sampos förlust före skatt landade på 675 miljoner euro, motsvarande cirka 7 miljarder kronor. Analytiker hade räknat med en vinst på 242 miljoner euro.

TT-Reuters

De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna.

Kommentarer kan ingå i de andra områdena

- 227 **Inrikes DN-artiklar 7-12 februari 2021**
- 228 Riksdagen och politiska partier
- 251 Statsrådsberedningen och statsministern
- 259 Utrikesförhållanden, försvar och klimat hanteras av utrikesdepartementet, försvarsdepartementet och miljödepartementet.
- 307 Inre ordning och säkerhet hanteras av justitiedepartementet
- 356 Infratraktur hanteras av infrastrukturdepartementet. Med digitalisering och energi
- 380 Hälsa- och sjukvård och hushållens problem hanteras av socialdepartementet. Coronakrisen och hushållens problem
- 574 Utbildning och forskning hanteras av utbildningsdepartementet och kulturdepartementet. Med kulturella verksamheter och idrott.
- 651 Arbetsmarknad och företagare hanteras av arbetsmarknadsdepartementet och näringsdepartementet.
- 687 Penningverksamheter hanteras av finansdepartementet m fl.
- 715 De 21 länsstyrelserna, de 21 regionerna och 290 kommunerna. - 735

Länsstyrelserna

Uppdaterad 05 februari 2015

Sverige är indelat i 21 län som alla har en länsstyrelse och en landshövding.

Länsstyrelsen är en statlig samordnande myndighet, en servicemyndighet, en överklagandeinstans och med tillsynsansvar. Länsstyrelsen står som garant för att de av regeringen beslutade nationella målen genomförs.

[Länsstyrelsernas webbplats](#)

- [Facebook](#) [Twitter](#)
- [LinkedIn](#) [E-post](#)

Sidan är uppmärkt med följande kategorier:

- [Finansdepartementet](#)
- [Statlig förvaltnin](#)
-

De 21 Regionerna

De 290 Kommunerna

Regeringens ministrar styr inte kommuner och regioner men har något inflytande genom länsstyrelserna. Det inflytandet är oklart.

Regeringen har inflytande över kommuner och regioner genom statliga myndigheter men myndigheterna är självständiga och regeringen styr dem bara genom allmänna instruktioner.

Därför behövs ett område för länsstyrelser, kommuners och regioners verksamheter.

[Frånhttp://winnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf](http://winnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf)

Under regeringen lyder Landshövdingar med Länsstyrelser.

Här från Sven Winnell 1 maj 2019:

Människornas verksamheter och grunderna för planering av
framtiden för världen och Sverige.

<http://winnell.com/omr40zp.pdf>

Länsstyrelserna

Sverige är indelat i 21 län som alla har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är en statlig samordnande myndighet, en servicemyndighet, en överklagandeinstans och med tillsynsansvar. Länsstyrelsen står som garant för att de av regeringen beslutade nationella målen genomförs.

[Länsstyrelsernas webbplats](#)

Publicerad 17 december 2014 · Uppdaterad 05 februari 2015

Länsstyrelsen Blekinge län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa våra senaste nyheter](#) [Läsa mer om oss](#) [Besöka ett naturreservat](#) [Våra remisser](#) [Ring rätt telefonnummer vid kriser](#)

Dalarnas län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Kontakta oss](#) [Sök i Länsstyrelsens diarium](#) [Hitta publikationer](#)
[Hitta ett naturreservat](#) [Läs om landshövding och länsledning](#)

Gotlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Få utflyktstips](#) [Kontakta oss](#) [Anmäla bristande djurhållning](#)
[Ansöka om stöd i Landsbygdsprogrammet](#) [Jobba hos oss](#)

Gävleborgs län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Anmäla bristande djurhållning](#) [Söka solcellsstöd](#) [Titta i vårt diarium](#) [Veta mer om motortrafik i naturen](#) [Veta mer om hotade arter \(ÅGP\)](#) [Läsa våra nyheter](#)

Hallands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa våra nyheter](#) [Söka jobb](#) [Söka stöd till solceller](#) [Läsa våra kungörelser](#) [Kontakta oss](#) [Ansöka om strandskyddsdispens](#)
[Anmäl för miljöprovning av vattenkraft](#)

Jämtlands län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Jobba hos oss](#) [Evenemang på gång](#) [Kungörelser](#) [Aktuella jaktbeslut och domar](#) [Komplettering eller yttrande i ärende](#)

Jönköpings län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Jobba hos oss](#) [Evenemang på gång](#) [Kungörelser](#) [Aktuella jaktbeslut och domar](#) [Komplettering eller yttrande i ärende](#)

Kalmar län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa nyheter](#) [Kontakta oss](#) [Anmäla att djur far illa](#) [Söka karta eller geotjänster](#) [Läsa fiskeregler](#) [Ansöka om medborgarskap](#)
[Publikationer](#)

Kronobergs län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Anmäla vattenkraft till miljöprövning](#) [Ta del av kungörelser](#) [Anmälan om vattenverksamhet](#) [Söka stöd till solceller](#) [Kolla lediga jobb](#)

Norrbottnens län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Jobba hos oss](#) [Veta mer om årets älgjakt](#) [Söka i diariet](#) [Läsa våra senaste nyheter](#) [Veta mer om landshövdingen](#)

Skåne län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Söka solcellsstöd](#) [Överklaga kommuns beslut](#) [Ansöka om tillstånd för djurverksamhet](#) [Söka stiftelser och stipendier](#)
[Ansöka om medborgarskap](#)

Stockholms län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Registrera stiftelse](#) [Anmäla att djur far illa](#) [Kontakta Länsstyrelsen](#) [Jobba hos oss](#)

Södermanlands län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa våra senaste nyheter](#) [Jobba hos oss](#) [Veta mer om Länsstyrelsen](#) [Anmäla vattenverksamhet](#) [Ansöka om tillstånd för djurverksamhet](#) [Ansöka om förprovning av djurstallar](#)

Uppsala län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa nyheter](#) [Söka jobb](#) [Läsa kungörelser](#) [Skaffa en digital brevlåda](#) [Söka stöd för naturvård](#) [Överklaga kommunens beslut](#)
[Hyra boende i naturreservat](#)

Värmlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Se om vi har lediga tjänster](#) [Läsa om nya regler för vattenkraft 2019](#) [Hitta ett naturreservat](#) [Läsa nyheter](#) [Söka energistöd](#) [Delta i Regional samverkanskurs - RSK - 2019](#)

Västerbottens län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Anmäla bristande djurhållning](#) [Anmäla vattenkraft till nationell plan för miljöprövning](#) [Söka i Länsstyrelsens diarium](#) [Läsa våra nyheter](#) [Ladda ner en publikation](#)
[Jobba hos oss](#)

Västernorrlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Besöka ett naturreservat](#) [Läsa våra publikationer](#) [Hitta en författning](#) [Söka i vårt diarium](#)

Västra Götalands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa våra nyheter Kolla status på vattnet och musslor i Västerhavet Ansöka om medborgarskap Registrera stiftelse Jobba hos oss Komplettera ditt ärende Söka i våra karttjänster och geodata](#)

Örebro län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa nyheter Kontakta oss Söka jobb Ladda ner en publikation Använda karttjänster och geodata Hitta naturreservat eller kulturmiljö](#)

Östergötlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Ansöka om bidrag för vård av kulturhistoriska miljöer Ansöka om bidrag till solceller Hitta en vigselförrättare Söka stiftelser i vår stiftelsedatabas Samråd för ändring i naturmiljön](#)

Kommuner och landsting (regioner)

Kommunallag (2017:725)

Svensk författningssamling 2017:725

SFS nr: 2017:725

Departement/myndighet: Finansdepartementet K

Utfärdad: 2017-06-22

Ändringsregister: SFSR (Lagrummet)

Källa: Regeringskansliet / Lagrummet.se

SFS-nummer · 2017:725 · [Visa fulltext](#)

Innehåll:

- 1 kap. Grunderna för den kommunala verksamheten
- 2 kap. Kommunala angelägenheter
- 3 kap. Kommunernas och landstingens organisation och
- 4 kap. Förtroendevalda
- 5 kap. Fullmäktige
- 6 kap. Styrelsen och övriga nämnder
- 7 kap. Anställda
- 8 kap. Delaktighet och insyn
- 9 kap. Kommunal samverkan
- 10 kap. Överlämnande av kommunala angelägenheter
- 11 kap. Ekonomisk förvaltning
- 12 kap. Revision
- 13 kap. Laglighetsprövning
- Övergångsbestämmelser

Sven Winnell 9+16+26 maj 2016:

Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner.

Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.

<http://winnell.com/omr36-39zzzq.pdf>

Innehåll:

Sida

3	Sveriges regioner.
10	Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp. Kompletteringar har skett den 14 och 16 maj 2016: För varje län har lagts till: * Skattesatser 2016 i kommuner, län riket. Uppgifter från SCB. * Sammanräknad förvärvsinkomst per kommun år 2014 för kvinnor och män. Uppgifter från SCB. * Samtliga förväntade påbörjade bostäder genom nybyggnad, Uppgifter från boverkets intervjuundersökningar presenterade i maj 2016. * Antal förvärvsarbetande (dagbefolkning) efter sektor och kommun År 2014. Uppgifter från SCB. * Svenskt Näringslivs hemsidor för länen. * Arbetsförmedlingarna i länen. * Handelsbanken
11	1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.
29	2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.
55	3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.
74	4) Gotlands och Stockholms län.
84	5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.

106	6) Blekinge och Skåne län.
119	Detaljer om kommunerna. Folkmängd per tätort och småort per kommun 2005 (enligt SCB)
121	1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.
144	2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.
177	3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.
200	4) Gotlands och Stockholms län.
212	5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.
246	6) Blekinge och Skåne län.
267	Pressinbjudan: Indelningskommittén presenterar diskussionsunderlag angående Sveriges framtida regionala indelning.
277	Några kommentarer den 14 maj 2016.
280	Innehållet i hemsidor hos boverket, naturvårdsverket och socialstyrelsen samt arbetsuppgifter för den nya regeringen.
293	Människor påverkas hela livet av fysiska och sociala miljöer de vistas i.
294	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
297	Utvecklingens krafter
298	Systemet för mänskliga verksamheter
301	Den fundamentala påverkanskedjan
303	Sven Winnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
305	Något om välfärd och näringsliv. 26 maj 2016.
307	Näringslivet.
308	Svenskt Näringsliv
317	Arbetsförmedlingen
324	Handelsbanken

[Från SKR.se 28 dec 2019](#)

Sveriges kommuner och regioner

Meny

Arbetsgivare, kollektivavtal

Demokrati, ledning, styrning

Ekonomi, juridik, statistik

Hälsa, sjukvård

Integration, social omsorg

Näringsliv, arbete, digitalisering

Samhällsplanering, infrastruktur

Skola, kultur, fritid

Förskola, grund- och gymnasieskola

Kultur, fritid

Om SKR

- [Lediga jobb](#) [Remisser](#) [Styrelsehandlingar och beslut](#) [Styrelse och beredningar](#) [Kansliorganisation](#) [Om SKR](#)

Mer från SKR

- [Kurser och konferenser](#) [Rapporter och skrifter](#) [Cirkulär](#) [Webbsändningar](#) [Nyhetsbrev](#) [Press](#) [Lärande exempel](#) [Bloggar](#)

Kommuner, regioner

- [Kort om kommuner och regioner](#) [Kommuner, lista](#) [Fakta kommuner och regioner](#) [Regioner, lista](#)

Hjälp

[English pages](#)

[Lättlästa sidor](#)

[Webbkarta](#)

[A-Ö index](#)

Webbhandboken

I webbhandboken samlar vi alla riktlinjer, instruktioner och annat som krävs för att kunna göra ett bra jobb med sidorna på SKR:s webbplatser.

[Sök i webbhandboken](#)

[Om webbhandboken](#)

Om SKR

SKR är en arbetsgivar- och intresseorganisation. Vi är en medlemsorganisation för alla kommuner och regioner.

SKR:s uppgift är att stödja och bidra till att utveckla kommuner och regioners verksamhet. Vi fungerar som ett nätverk för kunskapsutbyte och samordning. I vår roll ingår att ge service och professionell rådgivning till tjänstepersoner och förtroendevalda i kommuner och regioner inom alla de frågor som kommuner och regioner är verksamma inom. Vi erbjuder även kurser och konferenser inom många ämnen.

[SKR:s medlemmar](#)

Sveriges största arbetsgivarorganisation

SKR är arbetsgivarorganisation för alla kommuner och regioner. De är tillsammans arbetsgivare för mer än en miljon människor. SKR har till uppgift att teckna centrala kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor.

[Arbetsgivarfrågor](#)

Det går att göra skillnad

SKR:s ambition är att ligga steget före och belysa viktiga omvärldsförändringar. På så vis kan vi påverka utvecklingen i den riktning som ger störst nytta för våra medlemmar, och som i förlängningen bäst gynnar allmänheten. Genom intressebevakning arbetar vi för att påverka beslutsfattare såväl nationellt som internationellt.

[Internationellt](#)

[Lättläst information om Sveriges Kommuner och Regioner](#)

Fakta om kommuner och regioner

Antal kommuner och regioner

Det finns 290 kommuner och 21 regioner i Sverige. Gotlands kommun räknas in både under kommuner och regioner. Gotland är kommun med landstingsuppgifter och regionalt utvecklingsansvar och har också rätt att kalla sig region.

Så styrs regionerna

Regionerna styrs av politiker som valts direkt av länets invånare. Det betyder att medborgarna har stora möjligheter att påverka och kontrollera hur regionerna utför sina uppdrag.

[Så styrs regionerna](#)

Så styrs kommunerna

Kommunerna ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns där vi bor. Bland de viktigaste uppgifterna är förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg. Kommunerna styrs av politiker som valts direkt av medborgarna. Det betyder att medborgarna har stora möjligheter att påverka och kontrollera hur kommuner utför sina uppdrag.

[Så styrs kommunerna](#)

Kommungruppsindelning

Sveriges Kommuner och Landstings kommungruppsindelning 2017. Här finns en beskrivning av den reviderade kommungruppsindelning som gäller från 1 januari 2017.

[Kommungruppsindelning](#)

Läns- och kommunregister

Här finner du en lista över alla län och vilka kommuner de innefattar samt en lista med landets alla kommunkoder och en karta över Sveriges kommuner.

[Länsregister](#)

[Kommunkoder](#)

[Kommunindelning, karta från SCB \(PDF, nytt fönster\)](#)

Kostnader och intäkter för kommuner och regioner

Vi har sammanställt statistik kring hur kommunernas och regionernas kostnader och intäkter är fördelade. Du finner bland annat tabeller med övergripande uppgifter om kommunernas och landstingens resultat, de siffror som diagrammen bygger på samt utvecklingen av statsbidragen.

[Fakta om kommunernas och regionernas kostnader och intäkter](#)

Antal anställda i kommuner och regioner

Sveriges kommuner och regioner är tillsammans arbetsgivare för mer än en miljon människor. Mer exakta och uppdaterade uppgifter hittar du på våra statistik-sidor.

[Personalstatistik](#)

Rena fakta om kommuner och regioner

Det finns många föreställningar och uppfattningar om kommuner och regioner och den verksamhet som de ansvarar för.

Många gånger är uppfattningarna korrekta och relevanta och bidrar till att förbättra våra välfärdstjänster. Andra gånger baseras de på bristfälliga fakta, onyanserade resonemang och oproportionerliga slutsatser. Orsaker och verkan, resultat och resursfördelning – det är inte alltid det låter sig förklaras i korta, slagkraftiga rubriker.

Vi har därför tagit fram en skrift där vi samlat fakta om kommuner och regioner i ett försök att ge hela bilden, eller den bild som sällan visas.

[Välfärden i siffror](#)

Läs vidare

[Därför är självstyrelse bra](#)

[Styra Sverige, så fungerar det](#)

[Lista på kommuner som återtagit benämningen stad](#)

[Stads- och kommunhistoriska institutet](#)

[Kartor, SCB:s webbplats](#)

Informationsansvarig

- **Björn Kullander Handläggare**

Sveriges Kommuner och RegionerSKR är en medlems- och arbetsgivarorganisation för landets alla kommuner och regioner. Vi är en politiskt styrd organisation och vår styrelse består av förtroendevalda från kommuner och regioner. Sveriges Kommuner och Regioner hette tidigare Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Kontakta SKR

[Adress och övrig kontaktinformation](#)

08-452 70 00

info@skr.se

- [Facebook](#)
- [Twitter](#)
- [YouTube](#)
- [RSS](#)
- [Prenumerera på webbinnehåll](#)
- [SKR:s webbhandbok](#)
- [Om webbplatsen](#)
- [Kakor](#)
- [Personuppgifter - GDPR](#)
- [Förbättra webbplatsen](#)

Kommungruppsindelning 2017

Här är en beskrivning av SKLs kommungruppsindelning 2017 som gäller från den 1 januari 2017. Det är en omarbetning av den tidigare kommungruppsindelningen från 2011.

Kommungruppsindelningen används för att underlätta jämförelser och analyser i olika statistiska sammanhang och är utarbetad på Statistiksektionen, SKL.

Indelningen består av totalt nio grupper fördelade på tre huvudgrupper, där kommunerna grupperats utifrån vissa kriterier som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Dataunderlaget är hämtat från SCB:s olika databaser.

Förändringar jämfört med tidigare indelning

Huvudprincipen för den nya indelningen har varit storlek på tätorten, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Grupperna storstad och större städer bygger nu på antal invånare i den största tätorten i kommunen istället för som tidigare, invånarantalet i hela kommunen.

En ny grupp, mindre stad/tätort, har tillkommit och pendlingsmönstren i omkringliggande kommuner har fått ökad betydelse. Grupperna varuproducerande kommuner och kommuner i tätbefolkad respektive glesbefolkad region har utgått. Gruppen turism-och besöksnäring-kommuner finns kvar, men med förändrad definition.

Beskrivning av grupperna

För en mer utförlig och detaljerad beskrivning, se publikationen Kommungruppsindelning 2017.

A. Storstäder och storstadsnära kommuner

A1. Storstäder - kommuner med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten.

A2. Pendlingskommun nära storstad - kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en storstad eller storstadsnära kommun.

B. Större städer och kommuner nära större stad

B3. Större stad - kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten.

B4. Pendlingskommun nära större stad - kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.

B5. Lågpendlingskommun nära större stad - kommuner där mindre än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.

C. Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner

C6. Mindre stad/tätort - kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten.

C7. Pendlingskommun nära mindre stad/tätort - kommuner där minst 30 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i annan mindre ort och/eller där minst 30 procent av den sysselsatta dagbefolkningen bor i annan kommun.

C8. Landsbygdskommun - kommuner med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten, lågt pendlingsmönster (mindre än 30 procent).

C9. Landsbygdskommun med besöksnäring - landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring, dvs antal gästnätter, omsättning inom detaljhandel/ hotell/ restaurang i förhållande till invånarantalet.

[Översiktstabell och lista på indelning 2017 \(Excel, nytt fönster\)](#)
[Classification of Swedish municipalities 2017 \(engelsk översättning\)](#)
[\(PDF, nytt fönster\)](#)

Publikationer

[Kommungruppsindelning 2017 \(PDF, nytt fönster\)](#)

**[https://skr.se/tjanster/
omwebbplatsen/omkakor/
webbkarta.16.html](https://skr.se/tjanster/omwebbplatsen/omkakor/webbkarta.16.html)**

Webbkartan visar alla sidor som finns på webbplatsen.

I systemet för mänskliga verksamheter ligger verksamheterna för demokrati i område 3 :

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter. 15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

SW .351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)

SW .352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)

SW .353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)

SW .354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.

SW 37 ...om utbildning o d.

SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.

SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

Områdena 31-34 innehåller politiska vetenskaper som inte för politik utan bara studerar politiker och politik.

Området 35 innehåller verksamheter som förtroendevalda i allmänna val ägnar sig åt: folkvalda församlingar på olika nivåer. FN EU, riksdagar, kommuner och folkvalda regioner

Områdena 36-39 innehåller verksamheter som försöker påverka de förtroendevalda, i första hand politiska partier, politiska organisationer och personer.

Den svenska regeringen och kommunerna och regionerna ska ägna sig åt att undersöka vad som har gjorts, görs, kan göras och bör göras och vilka beslut som bör fattas. Riksdagen beslutar om vad de tre kategorierna ska ägna sig åt.

Kommunerna har lag för sina verksamheter och ska sörja för kommuninånarnas välfärd. Regionerna har vissa av delar av välfärden under sitt beskydd, huvudsakligen sjukvård och kommunikationer. De kan komma i konflikt med kommunerna när gränserna är suddiga.

För regeringen gäller att den ska se till välfärden i hela landet och kommer i konflikt med kommuner och regioner, bland annat ifråga om problem med coronasjukan, men mycket ifråga om socialtjänst för barn, gamla och personer med problem. Hushållen ska ha goda förhållanden och ha god service ifråga om gemnesamma saker, som utredningar, försvar, vägar, tillgång till bostäder, skolor, socialtjänst, handel och kulturella verksamheter o s v..

FN och dess organisationer, EU m m har krav på svenska förhållanden som den svenska regeringen måste beakta. Regeringen har mycket att bestyra och ska anpassa sig till både problem under och över regeringens nivå.

Regeringen består av departement och ministrar enligt följande :

Systemet för mänskliga verksamheter utom område 3

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter

20 områden:

Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar

SW .101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.

SW .102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning

SW .103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.

SW .104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband

SW .105 Övergripande om forskning

SW .106 Övergripande om ekonomiska verksamheter

SW .107 Övergripande filosofier om utbildning o d.

SW .108 Samhällskunskap.

SW .109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.

SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.

SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.

SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.

SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.

SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.

SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.

SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.

5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.

SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.

SW 21 Allmän religionsvetenskap.

SW 22/28 Kristna religioner.

SW 29 Icke kristna religioner o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.

3 områden:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.

SW 40 Systemvetenskap. Infostruktur.

SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.

11 områden

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.

SW 51 Matematik.

SW 52 Astronomi, rymdforskning.

SW 53 Fysik o d.

SW 54 Kemi o d.

SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.

SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.

SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet

SW 58 Botanik.

SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter. 30 områden:

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW .641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW .643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW .644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.

SW .645 Användning av inventarier o d.

SW .646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)

SW .647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW .648 Städning-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW .649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

SW .651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

SW .6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

SW .6525-6529 Militära verksamheter.

SW .654 Telekommunikationsverksamheter.

SW .655 Förlagsverksamheter o d.

SW .656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

SW .657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

SW .658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

SW .659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.

SW 66 Tillverkning av kemivaror od.

SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d

SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.

SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.

SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

SW .7911-7913 Seder och bruk.

SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

SW .7951 Sociologi. Socialvård..

SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

SW .7957 Undervisning o d.

SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

12 områden:

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.

SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.

SW 84 Fransk skönlitteratur o d.

SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.

SW 86 Spansk och portugisisk skönlitteratur o d.

SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.

SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.

SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

12 områden:

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.

SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.

SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.

SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.

SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.

SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.

SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Ansvarsområden

Kulturministern, utbildningsministern och forskningsministern i regeringen svarar för verksamhetsområdena 1-5, 8-9 och en stor del av 7. Övriga ministrar svarar för område 6 och en liten del av 7.

I område 6 sköts område 61 hälso- och sjukvård huvudsakligen av regionerna och område 64 av kommunerna. I område 7 sköter kommunerna områdena 71 och 72 och kulturministern områdena 73- 794 och 796-799. Det blir inte mycket kvar till de övriga ministrarna huvudsakligen övergripande delar av 795.

Kulturministern, utbildningsministern och forskningsministern har inte hög hand om sina områden, beklagligt eftersom kunskaper och värderingar har stor betydelse för demokratin.

I Sven Winnell 7 januari 2021: Om stora regioner och regionstyrelser. Debattartiklar. Utrikes och inrikes artiklar till 1 januari 2021.

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzy6.pdf>

gjordes en genomgång av regionerna med följande slutsats

Slutsats

Det kan vara lämpligt att ha

290 kommuner,

6 stora självständiga regioner,

21 länsstyrelser samt

6 statliga regionstyrelser för planering av verksamheter som rör regionala förhållanden i de 6 stora områdena.

Regionstyrelserna kan ligga direkt under regeringen eller ha myndighetskaraktär.

Det viktiga är att staten får planeringar för de 6 stora regionerna som de nu inte tycks ha och som behövs.

Regeringen behöver ha en regionminister, oklart var, som kan hantera regionerna. Det kan kanske vara klimat- och miljöministern som omvandlas till klimat- och regionminister.

De 6 regionstyrelserna ska styras av klimat- och regionministern, som ska ha en rikspolitik som grund som ska innehålla statens krav på regionernas och kommunernas fysiska och sociala miljöer. Länsstyrelserna som har lång tradition blir kvar för kontinuiteten och får tillsyn över länen.

Man ska få kvar självständigheten i kommuner och regioner och samtidigt ha en statlig styrning med hjälp av de statliga regionstyrelserna.

Man kan skilja mellan planeringar och beslut. Planeringarna ska följa processerna hur det var och är, kan bli och bör bli.

Kommunerna och de självständiga regionerna måste förbättras enligt vad man lärt sig nu. Det som tillkommer är den statliga planeringen, som lider av stor brist nu.

.